

Consiliul Național pentru Studierea Arhivelor Securității

SECURITATEA

1948-1989

vol. I

MONOGRAFIE

Coordonatori:

Florian Banu

Liviu Țăranu

SECURITATEA

1948-1989

vol. I

MONOGRAFIE

Coordonatori:

Florian Banu

Liviu Țăranu

EDITURA
CETATEA
DE SCAUN

Editor: Florian Banu, Liviu Țăranu
Coperta: Andrei Mărgărit
Tehnoredactare: Claudiu Florin Stan
Redactor: Dan Mărgărit

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
Securitatea (1948-1989) : monografie / coord.: Florian Banu, Liviu
Țăranu. - Târgoviște : Cetatea de Scaun, 2016-
vol. 1
ISBN 978-606-537-359-4
Vol. 1. - 2016. - ISBN 978-606-537-357-0

I. Banu, Florian (coord.)
II. Țăranu, Liviu (coord.)

351.746.1(498)"1948/1989"

Toate drepturile de reproducere, integral sau parțial, prin orice mijloace, inclusiv stocarea neautorizată în sisteme de căutare sunt rezervate. Reproducerea se poate face doar cu acordul scris al editurii, cu excepția unor scurte pasaje care pot constitui obiectul recenziilor și prezentărilor.

ISBN 978-606-537-357-0
Copyright Editura Cetatea de Scaun, 2016
www.cetateadescaun.ro, editura@cetateadescaun.ro

CUPRINS

I. Introducere (<i>Florian Banu, Liviu Țăranu</i>)	7
II. Sursele și istoriografia problemei (<i>Luminița Banu, Florian Banu</i>)	11
III. Predecesorii Securității (<i>Florian Banu, Raluca Spiridon</i>)	46
1. Serviciul Special de Informații (S.S.I.).....	47
2. Direcția Poliției de Siguranță (D.P.S.) - organizare și atribuții în cadrul Direcției Generale a Poliției	51
3. Direcția Generală a Siguranței Statului (D.G.S.S.) - predecesoarea directă a Securității (20 iunie 1947 – 28 august 1948).....	55
4. Structuri speciale din cadrul D.P.S./D.G.S.S - Corpul Detectivilor și Brigada Mobilă.....	57
5. Inspectoratul General al Jandarmeriei	62
IV. Evoluția structurii organizatorice a Securității:	68
Metamorfozele Securității: 40 de ani de existență, 10 reorganizări majore (<i>Luminița Banu, Florian Banu</i>)	68
Direcția Generală a Securității Poporului (D.G.S.P.) (august 1948 – martie 1951) (<i>Luminița Banu, Florian Banu</i>)	70
Direcția Generală a Securității Statului (D.G.S.S.) (martie 1951 – septembrie 1952) (<i>Luminița Banu, Florian Banu</i>)	76
Înființarea Direcției de Informații Externe (D.I.E.) în cadrul D.G.S.S. (martie 1951) (<i>Luminița Banu, Florian Banu</i>)	87
Ministerul Securității Statului (M.S.S.) (septembrie 1952 – septembrie 1953) (<i>Luminița Banu, Florian Banu</i>)	91
Reorganizarea D.I.E. (1955) (<i>Luminița Banu, Florian Banu</i>).....	97
Tentativa de creare a Departamentului Securității în cadrul Ministerului Afacerilor Interne (1956) (<i>Luminița Banu, Florian Banu</i>)	108
Reorganizarea M.A.I. (mai 1963) (<i>Valentin Vasile</i>).....	113
Crearea Consiliului Securității Statului (C.S.S.), ca organ conducător al Departamentului Securității Statului (D.S.S.) (iulie 1967) (<i>Elis Pleșa, Liviu Pleșa</i>)	132
Noua structură organizatorică a D.S.S. (1967) (<i>Elis Pleșa, Liviu Pleșa</i>).....	134
Crearea Consiliului Securității Statului, ca organ central de stat (aprilie 1968) (<i>Elis Pleșa, Liviu Pleșa</i>)	138
Transformarea direcțiilor regionale de Securitate în inspectorate de Securitate județene (februarie 1968) (<i>Elis Pleșa, Liviu Pleșa</i>)	140

Reorganizarea C.S.S. din septembrie 1971 (<i>Elis Pleșa, Liviu Pleșa</i>)	150
Fuziunea C.S.S. cu M.A.I. din aprilie 1972 și crearea M.I. (<i>Elis Pleșa, Liviu Pleșa</i>)	152
Evoluția organizatorică a Securității în timpul lui Emil Bobu și Teodor Coman (<i>Elis Pleșa, Liviu Pleșa</i>).....	158
Organizarea, atribuțiile și conducătorii structurilor centrale de Securitate în perioada 1967-1978 (<i>Elis Pleșa, Liviu Pleșa</i>)	164
Înființarea Departamentului Securității Statului (aprilie 1978) (<i>Silviu B. Moldovan, Liviu Țăranu</i>)	210
Crearea Centrului de Informații Externe (1978) (<i>Liviu Țăranu</i>)	243
Crearea U.S.L.A. Structuri premergătoare (1970-1977) (<i>Luminița Banu, Florian Banu</i>)	257
V. Subordonarea internă și externă a Securității	269
Relațiile dintre Securitate și Partidul Muncitoresc Român/Partidul Comunist Român (<i>Luminița Banu, Florian Banu, Liviu Pleșa</i>).....	269
Contribuția consilierilor sovietici la crearea, instruirea și controlarea Securității (<i>Luminița Banu, Florian Banu</i>)	302
Relațiile Securității cu serviciile omoloage din țările membre ale Pactului de la Varșovia (<i>Florian Banu</i>).....	321
VI. „Aliații” instituționali ai Securității	357
Miliția (<i>Luminița Banu, Florian Banu</i>).....	357
Trupele de Securitate (<i>Florian Banu, Liviu Țăranu</i>).....	371
Justiția (<i>Iuliu Crăcană</i>)	384
Sistemul penitenciar (<i>Oana Demetriade, Mihai Demetriade</i>)	398
Ministerul/Departamentul Cultelor (<i>Adrian Nicolae Petcu, George Enache, Denisa Budeancă</i>)	416
VII. Concluzii (<i>Florian Banu, Liviu Țăranu</i>).....	430
Abstract (traducere de Raluca-Maria Toncu).....	441
Bibliografie.....	452
ABREVIERI.....	461
Indice de nume.....	464

I. Introducere

Privit lui Ernest Volkman, reputat investigator al lumii serviciilor secrete, încercarea istoricilor de a înțelege rolul acestor instituții și a informațiilor procurate de ele în derularea evenimentelor mondiale „seamă mult cu deschiderea unui drum printr-un hățș de nepătruns, întunecos, de mister, paradox, fapte contradictorii, înregistrări absente sau «plivite» (igienizate), amintiri convenabile, secrete, «negare plauzibilă» și, ocazional, minciuni fățișe, fără a mai pomeni de dezinformare și inducere în eroare”¹.

În cazul studierii unei instituții care, aflată în slujba regimului comunist, îmbina activități specifice serviciilor secrete de pretutindeni cu activitățile caracteristice polițiilor politice, trebuie adăugate, la dificultățile enumerate succint de autorul menționat, o sumedenie de alte impedimente.

Dintre acestea, am aminti: distrugerea documentelor de arhivă compromițătoare în timpul și imediat după prăbușirea regimului comunist, recuperarea și reintegrarea a numeroși ofițeri și colaboratori ai vechilor structuri în instituțiile specifice tranziției la un regim democratic, conotațiile politice care pot fi atribuite unor acțiuni sau anumitor actori ai evenimentelor din trecutul nu prea îndepărtat, precum și dificultatea unei analize detașate, la rece, a unor aspecte recente ale istoriei. De asemenea, concluziile cercetătorului vor fi, inevitabil, privite cu suspiciune, încercându-se decelarea „orientării politice” și a cercului de interese căruia îi este exponent.

În pofida acestor dificultăți, autorii lucrării de față împărtășesc opinia optimistă exprimată în 2008 de Marius Oprea, un asiduu cercetător al istoriei Securității, care considera că „fără îndoială, discuțiile și judecățile aprinse vor lăsa locul cât de curând abordării științifice așezate, atunci când generația născută în preajma anului 1989 va ajunge la maturitate”². Ca atare, prin prezentul demers științific, autorii propun, la mai bine de un sfert de veac după prăbușirea regimului comunist din România, un studiu monografic asupra uneia dintre instituțiile fundamentale ale acestui regim: *Securitatea*.

Evident, ca și în cazul altor proiecte de cercetare, se pune problema necesității și finalității sale. Deși unele voci susțin că „ceea ce a fost Securitatea și rolul pe care l-a jucat în economia internă a regimului comunist nu reprezintă un mister”, iar „istoria ei e mai simplă decât s-ar putea crede”³, în opinia noastră lucrurile stau cu totul altfel⁴. Fără a

¹ Ernest Volkman, *Spionaj*, traducere George Salomie, București, Editura Rao, 1998, pp. 11-12.

² Marius Oprea, *Bastionul cruzimii. O istorie a Securității (1948-1964)*, Iași, Editura Polirom, 2008, p. 17.

³ *Ibidem*, p. 9.

⁴ Mai mult decât elocvent credem că este cazul lui Alexandru Drăghici, omul care a condus ani la rând destinele Securității. Dincolo de detalii ale carierei acestuia, numeroase lucrări de specialitate pun în circulație date eronate

nega unele realizări remarcabile în studierea istoriei regimului comunist, concretizate în volume de documente, enciclopedii, dicționare, lucrări de sinteză, nu putem să nu remarcăm faptul că o serie de lucrări capitale se lasă încă așteptate.

Astfel, nu dispunem până în prezent de o monografie a Partidului Comunist Român care să acopere întreaga sa existență (1921-1989), lipsește o lucrare similară consacrată Uniunii Tineretului Comunist sau Organizației pionierilor, după cum întârzie să apară sintezele referitoare la Armata Română în intervalul 1948-1989, la Justiție, la Miliție sau chiar la politica externă a României în intervalul de referință.

În acest context, trebuie subliniat faptul că nici istoria Securității nu stă mai bine, în pofida existenței unei sumedenii de lucrări care, într-un fel sau altul, abordează acest subiect. Astfel, până în prezent nu există nici o lucrare de sinteză în care să fie analizată detaliat întreaga perioadă de existență a instituției, cu tot ce presupune aceasta: formule organizatorice, politici de cadre, sisteme de pregătire profesională, mijloace și metode de lucru, obiective interne și externe, colaborare și subordonare în cadrul edificiului statal. Pe cale de consecință, în spațiul public sau chiar în lucrări de specialitate continuă să fie vehiculate cifre eronate (mai ales cu privire la numărul ofițerilor de securitate sau al informatorilor!), să se vorbească despre formule organizatorice inexistente, să se mențină confuzii în ceea ce privește raporturile de putere dintre Partid și Securitate.

Pornind de la această realitate din câmpul istoriografic actual și în vederea îndeplinirii obligației legale de a pune la dispoziția publicului „documente și informații complete cu privire la structura, metodele și activitățile Securității”⁵, Consiliul Național pentru Studierea Arhivelor Securității a inițiat proiectul unei monografii a Securității. Lucrarea este destinată, deopotrivă, publicului larg, neinițiat în avaturile instituției, dar și (mai ales!) cercetătorilor istoriei regimului comunist (istorici, sociologi, politologi), precum și viitorilor specialiști (studenți și doctoranzi la facultăți de profil). Nu în ultimul rând, am avut în vedere, ca public-țintă, jurnaliștii și reporterii din diversele *mass-media*, foarte interesați și activi în a scrie despre Securitate, dar aflați, din nefericire, în numeroase ocazii, captivi ai unor șabloane de abordare și interpretare, unele vechi de zeci de ani.

Sarcina realizării acestei lucrări de anvergură a fost încredințată, de către Colegiul C.N.S.A.S., Serviciului Cercetare-Editare, care, pe parcursul efortului de documentare, a

referitoare la perioada în care acesta a deținut funcția de ministru al Afacerilor Interne. De exemplu, într-o lucrare consacrată exclusiv miniștrilor de interne ai României (Constantin Gheorghe, Miliana Șerbu, *Miniștrii de interne (1862-2007). Mică enciclopedie*, București, Editura Ministerului de Interne și Reformei Administrative, 2007) se arată: „Pe linie de stat îndeplinește funcția de ministru adjunct al Afacerilor Interne (1951), ministru de Interne (28 mai – 20 septembrie 1952), ministru al Securității Statului (20 septembrie 1952 – 24 ianuarie 1953), ministru Secretar de Stat și ministru al Securității Statului (24 ianuarie 1953 – 30 octombrie 1955), ministru al Securității Statului (30 octombrie 1955 – 19 martie 1957), ministru al Afacerilor Interne (19 martie 1957 – 21 martie 1961), prim viceprim-ministru și ministru al Afacerilor Interne (18 martie 1961 – 27 iulie 1965)” (p. 311). Pentru intervalul 20 septembrie 1952 – 19 martie 1957, autorii citați îl indică drept ministru de interne pe Pavel Ștefan (p. 315). De fapt, Alexandru Drăghici a fost titular al portofoliului Ministerului Afacerilor Interne în două perioade distincte: 27 mai 1952 - 18 septembrie 1952 și 7 septembrie 1953 – 24 iulie 1965, iar în intervalul 18 septembrie 1952 – 7 septembrie 1953 a fost ministru al Securității Statului – vezi, pe larg, Florian Banu, *Addenda et corrigenda: Alexandru Drăghici și ministeriatele sale*, în „Magazin istoric”, nr. 11/2012, pp. 49-52 și nr. 12/2012, pp. 60-63. Datele eronate cu privire la titularul portofoliului Afacerilor Interne se regăsesc inclusiv în galeria cu portretele miniștrilor de interne ai României expusă în prezent în holul de onoare al sediului ministerului!

⁵ Art. 28 din Ordonanța de urgență nr. 24 din 5 martie 2008 privind accesul la propriul dosar și deconspirarea Securității, „Monitorul Oficial”, nr. 182, 10 martie 2008.

beneficiat, în repetate rânduri, de sprijinul generos al colegilor de la Serviciul Programe Educaționale, Direcția Arhivă și Direcția Investigații.

Referindu-ne la dimensiunea investigații surselor, trebuie să subliniem că Securitatea, a cărei existență numără 41 de ani, a avut perioade în care personalul său a depășit cifra de 22.000 de oameni (excludem aici numărul cadrelor din Trupele de Securitate). De asemenea, se cuvine reliefat faptul că, practic, nu a existat nici un domeniu de activitate socială care să nu fi reprezentat un obiectiv pentru Securitate. De la procesele de producție din unitățile industriale, până la situația din licee și facultăți sau din spitale, de la foștii membri ai partidelor politice interbelice și până la diplomații trimiși peste hotare, actori, jurnaliști, sportivi, magistrați, tot și totul trebuia cunoscut, căci „guvernul unui stat totalitar poate considera toate persoanele care nu fac parte din partidul de guvernare drept actuali sau potențiali dușmani”⁶. Evident, nici membrii P.C.R. sau chiar unii dintre liderii partidului nu erau la adăpost de urmărirea informativă, după obținerea aprobărilor de rigoare din partea „conducerii superioare de partid”.

Tot acest efort de supraveghere a societății românești, în ansamblul său, s-a materializat într-un volum imens de documente, dosarele preluate de C.N.S.A.S. până în prezent însumând nu mai puțin de 25 de km liniari⁷. La „trierea” acestui „munte” de dosare, s-a adăugat o investigație sistematică în fondurile de arhivă ale C.C. al P.C.R., puse la dispoziția cercetătorilor de Arhivele Naționale ale României, ale fondurilor deținute de Arhivele Militare ale României și de cele ale Comandamentului Național al Jandarmeriei.

În plus, conștienți că „nu pot fi luate în considerare, ca atare, doar documentele de arhivă” și pentru a evita „riscul de a scrie istoria după dictarea Securității”⁸, am făcut apel la numeroasele mărturii disponibile astăzi, provenind, deopotrivă, din tabăra fostelor victime ale Securității și din cea a foștilor ofițeri de securitate, încercând să fim fideli vechiului precept juridic *audiatur et altera pars*.

Structura proiectului de cercetare a fost gândită pe câteva linii de forță, care să permită atât urmărirea evoluției cronologice, cât și a varietății problemelor legate de mijloacele, metodele și obiectivele Securității. Pentru a cunoaște izvoarele istorice, dar și pentru o mai bună înțelegere a modului în care a fost tratat subiectul de-a lungul timpului (reieșind de aici, în mod evident, necesitatea unei monografii a Securității!), în debutul primului volum al monografiei a fost plasat capitolul privitor la *sursele și istoriografia problemei*.

Capitolul referitor la *predecesorii Securității* prezintă evoluția organizatorică și preluarea controlului de către P.C.R. asupra instituțiilor de informații și ordine publică în intervalul 1945-1948. Pentru o imagine de ansamblu a contextului, dar și a motivațiilor care au stat la temelia noii instituții, creată după model sovietic, în capitolul *Subordonarea internă și externă a Securității* sunt descrise, pe larg, relațiile dintre Securitate și Partid, contribuția consilierilor sovietici la selectarea și instruirea cadrelor de securitate, respectiv relațiile Securității cu serviciile omoloage din țările blocului socialist.

⁶ Abram N. Shulsky, Gary J. Schmitt, *Războiul tăcut. Introducere în universul informațiilor secrete*, traducere de Laura-Florina Drăghici, Cristina Dogaru, Maria-Adelina Negoită și Irina-Ionela Bondar, cuvânt înainte de George Maior, postfață de Mihai-Răzvan Ungureanu, Iași, Editura Polirom, 2008, p. 27.

⁷ C.N.S.A.S., *Raport de activitate 2013*, București, 2014, p. 7 (disponibil *on-line* la <http://www.cnsas.ro/documente/rapoarte/Raport%20CNSAS%202013.pdf>)

⁸ Marius Oprea, *op. cit.*, p. 17.

Centrul de greutate al volumului I al monografiei îl constituie capitolul referitor la *evoluția structurii organizatorice a Securității*, fiind precizate aici nu doar structura ca atare, ci și atribuțiile unităților, șefii care le-au condus, principalele rațiuni care au stat la baza reorganizărilor. Pornind de la Direcția Generală a Securității Poporului (1948) și terminând cu Departamentul Securității Statului (din 1978), sunt prezentate și analizate, în ordine cronologică, toate transformările instituționale prin care a trecut Securitatea, aflată fie sub „umbrela” M.A.I., fie funcționând ca o structură autonomă (M.S.S. sau C.S.S.).

În finalul primului volum al monografiei, tocmai în ideea de a înțelege pe deplin modul de funcționare a instituției, am prezentat și câțiva dintre „*aliații*” de nădejde ai Securității. Considerăm că trebuie cunoscut și înțeles faptul că Securitatea nu a fost singurul instrument utilizat împotriva „dușmanilor poporului”, aceasta fiind doar „miezul dur” al unei întregi rețele instituționale, care avea în componență Miliția, Trupele de Securitate, Justiția, Sistemul penitenciar și Departamentul Cultelor.

Din considerente strict editoriale, celelalte trei laturi esențiale ale istoriei Securității (*personalul și evoluția politicii de cadre, mijloacele și metodele de lucru, respectiv direcțiile de acțiune ale Securității*), vor fi tratate separat.

Ceea ce ne-am propus și am urmărit pe parcursul redactării lucrării de față a fost ca întreaga informație să fie veridică, să provină din surse de calitate, în primul rând documentare, să poată rezista la confruntarea cu alte categorii de izvoare, iar interpretarea ei să fie echidistantă, subordonată principiului *sine ira et studio*. Aspectele de cancan, informațiile și relatările fanteziste sau marcate de porniri vindicative au fost ignorate, urmărindu-se imprimarea unui stil sobru, lipsit de accente moralizatoare și de resentimente. Desigur, aprecierea gradului în care am reușit să respectăm aceste deziderate rămâne în întregime la latitudinea cititorilor!

În final, se cuvine să adresăm mulțumiri tuturor celor care au susținut, într-un fel sau altul, acest proiect științific, deopotrivă, colegilor noștri din Serviciul Cercetare-Editare, celor din cadrul Direcției Investigații și din Direcția Arhivă, colegilor din diferite centre și institute de cercetare a istoriei contemporane. În mod special menționăm sprijinul acordat de doamna Florica Dobre, ale cărei sfaturi, sugestii, corecturi și indicații de documentare au fost de un deosebit folos autorilor monografiei. De asemenea, grațitudinea noastră se îndreaptă și spre membrii Colegiului C.N.S.A.S., pentru sprijinul constant, pentru lectura textului și sugestiile oferite! Adresăm mulțumiri Arhivelor Naționale și Departamentului de Colecții Speciale al Bibliotecii Naționale care ne-au susținut în efortul de documentare. Nu în ultimul rând, mulțumirile noastre sunt adresate Editurii Cetatea de Scaun, care a făcut posibilă publicarea acestei monografii în condiții grafice de înaltă ținută.

II. Sursele și istoriografia problemei

„**M**ai presus de stat și dincolo de fațadele puterii aparente, într-un labirint de funcții multiplicat, sub toate schimbările de autoritate și într-un haos de ineficiență, zace centrul de putere al țării: serviciile supra-eficiente și supra-competente ale poliției secrete”, afirma Hannah Arendt într-una din analizele clasice ale sistemelor totalitare¹. Fără îndoială că, în ciuda amendării unora din tezele autoarei amintite de către cercetările mai recente, aserțiunea potrivit căreia poliția politică este o componentă esențială, definitorie, a oricărui regim totalitar rămâne pe deplin valabilă.

Plecând de la o astfel de percepție, suntem încredințați că orice demers științific vizând scrierea istoriei regimului comunist din România devine superfluu dacă neglijează analiza atentă, minuțioasă, a organizării și funcționării Securității, precum și a rolului pe care aceasta l-a jucat pe parcursul evoluției acestui regim. O astfel de sarcină, însă, nu este ușor din asumat din varii motive. În primul rând, într-un regim post-totalitar, nodurile de interese legate de protejarea unor persoane implicate în activitățile fostului regim sunt numeroase și extrem de încâlcite. De aici derivă o dificultate sporită în accederea la fonduri de arhivă relevante, privând astfel istoricul de o bună parte a ceea ce înseamnă materie primă – informația documentară.

În cazul studierii organizării și funcționării Securității, documentele create de aceasta, esențiale pentru o istorie a instituției, s-au aflat, în cvasi-totalitatea lor, „sub pecetea tainei” până la adoptarea Legii nr. 187/1999 privind accesul la propriul dosar și deconspirarea Securității ca poliție politică. Începutul funcționării Consiliului Național pentru Studierea Securității (C.N.S.A.S.) în anul 2000 nu a însemnat automat și un acces facil la aceste documente, din varii motive, neanalizabile aici.

În ciuda dificultăților enunțate sumar în rândurile precedente, astăzi, la două decenii și jumătate de la desființarea Securității, sursele documentare și lucrările consacrate Securității sunt mai mult decât abundente. Desigur că, precum în numeroase alte cazuri, cantitatea nu poate suplini calitatea. Astfel, multe din documentele de arhivă reprezintă, din punct de vedere al interpretării, o adevărată provocare pentru istoric², în vreme ce lucrările „de analiză” și memorialistica au scopuri nu de puține ori nici măcar disimulate, propunându-și fie reabilitarea, fie denigrarea instituției și/sau a oamenilor care au servit-o.

Vom încerca în cele ce urmează să probăm aserțiunea noastră referitoare la abundența fondurilor documentare și a lucrărilor referitoare la istoria Securității printr-

¹ Hannah Arendt, *Originiile totalitarismului*, traducere de Ion Dur și Mircea Ivănescu, București, Editura Humanitas, 1994, p. 545.

² Florian Banu, *Dosarele Securității. Despre capcanele interpretării*, în „Arhivele Totalitarismului”, an XIV, nr. 52-53 (3-4/2006), pp. 131-145.

o trecere în revistă a acestora, insistând mai cu seamă asupra acelor a căror relevanță ni s-a părut a fi semnificativă.

Ca și în cazul multor alte subiecte de istorie contemporană, **fondurile de arhivă** deținute de Arhivele Naționale ale României se dovedesc de maxim interes pentru orice istoric preocupat de reconstituirea activității Securității.

Dat fiind rolul de „scut și spadă” a Partidului, asumat de Securitate încă de la înființare, este firesc ca dosarele din arhiva fostului Comitet Central al P.M.R./P.C.R. să ofere date esențiale referitoare la această instituție. Astfel de date, referitoare la organizare, cadre, retribuții, obiective, rezultate obținute în „lupta de clasă”, pot fi extrase de cercetător din dosarele Cancelariei C.C., precum și din dosarele unora dintre secțiile C.C.: Secția Administrativ-Politică (care superviza, între altele, și activitatea Ministerului Afacerilor Interne), Secția Cadre, Secția Propagandă și Agitație, Secția Organelor Conducătoare de Partid și chiar Secția Relații Externe sau Secția Gospodăriei de Partid.

Unele date interesante se regăsesc disipate în dosare din fonduri care, aparent, nu ar avea legătură cu Securitatea. Ne referim, mai cu seamă, la unele dosare din fondul Direcția Generală a Poliției, Ministerul Afacerilor Interne – Direcția Generală Politică, Președinția Consiliului de Miniștri – Serviciul Special de Informații sau din fondul Inspectoratul General al Jandarmeriei.

Informații referitoare la Trupele de Securitate, la colaborarea acestora cu Securitatea, precum folosirea lor în misiuni de reprimare sau în acțiuni cu caracter antiterorist, pot fi obținute prin consultarea fondurilor existente în Arhiva Jandarmeriei Române. De asemenea, Ministerul Afacerilor Interne deține în arhiva sa o serie de fonduri utile în reconstituirea activității Securității. La rândul-le, Arhivele Militare Române dețin documente semnificative pentru problema în discuție, referitoare nu doar la activități specifice contrainformațiilor militare, cum s-ar putea crede, ci și la diverse alte aspecte ce țin de organizarea și funcționarea Securității.

Dincolo de această „diseminare” a documentelor create de Securitate sau despre Securitate, rămâne principalul „tezaur documentar”: arhiva Securității. Preluată în decembrie 1989 de către Armată și ulterior, din primăvara anului 1990, de către Serviciul Român de Informații, această arhivă a reprezentat o adevărată „cutie a Pandorei”³, meritând cu adevărat denumirea de „moștenire împovărătoare a trecutului”.

Înființarea Consiliului Național pentru Studierea Arhivelor Securității, prin legea nr. 187/1999, a declanșat un amplu proces de transfer a arhivelor Securității din custodia S.R.I. și S.I.E. către nou-creata instituție. Ca urmare a acestui transfer, un volum imens de documente a devenit accesibil cercetătorilor din țară și din străinătate, precum și persoanelor care doresc să-și consulte propriul dosar întocmit de Securitate. În prezent, structura arhivei deținută de C.N.S.A.S. cuprinde mai multe fonduri, dintre

³ Comparația cu celebra cutie a Pandorei este utilizată și de colonelul (r) Gheorghe Rațiu în lucrarea sa *Cutie Pandorei. Dosarele Securității – surprize sau capcane?*, București, Editura Paco, 1997; cei 38 de ani petrecuți în „aparatură informativă al României”, cum îi place fostului colonel să numească Securitatea, sunt vizibili în întreaga argumentație care, invocând mereu echidistanța și imparțialitatea, conduce la o concluzie ritos afirmată: „aceste arhive să fie exploatate așa cum trebuie numai de către cine trebuie” (p. 149); pentru optica fostului șef al Direcției I Informații interne asupra activității și rolului Securității și, implicit, asupra destinului „produsului” acestei activități (dosarele de urmărire), vezi și colonel (r) doctor Gheorghe Rațiu, *Raze de lumină pe cărări întunecate*, București, Editura Paco, 1996, ediția a II-a revăzută și adăugită, București, Editura Paco, 2012.

care cele mai relevante pentru cercetarea istorică sunt: fondul Documentar, fondul Informativ, fondul Rețea, fondul Manuscrise, fondul Corespondență, fondul Penal și fondul S.I.E. Aceștia li se adaugă un bogat fond de carte, provenind din biblioteca D.S.S.⁴

Fondul Documentar a fost creat începând din anii '50 în urma trierii arhivelor preluate de la fostele structuri informative și polițienești și a fost completat de-a lungul anilor cu toate dosarele care, în opinia ofițerilor de securitate, nu mai prezentau un interes operativ, ci doar unul istoric, putând fi folosite pentru documentare. Trierea dosarelor a fost continuată după 1990, astfel că, în momentul de față fondul cuprinde și dosare sau părți din dosare care în 1989 erau operative.

Fondul conține o mare varietate de documente, acoperind din punct de vedere **cronologic** o perioadă cuprinsă între primii ani ai secolului al XX-lea și primii ani de după evenimentele din decembrie 1989. Cel mai recent document pe care l-am identificat în acest fond este o sinteză întocmită de S.R.I. în luna septembrie 1994.

Din punct de vedere **tematic**, documentele din acest fond sunt de o diversitate extraordinară, mergând de la aspecte ale operațiunilor polițienești desfășurate în timpul Primului Război Mondial sau viață politică interbelică, până la dosarele unor obiective economice construite în anii „Epocii de Aur”.

Din punct de vedere al **emitentului**, aceste documente sunt la fel de diverse. Astfel, găsim laolaltă lucrări publicate, manuscrise inedite, scrisori personale, acte ale unor autorități de stat, organe militare, autorități bisericești, fotografii, hârtii, tabele statistice, diagrame, extrase din presă, statutele unor organizații diverse ș.a.m.d.

Fondul Informativ reunește dosarele întocmite de Securitate în cadrul acțiunii de urmărire a unor persoane. Având în vedere numărul mare de personalități ale vieții politice, ale culturii și științei care au constituit de-a lungul vremii „obiective” pentru poliția politică, evident că și acest fond este de prim interes pentru cercetarea istorică. Dosarele de urmărire informativă (D.U.I.-urile, conform jargonului Securității) reunesc între scoarțele lor date biografice ale urmăritului, caracterizări făcute de diverse persoane, transcrierea unor convorbiri purtate de cel urmărit, note informative despre opiniile urmăritului, fragmente din operă, diverse aprecieri critice, fotografii oficiale sau luate în timpul filajului. Desigur că pentru realizarea unei lucrări de tip monografic un astfel de dosar se constituie într-o sursă de primă mână.

Fondul Rețea este constituit din dosarele întocmite de organele de securitate fiecărui informator, conform normelor împrumutate din activitatea organelor omoloage sovietice, precum și din dosare întocmite unor candidați pentru recrutarea ca informator. Un dosar de rețea cuprinde o serie de documente comune cu dosarul de urmărire, precum datele biografice, caracterizările, verificările la cartotecă, date despre trăsăturile moral-volitivă și opiniile politice ale subiectului, furnizate atât de ofițerul recruta, cât și de terțe persoane. De asemenea, notele informative furnizate de respectivul informator sunt reunite în așa-numita „mapă anexă” care, în ciuda instrucțiunilor ce prevedeau distrugerea prin ardere, la un anumit interval de timp, au supraviețuit în numeroase cazuri.

⁴ Vezi și Luminița Banu, Florian Banu, *Arhiva Consiliului Național pentru Studierea Arhivelor Securității și cercetarea istorică*, în „Acta Bacoviensia. Anuarul Arhivelor Naționale Bacău”, tom V, Onești, Editura Magic Print, 2010, pp. 517-534.

Fondul Manuscrite reprezintă, de fapt, o colecție de manuscrite confiscate cu ocazia perchezițiilor efectuate de Securitate, manuscrite care, în unele cazuri, au reprezentat „probe” în justiție, demonstrând încălcarea „ortodoxiei” politice de către autori. Printre autorii manuscriselor, a căror tipologie merge de la banale însemnări cotidiene, până la lucrări cu caracter istoric, științific, filosofic sau literar, se regăsesc atât nume sonore, cât și oameni simpli care, într-un anumit moment, au intrat în atenția Securității. Unele dintre aceste manuscrite au fost deja revendicate pe cale legală, fie chiar de către autori, fie de urmașii acestora.

Fondul Corespondență are un caracter heteroclit, fiind compus din documente emise de diferite compartimente ale fostei Securități, documente cu un conținut ce merge de la acte contabile până la ordine circulare privind activitatea curentă. Desigur că cercetarea acestui fond este de neocolit pentru orice persoană interesată în studierea organizării și funcționării Securității.

Fondul Penal regroupează dosarele întocmite persoanelor trimise în instanță, dosare care conțin materialele de anchetă (proces verbale de percheziție, procese verbale de interogatoriu, confruntări, expertize tehnico-științifice, fotografiile ale corpurilor delictive etc.). Întrucât fiecărei persoane întemnițate îi corespunde și unul sau mai multe dosare penale și dat fiind numărul mare de personalități ale vieții politice și culturale care au trecut prin închisorile comuniste, este lesne de înțeles interesul manifestat de cercetători pentru acest fond.

Fondul S.I.E. a fost constituit din dosarele întocmite de-a lungul timpului de Direcția de Informații Externe a Securității și reunește atât D.U.I.-uri, cât și dosare de rețea sau dosare de obiectiv. Studierea acestui fond este esențială pentru scrierea istoriei exilului românesc, dar și pentru numeroase alte teme de cercetare.

În sfârșit, **Biblioteca D.S.S.** este reprezentată de un bogat fond de carte, de o diversitate remarcabilă, regăsindu-se aici volume de istorie, sociologie, politologie, drept, relații internaționale, istoria religiilor, artă militară, literatură, atât în limba română, cât și în limbi străine.

Un loc aparte în galeria surselor de informare cu privire la istoria Securității este ocupat de un periodic editat chiar de Securitate. Ne referim la revista „Securitatea. Buletin intern pentru aparatul Securității statului”, periodic care, începând din anul 1968 și până în 1989, a avut o apariție trimestrială regulată. Cele mai multe numere aveau circa 60-80 de pagini (numerele cu 140-150 de pagini au fost excepții) și au avut o structură destul de constantă de-a lungul celor două decenii de apariție.

Numerele revistei erau deschise cu un articol teoretic, cu o încălțură ideologică sporită, semnat, de regulă, de figurile cele mai proeminente ale aparatului de securitate sau reflectând opiniile secretarului general al P.C.R., Nicolae Ceaușescu⁵. Urma apoi o secțiune de „analize, îndrumări, opinii”, în care erau inserate o serie de considerații ale unor ofițeri superiori de securitate cu privire la principalele direcții de acțiune, principalele dificultăți întâmpinate în munca de profil, precum și indicații pentru accentuarea uneia sau alteia din metodele „muncii de securitate”. Restul cuprinsului periodicului reflecta, în bună măsură, structura organizatorică a Securității.

⁵ Vezi *Din gândirea tovarășului Nicolae Ceaușescu, secretar general al Partidului Comunist Român, privind rolul, locul și sarcinile organelor securității statului*, în „Securitatea”, nr. 3/1988, pp. 3-7.

Cu alte cuvinte, articolele erau grupate pe diverse problematici: apărarea secretului de stat⁶, informații interne⁷, contrainformații economice⁸, contraspionaj⁹, contrainformații militare¹⁰, antiterorism¹¹. Nu lipseau nici studii și articole ce valorificau unele cercetări sociologice¹² și psihologice¹³ efectuate de structurile de specialitate ale Securității. Fiecare număr era pigmentat cu materiale traduse din presa occidentală referitoare la diverse acțiuni de spionaj, semnalarea apariției unor volume de specialitate, bibliografii pentru teme de specialitate. De asemenea, erau oferite consultații juridice de specialitate și erau oferite spre rezolvare diferite spețe, soluțiile fiind prezentate în numărul imediat următor.

Parcursul acestui periodic este în măsură să ofere o serie de informații valoroase despre concepția și modul de lucru al Securității, să releve într-o dimensiune veridică nivelul la care această instituție se transformase într-o adevărată „suprastructură de observare globală a societății”, constituindu-se astfel într-o sursă de primă importanță pentru orice istoric al Securității.

Alături de informația primară a dosarelor de arhivă, gestionate de o instituție sau alta, cercetătorii au la dispoziție, astăzi, și un amplu corpus de documente editate, referitoare fie exclusiv la Securitate, ca instituție represivă, fie la un aspect sau altul al activității Securității, fie, într-un cadru mai larg, la regimul comunist din România.

Din prima categorie, a volumelor de documente ce privesc strict istoria Securității, fac parte volumele editate de Serviciul Român de Informații sub denumirea de „Cartea Albă a Securității”. În cadrul acestei acțiuni, menită să demonstreze societății românești „ruperea de trecut” a S.R.I. și plasarea sa pe coordonatele specifice activității unui serviciu de informații dintr-un stat democratic, au fost editate cinci volume de documente, destinate să prezinte evoluția instituției pe tot parcursul existenței sale (1948-1989)¹⁴. Selecția documentelor din numărul imens de dosare aflate în arhivele

⁶ Lt-col. Ion Vlaicu, lt-col. Gheorghe Ionescu, *Presa – un posibil canal de scurgere a unor date și informații cu caracter secret*, în „Securitatea”, nr. 4/1974, pp. 22-27; colonel Iosif Turc, *Transportul documentelor secrete, o problemă minoră?*, în loc. cit., nr. 1/1976, pp. 24-28; colonel Ștefan Alexandru, colonel Traian Bara, *Sarcinile organelor de securitate cu privire la prevenirea scurgerii de informații secrete sau nedestinate publicității*, în loc. cit., nr. 3/1984, pp. 18-21.

⁷ Lt-col. Tiberiu Băgaș, *Prevenirea infracțiunilor, sarcină prioritară a organelor de securitate*, în loc. cit., nr. 3/1977, pp. 36-39; col. Ioan Banciu, *Sarcinile organelor de securitate în etapa actuală pentru prevenirea și neutralizarea oricăror încercări de folosire a cultelor și sectelor ca instrumente de amestec în politica statului*, în loc. cit., nr. 2/1980, pp. 30-36.

⁸ Gen. mr. Emil Macri, *Concluzii ce se desprind din analiza unor evenimente deosebite care au avut loc în obiectivele industriale. Perfecționarea muncii de securitate în vederea prevenirii producerii de evenimente în obiectivele economice*, în loc. cit., nr. 3/1983, pp. 21-27.

⁹ Mr. Dumitru Țigănuș, *Spionajul economic și tehnico-științific sub acoperirea oamenilor de afaceri*, în loc. cit., nr. 2/1975, pp. 51-56; mr. Gheorghe Diaconescu, mr. Nicolae Călugărița, *Unele sarcini ale organelor de contraspionaj în acțiunea „Eterul”*, în loc. cit., nr. 1/1981, pp. 56-59.

¹⁰ Col. Gavrilă Sipoșan, mr. Florin Mutu, *Considerații cu privire la activitatea de contrainformații militare în campanie*, în loc. cit., nr. 3/1981, pp. 59-63.

¹¹ Lt-col. Troscă Gheorghe, lt-col. Rădulescu Nicolae, *Aprecieri privind situația operativă antiteroristă. Sarcini și priorități ale activității antiteroriste în etapa actuală*, în loc. cit., nr. 4/1988, pp. 29-39.

¹² Prof. univ. dr. Tiberiu Bogdan, *Confluența și interacțiunea factorilor sociali și individuali în criminogeneză*, în loc. cit., nr. 1/1975, pp. 65-70; lt-col. drd. Paulian Păsărin, *Zvonul ca fenomen social ce interesează munca de securitate*, în loc. cit., nr. 3/1975, pp. 51-56.

¹³ Lt-col. C. Buleandră, *Trăsăturile psihice ale informatorului*, în loc. cit., nr. 3/1969, pp. 38-45; col. Constantin Hulubaș, *Ce motive a avut informatorul să accepte colaborarea?*, în loc. cit., nr. 4/1976, pp. 56-60; cpt. Petre Spătaru, *„Portretul” psihologic și social al terorismului contemporan*, în loc. cit., nr. 1/1988, pp. 51-59.

¹⁴ Primele patru volume, tipărite în 1994-1995, au tratat efectiv istoria Securității, în vreme ce volumul al V-lea, purtând subtitlul *Istorie literare și artistice. 1969-1989*, a apărut în 1996 la Editura Presa Românească. Publicului larg

păstrate de S.R.I. și redactarea pentru fiecare volum de documente a câte unui studiu introductiv a fost încredințată unui colectiv coordonat de Mihai Pelin¹⁵.

Din punct de vedere cronologic, volumele elaborate de S.R.I. au fost urmate de publicarea lucrării lui Marius Oprea, *Banalitatea răului. O istorie a Securității în documente. 1949-1989*¹⁶. Beneficiind de un amplu studiu introductiv, semnat de istoricul britanic Dennis Deletant, de un succint *Cuvânt înainte* al editorului, precum și de un *Indice biografic* și multe note, lucrarea realizează o radiografie a Securității pe durata întregii sale existențe. Documentele relevante (procese verbale și stenograme ale unor ședințe ale conducerii Securității, ordine circulare, directive, programe de măsuri) incluse în volum beneficiază și de ample note de subsol, de natură a lămuri multe dintre aspectele atinse tangențial sau menite a crea portrete sugestive ale unora dintre personajele menționate în documente.

În ciuda eforturilor editorului de a oferi o imagine de ansamblu, trebuie semnalată asimetria ce caracterizează partea documentară a volumului. Astfel, *Partea I: Securității* cuprinde 40 de documente, după cum urmează: șase pentru anul 1949, 19 documente pentru anii '50, cinci pentru anii '60, nici un document pentru anii '70 și 10 documente pentru anii '80. *Partea a II-a: Reglementări și ordine interne ale Securității* reunește 15 documente: unul din 1948, unul din 1951, unul din 1977 și 12 documente din anii '80 (cinci dintre ele datând din anul 1989). Această structură imprimă, inevitabil, un caracter provizoriu judecăților de valoare formulate pe baza acestor documente întrucât arii mari de activitate și importante segmente temporale din existența Securității nu au acoperirea documentară necesară. Desigur, această structură a fost imprimată lucrării de dificultățile de documentare cu care cercetătorul unei astfel de teme s-a confruntat o lungă perioadă după 1989.

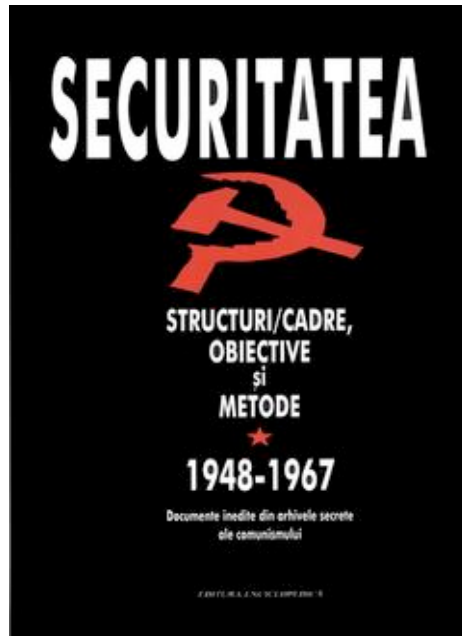
După preluarea unei părți a arhivei Securității, Direcția Cercetare din cadrul C.N.S.A.S. a realizat, la rândul său, câteva volume de documente menite să elimine, în măsura posibilităților, numeroasele „pete albe” din istoria Securității. Dintre acestea, se impune atenției, prin numărul considerabil de documente, precum și datorită acoperirii întregii perioade de existență a instituției, lucrarea *Securitatea. Structuri – cadre. Obiective și metode*, structurată, cronologic, pe două volume: vol. I: 1948-1967 și vol. II: 1967-1989¹⁷. Beneficiind și de două studii introductive consistente, precum și de fișele biografice ale unor figuri de marcă ale aparatului Securității, lucrarea pune la dispoziția cercetătorilor documente esențiale pentru înțelegerea mecanismelor de funcționare, a modificărilor înregistrate de-a lungul timpului de tactica și strategia Securității și oferă o imagine de ansamblu asupra instituției.

i-au fost accesibile doar volumele I și V, celelalte având un circuit restrâns la anumite cercuri din mass-media, nefiind puse în vânzare în librării.

¹⁵ În nici unul dintre volume nu sunt menționați editorii sau coordonatorul, implicarea lui Mihai Pelin în acest proiect fiind atestată de declarațiile acestuia (vezi și prezentarea autorului în volumul *Opisul emigrației politice*, București, 2002) și atribuită relației vechi pe care o avea cu directorul S.R.I. din acea vreme, Virgil Măgureanu, cu care fusese coleg de studii.

¹⁶ Marius Oprea, *Banalitatea răului. O istorie a Securității în documente. 1949-1989*, studiu introductiv de Dennis Deletant, Iași, Editura Polirom, 2002.

¹⁷ C.N.S.A.S., *Securitatea. Structuri-cadre. Obiective și metode*, vol. I (1948-1967), coord. Florica Dobre, editori: Florian Banu, Theodor Bărbulescu, Camelia Ivan Duică, Liviu Țăranu, vol. II (1967-1989), coord. Florica Dobre, editori: Elis Neagoe-Pleșa, Liviu Pleșa, București, Editura Enciclopedică, 2006 (în continuare, se va cita *Securitatea...*, vol...).

Din aceeași categorie face parte și lucrarea intitulată „*Partiturile*” Securității. *Directive, ordine, instrucțiuni (1947-1987)*¹⁸. Așa cum indică și titlul, volumul aduce la lumină o serie de ordine și instrucțiuni (40 la număr) care au configurat instituția și au trasat liniile de acțiune ale acesteia de-a lungul timpului. Lectura volumului permite decelarea într-o mai bună măsură a componentei de poliție politică în ansamblul activității Securității și contribuie la înțelegerea raporturilor reale dintre Securitate și puterea politică, dintre Securitate și societatea românească în ansamblul său. Studiile introductive, semnate de Cristina Anisescu și Silviu B. Moldovan, precum și glosarul de termeni, sporesc valoarea lucrării.

Informații interesante despre metodele de lucru ale Securității (în special ale Departamentului de Informații Externe) și despre implicarea acestei instituții într-un proces de o importanță deosebită – emigrarea etnicilor germani din România – se regăsesc într-un masiv volum de documente editat de către C.N.S.A.S. în anul 2011¹⁹.

Activitatea D.I.E./C.I.E. este abordată și de istoricul Constantin Buchet în cadrul unui recent volum de documente care, pe lângă valoarea istorică a documentelor selectate, beneficiază și de un consistent studiu introductiv²⁰.

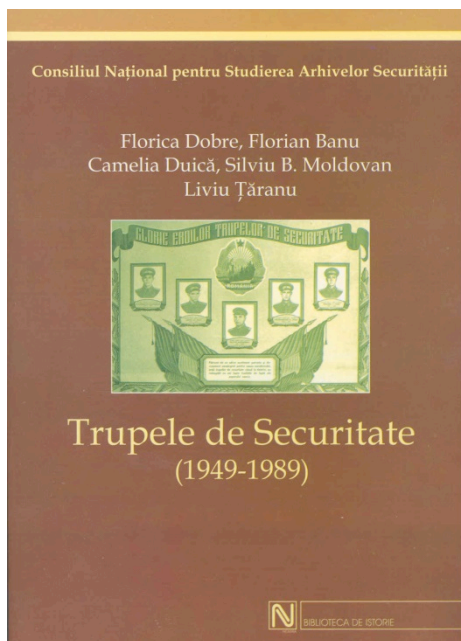
Pentru activitatea unei structuri teritoriale a Securității credem că cel mai reprezentativ volum de documente rămâne cel realizat de Zoltán Bartos pentru Direcția Regională de Securitate Mureș, cele 724 de documente publicate acoperind mai bine de

¹⁸ „*Partiturile*” Securității. *Directive, ordine, instrucțiuni (1947-1987)*, ediție îngrijită de Cristina Anisescu, Silviu B. Moldovan și Mirela Matiu, București, Editura Nemira, 2007 (în continuare, se va cita *Partiturile...*).

¹⁹ C.N.S.A.S., *Acțiunea „Recuperarea”. Securitatea și emigrarea germanilor din România (1962-1989)*, Florica Dobre, Florian Banu, Luminița Banu, Laura Stancu (eds.), București, Editura Enciclopedică, 2011; în mod fericit, informațiile cuprinse în acest volum de documente pot fi coroborate cu relatările memorialistice oferite în cadrul unor interviuri de către negociatorul părții germane din perioada 1968-1989: *Kauf von Freiheit. Dr. Heinz-Günther Hüsch im Interview mit Hannelore Baier und Ernst Meinhardt*, Sibiu, Honterus Verlag, 2013.

²⁰ Constantin Buchet, *România, frontul informațiilor și sfârșitul Războiului Rece (1980-1989)*, Craiova, Editura Sitech, 2011.

două decenii din activitatea acestei structuri²¹. Valoarea volumului este sporită prin realizarea unui indice de nume pentru cadrele M.A.I. și procuratură, a unui indice pentru numele conspirativ al informatorilor și a unuia pentru numele real al acestora, ceea ce pentru o lucrare de 816 pagini reprezintă un travaliu considerabil.

O altă categorie de surse, foarte bine reprezentată, este cea a volumelor de documente care se circumscriu strict unui aspect sau altul al activității Securității²²: reprimarea mișcării de rezistență armată anticomunistă, acțiuni împotriva unor culte și secte religioase²³, urmărirea informativă a unor personalități ale culturii românești,

²¹ Zoltán Barto (editor), *Ministerul Afacerilor Interne, Ministerul Securității Statului, Consiliul Securității Statului, Direcția regională Mureș (1951-1952), Direcția Regională Autonomă Maghiară (1952-1960), Direcția Regională Mureș-Autonomă (1960-1968), Inspectoratul de Securitate al Județului Mureș. Documente*, Cluj-Napoca, Editura Risoprint, 2012.

²² De exemplu, implicarea Securității în acțiunile de punere în practică a politicii de „socializare a agriculturii” este reflectată, fragmentar, în volume dedicate colectivizării, precum cel întocmit de Octavian Roske, Florin Abraham, Dan Cătănuș, *Colectivizarea agriculturii în România. Cadrul legislativ. 1949-1962*, București, I.N.S.T., 2007, doc. 27, 35, 42, 58; Dorin Dobrinu a realizat o lucrare consacrată rezultatelor concrete ale activității represive a Securității – Dorin Dobrinu (editor), *Listele morții. Deținuți politici decedați în sistemul carceral din România potrivit documentelor Securității. 1945-1948*, Iași, Editura Polirom, 2008.

²³ C.N.S.A.S., *Partidul, Securitatea și cultele. 1945-1989*, volum coordonat de Adrian Nicolae Petcu, București, Editura Nemira, 2005; *Episcopul, Hitler și Securitatea. Procesul stalinist împotriva „șpiunilor Vaticanului” din România*, ediție îngrijită și studiu introductiv de William Totok, Iași, Editura Polirom, 2008; George Enache, Adrian Petcu, *Părintele Arsenie Boca în atenția poliției politice*, Galați, Editura Partener, 2009; Vasile Manea, *Părintele Arsenie Boca. Obiectivul Bratu*, Cluj-Napoca, Editura Patmos, 2009; C.N.S.A.S., *Afacerea „Evangelistul”. Viața lui Billy Graham în România (1985)*, Denisa Bodeanu, Valentin Vasile (editori), studiu introductiv Denisa Bodeanu, Cluj-Napoca, Editura Argonaut, 2010; Florian Bichir, *Dosarul „Mitropolitul Galaction Cordun”. Aventurier în reverendă, agent secret sau victimă a comunismului?*, Sibiu, Editura Agnos, 2012; Idem, *Când Satana îți dă târcoale. George Racoveanu, ucenicul lui Nae Ionescu, în Documentele Securității*, Sibiu, Editura Agnos, 2013; *Părintele Arsenie Boca în Arhivele Securității. Opus de documente*, volume coordonate de dr. Florian Bichir, Romeo Petrașciuc, Raluca Toderel, Sibiu, Editura Agnos, vol. I, *Sămbăta de Sus, 1943-1949*, 2013; vol. II, *Prislop, 1950-1959*, 2014; Bogdan Georgescu, *Biserica Ortodoxă Română și puterea comunistă. (1945-1964). Contribuții la studiul relațiilor între Biserică și stat*, București, Editura Eikon, 2015.

acțiuni împotriva emigrației românești sau a unor posturi de radio occidentale²⁴, reprimarea unor mișcări sociale²⁵ sau urmărirea activității membrilor unora din partidele politice desființate²⁶.

Un volum masiv de documente a fost elaborat de către C.N.S.A.S. în încercarea de a elucida raporturile de putere dintre P.C.R. și Securitate, urmărindu-se prezentarea și analizarea pârgurilor de control pe care partidul și le-a edificat de-a lungul timpului, în efortul său constant de a controla strict propria-i poliție politică²⁷.

Foarte numeroase sunt volumele de documente referitoare la acțiunile Securității și ale altor instituții cu caracter represiv (Miliția, Trupele de Securitate²⁸) împotriva mișcării de rezistență armată anticomunistă. Aceste lucrări sunt în măsură să dezvăluie metodele de lucru ale Securității, componenta represivă a activității sale cotidiene, caracterul ilegal și inuman al multora dintre acțiunile întreprinse, reconstituind la dimensiuni veridice adevăratul război²⁹ purtat de o instituție a statului împotriva propriului popor.

Dintre numeroasele volume consacrate rezistenței armate anticomuniste ne limităm a aminti aici lucrările realizate din inițiative personale, precum cele publicate de Ioana

²⁴ Mihai Pelin, *Operațiunile Melița și Eterul: istoria Europei Libere prin documente de Securitate*, București, Editura Compania, 2007.

²⁵ Marius Oprea, Stejărel Olaru, *Zina care nu se uită: 15 noiembrie 1987. Brașov*, Iași, Editura Polirom, 2002; fără a fi un volum de documente, merită a fi amintită, în acest context, și lucrarea editată Romulus Rusan, *O zi de toamnă, cândva... (15 noiembrie 1987)*, București, Fundația Academia Civică, 2004.

²⁶ Constantin Buchet, *Social-democrația încarcerată. Evoluții politice interne și reacții internaționale. 1946-1969*, București, Institutul Național pentru Studiul Totalitarismului, 2005.

²⁷ C.N.S.A.S., *Partidul și Securitatea. Istoria unei idile eșuate (1948-1989)*, Florian Banu, Luminița Banu, (editori), Iași, Casa Editorială „Demiurg”, 2013.

²⁸ C.N.S.A.S., *Trupele de Securitate (1949-1989)*, Florica Dobre, Florian Banu, Camelia Duică, Silviu B. Moldovan, Liviu Țăranu (eds.), București, Editura Nemira, 2004.

²⁹ În unele acțiuni împotriva grupurilor din munți, Securitatea a folosit mitraliere, aruncătoare de branduri și chiar artileria ușoară, făcând apel și la serviciile aviației pentru misiuni de recunoaștere și transport.

Raluca Voicu-Arnăuțoiu³⁰ și Miodrag Milin³¹, dar și volume rezultate în urma efortului unor cercetători sau colective de cercetători de la Institutul Național pentru Studiul Totalitarismului³² și C.N.S.A.S.³³.

Nu în ultimul rând, printr-o colaborare între C.N.S.A.S. și Institutul Revoluției Române din Decembrie 1989, au fost realizate patru volume de documente în măsură să ilustreze rolul pe care Securitatea l-a avut în monitorizarea societății românești în perioada premergătoare Revoluției din decembrie 1989³⁴.

O categorie aparte o reprezintă volumele de documente publicate chiar de victimele Securității sau de urmașii acestor victime, urmași ce înțeleg să onoreze memoria predecesorilor pe această cale. Motivația acestor oameni în munca lor asiduă de a aduce la lumină faptele din trecut a fost exprimată, poate în forma cea mai elocventă, de către scriitorul Bujor Nedelcovici. Acesta, fără a-și publica dosarul întocmit de Securitate într-un volum de documente, și-a „revizitat trecutul”, făcând apel la documentele Securității, rezultatul fiind un volum extrem de incitant³⁵. În textul acestuia, autorul explica:

„Am fost întrebare de mai multe persoane de ce am cerut Dosarul de Securitate care este – oricum – trucat (lipsește file, numerotarea paginilor este dublă sau triplă etc.) și de ce voiam să aflu amănunte care bănuiam că s-au petrecut? «De ce vrei să citești un dosar falsificat și poate chiar inventat? De ce vrei să te întorci într-un trecut mizerabil și de ce nu încerci să-l uiți?», m-au întrebare cei din familie sau au insistat unii amici. «Pentru că trecutul îmi aparține, face parte din ființa mea, așa cum ar fi un braț sau un ochi, nu pot să-l neg și nu am dreptul să-l uit», le-am răspuns eu. «Uitarea ar fi sinonimă cu moartea»³⁶.

³⁰ Ioana Raluca Voicu-Arnăuțoiu, *Luptătorii din munți. Toma Arnăuțoiu. Grupul de la Nucșoara. Documente ale anchetei, procesului, detenției*, București, Editura Vremea, 1997.

³¹ Miodrag Milin (ed.), *Rezistența anticomunistă din Munții Banatului în documente*, București, Fundația Academia Civică, 2000.

³² Adrian Brișcă, Radu Ciuceanu, *Rezistența armată din Bucovina. 1944-1950*, vol. I, București, I.N.S.T., 1998; Adrian Brișcă, *Rezistența armată din Bucovina. 1950-1952*, vol. II, București, I.N.S.T., 2000; Adrian Brișcă, Gabriel Ciuceanu, *Rezistența armată din Bucovina. 1950-1952*, vol. III, București, I.N.S.T., 2006; Adrian Brișcă, *Jurnalul unui partizan: Vasile Motrescu și rezistența armată din Bucovina. 1944-1958*, București, I.N.S.T., 2006 – lucrarea mai cuprinde, în afară de jurnalul lui Vasile Motrescu, și nouă scrisori adresate de acesta autorităților comuniste, precum și șase poezii alcătuite în timpul cât s-a aflat în munți; Adrian Brișcă, Puica Buhoci, *Rezistența armată din Munții Apuseni. Gruparea maiorului Nicolae Dabija. 1948-1949*, București, I.N.S.T., 2007 – informațiile din cele 241 de documente selectate sunt întregite de *Studiul introductiv* (pp. 21-26) semnat de Adrian Brișcă, precum și de prezentarea istoriografică problemei, realizată de Puica Buhoci sub titlul *Rezistența armată din Munții Apuseni. Gruparea maiorului Nicolae Dabija. Excurs istoriografic* (pp. 27-37).

³³ C.N.S.A.S., „Bande, bandiți și eroi”. *Grupurile de rezistență și Securitatea (1948-1968)*, Florica Dobre (coord.), Florian Banu, Camelia Duică, Silviu B. Moldovan, Elisabeta Neagoe, Liviu Țăranu, București, Editura Enciclopedică, 2003; Camelia Ivan Duică, *Rezistența anticomunistă din Maramureș. Gruparea Poșă (1948-1949)*, București, I.N.S.T., 2005; C.N.S.A.S., *Jurnale din rezistența anticomunistă. Vasile Motrescu, Mircea Dobre. 1952-1953*, ediție îngrijită de Liviu Țăranu, Theodor Bărbulescu, cuvânt înainte de Ion Gavrilă-Ogoranu, București, Editura Nemira, 2006; C.N.S.A.S., *Organizația de rezistență condusă de maiorul Nicolae Dabija (1948-1949)*, documente editate, studiu introductiv și note de Liviu Pleșa, București, Editura C.N.S.A.S., 2009.

³⁴ C.N.S.A.S., I.R.R.D., „Amorsarea” Revoluției. *România anilor '80 văzută prin ochii Securității*, editor: Florian Banu, Târgoviște, Editura Cetatea de Scaun, 2012; C.N.S.A.S., I.R.R.D., „Pe luna decembrie nu mi-am făcut planul...”. *România în „Epoca de Aur”. Corespondență din anii '80*, editor: Liviu Țăranu, Târgoviște, Editura Cetatea de Scaun, 2012; C.N.S.A.S., I.R.R.D., „Și nu ne duce pe noi în ispită...”. *România și „războaietele minții”. Manipulare, propagandă și dezinformare (1978-1989)*, editor: Florian Banu, Târgoviște, Editura Cetatea de Scaun, 2013; C.N.S.A.S., I.R.R.D., *Securitatea și intelectualii în România anilor '80*, editor: Liviu Țăranu, Târgoviște, Editura Cetatea de Scaun, 2013.

³⁵ Bujor Nedelcovici, *Un țigru de hârtie. Eu, Nica și Securitatea*, București, Editura Allfa, 2004.

³⁶ *Ibidem*, p. 22.

Tocmai ca o piedică în calea uitării cei mai mulți dintre cei urmăriți au ales publicarea documentelor, în ciuda evidentelor rezerve în privința veridicității conținutului acestora. În acest sens, un alt fost „obiectiv” al Securității, scriitorul Stelian Tănase, după ce și-a parcurs dosarul întocmit de fosta poliție politică, scria: „Cel ce s-a decis să-și citească propriul dosar se trezește în postura de arheolog, de antropolog: va reconstitui din fragmente o versiune a trecutului său. Totuși, numai o versiune. Și cât de înșelătoare pot fi arhivele! Cunoșteam senzația de fals din dosarele «autentice, adevărate», fabricate de Securitate, de pe vremea când reconstituim anchetarea «grupului Noica-Pillat». Procesele-verbale de interogatorii, denunțurile, notele de ascultare și filaj le confruntasem atunci cu depozițiile câtorva supraviețuitori. Între ceea ce-și aminteau acești oameni în anii '90 și ceea ce notau documentele oficiale în anii '50 era o mare deosebire. Poți foarte ușor să devii victima unui document de epocă. În ciuda aparenței lor de autenticitate, dosarele trebuie citite cu multă prudență: ele oglindesc nenumărate detalii, dar ficționează fără scrupul realitatea pe ansamblu”³⁷.

Din aceeași categorie de lucrări fac parte și volumele de documente publicate de Stela Covaci³⁸, Viorel și Antonio Faur³⁹, Alexandrina Costache⁴⁰, Radu Ciuceanu⁴¹, Ilie Tița⁴², Dorin Tudoran⁴³, Paul Goma⁴⁴, Virgil Răzeșu⁴⁵.

Acțiunile Securității împotriva cultelor și sectelor religioase sunt reflectate, la rândul lor, pe lângă titlurile deja menționate, și în volume de documente, precum cele realizate de Mihai Pelin⁴⁶, Dorin Dobrinu⁴⁷, Cristian Vasile⁴⁸, Carmen Chivu⁴⁹, Anca Ciuciu⁵⁰.

³⁷ Stelian Tănase, *Acasă se vorbește în șoaptă. Dosar & Jurnal din anii târzii ai dictaturii*, București, 2002, p. 11; pentru înțelegerea sentimentelor celor care-și retrăiesc propria viață consemnată în versiunea serviciilor secrete, vezi și tribulațiile unui tânăr britanic aflat sub supravegherea *Stasi* - Timothy Garton Ash, *Dosarul meu de securitate: o altă versiune a vieții mele*, București, Editura Humanitas, 1999.

³⁸ Stela Covaci, *Perspectiva: mișcarea studențească anticomunistă București, Iași (1956-1958). Nume de cod „Frăția Paleolitică”. Documente din arhivele Securității*, București, Editura Vremea, 2006.

³⁹ Viorel Faur, Antonio Faur, *O viață de om sub „ochii” Securității*, Oradea, Editura Universității din Oradea, 2006; autorii, ambii istorici, și-au reunit eforturile pentru a realiza o „totală renunțare la tăcere” în scopul „reconstituirii adevărului”, căci numai în acest mod vedeau „posibilă și o reparație morală pentru cel ce le-a fost tată, respectiv bunic: Nicolae Faur. Volumul are două componente distincte (un studiu de valorificare științifică a informației și un set de 59 de documente referitoare la Nicolae Faur) și parcurgerea sa aduce informații utile atât în planul reconstituirii mișcării de rezistență anticomunistă, cât și în cel al ilustrării practicilor poliției politice din România.

⁴⁰ Alexandrina Costache, *De ce erai urmărit de Securitate? Studiu de caz: Marin Pițigoi*, Pitești, Editura Zodia Fecioarei, 2002. Autoarea, consilieră în cadrul C.N.S.A.S., a valorificat informațiile din dosarul de urmărire cu ajutorul unui urmaș al „obiectivului” (domnul Barbu Pițigoi), care a semnat și *Introducerea* volumului. În afară de documentele semnificative din cele trei dosare de urmărire deschise de Securitate pe numele Marin Pițigoi, Alexandrina Costache a realizat și un veritabil „studiu de caz”, reliefând modalitățile diverse de acțiune ale Securității și evoluția acestora în timp („obiectivul” fiind urmărit timp de 47 de ani!). Acestui studiu i-a fost adăugat și un dicționar de termeni utilizați de Securitate, precum și un index al abrevierilor folosite în documentele Securității.

⁴¹ Radu Ciuceanu, *Jurnalul unui om liniștit. Nume de cod: Artistul*, vol. I, 1963-1970, București, I.N.S.T., 2005; volumul reproduce 268 de documente inedite extrase din dosarul de urmărire informativă întocmit lui Radu Ciuceanu după eliberarea sa din penitenciar.

⁴² Ilie Tița a ales să publice, prin fotoreproducere, documentele din dosarul informativ nr. 3022, sub titlul *Teroare și sânge la Securitatea ceaușistă*, București, SimArt, 2009.

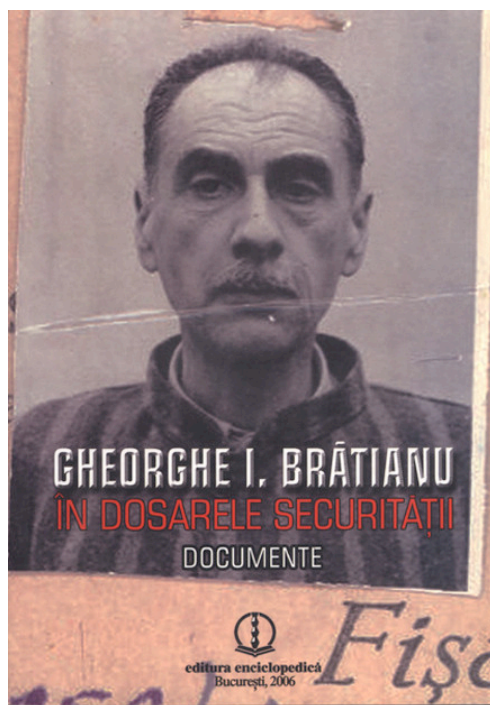
⁴³ Dorin Tudoran, *Eu, fiul lor: dosar de securitate*, ediție îngrijită și prefațată de Radu Ioanid, postfață de Nicolae Manolescu, Iași, Editura Polirom, 2010; se cuvine subliniat faptul că, pe lângă „o punere în context”, realizată de Radu Ioanid (pp. 13-30), volumul pune la dispoziția cititorului și organigrama D.S.S. în anul 1989 (p. 47), precum și un „index de termeni și abrevieri cu utilizare frecventă în documentele Securității” (pp. 573-581).

⁴⁴ Paul Goma, *Cod „Bărbosul”*, prefață Flori Bălănescu, Oradea, Editura *Ratio et Revelatio*, 2015.

⁴⁵ Virgil Răzeșu, *Umbra noastră cea de toate zilele. Un D.U.I. ca toate celelalte*, Piatra Neamț, Editura Răzeșu, 2013.

⁴⁶ *Sioniști sub anchetă. A.L. Zissu. Declarații, confruntări, interogatorii. 10 mai 1951-1 martie 1952*, introducere, note și indice de nume de Mihai Pelin, București, Edart – FFP, 1993; cele 37 de documente incluse în volum,

Chiar dacă exced perioada de funcționare a Securității, deosebit de utile în înțelegerea contextului și amplorii represiunii orchestrate de regimul comunist împotriva spiritului religios sunt și documentele selectate și publicate de Cristina Păiușan și Radu Ciuceanu⁵¹.

O notă aparte, prin caracterul său de unicat (fiind primul și singurul dosar „de securitate” al unui cetățean străin făcut public), este dată de volumul publicat de Cătălin Strat cu privire la urmărirea de către Securitate a ambasadorului Olandei la București, domnul Coen Stork⁵². Volumul, prefațat de istoricul Dennis Deletant, reunește 216 documente acoperind, din punct de vedere cronologic, intervalul iunie 1988 – decembrie 1989, precum și 15 fotografii de filaj, urmate de un indice onomastic. Un minus al

circumscrise perioade 10 mai 1951 – 1 martie 1952, provin din dosarul de anchetă al fruntașului sionist Avram Leiba Zissu, dar trimiterile folosite de editor indică doar numărul dosarului (16385), numărul volumului și filele, fără a preciza unde se afla acest dosar la momentul consultării, preferând formula „arhiva fostului Minister de Interne”.

⁴⁷ Dorin Dobrinu, (ed.) *Proba infernului. Personalul de cult în sistemul carceral din România, potrivit documentelor Securității (1949-1962)*, București, Editura Scriptorium, 2004.

⁴⁸ Cristian Vasile, *Istoria Bisericii Greco-catolice sub regimul comunist – 1945 – 1989. Documente și mărturii*, prefață de Marius Oprea, Iași, Editura Polirom, 2003.

⁴⁹ Carmen Chivu-Dușă, *Culte din România între prigonire și colaborare*, Iași, Editura Polirom, 2007.

⁵⁰ Federația Comunităților Evreiești din România, Centrul pentru Studiarea Istoriei Evreilor din România, *A acțiunea „Credinciosul”. Șef Rabinul dr. Moses Rosen și comunitatea evreiască în arhivele C.N.S.A.S.*, documentare, selecție și studiu introductiv de Anca Ciucu, București, Editura Hasefer, 2008.

⁵¹ Cristina Păiușan, Radu Ciuceanu, *Biserica Ortodoxă Română sub regimul comunist*, vol. I, 1945 – 1958, București, I.N.S.T., 2001.

⁵² *Dosarul de securitate al unui ambasador: Coen Stork*, prefață de Dennis Deletant, selecție de documente, prezentare și note de Cătălin Strat, București, Editura Humanitas, 2013.

volumului este dat de inexistența unei liste de documente, în absența acesteia cititorul fiind nevoit să parcurgă volumul ca pe un... „roman de filă”⁵³.

Poate cel mai bine reprezentate sunt volumele de documente care au fost consacrate situațiilor în care o personalitate sau alta a culturii și științei românești s-a aflat în atenția Securității, a modului în care această instituție teribilă i-a malformat viața, afectându-i libertatea, atât cea de creație, cât și, în numeroase cazuri, pe cea fizică. Atenția cercetătorilor s-a oprit fie asupra unor figuri de marcă, precum Nae Ionescu⁵³, Lucian Blaga⁵⁴, George Călinescu⁵⁵, Marin Preda⁵⁶, Nicolae Steinhardt⁵⁷, Ion Caraion⁵⁸, Ion Petrovici⁵⁹, Emil Cioran⁶⁰, Petre Pandrea⁶¹, Gheorghe Brătianu⁶², fie asupra unei întregi categorii profesionale⁶³.

O adevărată galerie de portrete este realizată de un pasionat cercetător al arhivelor serviciilor secrete, Mihai Pelin. Regretatul istoric și ziarist, în volumul *Genii și analfabeți. Militari și intelectuali sub lupa Securității*⁶⁴, aducea în discuție cazurile mai multor personalități de primă importanță intrate în atenția Securității (printre care Mircea Eliade,

⁵³ Nae Ionescu și discipolii săi în arhiva Securității. Vol. I. Nae Ionescu, vol. II Mircea Eliade, prezentarea, selecția și îngrijirea textelor Dora Mezdrea, București, Editura „Mica Valahie”, 2008.

⁵⁴ Dorli Blaga, Ion Balu, *Blaga supravegheat de Securitate*, Cluj Napoca, Biblioteca Apostrof, 1999.

⁵⁵ I. Opreșan, *Asaltul cetății. Dosarul de securitate al lui G. Călinescu*, București, Editura Saeculum I.O., 2014.

⁵⁶ Mariana Sipoș, *Dosarul „Marin Preda”: viața și moartea unui scriitor în procese-verbale, declarații, arhive ale Securității, mărturii și foto-documente, Timișoara*, Editura Amarcord, 1999; vezi și Ioana Diaconescu, Marin Preda. *Un portret în arhivele Securității – documente inedite din Arhiva C.N.S.A.S.*, un documentar cu argument, notă asupra ediției, selecția textelor, ordonarea lor cronologică și comentarii de Ioana Diaconescu, prefață de Eugen Simion, București, Editura Muzeul Literaturii Române, Fundația Națională pentru Știință și Artă, 2015.

⁵⁷ C.N.S.A.S., *Nicu Steinhardt în dosarele Securității: 1959-1989*, București, Editura Nemira, 2005.

⁵⁸ Mihai Pelin, „Artur”: *dosarul Ion Caraion*, București, Editura Publiferom, 2001; Dumitru Dobre, Delia Roxana Cornea (ed.), *Cazul „Artur” și exilul românesc*, București, Editura ProHistoria, 2006.

⁵⁹ I. Necula, *Ion Petrovici în vizorul Securității*, București, Editura Saeculum I.O., 2005; fără a fi un volum propriu-zis de documente, lucrarea domnului Necula, dedicată distinsului filosof tucucean, abundă în citate extrase din dosare aflate în arhiva C.N.S.A.S.

⁶⁰ Stelian Tănase, *Cioran și Securitatea*, Iași, Editura Polirom, 2010.

⁶¹ Stelian Neagoe, *Petre Pandrea în pușcăriile comuniste*, București, Editura Machiavelli, 2001; Eminentul avocat Pandrea s-a dovedit un adevărat vizionar, întrucât în memoriile sale nota: „În anul 2000, vor veni biografii care vor cerceta enigmatică figură a lui Petre Pandrea, avocat, scriitor, jurnalist, sociolog, economist, moralist și filosof. Biografia lui va fi mai simbolică decât opera, fiindcă ideile de umanism au fost pecetluite cu patru arestări burghezo-moșierești pentru P.C.R. și cu șapte arestări P.C.R. în epoca 1948-1964, cu avertismente, sfaturi, propuneri de posturi de ministru plenipotențiar la Paris, la Bruxelles, universitar și academician – toate respinse pentru a-și păstra autonomia și lupta pentru umanismul social” – *apud* Stelian Neagoe, *op. cit.*, p. 11.

⁶² C.N.S.A.S., *Gheorghe I. Brătianu în dosarele Securității. Documente. Perioada domiciliului obligatoriu. Arestarea. Detenția. Moartea (1947-1953)*, selecția documentelor, studiu introductiv, note și addenda Aurel Pentelescu, Liviu Țăranu, București, Editura Enciclopedică, București, 2006.

⁶³ Ioan Opreș, *Istoriile și Securitatea*, vol. I-II, București, Editura Enciclopedică, 2004-2006; vasta lucrare a lui Ioan Opreș aduce în atenție cele mai reprezentative personalități ale istoriografiei românești, autorul reușind trasarea unor succinte, dar grăitoare portrete pentru fiecare dintre acestea, însoțite de generoase anexe documentare; vezi și Ioan Opreș, *Aurel Decei sau destinul disperării*, București, Editura Enciclopedică, 2004. În ceea ce privește oamenii de litere, ilustrativ este volumul realizat de Ioana Diaconescu, *Scriitori în arhivele C.N.S.A.S. Intelectuali urmăritți informativ, arestați, condamnați, uciși în detenție. 1946-1989. Studii însoțite de anexe selectate din arhivele C.N.S.A.S.*, București, Fundația „Academia Civică”, 2012. Dintre personalitățile literaturii române avute în vedere de autoare ne limităm la a-i aminti pe Lucian Blaga (pp. 21-30), Vasile Voiculescu (pp. 64-70), Mircea Eliade (pp. 175-198), Marin Preda (pp. 239-249), Dan Deșliu (pp. 259-296). Vezi și Ioana Diaconescu, *Marin Preda. Un portret în arhivele Securității – documente inedite din Arhiva C.N.S.A.S.*, prefață de Eugen Simion, București, Editura Muzeul Literaturii Române, Fundația Națională pentru Știință și Artă, 2015.

⁶⁴ Mihai Pelin, *Genii și analfabeți. Militari și intelectuali sub lupa Securității*, București, Editura Universal Dalsi, 2002.

Emil Cioran, Eugen Ionescu, Nicolae Rădescu⁶⁵), prilej pentru a prezenta câteva din mijloacele și metodele de acțiune ale temutei instituții.

Fără a fi un volum de documente, dar bazată pe o masivă și minuțioasă investigare a dosarelor întocmite de Securitate, lucrarea Clarei Mareș despre urmărirea lui Ion D. Sârbu de către Securitate oferă cititorului numeroase informații de primă calitate⁶⁶. În aceeași manieră de lucru a fost realizat și volumul consacrat poetului Dem Iliescu⁶⁷.

Cercetătorul istoriei Securității are la dispoziție și o serie de **dicționare și enciclopedii** care să-i faciliteze eforturile de descifrare a unei istorii atât de tenebroase. Știut fiind faptul că, în interpretarea documentelor emise de fosta Securitate, la dificultățile specifice exegezei izvoarelor istorice se adaugă și problema cunoașterii termenilor speciali utilizați de serviciile secrete, un dicționar al acestor termeni nu poate decât să reprezinte un util ajutor al cercetării istorice. Un astfel de dicționar propune un fost ofițer de securitate, el publicând, sub pseudonimul Radu Cristescu, un volum ce reunește peste 100 de termeni uzuali ai dosarelor fostei Securități, împreună cu câteva date biografice ale unor personalități proeminente din lumea spionajului și câteva date despre principalele servicii secrete de informații din lume⁶⁸. Așa cum îi spune și titlul, lucrarea nu se adresează exclusiv specialiștilor, dar reușește să facă accesibilă înțelegerea unor termeni abscunși precum *periere*, *legendă*, *exploatare în orb*, *șipcă*, și, în acest mod, o apropiere adecvată de studiul unor documente emise de Securitate.

Cu mari eforturi, datorită caracterului parcimonios și precarității surselor documentare, au fost realizate și unele lucrări cu caracter lexicografic referitoare nu atât la Securitate, cât la „obiectivele” acesteia, la figurile de marcă ale regimului comunist luat în ansamblul său, la biografiile unor torționari și ale victimelor acestora.

Astfel, lui Mihai Pelin îi datorăm și un dicționar al membrilor serviciilor secrete, dar și a victimelor lor⁶⁹. Proiectată a fi „o istorie a serviciilor speciale din România prin prisma biografiei protagoniștilor lor, a celor ce au fost vânați de aceste servicii, ale numeroaselor lor victime, în mare parte nevinovate, precum și prin acelea ale străinilor care au intrat în contact cu serviciile speciale din România sau, într-un fel sau în altul au influențat destinele unor români”, lucrarea își atinge doar parțial obiectivul.

În primul rând, fișele personajelor incluse în dicționar nu au o structură unitară, spațiul acordat fiecărei fișe variind nu atât după importanța sau rolul avut de respectiva persoană, cât după informațiile pe care autorul le-a regăsit în dosarele de arhivă sau în lucrările consultate.

În al doilea rând, Mihai Pelin nu-și poate reprima tentația adoptării unui limbaj cu vădită tentă ziaristică și nici pe cea a plătitii unor polițe sau, dimpotrivă, a aducerii unor elogii unor personaje care l-au sprijinit în demersurile sale. În pofida neajunsurilor de tipul celor semnalate, lucrarea este utilă pentru o cunoaștere a Securității prin prisma biografiei unora dintre foștii angajați ai instituției.

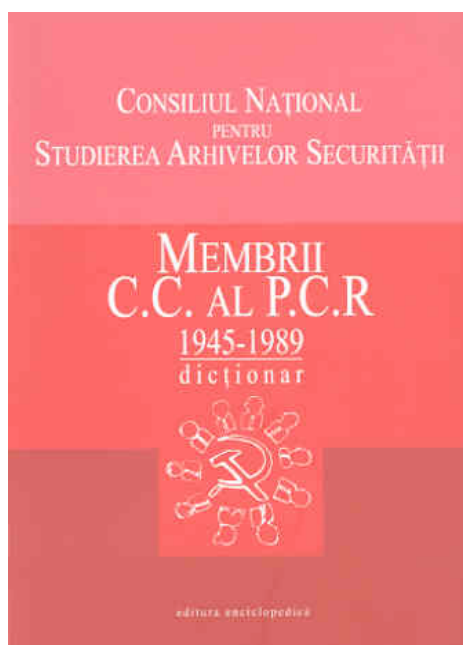
⁶⁵ Pentru urmărirea lui Nicolae Rădescu de către Securitate (și nu numai!) vezi C.N.S.A.S., *Un sfert de veac de urmărire: documente din dosarele secrete ale generalului N. Rădescu*, editori: Monica Grigore, Oana Ionel, Marcu Dragoș, București, Editura Enciclopedică, 2004.

⁶⁶ Clara Mareș, *Zidul de sticlă. Ion D. Sârbu în arhivele Securității*, prefață de Antonio Patraș, București, Editura Curtea Veche, 2011.

⁶⁷ Ion Costea, *„Cazul” poetului Dem Iliescu și Securitatea*, Buzău, Edithgraph, 2015.

⁶⁸ Radu Cristescu, *Spionajul și contraspionajul pe înțelesul tuturor. Mic dicționar al serviciilor secrete*, București, Editura Evenimentul Românesc, 2000.

⁶⁹ Mihai Pelin, *Un veac de spionaj, contraspionaj și poliție politică*, București, Editura Elion, 2003.

Același autor a realizat un „opis al emigrației politice” românești, având ca model, în opinia noastră, listele de urmăriți generali, întocmite periodic de către Securitate. Munca de colajare a informațiilor succinte din aceste liste de persoane urmărite cu datele extrase din dosarele de securitate consultate de autor de-a lungul timpului a permis realizarea a nu mai puțin de 1.222 de fișe, atât ale unor personalități ale emigrației, cât și ale unor nume anodine⁷⁰. Dealtfel, Mihai Pelin afirmă că și-a intitulat lucrarea „opis” întrucât reprezintă doar „un inventar al informațiilor la care autorul a putut avea acces, dus de hazardul preocupărilor sale, dar și de cel al bunăvoinței custozilor diferitelor fonduri”⁷¹.

Imaginea pe care Securitatea și-o formase asupra exilului românesc reprezintă și substanța unor volume realizate de Institutul Național pentru Memoria Exilului Românesc, lucrări ce reușesc să pună în circuitul științific o sumă de informații foarte utile asupra acestui segment al istoriei românilor⁷².

Întrucât controlul exercitat de Partid asupra Securității este un fapt bine atestat, iar figurile de prim rang din conducerea Securității au făcut uneori parte din Comitetul

⁷⁰ Idem, *Opisul emigrației politice: destine în 1222 de fișe alcătuite pe baza dosarelor din arhivele Securității*, București, Editura Compania, 2002.

⁷¹ *Ibidem*, p. 5.

⁷² Institutul Național pentru Memoria Exilului Românesc, *Personalități ale exilului românesc în arhivele Securității*, ediție îngrijită de dr. Dumitru Dobre, Iulia Huiu, Veronica Nanu, București, Editura Corint, 2007 – volumul însumează 45 de fișe ale unor personalități ale exilului, precum Aurel Decei, Gheorghe Calciu-Dumitreasa, Emil Cioran, Ion Rațiu, Monica Lovinescu, Vladimir Tismăneanu, Dumitru Țepeneag, fișe completate de o anexă ce cuprinde 15 documente întocmite de Securitate cu privire la activitatea unora din românii exilați; o imagine mai amplă asupra românilor din exil aflați în atenția Securității oferă o altă lucrare a I.N.M.E.R., deși informațiile despre fiecare persoană în parte sunt mai sumare: Institutul Național pentru Memoria Exilului Românesc, *Au ales libertatea! Dicționar. 2.265 de fișe personale din evidențele Securității*, ediție îngrijită de Veronica Nanu și Dumitru Dobre, București, Editura Pro Historia, 2007. Ediția a II-a lucrării a văzut de curând lumina tiparului – Institutul de Investigare a Crimelor Comunismului și Memoria Exilului Românesc, *Au ales libertatea*, ediție îngrijită de Dumitru Dobre și Veronica Nanu, Târgoviște, Editura Cetatea de Scaun, 2016.

Central al P.C.R., cercetarea istoriei Securității este facilitată de consultarea unui amplu dicționar al membrilor C.C. al P.C.R. Rod al muncii de investigație în diverse arhive pe parcursul mai multor ani, dicționarul membrilor C.C. al P.C.R. realizat de cercetătorii C.N.S.A.S. se constituie într-un util instrument de lucru pentru orice istoric al Securității⁷³, dar și într-o vastă sursă de informații pentru cititorii dornici să știe mai mult despre pseudo-elita politică a României comuniste.

Deși negau cu tărie rolul personalităților în istorie, atribuind maselor și luptei de clasă sarcina de „motor al istoriei”, regimurile comuniste s-au dovedit creatoare a unui cult al personalității fără precedent în istoria modernă. Dincolo de „Genialul Cârmaci” se aflau însă micii satrapi locali, a căror putere de a face bine și rău (dar mai ales rău!) se dovedea adesea nelimitată. Unul dintre membrii C.C., incluși în dicționar, Alexandru Bărlădeanu, nu ezita să afirme într-un interviu din anii '90: *Nu știți ce autoritate aveau înainte în țară instructorii veniți de la C.C.! Aștia erau Dumnezeii pentru regiuni!*

Așadar, cine dorește să știe mai multe despre acești „Dumnezei” ai panteonului comunist, le poate afla sinuoasele biografii prin parcurgerea datelor adunate cu acribie între copertele acestui dicționar. Autorii au structurat informația pe următoarea grilă: nume și prenume, data și locul nașterii/decesului, naționalitatea, studiul, profesia de bază, activitatea și funcțiile deținute, distincții. Fișele membrilor C.C. sunt precedate de un studiu introductiv de nu mai puțin de 59 pagini, semnat de Nicoleta Ionescu-Gură, studiu ce reușește o bună familiarizare a nespecialiștilor cu problematica extrem de complexă presupusă de investigarea regimului comunist.

Informații prețioase pot fi desprinse și din lucrări dedicate sistemului penitenciar, întrucât numeroase cadre au fost transferate dinspre Securitate spre lagăre, penitenciare, colonii de muncă și reeducare⁷⁴.

Dincolo de identificarea responsabilităților, de cântărire a culpei fiecărui segment al puterii, cercetătorii au încercat să aducă în atenția generațiilor actuale și viitoare figurile victimelor regimului, uneori contrapuse celor ale călăilor. Merită subliniat efortul făcut de I.N.S.T. în acest sens, concretizat prin publicarea lucrării coordonate de Octavian Roske, *Mecanisme represive în România. 1945-1989. Dicționar biografic*⁷⁵, proiect amplu structurat pe mai multe volume; de asemenea, trebuie semnalate și inițiative individuale, de o factură asemănătoare, precum aceea a Doinei Jela⁷⁶ sau a lui Cicerone Ionițoiu⁷⁷.

Tot datorită I.N.S.T., cercetătorii dispun și de o *Enciclopedie a regimului comunist*, enciclopedie în care numeroase articole, bine documentate, sunt consacrate Securității și metodelor sale de lucru⁷⁸.

⁷³ C.N.S.A.S., *Membrii C.C. al P.C.R. 1945-1989. Dicționar*, Florica Dobre (coord.), Liviu Marius Bejenaru, Clara Cosmineanu-Mareș, Monica Grigore, Alina Ilinca, Oana Ionel, Nicoleta Ionescu-Gură, Elisabeta Neagoe-Pleșa, Liviu Pleșa, București, Editura Enciclopedică, 2004.

⁷⁴ Andrei Muraru (coord.), *Dicționarul penitenciarelor din România comunistă (1945-1967)*, Iași, Editura Polirom, 2008; Mihail Burcea, Marius Stan, Mihail Bumbș, *Dicționarul ofițerilor și angajaților civili ai Direcției Generale a Penitenciarelor. Aparatul central (1948-1989)*, Iași, Editura Polirom, 2009.

⁷⁵ Octavian Roske (coord.), *Mecanisme represive în România. 1945-1989. Dicționar biografic*, vol. I-IX, București, I.N.S.T., 2001-2011.

⁷⁶ Doina Jela, *Lexiconul negru. Unelte ale represivității comuniste*, București, Editura Humanitas, 2001

⁷⁷ Cicerone Ionițoiu, *Cartea de aur a rezistenței românești împotriva comunismului*, vol. I-II, București, Hrisovul S.R.L., 1995-1996; idem, *Victimele terorii comuniste. Arestați, torturați, întemnițați, uciși. Dicționar*, vol. I-V, București, Editura Mașina de Scris, 2000-2003.

⁷⁸ Până în prezent, au fost publicate trei volume, după cum urmează: Octavian Roske (coord.), *România. 1945-1989. Enciclopedia regimului comunist. Represiunea*, vol. I literele A-E, București, I.N.S.T., 2011, vol. II literele F-O,

Utilă în cercetarea istoriei Securității se poate dovedi și consultarea enciclopediei pe care Călin Hentea o consacră propagandei românești⁷⁹. Astfel, articolele precum *dezinformarea, activitățile de influențare, manipularea, operațiile psihologice și informaționale* sau *Securitatea* (p. 430-437) pot întregi informațiile despre amintita instituție.

O ultimă lucrare din această categorie, pe care dorim să o menționăm, este aceea realizată de Alexandru Popescu, autor cu preocupări constante în investigarea universului serviciilor secrete (vezi *infra*). Volumul⁸⁰ realizat de acesta include nu mai puțin de 660 de fișe ale unor persoane care au făcut mai multă sau mai puțină vâlvă în domeniul culegerii de informații, din antichitate și până în zilele noastre. Deși ponderea cea mai semnificativă este deținută de fișele unor personalități de peste hotare, istoricul interesat de activitatea Securității și a predecesorilor săi regăsește aici o serie de date utile despre agenți, ofițeri, defectori. Dintre aceștia îi amintim aici pe Mihai Caraman (p. 38), Gogu Constantinescu (p. 46), Aurel Decei (p. 52), Corneliu Dima-Drăgan (p.55), Virgil Constantin Gheorghiu (p. 76), Pavel Haiducu (p. 85), Teodor Manicatile (p. 137), George Mețianu (p. 141), Nicolae Militaru (p. 143), Ion Mihai Pacepa (p. 164), Mircea Răceanu (p. 183), Ovidiu Florian Rotaru (p. 192), Maria Tănase (p. 221), Ana Toma (p. 224), Liviu Turcu (p. 227), Solvan Vițianu (p. 233), Belu Zilber (p. 253).

O categorie aparte de date este oferită de memorialistică. Deși, în opinia Hannei Arendt, „memoriile reprezintă, în secolul nostru, cel mai înșelător dintre genurile literare”⁸¹, consultarea acestei categorii de lucrări este indispensabilă istoricului și poate aduce beneficii considerabile dacă este făcută cu spirit critic⁸². Memorialistica, în cazul de față, poate fi împărțită în două categorii distincte: cea provenind de la oamenii din sfera Puterii (foști funcționari de partid, foști ofițeri ai Securității) și cea datorată efortului de recuperare a trecutului făcut de fostele victime, „materia primă” a poliției politice.

Din prima categorie am consultat cu folos volumele semnate de Silviu Brucan⁸³, Dumitru Popescu⁸⁴, Gh. Gaston Marin⁸⁵, Paul Niculescu Mizil⁸⁶, Grigore Răduică⁸⁷, Paul Sfetcu⁸⁸. În această categorie se înscrie și o variantă a memoriilor, aceea în care participanții la evenimentele istorice rememorează trecutul în cadrul unui interviu⁸⁹.

București, I.N.S.T., 2012 și Dan Cătănuș (coord.), *România. 1945-1989. Enciclopedia regimului comunist. Instituții de partid, de stat, obștești și cooperatiste*, București, I.N.S.T., 2012.

⁷⁹ Călin Hentea, *Enciclopedia propagandei românești. 1848-2009. Istorie, persuasiune și manipulare politică*, București, Editura „Adevărul”, 2012.

⁸⁰ Alexandru Popescu, *Dicționarul universal al spionilor*, București, Editura Meronia, 2010.

⁸¹ Hannah Arendt, *Crișele republicii*, traducere de Ion Dur și I.D. Cenușer, București, Editura Humanitas, 1999, p. 16.

⁸² Desigur că informațiile extrase din memorialistică trebuie privite cu spirit critic și comparate permanent cu alte surse întrucât, uneori, memoria autorilor le joacă feste sau, câteodată, subiectivismul, inerent memoriilor și jurnalelor, se transformă într-un instrument de plătit unele polițe. Vezi, în acest sens, Dumitru Șandru, *Istoria orală și capcanele memoriei*, în A.T., nr. 2/1995, pp. 227-230.

⁸³ Silviu Brucan, *Generația irosită. Memorii*, București, Editura Calistrat Hogaș, 1992.

⁸⁴ Dumitru Popescu, *Am fost și cioplitor de bimere. Un fost lider comunist se destăinuie*. Convorbire realizată de Ioan Tecșa, ziarist, București, Editura Expres, 1993.

⁸⁵ Gh. Gaston Marin, *În serviciul României lui Gheorghiu-Dej. Însemnări din viață*, București, Editura Evenimentul Românesc, 2000.

⁸⁶ Paul Niculescu Mizil, *O istorie trăită*, București, Editura Enciclopedică, 1997.

⁸⁷ Grigore Răduică, *Crime în lupta pentru putere. 1966-1968: Anchetă cazului Pătrășcanu*, București, Editura Evenimentul Românesc, 1999.

⁸⁸ Paul Sfetcu, *13 ani în anticamera lui Dej*, București, Editura Fundației Culturale Române, 2000.

⁸⁹ Intervenițiile, ca metodă a istoriei orale, ridică la fel de multe probleme, din cauza tentației memoriei de a „reconstrui” cele văzute și auzite, ca și memorialistica. Vezi, în acest sens, considerațiile lui Jean François Soulet pe marginea surselor orale ale istoriei în lucrarea *Istoria imediată*, București, Editura Corint, 2000, pp. 66-72.

Dintre aceste lucrări se disting, prin poziția centrală deținută de interviuat în cadrul evenimentelor rememorate, interviurile realizate de Lavinia Betea cu figuri de marcă ale nomenclaturii comuniste, precum Ion Gheorghe Maurer⁹⁰, Alexandru Bârlădeanu⁹¹, Corneliu Mănescu⁹² sau Ștefan Andrei⁹³. În aceeași categorie se înscrie și lucrarea publicată de Rodica Chelaru⁹⁴.

Destul de bogată este și literatura memorialistică produsă de foștii purtători de epoleți care, la bătrânețe, au simțit nevoia să-și preamărească faptele de arme și să-și justifice, în fața lumii și, uneori, a propriei conștiințe, acțiunile⁹⁵. Mulți dintre ei, însă, nu au făcut decât să-și continue opera de dezinformare în care s-au specializat în perioada cât au fost ofițeri activi ai Securității⁹⁶. Utilizarea acestor mărturii solicită din plin discernământul cercetătorului pentru că utilizează stratagema clasică, dar atât de eficace, a împletirii unor jumătăți de adevăr cu minciuni evidente și cu fantezii personale. Ne vom limita la a menționa doar câteva nume dintre cele ale ofițerilor memorialiști.

Astfel, generalul Neagu Cosma, fost șef al contraspionajului românesc ani la rând, s-a dovedit a fi destul de prolific, susținându-și ideile prin publicarea mai multor volume⁹⁷ și a unor articole în diverse publicații. Teza sa principală este aceea că acțiunile abominabile ale Securității s-ar datora aproape exclusiv ofițerilor alogeni care acaparaseră posturile de conducere și care slujeau alte interese decât interesul național. În urma înlăturării acestora, Securitatea s-ar fi transformat într-un redutabil instrument de apărare a României, acționând exclusiv în limitele „legalității socialiste”.

Date interesante despre unele acțiuni de contraspionaj prezintă și un subaltern al lui Neagu Cosma, colonelul Ion Tameș, fost șef de serviciu în Direcția de Contraspionaj, insistând asupra unor cazuri din anii '80 în care se conturaseră suspiciuni de recrutare de către servicii de spionaj străine a unor personalități din conducerea partidului și statului, până la nivel de prim-viceprim-ministru⁹⁸.

⁹⁰ Lavinia Betea, *Maurer și lumea de ieri. Mărturii despre stalinizarea României*, Arad, Editura Ioan Slavici, 1995.

⁹¹ Idem, *Alexandru Bârlădeanu despre Dej, Ceaușescu și Iliescu*, București, Editura Evenimentul Românesc, 1997.

⁹² *Convorbiri neterminate. Corneliu Mănescu în dialog cu Lavinia Betea*, Iași, Editura Polirom, 2001.

⁹³ *Stăpânul secretelor lui Ceaușescu. I se spunea Machiavelli. Ștefan Andrei în dialog cu Lavinia Betea*, ediție îngrijită de Cristina Diac, Florin-Răzvan Mihai, Ilarion Țiu, București, Adevărul Holding, 2011.

⁹⁴ Rodica Chelaru, *Culpe care nu se uită. Convorbiri cu Cornel Burtică*, cuv. înainte de Adrian Cioroianu, postfață de Dan Pavel, note de Rodica Chelaru, București, Editura Curtea Veche, 2001.

⁹⁵ Mihai Blăjuț, *Evadarea din infern. Amintirile unui fost ofițer de Securitate din Aiudul anilor '50*, vol. I, Galați, Editura Arionda, 2000.

⁹⁶ Australianul Phillip Knightley consideră că „toate poveștile spionilor trebuie tratate cu un scepticism maxim. Chiar și varianta «acum pot să vă spun», în care spionii care au păstrat tăcerea timp de 40 de ani dezvăluie în sfârșit marile triumfuri ale agențiilor lor, se dovedesc a fi, la o atentă examinare, în cel mai bun caz, exagerări și, în cel mai rău, mituri și legende” – Phillip Knightley, *The Second Oldest Profession. The Spy as Bureaucrat, Patriot, Fantasist and W bore*, London, André Deutsch, 1986, p. 7; Fără a fi spioni, în deplinul sens al cuvântului, mulți dintre ofițerii de securitate au păstrat aceeași înclinație spre fabulație și dezinformare.

⁹⁷ Vezi Neagu Cosma, *Cnpola. Securitatea văzută din interior. Pagini de memorii*, București, Editura Globus, 1994; idem, *Contribuția unor „minorități” naționale la bolșevizarea României*, București, Editura Bravo Press, 1996; idem, *Securitatea, poliția politică, dosare, informatori*, București, Editura Globus, 1998; idem, *De-a jocul cu spionii*, București, Editura Paco, f.a.; Neagu Cosma, Ion Stănescu, *De la iscoadă la agentul modern în spionajul și contraspionajul românesc*, București, Editura Paco, 2001. Ion Stănescu, fostul președinte al C.S.S., și-a relatat amintirile și în mod individual în lucrarea *Mărturisiri din anii unor entuziaste angajări și a unor înalte răspunderi*, [București], Biblioteca Socialistă, Editura Paco, [2009]. *Informații despre cariera și activitatea lui Ion Stănescu* în volumul *In Memoriam Ion Stănescu*, editori: general colonel (r) Iulian N. Vlad, colonel (r) Grigore Cuza, colonel (r) Victor Achim, București, Editura Paco, 2011.

⁹⁸ Col. (r) Ion Tameș, *Mărturia unui contraspion*, București, Editura Exigent, 2008.

Unele date despre contraspionaj, dar mai ales despre spionajul desfășurat de structurile informative românești, ca și despre evenimentele din decembrie 1989, pot fi extrase din volumul generalului de brigadă (r) Gheorghe Dragomir, fost ofițer de informații timp de peste două decenii și unul dintre personajele care au pus bazele actualului Serviciu de Informații Externe⁹⁹. Informații despre legăturile inextricabile dintre acțiunile interne ale Securității și cele de peste hotare oferă, prin publicarea memoriilor sale, și Stelian Octavian Andronic¹⁰⁰.

Un alt bun cunoscător al realităților din M.A.I și Securitate, generalul (r) Ionel Gal, a realizat, de asemenea, o lucrare pseudo-memorialistică, dar a preferat să-și cantoneze demersul în perioada 1965-1989, deși activase în M.A.I. și în anii '50¹⁰¹. Opțiunea este lesne de înțeles, întrucât, potrivit autorului, „activitatea organelor Ministerului Afacerilor Interne din anii 1946-1964 nu poate fi asemuită sau comparată cu cea din anii 1965-1978 sau din următorii ani până la evenimentele din 1989”. Autorul se dovedește a fi un exponent al tezei naționaliste privind evoluția Securității și de aceea a preferat să expună evenimente din perioada „legalistă” a Securității. În opinia sa, „este unanim acceptată culpabilizarea rolului funest jucat de organele Ministerului Afacerilor Interne în primele două decenii după cel de-al doilea război mondial când România a avut un statut de țară ocupată și inclusă în zona sovietică prin înțelegerea dintre Marile Puteri. Toate actele de represiune individuale și colective, toate acțiunile de încălcare brutală a drepturilor fundamentale ale omului, inclusiv schimbarea regimului politic sunt cunoscute ca fiind impuse de Imperiul Roșu”¹⁰². Această opinie este completată de aceea potrivit căreia, după 1965, „doctrina și teoria luptei de clasă, criteriile de apreciere a dușmanului au fost abandonate” și „respectarea legilor a fost transformată într-un cult solicitându-se tuturor exigență și fermitate în aplicarea prevederilor legale”. Lipsa de teme a unor astfel de aserțiuni și dihotomii simpliste considerăm că nu mai trebuie demonstrată aici.

Printre cele mai tendențioase lucrări poate fi amintită cea semnată de un alt general de securitate, fost șef al Direcției I Informații interne, Dumitru Iancu Tăbăcaru¹⁰³. Simpla enumerare a câtorva dintre titlurile capitolelor este edificatoare. Astfel, Securitatea „a fost un organism legal al statului român”, „a îndeplinit numai misiuni în apărarea Siguranței naționale”, „nu a fost un organ de represiune”, „nu a deservit familia Ceaușescu”, „cadrele de Securitate nu au fost privilegiate”. În ciuda unei pledoarii impresionante pentru Adevăr, autorul, mizând pe faptul că „până ce istoricii autentici vor avea acces la documente, vor trece câteva generații”¹⁰⁴, propune cititorului o versiune proprie a istoriei Securității, bazată pe „cunoștințele noastre directe sau aproape”, declarându-se în același timp credincios ideii că „memoria poate întemeia informația istorică doar parțial”. Trebuie remarcată maniera extrem de abilă în care autorul încearcă să camufleze aspectele reprobabile din activitatea Securității prin invocarea cu lux de amănunte a unor principii de drept, prin citarea unor articole

⁹⁹ Gheorghe Dragomir, *Recviem pentru spioni*, vol. I-II, București, Editura România în lume, 2008-2009.

¹⁰⁰ Stelian Octavian Andronic, 36 de ani în serviciile secrete ale României. Din respect pentru adevăr. Memorii, București, Editura Compania, 2008. Idem, *Secretul trandafirului*. 25 de ani sub mantie consulară, București, Editura Paco, 2010.

¹⁰¹ Ionel Gal, *Rațiune și represiune în Ministerul de Interne. 1965-1989*, vol. 1-2, Iași, Editura Do-minoR, 2001.

¹⁰² *Ibidem*, vol. I, pp. 8-9.

¹⁰³ Dumitru Iancu Tăbăcaru, *Sindromul Securității*, București, Editura Paco, f.a.

¹⁰⁴ *Ibidem*, p. 11.

din codurile de legi, a unor definiții din diverse dicționare sau prin maxime și aforisme emise de ilustre personalități de-a lungul timpului¹⁰⁵. Și acest autor pledează pentru o dihotomie radicală în evoluția Securității, marcată de evenimentele de la jumătatea deceniului al șaptelea al secolului trecut („Declarația P.M.R. din 1964”, moartea lui Dej în 1965), afirmând că măsurile luate ulterior au transformat radical instituția:

„Se știe, de pildă, că la jumătatea anilor 60 s-a declanșat un proces drastic în această privință, cu un efort juridic care poate va rămâne în istorie alături de cel din vremea lui Alexandru Ioan Cuza. **Au fost complet abolite normele care contraveneau principiilor de drept ori atentau la drepturile și libertățile cetățenești** (subl. ns.). Într-o gândire modernă, înscrisă în cea practică pe plan internațional, dar adaptată la sistemul social existent atunci la noi”¹⁰⁶.

Referindu-se la Codul Penal și Codul de Procedură Penală, modificate în 1968, același autor nota: „De la un capăt la altul și în mod subliniat, codurile în cauză **au pus în valoare respectarea statului de drept, a drepturilor și libertăților constituționale ale cetățeanului, supremația legii** (subl. ns.), cu aspre punițiuni în cazul neaplicării lor”.

Amintiri „glorioase” deapănă și generalul Nicolae Pleșiță într-un dialog prelungit cu Viorel Patrichi¹⁰⁷. Cei „42 de ani de serviciu în munca de informații” ies permanent la iveală pe parcursul interviurilor, Nicolae Pleșiță aruncând cu abilitate momeli interlocutorului, eschivându-se sau răspunzând „în doi peri” la întrebările incomode. Replici ca „aiurea!”, „spanac!” „vax!” sau „treaba mea!” sunt frecvent folosite de general pentru a evita un răspuns sau pentru a arunca în derizoriu o problemă sesizată de interlocutorul său. Împănat cu fanfaronade¹⁰⁸ și condimentat cu episoade demne de serialele polițiste de mâna a doua, volumul aduce, cu toate acestea, și o sumă de informații utile, folosibile mai ales prin coroborarea cu alte surse.

O altă lucrare care are la bază o serie de interviuri tratează problema implicării Securității în evenimentele din decembrie 1989 și a fost realizată de către ziaristul Marian Oprea¹⁰⁹. Pentru trasarea dimensiunilor acestei implicări, Marian Oprea a intervievat o serie de persoane, mai mult sau mai puțin avizate asupra subiectului: Dumitru Burlan, ofițer în Direcția a V-a Securitate și Gardă a D.S.S., Mircea Popa, „scriitor și disident”, Gelu Voican Voiculescu, „vicepremier în primul guvern provizoriu și responsabil cu controlul serviciilor secrete”, Cornel Ivanciuc, jurnalist, Dan Zamfirescu, jurnalist și scriitor, Petre Roman, „prim ministru al primelor două guverne post-decembriste”, Paul Goma, scriitor și disident, Stelian Tănase, scriitor,

¹⁰⁵ De exemplu, în opinia autorului, represiunea declanșată în timpul regimului comunist împotriva adversarilor politici și a unei mari părți a populației nu își are originea în principiile marxism-leninismului, ci „represiunea își are izvorul de legalitate în ideea de stare de asediu și de necesitate înscrisă în Constituție (art. 72, alin. 3, lit. e și art. 93 alin. 1), ca pe o îndatorire a Parlamentului și a Președintelui de a restrânge prin lege exercițiul unor drepturi și libertăți (art. 49, alin. 1), la o parte a populației, a teritoriului sau la întregul lor”, neuitând să adauge „dura lex, sed lex” – *ibidem*, p. 63.

¹⁰⁶ Dumitru Iancu Tăbăcaru, *Sindromul Securității*, București, Editura Paco, f. a., p. 61.

¹⁰⁷ *Ochii și urechile poporului. Convorbiri cu generalul Nicolae Pleșiță. Dialoguri consemnate de Viorel Patrichi în perioada aprilie 1999-ianuarie 2001*, București, Editura Lumea, 2001.

¹⁰⁸ Semnificative sunt numeroasele episoade în care generalul povestește cum „le dădea replica” potențailor zilei și, mai ales, lui Nicolae Ceaușescu. Ori, stenogramele păstrate în arhive consemnează cu totul altceva – cf. Florian Banu, *Din paradoxurile Epocii de Aur – Ceaușescu versus Securitatea*, în „Dosarele Istoriei”, nr. 7(83)/2003, pp. 38-39.

¹⁰⁹ Marian Oprea, *Conspirația Securității*, București, Editura Lumea Magazin, 2004.

Petru Romoșanu, disident, Ion Iliescu, președinte al Consiliului Frontului Salvării Naționale și, ulterior, președinte al României, Nicolae Pleșiță, general de Securitate ș.a.

Pe lângă redarea punctelor de vedere, inevitabil subiective, ale celor intervievați, volumul aduce în atenția cititorului și o serie de documente publicate de presă, într-o selecție efectuată de Iancu Moțu, sub titlul „Operațiunea Valahia 89”, precum și două studii semnate de Emanuel Bădescu, *Noua Ordine Mondială și misterele „Revoluției Române”*, și col. (r) ing. Andrei Păsăreanu, *Misterele războiului electronic*. Deși conținutul interviurilor și al celorlalte materiale inserate în volum accentuează latura senzațională a evenimentelor, parcurgerea lucrării este în măsură să se finalizeze și cu reținerea unor informații veridice.

În acest context, nu poate fi trecută cu vederea lucrarea lui Adrian Eugen Cristea referitoare la activitățile de protecție și pază organizate pentru familia președintelui Nicolae Ceaușescu¹¹⁰. Menținerea unui discurs echilibrat, evitarea mutării accentului pe aspectele cancaniere și detaliile despre organizarea Direcției a V-a Securitate și Gardă din cadrul Departamentului Securității Statului fac din lectura volumului nu doar o îndeletnicire plăcută, ci și instructivă.

O mențiune aparte se cuvine făcută pentru volumul publicat de Cornel Nemetzi¹¹¹, fost ofițer de informații externe timp de 26 de ani, lucrarea acestuia evidențiindu-se prin stilul sobru, bogăția de informații și detalii (multe dintre ele fiind fundamentate nu doar pe memoria proprie, ci și pe documente), dar și prin faptul că aduce lumină într-un domeniu mai puțin cercetat (și, pe cale de consecință, puțin cunoscut!) – activitatea de spionaj a Securității.

Din rândul lucrărilor de memorialistică dedicate evenimentelor din decembrie 1989, considerăm că trebuie evidențiată cea a fostului ofițer de contraspionaj Filip Teodorescu¹¹². Deși volumul a fost apreciat ca fiind „un exemplu clasic de dezinformare”¹¹³, noi apreciem că, prin comparație cu alte lucrări de acest gen, este scris într-o manieră destul de echilibrată, cu afirmații în general argumentate și suferind doar într-o măsură redusă de tentația de a escamota abuzurile și măsurile lipsite de logică ale Securității, atât de frecventă în alte volume memorialistice.

Gh. Ionescu Olbojan este pseudonimul sub care un alt fost ofițer se „răfuieste” cu un defector celebru, **Ion Mihai Pacepa** (foto alăturat). Cărțile sale au meritul că aduc în atenție unele practici ale Securității, în special în domeniul acțiunilor externe, radiografiind și o serie de personaje care s-au ilustrat, într-un fel sau altul, în acest domeniu¹¹⁴.

¹¹⁰ Col. (r) Adrian Eugen Cristea, *Familia Ceaușescu și Direcția a V-a. Puncte de vedere*, București, Editura Paco, f.a.

¹¹¹ Cornel Nemetzi, *Ultimul curier ilegal. Memoriile unui spion român*, Baia Mare, Editura Marist, 2013.

¹¹² Filip Teodorescu, *Un risc asumat. Timișoara, decembrie 1989*, București, Editura Viitorul Românesc, 1992; din aceeași categorie de lucrări, vezi și Vasile Constantin, *Noi am fost teroriști?*, Sibiu, Editura Sibguard, 1995; unele informații pot fi reținute și din volumul semnat de Antonia Rados, *Complotul Securității. Revoluția trădată din România*, București, Editura Saeculum I.O., 1999. Autoarea, prezentă în decembrie 1989 la București împreună cu o echipă a televiziunii austriece ORF, a realizat în primele luni ale anului 1990 o serie de investigații asupra evenimentelor și rezultatul lor a fost publicat în volum în același an la Hoffmann und Campe Verlag din Hamburg.

¹¹³ Marius Oprea, *Moștenitorii Securității*, București, Editura Humanitas, 2004, p. 62.

¹¹⁴ Gh. Ionescu Olbojan, *Good bye, domnule Pacepa!*, București, R.A.I. Isis, 1992; idem, *Fantomele lui Pacepa*, București, Editura Corida, 1994; idem, *Fața neagră a Securității & Ion Mihai Pacepa*, București, 1999.

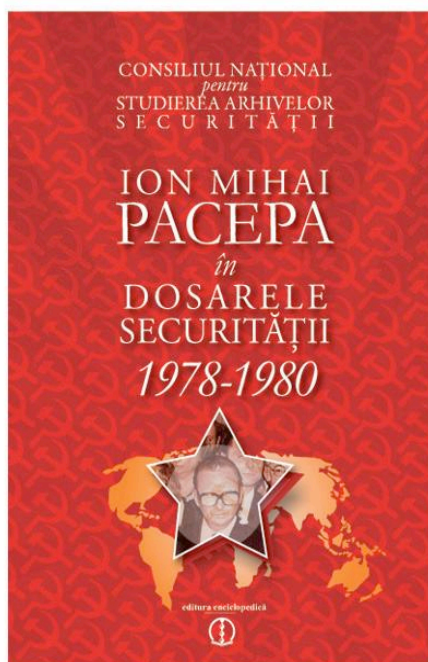
Tot Pacea este pretextul pentru scrierea unor volume de către alți foști ofițeri de securitate, volume care, citite cu spirit critic, pot fi considerate ca utile pentru înțelegerea lumii Securității¹¹⁵.

Desigur, nu putem încheia succinta trecere în revistă a acestor producții memorialistice fără a menționa lucrările lui Ion Mihai Pacepa, personaj extrem de controversat încă. Începând de la celebrul volum *Orizonturi roșii*¹¹⁶, cunoscut publicului românesc încă înainte de 1989, prin transmiterea sa în foileton de către unele posturi de radio occidentale și apoi prin *samișdat*, și până la mai târziile lucrări *Moștenirea Kremlinului* (București, 1993) sau *Cartea neagră a Securității* (București, 1999), scrierile sale sunt bazate pe experiența proprie, dar sunt realizate într-o manieră cel puțin îndoielnică în ceea ce privește onestitatea mărturiilor. Întrebări sunt ridicate fie și de simplul fapt că *Orizonturi roșii* a apărut la nu mai puțin de zece ani de la defecțiunea lui Pacepa, când imaginea lui Nicolae Ceaușescu în Occident era deja teribil de șifonată. În plus, cartea nu oferă prea multe detalii despre organizarea și funcționarea Securității, ci pune accentul aproape exclusiv pe ororile și mașinațiunile presupuse a fi fost săvârșite de clanul Ceaușescu, mai mult sau mai puțin confirmate de alte surse¹¹⁷.

¹¹⁵ Alexandru Nichita, *Pacea contra Pacea. O istorie a serviciilor secrete românești de la începuturi și până la căderea lui Ceaușescu*, București, Editura Tess Expres, 1996; Titu Simon, *Din culisele serviciilor secrete românești. Pacea quo vadis?*, București, Editura Odeon, 1992.

¹¹⁶ Ion Mihai Pacepa, *Orizonturi roșii. Amintirile unui general de securitate*, București, Editura Venus, 1992 (ediția princeps Ion Mihai Pacepa, *Red horizons: The True Story of Nicolae & Elena Ceausescu's Crimes, Lifestyle and Corruption*, Washington D.C., Regnery Gateway, 1987); prima versiune în limba română a lucrării lui Pacepa a apărut în Statele Unite în anul 1988: *Orizonturi roșii. Memoriile unui șef al spionajului comunist, de general locotenent Ion Mihai Pacepa*, traducere din engleză de Radu G. Toader, New York, Editura Ziarului „Universul”, 1988.

¹¹⁷ Numeroasele inadvertențe ale „mărturiilor” lui Pacepa au fost inventariate și disecate și de foștii camarazi de armă, vezi Neagu Cosma, *Cum a fost posibil? Cârțița Pacea*, București, Editura Paco, f.a., capitolul „Mărturisirile” lui Pacepa, pp. 113-130; pentru o „reabilitare” a lui Pacepa și a lucrărilor sale pledează Sorin Roșca Stănescu și Cornel Dumitrescu în lucrarea *Autopsia. Demontarea unei înscenări securiste împotriva generalului Pacepa*, București, Omega Press, 1999.

Un alt exemplu de scriere tendențioasă a istoriei Securității, fără a fi strict un volum de memorii, este și volumul *Moștenirea Kremlinului*. De exemplu, Ion Mihai Pacepa ne încredințează că în România, câtă vreme a lucrat în Securitate, n-au fost prinși alți spioni decât cei parașutați în anii '50. Ca urmare, Pacepa afirmă, „cu mâna pe inimă”, că, astăzi, „nici măcar fosta Uniune Sovietică nu mai prezintă interes operativ pentru organele de informații occidentale” și se întrebă retoric „e oare Vestul atât de stupid încât să-și cheltuie banii și timpul pentru a fura tehnologii și secrete de producție românești?”¹¹⁸. Întrebarea denotă cel puțin re-credință, mai ales venind de la o persoană ce a lucrat ani de zile în spionaj și știe foarte bine care sunt interesele și direcțiile de acțiune ale serviciilor de informații din întreaga lume.

Un plus de informație în „problema Pacepa” este adus de volumul de documente publicat de istoricul Liviu Țăranu¹¹⁹. Acesta a selectat 132 de documente din imensul dosar de anchetă alcătuit după fuga lui Pacepa, facilitând apropierea cititorului de această spinoasă problematică prin realizarea unui consistent studiu introductiv, de nu mai puțin de 53 de pagini. Pe parcursul acestuia sunt prezentate atât evoluția structurii de spionaj a României comuniste, cât și evoluția profesională a lui Pacepa în cadrul acesteia¹²⁰.

¹¹⁸ Ion Mihai Pacepa, *Moștenirea Kremlinului. Rolul spionajului în sistemul comunist de guvernare*, București, Editura Venus, 1993, pp. 503-504; aceeași manieră de „analiză” a activității Securității este păstrată de Pacepa și în lucrarea *Cartea Neagră a Securității*, București, Editura Omega, 1999.

¹¹⁹ C.N.S.A.S., *Ion Mihai Pacepa în dosarele Securității. 1978-1980*, studiu introductiv, selecția documentelor și indice de nume de Liviu Țăranu, București, Editura Enciclopedică, 2009.

¹²⁰ Aproape simultan cu volumul lui Liviu Țăranu, Lucia Hossu-Longin a publicat volumul *Față în față cu generalul Ion Mihai Pacepa*, București, Editura Humanitas, 2009. Convorbirile și corespondența cuprinse în cele 211 pagini ale volumului, puse în oglindă cu documentele de arhivă publicate de Liviu Țăranu, sunt în măsură să contribuie la conturarea unei imagini cât mai veridice asupra controversatului general. Totuși, volumul doamnei Hossu-Longin, având în vedere informațiile false puse în circulație de Pacepa, a fost receptat destul de critic - vezi Liviu Tofan, *Generalul I.M. Pacepa – flagrant de fals în declarații*, în „22”, 28 iulie 2009 și Ioan Scurtu, *Un falsificator al istoriei: Ion Mihai Pacepa*, în „Istorie și civilizație”, anul I, nr. 2, noiembrie 2009, pp. 4-10. O reacție dură față de unele afirmații

În complexul peisaj al istoriografiei actuale consacrate Securității se cuvine amintită revista „Periscop”, publicație trimestrială editată de Asociația Cadrelor Militare în Rezervă și în Retrageră din Serviciul de Informații Externe, cu începere din anul 2008. Structura revistei conține, pe lângă numeroase „analize politico-strategice” ale contextului internațional contemporan și pe lângă articolele dedicate „culturii de securitate” și activității actuale a serviciilor de informații din diverse state, și numeroase relatări memorialistice sau analize ale unor evenimente din perioada regimului comunist, realizate de foști ofițeri D.I.E./C.I.E. Această din urmă componentă a publicației reușește uneori să ofere cercetătorilor informații importante, complementare documentelor de arhivă, cu privire la activitățile de culegere de informații peste hotare sau referitoare la anumite evenimente din istoria instituțională a spionajului românesc din timpul regimului comunist. Astfel, în numărul V/martie 2009 o întregă secțiune a revistei (nu mai puțin de 13 materiale!) a fost consacrată analizei cauzelor, contextului în care s-a petrecut și repercusiunilor avute de „schimbarea taberei” de către generalul Ion Mihai Pacepa.

În aceeași tipologie se înscrie și „Vitrării. Lumini și umbre – revista veteranilor din Serviciile Române de Informații”, publicație editată de Asociația Cadrelor Militare în Rezervă și în Retrageră din Serviciul Român de Informații. Revista a intrat în circuitul științific în decembrie 2009, când primul număr beneficia, în deschidere, de un mesaj al directorului de atunci al Serviciului Român de Informații, domnul George-Cristian Maior.

Potrivit acestuia, noua publicație avea menirea de a oferi „o platformă concretă de dialog pentru dezbateră din perspectivă retrospectivă și critic constructivă a unor idei și concepte aflate în permanentă actualitate în societatea românească”. Totodată, directorul S.R.I. considera că revista va aduce „un plus de cunoaștere, din interior, asupra unui domeniu care, prin natura sa, este prea puțin vizibil publicului”, oferind astfel „noi perspective de reflecție asupra unor teme importante, a căror dezbateră a fost direcționată, nu de puține ori, în acești ani marcați de multe incertitudini, înspre zone care nu serveau, neapărat, relevării adevărului, ci mai degrabă unor scopuri mai mult sau mai puțin identificate și identificabile de către publicul larg”¹²¹.

Revista (ajunsă la nr. 27) reține atenția istoricilor în special prin secțiunile intitulate „Memorie profesională” și „Pagini de istorie”, care conțin articole și studii referitoare la debutul activităților antiteroriste ale Securității, istoria exilului românesc, cazuri de spionaj tehnico-economic, de trădare, implicarea Securității în evenimentele din decembrie 1989, dar și materiale despre figuri legendare ale intelligence-ului românesc și internațional. Totodată, trebuie semnalată și prezența repetată în paginile revistei a unor articole cu caracter pronunțat polemic, în care activitatea C.N.S.A.S. este criticată în termeni duri și, uneori, marcați de o subiectivitate mai mult decât evidentă.

În mod fericit, cercetătorul istoriei Securității are la dispoziție și o mărturie a „celuilalt”, grație lucrării lui Richard H. Cummings¹²². Acesta, fost responsabil cu paza și securitatea postului de radio „Europa Liberă” în anii ’80, deci un inițiat al serviciilor

ale lui Pacepa a venit și de la fostul ministru de externe Ștefan Andrei – *Stăpânul secretelor lui Ceaușescu. I se spune Machiavelli. Ștefan Andrei în dialog cu Lavinia Belea*, ediție îngrijită de Cristina Diac, Florin-Răzvan Mihai, Ilarion Țiu, București, Adevărul Holding, 2011, p. 253 și p. 297.

¹²¹ „Vitrării. Lumini și umbre”, anul I, nr. 1, decembrie 2009, p. 5.

¹²² Richard H. Cummings, *Securitatea contra Radio Europa Liberă*, traducerea Traian Bratu, Lia Galic, București, Adevărul Holding, 2011.

secrete, trece în revistă acțiunile pe care Securitatea le-a inițiat împotriva angajaților postului de radio (Emil Georgescu, Vlad Georgescu, Noel Bernard), precum și atentatul în care a fost implicat celebrul terorist Carlos „Șacalul”.

A doua mare categorie a lucrărilor memorialistice, aceea a lucrărilor realizate de victimele Securității, este încă și mai bine reprezentată. În mod firesc, cei care au îndurat chinuri și umilințe îngrozitoare în timpul regimului totalitar au ținut să facă cunoscute întregii lumi aceste lucruri, să scoată de sub „pecetea tainei” crimele comise în timpul dictaturii comuniste. Operarea unei selecții în noianul de lucrări apărute după 1989 este dificilă, dar vom încerca să amintim aici numai acele lucrări care au o valoare documentară mai mare și pe cele ale căror autori au știut să extrapoleze experiența proprie, să o raporteze la ansamblul edificiului totalitar, să identifice cauzele adânci ale răului căruia i-au căzut victime.

Aceste calități credem că sunt întrunite de lucrarea unui intelectual comunist, căzut victimă propriilor convingeri: Herbert (Bellu) Zilber, alias Andrei Șerbulescu¹²³. Acesta a fost implicat în procesul înscenat lui Lucrețiu Pătrășcanu și detenția îndelungată, marcată de torturi prelungite, i-a oferit ocazia înțelegerii esenței malefice a comunismului. Merită amintită apoi lucrarea lui Ion Ioanid¹²⁴ în care, cu o meticulozitate de invidiat, sunt „fotografiate” o întreagă galerie de figuri de deșinuți și torționari, nenumărate locuri ale suferinței umane împinsă la forme paroxistice, totul îmbinat într-o veritabilă frescă a gulagului românesc. Un alt autor care s-a impus în peisajul memorialisticii românești este Radu Ciuceanu, volumele domniei sale oferind o cantitate imensă de informații¹²⁵. De asemenea, notele întocmite de un erudit cercetător al perioadei comuniste, Octavian Roske, sporesc valoarea științifică a acestor lucrări.

Și consemnarea calvarului unora dintre victimele Securității a dus la apariția unor volume rezultate pe calea interviului. Dintre ele amintim pe cele în care Corneliu Coposu¹²⁶ și Elisabeta Rizea¹²⁷, fiecare dintre ei o figură emblematică pentru o anumită formă de rezistență anticomunistă, își relatează experiențele și ne împărtășesc opiniile asupra regimului totalitar comunist. Se cuvin amintite aici și volumele de interviuri dedicate rezistenței armate anticomuniste, realizate sub egida Institutului de Istorie Orală din Cluj¹²⁸ sau de Centrul Internațional de Studii asupra Comunismului¹²⁹.

¹²³ Andrei Șerbulescu, *Monarhia de drept dialectic. A doua versiune a memoriilor lui Bellu Zilber*, București, Editura Humanitas, 1991.

¹²⁴ Ion Ioanid, *Închisoarea noastră cea de toate zilele*, vol. I-IV, București, Editura Albatros, 1991-1994.

¹²⁵ Radu Ciuceanu, *Intrarea în tunel*, prefață și note de Octavian Roske, București, Editura Meridiane, 1991; idem, *Potcoava fără noroc*, București, Editura Meridiane, 1994; idem, *Pecetea diavolului*, București, I.N.S.T., 2002; idem, *Prea mult întineric, Doamne!*, București, Institutul Național pentru Studiul Totalitarismului, 2012; idem, *La taină cu diavolul*, București, Institutul Național pentru Studiul Totalitarismului, 2015.

¹²⁶ Corneliu Coposu, *Confesiuni. Dialoguri cu Doina Alexandru*, București, Editura AnaStasia, 1996.

¹²⁷ *** *Povestea Elisabetei Rizea din Nucșoara. Mărturia lui Cornel Drăgoi*, culese și editate de Irina Nicolau și Theodor Nițu, București, Editura Humanitas, 1993.

¹²⁸ Cornel Jurju, Cosmin Budeancă, „Suferința nu se dă la frați...”. *Mărturia Lucreției Jurj despre rezistența anticomunistă din Apuseni (1948-1958)*, Cluj-Napoca, Editura Dacia, 2002; Denisa Bodeanu, Cosmin Budeancă (eds.), *Rezistența armată anticomunistă din România. Grupul „Teodor Șuşman” (1948-1958). Mărturii*, Cluj-Napoca, Editura Argonaut, 2004; *Vezi și modalități de valorificare a mărturiilor orale*, în Doru Radosav, Valentin Orga, Almira Țentea, Florin Cioșan, Cornel Jurju, Cosmin Budeancă, *Rezistența anticomunistă din Apuseni. Grupurile „Teodor Șuşman”, „Capotă-Dejen”, „Cruce și Spadă”. Studii de istorie orală*, Cluj-Napoca, Editura Argonaut, 2003; prin grija Iuliei Veronica Pop, de la același institut, au văzut lumina tiparului și memoriile unuia dintre luptătorii din munți – Universitatea „Babeș – Bolyai”, Institutul de Istorie Orală, „M-au distrus, dar încă nu m-au învins”, ediție îngrijită, studiu

Detalii despre tehnicile de anchetă și modalitățile de investigare a „sabotajelor”, bănuite de Securitate la tot pasul, se regăsesc în lucrarea lui Gheorghe Mazilu, fost inginer la Uzina de Armament Plopeni¹³⁰. Asupra dificultăților existente uneori în încadrarea unui personaj și asupra laxității liniei ce a despărțit uneori statutul de victimă de cel de colaborator este foarte utilă lucrarea semnată de C. Turturică¹³¹. Pentru situația tinerilor intelectuali în anii '70-'80 ai secolului trecut, poate fi consultată cu folos lucrarea memorialistică a lui Nicolae Iuga, în special capitolul consacrat Festivalului Național de Poezie Studentească desfășurat la Iași în anul 1975¹³².

În ciuda dificultăților evocate anterior, istoriografia problemei, *recte* a apariției, evoluției și dispariției Securității – denumire generică pentru serviciul secret de informații și poliție politică al regimului comunist din România, a înregistrat numeroase titluri. Înainte de a trece în revistă lucrările dedicate în mod special Securității, ne simțim obligați să semnalăm câteva volume ale unor cercetători străini a căror consultare facilitează înțelegerea lumii atât de tenebroase a serviciilor secrete, între care, *volens – nolens*, se numără și Securitatea.

Vom începe prin a atrage atenția asupra lucrării lui Alain Dewerpe¹³³, care reușește o foarte interesantă analiză a rolului informației secrete și a persoanelor care o obțin și o valorifică în structura statală din perioada modernă și contemporană.

Apoi, se cuvin menționate lucrările care tratează activitatea „fratelui mai mare” al Securității – K.G.B.-ul, ale cărui tactici și scopuri au fost în bună măsură calchiate de serviciul românesc. Deosebit de bine scrisă și beneficiind de surse credibile este lucrarea semnată de Andrew Christopher și Oleg Gordievski¹³⁴, ultimul fiind un fost ofițer de informații. Referirile la România sunt, în bună măsură, veridice, fiind verificabile prin alte surse. Pavel Borovička¹³⁵ aduce și el în atenția cititorilor câteva din operațiunile întreprinse de temutul K.G.B. împotriva lumii capitaliste, dezvăluind relațiile de colaborare dintre serviciile secrete ale blocului comunist¹³⁶. Dintre numeroasele lucrări dedicate K.G.B.-ului¹³⁷, mai amintim aici contribuțiile datorate lui John Barron¹³⁸,

introdactiv: Iulia Veronica Pop, cuvânt înainte: prof. univ. dr. Doru Radosav, Cluj-Napoca, Editura Argonaut, 2007.

¹²⁹ Aristina Pop-Săileanu, „Să trăiască partizanii până vin americanii”. *Povestiri din munți, din închisoare și din libertate*, interviu de Liana Petrescu, post-documentare, aparat critic – Virginia Ion, editor – Romulus Rusan, București, Fundația Academia Civică, Centrul Internațional de Studii asupra Comunismului, 2008.

¹³⁰ Gheorghe Mazilu, *În gbearele Securității*, Lausanne, 1981 (tipărită și în România în 1990 în regia autorului).

¹³¹ C. Turturică, *Nu ești obligat să mori tâmpit (mărturia informatorului)*, ed. a II-a, Iași, Editura Tehnopress, 2006; vezi și idem, *Scula Securității*, Iași, Editura Tehnopress, 2008.

¹³² Nicolae Iuga, *Securitatea, Cezarul și sfoara de călți a lui Elie Wiesel: eseu memorialistic*, Cluj-Napoca, Editura Limes, 2012.

¹³³ Alain Dewerpe, *Spionul. Antropologia secretului de stat contemporan*, traducere Dan C. Mihăilescu, București, Editura Nemira, 1998; vezi și lucrarea lui Roger Gheysens, *Spionii. Aventurierii istoriei*, traducere de Rodica Buburuzan, Alexandru Miron, postfață Florin Constantiniu, București, Editura Științifică, 1991.

¹³⁴ Andrew Christopher, Oleg Gordievski, *KGB. Istoria secretă a operațiunilor sale externe de la Lenin la Gorbaciov*, traducere din limba engleză de Doina Mihalcea-Știucă, București, Editura All, 1994.

¹³⁵ Pavel Borovička, *Spionii K.G.B. Operațiuni ultrasecrete*, traducere din limba cehă de Helliana Ianculescu, București, Editura Niculescu, 1997.

¹³⁶ Vezi și Bernard J. Hutton, *Ostangen am Verk. Das Obr am Eisernen Vorhang. Dokumentarbericht*, München, Ehrenwirth, 1972.

¹³⁷ Vezi Raymond G. Rocca, John Dziak, *Bibliography on Soviet Intelligence and Security Services*, Boulder-Colorado, Westview, 1986 și Walter Pforzheimer (ed.) *Bibliography of Intelligence Literature*, Washington D.C., Defense Intelligence College, 1985.

¹³⁸ John Barron, *K.G.B. The secret Work of Soviet Secret Agents*, New York, Reader's Digest Press, 1974.

E.H. Cookridge¹³⁹, John D. Dziak¹⁴⁰ și Konrad Sakowski¹⁴¹. Un loc aparte ocupă și lucrarea ziaristului francez Thierry Wolton, *K.G.B. în Franța*, lucrare care consacră un subcapitol prestației Securității pe pământ francez în domeniul spionajului militar (*Rețeaua Caraman*)¹⁴² și un altul acțiunilor de dezinformare și manipulare desfășurate de aceeași instituție în perioada lui Nicolae Ceaușescu¹⁴³.

Tot pentru identificarea unor similitudini și folosirea unor analogii, s-a dovedit utilă și consultarea unor lucrări dedicate unui alt redutabil serviciu secret comunist – *Stasi*. Deși axată în special pe „moștenirea” lăsată Germaniei de *Stasi*, lucrarea realizată de Delphine Serre aduce informații și puncte de vedere extrem de pertinente care pot fi aplicate cu succes și în studierea problemelor legate de Securitate¹⁴⁴. Apoi, pentru demontarea „mecanismelor” temutului serviciu secret est-german, extrem de utilă se dovedește lucrarea lui Helmut Müller-Enbergs¹⁴⁵. Acesta, cu o meticulozitate tipic germană, identifică tipurile de funcții îndeplinite de agenții și colaboratorii *Stasi*, descrie etapele procesului de recrutare a informatorilor și modalitatea în care se făcea „conducerea în activitatea neoficială” și identifică arile de interes, și implicit de acțiune, ale STASI. Lucrarea se poate constitui într-un model demn de urmat pentru orice cercetător al istoriei serviciilor secrete din fostele țări comuniste.

În aceeași categorie, a surselor de informații colaterale problematicii Securității, am putea încadra și solida lucrare a lui Florin Pintilie dedicată Serviciului Special de Informații¹⁴⁶, structură informativă ce a activat în paralel cu Securitatea în perioada 1948-1951, sfârșind prin a fi înglobată în aceasta din urmă, sub forma Direcției de Informații Externe.

O analiză a istoriei serviciilor secrete a realizat și Alexandru-Radu Timofte, director al S.R.I. în perioada februarie 2001 – iulie 2006, publicată sub titlul *Originile și mărirea, declinul și renașterea lumii informațiilor secrete*¹⁴⁷. Volumul impunător, de 555 pagini, realizează o amplă și bine documentată radiografie a ceea ce a însemnat activitatea informativă, începând din antichitate și până în primii ani ai mileniului al III-lea, în cele mai diverse areale geografice. Inevitabil, demersul științific l-a condus pe autor și la analizarea activității „serviciilor speciale ale României în perioadele regimurile totalitare” (p. 113-141), grosul acestui subcapitol fiind alocat perioadei postbelice.

Analiza rolului serviciilor speciale în cadrul regimului comunist este una pertinentă, argumentată, dar autorul rămâne cantonat în interpretarea stereotipă a evoluției

¹³⁹ E.H. Cookridge, *Soviet Spy Net*, London, F. Muller Ltd., 1955.

¹⁴⁰ John D. Dziak, *Chekiisty. A History of the K.G.B.*, Lexington-Toronto, Lexington Books, 1988.

¹⁴¹ Konrad Sakowski, *Secretele CEKA, N.K.V.D., K.G.B.*, traducere de prof. Alexandru Șerban, Iași, Dab, 1995.

¹⁴² Thierry Wolton, *K.G.B. în Franța*, traducere de Andreea Vlădescu, București, Editura Humanitas, 1992, pp. 119-137.

¹⁴³ *Ibidem*, pp. 287-300.

¹⁴⁴ Delphine Serre, *O poliție politică în dezbatere: Fenomenul Stasi (1989-1995)*, traducere de Mihai Ungurean, postfață de Mihai Dinu Gheorghiu, Iași, Institutul European, 1999.

¹⁴⁵ Helmut Müller-Enbergs, *Agenții, informatorii și spionii Stasi în Republica Federală Germană*, în românește de Mihaela Fianu și Raluca Schian, București, Fundația Academia Civică, 1999; vezi și idem, *Armata din umbră. Studii asupra colaboratorilor neoficiali ai Stasi*, în românește de Laura Berceanu, prefață de prof. univ. dr. Virgiliu Țărău, București, Fundația Academia Civică, 2015; pentru mijloacele tehnico-operative utilizate de *Stasi*, vezi Nessim Ghous, *The Conditions, Means and Methods of the MfS in the GDR; An Analysis of the Post and Telephone Control*, Göttingen, Cuvillier Verlag, 2004.

¹⁴⁶ Florin Pintilie, *Serviciul Special de Informații din România (1939-1947)*, vol. I-II, București, Editura A.N.I., 2003.

¹⁴⁷ Alexandru-Radu Timofte, *Originile și mărirea, declinul și renașterea lumii informațiilor secrete*, București, Editura A.N.I., 2004.

Securității: perioada anilor '50, în care „obiectivele represiunii erau situate în înseși valorile definitorii ale spiritualității și identității naționale, cu scopul de a ni se anula caracteristicile de neam și cultură de sorginte latină și europeană”¹⁴⁸, și perioada de după 1964-1968, apreciată ca fiind „o perioadă în care între ofițeri ai securității și populație s-a statornicit un nou tip de legături, bazate pe încredere, ceea ce ar putea explica de ce unele persoane cu o bună reputație au acceptat «să colaboreze cu securitatea din patriotism». Este o realitate ce nu trebuie trecută cu vederea, dacă dorim să respectăm adevărul”¹⁴⁹.

Fără a nega existența unor colaborări „pe bază de sentimente patriotice” în perioada respectivă, propriile investigații în arhivele Securității ne-au condus la concluzia că acceptarea colaborării era mai degrabă rezultatul unui reflex de teamă condiționată, rezultat al brutalităților din anii '50, decât o acceptare datorată unui sentiment patriotic pe deplin asumat. E adevărat că aceeași motivație, a impulsului patriotic, a fost evocată și de numeroși colaboratori ai Securității deconspirați de către C.N.S.A.S., dar care preferaseră, până la momentul deconspirării publice, să-și treacă sub tăcere astfel de activități „patriotice”¹⁵⁰.

Dincolo de unele deficiențe ale aparatului critic, lucrarea aduce în atenție o sumă de informații și documente care permit o descifrare a evoluției Securității în cadrul statului totalitar comunist, iar aprecierile privind rolul serviciilor de informații în raport cu viața politică rămân de actualitate.

O altă incursiune în istoria serviciilor de informații de pe mapamond, cu inevitabile referințe și la istoria Securității, realizează Alexandru Popescu într-o lucrare care încearcă să delimiteze anumite componente, esențiale, ale acestui tip de servicii: aportul intelectualilor la munca informativă¹⁵¹. Referințele la Securitate sunt concentrate în capitolul XIII al lucrării, intitulat *România și „fronturile secrete” ale „războiului rece”*. Pe parcursul capitolului, autorul trece, succint, în revistă cele mai notorii „afaceri de spionaj” ale perioadei, plecând de la *Misiunea Autonomus*, a lui Ivor Porter, trecând prin „cazurile” unor personaje controversate, precum Belu Zilber și Lucrețiu Pătrășcanu, oprindu-se apoi la cazurile unor personalități române din exil (Aurel Decei și Emil Cioran), prezentând cazul unei „ciorii albe” a Securității – ofițerul Liviu Turcu și încheindu-și incursiunea cu asasinarea „nerezolvată” a profesorului Ioan Petru Culianu. Scris într-un stil captivant, volumul, bine documentat, suferă totuși o scădere prin absența trimiterilor bibliografice și insistența, puțin prea evidentă, pe latura spectaculoasă a evenimentelor.

De altfel, autorul amintit avea „antecedente” în această direcție, tot lui datorându-i-se o fascinantă lucrare despre un „paradis al spionilor”: Viena¹⁵². În economia lucrării (de peste 300 de pagini), aspectele referitoare la interferențele reprezentanților regimului comunist din România cu ceilalți combatanți ai „frontului secret” din Viena se regăsesc în capitolele *De la Moruzov la „Operațiunea Parașutiștii”* și *România socialistă și Austria neutră. De la*

¹⁴⁸ *Ibidem*, p. 122.

¹⁴⁹ *Ibidem*, p. 127.

¹⁵⁰ Pentru informatorii deconspirați de către C.N.S.A.S., vezi rapoartele anuale publicate *on-line* - <http://www.cnsas.ro/rapoarte.html>

¹⁵¹ Alexandru Popescu, *Academia secretelor. Intelectualii și spionajul. O istorie universală*, București, Editura Meronia, 2006.

¹⁵² Idem, *Viena secretă. O capitală a spionajului mondial. Românii la „asediu” Venei*, cuvânt înainte de Florin Constantiniu, București, Editura Meronia, 2003.

DIE la CIE. Redactate pe baza informațiilor obținute din consultarea lucrărilor edite, dar și a unor fonduri ale arhivelor austriece, cele două capitole reușesc un aport informativ semnificativ, aducând în atenție o sumă de informații necesare unei reconstituiri veridice a istoriei Securității. Dintre realizările mai recente, se impune atenției o lucrare despre implicarea diplomaților (mediu pe care autorul l-a cunoscut din interiorul breslei!) în activitățile de spionaj¹⁵³.

Din categoria lucrărilor generale, referitoare la regimul comunist, în ansamblul său, trebuie amintită și forma publicată a „raportului Tismăneanu”¹⁵⁴. Inițiat ca o analiză de ansamblu a comunismului românesc, demersul cercetătorilor implicați în realizarea raportului a vizat, inevitabil, și problema Securității. Dincolo de menționarea episodică a uneia sau alteia dintre activitățile Securității, două capitole ale părții a III-a a raportului, *Represiunea*, sunt dedicate exclusiv instituției: Cap. 2 – *Securitatea – instrument al Partidului* și Cap. 4 – *Securitatea și metodele de recrutare a informatorilor*, totalizând 39 de pagini.

Dintre lucrările științifice consacrate istoriei Securității credem că în primul rând se cuvine amintită lucrarea lui Cristian Troncotă, *Istoria serviciilor secrete românești. De la Cuza la Ceaușescu*¹⁵⁵. Deși aria de investigare a autorului excede perioada de funcționare a Securității, totuși din cele 500 de pagini ale lucrării, aproape 200 tratează istoria Securității în perioada 1948-1965¹⁵⁶. Beneficiind de o documentare amplă în arhivele fostei Securități și valorificând din plin și alte surse de informație, autorul a reușit o cercetare obiectivă a istoriei temutei instituții, analizând în paginile lucrării nu doar aspectele de poliție politică, ci și pe cele ale activității de informații, precum și metodele și tehnicile uzitate de Securitate pentru îndeplinirea obiectivelor propuse. Lucrarea, de neocolit pentru orice cercetare a subiectului, suferă în principal de lipsa notelor, pe care autorul a preferat să le înlocuiască cu o bogată bibliografie anexată la sfârșitul capitolelor¹⁵⁷.

Tot la finele anilor '90 s-a impus atenției cercetătorilor o lucrare realizată de un istoric britanic, cu vechi preocupări pentru istoria României și a Securității¹⁵⁸. Ne referim, desigur, la lucrarea lui Dennis Deletant, *Ceaușescu și Securitatea. Constrângere și disidență în România anilor 1965-1989*, publicată în limba română de editura Humanitas, în anul 1998. Beneficiind de cunoașterea limbii române pentru parcurgerea lucrărilor apărute în țară și de un acces privilegiat în unele arhive din România, autorul a îmbinat cu succes aceste surse cu bibliografia de specialitate apărută peste hotare. Pentru investigația noastră ne-au reținut atenția în special primele două capitole: *Teroarea*

¹⁵³ Idem, *Agenții mărturișiți. Diplomații și spionajul. O istorie universală*, prefață de Ion Calafeteanu, Târgoviște, Editura Cetatea de Scaun, 2009.

¹⁵⁴ Comisia Prezidențială pentru Analiza Dictaturii Comuniste din România, *Raport final*, editori Vladimir Tismăneanu, Dorin Dobrinu, Cristian Vasile, București, Editura Humanitas, 2007.

¹⁵⁵ Cristian Troncotă, *Istoria serviciilor secrete românești. De la Cuza la Ceaușescu*, București, Editura „Ion Cristoiu” S.A., 1999.

¹⁵⁶ Pentru perioada ulterioară, vezi idem, *Duplicatarii. O istorie a Serviciilor de Informații și Securitate ale regimului comunist din România. 1965-1989*, București, Editura Elion, 2003, ediția a II-a revăzută și adăugită, București, Editura Elion, 2014.

¹⁵⁷ Această deficiență a fost înlăturată în mai recenta lucrare a aceluiași autor, *Istoria Securității regimului comunist din România. 1948-1964*, București, I.N.S.T., 2003. Din păcate, această lucrare nu face decât să reia, cu mici modificări și completări, capitolele dedicate Securității din *Istoria serviciilor secrete românești. De la Cuza la Ceaușescu*, iar citarea surselor este adesea defectuoasă. Vezi și idem, *Torționarii. Istoria instituției Securității regimului comunist din România (1948-1964)*, București, Editura Elion, 2006.

¹⁵⁸ Dennis Deletant, *The Securitate and the police state in Romania. 1948-1964*, in „Intelligence and National Security”, vol. 8, nr. 4 (oct. 1993), pp. 1-25; idem, *The Securitate and the police state in Romania*, in *loc. cit.*, vol. 9, nr. 1, (ian. 1994), pp. 22-49.

polițienească și impunerea regimului comunist și Securitatea și lichidarea opoziției (1948-1965). Același autor a reluat și dezvoltat unele dintre tezele formulate în lucrarea amintită într-un nou volum, dedicat exclusiv perioadei în care în fruntea comuniștilor români s-a aflat Gheorghe Gheorghiu-Dej¹⁵⁹. Autorul ne avertizează că lucrarea sa „nu este pur și simplu o istorie a Securității din timpul regimului Dej, ci mai curând o analiză a rolului pe care l-a jucat impunerea terorii, a represiunii în menținerea la putere a lui Dej, în suprimarea opoziției și a disidenței de orice fel”. Dintre cele 13 capitole ale volumului, nu mai puțin de trei sunt dedicate aproape exclusiv Securității: Capitolul 6 – *Securitatea și teroarea*, capitolul 9 – *Gulagul românesc* și Capitolul 10 – *Rezistența armată*, autorul reușind astfel, încă o dată, să-și aducă o semnificativă contribuție la scrierea istoriei Securității.

O autoritate incontestabilă în domeniul istoriei Securității și-a construit, de-a lungul timpului, istoricul Marius Oprea. Întemeiate în special pe cercetări în arhive, numeroasele sale studii și articole au elucidat diverse aspecte ale înființării, organizării și activității Securității¹⁶⁰. Valorificarea informației primare completată cu eșantioane de istorie orală și coroborată cu informații din izvoare edite și literatura de specialitate a permis elaborarea unor analize solide, astfel că apelul la ele este inevitabil pentru oricine se oprește asupra studierii Securității.

Tot lui Marius Oprea i se datorează și una dintre cele mai recente abordări monografice a Securității, prin lucrarea *Bastionul cruzimii. O istorie a Securității (1948-1964)*¹⁶¹. Din păcate, informațiile inserate în volum au rămas la nivelul anului 2002, moment în care domnul Oprea și-a susținut teza de doctorat cu titlul *Rolul și evoluția Securității*. Deși autorul ne asigură că volumul reprezintă „o variantă extinsă” a tezei, parcurgând bibliografia ce încheie volumul, am fost nevoiți să constatăm faptul că singurele lucrări consultate de autor, posterioare anului 2002, sunt doar două volume care poartă chiar propria semnătură¹⁶². Așadar, lucrarea este o variantă extinsă a unei valoroase teze de doctorat, dar nu și o variantă actualizată.

Trebuie amintită apoi contribuția lui Mihai Pelin la istoriografia problemei, contribuție concretizată prin publicarea mai multor lucrări pe această temă, unele dintre ele deja menționate. Din punctul nostru de vedere, se remarcă în primul rând, prin bogăția și valoarea informației, lucrarea *Culisele spionajului românesc. D.I.E. (1955-1980)*¹⁶³. Investigarea lumii tenebroase a Direcției de Informații Externe a Securității, având ca punct de plecare „cutremurul” provocat de defecțiunea lui I.M. Pacepa, îi oferă autorului ocazia de a prezenta cititorilor aspecte inedite ale spionajului românesc, oameni și fapte care au făcut senzație în epocă.

¹⁵⁹ Dennis Deletant, *Teroarea comunistă în România. Gheorghiu Dej și statul polițienesc. 1948-1965*, traducere de Lucian Leuștean, București-Iași, Editura Polirom, 2001.

¹⁶⁰ Marius Oprea, *Nașterea Securității*, în „Analele Sighet 6”, București, Fundația Academia Civică, 1998, pp. 271-307; idem, *Tortura în anii '50*, în „Analele Sighet 8”, București, Fundația Academia Civică, 2000, pp. 335-344; idem, *O istorie a informatorilor Securității*, în „Analele Sighet 9”, București, Fundația Academia Civică, 2001, pp. 464-488; idem, *Pagini din „copilăria” Securității române*, în „Dosarele istoriei”, nr. 5, 1996, pp. 34-39; idem, *Gheorghiu Dej, poliția secretă și puterea*, în „Dosarele istoriei”, nr. 3(8), 1997, pp. 29-32; idem, *Informatorii Securității*, în „Magazin istoric”, nr. 10/2001, pp. 26-29; idem, *Mijloace de tortură ale Securității*, în „Memoria”, 2002, nr. 38, pp. 16-24; idem, *Partidul și Securitatea*, în Marius Oprea (coord.), *Securității partidului. Serviciul de Cadre al P.C.R. ca poliție politică. Studiu de caz: arhiva Comitetului Municipal de Partid Brașov*, Iași, Editura Polirom, 2002.

¹⁶¹ Marius Oprea, *Bastionul cruzimii. O istorie a Securității (1948-1964)*, Iași, Editura Polirom, 2008.

¹⁶² Marius Oprea, Vladimir Bukovski, *Dialoguri despre natura comunismului*, Iași, Editura Polirom, 2006; Marius Oprea, *Adevărata călătorie a lui Zabei. V. Voiculescu și Rușul Aprins*, București, Editura Humanitas, 2008.

¹⁶³ Mihai Pelin, *Culisele spionajului românesc. D.I.E. (1955-1980)*, București, Editura Evenimentul Românesc, 1997.

Generalul în rezervă Gheorghe Pele oferă unele date despre activitatea Securității în primii săi ani de funcționare, mai precis despre contracararea acțiunilor serviciilor secrete occidentale îndreptate spre racolarea a diverși români (printre care Aurel Decei¹⁶⁴, I. Bibescu, Grigore Moisil) pe teritoriul Turciei, într-un volum dedicat lumii tenebroasă a serviciilor de informații¹⁶⁵. Din păcate, la aproape jumătate de secol de la derularea acțiunilor evocate și după ce comunismul și-a arătat de mult limitele, generalul continuă să folosească terminologia vremii și să trateze evenimentele în maniera unui comunist fervent. Astfel, pentru generalul Pele, românii continuă să se împartă și în anii '90 în „forțe progresiste” *versus* „reacționari” și „dușmani ai poporului”. Deci, informațiile din lucrarea amintită trebuie privite cu extremă precauție.

La rândul lor, fără a fi niște lucrări cu un caracter strict științific, volumele lui Paul Ștefănescu¹⁶⁶, Teșu Solomovici¹⁶⁷ și cel al colonelului în rezervă Gheorghe Cotoman¹⁶⁸ oferă, totuși, cercetătorului unele informații folositoare.

Pentru activitățile de peste hotare ale Securității, se impun a fi cercetate volumele semnate de Stejărel Olaru, dedicate fie unui eveniment punctual (atacul Legației României de la Berna)¹⁶⁹, fie unui proces de durată (colaborarea Securității cu Stasi)¹⁷⁰. Tot pentru activitatea de peste hotare a Securității este esențială și consultarea lucrării semnată de Pierre Accoce și Daniel Pouget¹⁷¹, deși autorii au fost acuzați că au căzut în plasa întinsă de serviciile secrete franceze și au tins să acorde o importanță nejustificată unor acțiuni controlate, de fapt, de aceste servicii.

Utilă pentru cercetătorul istoriei Securității este și lucrarea realizată de Carmen Chivu și Mihai Albu, referitoare la reflectarea vieții private și publice în dosarele

¹⁶⁴ Pentru o prezentare detaliată a „cazului” Decei, vezi Ioan Opreș, *Aurel Decei sau destinul disperării*, București, Editura Enciclopedică, 2004.

¹⁶⁵ Gheorghe Pele, *Servicii și acțiuni secrete*, București, Editura Ministerului de Interne, 1996.

¹⁶⁶ Paul Ștefănescu, *Front fără tranșee*, București, Editura Militară, 1985; idem, *Istoria secretă a serviciilor secrete*, București, Editura Alux, 1992; idem, *Istoria serviciilor secrete românești*, Oradea, Editura Aion, 2003.

¹⁶⁷ Teșu Solomovici, *Securitatea și erorii. Despre călăi și despre victime*, vol. I, București, Editura Ziua, 2003; vol. II, cu subtitlul *Teroare. Crime. Turnători. Colaboraționiști*, București, Editura Teșu, 2004.

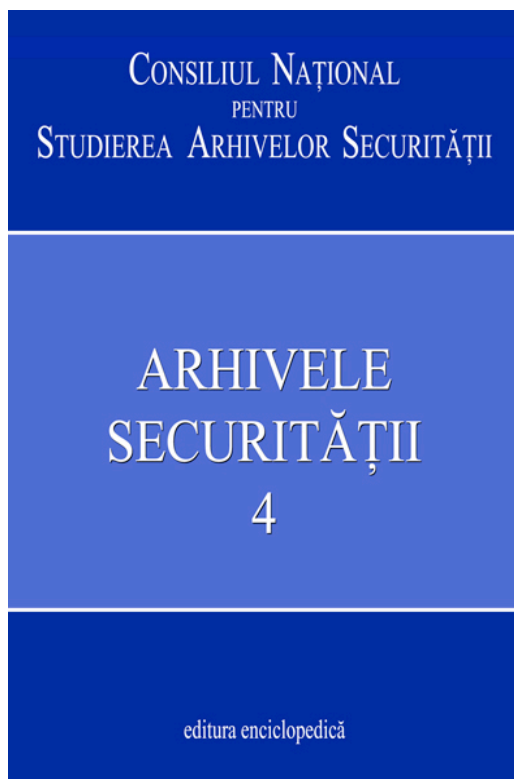
¹⁶⁸ Gheorghe Cotoman, *Dosarele Securității. Dezvăluirile unui anchetator de la Direcția a VI a D.S.S.*, Craiova, Editura Obiectiv '99, 1999; deși face eforturi vizibile pentru a menține un discurs echilibrat, autorul, în tentativa sa de a „spăla” fața Securității, nu-și poate reprima tirade de-a dreptul comice: „dintre toate imobilele în care funcționau unitățile centrale de Securitate, numai cel deținut de fosta Direcție a VI-a beneficia de căldură suficientă în timpul iernii. De ce? Simplu: fiindcă doar respectiva clădire cuprindea și spații de arest...” (p. 12).

¹⁶⁹ Stejărel Olaru, *Cei cinci care au speriat Estul*, Iași, Editura Polirom, 2003; în ce ne privește, parcurgerea celor 140 de pagini ale lucrării și a celor 135 de pagini de documente din anexă ne-a lăsat impresia că autorul nu a reușit să catalogheze în mod univoc atacul asupra Legației R.P.R. de la Berna. Astfel, dacă la p. 26 se subliniază că cei cinci români atacatori au încălcat „numeroase norme de drept internațional”, în *Epilog* Stejărel Olaru face câteva considerații pe marginea definiției noțiunii de *terrorism*, pentru a conchide că „chiar dacă nu putem accepta crima, nu este greu să analizăm și să înțelegem condițiile care au dus la înfăptuirea ei” (p. 139). Dilema *teroriști* sau *eroi* s-a dovedit insolubilă pentru autor.

¹⁷⁰ Stejărel Olaru, *Georg Herbstritt, Stasi și Securitatea*, București, Editura Humanitas, 2005; acest volum, foarte interesant, rod al colaborării cercetătorului român (absolvent al Facultății de Teologie Ortodoxă și al unui master în Științe Politice) cu un cercetător din cadrul Oficiului pentru Administrarea Arhivelor Stasi din Berlin, suferă totuși de câteva minusuri, printre care am aminti reminiscențele unui limbaj prea patetic („guvernul comunist de la București era deja etichetat ca nelegiuit și infam”, p. 29), preluarea necritică a unor informații din surse nesigure, precum I.M. Pacepa (vezi cazul U.M. 0920/A, p. 110) sau furnizarea unor explicații forțate pentru unele aspecte probate documentar (vezi considerațiile privind „auto-izolarea” Securității în „comunitatea serviciilor secrete comuniste”, vizibilă mai cu seamă după 1970 – pp. 73-74).

¹⁷¹ Pierre Accoce, Daniel Pouget, *Rețeaua Caraman: cei treisprezece români care au zguduit NATO*, traducere de Mihnea Pătrașcu, București, Editura Compania, 1999.

întocmite de această instituție¹⁷². Abordarea într-o manieră sociologică a sferei de activitate și a metodelor și mijloacelor utilizate de Securitate, datorată, probabil, pregătirii profesionale a autorilor, nu împieteză asupra valorii istoriografice a volumului, ba chiar dimpotrivă. Această aserțiune are în vedere, în primul rând, dicționarul de „termeni uzuali folosiți în dosarele Securității”, ce reunește 71 de termeni și expresii întâlnite frecvent în documentele Securității, și care se constituie într-un ajutor prețios în înțelegerea adecvată a informației documentare. De asemenea, aportul informațional este sporit prin includerea unor documente de primă mână, precum „Planul de căutare a informațiilor pe anul 1979”, „Planul de căutare a informațiilor în problema «artă-cultură» pe anul 1987” sau „Raport asupra modului cum organele de Securitate au acționat pentru realizarea obiectivelor și sarcinilor din programele de măsuri în problemele «artă-cultură», «presă-radioteleviziune-poligrafie», «sănătate», «justiție»”. De asemenea, punerea în lumină a diverselor aspecte ale vieții private care se „bucurau” de atenția Securității oferă o imagine grăitoare a anchilozării depline a sistemului.

Valoarea lucrării este afectată însă, în opinia noastră, de caracterul tezigmat impus de unele capitole sau subcapitole ale lucrării. Astfel, în cazul subcapitolului intitulat *Sistemul sanitar și sănătatea populației* referirile sunt făcute aproape exclusiv la legislația antiavort, iar unele dintre informațiile furnizate sunt eronate¹⁷³.

¹⁷² Carmen Chivu, Mihai Albu, *Noi și Securitatea. Viața privată și publică în perioada comunistă, așa cum reiese din tehnica operativă*, Pitești, Editura Paralela 45, 2006.

¹⁷³ Autorii susțin că „avortul a fost interzis pentru prima dată în 1948, urmând modelul sovietic. Întreruperea sarcinii a fost considerată infracțiune și pedepsită ca atare prin introducerea art. 482 în Codul penal din 1948” (p.

Un impuls al cercetării științifice asupra organizării și funcționării Securității a fost reprezentat de înființarea Consiliului Național pentru Studierea Arhivelor Securității. Avem în vedere atât faptul că instituția a pus la dispoziția cercetătorilor interesați fondurile arhivistice preluate în gestiune, cât și crearea unui departament propriu de cercetare, axat, în special, pe studierea rolului jucat de Securitate în cadrul regimului comunist.

Munca acestui departament s-a concretizat în publicarea unui număr important de volume și studii, care au urmărit să se integreze în paradigma unei cercetări științifice riguroase. Încă din primul volum de studii¹⁷⁴ publicat sub egida instituției, cercetătorii C.N.S.A.S. au abordat aspecte privind problema cadrelor în Securitate (criterii de recrutare, salarizare, profilul angajatului „tipic” ș.a.m.d.), diverse probleme ale organizării și funcționării rețelelor informative, implicarea Securității în lichidarea grupurilor de rezistență armată, persecutarea clerului diverselor culte.

Pe lângă volumele de studii centrate pe o temă dată¹⁷⁵, departamentul a publicat și patru tomuri dintr-un anuar intitulat, sugestiv, *Arhivele Securității*¹⁷⁶. În această publicație și-au găsit locul studii valoroase referitoare la rețeaua informativă, interferența Securității în destinul unor personalități ale vieții științifice, culturale și politice ale României, colaborarea Securității cu alte instituții represive (Trupele de Securitate, Miliția, Trupele de Grăniceri), contribuția Securității la impunerea politicii P.C.R. în diverse sectoare de activitate ș.a.m.d.

De asemenea, cu începere din anul 2008, C.N.S.A.S. editează și revista semestrială „Caietele C.N.S.A.S.”, ajunsă la cel de-al cincisprezecelea număr¹⁷⁷. Beneficiind de un colegiu de redacție alcătuit din personalități ale istoriografiei românești și internaționale, revista a reușit să devină o voce distinctă în peisajul istoriografic din România, prin publicarea unor studii valoroase, bazate pe o documentare impresionantă, realizate de istorici români și de peste hotare. Structura publicației a rămas, în bună măsură constantă, reamarcându-se secțiunile dedicate aparatului represiv comunist (instituții, cadre, obiective), „subiecților și subiecților Securității”, dar și aspectelor ideologice, culturale și sociale ale sistemului totalitar. Fiecare număr al revistei a inclus și o consistentă secțiune consacrată notelor și recenziilor pe marginea unor lucrări de istorie recentă, realizându-se astfel o atât de necesară dezbateră academică cu privire la direcțiile de cercetare și la rezultatele obținute în investigarea istoriei comunismului. Începând cu numărul 13 (1/2014), colegiul de redacție al revistei a decis deschiderea unei serii de numere tematice, primul dintre acestea fiind focalizat de aspectele ținând de politica de cadre a Securității și influența acesteia asupra activității instituției informativ-represive.

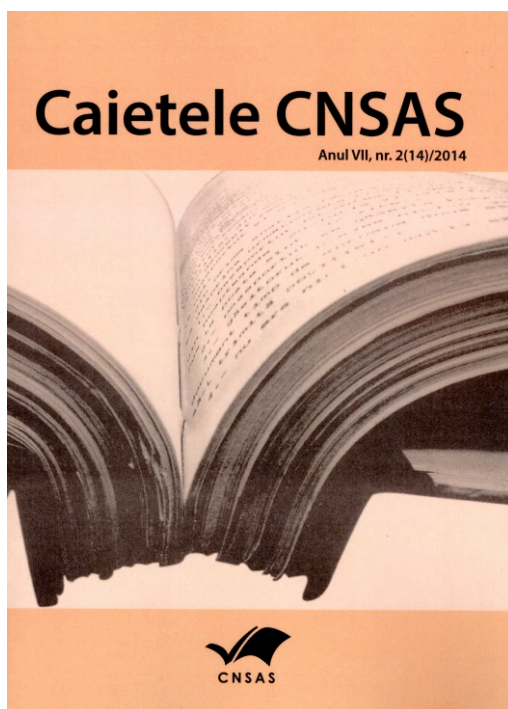
80). Simpla răsfoire a Codului Penal „Carol al II-lea” (intrat în vigoare la 1 ianuarie 1937) i-ar fi convins pe cei doi cercetători că problema avortului fusese avută în vedere de legiuitor și făcea obiectul... art. 482.

¹⁷⁴ C.N.S.A.S., *Totalitarism și rezistență, teroare și repressiune în România comunistă*, coord. conf. univ. dr. Gheorghe Onișoru, București, 2001.

¹⁷⁵ C.N.S.A.S., *Mișcarea armată de rezistență anticomunistă din România. 1944-1962*, coord. prof. univ. dr. Gheorghe Onișoru, București, Editura Kullusys, 2003.

¹⁷⁶ C.N.S.A.S., „Arhivele Securității”, vol. I, București, Editura Pro-Historia, 2002; vol. 2, București, Editura Nemira, 2004; vol. 3, București, Editura Nemira, 2006; vol. 4, București, Editura Enciclopedică, 2008.

¹⁷⁷ Toate numerele revistei pot fi consultate, integral și gratuit, pe site-ul C.N.S.A.S.: <http://www.cnsas.ro/caiete.html>

Studii centrate strict pe studierea Securității, ca instituție, au fost elaborate și de cercetători de la institutele Academiei Române, în acest sens amintind studiile lui Dorin Dobrinu¹⁷⁸, de la Institutul de Istorie „A. D. Xenopol”, din Iași, ale lui Vasile Cristian¹⁷⁹, de la Institutul de Istorie „Nicolae Iorga”, sau ale lui Cristian Troncotă¹⁸⁰, de la Institutul Național pentru Studiul Totalitarismului. În categoria cercetătorilor interesați de istoria Securității se cuvine amintit și Sorin D. Ivănescu¹⁸¹, de la Institutul de Istorie „A. D. Xenopol” din Iași, cazul său fiind însă ilustrativ pentru unele practici reprobabile din domeniile universitar și academic.

¹⁷⁸ Dorin Dobrinu (ed.), *Proba infernului. Personalul de cult în sistemul carceral din România, potrivit documentelor Securității. 1959-1962*, București, Editura Scriptorium, 2004; idem, *Informatorii Securității în comunitățile religioase din Centrul Moldovei*, în „Arhiva Istorică a României”, 2004, an I, nr. 1, pp. 223-232.

¹⁷⁹ Cristian Vasile, *Rețeaua informativă a Securității din învățământul teologic la sfârșitul anilor '70 și începutul anilor '80*, în „Arhivele Totalitarismului”, anul XI, nr. 38-39, nr. 3-4/2003, pp. 47-53; idem, *Securitatea și „problema greco-catolică” în anii 1965-1989*, în „Anuarul Institutului Român de Istorie Recentă”, I, Iași, Editura Polirom, 2002, pp. 245-267.

¹⁸⁰ Cristian Troncotă, *„Noua politică” în domeniul instituției securității regimului comunist din România. 1965-1989*, în „Arhivele Totalitarismului”, anul IX, nr. 32-33, 3-4/2001, pp. 112-133; idem, *About the Espionage Activity of the Romanian Communist regime. 1965-1989*, în „Arhivele Totalitarismului”, anul X, nr. 34-35, 1-2/2002, pp. 215-233.

¹⁸¹ Sorin D. Ivănescu, *Metodele de lucru ale Securității și consecințele lor în societatea românească postbelică*, în „Anuarul Institutului de Istorie «A.D. Xenopol», tom XLI, 2004, pp. 437-456; idem, *The de-sovietization of the system of the Securitate after 1960*, în „Revue Roumaine d'Histoire”, 2001-2002, 40-41, pp. 307-314; idem, *Organizarea Securității în perioada 1948-1958*, în „Identitate națională și spirit european”, București, 2003, pp. 247-258; idem, *Cadrelor Securității în anii '50*, în „Anuarul Institutului de Istorie «A.D. Xenopol», tom XLIII-XLIV, 2006-2007, pp. 519-525; idem, *Sărbătorile comuniste sub supravegherea Securității*, în „Xenopoliana”, 2006, 14, nr. 1-4/2006, pp. 214-220. Sorin Ivănescu reprezintă, din păcate, un anti-model, întrucât, după publicarea unor materiale mai mult sau mai puțin valoroase, a realizat un plagiat de mare amploare prin publicarea volumului *Securitatea în perioada 1948-1989. Organizare, metode, obiective*, Iași, Editura Junimea, 2009. Pentru detalii, vezi recenzia semnată de Florian Banu și publicată în „Caietele C.N.S.A.S.”, anul III, nr. 1(5)/2010, pp. 217-258.

Dat fiind imensul interes suscitât de diversele aspecte ale istoriei Securității, evident că prezenta trecere în revistă a surselor istoriografice nu poate fi una exhaustivă. Rostul demersului nostru trebuie circumscris unei necesare analize a stadiului atins de cercetarea istorică în acest domeniu și de reliefarea premiselor existente pentru extinderea și aprofundarea cercetărilor, subliniind, încă o dată, necesitatea imperioasă a acestora în perspectiva unei viitoare istorii comprehensive a comunismului românesc.

Perspectivile unor noi abordări istoriografice de valoare, în măsură să clarifice aspectele insuficient analizate până astăzi, sunt dintre cele mai încurajatoare. Introducerea unor fonduri arhivistice în circuitul cercetării, numărul de centre de cercetare a comunismului aflat în creștere, precum și interesul manifestat de tinerii masteranzi și doctoranzi față de studierea multiplelor fațete ale comunismului românesc și a conexiunilor sale cu regimurile similare din alte areale sunt elemente în măsură să justifice o atitudine optimistă. În acest context, îndrăznim să sperăm că și lucrarea de față se va constitui într-un sprijin și un impuls încurajator pentru toți cei interesați de istoria comunismului, în general, și de istoria Securității, în special.

III. Predecesorii Securității

În contextul schimbării alianțelor României, principalele structuri informative din România (Secția a II-a a Marelui Stat Major, Serviciul Special de Informații, Direcția Poliției de Siguranță din cadrul Direcției Generale de Poliție și Direcția Siguranței și Ordinii Publice a Inspectoratului General al Jandarmeriei) și-au continuat activitatea, dar noul cadru politic intern, precum și conjunctura internațională vor impune o regândire a cadrului organizatoric, o redimensionare a personalului și vor aduce mutații semnificative ale rolului îndeplinit de aceste organe.

Lovitura de palat de la 23 august 1944 a semnat, aparent, o revenire la „buna tradiție” democratică. Acest lucru s-a petrecut, însă, doar la nivelul declarațiilor politice și, într-o oarecare măsură, la nivel legislativ. Poate fi menționat, în acest sens, decretul prin care regele a numit cabinetul Sănătescu¹, urmat de decretul regal de amnistiere a infracțiunilor politice și decretul - lege pentru desființarea lagărelor de concentrare.

În cazul infracțiunilor politice, „obiectul muncii” pentru structurile de siguranță ale statului, schimbările se anunțau de amploare: pe baza raportului nr. 356.250/23 august 1944, întocmit de Lucrețiu Pătrășcanu, ministru de Justiție și important membru al partidului comunist și a decretului amintit, erau amnistiate toate infracțiunile prevăzute de Codul Penal, Codul Justiției Militare și legile speciale, „încercate sau săvârșite după 1 decembrie 1918, care, prin scopurile urmărite și mijloacele întrebuintate, sunt politice” (art. 1)². Beneficiarii principali urmau a fi, desigur, comuniștii, aflați la acea dată, în cea mai mare parte, în închisori și în lagăre³. În schimb, legionarii urmau a rămâne în detenție, fiind exceptați, prin prevederile articolului 2, de la amnistie:

„Sunt exceptați de la beneficiile amnistiei toți acei care după 1 ianuarie 1918 s-au făcut vinovați în încercarea sau săvârșirea unei infracțiuni politice, ca autori materiali sau morali, ca tăinuitori sau complici de asasinare în masă sau individuale, de omoruri, crimă, schilodiri, furt, jaf, prădăciuni și dare de foc, sau care sub pretextul unei activități politice au urmărit asemenea scopuri”.

Exceptarea legionarilor de la amnistie a căpătat o formă expresă în 29 august 1944, când ministrul de Justiție, Lucrețiu Pătrășcanu, a trimis în teritoriu circulara nr. 1.306. Întrucât din unele închisori fuseseră deja eliberați legionarii, care se alăturau, astfel, celor eliberați de Ion Antonescu, prin decretul de amnistie din 6 februarie 1944, guvernul Sănătescu a reconfirmat, în 7 septembrie 1944, sarcina Siguranței, Poliției și Jandarmeriei de a-i urmări pe legionari⁴.

¹ M.O., nr. 197 bis, 24 august 1944.

² *Ibidem*.

³ Dumitru Șandru, Gheorghe Onișoru, *Dimensiunea politică a represiei în România. 1944-1947*, în A.T., an III, nr. 4/1995, p. 9.

⁴ *Ibidem*, p. 10.

Așadar, utilitatea structurilor informative cu caracter de poliție politică a devenit evidentă pentru noile forțe de guvernământ în foarte scurt timp, astfel încât reorganizarea, adaptarea și subordonarea acestora a devenit un obiectiv prioritar.

Sub pretextul urmăririi legionarilor și a îndeplinirii art. 15 din Convenția de Armistițiu semnată în 12 septembrie 1944 la Moscova⁵, poliția politică a reintrat în acțiune schimbându-și într-o oarecare măsură obiectivele și radicalizându-și metodele.

Comuniștii, aflați până mai ieri în atenția structurilor de siguranță, înțeleg să folosească din plin noul context pentru a-și neutraliza adversarii politici și a-și netezi drumul spre putere. Încă din 24 septembrie 1944, Gh. Gheorghiu-Dej, într-o cuvântare rostită la o adunare de pe stadionul „ANEF”, afirma: „Astăzi, acești dușmani ai poporului, legionarii, trăiesc în unghere întunecate și pândesc să tragă cu revolverul asupra conducătorilor clasei muncitoare. Legionarii și elementele reacționare antonesciene sunt principalul pericol intern. Ei amenință libertățile dobândite la 23 august și împiedică lărgirea lor, democratizarea țării. Atâta vreme cât aparatul de stat, instituțiile publice și întreprinderile industriale n-au fost curățate de acești dușmani, suntem obligați să nu încetăm o clipă lupta începută. (...) Efortul de război nu poate fi conceput fără curățirea aparatului de stat de elementele fasciste, cozile de topor ale lui Antonescu și ale stăpânului său, Hitler. Această acțiune de curățire nu poate fi făcută de către acest guvern”⁶. Se declanșa, așadar, o vânătoare de „fasciști” în toate palierele societății românești. Această etichetă a fost aplicată fără nici un discernământ oricărei persoane incomode pentru comuniștii români, angajați fără ezitare în lupta pentru cucerirea puterii politice.

Printre primele instituții vizate de comuniști s-au aflat tocmai cele însărcinate cu menținerea ordinii publice și cu garantarea unui regim politic constituțional: Armata, Poliția, Jandarmeria, Serviciul Special de Informații. Acestea trebuiau „epurate” de „elementele fasciste” și, după o rapidă încadrare cu oameni fideli, puse în slujba intereselor politice ale partidului comunist.

Fără a ne mai ocupa aici de epurarea și aservirea armatei române⁷, ne vom limita la a schița etapele parcurse de celelalte instituții în evoluția lor de la organe ale statului de drept către organisme ale statului totalitar comunist⁸.

1. Serviciul Special de Informații (S.S.I.)

Dintre structurile informative amintite, Serviciul Special de Informații a fost cel mai rapid restructurat și reorientat, primele măsuri în acest sens fiind luate de col. Victor

⁵ Textul articolului 15 era: „Guvernul Român se obligă să dizolve imediat toate organizațiile pro-hitleriste de tip fascist aflate pe teritoriul românesc, atât cele politice, militare sau para-militare, cât și orice alte organizații care duc propagandă ostilă Națiunilor Unite și în special Uniunii Sovietice, nepermițând în viitor existența unor organizații de acest fel” – M.O., nr. 219, 22 septembrie 1944.

⁶ *** 23 August 1944. Documente. 1944-1945, vol. III, București, Editura Științifică și Enciclopedică, 1985, p. 101.

⁷ Vezi excelenta sinteză realizată de Florin Șperlea, *De la armata regală la armata populară. Sovietizarea armatei române (1948-1955)*, București, Editura Ziua, 2003. Pentru evoluția Secției a II-a a M.St.M., vezi Alin Spănu, *Istoria Serviciilor de Informații/Contrainformații Românești în perioada 1919-1945*, Iași, Casa Editorială Demiurg, 2010, pp. 591-596.

⁸ În rândul istoricilor se remarcă un consens în a aprecia perioada anilor 1944-1948 drept „una dificilă pentru cercetarea istorică a serviciilor de informații românești”, intervalul putând fi definit drept un veritabil „ev mediu întunecat” – cf. Sorin Aparaschivei, *Spionajul american în România. 1944-1948*, București, Editura Militară, 2013, pp. 13-14. În acest context, analiza succintă pe care am realizat-o nu are decât obiective strict limitate la înțelegerea pașilor care au precedat înființarea Securității.

Siminel, fostul șef al Secției I Informații Externe, devenit șeful S.S.I. după fuga lui Eugen Cristescu. Siminel a ordonat verbal, la data de 27 august 1944, desființarea Biroului de Studii și a Agenției Frontului de Est din cadrul Secției I Informații și trecerea personalului în structura Fronturilor de Sud și de Vest, desființarea „Grupei Comuniste” ce funcționa în cadrul Secției a II-a Contrainformații, a Secției a III-a Relații cu Armatele Aliate (germano-italiene) și a Secției a V-a Contrasabotaj⁹. Tot la 27 august 1944, Serviciul Special de Informații a fost trecut din subordinea Președinției Consiliului de Miniștri, în subordinea Ministerului de Război¹⁰.

Desființarea, comasarea ori transformarea în birouri a unor secții ale S.S.I. a fost statuată la 9 septembrie 1944, „de ordinul circular nr. 1.156 prin care șeful serviciului a comunicat subordonaților noua organigramă a instituției, aprobată de Ministerul de Război:

Secția I Informații Externe (Secția a III-a de legătură cu armatele aliate a fost transformată în Birou, inclus în structura Secției I).

Secția a II-a Contrainformații, în componența căreia au fost incluse Secțiile a IV-a Contrasabotaj, a V-a Contrasabotaj și Biroul Presei.

Secția a III-a Tehnică, în care au fost incluse Secțiile a IX-a tehnică, a X-a radio și Biroul Cifru.

Secția a IV-a Administrativă, rezultată din comasarea Secțiilor a VII-a personal, a XI-a auto și a XII-a administrativă, precum și a Biroului Secretariat.

Secția a VI-a Filaj corespondență externă a fost desființată.

Secția a VIII-a Juridică a fost transferată în cadrul Jandarmeriei¹¹.

După 9 septembrie 1944, în contextul sus-menționat, **Secția I Informații** și-a redus aria geografică de căutare a informațiilor, activitatea sa limitându-se la cea desfășurată de:

- 1) **Biroul 1** Informații Vest, cu două sectoare centrale de studii [aparatură de lucru al frontului *nm.*] și căutare [agenția *nm.*], cu centre informative teritoriale la Arad, Teiuș, Brașov, Timișoara și Beiuș, la care se adaugă rezidența externă de la Berna;
- 2) **Biroul 2** Informații Sud, cu centrele teritoriale din Giurgiu, Turnu Severin și Oravița și cu rezidențele externe din Turcia și Bulgaria;
- 3) **Biroul 3** Legătura cu armatele aliate;
- 4) **Biroul 4** Corespondență Externă¹².

Noua organizare, funcționarea și atribuțiile secțiilor au fost cuprinse în Decizia ministerială nr. 2.075 din 24 octombrie 1944, semnată de generalul Mihail Racoviță, ministrul de război, prin care S.S.I., numit acum Serviciul de Informații al Ministerului de Război, era definit drept „organ al acestui minister pentru informații generale, ce interesează apărarea națională”¹³.

Transformarea Uniunii Sovietice din inamicul principal în aliatul principal și ascensiunea partidului comunist pe scena politică au condus, pe lângă restructurarea

⁹ Florin Pintilie, *Serviciul Special de Informații din România (1939-1947)*, vol. I, București, Editura Academiei Naționale de Informații, 2003, p. 366.

¹⁰ Vezi: Legea nr. 458 din 15 septembrie 1944, M.O., nr. 213, 15 septembrie 1944.

¹¹ Florin Pintilie, *op. cit.*, p. 367.

¹² *Ibidem*.

¹³ Serviciul Român de Informații, *Cartea Albă a Securității*, vol. I, 23 august 1944 - 30 august 1948, București, 1997, p. 19 (în continuare, se va cita C.A.S., vol. I).

organizatorică, la declanșarea unei „vânători de vrăjitoare” în cadrul serviciului, ofițerii de informații care acționaseră împotriva U.R.S.S. fiind nevoiți fie să se ascundă, fie să încerce să-și răscumpere „păcatele” prin punerea în slujba noilor stăpâni¹⁴.

Din 19 septembrie 1944 conducerea S.S.I. a fost preluată de colonelul Ioan Lissievici. Venirea sa în fruntea serviciului a coincis cu publicarea Legii de purificare a aparatului de stat, astfel încât la 6 octombrie 1944 a fost constituită și în cadrul S.S.I. o „Comisie pentru purificarea funcționarilor civili”. Rezultatele activității acestei comisii au fost aproape nule, dar, „pe motive de economii bugetare”, s-a renunțat la serviciile funcționarilor civili diurniști, obținându-se o reducere a efectivelor de 30%¹⁵.

De altfel, tot în această perioadă, o serie de angajați ai S.S.I. au fost arestați și anchetati, printre ei numărându-se și lt.-col. Florin Becescu, șef al Secției Contraspionaj, directorul Nicolae Trohani, șef de cabinet al lui Eugen Cristescu, Gheorghe Cristescu (fratele lui Eugen Cristescu), șef al Secției a IX-a Tehnică. Epurările și arestările care au intervenit în rândul personalului S.S.I. au diminuat într-o bună măsură capacitatea informativă a serviciului¹⁶.

Același efect negativ l-a avut și schimbarea repetată a conducerii serviciului, întrucât între 23 august 1944 și finele anului 1944 funcția de director a fost ocupată de nu mai puțin de trei persoane: col. Victor Siminel (26 august – 19 septembrie 1944), col. Ioan Lissievici (19 septembrie – 24 decembrie 1944) și col. Gheorghe Săvoiu (20/24 decembrie 1944 – 12 martie 1945).

În 14 martie 1945, la numai o săptămână după instaurarea primului guvern controlat de comuniști, are loc o reșezare a serviciului, în cadrul principalelor secții, așa cum au existat și au funcționat acestea până atunci¹⁷, fiind numit și un nou director în persoana lui Nicolae D. Stănescu, fost șef al Grupei Politice din Secția a II-a Contrainformații. Totodată, presiunile în direcția „purificării” S.S.I.-ului s-au intensificat, fiind creat și cadrul legal prin publicarea Legii nr. 217 „pentru purificarea administrației publice”¹⁸. Ca urmare, la 15 aprilie 1945 erau alcătuite un „Tabel de funcționarii civili S.S.I. a căror situație urmează a fi luată în discuție de către Comisia de Purificare pentru motivele specificate în dreptul fiecăruia”, tabel ce conținea 16 nume și începea cu directorul Florin Becescu, fost șef al Secției de Contraspionaj, și un „Tabel nominal de funcționari civili bugetari ai S.S.I., care urmează a fi luați în discuție în legătură cu Legea pentru Purificarea Administrațiilor Publice”, tabel ce avea la prima rubrică pe Gheorghe

¹⁴ Situația ingrată a ofițerilor S.S.I. de după răsturnarea alianțelor politico-militare a fost agravată prin decizia ministrului de Război, Mihail Racoviță, de a crea, la 28 septembrie 1944, așa-numita „Grupă Specială”, care avea ca obiectiv monitorizarea acțiunilor P.C.R. și ale Armatei Roșii, informațiile obținute fiind oferite și ofițerilor de informații britanici și americani care acționau în România – Sorin Aparaschivei, *op. cit.*, p. 58-59. În timpul anchetei căreia îi era supus în luna mai 1945, colonelul Ioan Lissievici, fostul șef al Eșalonului Operativ de pe Frontul de Est, referindu-se la situația creată după 23 august 1944, își exprima plastic dezamăgirea față de factorul politic pe care-l servise cu profesionalism: „Stăpâne, ia aminte: când ai un câine vrednic și credincios în casă, prezintă-i în prealabil prietenii, dacă vrei să îți ferești de neplăcerea colților propriului tău câine, iar apoi să-l pedepsești pe acesta pe nedrept, numai pentru că și-a făcut datoria, așa cum l-ai învățat din fragedă tinerețe” - Florin Pintilie, *op. cit.*, p. 406.

¹⁵ *Ibidem*, p. 411.

¹⁶ În urma comprimării unor structuri și licențierii unor funcționari, S.S.I. avea pe statul de organizare un număr de 511 funcționari, la care se adăugau militarii detașați și funcționarii diurniști - Alin Spănu, *op. cit.*, p. 599.

¹⁷ Nicolae Meianu, *Organizarea S.S.I. (1919-1951)* în C.S.S., *Studii și documente*, vol. II, București, Serviciul Editorial C.S.S., 1969, inventariat A.C.N.S.A.S., fond Documentar, dosar nr. 8.713, vol. 2, ff. 247-298.

¹⁸ M.O., nr. 74, 30 martie 1945.

Cristescu, urmat apoi de alte 60 de persoane. Motivele invocate erau dintre cele mai diverse: „rea purtare”, „greșeli în serviciu”, „rea comportare în afara serviciului”, „însușire de obiecte prețioase”, „simpatizant legionar”, „joc de cărți”, „are un frate simpatizant legionar”, „lipsă de tact”, „joc de curse”, „afacerist” etc¹⁹.

Pe de altă parte, Serviciul Special de Informații a fost readus în cadrul decizional al Președinției Consiliului de Miniștri, prin Decretul - Lege nr. 1.264 din 17 aprilie 1945²⁰. La scurt timp, această structură informativă apare menționată în Legea 301 din 19 aprilie 1945 pentru organizarea Consiliului de Miniștri²¹, ca instituție anexă, ce funcționa pe lângă Președinția Consiliului de Miniștri, alături de Subsecretariatul de stat al Naționalităților Minoritare și Institutul Central de Statistică.

Alte mutații importante au intervenit în aprilie 1945²², când **Biroul 2 Contraspionaj și Terorism** din cadrul **Secției a II-a Contrainformații** a fost ridicat la rang de secție, în timp ce contactul cu multe din rezidențele externe era abandonat. Acest fapt poate fi considerat simptomatic pentru procesul de orientare a resurselor materiale și umane ale S.S.I. către supravegherea internă, în detrimentul culegerii informațiilor din exterior, acțiune ce dovedește, încă o dată, punerea serviciului în slujba forțelor politice care urmăreau instalarea unui regim de tip totalitar.

În urma modificărilor produse, **Decizia ministerială nr. 79 din 27 aprilie 1945** venea să fixeze atribuțiile, modul de organizare și funcționare a S.S.I.²³, menținute, fără modificări majore, până la 2 aprilie 1951, când, prin Decretul - Lege nr. 264, Serviciul Special de Informații și-a încheiat existența²⁴.

În paralel cu acțiunile de reorganizare și de epurare, structurile S.S.I. au fost completate cu un număr destul de mare de noi angajați, trimiși în acest serviciu de către partidul comunist. Se realiza, astfel, un proces subtil de penetrare și preluare sub control a acestui redutabil serviciu de informații. Elocvent în acest sens este și faptul că, începând din luna mai 1945, Emil Bodnăraș, membru al C.C. al P.C.R. și secretar general al Președinției Consiliului de Miniștri, a fost însărcinat cu controlul nemijlocit al S.S.I.-ului. Preluarea controlului a fost realizată, concret, prin trimiterea unei echipe din cadrul Secretariatului General al Președinției, formată din persoane ale căror aptitudini pentru munca informativă fuseseră deja dovedite: Ion Vidrașcu²⁵ (nume real Vania Didenko, agent N.K.V.D.), Ion Stroescu (Isidor Selinger, membru al Serviciului de Informații al P.C.R.) și Lucian Stupineanu (membru al Formațiunilor de Luptă Patriotice). Aceștia au acționat pentru aservirea politică a serviciului, mai cu seamă prin intermediul așa-numitei Direcții a Coordonării.

¹⁹ A.N.I.C., fond Președinția Consiliului de Miniștri (P.C.M.)-S.S.I., dosar nr. 4/1945, ff. 90-91.

²⁰ Monitorul Oficial (Special), nr. 90 Bis; vezi și Alin Spănu, *op. cit.*, p. 599.

²¹ M.O., nr. 91, 19 aprilie 1945.

²² În urma restructurării din aprilie 1945 a rezultat următoarea organizare: **Secția I Informații Externe**, **Secția a II-a Contraspionaj**, **Secția a III-a Contrainformații**, **Secția a IV-a Administrativă**, **Secția a V-a Personal** și **Secția a VI-a Juridică** - Florin Pintilie, *op. cit.*, p. 376.

²³ Art. 1 al deciziei preciza: „S.S.I. este instituție de Stat și funcționează pe lângă Președinția Consiliului de Miniștri, sub controlul Secretarului General [Emil I. Bodnăraș – n.n.]. Acest serviciu are ca atribuțiuni informațiile generale în legătură cu interesele superioare de Stat” – *apud* Sorin Aparaschivei, *op. cit.*, p. 17.

²⁴ Alin Spănu, *op. cit.*, p. 599.

²⁵ Într-un document întocmit în 1947, acesta figurează ca director special clasa 1, cu o vechime în grad de la 1 decembrie 1945 – A.N.I.C., fond P.C.M.-S.S.I., dosar nr. 3/1945, f. 11.

Nu în ultimul rând, activitatea și obiectivele serviciului au depins și de modul în care directorii S.S.I., Nicolae D. Stănescu (12 martie 1945 - 12 iulie 1945), Lucian Stupineanu (12 iulie 1945 - 9 ianuarie 1947) și apoi Sergiu Nicolau (Serghei Nikonov, foto alăturat), s-au aliniat solicitărilor factorului politic, iar în această privință nu există dubii.

Activitatea de poliție politică desfășurată după 23 august 1944 de către Serviciul Special de Informații este bogat atestată de documentele păstrate în diversele fonduri de arhivă. Documentele conțin informații atât asupra metodelor specifice (recrutarea de informatori, filări, interceptarea convorbirilor²⁶), cât și asupra obiectivelor tipice pentru poliția politică²⁷. Evident, ponderea unui obiectiv sau altul în activitatea informativă a S.S.I. depindea de gradul de pericolozitate pe care acesta îl reprezenta pentru guvern²⁸.

Beneficiind de o experiență reductabilă, de buni profesioniști și de o dotare tehnică destul de avansată, S.S.I. a reprezentat, probabil, cel mai reductabil instrument folosit de comuniști în perioada de preluare deplină a puterii.

2. Direcția Poliției de Siguranță (D.P.S.) - organizare și atribuții în cadrul Direcției Generale a Poliției

Direcția Generală a Poliției (D.G.P.) a continuat să funcționeze după 23 august 1944 în cadrul legal fixat de Legea de organizare a Poliției Generale a Statului din 21 iulie 1929, cu unele modificări ulterioare, în timp ce la conducerea sa a fost delegat, prin Decretul – Lege nr. 1.691 din 12 septembrie 1944, colonelul magistrat Radu Ionescu²⁹. Evident, o componentă atât de importantă a aparatului de stat nu avea cum să scape

²⁶ Pentru reglementările privind interceptarea convorbirilor telefonice de către S.S.I., vezi idem, dosar nr. 9/1946, ff. 20-22.

²⁷ Vezi sinteza „Situația economică și politică a României în preajma alegerilor”, întocmită în octombrie 1946 de S.S.I. în trei exemplare, unul pentru premierul Groza, unul pentru secretarul general al Președinției Consiliului de Miniștri, Emil Bodnăraș, și al treilea pentru directorul general al S.S.I., Lucian Stupineanu – idem, dosar nr. 68/1946, ff. 1-30.

²⁸ Potrivit istoricului Claudiu Secașiu, în gama acțiunilor de infiltrare și apoi de reprimare a activității partidelor și organizațiilor considerate ostile P.C.R. și Uniunii Sovietice: „efortul cel mai intens, care a angrenat un mare număr din totalul celor aproape 800 de funcționari ai S.S.I. a vizat contracararea P.N.Ț.” - Claudiu Secașiu, *Comuniștii români și S.S.I. (1945-1951)*, în „Dosarele istoriei”, nr. 5, 1996, p. 16.

²⁹ M.O., nr. 211, 12 septembrie 1944.

atenției liderilor comuniști. Ca atare, eforturi masive și constante au fost depuse pentru aducerea sa sub un control strict.

Ca dovadă, începând chiar din 8 martie 1945, îndată după instaurarea guvernului dr. Petru Groza, noul director general al D.G.P. a fost numit generalul de brigadă Constantin Popescu, unul dintre ofițerii care au trecut de partea comuniștilor imediat după 23 august 1944, aprecierea de care se bucura acesta fiind ilustrată și de faptul că s-a menținut în această funcție până la 30 septembrie 1947, moment în care a fost delegat a îndeplini funcția de *secretar general cu atribuții speciale* în M.A.I. Ulterior, la 1 februarie 1948, a fost numit șeful Marelui Stat Major³⁰.

În locul său, funcția de director al D.G.P. va fi ocupată, prin delegație, în baza Deciziei nr. 27.710 a M.A.I., de către Mircea Brătucu, în acel moment secretar general al Prefecturii Poliției Capitalei³¹.

Nici situația structurilor de siguranță nu a fost diferită. Astfel, în fruntea Direcției Poliției de Siguranță (D.P.S.) s-a aflat între 6 martie 1945 – 3 septembrie 1945, Constantin Lipoveanu³². Succesorul său, Laurian Zamfir, s-a menținut în fruntea D.P.S. până în noiembrie 1946, după care funcția a fost preluată de lt.-col. Nicolae Popescu, provenit din cadrul Secției a II-a Informații și Contrainformații a Marelui Stat Major. Acesta a deținut funcția de director al D.P.S. din toamna anului 1946 și până la înființarea Securității (28 august 1948). Absolvent al Școlii Superioare de Război (1942), conform biografiei pe care i-o reconstituie istoricul Claudiu Secașiu, Nicolae Popescu primește această funcție ca o recompensă pentru serviciile aduse lui Emil Bodnăraș în vremea când acesta coordona Formațiunile de Luptă Patriotice (F.L.P.), organizate de P.C.R. După înființarea Securității, Nicolae Popescu a fost trecut, cu gradul de general-maior, în funcția de subdirector general al Miliției³³.

În perioada 6 martie 1945 – prima jumătate a anului 1946, **Direcția Generală a Poliției** a fost organizată în următoarele structuri centrale:

- A. Prefectura Poliției Capitalei³⁴.
- B. Cabinet – inspectori generali de poliție, câte unul pentru fiecare inspectorat regional de poliție cu centrele în orașele: București, Cluj, Constanța,

³⁰ Alexandru Alin Spânu, *Organizarea și activitatea Direcției Generale a Poliției (6 martie 1945-31 decembrie 1947)*, în „Arhivele Securității”, vol. II, București, Editura Nemira, 2006, p. 13.

³¹ M.O., nr. 227, 2 octombrie 1947.

³² Născut la 11 august 1891 în orașul Buhuși, județul Bacău, Constantin Lipoveanu a intrat în poliție la 2 iulie 1918, fiind numit în funcția de subcomisar cl. I în Poliția Bender-Tighina. A funcționat în cadrul mai multor chesturi de poliție din orașele Chișinău, Constanța, Turtucaia, Odorhei, Sibiu, Brașov, Pitești, Târgoviște, Sinaia, Câmpina, Calafat, Sibiu, Caracal, Craiova, Ploiești, Iași și a avansat până la gradul de chestor de poliție. La 9 iulie 1940 a fost cel care, alături de patru jandarmi, l-a arestat pe Mareșalul Ion Antonescu la Predeal. După 23 august 1944 a revenit la conducerea chesturii de poliție Ploiești. Delegat în funcția de director al Poliției de Siguranță la 6 martie 1945, înaintat în gradul de subinspector de poliție în baza Decretului nr. 2030 din 26 iunie 1946, a fost suspendat din funcție la 3 septembrie 1945, pentru trafic de influență într-o afacere oneroasă, și pus în disponibilitate prin Decretul-lege nr. 1.417 din 11 mai 1946 – A.C.N.S.A.S., fond Informativ, dosar nr. 1.098.514, vol. 1, f. 33; M.O., nr. 62, 16 martie 1945; M.O., nr. 151, 7 iulie 1945, M.O., nr. 206, 11 septembrie 1945; M.O., nr. 108, 11 mai 1946.

³³ Claudiu Secașiu, *Serviciul de Informații al P.C.R.; Secția a II-a Informații și Contrainformații din cadrul Comandamentului Formațiunilor de Luptă Patriotice – Penetrarea Serviciilor Oficiale de Informații (23 august 1944-6 martie 1945)*, în „6 Martie 1945. Începuturile comunizării României”, București, Editura Enciclopedică, 1995, pp. 151-152.

³⁴ Direcție în cadrul Ministerului de Interne, Prefectura Poliției Capitalei a intrat sub conducerea și coordonarea Direcției Generale a Poliției în temeiul Decretului - Lege nr. 1.678, care promulga Legea nr. 414 din 30 mai 1945, publicată în M.O. nr. 120, 30 mai 1945.

Craiova, Galați, Iași, Oradea, Pitești, Târgu Mureș, Sibiu, Timișoara, Suceava.

C. Subdirectorul general pentru poliția administrativă, în subordinea căruia au intrat:

- **Direcția poliției administrative și a personalului** (*Direcția I*) alcătuită din:

- a. *Serviciul personalului și al controlului*, cu șapte birouri;
- b. *Serviciul poliției administrative și al poliției de frontieră*, cu două birouri;
- c. *Registratura generală*;
- d. *Intendența*;
- e. *Cabinetul medical*;
- f. *Serviciul contabilității al D.G.P.*

D. Subdirectorul general pentru siguranță, care avea în subordinea sa două direcții:

- **Direcția Poliției Judiciare** (*Direcția a II-a*):

- a. *Serviciul poliției judiciare* cu: Biroul de urmărire; Biroul colaborare și urmărire în teren; Biroul cazierului central polițienesc.
- b. *Serviciul poliției tehnice*. Laboratorul central pentru tehnică; Școala de poliție tehnică.
- c. *Biroul registraturii și arhivei*.
- d. *Grupe – echipe de cercetare*.

- **Direcția Poliției de Siguranță** (*Direcția a III-a*):

a. *Serviciul controlul străinilor*, cu patru birouri:

Birou intrări în țară și prelungiri;

Birou certificate de identitate, naturalizări și prelungiri;

Birou corespondență;

Birou arhivei și registraturii.

b. *Serviciul de Siguranță*, cu trei secții:

Secția mișcări subversive, curente sociale și politice, organizată în trei birouri:

Birou mișcări subversive; Birou curente politice; Birou curente sociale.

Secția studii, buletin informativ și presă, organizată în trei birouri: Birou de studii;

Birou buletin informativ; Birou presei.

Secția armistițiu și evidența internărilor, cu două birouri: Birou special de aplicare al armistițiului; Birou evidențe și internări.

a. *Serviciul corespondenței și evidenței*, organizat în 4 birouri: Birou repartizări și controlul corespondenței; Birou cifrului; Birou corespondenței diverse; Birou registraturii și arhivei.

b. *Serviciul radio*, ce cuprindea un post central de radio-emisie și recepție cu trei posturi în trei inspectorate regionale de poliție.

c. *Corpul Detectivilor*, condus de un șef și structurat astfel: Secretariatul; ajutorul șefului Corpului Detectivilor și Birou Coordonării; trei secții: Secția de acțiune; Secția de informații și Secția de filaj.

d. *Serviciul centre internări și tabere de muncă*, organizat în trei secții și nouă birouri. Una dintre secții avea ca atribuții probleme politice privind Convenția de Armistițiu, iar alta avea în competență internările și trierile.

- e. *Inspectoratul Gardienilor Publici* – organizat pe Capitală și pe provincie. În subordinea acestuia intra și Batalionul de pază al M.A.I.³⁵.

La nivel teritorial existau **12 inspectorate de poliție**, cu reședințe în orașele: Brașov, București, Cluj, Constanța, Craiova, Galați, Iași, Oradea, Pitești, Sibiu, Suceava și Timișoara.

Această structură a fost menținută până la jumătatea anului 1946, moment în care a avut loc o reorganizare menită să eficientizeze activitatea acestei importante componente a aparatului informativ-represiv, avându-se în vedere confruntarea electorală din noiembrie 1946, intensificarea activității forțelor anticomuniste, dar și creșterea infraționalității de drept comun, pe fundalul foametei și inflației galopante. Noua configurație a D.G.P. era următoarea:

A. Directorul general al Poliției

B. Servicii centrale și organe speciale:

1. Inspectoratul școlilor de poliție;
2. Cabinetul;
3. Corpul Detectivilor;
4. Inspectoratul Gardienilor publici.

C. Direcțiuni:

1. **Direcția I Poliția Administrativă**, organizată în două servicii:
 - a) Serviciul Poliției Administrative;
 - b) Serviciul Poliției de frontieră și al pașapoartelor.
2. **Direcția a II-a Poliția Judiciară**, organizată în *Serviciul poliției judiciare* cu două birouri (Biroul poliției judiciare și al urmăririlor, Biroul central al urmăririi contravențiilor), *Registratura* și *Arhiva* poliției judiciare.

3. **Direcția a III-a Poliția de Siguranță**, cu următoarea structură:

- a) *Serviciul I* – Secretariat;
 - Biroul corespondenței;
 - Biroul cifrului
 - Registratura și arhiva Siguranței.
- b) *Serviciul II* – *Informații*, organizat în 7 birouri
- c) *Oficiul de radio-transmisiuni*: secretariat – stațiunea centrală și cele exterioare; laboratorul; magazia de materiale.

d) *Brigada Specială* [Mobilă n.ns.].

4. **Direcția a IV-a Personal și contabilitate** organizată în două servicii (Serviciul personalului și Serviciul contabilității) iar acestea în cinci secții și birouri.

D. Serviciile teritoriale (exterioare):

1. Prefectura Poliției Capitalei (P.P.C.), organizată în patru direcții;
2. Inspectoratele regionale de poliție;
3. Chesturile de poliție din orașele de reședință de județ, care aveau servicii și birouri corespunzătoare celor 4 direcții din Direcțiunea Generală a Poliției și unități de gardieni publici.

4. Polițiile din orașele reședință, comisariatele de poliție din gări, porturi și punctele de frontieră³⁶.

³⁵ A.C.N.S.A.S., fond Documentar, dosar nr. 12.597, ff. 93-96.

³⁶ *Ibidem*, ff. 97-99.

3. Direcția Generală a Siguranței Statului (D.G.S.S.) - predecesoarea directă a Securității (20 iunie 1947 – 28 august 1948)

Noua structură organizatorică a D.G.P. s-a dovedit destul de eficientă, contribuind din plin la gestionarea situației tensionate creată la nivel național după alegerile din noiembrie 1946. Totuși, activitatea curentă a scos la iveală o serie de limitări pe care le provoca în special păstrarea activităților de culegere a informațiilor ce vizau „siguranța statului” sub aceeași coordonare cu cea a altor activități polițienești. Ca urmare, întrucât inspectorii generali de poliție, ca și cei de jandarmi erau copleșiți cu probleme de ordin administrativ și care țineau de poliția judiciară, iar atribuțiile de siguranță erau executate greoi, „cu multe deficiențe, lipsite de coordonare atât în acțiunea informativă, cât și în aplicarea măsurilor preventive și represive”, liderii comuniști au considerat că centralizarea acestor din urmă atribuții, prin crearea unei instituții unice în domeniul siguranței, este o măsură inerentă, mai ales în vederea purtării „bătăliilor de clasă” care se preconizau.

Ca urmare, în **20 iunie 1947**, pe baza Ordinului M.A.I. nr. 12.100-S, se înființează **Direcția Generală a Siguranței Statului**³⁷, act prin care erau centralizate toate atribuțiile în domeniul poliției de siguranță, atribuții care se regăseau până la acel moment și în competența altor structuri ale M.A.I.³⁸ În special Jandarmeria, care îndeplinea și misiuni de culegere a informațiilor ce vizau siguranța națională, trebuia să-și adapteze activitatea până la preluarea efectivă a acțiunilor informative de către Direcția Generală a Siguranței Statului. Transferul atribuțiilor în domeniul siguranței de la Jandarmerie către nou-creata instituție s-a reglementat prin ordinul telefonic nr. 34.713/26 iunie 1947 și ordinul circular nr. 36.201/31 iulie 1947 ale Inspectoratului General al Jandarmeriei, ordine care prevedeau:

- inspectorii și comandanții de legiuni să întocmească studii asupra fiecărei probleme de siguranță și să prezinte propuneri în legătură cu modul în care inspectorul de siguranță urmează să-și organizeze, îndrume și să conducă efectiv operațiunile specifice;
- toate informațiile din domeniile poliției de siguranță, interceptate prin organele din subordine, să fie comunicate urgent Siguranței, astfel încât colaborarea cu noul aparat să se realizeze fără nici un prejudiciu pentru interesele ordinei și securității în Stat³⁹.

În septembrie 1947 au fost emise „Directivile pentru desăvârșirea organizării și funcționării Inspectoratelor, Serviciilor și Birourilor de Siguranță”, însoțite de

³⁷ Noua structură era organizată pe inspectorate regionale, servicii și birouri de siguranță. Inspectoratele Regionale de Siguranță erau în număr de 12: Ploiești, Pitești, Craiova, Timișoara, Oradea, Cluj, Sibiu, Brașov, Galați, Constanța, Iași, Suceava și Inspectoratul de Siguranță al Capitalei; În cadrul Centralei existau **Direcția Informații**, compusă din următoarele servicii: *Secretariat, Informații, Contrainformații, Contrasabotaj și Cercetări* (Anchete – n. ns.), **Direcția Controlul Străinilor, Pașapoartelor și Siguranței de Frontieră, Direcția Personalului și Direcția Administrativă** - A.C.N.S.A.S., fond Documentar, dosar nr. 195, vol. 1, f. 96.

³⁸ Această acțiune de centralizare a atribuțiilor de siguranță a stârnit îngrijorare în rândul cetățenilor. Potrivit unei note din 16 iulie a Inspectoratului Regional de Siguranță Cluj, semnată de Mihai Patriciu, populația comenta că „se urmărește a se da puteri discreționare Siguranței și a o transforma într-un N.K.V.D., după sistemul rusesc” – *apud* C.A.S., vol. I, p. 377.

³⁹ Iulian Chiriac, 1948. *Lichidarea serviciilor secrete românești*, în „Ioan Neculce – Buletinul Muzeului de Istorie a Moldovei”, serie nouă, nr. IV-VII, 1998-2001, p. 291.

„Directivele pentru organizarea, încadrarea și funcționarea Siguranței pe teritoriul rural”⁴⁰. În acestea din urmă, se preciza din nou: „în cadrul noului dispozitiv de exercitare a atribuțiilor de poliție generală a statului, ordonat de Ministerul Afacerilor Interne, Direcțiunea Siguranței Statului a primit **competență totală** (subl. ns.) în exercitarea acțiunii de siguranță pe întreg teritoriul țării (urban și rural). Ca urmare, **Jandarmeria este desărcinată de atributul poliției de siguranță** (subl. ns.), care trece în sarcina organelor Direcției Siguranței Statului, respectiv Inspectoratele regionale, Serviciile județene și Birourile de Siguranță”⁴¹.

Această preluare a atribuțiilor devenea însă operantă numai „în momentul când toate organele Siguranței Statului vor fi complet încadrate și instalate”. De altfel, se prevedea ca Inspectoratele Regionale de Siguranță, „pentru a fi în măsură să cunoască perfect situația de pe teritoriul rural”, să primească de la Inspectoratele de Jandarmi „un studiu complet asupra problemelor de siguranță și a celor de ordine publică din cuprinsul inspectoratului de jandarmi respectiv”⁴².

Precizări suplimentare au fost făcute la începutul lunii octombrie, când, prin ordinul nr. 32.065/S al Direcției Generale a Siguranței Statului, s-au aprobat „Instrucțiunile de colaborare cu organele de Siguranță ale Inspectoratului General al Jandarmeriei, până la preluarea totală a acțiunii de siguranță de către organele Direcției Generale a Siguranței Statului”. Potrivit acestor instrucțiuni, Inspectoratele și Legiunile de Jandarmi urmau să desfășoare în continuare activități specifice de siguranță, dar trebuiau să raporteze rezultatele obținute Inspectoratelor de Siguranță. Problema principală a Siguranței era acoperirea informativă a teritoriului rural, teritoriul în care Jandarmeria era prezentă de zeci de ani și unde funcționau rețele informative bine puse la punct.

Conducerea Direcției Generale a Siguranței Statului a fost încredințată unei echipe care își demonstrase până atunci fidelitatea față de partid, precum și eficiența și lipsa de scrupule în anihilarea adversarilor politici: Nicolae Popescu – director general, Al. Neacșu – secretar, Alexandru Nicolschi – subdirector general, Laurian Zamfir – subdirector general, Mircea Lepădătescu – consilier, Marin Jianu, Vladimir Mazuru și Mihai (Mișu) Dulgheru – inspectori generali, Tudor Sepeanu și Nicolae Cârje – inspectori ș.a.

Planul de muncă al Direcției Generale a Siguranței Statului în perioada 1 septembrie – 7 noiembrie 1947 denotă o orientare clară a acțiunilor informative spre obiective tipice pentru o poliție politică. În acest sens, se propunea:

1. întocmirea evidenței informatorilor pe țară, prin formare de dosare personale și fișe, luându-se toate măsurile pentru păstrarea desăvârșită a secretului;
2. sporirea numărului informatorilor, prin pătrunderea cât mai profundă în obiectivele principale;
3. organizarea pe baze noi a acțiunii de urmărire pe cale informativă a activității Partidului Național-Țărănesc Maniu, având în vedere trecerea la

⁴⁰ A.N.I.C., fond D.G.P., dosar nr. 87/1947, f. 63 ș.u.

⁴¹ *Ibidem*, f. 67.

⁴² *Ibidem*.

acțiuni subterane și de ilegalitate. Se vor identifica: încercările de regrupare, sisteme și metode de acțiune etc.;

4. identificarea organizării apărării în procesul grupului Maniu-Mihalache;
5. urmărirea orientării către partidele din Blocul Democrat a elementelor din fostul Partid Național Țărănesc, în vederea identificării scopului urmărit și a activității desfășurate de aceste elemente;
6. urmărirea activității partidelor de opoziție: Liberal Brătianu și Social Democrați Independenți, în legătură cu fostul Partid Național Țărănesc;
7. accentuarea urmăririi activității partidelor Liberal Gh. Tătărescu și Social Democrat Rădăceanu;
8. urmărirea activității organizațiilor subversive, identificate, existente;
9. intensificarea urmăririi criminalilor de război⁴³.

După cum se poate lesne observa, obiectivele Siguranței erau identice cu cele pe care și le va propune Securitatea în primele luni de funcționare, fapt ce explică, alături de preluarea unei bune părți a cadrelor Siguranței, inexistența unui hiat în presiunea generalizată a anului 1948.

4. Structuri speciale din cadrul D.P.S/D.G.S.S - Corpul Detectivilor și Brigada Mobilă

O componentă esențială a Direcției Poliției de Siguranță (D.P.S.), care a cunoscut odată cu instaurarea guvernului condus de Petru Groza o transformare rapidă atât la nivel de personal, cât și la nivelul direcțiilor de acțiune, a fost **Corpul Detectivilor**. Având un efectiv de 221 de funcționari, Corpul Detectivilor și-a desfășurat activitatea, până la 6 martie 1945, pe *probleme*: problema legionară, problema politică internă, informații privind activitatea oficiilor diplomatice și diverse. După instaurarea guvernului Groza, Corpul Detectivilor a suferit, la 14 martie 1945, o reorganizare prin care posturile-cheie au fost încredințate unor persoane de încredere ale partidului comunist⁴⁴. În urma reorganizării, efectivul Corpului Detectivilor a fost de 220 de ofițeri și agenți de poliție (57 din vechiul aparat și 163 noi angajați)⁴⁵. Printre noii încadrați, avea să se distingă fostul spion sovietic Boris Grumberg/Grünberg (nume de împrumut **Alexandru Nicolschi/Nicolski** foto alăturat), eliberat din închisoare la 28 august 1944. Acesta a fost angajat la 1 mai 1945 cu gradul de comisar-șef (lucrase în Direcția Generală a Poliției din 17 octombrie 1944), iar la 1 septembrie 1946 a devenit șeful Corpului Detectivilor⁴⁶. După numai șase luni, la 17 aprilie 1947, a fost avansat inspector general și numit subdirector la D.P.S., funcție pe care o păstrează până la înființarea Direcției Generale a Securității Poporului, când ocupă tot funcția de subdirector⁴⁷.

⁴³ A.C.N.S.A.S., fond Documentar, dosar nr. 195, vol. 1, f. 101.

⁴⁴ *Ibidem*, p. 299.

⁴⁵ Marius Oprea, *Nașterea Securității*, în „Analele Sighet 6, Anul 1948 – Instituționalizarea comunismului”, București, Fundația Academia Civică, 1998, p. 302.

⁴⁶ Alexandru-Alin Spănu, *loc. cit.*, p. 24.

⁴⁷ Alin Spănu, *op. cit.*, p. 589.

Imediat după 6 martie 1945 instituția a primit sarcina de a supraveghea cu prioritate activitatea „tuturor grupărilor politice și organizațiilor de tip fascist sau camuflat democrate”, efortul principal fiind direcționat spre monitorizarea elementelor legionare⁴⁸. Într-o „Dare de seamă” a Corpului Detectivilor din 14 aprilie 1945, la numai o lună după reorganizare, se menționa arestarea a 31 de „criminali de război și vinovați de dezastrul țării”, 203 „deținuți politici”, efectuase 21 de „arestări speciale”, la care se adăugau alți 262 de arestați, aflați în curs de cercetare, deferiți justiției sau trimiși în lagăre.

În perioada 1945-1946 această structură a participat și la urmărirea, arestarea și cercetarea membrilor unor grupuri de rezistență, precum *Sumanele negre*, *Graiul Sângelui*, *Haiducii lui Avram Iancu*, *Mișcarea Națională de Rezistență*, *Sarmisegetuza*, *Organizația T*, *Cămășile Albe*, *România Firească*, *Tineretul Liber*⁴⁹, fiind apreciată de unii cercetători drept un veritabil „vârf de lance”⁵⁰.

După reorganizarea Direcției Generale a Poliției intervenită în doua jumătate a anului 1946, Corpul Detectivilor a funcționat ca *serviciu central* al D.G.P. Ulterior, la 20 iunie 1947, efectivele Corpului Detectivilor au fost incluse în Direcția Generală a Siguranței Statului⁵¹.

O altă structură de poliție politică din cadrul Direcției Poliției de Siguranță a fost așa-numita **Brigadă Mobilă**. Cercetătorii au opinii contradictorii asupra apariției și rolului acestei unități. Marius Oprea afirmă că Brigada Mobilă a fost înființată de Alexandru Nicolschi în primăvara anului 1945, fiind „încadrată inițial cu 32 de agenți” și făcându-se „temută în scurt timp, datorită arestărilor operate în toila nopții”⁵².

⁴⁸ *Ibidem*, p. 586.

⁴⁹ C.A.S., vol. I, p. 16.

⁵⁰ Marius Oprea, *loc cit.*, p. 300.

⁵¹ Într-o sinteză privind unificarea organelor de siguranță într-un singur organism pe tot teritoriul țării, datată, probabil, 28 iunie 1947, se preciza: „În Direcția Generală a Poliției se reorganizează Direcțiunea [Generală] a Siguranței Statului, extinzându-i-se competența pe teritoriul rural. Astfel acțiunea organelor de siguranță va prezenta unitatea necesară pe întreg teritoriul țării. *Direcțiunea [Generală] a Siguranței Statului se întărește prin includerea organelor centrale de teren care formau înaintea Corpul Detectivilor*” – A.C.N.S.A.S., fond Documentar, dosar nr. 10.414, vol. 1, f. 25.

⁵² Marius Oprea, *loc cit.*, p. 301; de aceeași părere este și Paul Ștefănescu, care susține că Brigada Mobilă a fost înființată imediat după 6 martie 1945, sub conducerea lui Alexandru Nicolschi și că această unitate a fost implicată

În schimb, Florin Pintilie susține că Brigada Mobilă a fost creată în cadrul Corpului Detectivilor în anul 1931, purtând, succesiv, denumirile Grupa a II-a, Secția a II-a, apoi Brigada Mobilă și extinzându-și sfera de activitate de la cercetările de drept comun spre urmărirea partidelor de stânga și a problemei muncitorești (1938-1941), ulterior și asupra partidelor politice de centru și de dreapta (oct. 1941 – 23 august 1944)⁵³. În ceea ce ne privește, fără a putea oferi o dată certă a înființării Brigăzii Mobile, considerăm că aceasta funcționa din perioada de reorganizare a Siguranței de la finele Primului Război Mondial. În acest sens, am identificat în arhive o notă a „agentului 62” din Brigada Mobilă din cadrul Direcțiunii Poliției și Siguranței Generale, datată 6 aprilie 1920⁵⁴.

Dacă asupra datei înființării acestei structuri a Siguranței există controverse, consensul istoricilor este unanim în ceea ce privește intensificarea activității Brigăzii Mobile în intervalul 1945-1948. După reorganizarea D.G.P. din 1946, Brigada Mobilă s-a aflat în componența Direcției a III-a a Poliției de Siguranță.

În 11 iulie 1947, la scurt timp după înființarea D.G.S.S., Brigada Mobilă era condusă de comisarul-șef Ștefan Niculescu, secondat de chestorul Nicolae Blujdescu, șeful Serviciului *Acțiuni*, și chestorul Aureliu Curelea, șeful *Filajului*. La Serviciul *Filaj* lucrau cinci comisari și 12 detectivi, iar la *Acțiuni* erau opt comisari și un detectiv. Totalul angajaților era de 32 de persoane, considerându-se că „brigada are absolută nevoie de cinci ofițeri de poliție și 20 agenți de poliție față de existent”⁵⁵. Ulterior, în compunerea Brigăzii Mobile intrau: „un **Secretariat** cu atribuții de registratură; **Brigada I**, care executa misiunile de filaj pe teren; **Brigada a II-a**, responsabilă de misiunile operative și de încheierea actelor legale; **Brigada a III-a**, cu sarcini în efectuarea anchetelor, întocmirea și înaintarea către forurile în drept a dosarelor și a corpurilor delictive; **Brigada a IV-a** conducea arestul, „se îngrijește de pază și efectuează transferări de arestați”⁵⁶.

La începutul anului 1948 Brigada Mobilă a fost transformată în **Serviciul Operativ și Cercetări**, condus de Mihai (Mișu) Dulgheru, cu următoarea structură: **Biroul 1 – Filaj**, compus din șase echipe a câte patru oameni, **Biroul 2 – Operațiuni**, care se ocupa de verificări, identificări, descinderi, percheziții, arestări, format din 21 echipe a câte trei oameni, **Biroul 3 – Anchete**, cu 10 anchetatori, și **Biroul Secretariat și studii**, cu 12 cadre⁵⁷.

în deportarea în U.R.S.S. a 72.000 de sași și șvabi, în anihilarea „opozanților din munți”, în trierea informativă a prizonierilor întorși din lagărele din Occident, în lichidarea partidelor și grupărilor politice anticomuniste – cf. Paul Ștefănescu, *Istoria serviciilor secrete românești*, București, Editura Divers Press, 1994, p. 163.

⁵³ Și Cristian Troncotă oferă tot anul 1931 ca dată a apariției Brigăzii Mobile, aceasta fiind, de fapt, Grupa a II-a din Corpul Detectivilor – cf. Cristian Troncotă, *Istoria serviciilor secrete românești. De la Cuza la Ceaușescu*, București, Editura „Ion Cristoiu”, 1999, p. 111.

⁵⁴ A.C.N.S.A.S., fond Documentar, dosar nr. 1.565, f. 3; Textul notei cuprinde o relatare a plecării lui Iuliu Maniu la Predeal, acesta fiind însoțit la Gara de Nord de către „Vaida și Popovici”, precum și o informație privind deplasarea Comisiei Interaliat de la București la Giurgiu cu un tren special. În acea perioadă funcționa în cadrul fiecărei reședințe de județ câte o „Brigadă Specială de Siguranță”, iar în orașe erau „Servicii Speciale de Siguranță”; alte documente amintesc, în octombrie 1933, o structură intitulată „Brigada Mobilă” care supraveghea activitatea „Gărzii de Fier” – idem, dosar nr. 1.437, f. 183; Cercetătorul Iulian Chiriac confirmă și el, pentru perioada 1920-1928, existența în cadrul Brigăzii a II-a din brigăzile centrale din Direcțiunea Poliției de Siguranță a „Brigăzii Mobile Judiciare” - Iulian Chiriac, *Evoluția Siguranței Generale a Statului între anii 1908-1945. Privire generală*, în „Arhivele Securității”, vol. 4, București, Editura Enciclopedică, 2008, p. 355.

⁵⁵ A.C.N.S.A.S., fond Documentar, dosar nr. 10.414, vol. 1, f. 125.

⁵⁶ Idem, vol. 3, f. 470.

⁵⁷ Florin Pintilie, *loc. cit.*, p. 313.

Desigur, schimbările politice petrecute după 23 august 1944 au afectat și personalul polițienesc. Ca și în cazul S.S.I., un prim val de licențieri din Direcția Generală a Poliției s-a produs în baza Decretului - Lege nr. 461 din 19 septembrie 1944, privind purificarea aparatului de stat, prin care erau revizuiți toți funcționarii publici numiți din data de 10 februarie 1938.

Pe de altă parte, întrucât portofoliul Ministerului de Interne nu fusese preluat de comuniști, „la 30 septembrie 1944, Înalta Curte de Casație și Justiție a înființat o comisie pentru cercetarea activității funcționarilor din Ministerul de Interne, sub președinția lui Alexandru Grigorescu, consilier la Curtea Superioară Administrativă”⁵⁸. Acestei acțiuni i-a succedat emiterea, la 9 octombrie 1944, a Decretului - Lege privind purificarea administrației publice și constituirea, la 16 decembrie 1944, a unei comisii de epurare, în fruntea căreia s-au aflat trei subsecretari de stat: Virgil Stănescu, Teohari Georgescu și Dimitrie Nistor, comisie care a licențiat totuși un număr redus de polițiști, în raport cu eliminările masive dorite de comuniști⁵⁹. De altfel, aceștia nu au încetat să facă presiuni pe multiple planuri pentru accelerarea și extinderea epurărilor. De exemplu, la 29 decembrie 1944 erau publicate în *Scânteia* primele liste ale persoanelor epurabile din unele componente ale Ministerului de Interne, între care și Direcția Generală a Poliției, mai precis Direcția Poliției de Siguranță și Prefectura Poliției Capitalei.

Peste aceste măsuri s-au suprapus dispozițiile Comisiei Aliate (Sovietice) de Control, care a solicitat ca „efectivele polițienești să fie drastic reduse de la 18.330 la 5.000”⁶⁰. Cert este că, în cursul presiunilor exercitate de comuniști în vederea preluării guvernării, un prim val de licențieri ar fi trebuit să afecteze 6.000 de funcționari.

În acest sens, a fost elaborată Legea nr. 127 din 23 februarie 1945 pentru reducerea personalului Direcțiunii Generale a Poliției și a Prefecturii Poliției Capitalei⁶¹, prin derogare de la legea generală de pensii sau prin trecerea în cadru disponibil, înființat pe lângă Subsecretariatul de Stat al Organizării Statului începând cu 1 martie 1945. Aceeași lege avea drept obiectiv atingerea următoarelor limite de personal: 11.398 posturi la Direcțiunea Generală a Poliției, 767 posturi la Prefectura Poliției Capitalei, 2.148 posturi la Corpul de Pază al Poliției Capitalei, adică un total de 14.313 posturi. Intervine, însă, o a doua solicitare a Comisiei Aliate de Control care ar fi urmat să afecteze încă 5.000 de funcționari⁶².

Și în cazul structurilor de poliție, asaltul comuniștilor pentru subordonarea lor deplină s-a intensificat tot după 6 martie 1945, perioadă în care noi acte legislative au favorizat această acțiune. Astfel, în 21 aprilie 1945, Legea nr. 312 privind urmărirea și sancționarea celor vinovați de dezastrul țării sau de crime de război (Decretul nr. 1.318)⁶³ înlocuia legile nr. 50 și nr. 51 din ianuarie 1945, care oferiseră până atunci acoperirea juridică pentru îndepărtarea indezirabililor din armată, poliție, jandarmerie. Încă înainte de adoptarea legii, „Scânteia” pregătea opinia publică, evidențiind faptul că „se impune o primenire a cadrelor, eliminând povara gradelor parazitare și purtătoare de

⁵⁸ Alexandru Alin Spănu, *loc. cit.*, p. 13.

⁵⁹ *Ibidem*, p. 14.

⁶⁰ Marius Oprea, *loc. cit.*, p. 294.

⁶¹ M.O., nr. 48, 28 februarie 1945.

⁶² Stenograma ședinței Consiliului de Miniștri din 7 martie 1945 în Marcel-Dumitru Ciucă, *Stenogramele Ședințelor Consiliului de Miniștri. Guvernarea Dr. Petru Groza. Instaurarea regimului pro-comunist. Vol. 1 (7 martie-27 iulie 1945)*, Pitești, Editura Ordessos, 2014, p. 19.

⁶³ M.O., nr. 94, 24 aprilie 1945.

concepții potrivnice atât dreptății celor mulți, cât și noilor idei care stau la baza așezării lumii viitoare”⁶⁴.

În scurt timp, numeroase persoane au fost licențiate din posturile pe care le ocupau (licențiere urmată, în multe cazuri, de arestarea lor⁶⁵) și aceste posturi au revenit unor „tovarăși de nădejde”, mulți dintre ei puși pe căpătuială cu orice preț, al căror principal merit consta în executarea orbească a ordinelor dictate de partidul comunist. S-a dovedit însă în scurt timp că doar „nivelul politic ridicat” nu poate suplini la infinit lipsa unor cunoștințe profesionale elementare.

În fața adevăratei avalanșe de elemente dubioase în rândurile Poliției și ale Jandarmeriei⁶⁶, Direcția Generală a Poliției a emis ordinele circulare nr. 5.041/15 mai 1945 și 5.504/18 mai 1945, prin care erau stipulate un minim de condiții ce trebuiau îndeplinite de noii angajați.

După valurile succesive de epurări și arestări, în vara anului 1945, în cadrul Direcției Generale a Poliției și a unităților subordonate acesteia, procentul între cei din vechiul corp polițienesc și noii încadrați se prezenta astfel: „din totalul de 7.815 ofițeri de poliție, agenți, personal administrativ și gardieni publici, 4.723 erau cadre noi și 3.092 cadre vechi. O pondere mai mare o aveau ofițerii de poliție - 64%, și gardienii publici - 49%. Numărul agenților de poliție nou încadrați reprezenta 45%, iar al personalului administrativ numai 34%”⁶⁷. Într-o conferință cu inspectorii regionali de poliție, desfășurată la 22 octombrie 1945, generalul Constantin Popescu afirma că efectivul total al funcționarilor de poliție se ridică la 7.400 și își exprima speranța în creșterea numărului acestora la 9.500⁶⁸.

Criteriul politic va deveni esențial în procesul de recrutare a noilor angajați ai D.G.P., dar mai cu seamă ai D.P.S./D.G.S.S. Edificator în acest sens este conținutul *Regulamentului pentru organizarea și funcționarea serviciilor exterioare ale Ministerului de Interne*, datat 1 ianuarie 1946. Printre altele, acesta stipula:

„Recrutarea și numirea personalului polițienesc și administrativ se va face în condițiile prevăzute de Legea de organizare a poliției generale a statului, completată cu prevederile codului funcționarilor publici. În mod excepțional, pentru completarea locurilor rămase vacante în poliție în urma comprimărilor și epurărilor din cursul anului 1945 s-au dat instrucțiuni de a se face propuneri – prin inspectoratele de poliție – pentru **numirea elementelor care, verificate din punct de vedere politic, dovedesc calități**

⁶⁴ „Scânteia”, 18 aprilie 1945.

⁶⁵ Pentru amploarea și semnificația arestărilor efectuate în această perioadă, vezi Dumitru Șandru, *Arestările operate în 1945 în România*, în „Joan Neculce – Buletinul Muzeului de Istorie a Moldovei”, serie nouă, nr. IV-VII, 1998-2001, pp. 277-288.

⁶⁶ Prin adresa nr. 590.597/28 martie 1945, Secția a II-a (Biroul Contrainformații al M.St.M) informa Cabinetul M.A.I. că „după venirea la conducere a actualului guvern, tensiunea între autoritățile din Moldova, în special între Poliție și Armată s-a ameliorat simțitor”, amintind printre motivele acestei „tensiuni” faptul că „o parte din personalul polițienesc din Moldova este cu situația militară în neregulă: dezertori, nesupuși la mobilizare, nesupuși la chemare etc”. De asemenea, se arată că „unele organe polițienești depășesc cadrul atribuțiilor normale ce le revin, procedând la arestarea militarilor fără să ceară pentru aceasta intervenția Comendurilor de Piață și refuză să concure cu organele militare la executarea diferitelor razii pentru prinderea dezertorilor și altor infractori militari” - A.N.I.C., fond Direcția Generală a Poliției (D.G.P.), dosar nr. 11/1945, f. 1.

⁶⁷ Gelu Ureche, Nicolae Gârcu, *Contribuția organelor de ordine și informații ale statului – Poliție, Siguranță, Contrainformații militare, Jandarmerie - la consolidarea regimului democratic în perioada martie-decembrie 1945*, în C.S.S., „Studii și Documente”, vol. 3, București, 1969, în A.C.N.S.A.S., fond Documentar, dosar nr. 8.713, vol. 3, p. 86.

⁶⁸ Alexandru Alin Spânu, *op. cit.*, p. 15.

excepționale, deși nu posedă studii cerute de lege și statut (subl. ns.) (Ordinul nr. 14 400 Cabinet – 21 iulie 1945). [...]

Rechemările din cadrul disponibil (comprimați) să fie condiționate de capacitatea profesională a funcționarului, de corectitudinea și **lipsa lui de antecedente anti-democratice** (subl. ns.). Este neapărată nevoie și de avizul prealabil al unității la care funcționarul comprimat făcea serviciu, în momentul îndepărtării lui din cadrele active. În orice caz, propunerile de rechemare nu se pot face decât pentru același grad pe care funcționarul l-a avut înainte de comprimare”⁶⁹.

Desigur, verificarea „din punct de vedere politic” a noilor angajați, ca și constatarea „lipsei antecedentelor anti-democratice”, nu puteau fi făcute decât de comisii controlate strict de către comuniști, veritabile filtre menite să prevină încadrarea unor elemente nesigure într-un aparat informativ atât de important. Edificatoare în acest sens este componența comisiei instituite la 20 august 1946, cu însărcinarea de a verifica și selecționa cererile de numiri, angajări și reprimiri în funcție aflate la Direcția Generală a Poliției: Virgil Cristescu, Laurian Zamfir și Marin Jianu, toți trei oameni de încredere ai conducerii P.C.R.⁷⁰

Nu mai puțin semnificativ este modul în care, la puțin timp după înființare, conform „Sarcinilor până la 7 noiembrie 1947”, Direcția Generală a Siguranței Statului își propunea să acopere 50% din necesarul de personal (estimat la 4.000 persoane). În acest scop, se adoptase următoarea strategie de lucru:

„– principal, încadrarea personalului cu membri de partid și nemembri, simpatizanți apropiați politic, cu perspective de a deveni membri de partid, cu verificarea și avizul prealabil al partidului;

- civili primim numai de la partid sau propuși de noi și verificați de partid;
- militarii dați numai de partid fără a face noi propuneri nominale;
- pentru completarea cu personal necesar și verificarea celui existent din posturile de conducere, s-a format o comisiune care va hotărî pe teren și se va compune din: col. N. Popescu, Insp. Gral. Jianu Marin, Insp. Gral. Mazuru Vladimir, chestor Jurim Alex., chestor Voiculescu Ervin, Com. șef Voinescu Alex. și doi tovi de la C.C.”⁷¹.

Din nou, se evidențiază cu pregnanță rolul pe care îl joacă partidul în activitatea de selecție a viitoarelor cadre ale Siguranței. Practic, angajarea în Siguranță era condiționată de obținerea avizului din partea partidului comunist.

5. Inspectoratul General al Jandarmeriei

La momentul 23 august 1944, organizarea și funcționarea Jandarmeriei era reglementată de Legea nr. 264 din 22 aprilie 1943⁷², rămasă în vigoare până la 23 ianuarie 1949, când a fost creată Direcția Generală a Miliției. Inspectoratului General al Jandarmeriei, corp militar aparținând Ministerului de Război, pus la dispoziția Ministerului de Interne, dispunea de propria sa structură informativă și de siguranță pe

⁶⁹ Direcțiunea Generală a Poliției S/30.000 1946, *Instrucțiuni pentru organizarea și funcționarea serviciilor exterioare ale Ministerului de Interne*, București, Imprimeriile Penitenciarului Văcărești, 1946 - A.C.N.S.A.S., fond Bibliotecă, nr. 3.747, vol. 1, ff. 14-15.

⁷⁰ M.O., nr. 202, 22 septembrie 1946.

⁷¹ A.C.N.S.A.S., fond Documentar, dosar nr. 195, vol. 1, f. 92.

⁷² M.O., nr. 98, 29 aprilie 1943.

teritoriul rural - **Direcția Siguranței și Ordinii Publice (D.S.O.P.)**. Atribuțiile acestei structuri, potrivit art. 37 al Legii nr. 264/1943, erau următoarele: „a) Culege, instrumentează și aduce la cunoștința autorităților superioare, infracțiunile și indicile privitoare la fapte sau stări de fapt contra siguranței statului și liniștii publice; b) Apără libertatea, proprietatea și siguranța persoanelor, precum și drepturile recunoscute de legi grupărilor sociale și profesionale; c) Previne infracțiunile la legi, regulamente și ordonanțe; d) Previne, urmărește și prinde pe infractori și îi trimite înaintea justiției; e) Execută hotărârile date de justiție potrivit legilor; f) Menține și restabilește ordinea în cazul când se prevăd sau se produc tulburări interne; g) Dă concurs și intervine la cererea celorlalte autorități când acestea sunt implicate în executarea funcțiunii lor legale; h) Sprijină opere de asistență”.

Având în vedere aceste atribuții legale, precum și faptul că Inspectoratul General al Jandarmeriei era singura instituție cu competențe informativ-operative care dispunea de structuri proprii până la nivel de comună⁷³, conducerea P.C.R. a acordat o atenție aparte eforturilor de preluare sub control a acestei componente semnificative a comunității informative a vremii.

În cazul Jandarmeriei, strategia de subordonare a cuprins o primă etapă, declanșată încă din septembrie 1944, care a constat din **acțiuni de intimidare a reprezentanților acestei instituții prin arestarea, dezarmarea și maltratarea ofițerilor, subofițerilor și trupei** de către soldați sovietici însoțiți adesea de diverși indivizi care pretindeau a fi comuniști. Unele comandamente sovietice au inițiat chiar anchete asupra activității anterioare a unor cadre ale Jandarmeriei. În județele Moldovei ocupate de sovietici până la 23 august 1944 a fost instituită o „poliție națională rurală”, alcătuită și dirijată de comuniști. Organele polițienești trimise de guvern la Iași au fost dezarmate și arestate în 30 octombrie 1944. Situația era similară și în localități situate în alte provincii.

Începând din decembrie 1944, Comisia Aliată (Sovietică) de Control (C.A.I.C.), încălcând prevederile Convenției de Armistițiu, a obligat Ministerul Afacerilor Interne să efectueze **reduceri repetate ale efectivelor Jandarmeriei**. Se declanșa astfel o nouă etapă a destructurării și aservirii acestei instituții. La **23 august 1944** efectivele Jandarmeriei totalizau **47.607 persoane**, din care 804 ofițeri, 11.547 subofițeri și 35.256 soldați⁷⁴. Sovieticii au cerut, prin C.A.I.C., ca, începând cu 1 decembrie 1944, să fie trecuți în cadrul disponibil 10.442 jandarmi, din care 25 ofițeri, 189 subofițeri și 10.228 trupă, adică 21,93% din efectivele de la 23 august 1944. A doua reducere de efective a fost ordonată la 16 decembrie, astfel încât la sfârșitul anului 1944 efectivele Jandarmeriei erau diminuate cu 35,48% față de 23 august 1944, în condițiile în care „poliția națională rurală”, controlată de comuniști, se extindea cu rapiditate la sate⁷⁵.

În paralel, a fost declanșată o **amplă campanie de presă împotriva cadrelor din Jandarmerie**, urmărindu-se timorarea și intimidarea lor. Astfel, ziarul „Scânteia” din 3 februarie 1945 publica articolul „Jandarmii înțeleg să se pună în slujba poporului”, în

⁷³ Inspectoratul General al Jandarmeriei dispunea de structuri centrale (Serviciul de Stat Major; Direcția Siguranței și Ordinei Publice, Direcțiunea Personalului, Serviciul medical uman, veterinar și farmaceutic) și teritoriale (subinspectorate generale și inspectoratele regionale de jandarmi). Un inspectorat regional cuprindea mai multe *legiuni de jandarmi* (o legiune pentru un județ), în vreme ce la nivelul plășilor funcționau *secții de jandarmi*, iar în comune existau *posturi de jandarmi*.

⁷⁴ Dumitru Șandru, *Jandarmeria română: 1944 – 1945*, în A.T., nr. 3/1994, p. 223.

⁷⁵ *Ibidem*, pp. 225-226.

care, printre altele, se spunea: „Jandarmeria, care este încadrată în exclusivitate cu subofițeri ieșiți din popor, trebuie să înțeleagă rostul ei de a da dreptate acelor care o au. Un grup de jandarmi ne scriu: «noi, subofițeri de jandarmi, care vrem să servim poporul, nu mai vrem să mai fim slugile boierilor. Dacă se mai găsește câte unul care vrea să rămână și mai departe argatul moșierilor, în schimbul a câteva duble de grâu sau litri de vin, el trebuie să părăsească armata, pentru ca să se poată angaja ca civil la boier. Noi vrem să fim ai poporului, nu vâtafi la curțile boierești»”.

După 6 martie 1945, în condițiile în care puterea politică fusese cucerită, Jandarmeria a fost rapid transformată într-o armă în mâna comuniștilor, fiind folosită din plin în acțiunile acestora de lichidare a oricăror vestigii ale regimului democratic. Acest lucru nu era cu puțință decât prin continuarea procesului de înlăturare a „elementelor reacționare” și prin promovarea în funcții de conducere a unor „cadre noi, provenite din rândul oamenilor muncii”⁷⁶.

Dat fiind deficitul mare de astfel de cadre, s-a trecut, încă din primele luni de guvernare, la o îndoctrinare sistematică a angajaților existenți, în vederea creării unei adevărate fașă de obiectivele ideologice ale regimului. În acest sens, în conformitate cu Ordinul general nr. 29 din 8 mai 1945 al Ministerului de Război, la Inspectoratul General al Jandarmeriei a luat ființă **Serviciul pentru Educație, Cultură și Propagandă**, subordonat Direcției Superioare a Culturii, Educației și Propagandei din Armată. În unități și subunități s-a introdus funcția de „ajutor al comandantului pentru lucrul cultural și educativ”. Aceste persoane erau, de fapt, ofițeri politici care supervizau întreaga activitate din unități. „Lucrătorii politici” erau selecționați, în special, din rândul ofițerilor și subofițerilor din Divizia „Tudor Vladimirescu”, dar și prin pregătirea în Centrul de Instrucție pentru Educație, Cultură și Propagandă de la Breaza, a unor cadre recrutate pe baza „capacității, devotamentului și atașamentului față de regimul democrat-popular”⁷⁷.

Și la nivelul structurilor organizatorice au avut loc unele mutații, urmărindu-se o mai bună adaptare a acestora la noile misiuni încredințate de guvern. Astfel, la 10 august 1945, prin Decretul - Lege nr. 1.080, la nivelul plășilor se organizează sectoare de jandarmi, în locul secțiilor de jandarmi⁷⁸.

Necesitatea transformării Jandarmeriei în conformitate cu interesele politice ale partidului comunist a fost reiterată și cu prilejul Conferinței Naționale a P.C.R., din octombrie 1945. În cadrul acesteia s-a afirmat „necesitatea asigurării îndeplinirii noilor misiuni încredințate de guvernul muncitoresc – țărănesc unităților militare ale Ministerului de Interne”. Printre primele măsuri întreprinse în această direcție, dată fiind și intensificarea coagulării de grupări și organizații de rezistență anticomunistă, s-a numărat aceea de înființare a primelor 36 de plutoane de intervenție. Acestea aveau

⁷⁶ În februarie 1949, colonelul N. Dobre, șef de stat major al Secretariatului General pentru Trupe descria acest proces în următorii termeni: „De la 6 martie 1945, Ministerul Afacerilor Interne a trebuit să-și îndeplinească sarcinile cu unitățile de jandarmi existente la acea dată, unități încadrate cu elemente dușmănoase. La scurt timp s-au luat măsuri puternice pentru a începe opera de democratizare a jandarmeriei. În cadrul acestei sarcini, în loturi succesive s-au epurat cadrele cele mai compromise și reacționare și, concomitent, s-au înlocuit cu loturi de caporal și sergenți – avansați subofițeri – primiți din diviziile de voluntari. În același timp, s-a încadrat în jandarmerie un mare lot din jandarmeria populară ce se crease în Ardealul de Nord, înainte de încorporare” – A.C.N.S.A.S., fond Documentar, dosar nr. 76, ff. 19-20.

⁷⁷ C.A.S., vol. I, pp. 13-14.

⁷⁸ Gelu Ureche, Nicolae Gârcu, *op. cit.*, p. 89.

misiunea de a participa la „lupta pentru lichidarea activității dușmănoase a unor elemente infractoare înarmate, care se ascuseseră în munți și, constituite în bande, jefuiau și terorizau oamenii cinstiți”⁷⁹.

În anii 1946-1947 Jandarmeria a căpătat tot mai mult profilul unei instituții represive, pusă în slujba noilor comandamente politice. Structura sa organizatorică în această perioadă era următoarea: Inspectoratul General al Jandarmeriei; 12 inspectorate teritoriale cu 59 legiuni de jandarmi; un inspectorat jandarmi C.F.R.; Regimentul Jandarmi București; 12 batalioane de jandarmi; 17 centre de instrucție; două școli ofițeri și subofițeri⁸⁰.

Alte mutații importante, cu impact în direcționarea și coordonarea activității Jandarmeriei, au intervenit de-a lungul anului 1947. În primul rând, se pune capăt dualității care exista în ceea ce privea subordonarea Jandarmeriei: deși aflată în subordinea Ministerului de Război, instituția îndeplinea cu precădere activități polițienești (în special în mediul rural), iar inspectorul general al Jandarmeriei deținea funcția de subsecretar de stat al Ministerului de Interne. La 29 martie 1947, prin Legea nr. 59 pentru modificarea art. 2 din Legea pentru organizarea și funcționarea Jandarmeriei, această instituție devenea „parte din Ministerul Afacerilor Interne, căruia îi era subordonată direct atât în ceea ce privește îndatoririle generale de poliție ce-i revin, cât și cu privire la organizare, atribuțiuni și pregătirea profesională a cadrelor”⁸¹.

La această schimbare de subordonare s-a adăugat preluarea activității informative a Jandarmeriei de către Direcția Generală a Siguranței Statului (20 iunie 1947), precum și trecerea Inspectoratului General al Jandarmeriei, alături de formațiunile de pompieri și grăniceri, începând cu 7 noiembrie 1947, în coordonarea generalului de brigadă Constantin Popescu. La nivelul anului 1947, Inspectoratul General al Jandarmeriei avea în subordine: a) formațiuni teritoriale (12 inspectorate regionale, legiuni, secții, posturi de jandarmi); b) formațiuni pază-oraș; c) formațiuni speciale; d) școli; e) formațiuni de serviciu; f) lagăre⁸².

Edificator pentru rolul de poliție politică jucat de Jandarmerie în această perioadă este, printre alte documente, și ordinul circular nr. 36.794 din 2 august 1947, care oferă o imagine de sinteză a misiunilor îndeplinite de instituție: „în colaborare cu organele Siguranței Generale, Jandarmeria a urmărit fără preget și a acționat împotriva organizațiilor subversive teroriste autointitulate *Grăul Sângelui*, *Haiducii lui Avram Iancu*, *Mișcarea Națională de Rezistență*, *Organizația T*, *Băutorii de Sânge* și *Țeasta Neagră*, conduse de foști legionari și finanțate de partidele istorice, care urmăreau răsturnarea prin violență a regimului democratic, asasinarea membrilor guvernului, distrugerea căilor de comunicații, pentru a produce dezordine și a intimida populația țării. Ea a fost chemată, în momentele grele, să-și dea concursul la sprijinirea reformei agrare, colectarea cerealelor, normalizarea transporturilor pe C.F.R. și împiedicarea evaziunilor clandestine de cereale, care, la îndemnul reacțiunii, urmau să fie destinate unor scopuri, pentru a provoca greutate guvernului și regimului democrat la realizarea planului de însământări”⁸³.

⁷⁹ *Ibidem*.

⁸⁰ C.A.S., vol. I, p. 92.

⁸¹ M.O., nr. 74, 29 martie 1947.

⁸² A.C.N.S.A.S., fond Documentar, dosar nr. 12.597, f. 101.

⁸³ C.A.S., vol. I, p. 16.

Dovedindu-și din plin utilitatea ca forță represivă, Jandarmeria a continuat să se bucure de o atenție specială din partea guvernului, în sensul întreprinderii unor noi măsuri în direcția transformării instituției într-o armă de elită, pusă pe deplin în slujba noului regim. În acest scop, începând cu finele anului 1947, dar mai ales pe parcursul anului 1948, s-au făcut o serie de eforturi de dotare materială (în special cu mijloace de transport și de comunicații) și de flexibilizare a structurilor de comandă în vederea creșterii operativității.

Concluzii

Analiza intervalului 23 august 1944 – 28 august 1948 arată, fără putință de tăgadă, că P.C.R., consiliat îndeaproape de sovietici⁸⁴, a acționat în mod consecvent pentru obținerea monopolului în activitatea informativ-represivă, condiție *sine qua non* a obținerii și, mai ales, a păstrării puterii politice. „Pecetea” sovietică asupra strategiilor și tacticilor folosite de comuniștii români este lesne decelabilă la o privire comparativă cu ce s-a întâmplat în celelalte țări supuse ocupației Armatei Roșii și procesului de comunizare⁸⁵. Strategia folosirii „tovarășilor de drum”, „aruncați din căruță” când devin inutili, pretextul „defascizării” și „democratizării” instituțiilor statului, pedepsirea „criminalilor de război” (mai mult sau mai puțin reali!), infiltrarea unor oameni de încredere în posturi-cheie sunt licențe întâlnite și în celelalte viitoare „democrații populare”, fapt care relevă adevărata sorginte a acestor acțiuni.

Din această scurtă trecere în revistă a pervertirii unor instituții ale statului, menite inițial să garanteze siguranța națională și folosite, (doar) ocazional, în activități de poliție politică, se pot desprinde și liniile de forță pe care își va înscrie evoluția succesoarea cea mai de temut a acestor instituții: Securitatea.

Dacă fraudă sau înșelăciunea minoră, disimularea și perfidia au fost considerate de politicieni ca „principalele reguli și maxime pentru a asigura activitatea poliției și pentru a administra un stat”⁸⁶ și dacă, începând de la Tacitus, s-a vorbit mereu de-a lungul secolelor de *arcana imperii* și *arcana dominationis*, atunci se naște întrebarea ce a adus nou regimul comunist în acest domeniu? Credem că răspunsul poate fi oferit fie și numai după examinarea etapei de preluare și adaptare la noile obiective a instituțiilor de stat cu rol informativ: o ambiție nemăsurată, motivată ideologic, de a ști TOT, de a controla TOT și de a reprima ORICE gest, idee, atitudine anticomunistă. Dacă la Roma era venerată Angerona, cu gura închisă, învăluită într-un voal care-i acoperea trupul și capul, zeiță a secretului ce proteja numele Romei, pentru ca dușmanii acesteia să nu poată convinge divinitățile proteguitoare ale cetății să treacă de partea lor, comuniștii vor institui imediat după preluarea puterii un adevărat cult al secretului⁸⁷ în cadrul căruia guvernării trebuiau să cunoască absolut tot despre cei guvernați, în vreme ce aceștia din urmă nu aveau dreptul să cunoască nimic sau aproape nimic din „secretele puterii”.

⁸⁴ Pentru ingerințele brutale ale sovieticilor în activitatea serviciilor românești de informații, vezi Cezar Mățu, *Serviciile secrete ale României în războiul mondial (1939-1945)*, Iași, Casa Editorială „Demiurg”, 2010, pp. 221-237.

⁸⁵ Vezi Krzysztof Persak, Lukasz Kaminski (eds.), *A Handbook of the Communist Security Apparatus in East Central Europe. 1944-1989*, Warsaw, Institute of National Remembrance, 2005, *passim*.

⁸⁶ Michel Senellart, *Artele guvernării. De la conceptul de regim medieval la cel de guvernare*, traducere din limba franceză de Sanda Oprescu, București, Editura Meridiane, 1998, p. 270.

⁸⁷ Vezi Florian Banu, *Secretul de stat în România populară sau despre societatea ermetică*, în „Dosarele Istoriei”, nr. 10(86)/2003, („Buletin C.N.S.A.S.”, nr. 4), pp. 52-54.

Apetenței pentru informație și fascinației secretului li s-au adăugat, de foarte devreme, tentația centralizării, a concentrării controlului asupra tuturor pârgărilor cu valență informativ-represivă într-o singură mână. Edificatoare în acest sens este preocuparea conducătorilor P.C.R. de a aduce sub „umbrela” M.A.I. sistemul penitenciar⁸⁸ și trupele de grăniceri⁸⁹.

Așadar, Securitatea nu s-a născut din neant, ea și-a tras resursele (cadre, logistică, metode de lucru) din structurile premergătoare, dar, după cum vom vedea, s-a înscris pe deplin în logica evoluției regimului comunist, împletindu-și strâns evoluția cu aceea a partidului pe care-l slujea.

⁸⁸ Direcțiunea Penitenciarelor și institutelor de prevenție, împreună cu administrațiile exterioare, fuseseră mutate de la Ministerul Justiției la Ministerul Afacerilor Interne prin Legea nr. 424 din 31 mai 1942. Această lege a fost abrogată în timpul guvernării Rădescu, prin Legea nr. 93 din 6 februarie 1945, Ministerul Justiției reluând controlul asupra sistemului penitenciar. După formarea guvernului Petru Groza, prin Legea nr. 417 din 30 mai 1945, sub pretextul unei mai bune funcționări, penitenciarele și institutele de prevenție din Ministerul Justiției, dar și închisorile dependente de Ministerul de Război, au fost contopite într-o singură direcție în cadrul M.A.I. – M.O., nr. 121, 31 mai 1945.

⁸⁹ Legea nr. 208 din 25 iunie 1947 pentru modificarea Legii de organizare a Corpului de Grăniceri, ce data din 27 februarie 1915, stipula faptul că trupele de grăniceri constituiau parte integrantă a forțelor armate ale țării (art. 1), întrebuițarea operativă se făcea în conformitate cu ordinea Ministerului Apărării Naționale prin Marele Stat Major (art. 3) iar pentru misiunile de supraveghere și pază a frontierelor pe timp de pace, ca și pentru siguranța statului, trupele se subordonau M.A.I., de la care primeau ordine directe (art. 5) – M.O., nr. 142, 25 iunie 1947.

IV. Evoluția structurii organizatorice a Securității:

Metamorfozele Securității: 40 de ani de existență, 10 reorganizări majore

Înființată prin **Decretul nr. 221 din 28 august 1948**, Securitatea (prima denumire oficială a instituției a fost Direcția Generală a Securității Poporului - D.G.S.P.) reprezenta rezultanta eforturilor făcute de partidul comunist în perioada 1945-1948 pentru edificarea unui aparat de supraveghere și represiune cât mai redutabil.

Înființată la numai opt luni după proclamarea republicii populare, această instituție a exercitat, timp de patru decenii, o influență decisivă asupra evoluției României și asupra destinului a sute de mii, chiar milioane de cetățeni. Departe de a avea o evoluție liniară, Securitatea a cunoscut numeroase reorganizări, dimensiunea instituției, atribuțiile și competențele sale fiind permanent adaptate la obiectivele politice ale regimului pe care îl apăra.

Ca urmare, intervalul 1948-1989 poate fi împărțit, în opinia noastră, din punctul de vedere al evoluției Securității, ca instituție, în patru decade:

- **1948-1958** – anii de „ucenicie” ai Securității, ani de confruntări violente cu „dușmanul de clasă”, perioadă în care au fost puse fundamentele activității, din punctul de vedere al metodelor și mijloacelor specifice, și în care este creată „faima” Securității, ca armă de temut a nu mai puțin temutului Partid;
- **1958-1968** – perioadă delimitată la nivelul inferior de retragerea trupelor sovietice din țară, cu întregul cortegiu de consecințe politice, economice și sociale, iar la nivel superior, de înființarea Consiliului Securității Statului, la 3 aprilie 1968, aproape simultan cu excluderea din partid a fostului atotputernic ministru de interne, Alexandru Drăghici;
- **1968-1978** – perioadă în care, după condamnarea formală a practicilor abuzive din anii '50, s-a încercat modernizarea instituției, aducerea ei la un alt standard, atât din punct de vedere al resurselor umane, cât și din punct de vedere al logisticii, modului de lucru și respectării cadrului legislativ. Același interval a fost, totodată, epoca ultimelor confruntări dintre Partid și Securitate pentru obținerea preeminenței, dar și a birocratizării structurilor operative ale Securității; dezertarea generalului Ion Mihai Pacepa a tranșat definitiv aceste confruntări în favoarea Partidului, producând, totodată, intrarea instituției în faza sa finală de existență;
- **1978-1989** – perioada osificării și politizării structurilor de securitate, cu o revenire de prost augur a accentului deosebit pus pe supravegherea „corectitudinii politice” a populației, însoțită de o deturnare tot mai vădită de la misiunile vizând siguranța națională și de o ideologizare excesivă a activității curente.

În prima etapă, cea a căutării unei „identități” și a unei formule optime de funcționare, instituția a suferit și cele mai numeroase reorganizări. Astfel, între 1 septembrie 1948 și 1 aprilie 1951 denumirea instituției a fost aceea de **Direcția Generală a Securității Poporului**

(D.G.S.P.). Între 1 aprilie 1951 și 20 septembrie 1952 Securitatea a funcționat sub titulatura de **Direcția Generală a Securității Statului (D.G.S.S.).**

De la această dată, în urma aplicării experimentale a modelului sovietic, a început să funcționeze **Ministerul Securității Statului (M.S.S.),** structură creată artificial prin desprinderea unor componente tradiționale din cadrul Ministerului Afacerilor Interne și care și-a dovedit în scurt timp lipsa de viabilitate.

Ca urmare, la **7 septembrie 1953,** M.S.S. a fuzionat cu Ministerul Afacerilor Interne, Securitatea urmând să funcționeze în cadrul acestui minister sub formă de direcții și servicii centrale și direcții regionale. De altfel, direcțiile regionale, ca structuri teritoriale ale Securității, au fost cele mai longevive, funcționând în întreaga perioadă august 1948 – februarie 1968 (când au fost înlocuite de inspectorate județene de securitate), deși numărul lor a variat în timp, în funcție de împărțirea teritorial-administrativă a țării. La rândul lor, direcțiile regionale erau împărțite în servicii și secții raionale, în funcție de suprafața și importanța politico-economică a regiunii, iar acestea erau organizate pe mai multe birouri, în funcție de specificul respectivei structuri.

Potrivit documentelor de arhivă consultate, problema adoptării unei structuri organizatorice a Securității cât mai adecvată nevoilor represive ale regimului i-a preocupat în mod cvasi-permanent pe liderii partidului, o nouă încercare de reorganizare petrecându-se în **1956.** De această dată, chestiunea eficientizării activității Securității se împletea strâns cu necesitatea păstrării temutei instituții sub controlul partidului și evitării transformării acesteia într-o armă în lupta intra-partinică pentru putere. Teama că instituția putea fi transformată într-un instrument al lui Gheorghiu-Dej și contextul favorabil creat de așa-zisa „destalinizare” inițiată în U.R.S.S., i-a făcut pe câțiva dintre membrii Biroului Politic să încerce desprinderea Securității de restul structurilor M.A.I. și reorganizarea sa într-un „Departament al Securității”, scos de sub controlul direct al lui Alexandru Drăghici, considerat executantul fidel al ordinelor lui Dej.

Confruntat cu primejdia externă a „destalinizării” și cu o contestare incipientă chiar în cadrul Biroului Politic, Dej a părut să accepte formal această idee, fiind emisă chiar o hotărâre a Consiliului de Miniștri în acest sens. Totuși, evenimentele din toamna anului 1956 din Ungaria i-au oferit lui Gheorghiu-Dej noi argumente de necontestat pentru susținerea necesității consolidării pozițiilor de forță ale Securității în fața pericolului „contrarevoluționar” prin menținerea sa în cadrul M.A.I., în jurul opiniei acestuia raliindu-se mai mulți membri ai Biroului Politic.

În martie 1957 problema înființării acestui departament a fost tranșată definitiv în sensul dorit de către Gheorghiu-Dej. Mărturie în acest sens stă protocolul ședinței Biroului Politic al C.C. al P.M.R. din **6 martie 1957.** În acest document, la punctul IV, „Cu privire la întărirea conducerii M.A.I.”, se preciza:

„1. Biroul Politic hotărăște cu majoritate de voturi **să se revină asupra hotărârii adoptate de Biroul Politic al C.C. al P.M.R. din ședința din 22 mai 1956 în care se prevedea studierea creării unui Departament al Securității Statului** în cadrul M.A.I., tov. Emil Bodnăraș și Nicolae Ceaușescu au fost de părere să nu se revină asupra acestei hotărâri și **să se studieze în continuare această problemă** (subl. ns.)”.

Abia în **ieulie 1967** a fost înființat, în cadrul Ministerului Afacerilor Interne, Departamentul Securității Statului (D.S.S.), cu rolul de a „coordona, controla și îndruma în mod unitar întreaga activitate pe care o desfășoară organele de securitate pentru asigurarea prevenirii, descoperirii și lichidării acțiunilor îndreptate împotriva securității

statului”. Conducerea acestui departament era asigurată de „Consiliul Securității Statului”, „organ deliberativ”, care își desfășura activitatea „potrivit principiului muncii și conducerii colective”, având în fruntea sa un președinte, care era și prim-adjunct al ministrului Afacerilor Interne (Ion Stănescu, prim-secretar al Comitetului Regional P.M.R. Oltenia din anul 1964). D.S.S. era alcătuit din direcții generale, direcții și servicii centrale, având în subordine direcții regionale, precum și trupe de securitate.

Existența D.S.S.-ului a fost una efemeră întrucât, prin Decretul nr. 295 al Consiliului de Stat, din 3 aprilie 1968, a fost înființat Consiliul Securității Statului (C.S.S.), „organ central al administrației de stat”, separat complet de Ministerul Afacerilor Interne și condus în continuare de Ion Stănescu.

Schimbările organizatorice majore din anii 1968 (despărțirea C.S.S. de MAI), 1972 (când Securitatea este reintegrată Ministerului de Interne), 1973 (înființarea DIE) și 1978 (reînființarea D.S.S.) au avut rolul de a simplifica aparatul de securitate și de a contura mai bine atribuțiile fiecărui compartiment, evitându-se multe suprapunerii. S-a ajuns astfel ca în anii '80, când se fac numeroase schimbări ale aparatului administrativ al statului, dar și în plan economic, social sau politic, Securitatea să se „bucure” de o evidentă stabilitate în plan organizatoric.

Prin decretul Consiliului de Stat nr. 121/8 aprilie 1978 se stabilea că D.S.S. făcea parte din structura organizatorică a Ministerului de Interne și îndeplinea atribuțiile acestui minister în domeniul **apărării securității statului, prevenirii și descoperirii infracțiunilor îndreptate împotriva securității statului**. D.S.S. coordona, îndruma și controla activitatea de securitate a unităților subordonate nemijlocit, inclusiv a aparatului de securitate din cadrul inspectoratelor județene și al municipiului București. Pentru activitatea pe care o desfășura, Departamentul răspundea nemijlocit în fața Consiliului de Conducere a Ministerului de Interne, Biroului Executiv și a ministrului de Interne.

Structura D.S.S. adoptat[în 1978, a rămas aproape neschimbată până în 1989, puținele schimbări ținând de constituirea unor unități specializate în domeniul antiterorist și în cel al contrainformațiilor economice.

În afara celor precizate mai sus, trebuie reținute și cele patru perioade în care Securitatea a funcționat ca organism autonom în interiorul MAI sau ca minister independent:

20 septembrie 1952-7 septembrie 1953 (MSS) când la conducere s-a aflat Alexandru Drăghici;

21 iulie 1967-3 aprilie 1968 (D.S.S.) la conducere s-a aflat Ion Stănescu

3 aprilie 1968-19 aprilie 1972 (C.S.S.) sub conducerea aceluiași Ion Stănescu

8 aprilie 1978-22 decembrie 1989 (D.S.S.) când la conducere s-au aflat, succesiv, Tudor Postelnicu și Iulian Vlad.

Direcția Generală a Securității Poporului (D.G.S.P.) (august 1948 – martie 1951)

Înființată prin Decretul nr. 221 din 28 august 1948, Direcția Generală a Securității Poporului (D.G.S.P.) marca, din punct de vedere instituțional, începutul unei faze noi a represiunii politice, consecință directă a evoluțiilor mai largi din plan guvernamental.

În fapt, nou-creata instituție trebuia să corespundă etapei în care intrase România odată cu detronarea regelui și proclamarea republicii populare la 30 decembrie 1947. Nu

întâmplător anul 1948 a fost anul modificării Codului Penal¹, al adoptării unei noi Constituții (13 aprilie 1948)², al naționalizării întreprinderilor industriale, bancare, de asigurări, miniere și de transport³, al restructurării radicale a învățământului⁴ și al adoptării unei noi legi a cultelor⁵. În urma unui astfel de asalt frontal asupra societății românești, regimul comunist se aștepta, în mod firesc, la o accentuare a opoziției pe cele mai diverse planuri și, ca atare, și-a creat un instrument pe măsură: Securitatea.

De la bun început, în posturile-cheie ale instituției au fost numiți oameni al căror atașament față de partidul comunist fusese pe deplin dovedit în „focul bătlăilor de clasă” din anii precedenți: Gheorghe Pintilie, Alexandru Nicolschi, Vladimir Mazuru, Gogu Popescu, Gavril Birtaş, Mihail Nedelcu, Mihail Patriciu, Iosif Kaloušek, asigurându-li-se, pe lângă grade și funcții importante, și venituri pe măsura devotamentului.

D.G.S.P. avea în structura sa inițială următoarele direcții⁶:

Direcția I Informativă (Informații interne) – director: col. Gavril Birtaş⁷, director adjunct: lt.-col. Andrei Gluvacov⁸. Era alcătuită dintr-un secretariat și patru servicii: I – „Politică subversivă”, II – „Naționalități”, III – „Culte și secte”, IV – „Probleme sociale și aparat de stat”. La rândul său, Serviciul I avea în componere birourile: „Elemente dușmănoase pătrunse în partidul de guvernământ”, „Partide de opoziție”, „P.N.Ț.”, „Legionari”, „Monarhiști”, „Organizații subversive diferite”, „Criminali de război și internați politici”, „Diverse”. Serviciul II avea două birouri: „Naționaliști maghiari – germani” și „Diferite naționalități”. Serviciul III era structurat pe trei birouri: „Cultul ortodox și altele”, „Catolici” și „Secte și masoni”. Serviciul IV avea în componere șase birouri: „Aparatul de stat”, „Epurații și deblocații”, „Studenti, elevi, liber-profesioniști”, „Asociații”, „Starea de spirit în rândurile țăranilor” și „Starea de spirit în rândurile muncitorilor”⁹.

Direcția a II-a Contrasabotaj – director: col. Gheorghe (Gogu) Popescu, director adjunct: mr. Gheorghe Bulz. În structura sa existau un secretariat și trei servicii: I – „Industrie”, II – „Transporturi și telecomunicații”, III – „Finanțe și comerț”.

Direcția a III-a Specială (Contrainformații miliție și penitenciare) – director: mr. Coman Stoilescu. Era alcătuită dintr-un secretariat și trei servicii. Serviciul I „D.G.M.P.” avea patru birouri: Biroul „Inspectoratul Miliției”, Biroul „Direcția Judiciară”, Biroul „Direcția Miliției Administrative, Pașapoarte și Controlul Străinilor” și Biroul „Direcția Personal-Contabilitate”. Serviciul II „D.M. Capitalei” avea trei birouri: Biroul „Detășamentul Miliției Militare”, Biroul „Direcția Judiciară,” Biroul „Direcția Administrativă”. Serviciul III „Exterior” avea în componere un secretariat special al Direcției Capitalei și secțiile speciale ale direcțiilor regionale.

¹ M.O., nr. 48, 27 februarie 1948.

² M.O., nr. 87 bis, 13 aprilie 1948.

³ Legea nr. 119/11 iunie 1948 în M.O., nr. 133 bis, 11 iunie 1948.

⁴ Decretul nr. 175 din 2 august 1948 „pentru reforma învățământului”, în M.O., nr. 177, 3 august 1948.

⁵ Decretul nr. 177 „pentru regimul general al cultelor religioase”, în M.O., nr. 178, 4 august 1948.

⁶ Ministerul de Interne, *Organizarea și funcționarea organelor Ministerului de Interne de la înființare până în prezent*, uz intern, București, 1978, pp. 106-107. Pentru aspectele privind organizarea Securității în perioada 1948-1958, vezi și Florian Banu, „Un deceniu de împliniri mărețe”. *Evoluția instituțională a Securității în perioada 1948-1958*, Iași, Editura Tipo-Moldova, 2010, pp. 77-112.

⁷ Până la 1 august 1948 deținuse funcția de inspector general de poliție la Inspectoratul Regional de Poliție Oradea.

⁸ Andrei Gluvacov venea de la Serviciul de Siguranță Brașov.

⁹ A.C.N.S.A.S., fond M.A.I. - D.M.R.U., inv. nr. 7.364, dosar nr. 10, f. 359.

Direcția a IV-a Operativă – director: mr. Gheorghe Petrescu, director adjunct: cpt. Cricor Garabedian. Avea în componere un secretariat și trei servicii: Serviciul I – „Filaj”, Serviciul II – „Investigații”, Serviciul III – „Operativ”.

Direcția a V-a Cercetări penale – director: col. Mihai (Mișu) Dulgheru (Dulbergher), director adjunct: col. Mircea Lepădătescu¹⁰, director adjunct: lt.-col. Simion Tudor Dincă. Era alcătuită dintr-un secretariat, patru servicii („P.N.Ț.”, „Legionari”, „Sabotaj-diversiune”, „Cercetări diverse”), Biroul Juridic și Grupa „Pază Arest”.

Direcția a VI-a Paza Guvernului – director: lt.-col. Augustin Albon, director adjunct: mr. Ion Crișan. Era formată dintr-un secretariat, Serviciul I „Paza mobilă”, Serviciul II „Protocol și intervenție”, Serviciul III „Paza la domiciliu” și Serviciul IV „Securitate și Verificări”.

Direcția a VII-a Tehnică – director: lt.-col. Alexandru Neacșu. Dispunea de un secretariat și patru servicii: Serviciul I „Telefoane-Telegraf”, Serviciul II „Radio”, Serviciul III „Poșta” și Serviciul IV „Transmisiuni”. Trebuie menționat că în cadrul Serviciului IV funcționau și birourile „Laborator chimie și expertize” și „Laborator foto”.

Direcția a VIII-a Cadre și Școli Profesionale – director: Vladimir Mazuru¹¹, director adjunct: mr. Dumitru Popescu. În afară de secretariat, existau Serviciul I „Învățământ profesional”, Serviciul II „Personal”, Serviciul III „Evidență cadre”, Serviciul IV „Anchete și măsuri disciplinare” și Serviciul V „Diverse personal (Legitimații, pensii, M.O.N.T.)”.

Direcția a IX-a Educație, Cultură și Propagandă – director adjunct: mr. Alexandru Guțan, director adjunct: mr. Nicolae Duță. Era alcătuită dintr-un secretariat, un corp de inspectori, comisia de partid și secțiile „Propagandă și Agitație”, „Cadre” și „Organizatorică”.

Direcția a X-a Administrație și Contabilitate – director: lt.-col. Alexandru Jurim, director adjunct: mr. Ion Ceslanschi. Era formată dintr-un secretariat și două subdirecții: Subdirecția Administrației (cu patru servicii) și Subdirecția Contabilității (cu patru servicii și un birou registratură-archivă).

Secțiile auxiliare care deserveau direcțiile erau cele care se ocupau cu cenzura corespondenței, supravegherea și interceptarea convorbirilor telefonice¹² și cele cu sarcini de secretariat (director – mr. Einhorn Wilhelm), cifru, evidență și arhive.

Ca unități teritoriale („organe exterioare”) funcționau următoarele direcții regionale:

1. **Brașov** (director col. Iosif Kalousek și director adjunct mr. Adalbert Izsak) cu aria de responsabilitate pentru județele Brașov, Făgăraș, Odorhei, Trei Scaune și Ciuc;
2. **Cluj** (director col. Mihail Patriciu, director adjunct lt.-col. Gheorghe Cuteanu) pentru județele Cluj, Mureș, Turda, Năsăud și Someș;
3. **Constanța** (director lt.-col. Câmpeanu Constantin¹³, director adjunct mr. Marcarian Dinar): pentru județele Constanța, Tulcea și Ialomița.

¹⁰ Lepădătescu Mircea fusese numit consilier și era asimilat în drepturi cu gradul de colonel de securitate.

¹¹ Vladimir Mazuru nu era director titular, ci gira această funcție din postura sa de subdirector și având în vedere experiența sa în domeniu din perioada când s-a ocupat de cadrele Siguranței.

¹² Prin Decizia M.A.I. nr. 10.940 din 6 septembrie 1948, Oficiul Telefonice și Oficiul Telegrafic P.T.T. din cadrul Ministerului Afacerilor Interne erau încadrate în D.G.S.P., la fel ca și laboratoarele Poliției Tehnice din cadrul Direcțiunii Generale a Poliției - A.C.N.S.A.S., fond M.A.I. - D.M.R.U., inv. nr. 7.346, dosar nr. 3, f. 269.

¹³ *Ibidem*, f. 169. Dennis Deletant îi indică pe cpt. Nicolae Doicaru, în funcția de director, și pe lt. Năstase Sepi și Gheorghe Manolache, în funcțiile de director-adjunct – Dennis Deletant, *Ceaușescu și Securitatea. Constrângere și*

4. **Craiova** (director mr. Eugen Vistig¹⁴, director adjunct mr. Ioan Vasilescu) pentru județele: Dolj, Vâlcea, Gorj, Mehedinți și Romanați;
5. **Galați** (director lt.-col. Mauriciu Ștrul¹⁵, director adjunct: mr. Gheorghe Babei) pentru județele Covurlui, Putna, Brăila, Râmnicu Sărat, Tecuci și Tutova;
6. **Iași** (director lt.-col. Nicolae Pandle¹⁶, director adjunct mr. Aurel Ceia) pentru județele Iași, Neamț, Roman, Bacău, Fălciu și Vaslui;
7. **Oradea** (director lt.-col. Ludovic Czeller) pentru județele Bihor, Sălaj, Satu Mare și Sighet;
8. **Pitești** (director col. Mihail Nedelcu, director adjunct mr. Ioan Marin): pentru județele Argeș, Muscel, Olt, Dâmbovița și Teleorman;
9. **Ploiești** (director lt.-col. Tudor Dină Simion¹⁷, director adjunct mr. Racovschi Mănescu) pentru județele Prahova, Buzău și Vlașca;
10. **Sibiu** (director lt.-col. Gheorghe Crăciun, director adjunct cpt. Lucian Moldor) pentru județele Sibiu, Alba, Hunedoara, Târnava Mică și Târnava Mare;
11. **Suceava** (director lt.-col. Isac Popic) coordona județele: Suceava, Baia, Botoșani, Câmpulung, Dorohoi și Rădăuți;
12. **Timișoara** (director lt.-col. Coloman Ambruș, director adjunct mr. Aurel Moiş) pentru județele Timiș Torontal, Arad, Severin și Caraș.

Tot ca structură teritorială a fost organizată și **Securitatea Capitalei** (director lt.-col. Tudor Sepeanu¹⁸, director adjunct mr. Moise Senater)¹⁹, având ca zonă de responsabilitate și județul Ilfov.

Structura organizatorică a direcțiilor regionale cuprindea servicii (secții) și birouri, reproducând la nivel local organizarea centrală. Astfel, de exemplu, pentru Direcția a II-a contrasabotaj exista la nivelul fiecărei direcții regionale un Serviciu II contrasabotaj, împărțit la rândul său în birouri ce se ocupau de un anumit segment al activității economice. Serviciile au fost denumite inițial Secții, astfel că documentele emise în primele luni de funcționare utilizează frecvent și acest termen. Probabil că utilizarea termenului „secție” avea în vedere evitarea confuziei acestora cu serviciile județene din subordinea direcțiilor regionale. Cunoașterea acestei structuri este utilă în procesul de identificare al emitentului unui anumit act după indicativul ce-l poartă. Astfel, un document emis de „331” aparținea Biroului 1 al Serviciului 3 din Direcția a III-a.

disidență în România anilor 1965-1989, traducere din engleză de Georgeta Ciocâltea, București, Editura Humanitas, 1998, p. 75 (în continuare, D. Deletant, *Ceaușescu și Securitatea...*). În realitate, cpt. Doicaru Nicolae era șef de secție, la fel și lt. Năstase Sepi. Alte documente îl menționează pe inspectorul de poliție Câmpeanu Constantin în fruntea Serviciului de Siguranță al Inspectoratului Regional de Poliție Constanța la data 6 aprilie 1948 - A.C.N.S.A.S., fond M.A.I. - D.M.R.U., inv. nr. 7.346, dosar nr. 6, f. 23.

¹⁴ Încă iulie 1946 era „șeful Poliției Tulcea” - A.C.N.S.A.S., fond Documentar, dosar nr. 8.848, vol. 50, f. 74. Ulterior, devine chestor la Serviciul de Siguranță al Poliției Tulcea.

¹⁵ Până la 1 august 1948 fusese inspector la Serviciul de Siguranță al Chesturii de Poliție Tg. Mureș - A.C.N.S.A.S., fond M.A.I. - D.M.R.U., inv. nr. 7.346, dosar nr. 3, f. 95.

¹⁶ Anterior, deținuse funcția de chestor la Inspectoratul Regional de Poliție Galați.

¹⁷ A.C.N.S.A.S., fond M.A.I. - D.M.R.U., inv. nr. 7.346, dosar nr. 3, f. 198; Dennis Deletant îl indică în această funcție pe Constantin Câmpeanu.

¹⁸ Tudor Sepeanu conducea Direcția Poliției de Siguranță din Prefectura Poliției Capitalei de la data de 6 martie 1948. Ulterior, în 1950, a fost eliminat din partid și arestat.

¹⁹ D. Deletant, *Ceaușescu și Securitatea...*, pp. 73-78 și 80. Moise Senater venea de la Sibiu, unde deținuse funcția de chestor în cadrul Serviciului de Siguranță.

Secțiile unei direcții regionale erau: Secția I – „Informativă”, Secția a II-a – „Contrasabotaj”, Secția a III-a „Specială”, Secția a IV-a - „Operativă”, Secția a V-a – „Cercetări”.

De exemplu, Direcția Securității Capitalei avea, în septembrie 1948, următoarea structură²⁰:

Servicii interioare:

- a. Secretariatul:
 1. Biroul Registratură
 2. Biroul Fișe și Arhivă
 3. Biroul Buletin, Sinteză, Presă
 4. Biroul Administrativ
- b. Serviciul I „Informativ”
 1. Biroul „Politice Subversive”
 2. Biroul „Naționalități”
 3. Biroul „Culte și Secte”
 4. Biroul „Probleme Sociale și Aparatul de Stat”
- c. Serviciul II „Contrasabotaj”
 1. Biroul „Industrie”
 2. Biroul „Comunicații”
 3. Biroul „Finanțe-Comerț”
- d. Serviciul IV „Operativ”
 1. Grupa I „Filaj”
 2. Grupa a II-a „Investigații și agentură teritorială”
 3. Grupa a III-a „Operativă”
 4. Serviciul V „Cercetări”: avea cinci grupe și Biroul „Pază Arest”.

Organele exterioare:

1. Biroul de Securitate Oltenița
2. Biroul de Securitate Brănești
3. Biroul de Securitate Căciulați
4. Biroul de Securitate Buftea
5. Biroul de Securitate Domnești.

Teritoriul țării era acoperit de o rețea de servicii județene, după cum urmează:

Nr. crt.	Județul	Reședința Serviciului Județean de Securitate
1.	Alba	Alba Iulia
2.	Arad	Arad
3.	Bacău	Bacău
4.	Baia	Fălticeni
5.	Botoșani	Botoșani
6.	Brăila	Brăila
7.	Buzău	Buzău
8.	Câmpulung	Câmpulung Moldovenesc
9.	Caraș	Oravița

²⁰ A.C.N.S.A.S., fond M.A.I. - D.M.R.U., inv. nr. 7.346, dosar nr. 3, ff. 279-280.

10.	Ciuc	Miercurea Ciuc
11.	Dâmbovița	Târgoviște
12.	Dorohoi	Dorohoi
13.	Făgăraș	Făgăraș
14.	Fălciu	Huși
15.	Gorj	Tg. Jiu
16.	Hunedoara	Deva
17.	Ialomița	Călărași
18.	Maramureș	Sighet
19.	Mehedinți	Turnu Severin
20.	Mureș	Tg. Mureș
21.	Muscel	Câmpulung
22.	Năsăud	Bistrița
23.	Neamț	Piatra Neamț
24.	Odorhei	Odorhei
25.	Olt	Slatina
26.	Putna	Focșani
27.	Râmnicul Sărat	Râmnicul Sărat
28.	Rădăuți	Rădăuți
29.	Roman	Roman
30.	Romanați	Caracal
31.	Satu Mare	Satu Mare
32.	Sălaj	Zalău
33.	Severin	Lugoj
34.	Someș	Dej
35.	Târnava Mare	Sighișoara
36.	Târnava Mică	Blaj
37.	Tecuci	Tecuci
38.	Teleorman	Turnu Măgurele
39.	Trei Scaune	Sfântu Gheorghe
40.	Tulcea	Tulcea
41.	Turda	Turda
42.	Tutova	Bârlad
43.	Vâlcea	Râmnicu Vâlcea
44.	Vaslui	Vaslui
45.	Vlașca	Giurgiu

Acest cadru organizatoric nu a suferit modificări majore în timpul funcționării D.G.S.P. O excepție notabilă o constituie decizia din 9 ianuarie 1950 a Secretariatului C.C. al P.M.R., de a trece Serviciul de contrainformații al armatei din subordinea Ministerului Apărării Naționale în subordinea M.A.I.

Decizia a survenit după analizarea raportului asupra stării armatei române și a problemelor cu care aceasta se confrunta, prezentat de Emil Bodnăraș, secondat de consilierul militar principal Kolganov. Potrivit hotărârii Secretariatului, trecerea S.I.A. în cadrul M.A.I. trebuia pregătită până la 15 martie 1950, iar cadrele S.I.A. trebuiau

„revizuite în acord cu M.A.I., elementele necorespunzătoare înlăturate, iar funcțiunile devenite libere vor fi ocupate cu elemente noi ce au fost repartizate S.I.A.”²¹. Sarcina principală a serviciului urma a fi „lupta împotriva spionajului și a acțiunilor contrarevoluționare din Armată” și întreaga acțiune a organelor serviciului trebuia să fie dusă „în strânsă colaborare cu organele politice ale Armatei”²². Totuși, în ciuda determinării afișate de liderii comuniști, transferarea contrainformațiilor militare la M.A.I. a fost un proces greoi și cu rezultate îndoielnice²³.

În aceeași ședință s-a decis și înființarea în cadrul M.A.I. a unui serviciu special pentru transportul „corespondenței secrete pentru toate ministerele”, „în vederea unei cât mai bune asigurări față de spionajul străin”²⁴.

Alte modificări de natură organizațională n-au mai intervenit decât în septembrie 1950 când, pentru a reflecta reorganizarea administrației locale, aria de responsabilitate a direcțiilor regionale a fost modificată corespunzător celor 28 de regiuni create. Trecerea de la 13 direcții regionale (incluzând aici și Direcția de Securitate a Capitalei) la 28 de direcții regionale era o operațiune complexă, astfel că a existat o planificare detaliată a procedurilor care trebuia urmate, astfel încât „nicio acțiune de urmărire a dușmanului de clasă să nu fie întreruptă”²⁵. De altfel, trecerea de la vechea la noua structură organizatorică, cu tot ce presupunea acest proces (desființarea unor unități, instalarea de noi unități, mutarea unora, predarea muncii în toate sectoarele de activitate), era planificată a se încheia abia la 15 ianuarie 1951.

Direcția Generală a Securității Statului (D.G.S.S.) (martie 1951 – septembrie 1952)

După mai puțin de trei ani de la înființare, perioadă în care regimul comunist s-a consolidat, tendința irepresibilă de centralizare și dorința de a elimina unele rivalități dintre Securitate și S.S.I. au dus la desființarea Serviciului Special de Informații, prin absorbția sa în cadrul Securității²⁶. Acest lucru s-a petrecut pe baza **Decretului nr. 50 din 30 martie 1951**²⁷. Astfel, D.G.S.P. devine **Direcția Generală a Securității Statului (D.G.S.S.)**, această denumire semnificând identificarea totală a partidului cu statul,

²¹ A.N.I.C., fond C.C. al P.C.R., Secția Cancelarie, dosar nr. 4/1950, f. 11.

²² *Ibidem*.

²³ Trecerea Direcției de Contrainformații de la M.Ap.N. la Securitate a fost departe de a echivala cu o ameliorare a modului de funcționare a acestei structuri. Potrivit unui raport din 28 august 1952, întocmit de col. Grigore Naum pentru ministrul Afacerilor Interne, persistau încă numeroase deficiențe: efectivul direcției se cifra abia la 50% din schema de organizare, iar cea mai mare a ofițerilor erau apreciați a fi „tineri, fără o experiență a vieții, având un nivel cultural și politico-ideologic încă slab dezvoltat, cu o experiență profesională săracă în domeniul muncii de securitate și cu destul bagaj străin de clasă în mentalitatea lor” – A.N.I.C., fond C.C. al P.C.R., Secția Administrativ – Politic, dosar nr. 57/1952, f. 1.

²⁴ *Ibidem*, f. 15.

²⁵ A.C.N.S.A.S., fond M.A.I.-D.M.R.U., nr. inv. 7.354, vol. 10, f. 732.

²⁶ Proiectele de reorganizare au fost întocmite de un colectiv, condus de generalul maior Vladimir Mazuru și format din col. Alexandru Guțan, mr. Dumitru Popescu și mr. Harry Bogdan. Lucrările au fost executate de slt. Finkelstein Floriana, slt. Zanea Adela, slt. Chirulescu Sinesta și plt. Dumitrescu Elena. Forma finală a proiectului a fost discutată de un colectiv alcătuit din ministrul adjunct Gheorghe Pintilie, general maior Alexandru Nicolschi, general maior Vladimir Mazuru, col. Alexandru Guțan, Serghei Nicolau și mr. Harry Bogdan, apoi, odată adoptat, proiectul a fost înaintat „Partidului și Ministerului” spre aprobare – A.C.N.S.A.S., fond M.A.I.-D.M.R.U., inv. nr. 7.373, vol. 16, ff. 63-64.

²⁷ Textul decretului în *Securitatea...*, vol. I, p. 20-21.

partidul fiind „singurul și autenticul reprezentant al poporului”²⁸. Securitatea a căpătat, în urma reorganizării, următoarea structură:

- Direcția A** „Informații Externe”
- Direcția B** „Contraspionaj”
- Direcția C** „Contrasabotaj”
- Direcția D** „Transporturi”
- Direcția E** „Contrainformații militare”
- Direcția F** „Filaj și Investigații”
- Direcția G** Cercetări Penale
- Direcția H** „Contrainformații în miliție”
- Direcția I** „Paza demnitarilor”
- Direcția J** „Cadre și școli”
- Direcția K** „Administrație”
- Direcția L** „Politică”

Serviciile de control al corespondenței, de transport al dosarelor secrete, de arhivă și de contabilitate aveau rolul de a deservi direcțiile²⁹.

Această structură nu a fost păstrată decât scurtă vreme, fiind înlocuită printr-o nouă nomenclatură a direcțiilor și serviciilor. Astfel, în aparatul central al D.G.S.S. existau următoarele structuri cu indicativele³⁰:

Indicativ	Structura
	Direcția Politică
	Serviciul Secretariat
A.	Direcția „Informații Externe”
I	Direcția „Contraspionaj”
II	Direcția „Contrasabotaj”
III	Direcția „Politice – Subversive”
IV	Direcția „Filaj – Investigații”
V	Direcția „Contrainformativă a Armatei”
VI	Direcția „Transporturi”
VII	Direcția „Contrainformativă a Miliției, Penitenciarelor și Unităților de Muncă”
VIII	Direcția „Cercetări”
IX	Direcția „Pază”

²⁸ E posibil să se fi urmărit și înlăturarea din folclorul vremii a unei butade, pusă în circulație de „dușmanii poporului”, potrivit căreia denumirea instituției ar fi fost „Direcția Generală a Securității *împotriva* Poporului”. Nu împărtășim opinia lui Marius Oprea conform căreia reorganizarea Securității a fost provocată de reorganizarea administrativă a teritoriului, conform legii din 8 septembrie 1950, și de necesitatea înființării unui serviciu special pentru corespondența guvernamentală – Marius Oprea, *Bastionul cruzimii. O istorie a Securității (1948-1964)*, Iași, Editura Polirom, 2008, p. 65. Considerăm că nici una din cele două evenimente nu justifică reorganizarea radicală a structurii instituției, însoțită și de schimbarea titlaturii. De altfel, „serviciul special pentru corespondența guvernamentală” fusese înființat în ianuarie 1950. Un alt argument în favoarea ideii că modificarea organizării administrative a teritoriului nu se reflecta automat în reorganizarea structurilor centrale ale Securității îl reprezintă faptul că, atunci când a avut loc reducerea numărului de regiuni de la 28 la 18 (27 septembrie 1952), Securitatea nu a fost reorganizată la nivel central, ci doar au fost reconfigurate direcțiile regionale. Ba, ceva mai mult, aceasta reconfigurare a avut loc cu două luni **înainte** de publicarea decretului ce modifica legea din 8 septembrie 1950 – cf. *Instrucțiuni referitoare la modul de reorganizare a unor „organe exterioare” ale Direcțiunii Generale a Securității Statului conform noii împărțiri economico-administrative a teritoriului R.P.R. (20 iulie 1952)*, în *Partiturile...*, pp. 291-302.

²⁹ D. Deletant, *Ceaușescu și Securitatea...*, pp. 80-81.

³⁰ A.C.N.S.A.S., fond Documentar, dosar nr. 12.563, ff. 1-2.

X	Direcția Cadre
XI	Direcția Administrativă
B	Serviciul „Tehnică Operativă”
C	Serviciul „Contrainformații Radio”
D	Serviciul „Filajul Corespondenței”
E	Serviciul „Evidență”
F	Serviciul Poștal Special
G	Serviciul „Contabilitate”
H	Serviciul „Cifru”

Activitatea în teritoriu era asigurată de **direcțiile regionale de securitate**. Acestea, la rândul lor, pentru îndeplinirea sarcinilor ce le reveneau, își împărțeau teritoriul într-un număr de secții, servicii și birouri raionale, care era variabil, după mărimea regiunii și importanța ei politico-economică. O situație aparte aveau Direcția Contrainformativă a Armatei și Direcția Transporturi. Astfel, Direcția Contrainformativă a Armatei și a Trupelor M.A.I. avea pe lângă regiunile militare – servicii, pe lângă divizii – secții, pe lângă brigăzi – birouri, iar pe lângă corpuri de armată și alte unități militare (regimente, batalioane separate, unități asimilate acestora) erau numiți „ofițeri cu munca de contrainformații”. Direcția Transporturi dispunea de secții, pe lângă regionalele C.F.R., și de birouri, pe lângă inspecțiile C.F.R., în principalele noduri de cale ferată și în principalele porturi maritime și fluviale. De asemenea, existau birouri de securitate pe lângă „centrele importante aviatice și rutiere”.

Pentru asigurarea educării ideologice și politice a cadrelor, pe lângă fiecare direcțiune regională funcționa Secția Politică, condusă de unul din locuitorii directorului regional. Aceasta își desfășura activitatea sub conducerea directă a Direcției Politice din Direcția Generală a Securității Statului, a șefului Direcției Regionale și în strânsă legătură cu comitetele teritoriale ale Partidului Muncitoresc Român.

Direcția regională își organiza și desfășura activitatea strict pe baza ordinelor și instrucțiunilor emenate de la Ministerul Afacerilor Interne și de la Direcția Generală a Securității Statului. Conducerea locală de partid nu avea dreptul să interfezeze cu activitatea organelor de securitate și nici să dea dispoziții directe acestora. Totodată, directorii regionali erau obligați să informeze periodic pe primii secretari ai comitetelor regionale ale P.M.R. despre starea de spirit a populației și lipsurile esențiale descoperite în cadrul organizațiilor economice, organizațiilor de masă și organelor locale de stat.

Din punct de vedere al atribuțiilor, potrivit documentelor de organizare, „regionala de securitate” „duce activitatea împotriva claselor exploatare răsturnate și elementelor din fostele partide burgheze care încearcă să reinstaureze în țară regimul burghezomoșieresc; apără teritoriul țării noastre de pătrunderea agenturilor serviciilor de spionaj ale țărilor imperialiste și sateliților lor, inclusiv Iugoslavia titoistă și lichidează fără cruțare, activitatea dușmănoasă a acestora, dusă în scopul de a submina construcția socialistă în regimul nostru de democrație populară”³¹.

Pentru îndeplinirea acestor atribuții, direcțiilor regionale de securitate li s-au acordat o largă serie de drepturi:

³¹ A.C.N.S.A.S., fond M.A.I. - D.M.R.U., inv. nr. 7.351, dosar nr. 1/1951, f. 4.

„- să creeze rețele de informatori în toate instituțiile de stat și sociale și în întreprinderi, cu excepția organelor P.M.R.;

- să recruteze în calitate de informatori, pe orice persoană din cadrul organizațiilor de masă, aparatului economic și de stat, cu excepția deputaților Marii Adunări Naționale, membrilor din conducerea organelor conducătoare ale Partidului și funcționarilor Partidului;

- să țină evidența operativă a elementelor expropriate, a chiaburilor, a membrilor fostelor partide burgheze, a persoanelor care întrețin legături cu reprezentanții țărilor imperialiste și a altor elemente suspecte;

- să efectueze în mod secret, controlul corespondenței suspecte și în special a corespondenței persoanelor suspectate de organele Securității;

- să efectueze percheziții secrete și sustrageri la persoanele suspectate de organele Securității;

- să controleze convorbirile telefonice internaționale ale persoanelor particulare, precum și convorbirile telefonice interurbane și locale ale persoanelor suspectate;

- să instaleze în apartamentele persoanelor suspectate aparate tehnice de ascultare, să asigure supravegherea exterioară secretă și buna funcționare a altor mijloace tehnico-operative, folosite în scopul documentării asupra activității dușmănoase, compromiterii, etc;

- să controleze funcționarea aparatelor de radio-emisie ale instituțiilor și amatorilor;

- să efectueze - în vederea identificării și controlării identității - rețineri de persoane suspectate de organele Securității, pe timp de 48 ore, în care timp va trebui rezolvată chestiunea arestării sau eliberării reținutului;

- să interogheze în calitate de martor pe oricare persoană, cu excepția membrilor C.C. al P.M.R. și a deputaților Marii Adunări Naționale; membrii din conducerea organelor conducătoare ale Partidului, funcționarii cu munci de conducere în Aparatul de Stat și deputații Sfaturilor Populare Regionale, vor putea fi interogați numai cu aprobarea Directorului General al Securității Statului, deputații Sfaturilor Populare raionale și locale, cu aprobarea Direcțiunii Regionale;

- cu aprobarea Direcțiunii Generale, să efectueze arestări și percheziții la elementele infractoare, având materiale suficiente pentru aceasta și în baza hotărârilor bine motivate.

Fac excepție cazurile de flagrant delict, tentativă de acte de terorism, diversiune și sabotaj.

Direcțiunile Regionale sunt obligate să raporteze orice reținere Direcțiunii Generale a Securității Statului.

- să instituie comisii de experți pentru efectuarea de expertize - în caz de necesitate - în anumite probleme speciale ale muncii organelor de stat locale, Direcțiunilor și întreprinderilor;

- să ceară, prin persoanele conducătoare competente, din instituții și întreprinderi, orice informații despre munca și activitatea acestor instituții;

- să controleze în ce fel se păstrează documentele secrete în întreprinderi și instituții, cu excepția organelor P.M.R. și să facă propunerile respective, în urma efectuării acestui control;

Să aprobe persoanele îndreptățite să exercite munca de păstrare și manipulare a documentelor secrete;

- să deschidă acțiune penală împotriva infractorilor pentru crime de stat, să conducă anchete și în cazul când există materiale suficiente asupra vinovăției, să-i defere Justiției.

- să conteste prin Parchetul General hotărârile injuste ale organelor judiciare care sunt contra intereselor securității Republicii Populare Române, și să propună îndreptarea lor;

- să dețină în aresturi și în închisori preventive pe cei aflați sub anchetă la dispoziția Direcțiunii Regionale, să stabilească și să controleze regimul și repartizarea arestaților³².

Structura teritorială a organelor exterioare ale Direcțiunii Generale a Securității Statului și reședințele direcțiilor regionale erau următoarele:

1. Regiunea Suceava - reședința Câmpulung

- Secții raionale: Rădăuți, Suceava, Fălticeni
- Birouri raionale: Gura Humorului, Vatra Dornei.

2. Regiunea Botoșani - reședința Botoșani

- Secția raională Dorohoi
- Birouri raionale: Darabani, Săveni, Trușești.

3. Regiunea Iași - reședința Iași

- Birouri raionale: Hârlău, Pașcani, Târgu Frumos, Negrești, Codăești.

4. Regiunea Bacău - reședința Bacău

- Secții raionale: Roman, Piatra Neamț
- Birouri raionale: Târgu Neamț, Ceahlăul, Buhuși, Moinești, Târgu Ocna.

5. Regiunea Bîrlad - reședința Bîrlad

- Secții raionale: Vaslui, Huși
- Birouri raionale: Răchitoasa, Murgeni.

6. Regiunea Putna - reședința Focșani

- Secția raională Tecuci
- Birouri raionale: Adjud, Panciu, Naruja, Măicănești.

7. Regiunea Galați - reședința Galați

- Serviciul raional Brăila
- Secția raională Tulcea
- Birouri raionale: Târgu Bujor, Făurei, Însurăței, Măcin.

8. Regiunea Constanța - reședința Constanța

- Birouri raionale: Baia, Hârșova, Medgidia, Băneasa.

9. Regiunea Ialomița - reședința Călărași

- Birouri raionale: Urziceni, Slobozia, Fetești, Lehliu.

10. Regiunea Buzău - reședința Buzău

- Secția raională Râmnicu Sărat
- Birouri raionale: Mizil, Cărpiniștea, Cislău, Pogoanele.

11. Regiunea Prahova - reședința Ploiești

- Secția raională Târgoviște
- Birouri raionale: Câmpina, Urlați, Vălenii de Munte, Pucioasa, Sinaia
- Birouri Speciale Petrol: Băicoi, Moreni, Gura Ocniței.

³² Securitatea..., vol. I, pp. 23-24.

12. Regiunea București - reședința București

- Secția raională Giurgiu
- Birouri raionale: Răcari, Căciulați, Crevedia, Brănești, Mihăilești, Oltenița, Vidra

13. Regiunea Argeș - reședința Pitești

- Secții raionale: Câmpulung-Muscel, Slatina
- Birouri raionale: Curtea de Argeș, Gura Boului, Costești, Găești, Topoloveni.

14. Regiunea Teleorman - reședința Roșiorii de Vede

- Secția raională Târgu Măgurele
- Birouri raionale: Drăgănești, Vârtoapele, Vidra, Alexandria, Zimnicea.

15. Regiunea Vâlcea - reședința Râmnicu-Vâlcea

- Birouri raionale: Brezoiu, Horezu, Lădești, Drăgășani, Bălcescu.

16. Regiunea Dolj - reședința Craiova

- Secția raională Caracal
- Birouri raionale: Balș, Corabia, Sadova, Băilești, Calafat, Plenița, Brabova.

17. Regiunea Gorj - reședința Târgu Jiu

- Secția raională Târgu Severin
- Birouri raionale: Baia de Aramă, Vânju Mare, Strehaia, Filiași, Hurezani, Bengești.

18. Regiunea Hunedoara - reședința Deva

- Secții raionale: Alba Iulia, Petroșani
- Birouri raionale: Brad, Orăștie, Hațeg, Hunedoara.

19. Regiunea Severin - reședința Caransebeș

- Serviciul raional Reșița
- Secția raională Oravița
- Birouri raionale: Mehădia, Moldova Nouă.

20. Regiunea Timișoara - reședința Timișoara

- Serviciul raional Lugoj
- Birouri raionale: Sânicolaul Mare, Deta

21. Regiunea Arad - reședința Arad

- Birouri raionale: Criș, Ineu, Gura Hont, Lipova.

22. Regiunea Bihor - reședința Oradea

- Birouri raionale: Salonta, Secuieni, Marghita, Șimleu Silvaniei, Alejd, Beiuș.

23. Regiunea Baia Mare - reședința Baia Mare

- Secții raionale: Sighet, Satu Mare, Carei
- Birouri raionale: Orașul Nou, Târgu Lăpuș, Cehu Silvaniei.

24. Regiunea Rodna - reședința Bistrița

- Birouri raionale: Vișeu de Sus, Beclean, Năsăud

25. Regiunea Mureș - reședința Târgu Mureș

- Secția raională Blaj

- Birouri raionale: Reghin, Gheorghieni, Sângiorgiul de Pădure, Târnăveni, Luduș

26. Regiunea Stalin - reședința Orașul Stalin

- Secții raionale: Odorhei, Miercurea Ciuc, Sfântu Gheorghe
- Birouri raionale: Târgu Secuiesc, Racoș.

27. Regiunea Cluj - reședința Cluj

- Serviciul raional Turda
- Secția raională Dej
- Birouri raionale: Jibou, Zalău, Gherla, Huedin, Câmpeni, Aiud.

28. Regiunea Sibiu - reședința Sibiu

- Secții raionale: Mediaș, Sighișoara, Făgăraș
- Birouri raionale: Sebeș, Agnita.

Regiunile erau gupate, după importanța lor, în trei mari categorii³³:

Nr. crt.	Categoria I (12)	Categoria a II-a (6)	Categoria a III-a (9)
1.	Iași	Argeș	Suceava
2.	Bacău	Gorj	Botoșani
3.	Galați	Hunedoara	Bârlad
4.	Constanța	Arad	Putna
5.	Prahova	Baia Mare	Ialomița
6.	Dolj	Mureș	Buzău
7.	Severin		Teleorman
8.	Timișoara		Vâlcea
9.	Bihor		Rodna
10.	Stalin (Brașov)		
11.	Cluj		
12.	Sibiu		

Începând cu 1 iulie 1952 organele exterioare ale D.G.S.S. au suferit o reorganizare pentru punerea lor în acord cu viitoarea împărțire administrativ-economică a teritoriului României. Evident, și de această dată, s-au luat măsurile de rigoare pentru ca această acțiune să fie făcută în așa fel încât „nici o acțiune de urmărire a dușmanului de clasă să nu fie întreruptă”³⁴. Practic, de la 1 iulie 1952 și-au încetat complet activitatea următoarele direcții regionale: Botoșani, Putna, Buzău, Ialomița, Teleorman, Vâlcea, Gorj și Severin, rămânând în acest fel doar 20 de direcții regionale. Ulterior, Rodna a devenit secție raională la Direcția Regională Cluj, iar D.R.S. Sibiu a devenit secție raională la D.R.S. Stalin, numărul direcțiilor reducându-se la 18. Instrucțiunile conducerii indicau ca, cel târziu la 25 iulie, fiecare regiune să muncească în noua formă administrativă. Împărțirea direcțiilor regionale pe raioane era următoarea:

1. **Regiunea Arad:** Arad, Criș, Gurahonț, Ineu, Lipova, Sănnicolaul Mare;
2. **Regiunea Bacău:** Bacău, Buhuși, Ceahlău, Moinești, Piatra Neamț, Tg. Neamț, Tg. Ocna;

³³ A.C.N.S.A.S., fond M.A.I.-D.M.R.U., nr. inv. 7.373, vol. 16, f. 40.

³⁴ A.C.N.S.A.S., fond Documentar, dosar nr. 12.620, f. 126.

3. **Regiunea Baia Mare:** Baia Mare cu Somcuța Mare, Carei, Cehu Silvaniei, Lăpuș, Oaș-Negrești, Satu Mare, Sighet, Vișeu;
4. **Regiunea Bârlad:** Adjud, Bârlad, Focșani, Murgeni, Panciu, Tecuci, Vrancea, Zeletin;
5. **Regiunea București:** Alexandria, Brănești, Călărași, Crevedia, Drăgănești, Giurgiu, Lehliu, Mihăilești, Oltenița, Răcari, Roșiori de Vede, Slobozia, Snagov, Turnu Măgurele, Vârtoapele, Vida, Vidra, Zimnicea;
6. **Regiunea Cluj:** Aiud, Beclean, Bistrița, Câmpeni, Cluj, Dej, Gherla, Huedin, Jibou, Luduș, Năsăud, Sarmaș, Turda, Zalău;
7. **Regiunea Constanța:** Adamclisi, Constanța, Fetești, Hârșova, Istria, Medgidia;
8. **Regiunea Craiova:** Amaradia, Baia de Aramă, Băilești, Balș, Calafat, Corabia, Caracal, Corabia, Caracal, Craiova, Cujmir, Filiași, Gilort, Gura Jiului, Novaci, Oltețu, Plenița, Segarcea, Strehăia, Tg. Jiu, Turnu Severin, Vânju Mare;
9. **Regiunea Galați:** Brăila, Bujoru, Călmățui, Făurei, Galați, Măcin, Măicânești, Tulcea;
10. **Regiunea Hunedoara:** Alba, Brad, Deva, Hațeg, Hunedoara, Orăștie, Petroșani, Sebeș;
11. **Regiunea Iași:** Codăești, Huși, Iași, Negrești, Pașcani, Roman, Târgu Frumos, Vaslui³⁵;
12. **Regiunea Oradea:** Aleșd, Beiuș, Marghita, Oradea, Salonta, Secueni, Șimleul Silvaniei;
13. **Regiunea Pitești:** Băbeni – Bistrița, Costești, Curtea de Argeș, Drăgășani, Găești, Horezu, Ioviște, Muscel, Pitești, Râmnicu Vâlcea, Slatina, Topoloveni, Vedea;
14. **Regiunea Ploiești:** Beceni, Buzău, Șislău, Câmpina, Cricov, Mizil, Ploești, Pogoanele, Pucioasa, Râmnicu-Sărat, Sinaia, Târgoviște, Teleajen, Urziceni;
15. **Regiunea Stalin:** Agnita, Făgăraș, Mediaș, Rupea, Sibiu, Sighișoara, Stalin, Târnăveni;
16. **Regiunea Suceava:** Botoșani, Câmpulung, Darabani, Dorohoi, Fălticeni, Gura Humorului, Rădăuți, Săveni, Suceava, Vatra Dornei, Trușești;
17. **Regiunea Tg. Mureș:** Ciuc, Gheorghieni, Odorhei, Reghin, Sângiorgiu de Pădure, Sf. Gheorghe, Tg. Mureș, Tg. Secuiesc, Toplița;
18. **Regiunea Timișoara:** Almaș, Caransebeș, Deta, Făget, Lugoj, Moldova Nouă, Oravița, Reșița, Timișoara³⁶.

La modul general, structura direcțiilor regionale includea:

1. **Biroul Secretariat**, care repartiza și urmărea executarea lucrărilor, întocmea și ținea evidența corespondenței, elabora sinteze periodice și buletine zilnice și organiza evidența și controlul păstrării documentelor.

2. **Secția „Contraspionaj”** – organiza acțiunea informativă împotriva serviciilor de spionaj inamice, precum și paza misiunilor străine. Secția Contraspionaj din direcțiile regionale de categoria I și II avea două birouri:

³⁵ Inițial, în cadrul D.R.S.S. Iași fuseseră incluse și raioanele Botoșani, Darabani, Dorohoi, Săveni și Trușești, dar acestea au fost trecute ulterior la D.R.S.S. Suceava.

³⁶ A.C.N.S.A.S., fond Documentar, dosar nr. 12.620, ff. 168-178 și ff. 190-197.

Biroul 1 - Se ocupa cu problemele de contraspionaj în sectorul – canale ilegale

Biroul 2 - Se ocupa cu problemele de contraspionaj în sectorul – consulate, comunități și supuși străini.

La direcțiile regionale de categoria III exista un birou de contraspionaj care se ocupa cu aceleași probleme.

3. Secția „Politice-Subversive” – avea, la direcțiile regionale categoria I, următoarele atribuții, împărțite pe cinci birouri:

- **Biroul 1:** „Descoperă, urmărește informativ și lichidează activitatea subversivă dusă de elementele expropriate, de membrii fostelor partide burghezo-moșierești, de diferitele organizațiuni subversive și bande teroriste;
- **Biroul 2:** Urmărește informativ activitatea militarilor deblocați, criminalilor de război, provocatorilor și trădătorilor clasei muncitoare; activitatea epuraților, comprimărilor, a fostelor elemente exploatare și a chiaburilor. Duce acțiune informativă pentru descoperirea criminalilor de război și a elementelor urmărite și dispărute de la domiciliu.
- **Biroul 3:** Urmărește informativ activitatea elementelor reacționare infiltrate în aparatul de stat local, instituțiile de învățământ, instituțiile culturale, locale și în rândul liberilor profesioniști; activitatea asociațiilor cu scop nelucrative, precum și autorii manifestelor și scrisorilor anonime, cu caracter subversiv.
- **Biroul 4:** Urmărește informativ persoanele care își duc activitatea dușmănoasă sub paravanul cultelor, sectelor și francmasoneriei.
- **Biroul 5:** Urmărește informativ activitatea naționalist-șovină a elementelor dușmănoase din rândul naționalităților conlocuitoare și activitatea naționaliștilor titoști”³⁷.

Ultimele două birouri erau comasate în cazul direcțiilor regionale de categoria a II-a, iar la cele de categoria a III-a nu existau decât trei birouri (birourile 2 și 3 fuzionând, din punct de vedere al atribuțiilor).

4. Secția „Contrasabotaj” – supraveghea informativ toate sectoarele economice, cu excepția transporturilor, asigurând și controlul modului în care se organiza păstrarea secretului de stat. Structura pe birouri varia de la o regiune la alta, în funcție de specificul economic al zonei. De exemplu, în regiunile Timișoara, Galați, Sibiu, Cluj, Stalin, Secția de contrasabotaj avea următoarele birouri:

Biroul 1: Industria siderurgică, metalurgică, chimică de bază și electrică, îndeplinea sarcinile secției în acest sector, cu problemele:

- Industria siderurgică
- Comenzi speciale
- Industria construcțiilor de mașini
- Metalurgia prelucrătoare
- Chimică de bază și explozivi
- Industria energiei electrice și electrotehnice
- Gaz metan
- Telecomunicații

³⁷ *Securitatea I...*, p. 31.

Biroul 2: Industria ușoară, de construcții, chimico-farmaceutică și alimentară, îndeplinea sarcinile Secției de Contrasabotaj în acest sector, cu problemele:

- Construcții șantiere
- Materiale de construcții
- Industria ceramică
- Industria chimico-farmaceutică
- Spitale, clinici, farmacii
- Textile, țesătorii, confecții
- Industria pielăriei
- Industria cauciucului
- Industria lemnului

Biroul 3: Finanțe, comerț, cooperatie și agricultură, îndeplinea sarcinile Secției de Contrasabotaj în acest sector, cu problemele:

- Regimul fiscal
- Credite și investiții
- Bănci
- Comerț alimentar
- Comerț cu produse industriale
- Alimentația publică
- Ferme alimentare
- Cooperația de consum și desfacere
- Cooperația meșteșugărească
- Pregătirea și organizarea gospodăriei colective
- Activitatea gospodăriilor colective
- Colectări de tot felul
- Gospodării agricole de stat
- S.M.T.
- Agricultură privată
- Zootehnie

5. Secția „Filaj și Investigații” efectua filarea unor suspecți, la cererea D.G.S.S. sau a secțiilor operative din direcția regională, identificarea unor persoane și investigații asupra lor. Putea efectua rețineri, arestări și percheziții. Ca structură, secția avea, la toate direcțiile regionale, trei birouri:

Biroul 1 – „Filaj”

Biroul 2 – „Investigații”

Biroul 3 – „Operații”

6. Secția „Cercetări” ancheta „șpionii, diversioniștii și alți criminali politici, urmărind demascarea completă a tuturor participanților și a întregii lor acțiuni și dovedind cu material probatoriu, activitatea dușmănoasă a acestora de subminare a regimului de democrație populară și a securității exterioare a Republicii Populare Române”. Birourile de cercetări din regiuni erau împărțite pe probleme, după necesități, în funcție de problemele specifice regiunii.

7. Secția „Cadre” recruta, verifica și selecționa cadrele necesare pentru completarea efectivelor organelor direcției regionale, organiza cursuri de pregătire profesională și verifica, din punct de vedere al „purității dosarului”, cadrele existente. De asemenea, ținea evidența personalului direcției regionale.

8. **Secția Administrativă** realiza procurarea și întreținerea mijloacelor materiale necesare, în vederea asigurării unei bune funcționări a direcțiunilor regionale și raioanelor. De asemenea, asigura paza și întreținerea anchetaților din aresturile direcției regionale.

9. **Biroul „Contrainformații în cadrul Miliției”** avea ca sarcini prevenirea infiltrării în rândurile Miliției a „elementelor dușmane-corupte”, descoperirea și lichidarea unor astfel de elemente deja pătrunse în Miliție, lichidarea eventualelor organizații ale acestora, precum și semnalarea deficiențelor în funcționarea instituției.

Pentru a-și îndeplini sarcinile, Biroul Contrainformații putea crea rețele de informatori în cadrul organelor de miliție, prin recrutarea oricărui angajat al Miliției sau a civililor care aveau relații cu Miliția, „cu excepția membrilor din conducerea organelor conducătoare ale partidului, funcționarilor partidului și a deputaților Marii Adunări Naționale”. De asemenea, putea controla corespondența persoanelor supravegheate.

10. **Biroul „Tehnică operativă”** avea ca misiune interceptarea convorbirilor telefonice interne și internaționale ale „persoanelor care interesează organele Securității Statului”. Totodată, la cererea secțiilor operative, instala aparatele tehnice secrete de ascultare în apartamentele și birourile persoanelor care se aflau în urmărire. Alte atribuții constau în confecționarea de documente false în scopuri operative, efectuarea de expertize grafologice, cercetări chimice și diverse lucrări fotografice.

11. **Biroul „Contrainformații Radio”** controla folosirea stațiilor de radio-emisie ale instituțiilor și a aparatelor de emisie amatori, „pentru a preveni folosirea lor de către elementele dușmănoase”, depista stațiile de radio clandestine care emiteau de pe teritoriul României, intercepta emisiunile posturilor de radio-difuziune străine, întocmind buletine speciale. Acest gen de emisiuni erau bruiate, „în scopul de a opri propaganda lor dușmănoasă”. Ofițerii biroului aveau și misiunea de a urmări comercializarea pieselor electronice și activitatea constructorilor de aparate radio.

12. **Biroul „Filajul corespondenței”** efectua, prin sondaj, un control secret al corespondenței interne pentru a descoperi persoanele care aveau „manifestări antidemocratice” și pentru a sesiza starea de spirit a populației în legătură cu campaniile politice și măsurile luate de partid și guvern și controla, la cererea secțiilor operative, întreaga corespondență a persoanelor asupra cărora se desfășura o acțiune informativă. Era exceptată de la control corespondența membrilor Comitetului Central al Partidului Muncitoresc Român.

În scopul îndeplinirii atribuțiilor, ofițerii acestui birou verificau amănunțit toți funcționarii poștei care aveau legături cu activitatea biroului, iar persoanele „necorespunzătoare” puteau fi îndepărtate din serviciu, „prin organele competente”. În același scop, erau create rețele de informatori în rândul personalului din Poștă și telecomunicații. Persoanele care întrețineau legături prin corespondență cu „țările imperialiste și satelite” erau luate în evidență într-o cartotecă specială, întocmită la nivelul fiecărei direcții regionale.

13. **Biroul „Evidență”** organiza cartoteca direcției regionale, ținând evidența tuturor persoanelor care au fost identificate prin exploatarea agenturii și din dosarele aflate în arhiva direcției regionale respective, asupra cărora se terminaseră cercetările, a tuturor foștilor informatori ai direcțiunii regionale, precum și a persoanelor din materialele fostelor organe ale Poliției, de informații și de contrainformații din regionala respectivă.

14. **Biroul Poștal Special** asigura colectarea, transportul și distribuirea întregii corespondențe a organizațiilor de partid din regiunea respectivă, a organelor Direcțiunii

Generale a Securității Statului, precum și corespondența secretă a instituțiilor de stat locale și a întreprinderilor. În acest scop, ofițerii biroului aveau dreptul să ocupe în orice tren sau vapor compartimente separate, asigurând paza lor și nepermițând accesul persoanelor străine în ele, precum și să oprească orice fel de vehicul de transport și să-l folosească pentru transportarea corespondenței la timp, „asigurând posesorului vehiculului despăgubirea necesară”.

15. Biroul Contabilitate organiza evidența contabilă și exercita controlul pe întreaga direcție regională asupra fondurilor, bunurilor și materialelor.

Înființarea Direcției de Informații Externe (D.I.E.) în cadrul D.G.S.S. (martie 1951)

În mod tradițional, activitățile informative peste hotarele României erau efectuate de către Serviciul Special de Informații (S.S.I.), în perioada interbelică, Siguranța trimițând agenți în străinătate doar în mod sporadic³⁸.

Totuși, în perioada 1945-1948, principalele obiective ale serviciului s-au situat în plan intern, S.S.I. acționând cu precădere pentru lichidarea grupurilor de rezistență anticomunistă și, mai ales, a mișcării legionare. Într-o analiză a activității S.S.I.-ului, efectuată în toamna anului 1951, se menționau printre succesele serviciului „arestarea și procesul lui Maniu-Mihalache, procesul lui Pop-Bujoiu, câteva probleme importante de spionaj, procesul legionarilor și altele”. Se sublinia, de asemenea, faptul că „în cursul acțiunilor pentru prinderea, anchetarea, pregătirea pentru proces a acestor dușmani, serviciul a dus o muncă serioasă și care a avut rezultate pozitive, în opinia publică, atât internă cât și externă, contribuind la demascarea dușmanului de clasă intern, la demascarea imperialismului americano-englez și a sateliților lor, la întărirea regimului de democrație populară în țara noastră”³⁹.

Acest gen de acțiuni, care se suprapuneau peste cele ale Siguranței Statului, au creat și o serie de fricțiuni între cele două instituții⁴⁰. Pentru atenuarea lor, după înființarea Securității, în toamna anului 1948 a avut loc, după expresia directorului Serghei Nicolau, încetarea „muncii contrainformative în țară”. Toate dosarele și documentele referitoare la problemele politice interne au fost transferate, pe bază de borderou, de la S.S.I. la

³⁸ În anul 1930 un înalt funcționar al Siguranței întocmea un raport asupra deficiențelor existente în activitate în care, printre altele, menționa: „Ceea ce lipsește Siguranței însă, de mai mulți ani, este completa neglijare a informatorilor, de toate categoriile: informatori politici, comuniști, iredențiști, informatori peste graniță în legătură cu serviciul central de Siguranță. Importanța acestora este mare, pentru că ei ne indică anumite informații de controlat, ne dau directive și ne servesc de contrainformație pentru controlul propriilor noastre servicii și pentru activitatea reală” – A.C.N.S.A.S., fond Documentar, dosar nr. 1.917, vol. 2, f. 44.

³⁹ A.N.I.C., fond C.C. al P.C.R., Secția Administrativ-Politică, dosar nr. 5/1952, f. 1.

⁴⁰ Într-un raport adresat Secretariatului C.C. al P.M.R., în prima parte a anului 1948, Teohari Georgescu și Serghei Nicolau propuneau, de comun acord, separarea clară a atribuțiilor Siguranței și S.S.I.-ului întrucât suprapunerile de până atunci creaseră nu numai „risipire de forțe”, ci și „spărturi în planul de apărare al regimului democratic, prin care dușmanul a reușit de multe ori să se strecoare”. Potrivit propunerilor Siguranței îi reveneau: „a) supravegherea organizațiilor și grupelor legale din țară; b) urmărirea și lichidarea organizațiilor și grupelor ilegale din țară cu caracter antidemocratic, terorist și diversionist; c) urmărirea și lichidarea organizațiilor și grupelor ilegale cu caracter de sabotaj economic, financiar și de orice fel; d) siguranța conducătorilor Partidului și Guvernului”. S.S.I.-ului îi erau rezervate: „a) munca informativă în afara granițelor; b) supravegherea coloniei române și a emigrației românești în străinătate; c) supravegherea misiunilor și a reprezentanților străini, precum și a agenturii lor; d) cercetări și anchete în cazurile de spionaj” – idem, dosar nr. 70/1949, f. 2.

Securitate. S.S.I.-ul a păstrat copii după fișele persoanelor care se aflau în străinătate și copii după sintezele întocmite în problema legionară⁴¹.

În plan intern, S.S.I.-ul a preluat, în perioada 1948 – sfârșitul anului 1950, „problema contra-spionajului (pe toate liniile și, către sfârșitul perioadei, pe linia sionismului)”. În toată această perioadă, divergențele între Sergiu Nicolau și Alexandru Nicolschi au persistat, astfel că, după cum susținea Nicolau, „am avut mari greutăți din partea lor în organizarea și desfășurarea proceselor pe linia contraspionajului, organizate de noi, cu forțele noastre puține”.

Imaginea serviciului și a șefului acestuia, Serghei Nicolau, în ochii partidului era totuși într-o continuă deteriorare. Comisia de partid însărcinată cu analiza muncii de partid în S.S.I., compusă din Constantin Pârvulescu, Alexandru Drăghici și Liuba Chișinevschi, consemna ulterior că, în această perioadă, „una din problemele de bază ale serviciului este problema informațiilor externe, care nu a fost o preocupare serioasă a serviciului. Aici se dovedește încă o dată cele arătate mai sus și anume, că tovarășii s-au orientat după necesitățile de moment. Tov. Serghei, în ultimii doi ani s-au ocupat aproape exclusiv de conducerea Direcției II-a contraspionaj – dublându-l aproape pe Gancearuc [Goncearuc G. Petre, foto alăturat]⁴² în această direcție, însă a neglijat aproape complet secția I-a, informații externe, lăsând-o pe seama lui Tigoiu⁴³, un element îngâmfat”.

Activitatea S.S.I.-ului s-a încheiat în primăvara anului 1951. Așa cum am arătat, prin Decretul nr. 50 din 30 martie 1951, D.G.S.P. a devenit **Direcția Generală a Securității Statului** (D.G.S.S.) și în structura sa organizatorică a apărut **Direcția A – Informații**

⁴¹ A.N.I.C., fond C.C. al P.C.R., Secția Administrativ-Politică, dosar nr. 2/f.a., f. 9.

⁴² Petre Gancearuc (ortografiat uneori „Goncearuc”), cunoscut și sub numele „Petrescu”, membru al P.C.R. din ilegalitate, fost deținut politic, era apreciat un „element capabil și inteligent și cu mare putere de muncă”, dar „orgolios, îngâmfat și foarte impulsiv” – idem, dosar nr. 5/1952, f. 12.

⁴³ Tigoiu Mircea, nume real Weisman Moise, lucra în S.S.I. din anul 1945, ocupând funcția de director de direcție și, ulterior, consilier.

Externe. În opinia unor autori, integrarea activităților de spionaj în structura Securității s-a făcut la inițiativa sovieticilor (generalul Alexandr Saharovski, șeful consilierilor sovietici din România, fiind creditat cu „moșirea” acestei noi direcții)⁴⁴.

În ceea ce ne privește, înclinăm să credem că sfârșitul S.S.I.-ului s-ar datora mai degrabă conflictelor frecvente dintre Serghei Nicolau, pe de o parte, și Teohari Georgescu, Gheorghe Pintilie, Alexandru Nicolschi, pe de altă parte. În plus, poziția lui Nicolau era destul de șubredă și în raport cu o parte a liderilor P.C.R., în special datorită izolării lui Iosif Rangheț, omul trimis de Partid pentru a dinamiza activitatea externă a serviciului. În acest joc de putere au fost folosiți și consilierii sovietici, Nicolau afirmând că încă din 1948 „tov. Jugov” i-a făcut unele „observațiuni” referitoare la o posibilă „concentrare într-un singur minister a tuturor organelor”, opinie împărtășită și de Teohari Georgescu. Cât despre cel numit de Cristian Troncotă „arhitectul Direcției de Informații Externe”, Nicolau afirmă că „Alex Mihailovici [Saharovski] a venit influențat”⁴⁵.

Structura organizatorică

Direcția de Informații Externe din cadrul Direcției Generale a Securității Statului era condusă de un șef de direcție și patru locuitori, având, la nivelul anului 1951, un efectiv de 274 de posturi⁴⁶. În perioada 1951 - ianuarie 1953 șeful Direcției de Informații Externe a continuat să fie Serghei Nicolau. Zilele sale erau însă numărate, odată cu finalizarea anchetei realizată de Constantin Pârvulescu, Alexandru Drăghici și Liuba Chișinevschi. În raportul acestora, datat 14 ianuarie 1952, se propunea „scoaterea din muncă a tov. Serghei Niconov, care nu a reușit să asigure o conducere partinică și sancționarea lui cu vot de blam”⁴⁷. De asemenea, pentru întărirea direcției, „care are o importanță deosebită în condițiunile ascuțirii permanente a contrazicerilor pe scară internațională”, se propunea trimiterea în cadrul direcției a unei echipe alcătuită din „5-6 tovarăși bine verificați, bine pregătiți politicește, cu spirit partinic”⁴⁸.

Începând din 6 ianuarie 1953, D.I.E. l-a avut ca director pe generalul maior Vasile Vîlcu. Acesta, născut în 26 februarie 1910, absolvise doar șapte clase elementare (în 1924), la care se adăugau doi ani de studii la Universitatea «Ștefan Gheorghiu» (1952). Postul său a fost preluat⁴⁹, în octombrie 1955, de Mihai Gavriluc, care deținuse până atunci funcția de președinte al Comisiei Controlului de Stat⁵⁰. În timpul lucrărilor celui de-al doilea Congres al P.M.R., desfășurat la București între 23–28 decembrie 1955, Mihai Gavriluc este ales membru al C.C. al P.M.R., fapt ce atestă importanța și atenția sporită acordată de conducerea comunistă activității de informații externe⁵¹. Locuitori au

⁴⁴ Ion Mihai Pacepa, *Cartea neagră a Securității*, vol. 1, București, Editura Omega, 1999, p. 142; Cristian Troncotă, *Istoria serviciilor secrete românești. De la Cuza la Ceaușescu*, București, Editura „Ion Cristoiu”, 1999, p. 324; Marius Oprea, *Bastionul cruzimii. O istorie a Securității (1948-1964)*, Iași, Editura Polirom, 2008, p. 66.

⁴⁵ A.N.I.C., fond C.C. al P.C.R., Secția Administrativ-Politică, dosar nr. 2/f.a., f. 21.

⁴⁶ A.C.N.S.A.S., fond M.A.I.-D.M.R.U., nr. inv. 7.373, vol. 16, f. 38.

⁴⁷ A.N.I.C., fond C.C. al P.C.R., Secția Administrativ-Politică, dosar nr. 5/1952, f. 14.

⁴⁸ *Ibidem*.

⁴⁹ Vasile Vîlcu a îndeplinit, ulterior, mai multe funcții de conducere în aparatul de partid și de stat: prim-secretar al Comitetului P.M.R. al Regiunii Dobrogea și apoi al județului Constanța și membru al Consiliului de Stat.

⁵⁰ Mihai Pelin, *op. cit.*, p. 29.

⁵¹ Mihai Gavriluc a condus Direcția I până la 15 iulie 1959, când ministrul Afacerilor Interne, Alexandru Drăghici, a propus pensionarea acestuia, argumentând că „în muncă este indisciplinat și dezordonat, i se ordonă să execute într-un fel o lucrare și el nu ține cont de ordinul primit și o execută după cum îl taie capul, ceea ce a dus la dărâmarea unor acțiuni”. Gavriluc mai era acuzat că „este îngâmfat și îi place mult să se laude”, precum și de

fost numiți Nicolae Doicaru, Solomon Sabău, Gheorghe Pele și Aurel Moiş⁵². Dintre locuitorii șefului D.I.E. numiți la sfârșitul anului 1955 se vor evidenția în anii următori colonelul Nicolae Doicaru, fost șef al Direcției Regionale de Securitate Constanța și colonelul Aurel Moiş. Ambii se pare că aveau puternice legături cu serviciile secrete sovietice, fapt ce era de natură de a le consolida pozițiile în cadrul D.I.E.⁵³

Direcția era compusă, în intervalul 1951-1955, dintr-un secretariat, două secții: una de cifru (Secția H) și una „Avize și Pașapoarte”, zece servicii, un birou independent și o rezervă a directorului.

Serviciul Secretariat asigura controlul asupra îndeplinirii sarcinilor trasate de șeful direcției, întocmea sinteze asupra rezultatelor obținute, ținea legătura cu Ministerul Afacerilor Externe și cu Ministerul Comerțului Exterior și avea în evidență fondurile bănești. Același serviciu asigura traducerea materialelor, executa lucrări de reproducere și fotografiere, ținea legătura radio cu rezidențele și asigura evidența dosarelor operative și a cartotecii. Avea în componere cinci birouri.

Serviciul Cadre studia, verifica și selecționa cadrele și asigura pregătirea acestora prin școli speciale. De asemenea, cerceta abaterile disciplinare și propunea măsurile de rigoare.

Serviciul I avea ca obiect de activitate munca informativ operativă în rândul emigrației române din străinătate și era structurat pe trei birouri, după aria geografică vizată: Biroul I acționa în Germania Occidentală și Austria, Biroul II acoperea activitatea românilor din Franța, Anglia, Italia și S.U.A. Deosebit de interesantă era activitatea Biroului III. Acesta se ocupa cu folosirea informativă a bisericilor române din străinătate în scopul formării unor grupuri de simpatizanți ai regimului instaurat în România.

Serviciile II, III, IV și V se ocupau de culegerea de informații din țările aflate în atenția regimului comunist de la București dar și a celor care prezentau interes pentru Moscova. *Serviciul II* avea ca arie de activitate spațiul Germaniei de Vest și al Austriei și era compus din două birouri. *Serviciul III* avea tot două birouri și acționa în S.U.A., Canada și Anglia. *Serviciul IV* cuprindea trei birouri și viza Franța, Italia și Belgia. *Serviciul V* ducea munca informativ-operativă în Turcia, Israel, Egipt și Siria.

Serviciul VI se preocupa cu obținerea de date și informații de natură tehnico-științifice din țările dezvoltate.

Serviciul VII avea ca atribuții sintetizarea informațiilor obținute prin agentură și prelucrarea acestora sub forma unor buletine informative, rapoarte speciale și rapoarte de presă.

Serviciul VIII se ocupa cu exploatarea informativă a foștilor colaboratori ai S.S.I.-ului.

Prevenirea pătrunderii în cadrul oficiilor R.P.R. din străinătate a serviciilor de informații din țările occidentale cădea în sarcina *Biroului IX*. Un rol deosebit în structura D.I.E. revenea secțiunii intitulată „Rezerva Directorului”. Aceasta se compunea din cadrele ce erau în pregătire pentru munca în exterior și a celor chemați în țară pentru instructaj.

încălcarea instrucțiunilor de remunerare a agenturii, fapt ce a dus la „risipă de valută și la deconspirarea unor agenți”. – A.N.I.C., fond C.C. al P.C.R., Secția Cancelarie, dosar nr. 26/1959, ff. 158-159. După 1959, păstrându-și calitatea de membru al C.C. al P.C.R., a îndeplinit funcții de comandă în aparatul de partid și de stat între care și pe cea de ministru al Controlului de Stat.

⁵² Eugen Denize, *Comunismul românesc de la începuturi până la moartea lui Gh. Gheorghiu Dej*, în „Memoria”, nr. 30, p. 21.

⁵³ Cristian Troncotă, *Istoria serviciilor secrete românești de la Cuza la Ceaușescu*, București, Editura „Ion Cristoiu”, 1999, p. 327.

Atribuțiile D.I.E.

Nou-creata direcție trebuia să îndeplinească următoarele atribuții⁵⁴:

– Descoperirea din timp a acțiunilor dușmănoase și de spionaj din țările imperialiste împotriva României și a lagărului socialist.

– Obținerea de documente secrete cu caracter politic, economic și militar din lagărul imperialist.

– Pătrunderea în centrele de spionaj occidentale cu scopul descoperirii agenților trimiși de către aceste centre în țara noastră.

– Stabilirea situației politice și economice din țările capitaliste și a „contradicțiilor din lagărul imperialiștilor”.

– Organizarea muncii informative pe bază de rezidențe în următoarele țări: S.U.A., Anglia, Germania Occidentală, Franța, Italia, Belgia, Austria, Elveția, Turcia, Grecia, Egipt, Israel și Siria–Liban.

– Desfășurarea de acțiuni informativ-operative împotriva emigrației române din străinătate „cu scopul de a descompune organizațiile și grupările politico–reacționare, de a cunoaște din timp acțiunile lor dușmănoase împotriva R.P.R. și de a convinge spre repatriere elementele din această emigrație”. De asemenea, erau prevăzute acțiuni care să compromită „conducătorii emigrației românești reacționare față de stăpânii lor și opinia publică”⁵⁵, precum și crearea unei situații de neîncredere generală și suspiciune în interiorul emigrației.

– Infiltrarea în cadrul bisericilor ortodoxe din străinătate în scopul formării în grupurile din jurul acestora a unui curent de opinie favorabil regimului comunist.

– Organizarea muncii în rândurile emigrației evreiești de proveniență românească stabilită în Israel pentru a slăbi activitatea organizațiilor sioniste în rândurile evreilor din R.P.R. precum și pentru a folosi posibilitățile de informare în Israel împotriva altor state capitaliste.

– Obținerea pe orice cale de patente și informații cu caracter tehnico–științific din țările capitaliste.

– Asigurarea supravegherii operative și de apărare a coloniei românești și a oficiilor diplomatice ale R.P.R. în străinătate.

– Prevenirea pătrunderii serviciilor de informații și contrainformații dușmane în rândurile coloniei românești și a reprezentanților R.P.R.

Ministerul Securității Statului (M.S.S.) (septembrie 1952 – septembrie 1953)

Pe fundalul luptelor intestinale din partid și al tensionării situației internaționale, au fost elaborate proiectele de creare a unui minister al Securității⁵⁶. Date interesante privind geneza acestui proiect și rațiunile care au stat la originea sa reies din stenograma

⁵⁴ A.C.N.S.A.S., fond M.A.I. - D.M.R.U., inv. nr. 7.364, dosar nr. 12, f. 865.

⁵⁵ Idem, dosar nr. 10, f. 13.

⁵⁶ Accastă reorganizare de amploare a fost îndelung studiată, mărturie stând faptul că înființarea Ministerului Securității Statului era hotărâtă și cunoscută de principalii lideri ai partidului încă de la începutul lunii iulie 1952. O dovedește faptul că în ședința Consiliului de Miniștri din 11 iulie 1952, în care se discuta proiectul Constituției R.P.R., Gheorghiu-Dej atrăgea atenția: „Se modifică Constituția. Sunt unele ministere care nici n-au apărut și noi dăm publicității înainte de a avea ministerele, dăm publicității existența lor. Aș propune ca Ministerul Securității Statului să-l ștergem și să-l adăugăm atunci, căci este timp până se dezbate Constituția. Ministerul Cărbunelui și al Chimiei este bine să rămână, căci până dezbaterem noi Constituția, va apare” – A.N.I.C., fond Consiliul de Miniștri, Stenograme, dosar nr. 7/1952, f. 89.

ședinței Biroului Politic al C.C. al P.M.R. din 2 septembrie 1952, ședință ce a fost axată tocmai pe această problemă.

Potrivit lui Gheorghiu-Dej, scopul scindării M.A.I. în Ministerul Securității Statului și Ministerul de Interne era acela de „a îmbunătăți activitatea organelor noastre de stat, ca o necesitate rezultând din ascuțirea luptei de clasă împotriva dușmanului de clasă, împotriva încercărilor imperialiștilor din afară, în interesul specializării, ridicării calificării acestor organe, delimitarea funcțiilor după natura muncii respective”⁵⁷.

Unii cercetători sunt de opinie că impulsul reorganizării Securității a venit din exterior, mai precis de la Moscova, variantă ce ni se pare credibilă având în vedere cele afirmate de către Gheorghiu-Dej în amintita ședință: „La aceste proiecte de organizare au lucrat tovarășii de la Ministerul de Interne câteva luni de zile, *au studiat experiența U.R.S.S. în această privință* (subl. ns.), s-au întocmit două proiecte de organizare care consider că răspund sarcinilor actuale și perspectivelor ce se pun în munca organelor noastre de stat, etapei în care ne găsim noi”. Semnificativ este și faptul că reorganizări similare au fost efectuate în această perioadă și în alte țări „de democrație populară”.

Dincolo de retorica oficială, încărcată de ideologie, adevăratele rațiuni ce au dus la reorganizare au fost sintetic enunțate de Alexandru Drăghici, viitorul ministru al Securității Statului: „Principiile care stau la baza organizării Ministerului Securității și Ministerului Afacerilor Interne sunt determinate de *cuprinderea tuturor organismelor sub comanda noastră și în același timp un control foarte serios asupra sarcinilor exercitate de către conducere* (subl. ns.), control care să tindă în permanență la îmbunătățirea muncii”⁵⁸.

Cu alte cuvinte, conducerea partidului încerca să-și asigure un control cât mai eficient asupra unei instituții care se dovedise periculos de autonomă și de ermetică față de ochiul vigilent al Partidului. Problema subordonării stricte a Securității față de conducerea de partid va continua, de altfel, să provoace destule dispute și în anii următori, această subordonare căpătând accente ferme abia în ultimii ani de viață ai lui Gheorghiu-Dej.

Potrivit proiectului inițial, Ministerul Securității Statului (M.S.S.) urma să aibă atribuții destul de largi, reunind în cadrul său, în afara Securității, Miliția, Trupele de Securitate și Trupele de Grăniceri. Ministerului de Interne urmau să-i revină „închisorile, sub formă de colonii de muncă în cea mai mare parte, Arhiva Statului și Pompierii”⁵⁹. Organigramele finale, adoptate prin Decretul nr. 324 din 20 septembrie 1952, au fost însă diferite. Ministerul Securității Statului avea următoarea structură organizatorică:

Aparatul Central:

- Direcția „Informații Externe”
- Direcția „Contraspionaj”
- Direcția „Contrasabotaj”
- Direcția „”Securitate Transporturi”
- Direcția „Filaj și Investigații”
- Direcția „Cercetări Penale”
- Direcția „Contrainformații Armată”
- Direcția „Pază Demnitari”

⁵⁷ A.N.I.C., fond C.C. al P.C.R., Secția Cancelarie, dosar nr. 77/1952, f. 20.

⁵⁸ *Ibidem*, f. 21.

⁵⁹ *Ibidem*.

- Direcția Trupelor de Securitate
- Direcția „Cadre și Școli”
- Direcția Generală Politică
- Direcția Generală a Miliției
- Direcția Administrativă
- Serviciul K – „Contrainformații Miliție și Penitenciare”
- Inspectoratul General (Corpul de Inspecții)
- Serviciul „Contabilitate”
- Serviciul Poștal Special
- Serviciul „Tehnic Operativ”
- Serviciul „Contrainformații Radio”
- Serviciul „Verificări Corespondență”
- Serviciul „Evidență Operativă”
- Serviciul Secretariat

Aparatul teritorial: cuprindea **18 direcții regionale de securitate**, potrivit împărțirii administrative a țării.

Ministerul Afacerilor Interne avea, de asemenea, o structură alcătuită dintr-un aparat central și unul teritorial. Aparatul central reunea:

- Direcția Generală a Penitenciarelor și Coloniilor de Muncă
- Comandamentul Trupelor de Pază M.A.I.
- Comandamentul Pompierilor
- Direcția Cadre
- Inspectoratul General de Control
- Direcția Administrativă
- Direcția Contabilității
- Direcția Arhivelor Statului
- Departamentul Gospodăriei Comunale și Industriei Locale
- Serviciul Secretariat

Aparatul teritorial era alcătuit din 18 de direcții regionale M.A.I., ca și în cazul M.S.S.

Potrivit lui Alexandru Drăghici, nou-creatului Minister al Securității Statului îi revenea sarcina ca „în cadrul organelor sale să-și dezvolte combativitatea, puterea de lovire în dușman, specificul în ce privește adâncirea muncii agenților de informații și a lupta împotriva dușmanului, ca toată banda de spioni care mai face greutăți să fie descoperită”⁶⁰.

În același sens, în Hotărârea Biroului Politic „cu privire la înființarea Ministerului Securității Statului și a Ministerului Afacerilor Interne” se preciza: „ținând seama de intensificarea activității serviciilor de informații capitaliste și a elementelor dușmănoase din interiorul țării, Biroul Politic al C.C. al P.M.R. consideră ca necesitate urgentă întărirea muncii de asigurare a securității Statului și măsurilor cu caracter obștesc pentru folosirea cât mai eficientă a criminalilor în muncă”⁶¹.

⁶⁰ A.N.I.C., fond C.C. al P.C.R., Secția Cancelarie, dosar nr. 77/1952, f. 20.

⁶¹ *Ibidem*, f. 26.

Structura Securității a fost, **în perioada septembrie 1952-septembrie 1953**, următoarea:

Direcția A – „Informații Externe” - director – gen. Serghei Nikonov (Serghei Nicolau)

Direcția I – „Contraspionaj” - director - lt.-col. Eugen Szabo, loțiitori: mr. Baci Dumitru, cpt. Bucur Nicolae

Direcția a II-a – „Contrasabotaj” - director - col. Nicolae Stoica; loțiitori: lt.-col. Iosif Breban, lt.-col. Ștefan Turel.

Direcția a III-a – „Informații Interne” – („Lupta contra Activității Politice Subversive”) – director - lt.-col. Pavel Aranici; loțiitori: lt.-col. Gh. Petrescu, lt.-col. Hristache Zambetti.

Direcția a IV-a – „Contrainformații în armată” - director – gen.-mr. Grigore Naum, loțiitori: lt.-col. Racovschi Mănescu, lt.-col. Ioan Marin. Era alcătuită din șapte servicii și avea un efectiv prevăzut de 218 angajați: 193 ofițeri, un subofițer și 24 angajați civili (faptic, în aprilie 1953, existau doar 189 de angajați).

Direcția a V-a – „Transporturi”⁶² - director lt.-col. Andrei Gluvcov.

Direcția a VI-a – „Anchete” - director - lt.-col. Francisc Butyka; loțiitori: mr. Gheorghe Chirtu, mr. Nicolae Toma. Direcția era alcătuită dintr-un secretariat și patru servicii, având 167 de posturi (162 ocupate).

Direcția a VII-a – „Filaj și investigații” - director - mr. Vasile Dinescu. Avea în componere trei servicii.

Direcția a VIII-a – „Tehnică Operativă” - director - mr. Nicolae Panaitescu, loțiitor – mr. Alexandru Szacsko⁶³. Direcția avea trei servicii, îndeplinind practic atribuțiile structurilor anterioare de instalare a tehnicii operative (Serv. I), contrainformații radio (Serv. II) și cenzură a corespondenței (Serv. III). Numărul de posturi prevăzut în schemele de organizare era de 524⁶⁴.

Direcția a IX-a – „Protecția ministerelor, paza demnitarilor” - director lt.-col. Dionisie Dobre; loțiitori: lt.-col. Valeriu Bucicov, mr. Ion Tudosă. Direcția avea 742 de posturi.

Direcția Cadre - director - col. Alexandru Demeter.

Direcția Secretariat – director - mr. Vasile Crăciunoiu; loțiitor lt. maj. Ioan Jura. Ca structură, direcția avea în componență: Biroul Corespondență, Biroul Evidență și Control, Biroul Informare, Biroul Documentare, Oficiul Juridic, Biroul Cereri și Reclamații, Biroul Dactilografe, cabinetele miniștrilor și loțiitorilor. Schema de organizare prevedea 90 de posturi.

Serviciul Inspecții – șef serviciu - mr. Aurel Gheorghe, loțiitor cpt. Haralambie Dragu. Era alcătuit din 25 de ofițeri și doi angajați civili, existând trei corpuri de inspectori: unul pentru direcțiile centrale, unul pentru direcțiile regionale și al treilea pentru celelalte direcții. Ca atribuții, serviciul trebuia să verifice munca informativ-operativă, precum și cererile și plângerile cu privire la abuzurile săvârșite de unii angajați ai Securității.

⁶² În perioada 1 februarie 1952 – 1 iulie 1953 a purtat denumirea de Direcția a VI-a, apoi, între 1 iulie 1953 și 1 ianuarie 1954 Direcția a V-a. După această dată și până la 1 martie 1960, când a fost desființată, a fost numită Direcția a VI-a - cf. *Securitatea I...*, p. 224.

⁶³ A.C.N.S.A.S., fond M.A.I.-D.M.R.U., nr. inv. 7.358, vol. 41, f. 525.

⁶⁴ Idem, nr. inv. 7.354, vol. 13, f. 810.

Serviciul „C” – „Arhivă și Evidență Operativă”, condus de col. Gogu Gh. Popescu (succedat la scurtă vreme de lt.-col. Wilhelm Einhorn), locuitori: lt.-col. Ilarie Savenco și lt.-col. Nicolae Mateescu. Serviciul era subordonat direct ministrului Securității Statului și locuitorilor săi. Serviciul „C” era organizat astfel: un secretariat, patru secții (cu 10 birouri în total) și un birou inspectorat, cu un total de 267 de posturi.

Serviciul „E” – „Cifru” (ulterior, se va numi Serviciul „H”) - condus de mr. Emanoil Schmerller, locuitor: cpt. Gheorghe Stănescu. Avea 87 de posturi (efectiv ocupate: 53) și era structurat pe patru secții și un secretariat.

Serviciul „K” – „Contrainformații militare în penitenciare”⁶⁵ – șef serviciu: cpt. Ștefan Barbu, locuitor fiind lt. maj. Traian Popescu. Avea în componere trei birouri și un număr de 38 de angajați.

Serviciul „T” – „Interceptări convorbiri și radioascultare”⁶⁶ - condus de lt.-col. Szasko Alexandru, locuitori șefi serviciu: lt. maj. Gheorghe Simionescu, cpt. Iulius Plăpceanu, cpt. Nicolae Simion, mr. Constantin Constantinescu. Avea un efectiv de 424 persoane și următoarea structură:

Secția I „Instalație ascultare interioară”, cu birourile: „Studii de instalații” și „Instalații”;

Secția a II-a „Exploatarea instalațiilor interioare”, cu birourile: „Posturi limbi străine” (existau operatori pentru limbile franceză, engleză, germană, sârbă, turcă, italiană, ebraică, greacă), „Posturi limba română” și „Dactilografe și evidența materialelor”;

Secția a III-a „Interceptări telefonice”, cu birourile: „Interceptări urbane”, „Interceptări internaționale și interurbane”, „Reproduceri limbi străine”, „reproducere limba română”, „Dactilografieri – evidență” și „Masa de observații”.

Secția a IV-a „Întreținere aparate”, cu birourile „Întreținere preventivă” și „Reparații capitale”.

Secția a V-a „Laborator, atelier și evidența materialelor”, cu birourile „Studii și proiecte”, „Atelier mecanic construcții electrotehnic”, „Evidența materialelor”.

⁶⁵ Serviciul a preluat, practic, atribuțiile fostei Direcția a VII-a din D.G.S.S., structura sa fiind definitivată la 1 iunie 1953. În această perioadă, activitatea serviciului era completată de aceea a *Serviciului Operativ al închisorilor, lagărelor și coloniilor*, condus de lt.-col. Coman Stoilescu și având o schemă de 189 de posturi. După cum rezultă dintr-un ordin al lui Alexandru Drăghici, din 15 ianuarie 1954, activitatea acestui serviciu avea numeroase deficiențe. Astfel, conducerii i se reproșau evadarea a peste 140 de deținuți în anul 1953, rebeliunea deținuților din lagărul Poarta Albă (din aprilie 1953), nedescoperirea la timp a „abuzurilor serioase săvârșite” de personalul sistemului de detenție (la colonia Bârlad, „sub pretext că sunt tratați de reumatism, deținuții bolnavi erau puși să suporte tensiunea curentului electric, legați de mâini și de picioare”, în vreme ce la Colonia Cernavodă nr. 2 „unii deținuți au fost ținuți în carceră câte 20-30 de zile și, ca urmare a regimului nelegal ce li s-a aplicat, mulți deținuți au murit în carceră, iar alții au fost scoși cu picioarele degerate sau chiar putrezite”). Astfel de stări de lucruri erau puse pe seama „atitudinii de nepăsare criminală față de muncă și de executare a îndatoririlor de serviciu și de cetățean din partea unor comandanți ai închisorilor, lagărelor și coloniilor”, dar și faptului că „munca pu agentura nu corespunde cerințelor crescânde”, existând „corpuri, barăci și sectoare [din lagăre] unde agentura lipsește cu desăvârșire” – A.C.N.S.A.S., fond M.A.I.-D.G.J., inv. nr. 3.612, dosar nr. 1/1954, ff. 28-47, *passim*. Începând cu ianuarie 1954, activitatea *Serviciului Operativ al închisorilor, lagărelor și coloniilor* a fost completată de cea a Serviciului Independent „D” „Internări deținuți”, ale cărui atribuții au fost precizate prin ordinul ministrului Afacerilor Interne nr. 9/15 ianuarie 1954 – A.C.N.S.A.S., fond M.A.I.-D.M.R.U., inv. nr. 3.614, vol. 1, f. 238. Necesitățile informative în rândul deținuților au determinat înființarea, în august 1954, a unei noi structuri, Serviciul „Dislocări și Domicilii Obligatorii” (S.D.D.O.), cu 15 posturi, condus de lt.-col. Einhorn Wilhelm, serviciu care acționa exclusiv în rândul persoanelor deportate sau cu domiciliu obligatoriu. Acesta a funcționat până în mai 1956, după care atribuțiile sale au fost preluate de serviciile „C” („Evidență și Arhivă”) și „D” („Internări deținuți”).

⁶⁶ Acest serviciu a fost desprins din cadrul Direcției a VIII-a în septembrie 1953 și a funcționat ca atare până în august 1963, când a devenit Direcția „T” „Tehnică Operativă” – cf. Nicolae Ioniță, *Șefii unităților centrale și teritoriale de Securitate. 1948-1989*, în „Caietele C.N.S.A.S.”, anul VII, nr. 1(13)/2014, p. 41.

Secția a VI-a „Laboratoare”, cu următoarele birouri: „Expertiză și contrafaceri”, „Foto” și „Chimie”

Secția a VI-a /I/ cu trei birouri: „Legătura radio-operativă”, „Laborator radio” și „Telefoane interurbane speciale”.

Serviciul Închisori Preventive (denumit inițial Serviciul IX Comandatură) – șef serviciu mr. Dumitru T. Stanciu. Serviciul era structurat pe cinci birouri, avea un efectiv de 57 de angajați și se ocupa de gestionarea unor spații de detenție aflate la dispoziția Securității în închisorile „Bloc Central”, „Uranus”, „Plevnei” și „Mihai Vodă”, care, din punct de vedere formal, depindeau de Ministerul Afacerilor Interne.

Nici această nouă organizare a Securității nu s-a dovedit mai longevivă. Urmându-se modelul sovietic⁶⁷, la **7 septembrie 1953** M.S.S. a fuzionat cu M.A.I.⁶⁸. Așa cum atestă documentele, în mod paradoxal, o serie de restructurări de natură organizatorică au precedat decizia unificării celor două ministere. Astfel, la 1 iunie și 1 iulie 1953 unele direcții (a VIII-a, a IX-a și apoi a V-a, a VI-a) își schimbă denumirea. Noi reorganizări au avut loc la 1 noiembrie 1953 și la 1 ianuarie 1954. În urma contopirii celor două ministere, aparatul central al Ministerului Afacerilor Interne a căpătat următoarea configurație:

Direcția „Informații Externe”

Direcția „Contraspionaj”

Direcția „Contrasabotaj”

Direcția „Securitate Transporturi”

Direcția „Pază Demnitari”

Direcția „Filaj și Investigații”

Direcția „Cercetări Penale”

Direcția „Contrainformații Armată”

Direcția Generală Politică

Comandamentul Trupelor M.A.I.

Direcția Generală a Miliției

Direcția Generală a Penitenciarelor și Coloniilor de Muncă

Comandamentul Pompierilor

Inspectoratul General de Control

Direcția „Cadre și Școli”

Direcția Arhivelor Statului

⁶⁷ În U.R.S.S., după doar 10 zile de la moartea lui Stalin, la 15 martie 1953, Beria, în încercarea de a-și consolida poziția, a decis încorporarea M.G.B.-ului în cadrul Ministerului Afacerilor Interne (M.V.D.) – Jeffrey T. Richelson, *Un secol de spionaj. Serviciile de informații în secolul XX*, București, Editura Humanitas, 2000, p. 300. Cert este că, înaintea fuziunii, a fost obținută „binecuvântarea” liderilor de la Kremlin. În stenograma ședinței comune a conducerii P.C.U.S. și conducerii P.M.R., desfășurată la Moscova în 13 iulie 1953, se menționează:

„Tov. Gheorghiu-Dej: ridică problema concentrării aparatului de stat.

Tov. Malenkov: măsura este bună, dar nu trebuie exagerat. Noi considerăm că s-a exagerat la voi. Ba facem contopiri, ba despărțim. În ce privește contopirea M.S.S. cu M.A.I., aici nu veți greși. Efectivul M.S.S. este imposibil de umflat.

Tov. Mikoian: Să reducereți lagărele.

Tov. Hrușciov: Veți reduce efectivele M.S.S. și M.A.I., se vor reduce și lagărele.” – A.N.I.C., fond C.C. al P.C.R., Secția Relații Externe, dosar nr. 26/1953, f. 19

⁶⁸ În mod inexplicabil, istoricul Cristian Troncotă oferă data de 7 septembrie 1955 pentru această fuziune. Nu este vorba nici de o greșală de tipar, cum am fost înclinați să credem, întrucât autorul continuă cu fraza: „Câteva luni mai târziu, la 11 iunie 1956, prin Hotărârea Consiliului de Miniștri nr. 1.361, Ministerul Afacerilor Interne a fost reorganizat și împărțit în două departamente: Departamentul Securității și Departamentul Internelor” – Cristian Troncotă, *Istoria Securității regimului comunist din România. 1948-1964*, București, I.N.S.T., 2003, p. 25.

Departamentul Gospodăririi Comunale și Industriei Locale
 Serviciul „K” – Contrainformații Miliție și Penitenciare
 Serviciului Independent „D” „Internări deținuți”
 Serviciul „Dislocări și Domicilii Obligatorii”
 Serviciul „B” („T2”) – „Contrainformații Radio”
 Serviciul „F” („T3”) – „Verificări Corespondență”
 Serviciul „T” – „Tehnică operativă”
 Serviciul „C” – „Evidență Operativă”
 Serviciul Poștal Special
 Serviciul „Organizare – Mobilizare”
 Direcția Administrativă
 Direcția Contabilitate
 Serviciul Secretariat⁶⁹.

După contopirea Ministerului Securității Statului și a Ministerului Afacerilor Interne, aparatul Securității a continuat să funcționeze, în linii mari, în parametri stabiliți prin măsurile anterioare. Singurul domeniu care a beneficiat de o atenție aparte a fost acela al activităților derulate peste hotare.

Reorganizarea D.I.E. (1955)

În ciuda înlăturării lui Serghei Nicolau din fruntea direcției și a infuziei de activiști de partid, activitatea de culegere de informații din exterior a lăsat mult de dorit în primii ani de funcționare. Evoluțiile internaționale și presiunile sovietice au determinat conducerea de la București să treacă la măsuri ferme pentru dinamizarea acestui sector scânteia declanșatoare a procesului de reformă al structurii de specialitate fiind, cel mai probabil, atacul asupra Legației României de la Berna, din 14-16 februarie 1955⁷⁰.

Acest atac a arătat că situația operativă din rândul emigrației românești anticomuniste era departe de a fi stăpânită, astfel că Direcția I era avertizată de conducerea Ministerului Afacerilor Interne să-și amelioreze munca, fiindu-i indicate obiective concrete ce trebuiau realizate cu prioritate. A fost impusă o verificare riguroasă a agenturii existente, în scopul înlăturării „elementelor dubioase, nesincere și balastului din agentură”⁷¹. Acțiunea de verificare a agenturii s-a declanșat, în special, din cauza descoperirii infiltrării a trei agenți provocatori în cadrul rețelei de la Roma. În urma verificărilor au fost eliminați 52 de agenți⁷² și 84 de ofițeri. Se insistă pentru intensificarea eforturilor de creare a unei agenturi calificate, care să dispună de posibilități informative în obiectivele ce se aflau pe lista de priorități a Direcției I.

⁶⁹ Ministerul de Interne, *Organizarea și funcționarea organelor Ministerului de Interne de la înființare până în prezent*, uz intern, București, 1978, pp. 114-115; am redat aici nu doar structura Securității, ci a întregului Minister al Afacerilor Interne, pentru a sublinia tendința acestuia de a se ocupa de cele mai diverse sfere de activitate, de a-și extinde competența și controlul asupra cât mai multor segmente ale societății, precum și pentru a releva interferențele care existau, inevitabil, între diferitele componente ale aparatului represiv (Securitate, Miliție, Trupe de Securitate, Trupe de Grăniceri, Penitenciare).

⁷⁰ Vezi, pe larg, Stejărel Olaru, *Cei cinci care au speriat Estul*, Iași, Editura Polirom, 2003.

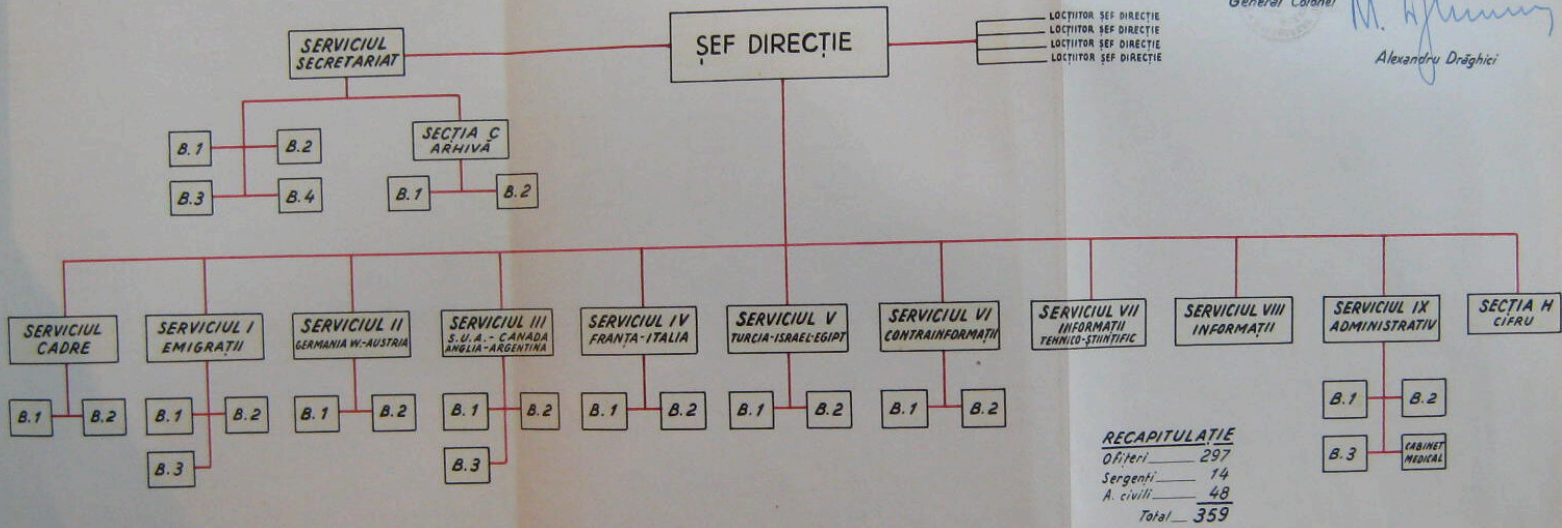
⁷¹ A.N.I.C., fond C.C. al P.C.R., Secția Cancelarie, dosar nr. 83/1955, f. 101.

⁷² *Ibidem*, f. 108.

SCHEMA DE ORGANIZARE A DIRECȚIEI IA

APROB
 MINISTRUL AFACERILOR INTERNE
 General Colonel

Alexandru Drăghici

Astfel de obiective erau guvernele, parlamentele și principalele partide politice din S.U.A., Anglia, Franța, Italia și Germania Occidentală. În aceeași categorie se înscriau și comandamentele N.A.T.O. din Franța și Ismir (Turcia), comandamentele bazelor militare americane din Anglia și Turcia, statele majore ale armatelor principalelor state occidentale precum și unele instituții tehnico-științifice din aceleași state. Nu mai puțin importantă era considerată penetrarea informativă a organizațiilor „emigrației reacționare române, cu scopul destrămării acestora”¹. Trebuie menționat că Securitatea română a fost singurul serviciu secret comunist care și-a propus un astfel de obiectiv, celelalte preferând să folosească membrii emigrației în scopul de a promova interesele statului.

Pentru atingerea unor astfel de obiective, Direcția I dispunea, la începutul anului 1955, de o agentură alcătuită din 104 agenți dar, în urma verificărilor, numărul lor a fost redus cu 50%, iar din cei rămași numai 18 se aflau în obiective importante și aveau posibilități reale de muncă informativă. Recrutările au continuat pe parcursul anului, reușindu-se atragerea unor persoane valoroase. Printre cele mai importante recrutări din anul 1955 s-au numărat: un agent cu legături directe la comandamentul NATO din Franța, un agent cu posibilități de pătrundere în bazele militare americane din Anglia, un agent în Austria care procura materiale secrete de la serviciile secrete americane referitoare la acțiuni ce vizau R.P.R. Direcția I luase în studiu și pregătire pentru recrutare, în aceeași perioadă, un număr destul de însemnat de persoane, printre care menționăm: un inginer chimist de la Centrul de Cercetări Științifice din Paris, un inginer topograf din armata franceză, o persoană din S.U.A. cu posibilități informative în domeniul fizicii nucleare, diverși ziariști din Marea Britanie, S.U.A., Israel, Franța, precum și doi ofițeri – unul din armata turcă și unul din Israel².

Activitatea din străinătate a Direcției I cuprindea rezidențe în zece țări:

Nr. crt.	Țara	Numărul de lucrători operativi	Numărul de radiotelegrafiști	Numărul de șoferi
1.	S.U.A.	2	1	–
2.	Argentina	2	1	–
3.	Anglia	5	1	1
4.	Franța	5	1	1
5.	Italia	3	1	1
6.	Austria	6	1	1
7.	Germania			
	–Berlin	3	1	1
	–Frankfurt pe Main	2	–	1
8.	Turcia			
	–Istanbul	2	1	1
	–Ankara	1	–	–
9.	Israel	4	1	1
10.	Egipt	1	1	–
11.	Total	36	10	8

¹ *Ibidem*, f. 102.

² *Ibidem*, f. 109.

În perioada 1955-1956 era prevăzută înființarea unor noi rezidențe în Belgia, Olanda, Elveția și Siria. Pentru acoperirea necesarului de cadre, Ministerul Afacerilor Interne a decis înființarea a zece birouri regionale care să selecteze persoane cu aptitudini pentru munca în cadrul Direcției I și să trimită fișele acestora la centrala de la București. Problemele ce țineau de numărul și calitatea personalului care lucra în cadrul direcției reprezentau o preocupare majoră pentru conducerea spionajului românesc. În 1955 lucrau în cadrul Centralei și la rezidențe un număr de 161 ofițeri, înregistrându-se un deficit față de schema de încadrare de 116 ofițeri. Istoricul Cristian Troncotă susține că „la început D.I.E. a fost încadrată cu 700 de cadre și avea mai mulți ofițeri sovietici decât toată Securitatea internă”³. Întrucât sursa acestei informații nu este indicată, nu putem să o contestăm, dar trebuie să menționăm că în organigramele oficiale aflate în arhiva Ministerului de Interne cifra cea mai mare de angajați ai D.I.E. pentru perioada 1951-1956 este de 359 de persoane dintre care 297 ofițeri, 14 sergenți și 48 angajați civili⁴.

Dincolo de problema numerică, mult mai gravă era situația pregătirii profesionale și a gradului de cultură generală a ofițerilor. Deși la înființare, în 1951, Secretariatul C.C. al P.M.R. elaborase o hotărâre prin care se prevedea repartizarea anuală a 40 de oameni cu o pregătire adecvată, situația cadrelor din Direcția de Informații Externe era extrem de precară. Din cei 161 de ofițeri numai 19 aveau studii superioare, 59 urmaseră cursurile unor școli medii, iar 83 dintre ei aveau doar școli elementare. Se pare că nici chiar cursurile elementare și medii nu fuseseră absolvite integral, deoarece la cursurile organizate în cadrul centralei fuseseră înscriși 34 de ofițeri pentru studii elementare și 85 pentru studii medii.

Întrucât o bună parte din ofițerii direcției proveneau din trupele de grăniceri sau din sectoare administrative și nu cunoșteau specificul muncii de informații externe, au fost selecționați 20 de ofițeri care, după ce au urmat un curs de studiere a limbii ruse de cinci luni de zile, au fost trimiși în U.R.S.S. pentru un curs de specializare cu durata de un an. Pentru o comparație a pregătirii ofițerilor de informații, să menționăm că, în aceeași perioadă, 68% din angajații Agenției Centrale de Informații a Statelor Unite erau absolvenți de cursuri universitare și de doctorat și 78% dintre ei cunoșteau limbi străine de circulație internațională⁵. Ca vârstă, în structurile Direcției I predominau ofițerii tineri și foarte tineri. Astfel, 24 de ofițeri aveau vârsta cuprinsă între 20-25 de ani, iar 91 între 25-30 de ani.

Situația gravă a deficitului de cadre cu o pregătire adecvată muncii de informații externe a determinat Biroul Politic al C.C. al P.M.R. să hotărască, în 1955, repartizarea unui număr de 100 de persoane cu studii superioare și care să cunoască bine o limbă străină pentru Direcția I-a. Slabul nivel de pregătire al majorității ofițerilor direcției a impus numeroase schimbări și mutări de cadre în Centrală și la rezidențe, fapt ce a afectat și mai mult calitatea muncii de informații.

Situația nu s-a îmbunătățit foarte mult nici în perioada următoare, ba chiar dimpotrivă. În anul 1956 Direcția a I Informații Politice Externe avea prevăzute în schema de organizare 465 de posturi, iar în urma reorganizării generale a Ministerului Afacerilor Interne din 20 iunie 1956 schema a fost redusă la 400 de posturi⁶,

³ Cristian Troncotă, *op. cit.*, p. 325.

⁴ A.C.N.S.A.S., fond M.A.I. - D.M.R.U., inv. nr. 7.364, dosar nr. 13, f. 156.

⁵ Cristian Troncotă, *op. cit.*, p. 337.

⁶ A.C.N.S.A.S., fond M.A.I. - D.M.R.U., inv. nr. 7.364, dosar nr. 12, f. 96.

menținându-se deficitul numeric de personal care, cumulat cu deficitul calitativ, afecta activitatea direcției. De la această dată, Direcția I capătă următoarea structură: *Secretariat; Serviciul II* – se ocupa cu munca informativă împotriva S.U.A., Angliei și țărilor din America Latină; *Serviciul III* – viza Germania și Austria; *Serviciul IV* se ocupa de problema emigrației; *Serviciul V* acționa în Franța, Italia, Elveția, Benelux, țările scandinave; *Serviciul VI* se ocupa cu munca informativă împotriva țărilor din Orientul Apropiat (în special Turcia și Israel); *Serviciul VII* se preocupa de informațiile tehnico–științifice; *Serviciul VIII* ducea munca de contrainformații în străinătate; *Serviciul IX* – administrare și gospodărire. *Serviciul Cadre* ținea evidența, verifica și studia cadrele direcției pregătind materialele pentru înaintare în grad, decorare, trecere în rezervă, pensionare. *Biroul Cifru* prelucra întreaga corespondență cifrată a direcției, iar *Biroul Dezițe* asigura valuta necesară în scopuri operative⁷.

În plan intern, structurile Securității se prezentau, din punct de vedere organizatoric și al atribuțiilor, după cum urmează:

Direcția „Contraspionaj” (Direcția a II-a)

Avea în această perioadă următoarele atribuții:

„- asigură acțiunea informativ-operativă asupra diplomaților țărilor capitaliste acreditate în R.P.R., descoperind, demascând și lichidând activitatea lor de spionaj și legăturile lor de spionaj din țară;

- pătrunde în centrele de spionaj din străinătate cu scopul preluării canalelor lor de legătură și demascării agenturii acestor centre, trimisă în țară;

- duce acțiune informativ-operativă, descoperă, folosește și lichidează canalele de legătură existente în țară ale serviciilor de spionaj imperialiste și agentura acestor servicii;

- asigură supravegherea operativă a diplomaților și reprezentanțelor diplomatice ale țărilor capitaliste din R.P.R.”⁸.

Direcția „Contraspionaj” era condusă de un director și patru locuitori, fiind compusă dintr-un secretariat, o secție de traduceri și 11 servicii.

Serviciul I, cu două birouri, ducea „munca contrainformativă împotriva serviciului de spionaj american”. *Serviciul II* se ocupa cu contracararea serviciului britanic de spionaj, având tot două birouri. *Serviciul III* acționa împotriva spionajului francez, *Serviciul IV* împotriva celui italian, iar *Serviciul V* împotriva serviciilor de spionaj austriece și vest-germane. *Serviciul VI* combătea spionajul israelian, *Serviciul VII* acționa împotriva spionajului din statele Orientului Apropiat, iar *Serviciul VIII* avea în obiectiv serviciile de spionaj ale altor țări capitaliste.

Serviciul IX urmărea pe cetățenii statelor capitaliste suspecti de spionaj care veneau cu interese oficiale în România, în vreme ce *Serviciul X* urmărea agenții „strecurați clandestin pe teritoriul țării”, precum și pe fugarii „care uneltesc împotriva statului”. Totodată, *Serviciul X* avea în competență și munca informativ-operativă împotriva centrelor de spionaj și a organizațiilor de emigranți care acționau împotriva regimului de la București.

Serviciul XI efectua supravegherea operativă a diplomaților acreditați la București, fotografiind și filmând momentele operative. Serviciul era alcătuit din patru secții de

⁷ Idem, dosar nr. 10, f. 15.

⁸ Idem, dosar nr. 3/1956, f. 9.

supraveghere operativă, un birou tehnic, un birou administrativ și o companie de milițieni.

Direcția „Lupta contra Activității Politice Subversive” (Direcția a III-a)

Avea următoarele atribuții:

„1. Descoperă, urmărește informativ și lichidează activitatea subversivă desfășurată de foștii legionari, legăturile acestora cu centrele legionare din străinătate și organizează evidențele membrilor fostei Mișcări Legionare.

2. Descoperă, urmărește informativ și lichidează activitatea subversivă a troțkiștilor, a deviatorilor de dreapta, a social-democraților, foștilor membri ai partidelor burghezo-moșierești, francmasonilor și monarhiștilor. Se ocupă cu depistarea și supravegherea informativă a celor ce difuzează scrisori anonime și manifeste dușmănoase, în scopul preîntâmpinării activității lor de subminare.

3. Duce munca de depistare și lichidare a activității organizațiilor dușmănoase din rândul clandestinității burghezo-naționaliste: iugoslave, germane, maghiare, sioniste și altele. Se ocupă cu depistarea legăturilor lor cu centrele naționaliste de peste graniță și organizează evidența elementelor naționaliste.

4. Duce munca de depistare și lichidare a grupurilor și elementelor dușmănoase care își duc activitatea lor de subminare împotriva regimului democrat din R.P.R., sub masca cultelor și sectelor. Se ocupă cu depistarea și supravegherea informativă a canalelor lor ilegale de legătură cu centrele religioase dușmănoase de peste frontieră care se găsesc în statele imperialiste și organizează evidența elementelor dușmănoase pe această linie.

5. Descoperă, urmărește informativ și lichidează activitatea subversivă desfășurată de ofițerii deblocați, foștii fabricanți, moșieri, foștii demnitari, provocatori, foștii polițiști, S.S.I.-iști și criminali de război și organizează evidența acestor elemente.

6. Se ocupă cu depistarea și urmărirea informativă a formațiunilor și grupurilor banditești cu caracter politic și a legăturilor lor. Ia măsuri de lichidare a acestor grupuri și formațiuni banditești în scopul prevenirii lor dușmănoase și de subminare a regimului de democrație populară din R.P.R. Se ocupă cu descoperirea, urmărirea informativă și lichidarea activității dușmănoase a persoanelor care manifestă intenții teroriste împotriva conducătorilor Partidului și ai Guvernului R.P.R. și împotriva activului de partid, a Sfaturilor Populare și a sectorului socialist.

7. Descoperă, urmărește informativ și ia măsuri de lichidare a activității criminale a elementelor dușmănoase infiltrate în Aparatul de Stat, Ministere și instituții din domeniul învățământului, artei, științei și culturii, sindicate, din mediul tineretului studios, a liberilor profesioniști și a asociațiilor sportive.

8. Întocmește evidența, organizează și efectuează urmărirea criminalilor de stat care au fugit de răspundere sau de sub supravegherea organelor de stat.

9. Efectuează control și dă ajutor practic organelor periferice de securitate, în toate problemele direcției”⁹.

Din punct de vedere organizatoric, **Direcția „Lupta contra Activității Politice Subversive”** avea opt servicii și era condusă de un director și doi locuitori.

Serviciul I avea patru birouri și se ocupa de problema legionară.

Serviciul II urmărea fostele „partide burghezo-moșierești”, având tot patru birouri.

⁹ *Ibidem*, ff. 16-17.

Serviciul III se ocupa de supravegherea „partidelor burghezo-moșierești și organizațiilor naționaliste ilegale din rândul minorităților naționale”, având cinci birouri: Biroul 1 se ocupa cu urmărirea iugoslavilor, Biroul 2 urmărea elementele din Partidul Național-Socialist German, Grupul Etnic German și alte organizații ale naționaliștilor germani, Biroul 3 urmărea organizațiile subversive maghiare, Biroul 4 urmărea organizațiile sioniste iar Biroul 5 avea ca obiectiv organizațiile naționaliste ale ucrainenilor, grecilor, armenilor, turcilor.

Serviciul IV „Culte și secte” era structurat pe patru birouri: Biroul 1 urmărea membrii cultului ortodox, Biroul 2 se ocupa de supravegherea cultelor greco-catolic și catolic, Biroul 3 urmărea „elementele dușmănoase” din cultele mozaic, luteran, protestant și musulman, iar Biroul 4 avea în obiectiv membrii cultelor religioase.

Serviciul V îi avea în vizor pe deblocați, criminali de război, foști polițiști, foști demnitari, foști fabricanți și era organizat pe trei birouri.

Serviciul VI „Bande și acte de teroare” avea tot trei birouri și urmărea grupurile de rezistență anticomunistă, precum și persoanele cu intenții de atentat împotriva liderilor de partid și de stat.

Serviciul VII, cu trei birouri, urmărea membrii aparatului de stat, personalități din artă-cultură (Biroul 1), elevii, studenții și cadrele didactice (Biroul 2) și liber-profesiștii, membrii asociațiilor sportive și culturale (Biroul 3).

Serviciul VIII („Urmăriti”) era organizat în două birouri și avea ca obiectiv identificarea și capturarea persoanelor care s-au sustras de la urmărirea penală. Biroul 1 întocmea evidența și urmărea informativ „criminalii de stat care au fugit în străinătate”, în vreme ce Biroul 2 făcea același lucru pentru cei „dispăruți în țară”.

Direcția „Contrasabotaj” („Lupta cu contrarevoluția economică” – Direcția a IV-a)

Această structură nu a suferit modificări prea importante nici din punct de vedere al atribuțiilor, nici din punct de vedere organizatoric. Atribuțiile direcției erau următoarele:

„1. Descoperirea și lichidarea elementelor contrarevoluționare din sectorul socialist al economiei, care desfășoară activitatea de subminare a economiei naționale, sabotaj, spionaj, diversiune în industrie, finanțe, comerț, agricultură, precum și organele centrale ale acestora.

2. Descoperă cetățenii care dețin și adună valută, valori istorice și opere de artă cu scopul de a le trimite în străinătate, organizează confiscarea lor și interceptează canalele prin care se fac astfel de operații. Descoperă și ia măsuri împotriva persoanelor care se ocupă cu speculații valutare internaționale, descoperă moșteniri și depuneri în străinătate care aparțin cetățenilor R.P.R. și ia măsurile necesare pentru luarea lor în primire și predarea în folosul statului.

3. Asigură păstrarea documentelor secrete de stat în ministere, întreprinderi și instituții de stat.

4. Conduce și controlează, prin șefii direcțiilor regionale, munca serviciilor create în acest scop”¹⁰.

Structura organizatorică a direcției cuprindea șase servicii și două secții:

Serviciul I – 3 birouri;

¹⁰ *Ibidem*, f. 25.

Serviciul II – 5 birouri;

Serviciul III – 4 birouri;

Serviciul IV – 3 birouri;

Serviciul V – 3 birouri;

Serviciul VI – 3 birouri;

Secția a VII-a – 2 birouri (era, de fapt, fostul Serviciu VII, care se ocupa de păstrarea secretului de stat);

Secția Secretariat.

Direcția „Contrainformații Militare” (Direcția a V-a)

Avea ca sarcină principală asigurarea securității statului „în Forțele Armate ale Republicii Populare Române, Trupele Ministerului Afacerilor Interne și unitățile Serviciului Muncii”. În acest scop, trebuia să prevină „pătrunderea în comandamentele, unitățile și formațiile Forțelor Armate ale Republicii Populare Române, Ministerului Afacerilor Interne și ale Serviciului Muncii a spionilor, teroriștilor, diversioniștilor și altor elemente dușmănoase”. Totodată, organele de contrainformații aveau misiunea de a „descoperi și lichida”: „spionii, teroriștii, diversioniștii și trădătorii Patriei, organizațiile și grupările subversive și antidemocratice din Forțele Armate, Trupele Ministerului Afacerilor Interne și unitățile Serviciului Muncii, informând despre aceasta Biroul Politic al Comitetului Central al Partidului Muncitoresc Român și Președinția Consiliului de Miniștri al Republicii Populare Române”¹¹.

Aparatul central al Direcției de Contrainformații Militare era alcătuit din nouă servicii, un secretariat și două birouri (Cadre și Cenzura corespondenței).

Serviciul 1 urmărea contrainformativ trupele de grăniceri, trupele de intervenție și pază, unitățile A.L.A. și de pompieri, subordonate M.A.I.

Serviciul 2 ducea activitate contrainformativă în Marele Stat Major și unitățile subordonate acestuia, precum și în instituțiile de învățământ militar.

Serviciul 3 urmărea activitatea din cadrul regiunilor militare.

Serviciul 4 se preocupa de comandamentele și unitățile de subordonare centrală (Comandamentul trupelor de Tancuri, Artilerie, A.A.T., Geniu, Transmisiuni și Chimice).

Serviciul 5 urmărea contrainformativ unitățile Aviației și Marinei Militare.

Serviciul 6 desfășura munca informativă în Direcția Spatelui din Ministerul Forțelor Armate.

Serviciul 7 avea ca obiectiv Serviciul Muncii de pe lângă Ministerul Construcțiilor, precum și Direcțiile Regionale ale Serviciului Muncii.

Serviciul 8 efectua anchetele și finaliza lucrările de trimitere în judecată, având ca sarcină și controlul și îndrumarea muncii de anchetă desfășurată de organele de contrainformație în teritoriu.

Serviciul 9 desfășura activitatea de filaj, investigații și efectua arestări (atât militari, cât și persoane civile).

Organele exterioare ale direcției erau serviciile de contrainformații (la regiunile militare), secții de contrainformații (la corpurile de armată), birouri de contrainformații (la divizii, brigăzi și în garnizoanele militare). Pe lângă regimente și batalioane independente existau ofițeri de contrainformații.

¹¹ *Ibidem*, f. 31.

Direcția „Securitatea Transporturilor” (Direcția a VI-a)

Ducea „muncă informativă” și lua „măsuri preventive și represive asupra elementelor dușmănoase ce activează în unitățile Ministerului Căilor Ferate, Ministerului Transporturilor cu unitățile dependente (naval, rutier, aerian, TAROM, I.R.T.A.).

Direcția „Operativă” (Direcția a VII-a)

Avea următoarele atribuții:

„1. Efectuează filarea elementelor cerute de Direcțiunile din Ministerul Afacerilor Interne;

2. La cererea Direcțiunilor efectuează identificări și investigații;

3. Efectuează misiuni speciale, percheziții secrete, sustrageri de materiale etc. și întocmește formele necesare acestor acțiuni;

4. Cu aprobarea Ministrului Afacerilor Interne sau a adjunctului său, efectuează rețineri, arestări și percheziții și întocmește formele necesare;

5. Prin rețeaua informativă și de identificare existentă în obiectivele deservite, descoperă persoanele suspecte de activitate dușmănoasă, iar materialele obținute le îndrumază (sic!) Direcțiunilor respective din Ministerul Afacerilor Interne”¹².

Direcția avea în componere un Birou Secretariat, Garderoba Direcției și două servicii.

Serviciul I – „Filaj” era alcătuit din opt grupe (fiecare specializat în urmărirea unei anumite probleme), un Birou Exterior (îndruma și controla munca de filaj în direcțiile regionale), un garaj, un fotolaborator și o Grupă Radio.

Serviciul II – „Investigații” avea în componere opt grupe (câte una pentru fiecare raion al Capitalei) și un Birou Exterior.

Direcția „Cercetări Penale” (Direcția a VIII-a)

Îndeplinea următoarele sarcini¹³:

- cerceta „șpionii, complotiștii, sabotorii, diversioniștii și alți criminali politici care au săvârșit infracțiuni contrarevoluționare”, urmărind „demascarea completă a tuturor participanților și a întregii lor acțiuni și dovedind cu materialul probatoriu activitatea dușmănoasă a acestora, de subminare a regimului de democrație populară și a Republicii Populare Române”;

- întocmea dosarele pentru trimiterea în justiție a inculpaților prin organele Procuraturii și, în cazul când se aprecia că sentințele instanțelor de judecată nu sunt proporționale cu faptele, avea obligația de a sesiza Procurorul General al R.P.R.;

- ținea evidența persoanelor arestate și reținute, păstrând toate documentele în legătură cu acestea;

- păstra un strâns contact cu organele informativ-operative care avuseseră în obiectiv persoanele anchetate, înainte de arestarea acestora.

În structura organizatorică a acestei direcții existau un secretariat și șapte servicii.

Serviciul I, cu patru birouri de cercetări, ancheta persoanele reținute pentru „crime de complot antistatal, teroare cu caracter deosebit, înaltă trădare, activitate dăunătoare forței militare a R.P.R.”.

¹² *Ibidem*, f. 44.

¹³ *Ibidem*, f. 48.

Serviciul II avea trei birouri și ancheta „membrii organizațiilor teroriste contrarevoluționare, subversive și ai bandelor teroriste a căror acțiune este îndreptată împotriva orânduirii de stat democrat-populare”. Tot în sarcina acestui serviciu intra și anchetarea foștilor polițiști, a legionarilor și a membrilor fostelor partide politice, precum și a criminalilor de război și a membrilor sectelor religioase.

Serviciul III, având tot trei birouri, ancheta persoanele suspecte de „acte de sabotaj și diversiune”. Doi anchetatori din cadrul acestui serviciu erau special instruiți pentru cercetarea imediată a accidentelor suspecte de diversiune (incendii, explozii, deraieri de trenuri, epidemii).

Serviciul IV, cu patru birouri, controla și îndruma activitatea serviciilor de cercetări din unitățile regionale ale M.A.I., efectuând chiar ancheta unor cazuri mai importante din teritoriu. De asemenea, prezenta ministrului și adjuncților cazurile deosebite de arestări sau de punere în libertate.

Serviciul V, cu trei birouri, ancheta cazurile de „crime contrarevoluționare” săvârșite de militari și personalul militarizat.

Serviciul VI, structurat tot pe trei birouri, ancheta persoanele reținute din sectoarele transportului feroviar, naval și aerian care erau suspectate de „infracțiuni sau crime de spionaj, înaltă trădare, organizare clandestină împotriva regimului democrat-popular, confecționare și răspândire de fițuici cu caracter contrarevoluționar”.

Serviciul Operativ avea mai multe echipe, care acționau pe baza ordinelor date de ministrul Afacerilor Interne sau de locuitorii acestuia, efectuând capcane, posturi fixe, percheziții și arestări.

Direcția „Paza Guvernului” (Direcția a IX-a)

Avea la dispoziție, pe lângă ofițerii de securitate proprii, un batalion din Trupele de Securitate și un batalion de miliție. Cu aceste efective, direcția trebuia să îndeplinească o serie de misiuni de primă importanță:

„1. Asigurarea pazei și securității depline a Conducerii Partidului Muncitoresc Român și a Guvernului Republicii Populare Române în toate locurile unde se află. Prevenirea oricăror acțiuni ale elementelor dușmănoase, îndreptate împotriva vieții și sănătății persoanelor păzite¹⁴.

2. Asigurarea pazei sediilor C.C. al P.M.R., Consiliului de Miniștri al R.P.R., Prezidiului Marii Adunări Naționale și obiectivelor de importanță deosebită, prevăzute prin hotărârea C.C. al P.M.R.

¹⁴ În acest context, semnalăm, ca o posibilă direcție de investigare, problema absenței unor atentate împotriva liderilor P.C.R., într-o țară în care, potrivit istoriografiei actuale, aceștia erau percepuți de către imensa majoritate a populației drept ilegitiimi, impuși de către forțe străine. În interval de mai puțin de 80 de ani, în România fuseseră uciși nu mai puțin de trei prim-miniștri: Barbu Catagiu (împușcat în trăsura sa la 8 iunie 1862, în timp ce ieșea din incinta Mitropoliei), Ion Gheorghe Duca (ucis în 29 decembrie 1933, pe peronul gării din Sinaia, de gloanțele legionarilor Nicolae Constantinescu, Ion Caranica și Doru Belimace) și Armand Călinescu (împușcat în mijlocul Bucureștiului, în Cadilacul său, la 21 septembrie 1939, de către o echipă de legionari). Conducerea P.C.R. se afla într-o țară abia ieșită dintr-un lung și sângeros război, experiența militară căpătată de numeroși legionari pe Frontul de Răsărit și în taberele din Germania nu era deloc de neglijat, iar arme de toate tipurile (inclusiv grenade, bombe de aviație și dinamită!) puteau fi procurate în acea perioadă cu relativă ușurință. În ceea ce ne privește, rămâne o enigmă faptul că, de exemplu, legionarii nu au pus la punct nici o „echipă a morții” sau că nici unul dintre cei spoliați de moșii, uzine, fabrici, palate nu a pus la ochi o lunetă pentru a-și lichida adversarii ireconciliabili! Nici un tren special nu a sărit în aer, nici o încărcătură explozivă nu a pus în pericol viața liderilor comuniști ai vremii! Să fi fost oare meritul exclusiv al forțelor de securitate?

3. Asigurarea securității și ordinii publice a manifestațiilor, meetingurilor, adunărilor festive, sesiunilor Marii Adunări Naționale, congreselor organizațiilor politice și obștești etc. la care participă Conducerea Partidului și Guvernului. Paza în aceste locuri se organizează conform ordinului Ministrului Afacerilor Interne.

4. Asigurarea persoanelor păzite cu produse alimentare de bună calitate, cu toate mijloacele de transport și locuințe.

5. Ducerea muncii informative în împrejurimile obiectivelor păzite, pe trasee și în instituțiile medicale în scopul descoperirii și lichidării acțiunilor dușmănoase în rândurile celor ce deserveșc aceste obiective”.

Structura organizatorică a direcției cuprindea un secretariat, o secție de cadre și cinci servicii.

Serviciul I asigura paza permanentă și securitatea persoanelor în reședințele permanente.

Serviciul II asigura paza și securitatea traseelor pe care se deplasau persoanele indicate, efectuând și controlul tehnic asupra stării clădirilor de locuit, vilelor, locurilor de muncă, controlul iluminatului, încălzirii, canalizării, instalațiilor de apă și gaz.

Serviciul III asigura paza sediilor indicate prin hotărâri ale C.C. al P.M.R., organizând traseele și regulile de acces în acestea.

Serviciul IV efectua munca informativă și contrainformativă în împrejurimile obiectivelor păzite, pe trasee, în rândurile personalului medical ce deservea membrii C.C. al P.M.R., în batalioanele de Securitate și Miliție repartizate direcției. Organiza o evidență a „elementelor dușmănoase” care locuiau în împrejurimile obiectivelor și traseelor păzite, având calitatea de a aproba mutarea și domicilierea persoanelor în aceste zone. De asemenea, acest serviciu organiza filajul și întreprindea investigații cu privire la persoanele ce deserveau obiectivele și persoanele păzite.

Serviciul V asigura aprovizionarea conducerii partidului și guvernului, efectuând analize de laborator și asigurând transportul adecvat. De asemenea, asigura cu toate cele necesare casele, vilele și sanatoriile celor păziți, menținând permanent starea de ordine și igienă necesară pentru securitatea acestor persoane.

Direcțiile regionale M.A.I., imediat după unificarea cu M.S.S., erau următoarele:

1. **Arad:** director: mr. Raceu Dumitru, adjunct: cpt. Mayer Lazăr;
2. **Bacău:** director: lt.-col. Câmpeanu Constantin, adjunct: Zelter Paul;
3. **Baia Mare:** director: cpt. Dascălu, adjunct: cpt. Stern Adalbert;
4. **Bârlad:** director: mr. Gligor Viorel, adjunct: cpt. Retezar Ioan;
5. **București:** director: col. Stancu Aurel, adjunct mr. Senater Mois;
6. **Cluj:** director: col. Nedelcu Mihail, adjunct: cpt. Georgescu Ion;
7. **Constanța:** director: lt.-col. Doicaru Nicolae, adjunct: cpt. Sepi Nicolae;
8. **Craiova:** director: lt.-col. Vasilescu Ioan, adjunct: mr. Iștoc Gheorghe;
9. **Deva:** director: mr. Mihaly Alexandru, adjunct: lt. maj. Ceciu Aurel;
10. **Galați:** director: mr. Iszak Adalbert, adjunct: cpt. Aramă Mircea;
11. **Iași:** director: lt.-col. Pandele Nicolae, adjunct: cpt. Cleju Ioan;
12. **Oradea:** director: lt.-col. Kiss Vasile, adjunct: Vâlcea Dumitru;
13. **Pitești:** director: mr. Vistig Eugen, adjunct: lt.-col. Cuteanu Gheorghe;
14. **Ploiești:** director: lt.-col. Ștrul Mauriciu, adjunct: mr. Paul Nicolae;
15. **Regiunea Autonomă Maghiară:** director: mr. Kovacs Mihail, adjunct: lt. maj. Dumitravă Ion;

16. **Stalin:** director: col. Ambruș Coloman, adjunct: mr. Mănoiu Ștefan;
17. **Suceava:** director: cpt. Munteanu Nicolae, adjunct: lt. maj. Vasile Gheorghe;
18. **Timișoara:** director: lt.-col. Moș Aurel, adjunct: Steskal Wiliam.

Trebuie menționat că, în urma adoptării Decretului nr. 12/1956 al Prezidiului Marii Adunări Naționale, care modifica articolele 9 și 10 din Legea nr. 5/1950 pentru raionarea administrativ-economică a României, cu modificările aduse prin Decretul nr. 331/1952, prin Ordinul ministrului Afacerilor Interne nr. 3 din 10 ianuarie 1956, au fost desființate Direcțiile Regionale M.A.I. Arad și Bârlad, secțiile raionale ale acestora fiind preluate de Direcțiile Regionale M.A.I. Oradea, Timișoara, Iași, Bacău și Galați¹⁵. Prin același ordin, o serie de secții raionale au trecut de la o direcție regională la alta (de exemplu, secția raională Urziceni trecea de la Direcția Regională Ploiești la Direcția Regională București, iar secția raională Tulcea, trecea de la regiunea Galați la Direcția Regională M.A.I. Constanța), în vreme ce alte secții raionale erau desființate (secția raională Crevedia, din regiunea București, Codăești, din regiunea Iași, Loviștea, din regiunea Pitești). Ordinul prevedea și înființarea unor secții raionale: Tășnad (D.R.M.A.I. Baia Mare), Vlădeni (D.R.M.A.I. Iași), Drăgănești-Vlașca și Titu (D.R.M.A.I. București), Berești (D.R.M.A.I. Galați), Gătaia, Bozovici și Jimbolia (D.R.M.A.I. Timișoara), Siret (D.R.M.A.I. Suceava), Cristuru Secuiesc (D.R.M.A.I. Autonomă Maghiară), Potcoava (D.R.M.A.I. Pitești).

Tentativa de creare a Departamentului Securității în cadrul Ministerului Afacerilor Interne (1956)

În anii 1954-1955 documentele de arhivă studiate nu indică transformări organizatorice semnificative, nici în cadrul structurilor centrale, nici în cele regionale, cu excepția celor pe care le-am menționat anterior.

În februarie 1956 direcțiile regionale M.A.I. erau următoarele:

1. Direcția Regională Autonomă Maghiară – lt.-col. Kovacs Mihail, loțiitor maior Stern Adalbert¹⁶.
2. Direcția Regională Bacău: director – colonel Câmpeanu Constantin, loțiitor maior Mănoiu Ștefan;
3. Direcția Regională Baia Mare: director – maior Dascălu Eugen, loțiitor maior Retezar Ioan;
4. Direcția Regională București: director – general-maior Stancu Aurel, loțiitor lt.-col. Senater Moise;
5. Direcția Regională Cluj: director – col. Nedelcu Mihail, loțiitor cpt. Ornescu Alexandru;
6. Direcția Regională Constanța: director – maior Sepi Năstase, cpt. Sarchiș Jean;
7. Direcția Regională Craiova: director – maior Socol M. Petre, loțiitor maior Iștoc Gheorghe;
8. Direcția Regională Galați: director – maior Aramă Mircea, loțiitor maior Georgescu Ioan;

¹⁵ A.C.N.S.A.S., fond M.A.I.-D.G.J., nr. inv. 3614, dosar nr. 1/1956, f. 12-15.

¹⁶ Idem, inv. nr. 3.615, dosar nr. 2/1956, ff. 285-286.

9. Direcția Regională Hunedoara: director – lt.-col. Mihaly Alexandru, cpt. Startz Ladislau;
10. Direcția Regională Iași: director – lt.-col. Pandelescu V. Nicolae;
11. Direcția Regională Oradea: director – lt.-col. Kiss Vasile, locțiitor cpt. Vâlcea Dumitru;
12. Direcția Regională Pitești: director – lt.-col. Vistig Eugen, locțiitor lt.-col. Cuteanu Gheorghe;
13. Direcția Regională Ploiești: director – col. Ștrul Mauriciu, locțiitor maior Raceu Dumitru;
14. Direcția Regională Stalin (Brașov): director – col. Crăciun Gheorghe, locțiitor maior Mezei Gheorghe;
15. Direcția Regională Suceava: director – maior Munteanu Nicolae, locțiitor maior Roșca Dumitru;
16. Direcția Regională Timișoara: director – lt.-col. Negrea Vasile, locțiitor maior Steskal William;

Problema adoptării unei structuri organizatorice cât mai adecvată nevoilor represive ale regimului și care, totodată, să nu devină prea amenințătoare pentru elita politică a continuat totuși să-i preocupe în mod evident pe liderii partidului. O dovadă în acest sens o reprezintă discuțiile din ședința Secretariatului C.C. al P.M.R. din 1 februarie 1956, ședință consacrată analizării problemelor ce țineau de activitatea M.A.I. În această ședință au fost invitate persoane cu funcții de conducere din Minister, în special din conducerea Securității și a Miliției. În urma discuțiilor, s-au hotărât o serie de măsuri, vizând în esență „îmbunătățirea controlului organelor de partid asupra muncii organelor (sic!)”.

În fond, aceasta era principala problemă a liderilor comuniști: se remarcase transformarea Securității dintr-o armă a partidului, într-o instituție ce le scăpa de sub control, tinzând să devină un instrument în mâinile lui Gheorghiu-Dej. Sarcina de „a apuca taurul de coarne” și-a asumat-o Miron Constantinescu, la începutul lunii aprilie 1956, când, invocând cele petrecute în Uniunea Sovietică, a dezlănțuit un atac furibund la adresa Securității și a lui Dej în cadrul ședințelor Biroului Politic din zilele de 3, 4, 6 și 12 aprilie.

Referindu-se la Securitate, Miron Constantinescu spunea:

„Cred că este necesar ca activitatea M.A.I. și a Securității să fie trecută efectiv sub controlul Biroului Politic. **Poate chiar Securitatea să fie despărțită de M.A.I. și să fie trecută sub conducerea unui comitet** (subl. ns.). Cred că tov. Drăghici poate ajuta Biroul Politic mai bine, întrucât el cunoaște mai multe cazuri de abuzuri. Nu are nici un rost să ascundem lucrurile pentru că cu timpul ele tot apar.

Tovarășul Nicolae Ceaușescu, caracterizând activitatea M.A.I., a spus la plenară: «Securitatea este un cal nărvaș care n-a fost bine călărit». Eu sunt de acord cu cele spuse de tov. Ceaușescu. Securitatea este un resort foarte important, dar acest resort nu a fost bine îndrumat. Îndrumarea a fost unilaterală și aceasta este și vina noastră¹⁷.

Pe fundalul unor astfel de acuzații, Gheorghiu-Dej a făcut un pas în spate, mimând deschiderea pentru reforme, și în cadrul M.A.I. s-au inițiat mai multe proiecte de reorganizare, luându-se în studiu organigramele existente, gradul de încadrare al posturilor din schemă, necesarul real de personal. Cu acest prilej, au fost elaborate situații statistice deosebit de interesante privind structura personalului Securității din

¹⁷ A.N.I.C., fond C.C. al P.C.R., Secția Cancelarie, dosar nr. 32/1956, f. 6.

punct de vedere al originii sociale, al apartenenței politice, al studiilor urmate, al naționalității.

Necesitatea reorganizării M.A.I. a prins un contur ferm în mințile tot mai multora dintre liderii comuniști, astfel că, în urma unei hotărâri adoptată în ședința Biroului Politic din 22 mai 1956, a fost însărcinat Consiliul de Miniștri să emită o hotărâre în acest sens. În **11 iulie 1956** este adoptată H.C.M. nr. 1361 „privind unele măsuri organizatorice luate în cadrul M.A.I.”¹⁸. În hotărâre se preciza:

„1. Se aprobă măsurile organizatorice luate în cadrul M.A.I., privind reducerea efectivelor, ca urmare a modificării structurii organizatorice a acestui minister, astfel:

- a) reducerea din statele de organizare a 25.139 posturi prevăzute pentru ofițeri, sergenți și angajați civili.
- b) Reducerea efectivului existent cu 21.107 ofițeri, sergenți și angajați civili.

2. Se aprobă schemele de organizare ale Ministerului Afacerilor Interne, stabilite la limita maximă de 56.754 posturi, din care:

- 24.941 ofițeri
- 20.955 sergenți
- 10.858 angajați civili

Pe data de 1 iulie a.c., Ansamblul artistic al M.A.I. trece la Ministerul Culturii, cu tot inventarul și mijloacele de bază existente asupra lui la acea dată (inclusiv clădirile ce le ocupă). (...)

3. M.A.I. se organizează pe două departamente, după cum urmează:

- Departamentul Securității, care cuprinde:
 - Securitatea Statului
 - Trupele de Securitate
 - Trupele de Grăniceri
 - Trupele de Pază
- Departamentul Internelor, care cuprinde:
 - Miliția
 - Penitenciarele și Coloniile
 - Trupele de Pază contra Incendiilor
 - Apărarea Locală Antiaeriană¹⁹.

La 15 iunie 1956 Securitatea avea următoarea structură de organizare:

Direcția I „Informații externe”: director: - gral. mr. Gavriliuc Mihai;

Direcția a II-a „Contraspionaj”: director – col. Szabo Eugen; loțiitori: lt.-col. Holingher Isidor, mr. Bucur Nicolae;

Direcția a III-a „Informații Interne”: director – col. Aranici Pavel; loțiitor: lt.-col. Zambeti Hristache;

Direcția a IV-a „Contrasabotaj”: director – lt.-col. Breban Iosif; loțiitori: mr. Lazarovici Fănel, lt.-col. Gluvacov Andrei;

¹⁸ Numărul H.C.M.-ului nu a putut fi stabilit cu precizie. În adresa Direcției Speciale a Consiliului de Miniștri nr. 000103777/14.07.1956 către ministrul Afacerilor Interne, Alexandru Drăghici, se menționa H.C.M. nr. 1351 din 11 iulie 1956, „privind unele măsuri organizatorice luate în cadrul Ministerului Afacerilor Interne”, aceeași cifră de ordine fiind inscripționată și pe exemplarele nr. 2 și 3 ale H.C.M., exemplare ce însoțeau adresa semnată de generalul-maior Muică Nicolae, directorul Direcției Speciale – A.C.N.S.A.S., fond Documentar, dosar nr. 13.088, vol. 1, f. 1 ș.u.

¹⁹ A.C.N.S.A.S., fond M.A.I. - D.M.R.U., dosar nr. 10, ff. 88-89.

Direcția a V-a „Contrainformații în armată”: director – g.-ral. mr. Naum Grigore; loțiitori: lt.-col. Mănescu Racovschi, mr. Stan Nicolae, mr. Simion Andrei;

Direcția a VI-a „Transporturi”: director – col. Zodian Gheorghe; loțiitor: lt.-col. Corin Aurel;

Direcția a VII-a „Filaj și Investigații”: lt.-col. Dinescu Vasile; loțiitori: lt.-col. Covaci Pius, lt.-col. Garabedian Cricor;

Direcția a VIII-a „Anchete”: director – col. Butika Francisc; loțiitori: lt.-col. Chirtu Gheorghe, mr. Toma Nicolae;

Direcția a IX-a „Paza demnitarilor”: director – col. Mladin Ștefan; loțiitori: col. Bucicov Valeriu, mr. Tudose Valeriu;

Direcția „Cadre”: director – g.-ral. mr. Demeter Alexandru; loțiitor: lt.-col. Stancu Gheorghe;

Direcția Secretariat: director – cpt. Ristea Gheorghe; loțiitor lt. maj. Jura Ioan;

Serviciul independent „Inspecții”: șef serviciu – mr. Gheorghe Aurel;

Serviciul independent „B” „Contrainformații radio”: șef serviciu – mr. Haiducu Ludovic; loțiitor lt.-col. Golumbovici Cornel;

Serviciul independent „C” „Evidență operativă”: șef serviciu – lt.-col. Mateescu Nicolae;

Serviciul independent „D” „Internări deținuți”: șef serviciu – lt.-col. Tiriachiu Vasile; loțiitor mr. Gheorghe Marin;

Serviciul independent „F” „Controlul corespondenței”: șef serviciu – lt.-col. Panaitescu Nicolae; loțiitori: cpt. Ionescu Traian, lt. Duță Florea;

Serviciul independent „H” „Cifru”: șef serviciu – lt.-col. Schmerller Emanoil; loțiitor mr. Stănescu Gheorghe;

Serviciul independent „K” „Contrainformații penitenciare și miliție”: șef serviciu – cpt. Barbu Ștefan;

Serviciul independent „T” „Tehnic-operativ”: șef serviciu – lt.-col. Szasko Alexandru; loțiitori: cpt. Simionescu Gheorghe, cpt. Plăpceanu Iuliu, cpt. Simion Nicolae;

Serviciul Poștal Special: șef serviciu – mr. Adrian Sigismund Mauriciu.

Teritoriul era acoperit prin organizarea a **16 direcții regionale:** Argeș, Bacău, Banat, Brașov, București, Cluj, Crișana, Dobrogea, Galați, Hunedoara, Iași, Maramureș, Mureș Autonomă Maghiară, Oltenia, Ploiești, Suceava.

Această hotărâre a Consiliului de Miniștri nu a fost pusă niciodată în aplicare, Securitatea rămânând să acționeze în aceeași formulă ca și până atunci. Prin urmare, încercarea lui Miron Constantinescu și a lui Nicolae Ceaușescu de a limita controlul lui Dej asupra instituției a eșuat. Departamentul Securității Statului avea să fie înființat abia în 1967²⁰.

²⁰ Referitor la acest episod, raportul cu privire la clarificarea procesului lui Lucrețiu Pătrășcanu (dezbătut la ședința Comitetului Executiv al C.C. al P.C.R. din 22 aprilie 1968) preciza următoarele: „În ședința din aprilie 1956, Biroul Politic al C.C. al P.M.R. a analizat activitatea Ministerului Afacerilor Interne (...) Astfel, s-a stabilit ca organele de securitate să fie despărțite de celelalte instituții din cadrul M.A.I. și să se creeze un Comitet al Securității de Stat, al cărui conducător să nu mai fie membru al Biroului Politic, pentru a se putea exercita controlul și îndrumarea de partid a securității (...) Trebuie însă spus că asupra unora din măsurile hotărâte de către Biroul Politic s-a revenit ulterior, cum a fost faptul că nu s-a trecut la separarea Securității de celelalte organe ale M.A.I., iar alte măsuri nu au fost aduse la îndeplinire de către conducerea Ministerului Afacerilor Interne” - A.N.I.C., fond C.C. al P.C.R., Secția Cămară, dosar nr. 64/1968, vol. 1, ff. 59-60.

Pentru a înțelege mai bine jocurile de culise care au stat în umbra proiectatelor reorganizări este foarte utilă o declarație din 9 mai 1968 a fostului șef al Direcției Cadre, Alexandru Demeter. Acesta relatează activitatea febrilă desfășurată în primăvara anului 1956 pentru desprinderea Securității de restul M.A.I. în următorii termeni:

„Cu toate că lucrările comisiilor care pregăteau statele de organizare erau orientate de secția C.C. a partidului spre separarea organelor de securitate de celelalte unități din cadrul M.A.I. și crearea unui comitet al securității statului, **Drăghici era împotriva separării** (subl. ns.), de aceea lucrările decurgeau greoi și cu multe discuții încordate, care au târânat finalizarea lor. În rândul ofițerilor de securitate se crease de acum o atmosferă nefavorabilă muncii, se discuta numai despre reducerile de efective, pentru care era o hotărâre a Consiliului de Miniștri publicată oficial. Personal, eram îngrijorat de situația care se crease în aparat, nu se mai lucra, aparatul era demobilizat. Apreciez acum că atitudinea lui Drăghici, față de Hotărârea Biroului Politic, a creat mult rău, a făcut ca însăși măsura reducerii aparatului să se facă cu multe greșeli. Într-un mod pripit, în decurs de câteva zile, s-au încadrat schemele și s-au semnat ordinele de încadrare și punere la dispoziție a surplusului, fără a se analiza temeinic calitățile și devotamentul oamenilor. Au fost reduse circa 18.000 funcții. (...) Îmi amintesc că, atunci când am fost chemat eu sus la tov. Ceaușescu și tov. Bodnăraș, am susținut și eu poziția lui Drăghici, nefiind în cunoștință de cauză cu conținutul Hotărârii Biroului Politic. El mă prelucra că lucrările fac obiectul doar al unor propuneri, că la noi nu s-au petrecut fapte ca în Uniunea Sovietică și nu are nici un rost să înființăm comitetul de securitate, că abia ne-am unificat și iar să ne despărțim, că este o pornire împotriva organelor de securitate și alte asemenea argumente. L-am crezut și am aplicat indicațiile lui”²¹.

Rămasă în interiorul M.A.I., Securitatea nu a cunoscut în perioada următoare schimbări organizatorice radicale, ci doar preluarea/predarea unor atribuții de la o structură la alta. De exemplu, prin ordinul ministrului Afacerilor Interne nr. 1.596 din 30 aprilie 1958, serviciile de securitate transporturi (feroviare, navale, aeriene și rutiere) au fost desființate, atribuțiile acestora fiind preluate de „organe transporturi” înființate în cadrul direcțiilor regionale M.A.I. (Securitate), Direcția a VI-a rămânând ca organ central cu atribuții de îndrumare și control²². Tot în anul 1958, la 1 septembrie, Serviciul independent „D” din cadrul M.A.I. a fost desființat, atribuțiile, funcțiile din statul de organizare, ofițerii și angajații civili ai acestuia fiind preluate de Serviciul „K”.

Cea mai semnificativă modificare a organigramei a fost produsă prin desființarea Direcția a VI-a Transporturi, prin ordinul M.A.I. nr. 1.561 din **1 martie 1960**. Personalul direcției, format din 59 de ofițeri, un subofițer și cinci angajați civili, precum și problemele și obiectivele avute în atenție au fost preluate de Direcția a II-a (respectiv aspectele ținând de supravegherea transporturilor navale și aeriene) și Direcția a IV-a (biroul de documente secrete, manifeste și urmăriti)²³. Pe fondul încetării activității respectivei direcției, indicativul VI a fost atribuit Direcției de pază și protecție (fosta Direcția a IX-a).

De asemenea, în perioada 1956-1963 au fost înființate o serie de secții și birouri noi în unele direcții și servicii centrale și raionale²⁴ sau au fost suplimentate efectivele unor

²¹ A.C.N.S.A.S., fond Documentar, dosar nr. nr. 19, vol. 4, ff. 39-40.

²² Idem, fond D.M.R.U., inv. nr. 7.367, vol. 6, f. 447.

²³ Idem, inv. nr. 7.372, vol. 15, f. 459.

²⁴ De exemplu, prin ordinul ministrului Afacerilor Interne nr. K/3.817 din 1 martie 1962, se înființa Problema „F” în orașul Onești din cadrul Serviciului Raional M.A.I. Tg. Ocna, încadrată cu două funcții de ofițer și una de

structuri centrale și regionale deja existente²⁵, dar fără a produce schimbări semnificative în activitatea informativ-operativă a instituției.

Reorganizarea din luna mai 1963

În anul 1963 a fost consacrată legislativ, prin adoptarea Decretului nr. 141/30 mai 1963, „privind organizarea și funcționarea Ministerului Afacerilor Interne”²⁶, noua optică a conducerii P.M.R. asupra rolului și modului de acțiune al Securității: deplasarea accentului de pe reprimarea brutală și teroare, pe activitățile de tip preventiv, de natură profilactică, permise de consolidarea regimului și de diminuarea rezistenței anticomuniste²⁷.

Ca urmare a acestei schimbări de concepție, desigur că și aparatul de securitate al regimului trebuia reconfigurat, pentru a răspunde pe deplin noii strategii de asigurare a integrității și stabilității regimului politic. Primele semnale în direcția restructurării unităților de securitate pot fi atestate documentar încă din aprilie 1963, când, într-o adresă a gen.-mr. Alexandru Dănescu, adjunctul ministrului Afacerilor Interne, către gen.-col. Alexandru Drăghici, vicepreședintele Consiliului de Miniștri și ministrul Afacerilor Interne, sunt formulate o serie de propuneri cu privire la desființarea unor structuri de securitate, fiind prevăzute, în schimb, înființarea altora (de exemplu, Serviciul de Control Financiar Extern)²⁸.

Din seria modificărilor structurale, reținem: unificarea Direcției a III-a cu Direcția a IV-a, contopirea celor două Servicii în problema „legionari”, desființarea Serviciului 2 Naționaliști de la Problema „sioniști” și încadrarea la Direcția a II-a, Serviciul VIII (munca de contraspionaj pe linia legației Israel), respingerea propunerii creării Serviciului IV Independent (fosta Direcție a IV-a) pe principiul lipsei de eficiență a noii entități, cu servicii proprii²⁹.

Procesul de căutare a formulelor organizatorice optime s-a întins pe parcursul mai multor luni, astfel că o versiune finală a fost gata abia la finele lunii iulie 1963. Aparatul de securitate, conform organigramei Ministerului Afacerilor Interne (M.A.I.), cuprindea, la 1 august 1963, următoarele direcții și servicii principale:

- **Direcția Cadre:** șef direcție – col. Pateșan Ion
- **Direcția Secretariat:** șef direcție – lt.-col. Lințu Ioan
- **Direcția Spate:** șef direcție – lt.-col. Motorga Petre

subofițer. Modificarea intervenea ca urmare a unui raport al Serviciului „F”, din 13 noiembrie 1961, prin care se semnală conducerii ministerului că un control secret al corespondenței în orașul Onești era tot mai greu de asigurat de grupa „F” de la secția raională Adjud, din cauza volumului tot mai mare de corespondență care sosea (orașul fiind angrenat într-un vast proces de industrializare, aici aflându-se inclusiv numeroși specialiști din țări occidentale) – idem, inv. nr. 7.377, vol. 17, f. 87-96.

²⁵ Prin ordinul ministrului Afacerilor Interne nr. 1.694 din 1 aprilie 1959 ștatele de organizare ale Direcției a VIII-a „Anchete” și ale compartimentelor corespondente din cadrul direcțiilor regionale au fost suplimentate cu un număr de 83 de posturi (70 ofițeri și 13 angajați civili) – idem, nr. inv. 7.370, vol. 23, f. 709-710.

²⁶ B.O., nr. 9, 30 mai 1963.

²⁷ Elocvent în acest sens este art. 1 din decretul amintit: „Ministerul Afacerilor Interne are sarcina realizării politicii Guvernului Republicii Populare Române, stabilită pe baza directivelor Partidului Muncitoresc Român, în domeniul asigurării securității statului și ordinii publice, apărării proprietății socialiste și personale, a drepturilor și intereselor legale ale cetățenilor, sprijinindu-se în acest scop pe concursul larg al maselor de cetățeni, pe formele obștești de înrăurire și educare, pe influența educativă exercitată nemijlocit de colectivitatea oamenilor muncii”.

²⁸ A.C.N.S.A.S., fond M.A.I.-D.M.R.U., inv. nr. 7.379, dosar nr. 22, f. 344.

²⁹ Idem, inv. nr. 7.378, dosar nr. 5, f. 76.

- **Direcția I „Direcția Generală de Informații”**: șef direcție – gen.-mr. Doicaru Nicolae
- **Direcția a II-a „Contraspionaj”**: șef direcție – col. Neagu Cosma
- **Direcția a III-a „Informații interne”**: șef direcție – gen.-lt. Atanase Evghenie
- **Direcția a IV-a „Anchete Penale”**: șef direcție – col. Butyka Francisc, fiind succedat de lt.-col. Enoiu Gheorghe (octombrie 1963)
- **Direcția a V-a „Contrainformații militare”**: șef direcție – col. Nicolae V. Stan
- **Direcția a VI-a „Paza demnitarilor și protecția ministerelor”**: șef direcție – gen.-mr. Iani Nicolae
- **Direcția a VII-a „Filaj și investigații”**: șef direcție – gen.-mr. Rusu Emanoil
- **Direcția „T” „Tehnic operativ”**: șef direcție – col. Ovidiu Diaconescu
- **Direcția Financiară**: șef direcție – col. Chitică Pantazică Nicolae
- **Serviciul „B” „Contrainformații radio”**: șef serviciu – lt.-col. Petre Cezar
- **Serviciul „C” „Evidența operativă”**: șef serviciu – col. Nedelcu Mihail
- **Serviciul „F” „Controlul secret al corespondenței și coletelor poștale”**: șef serviciu - col. Panaitescu Nicolae
- **Serviciul „H” „Cifru”**: șef serviciu – lt.-col. Stănescu Gheorghe
- **Serviciul „K” „Contrainformații penitenciare și Miliție”**: șef serviciu – col. Petruc Mihail
- **Serviciul C.F.I. „Control Financiar Intern”**: șef serviciu – col. Ștefănescu Radu-Eduard

Direcția Cadre

Principale activități vizau selecționarea, verificarea și promovarea cadrelor (încadrări, avansări, mutări, degradări, pensionări, concedieri). Totodată, întocmea sinteze, statistici privind compoziția socială, pregătirea școlară, apartenența politică a lucrătorilor și raporta ministrului orice neajuns privind efectivul ministerului³⁰.

Direcția Secretariat

Structura organizatorică era următoarea:

Biroul Informare și Documentare;

Correspondență;

Reclamații și sesizări;

Oficiul Juridic;

Secretariat ministru;

Secretariat la prim-loctinitor ministru;

³⁰ *Securitatea...*, vol. I, pp. 93-94.

*Secretariat la Secretarul general pentru Securitate;
Secretariat la locțiitor ministru pentru Spate;
Dactilografe;
Biroul Probleme Speciale (înființat conform ordinului M.A.I. nr. 2.248/1 septembrie 1961)³¹.*

Direcția Generală de Informații

Prin ordinul vicepreședintelui Consiliului de Miniștri al Republicii Populare Române (R.P.R.) și Ministru al Afacerilor Interne nr. 1916/1 iulie 1963, în conformitate cu decretul Consiliului de Stat al R.P.R. nr. 341/20 iunie 1963, Direcția I „Informații Externe” s-a transformat în „Direcția Generală de Informații”³².

La conducerea direcției a fost reconfirmat gen.-mr. Doicaru Nicolae (foto alăturat), fiind numit și în funcția de secretar general al Ministerului Afacerilor Interne, prin Hotărârea Consiliului de Miniștri al R.P.R. nr. 760/25 septembrie 1963³³.

Puținătatea datelor nu oferă un tablou complet privind organizarea/reorganizarea și atribuțiile direcției, valabile de la 1 august 1963.

Totuși, se poate afirma că sarcinile Direcției I nu au fost schimbate fundamental; activitățile principale urmăreau obținerea de documente secrete (economice, militare ș.a.) din Europa, S.U.A., Africa și Orient, penetrarea serviciilor omoloage, supravegherea conașionalilor stabiliți în afara granițelor și care prezentau interes operativ, monitorizarea instituțiilor cu profil propagandistic (posturile de radio cu emisie în limba română) și a oficiilor diplomatice ale R.P.R. în străinătate³⁴.

Direcția Contraspionaj (Direcția a II-a)

Direcția era sub conducerea col. Neagu Cosma și număra 272 de posturi de ofițeri, 9 de subofițeri și 27 de angajați civili, adică un total de 308 funcții³⁵.

Structura organizatorică era următoarea:

³¹ A.C.N.S.A.S., fond M.A.I. - D.M.R.U., inv. nr. 7.369, dosar nr. 4, ff. 1-5.

³² Idem, fond Documentar, dosar nr. 12.538, f. 2.

³³ Idem, fond M.A.I. - D.M.R.U., inv. nr. 7.349, dosar nr. 2, f. 202.

³⁴ Organizarea muncii informative pe bază de rezidențe în următoarele țări: S.U.A., Anglia, Germania Occidentală, Franța, Italia, Belgia, Austria, Elveția, Turcia, Grecia, Egipt, Israel și Siria-Liban. (*Securitatea...*, vol. I, pp. 94-97); Idem, fond Documentar, dosar nr. 102, f. 76.

³⁵ Idem, fond M.A.I. - D.M.R.U., inv. nr. 7.378, dosar nr. 13, f. 24.

Biroul Probleme Speciale și Secretariat

Serviciul I avea în atribuții contraspionajul pe linie S.U.A. și America Latină, având două birouri;

Serviciul II desfășura activități de contraspionaj pe liniile Anglia, Canada, India, Ghana și era organizat pe două birouri;

Serviciul III îndeplinea sarcini de contraspionaj pe liniile Franța, Italia, Belgia și Algeria, prin intermediul celor două birouri;

Serviciul IV asigura contraspionajul pe liniile Germania Occidentală, Austria, Danemarca, Norvegia și Finlanda și avea două birouri;

Serviciul V primise sarcini de contraspionaj pe liniile turcă, greacă, iugoslavă și Orient, având trei birouri;

Serviciul VI se ocupa de Ministerul Comerțului Exterior și întreprinderile subordonate, de comerțanții străini veniți la tratative în R.P.R. și era organizat pe două birouri;

Serviciul VII se preocupa de problema trădătorilor de patrie și a emigrației contrarevoluționare din străinătate și prelua din atribuțiile Serviciului IX (NAVROM, TAROM și ROMTRANS), fiind structurat pe trei birouri; totuși, biroul al treilea (fugari interni, foști lucrători SSI etc.) urma să fie transferat Direcției a III-a;

Serviciul VIII avea ca îndatoriri munca de contraspionaj pe linia Legației Israel și era organizat pe două birouri;

Serviciul IX se ocupa de obiectivele M.A.E., C.A.E.R. și de urmărirea informativă a delegațiilor române plecate în Occident, precum și a delegațiilor occidentale sosite în R.P.R., având două birouri;

Serviciul X îndeplinea sarcini de contrainformații la frontieră, fiind organizat pe trei birouri;

Serviciul XI avea ca atribuții organizarea urmării informative a turiștilor occidentali veniți în R.P.R., având trei birouri (structură creată în urma emiterii Ordinului vicepreședintelui Consiliului de miniștri și ministru al Afacerilor Interne nr. 1.891/1 mai 1964)³⁶;

Secția control treceri frontieră (înființată conform ordinului vicepreședintelui Consiliului de Miniștri și ministru al Afacerilor Interne nr. 2.135/1 iunie 1964);

*Biroul P.C.T.F. Băneasa – Aeroport*³⁷.

În urma adoptării H.C.M. nr. 258 din 26 mai 1964, Secția Control Treceri Frontieră și punctele de control trecerea frontierei de stat din Ministerul Forțelor Armate – Comandamentul Trupelor de Grăniceri au fost transferate în subordinea Ministerului Afacerilor Interne; în urma redistribuirii au fost puși la dispoziția Direcției Cadre un număr de 203 ofițeri³⁸.

Prin protocolul semnat între Ministerul Forțelor Armate și Ministerul Afacerilor Interne (20 noiembrie 1964) se precizau etapele trecerii celor două structuri enunțate anterior în subordonarea Internelor, astfel: Secția și Punctele de frontieră (43 puncte de control din care 18 portuare, 16 feroviare, 6 rutiere și 3 aeroportuare; 25 erau deschise pentru traficul de călători și 18 pentru cel de marfă), efectivele grănicerești (203 ofițeri, 198 subofițeri, doi angajați civili, iar în subunitățile de grăniceri se aflau 1.074 militari în

³⁶ A.C.N.S.A.S., fond M.A.I. - D.M.R.U., inv. nr. 7.378, dosar nr. 5/1963, ff. 3-14; idem, dosar nr. 13, ff. 2-21.

³⁷ *Ibidem*, ff. 22-23.

³⁸ Idem, inv. nr. 7.381, dosar nr. 14, f. 301.

termen)³⁹, arhiva și documentele nearhivate, bunurile mobile și imobile și mijloacele financiare (sectorul armament, mijloacele de transmisiuni, sectorul autotransport, sectorul financiar, sectorul sanitar, sectorul intendență, sectorul cazare)⁴⁰.

Pe fondul creșterii permanente a volumului traficului de persoane și a mijloacelor de transport s-a decis realocarea unor angajați din punctele de frontieră mai puțin aglomerate spre cele intens solicitate; totodată, s-a creat contextul pentru reorganizarea P.C.T.F. în anul 1965 (s-a cerut transformarea în serviciu, suplimentarea de personal, promovarea cadrelor și creșteri salariale)⁴¹.

Direcția a II-a avea în subordine, în cadrul direcțiilor regionale de securitate, Serviciul 2 sau Biroul 2, conform criteriului teritorial, numărului de locuitori și importanței misiunii de îndeplinit. Acțiuni operative erau întreprinse pe linia spionajului israelian, englez, francez, vest-german, american, italian⁴², în problema „trădători de patrie” și problema „turiști”⁴³.

Activitatea Direcției, serviciilor și birourilor pe linie de contraspionaj era reglementată prin planurile de muncă elaborate pe baza ordinelor primite de la organele de conducere ale M.A.I. Obiectivul prioritar era axat pe îndeplinirea sarcinii de contraspionaj (recrutarea de noi elemente necesare acoperirii acțiunilor informative și a concentrărilor de elemente dușmănoase conform ordinului nr. 95)⁴⁴.

Îmbunătățirea muncii de contraspionaj, așa cum rezultă din rapoartele de analiză, era posibilă doar prin cunoașterea temeinică a bazei operative și completarea rețelei cu agenți competitivi; de asemenea, creșterea, educarea și calificarea agenturii existente constituia o etapă obligatorie în dezvoltarea procesului informativ.

Aceste măsuri erau întregite de alte metode de lucru, cum ar fi: „combinații și măsuri în scopul infiltrării agenturii pe lângă diplomații statelor capitaliste, trimiterea unor agenți în centrele fugărilor români, sau chiar recrutarea de agenți din rândul statelor capitaliste, care ne vizitează țara; descoperirea și demascarea elementelor care se ocupă cu activitate de spionaj, sau cu acțiuni contrarevoluționare, îndreptate împotriva R.P.R.”⁴⁵.

Direcția Informații interne (Direcția a III-a)

După reorganizarea din 11 iulie 1956 competențele Direcției au fost menținute, cu modificări nesemnificative, până la unificarea cu Direcția a IV-a (Contrasabotaj), consemnată la 1 august 1963. Decizia comasării celor două structuri informative era dictată de executarea unor sarcini similare, de către servicii distincte⁴⁶, producându-se astfel interferențe și o dublare a muncii.

Direcția a III-a era condusă de gen.-lt. Atanase Evghenie, iar statul de funcții cuprindea următoarea repartitie: 412 ofițeri, 11 subofițeri și 39 de angajați civili,

³⁹ Idem, inv. nr. 7.383, dosar nr. 7, f. 385.

⁴⁰ Idem, fond fond M.A.I.-D.G.J., nr. inv. 3.622, dosar nr. 6/1964, ff. 122-137.

⁴¹ Idem, fond M.A.I. - D.M.R.U., inv. nr. 7.383, vol. 7, ff. 376-378.

⁴² Idem, fond Documentar, dosar nr. 13.188, ff. 198-204.

⁴³ Idem, dosar nr. 13.196, ff. 210-221.

⁴⁴ Idem, dosar nr. 13.197, f. 35.

⁴⁵ Idem, dosar nr. 13.259, f. 17. Organele informative erau interesate de propaganda emigrării, contactele și stabilirea unor legături cu foști lideri ai organizațiilor naționaliste, dar și de acțiuni de contrabandă - *ibidem*, f. 25.

⁴⁶ *Pseudomemoriile...*, p. 219.

rezultând 462 de posturi⁴⁷. Din punct de vedere organizatoric, Direcția a III-a avea următoarea structură:

Biroul probleme speciale și secretariat, alcătuit din Grupa „Informare-documentare”, Problema „Translatori”, Problema „Secretariat”, Problema „Evidență”, se ocupa de primirea, înregistrarea și distribuirea corespondenței intrată la direcție, supravegherea unor lucrări speciale transmise serviciilor în baza rezoluțiilor șefului direcției și a locuitorilor săi; de asemenea, întocmea diferite lucrări (sinteze, buletine, statistici) cerute de șeful direcției sau locuitorii săi.

Serviciul I avea ca sarcini urmărirea informativă a legionarilor și a centrelor acestora din străinătate, iar activitatea era efectuată de cinci birouri;

Serviciul II trebuia să descopere, să urmărească informativ și să lichideze activitățile subversive în rândurile foștilor membri ai partidelor politice istorice, precum și a elementelor naționaliste din rândurile minorităților conlocuitoare; serviciul avea trei birouri;

Serviciul III avea ca atribuții descoperirea și urmărirea informativă a elementelor care difuzau manifeste dușmănoase și documente anonime cu caracter dușmănos și cuprindea două birouri;

Serviciul IV îndeplinea sarcini referitoare la descoperirea și lichidarea grupărilor care desfășurau activități de subminare a regimului politic, sub masca cultelor și sectelor, fiind structurat pe trei birouri;

Serviciul V desfășura lupta împotriva elementelor dușmănoase din rândurile ofițerilor deblocați, precum și ai fostului aparat burghez; era deservit de două birouri;

Serviciul VI era organizat pentru lichidarea activităților comise de „elementele dușmănoase din rândurile tineretului studios și a cadrelor didactice” și cuprindea trei birouri;

Serviciul VII contracara activitățile desfășurate de „elementele dușmănoase din rândurile intelectualității, a lucrătorilor artei și culturii, sănătății și sportului” prin intermediul celor trei birouri⁴⁸;

Serviciul VIII avea ca sarcini descoperirea, supravegherea și contracararea acțiunilor ostile desfășurate în diferite ministere și obiective ale economiei (Industria petrolului și chimiei, construcțiilor etc.), bazându-se pe activitatea celor patru birouri;

Serviciul IX îndeplinea sarcini similare cu serviciul precedent, incluzând obiectivele care nu se aflau în atenția *Serviciului VIII* (industria ușoară, alimentară etc.) și avea trei birouri;

Biroul X se ocupa de urmărirea elementelor dușmănoase concentrate în cele 28 de comune din jurul Capitalei⁴⁹.

Conform documentelor s-au obținut rezultate în lupta dusă împotriva „reacțiunii interne, direcția reușind să dea lovituri clandestinității contrarevoluționare a legionarilor, țărăniștilor, naționaliștilor maghiari, a sectanților și altor categorii de elemente dușmănoase”⁵⁰. Totuși, s-au consemnat și lipsuri, unele majore, în urmărirea „deblocaților”, problema romano-catolică, artă-cultură, naționaliști germani și sioniști; de asemenea, se înregistrau deficiențe în recrutarea, educarea și dirijarea agenturii⁵¹.

⁴⁷ A.C.N.S.A.S., fond M.A.I. - D.M.R.U., inv. nr. 7.378, dosar nr. 11, ff. 1-38.

⁴⁸ Idem, inv. nr. 7.378, dosar nr. 5, ff. 1-28.

⁴⁹ *Ibidem*, ff. 29-37.

⁵⁰ *Pariturile...*, p. 219.

⁵¹ A.C.N.S.A.S., fond Documentar, dosar nr. 13.174, f. 33.

Planurile de măsuri referitoare la depistarea tuturor foștilor „exploatare” atât în orașe, cât și la sate insistau pe folosirea cât mai eficientă a agenturii, vechilor evidențe arhivistice și a informațiilor oferite de Sfaturile Populare⁵².

Studierea fițuicilor și scrisorilor anonime aflate în evidența organelor de Securitate reprezenta un alt atribut al respectivei direcții⁵³. În mediul rural au predominat acțiunile de răspândire a unor fițuici ale căror conținuturi îndemneau la contestarea procesului de colectivizare a agriculturii sau erau pline de injurii la adresa conducătorilor partidului și guvernului, dar și amenințări directe către activiștii locali; manifestele au fost aruncate în curțile președinților de Sfaturi Populare, G.A.C.-uri, secretarii organizațiilor de partid comunale și în diferite locuri mai intens circulate⁵⁴.

Direcția Anchete Penale (Direcția a IV-a)

Direcția a IV-a și-a desfășurat activitatea pe baza ordinelor și directivelor Ministerului Afacerilor Interne; domeniul de interes era concentrat pe supravegherea unităților economice⁵⁵. După reorganizarea produsă în 1963, Direcția „Anchete penale” a primit indicativul „Direcția a IV-a”, aflându-se sub conducerea col. Butyka Francisc până la înlocuirea acestuia cu lt.-col. Enoiu Gheorghe (octombrie 1963); statul de organizare prevedea 141 de posturi alocate astfel: 55 de ofițeri, 57 de subofițeri și 29 de angajați civili⁵⁶.

Anchetele organelor de Securitate vizau membrii organizațiilor și grupărilor subversive și persoanele suspectate de trădare de patrie, spionaj, răspândire „fițuici”, precum și pe adepții unor culte-secte nerecunoscute legal⁵⁷.

În munca de anchetă persistau multe lacune cauzate de planurile de anchetă formale, demararea unor acțiuni pripite și întocmirea cu întârziere a actelor procedurale, iar în unele cazuri cercetările erau târăgănite⁵⁸.

Dintre aspectele pozitive ale activității consemnate în documentele securității menționăm: „în anchetele de grup și chiar și individuale, anchetatorii și-au întocmit planuri de măsuri, ceea ce a permis ca pe toată durata anchetei să poată urmări zilnic desfășurarea ei și să folosească rezultatele obținute de la unii anchetați în demascarea celorlalți”⁵⁹; deficiențele erau consemnate în notele informative și rapoartele de acti-

⁵² „Căutați agenții care cunosc aceste categorii de elemente și li se vor da sarcini concrete de supraveghere informativă (se vor recruta noi agenți numai după ce s-au căutat toate posibilitățile de încadrare și nu s-au găsit). S-a ridicat de la organul de Miliție, evidența persoanelor cu domiciliu obligatoriu și deschise acțiuni foștilor exploatare și persoanelor cu domiciliu obligatoriu pentru care există teme” - Idem, dosar nr. 13.231, f. 182.

⁵³ „Pentru manifestele, fițuicile și scrisorile anonime, ce au un conținut profund dușmănos, indiferent de data apariției lor, se vor deschide dosare de caz, urmând a se lua măsuri cât mai grabnice în vederea descoperirii autorilor. Scrisorile anonime cu caracter de sesizare a unor nereguli sau abuzuri comise pe plan local vor fi scoase din evidența elementelor dușmănoase și pe viitor vor avea regimul care-l au în prezent scrisorile oamenilor muncii, urmând a fi rezolvate în conformitate cu dispozițiunile legale în vigoare. Documentele privind inscripțiile antipopulare și semnele organizațiilor fasciste, vor fi ținute numai în evidența operativă activă a problemei manifeste, iar pentru identificarea autorilor în cel mai scurt timp posibil, se vor lua măsurile criminalistice și informative necesare” - *Ibidem*, f. 225.

⁵⁴ Idem, dosar nr. 13.196, f. 176.

⁵⁵ A.C.N.S.A.S., fond Documentar, dosar nr. 13.175, ff. 155-177.

⁵⁶ Idem, fond M.A.I. - D.M.R.U., inv. nr. 7.378, dosar nr. 12, f. 10.

⁵⁷ Idem, fond Documentar, dosar nr. 13.174, f. 38.

⁵⁸ *Ibidem*, f. 41.

⁵⁹ Idem, dosar nr. 13.196, f. 199.

vitare, și se insista pe „procesele verbale de interogatoriu cu întrebări sugestive și restituirea unor dosare considerate incomplete”⁶⁰.

Structura organizatorică cuprindea:

Biroul Probleme Speciale și Secretariat;

Serviciul I (central);

Serviciul II (teritoriul);

Biroul Operații;

Serviciul III (Închisori), având următoarele structuri: Secretariat, Grupul Control și transfer, Biroul Închisori Plevnei;

*Grupa administrativă*⁶¹.

Direcția Contrainformații în armată (Direcția a V-a)

La conducerea direcției se afla col. Nicolae V. Stan, având în subordine 450 de ofițeri, 41 de subofițeri și 22 de angajați civili⁶². Sarcinile principale ale lucrătorilor de contrainformații erau cele de „prevenire a pătrunderii în obiectivele militare a agenturii spionajului capitalist, descoperire și anihilare din timp a acțiunilor întreprinse de oficiile de spionaj dușmane împotriva forțelor noastre armate, crearea unei agenturi de calitate și acoperirea informativă a punctelor vulnerabile”⁶³.

În pofida acestor cerințe la controlul colectivului de instructori ai C.C. al P.M.R., precum și în analizele efectuate de conducerea Direcției s-au menționat o serie întreagă de insuccese ale lucrătorilor operativi. Cu toate că era binecunoscută prezența și activitatea atașajilor militari din statele occidentale, acreditați în R.P.R. cu misiuni informative privind Forțele Armate (aplicații în teren, deplasări de trupe, dislocarea unor unități și a altor obiective militare), totuși organele de contrainformații nu au reușit să descopere sursele scurgerilor de date.

Studierea candidaților la recrutare se ghida exclusiv după lectura dosarelor personale (studii, apartenența politică și socială). Evaluarea candidaților era efectuată în mod formal, din birou, atribuindu-li-se calități și posibilități inexistente, și astfel obținerea unei aprobări devenea mai facilă.

Rețeaua informativă a Direcției a V-a s-a caracterizat printr-o fluctuație continuă, ceea ce a dus „la irosirea de forțe, alte și alte recrutări și la faptul că din punct de vedere calitativ, agentura nu satisface cerințele muncii de contrainformații în obiectivele militare”⁶⁴.

⁶⁰ *Ibidem*, ff. 202-203.

⁶¹ A.C.N.S.A.S., fond M.A.I. - D.M.R.U., inv. nr. 7.378, dosar nr. 12, ff. 2-10.

⁶² *Idem*, inv. nr. 7.378, dosar nr. 9, f. 47.

⁶³ A.C.N.S.A.S., fond Documentar, dosar nr. 13.179, f. 22.

⁶⁴ *Ibidem*, f. 96. Cauza principală a lipsurilor în activitatea de contrainformații rezulta din poziția șefilor față de muncă, rutina și formalismul manifestate în toate aspectele activității operative. „Se muncește dezorganizat, ne pierdem în lucruri mărunte, iar de problemele principale nu ne ocupăm, fapt ce duce la delăsare și la apariția autoliniștirii la lucrători, care fac «câte ceva» pentru justificarea existenței lor ca ofițeri; recrutări de agenți, excluderi de agenți, deschideri și închideri de dosare, totul formal, fără a se da lovituri dușmanului, care în acest fel este lăsat să-și desfășoare nestingherit activitatea” *Ibidem*, f. 125.

Alte cauze ale activității deficitare erau: lipsa de control pe toate eșaloanele, automulțumirea și demobilizarea lucrătorilor operativi, iar „în unele birouri s-a cuibărit familiarismul, șefii nu trag la răspundere pe lucrătorii din subordine pentru munca proastă; conducerea direcției nu a exercitat un control permanent și eficace asupra executării ordinelor M.A.I. și nu a luat toate măsurile pentru determinarea întregului aparat să lichideze lipsurile din muncă și pentru ridicarea calitativă a muncii” - *Ibidem*.

Structura organizatorică a Direcției a V-a cuprindea: Aparatul central [Probleme speciale și de secretariat; Biroul „Z”, Serviciul I, Serviciul II (Biroul 1 Marele Stat Major; Biroul 2 Brigada 38 CF București; Grupa I Academia Militară Generală), Serviciul III (Biroul 1 Direcțiile Centrale și Comandamentele de Armă M.F.A.; Biroul 2 Spatele Forțelor Armate și Formațiuni M.F.A. din garnizoana București; Biroul 3 Brigada 40 Poduri și Drumuri București)] și Aparatul exterior.

La nivel teritorial, activitățile au fost organizate de serviciile și secțiile CI, astfel:

- *Serviciul CI al Armatei a II-a București: Secretariat, Grupa „C”, Biroul 1 Organe exterioare, Biroul 2 Comandament și Spate, Grupa CI a Brigăzii Speciale Tecuci, 6 birouri CI;*
- *Serviciul CI al Armatei a III-a Cluj: Secretariat, Grupa „C Biroul 1 Organe exterioare, Biroul 2 Comandament și Spate, , Grupa CI a Brigăzii Speciale Ineu, 4 birouri CI;*
- *Serviciul CI al C.A.A.T. București: Secretariat, Grupa Organe exterioare, Biroul 1 Comandament, Secția de contrainformații a Diviziiei 16 art. A.A.T. Ploiești, 6 birouri CI și o secție CI;*
- *Serviciul CI al Comandamentului Trupe Grăniceri: Secretariat, Grupa Organe exterioare, 9 birouri CI;*
- *Secția CI a Comandamentului Marinei Militare: Secretariat, două birouri;*
- *Secția CI a Comandamentului Trupelor MAI: Secretariat, grupa Organe exterioare, 3 birouri;*
- *Serviciul 2 Aparat Exterior;*
- *Serviciul 3 Aparat Exterior: 1 birou*⁶⁵.

Prin Ordinul M.A.I. nr. 3.792/1 decembrie 1964 s-a înființat *Biroul de contrainformații al trupelor de securitate*, format din 12 funcții de ofițeri și una de subofițer; noua structură acoperea informativ cele nouă batalioane de securitate dispersate în orașele București, Brașov, Constanța, Bacău, Oradea, Tecuci, Drăgășani, Orăștie și Timișoara⁶⁶.

Direcția Paza demnitarilor (Direcția a VI-a)

Sarcinile direcției erau concentrate pe asigurarea pazei și securității nomenclurii comuniste, a manifestațiilor, mitingurilor și adunărilor festive; de asemenea, au fost desfășurate acțiuni informative în împrejurimile obiectivelor păzite și în rândul personalului de deservire. Compania de pază a ambasadelor sovietică și a țărilor socialiste a fost mutată în cadrul Direcției a IX-a (ordinul MAI nr. 1.771/15 aprilie 1959)⁶⁷.

Prin Ordinul MAI nr. 2.813/13 iulie 1960, Direcția a IX-a din cadrul M.A.I. a primit indicativul Direcția a VI-a, păstrând atribuțiile și forma de organizare anterioară⁶⁸. Schema organizatorică, valabilă în între august 1 august 1963 – 30 aprilie 1964, era următoarea:

- *Serviciul Cadre și Probleme speciale de secretariat;*
- *Serviciul I: 13 grupe, Biroul trasee;*
- *Serviciul II: trei birouri;*

⁶⁵ A.C.N.S.A.S., fond M.A.I. - D.M.R.U., inv. nr. 7.378, dosar nr. 9, ff. 1-46.

⁶⁶ Idem, inv. nr. 7.381, dosar nr. 30, f. 482.

⁶⁷ Idem, inv. nr. 7.368, dosar nr. 10, ff. 207-225.

⁶⁸ A.C.N.S.A.S., fond M.A.I. - D.G.J., inv. nr. 3.618, vol. 5, f. 21.

- *Serviciul III: Comandaturile I, II și III, Rezerva, Biroul pază specială (Scroviște);*
- *Serviciul IV: Comandatura IV, două birouri;*
- *Serviciul V: două secții și un birou;*
- *Biroul Pază Specială: Problema 1, 2, 3 (Pază) și 4 (intervenții și misiuni neprevăzute), Grupa secretariat, Grupa Predeal, Grupa pază Snagov; Grupa pază M.E.C.M.⁶⁹.*

Noul ștat de organizare intrat în vigoare de la 1 mai 1964 aducea câteva noutăți, cum ar fi: Serviciul I cuprindea 10 grupe și Biroul Trasee; Comandatura I (CC al PMR) avea două birouri, iar Biroul pază specială Scroviște a primit indicativul Comandatura IV; Serviciul IV a rămas cu două birouri. Numărul efectivelor, la nivelul întregii direcții, era de 408 ofițeri, 297 subofițeri și 40 angajați civili, în total 745 de posturi⁷⁰.

Direcția Filaj și investigații (Direcția a VII-a)

Era condusă de gen.-mr. Rusu Emanoil și cuprindea un personal numeros (1.484 angajați, dintre care 1.330 de ofițeri, 53 de subofițeri și 101 salariați civili)⁷¹. Activitățile direcției erau concentrate pe supravegherea operativă și investigații.

Supravegherea operativă, conform ordinului M.A.I. nr. 85/1 aprilie 1957, era o operațiune secretă și se efectua asupra persoanelor urmărite de organele Securității. Prin folosirea unor metode conspirate și a unor mijloace specifice, organele de filaj trebuia să observe și să documenteze activitatea obiectivelor, să le descopere complicii, procedeele folosite și să prevină acțiunile de culegere a informațiilor cu caracter politic, economic sau militar⁷².

Capacitățile lucrătorilor Securității de adaptare la împrejurările din teren au contribuit la obținerea unor rezultate pozitive; în funcție de obiectiv s-au folosit diferite legende (paznici, milițieni de circulație și de pază, muncitori de șantier, vânzători ambulănți, CFR-iști, pictori peisagiști, echipe sanitare, țărani și militari), cât și cadrul natural (aglomerările de pietoni de pe străzi și din piețe, stațiile mijloacelor publice de transport, parcurile și grădinile publice etc)⁷³. La capitolul eșecuri s-au constatat nenumărate cazuri de pierderi ale subiecților în timpul acțiunilor de filaj sau posibilitățile reduse de colectare a datelor din cauza atitudinii formale vizavi de îndatoririle curente⁷⁴.

Investigațiile se desfășurau pe baza Ordinului M.A.I. nr. 115/20 noiembrie 1957, constând în activități de obținere secretă a materialelor referitoare la persoanele aflate în

⁶⁹ Idem, fond M.A.I.-D.M.R.U., inv. nr. 7.378, dosar nr. 5, f. 128.

⁷⁰ Idem, inv. nr. 7.380, dosar nr. 4, f. 46.

⁷¹ Idem, inv. nr. 7.378, dosar nr. 20, f. 100.

⁷² Gen.-mr. Pius Kovacs, *Din munca organelor de filaj în „Buletin Intern pentru Aparatul Securității Statului”*, nr. 2/1968, p. 64.

⁷³ A.C.N.S.A.S., fond Documentar, dosar nr. 13.191, f. 40. În lucrarea „Coca”, cerută de Direcția a III-a, executată în București (Bd. 6 Martie) pentru supravegherea domiciliului obiectivului s-a folosit legenda de lustragiu; în acest fel, timp de 10 zile a putut observa și semnaliza plecările obiectivului de la domiciliu. În general, pentru menținerea legăturii dintre posturi și bazele lor, s-au folosit telefoane de campanie și cele de oraș, sonerii și semnalizări convenționale și aparate de radio emisie-recepție - *Ibidem*, f. 41.

⁷⁴ Exemple:

- multe dintre pierderi erau comise la adrese, fără să fie observate obiectivele la ieșirea de la serviciu, domiciliu sau alte locuri; nu se efectua supravegherea permanentă a autovehiculului; unii lucrători au mințit și au oferit trasee fictive pe timpul cât le-au scăpat de sub supraveghere;

- în anumite posturi lucrătorii nu au fost dotați cu materiale corespunzătoare legendei create pentru acoperire;

- lipsuri în fotografierea secretă a obiectivelor și legăturilor lor, astfel că, întâlnirile nu au fost surprinse pe pelicule fotografice - *Ibidem*, f. 47.

atenția Securității. Structura Direcției, în perioada 1 august 1963 – 31 decembrie 1967, era următoarea:

Biroul Secretariat și probleme speciale;

Secția Personal și Biroul Control;

Serviciul I, supraveghere operativă, cu 24 de birouri;

Serviciul II, supraveghere operativă cu 16 birouri și două grupe de deservire a posturilor fixe și centralelor telefonice;

Serviciul III, supraveghere operativă, cu 12 birouri;

Serviciul IV, investigații și supraveghere operativă, cu opt birouri, organizat la nivelul Capitalei;

Biroul Pașă C.D. (Corp diplomatic);

Secția administrativă;

Cabinetul medical;

*Secția auto*⁷⁵.

Serviciul „B” – Contrainformații radio

Această structură era condusă de locuitor șef lt.-col. Petre Cezar (conform ștatului de organizare din perioada 1 august 1963 – 1 mai 1965), având în subordine 261 de ofițeri, 3 subofițeri și 5 angajați civili (269 de lucrători)⁷⁶. Serviciul cuprindea trei direcții de acțiune: contrainformațiile radio, radio apărarea (bruiajul) și transmisiunile radio M.A.I.⁷⁷.

Interceptarea emisiunilor radio de spionaj efectuate de pe teritoriul R.P.R., a U.R.S.S. și a celorlalte țări comuniste, precum și supravegherea activității centrelor radio de spionaj capitaliste au fost printre cele mai notabile activități desfășurate în perioada menționată⁷⁸.

Serviciul „B” primea de la direcțiile operative o serie de cereri (urmărirea și controlul traficului radio și a rețelilor militare; verificarea unor sesizări referitoare la presupusa existență a unor stații de radio emisie în locuințele unor persoane suspecte; probleme pe unde ultrascurte) și întocmea dosarele de verificare pentru cetățenii dornici de radioamatorism⁷⁹.

În cadrul M.A.I. funcționa un „centru de cercetare a eterului” și nouă „puncte de comandă și corecție” amplasate în orașele București, Craiova, Timișoara, Arad, Oradea, Cluj, Sibiu, Orașul Stalin și Ploiești. Sarcina acestor structuri consta în descoperirea emisiunilor dușmănoase efectuate în limbile română, maghiară, germană și coordonarea celor 11 centre de radio-emisie din cadrul Ministerului Transporturilor și Telecomunicațiilor amplasate în respectivele orașe.

Din analiza eficacității bruiajului asupra celor 165 frecvențe folosite zilnic de stațiile străine, rezultă că $\frac{1}{3}$ din acestea erau bine acoperite de către colaboratori, $\frac{1}{3}$ acoperite parțial în diferite regiuni ale țării, iar $\frac{1}{3}$ rămâneau descoperite din lipsă de mijloace tehnice corespunzătoare⁸⁰.

⁷⁵ Idem, fond M.A.I.-D.M.R.U., inv. nr. 7.378, dosar nr. 20, ff. 1-99.

⁷⁶ Idem, dosar nr. 10/1963, ff. 1-17.

⁷⁷ Idem, fond Documentar, dosar nr. 13.195, f. 38.

⁷⁸ *Ibidem*, ff. 40, 44.

⁷⁹ *Ibidem*, f. 53. La 1 mai 1960 erau înregistrați 272 de radioamatori autorizați cu stații individuale, precum și un număr de 40 de stații colective.

⁸⁰ *Ibidem*, f. 63.

Transmisiunile radio asigurau legăturile interne pentru: conducerea Ministerului și toate regiunile MAI; Comandamentul trupelor MAI și toate unitățile lor aflate în orașele de reședință de regiune, prin stațiile de radio regionale, precum și cu 10 stații de radio ale unor unități din afara orașelor reședință de regiune; Marele Stat Major al Ministerului Forțelor Armate (M.F.A.), regiunea a II-a și a III-a militară, unitățile M.F.A. dislocate în orașele reședință de regiune și comisariatele militare⁸¹. Statul de organizare al Serviciului „B”, valabil pentru perioada 1 august 1963 – 1 mai 1965, avea următoarele structuri:

Secretariat;

Birourile I, II, III, IV (Radiofilaj);

Biroul V (Prelucrare);

Biroul VI (Gonio);

Biroul VII (Mobil);

Biroul VIII (Transmisiuni radio);

Biroul IX (Centrul Emisie Radio);

Biroul X (H);

Secția XI (tebnic);

*Biroul XII*⁸².

Serviciul „C” – Evidență operativă

Col. Nedelcu Mihail coordona activitatea serviciului prevăzut cu 292 de ofițeri, 54 de subofițeri și 29 de angajați civili, adică un număr total de 375 de funcții⁸³. Conform statului de organizare al M.A.I., la 1 august 1963, Serviciul „C” avea în componere:

Biroul secretariat și tipografie;

Secția I se ocupa de evidența operativă și statistică, având patru birouri;

Secția a II-a administra cartoteca generală, operativă și de informații, prin două birouri;

Secția a III-a gestiona arhiva operativă și era organizată pe patru birouri;

Secția a IV-a cu cinci birouri;

Laboratorul foto;

*Tipografia*⁸⁴.

Principale activități urmăreau:

- înregistrarea dosarelor de rețea informativă;
- verificarea cererilor la cartoteca generală operativă și cartoteca rețelei informative;
- înregistrarea dosarelor informative nou deschise, transferate, preschimbate sau închise și efectuarea mențiunilor necesare în cartoteca statistică și generală;
- verificarea, primirea și efectuarea tuturor mențiunilor în evidența operativă;
- preluarea tuturor materialelor existente la Capitolul II al dosarelor de problemă și obiectiv pentru înregistrarea și păstrarea la Serviciul „C”;
- identificarea prin investigații a elementelor cunoscute cu activitate legionară în dosarele de arhivă, care nu posedă date de identificare suficiente, pentru a putea fi semnate și urmărite informativ;

⁸¹ *Ibidem*, f. 66.

⁸² A.C.N.S.A.S., fond M.A.I.-D.M.R.U., inv. nr. 7.378, dosar nr. 10, ff. 1-17.

⁸³ *Idem*, dosar nr. 16, f. 25.

⁸⁴ *Ibidem*, ff. 2-24.

- deservirea cu dosare și materiale pentru studiu a tuturor lucrătorilor din aparatul informativ operativ;
- îmbunătățirea continuă a evidenței operative și statistice și raportarea la termen a datelor statistice;
- reorganizarea arhivelor și cartotecii generale, precum și procurarea de mijloace necesare unei îndelungate conservări a acestora⁸⁵.

Serviciul „F” – Controlul secret al corespondenței și coletelor poștale

Serviciul era sub conducerea col. Panaitescu Nicolae și număra 449 de angajați (395 de ofițeri, 39 de subofițeri și 15 civili)⁸⁶.

Din rapoartele de activitate și acțiunile concrete se pot reconstitui atribuțiile serviciului:

- interceptarea scrisorilor, coletelor și telegramelor aparținând obiectivelor urmărite de serviciile operative;
- interceptarea manifestelor contrarevoluționare și urmărirea pe linia grafologică a autorilor lor;
- cercetarea prin mijloace fizico-chimice a scrisorilor în scopul descoperirii scrisului secret (simptic ori sub timbre)⁸⁷.

Munca informativă s-a efectuat prin intermediul următoarelor structuri:

Secretariat

Secția I desfășura activități de interceptare, precum și evidența corespondenței externe; de asemenea, în structura administrativă era cuprins Biroul tranzit;

Secția a II-a avea ca prerogative controlul și cenzura corespondenței externe;

Birourile III-VI se ocupau de cenzura corespondenței externe;

Biroul VII (Laborator) avea ca atribuții redeschiderea, recondiționarea și controlul fizico-chimic al scrisorilor și coletelor;

Birourile VIII, IX, X asigurau controlul coletelor externe;

Biroul XI (agentura);

Biroul XII (Spate)⁸⁸.

Rapoartele de activitate susțineau că „printre numeroasele acțiuni de subminare duse de serviciile de spionaj imperialiste, se constată o intensificare a activității lor și pe linia corespondenței poștale, de care se folosesc ca să țină legătura cu agenții lor și cu alte elemente contrarevoluționare din interiorul țării. În același timp, cercurile imperialiste folosesc calea poștei pentru propaganda dușmănoasă la adresa țării noastre, a U.R.S.S. și a celorlalte țări socialiste, trimițând în plicuri broșuri dușmănoase prin care se încearcă să propage ideologia burgheză, teorii revizioniste și alte comentarii cu conținut contrarevoluționar. În ultimii ani, Serviciul «F» a fost reorganizat și și-a lărgit activitatea atât în București, cât și în regiuni”⁸⁹.

⁸⁵ A.C.N.S.A.S., fond Documentar, dosar nr. 13.236, ff. 64-65.

⁸⁶ Idem, fond M.A.I.-D.M.R.U., inv. nr. 7.378, dosar nr. 15, ff. 1-27.

⁸⁷ Idem, fond Documentar, dosar nr. 13.180, ff. 40-41.

⁸⁸ Idem, fond M.A.I.-D.M.R.U., inv. nr. 7.378, dosar nr. 19, ff. 3-30.

⁸⁹ Idem, fond Documentar, dosar nr. 13.180, f. 40; idem, dosar nr. 13.245, ff. 36-37.

Pe parcursul anului 1963 s-au depistat zilnic cca 150-200 cazuri suspecte (scrisorile unor trădători de patrie, turiști, tehnicieni străini, pe linia sectelor, încercări de treceri frauduloase de frontieră ș.a.), iar un număr de 360 de persoane au fost luate în lucru de organele operative; la nivelul Capitalei, s-au ridicat 350 de manifeste și au fost identificați 41 de autori de manifeste și anonime dușmănoase⁹⁰.

Serviciul „H” – Cifru

În baza instrucțiunilor Consiliului de Miniștri și ordinelor conducerii M.A.I., Serviciul „H” organiza, conducea și controla întreaga activitate de cifru în cadrul Ministerului Afacerilor Interne și în cadrul instituțiilor și unităților subordonate acestuia⁹¹. Serviciul era structurat astfel:

Biroul I (Evidență materiale-legături speciale-secretariat);

Biroul II (Control-verificări și evidență cadre);

Biroul III (Elaborarea și editarea materialelor de specialitate);

Biroul IV (Tipărirea materialelor și evidențelor de specialitate);

Problema tehnică (înființată conform Ordinului M.A.I nr. 3757/1 decembrie 1964).

Șeful serviciului era lt.-col. Stănescu Gheorghe și coordona activitatea unui număr de 43 de salariați (38 de ofițeri, 3 subofițeri și 2 angajați civili)⁹².

Direcția „T” (Tehnic operativ)

Col. Ovidiu Diaconescu conducea o structură ce-și dovedea utilitatea crescândă pe fondul instrucției personalului și a implementării diverselor inovații tehnologice românești sau străine. Direcția a primit ca sarcină acordarea de asistență specializată direcțiilor operative (instalare de microfoane în obiective, interceptări de telefoane, contrafaceri de documente, expertize, studii și construcții de aparatură tehnică, foto și exploatarea rețelei de comunicații guvernamentale).

La 1 august 1963 s-a prevăzut următoarea schemă de organizare:

Secretariat;

Serviciul I (Instalații TO);

Serviciul II (Interceptare și exploatare cu nouă birouri);

Serviciul III (Întreținerea aparaturii TO);

Serviciul IV (Laborator Chimie-Foto-Tipo, având trei birouri și colectivul chimie);

Serviciul V (Studii-Construcții, cuprinzând două birouri);

Serviciul VI (două birouri și Stația înaltă frecvență);

Secția a VII-a (întreținerea aparaturii radio);

Secția a VIII-a (Oficiul de Deservire a Corpului Diplomatic);

Secția/Serviciul IX furniza instalații pentru aparatură radio;

Secția Evidență materiale;

*Secția Administrativă*⁹³.

Statul de organizare cuprindea următoarele funcții: 488 de ofițeri, 8 subofițeri și 38 de angajați civili, însumând 534 de posturi⁹⁴.

⁹⁰ Idem, dosar nr. 102, f. 40.

⁹¹ *Securitatea I...*, p. 133.

⁹² A.C.N.S.A.S., fond M.A.I.-D.M.R.U., inv. nr. 7.378, dosar nr. 8, ff. 2-5.

⁹³ Idem, inv. nr. 7.378, dosar nr. 5, ff. 175-180.

Direcția Financiară

Col. Chitică Pantazică Niculae se afla la conducerea unei entități care elabora, implementa și supraveghea planurile de cheltuieli și investiții de la nivelul Ministerului Afacerilor Interne. Schema organizatorică, păstrată aproape neschimbată în perioada 1 decembrie 1960 – 30 aprilie 1968, prevedea:

Secretariat

Serviciul Plan financiar

Secția Plan financiar bugetar

Secția Economică și Investiții

Serviciul Contabilității centrale

Serviciul Drepturi bănești

Biroul Ștate

Biroul Plan financiar și Evidența contabilă

Biroul Verificări Acte

Biroul C.I.S.S.

Serviciul Pensii

*Biroul Stabilirii Dreptur*⁹⁵.

Numărul funcțiilor, valabil la 30 aprilie 1965, era de 137 (51 ofițeri și 86 angajați civili) și, mai apoi, de 116 (43 ofițeri și 73 salariați civili) în urma redistribuirilor de personal din perioada 1965-1968⁹⁶.

Direcția Spate

Lt.-col. Motorga Petre coordona activitatea uneia dintre cele mai complexe direcții și cu un personal civil numeros. Structura cu profil administrativ-gospodăresc era alcătuită dintr-o structură centrală, denumită Direcția Spate – Central, cuprinzând:

Serviciul Studii Coordonare Secretariat cuprindea Grupa Studii – învățământ; Oficiul de Inovații, Invenții și Metrologie; Biroul Secretariat; Grupa Juridică; Biroul Cazări.

Serviciul Financiar având în componență Biroul Plan Investiții; Biroul îndrumare contabilă; Grupa plan financiar.

Serviciul Construcții includea Secția Proiectări; Secția Execuții; Biroul Plan-Aprovizionări.

La nivelul organigramei Direcției Spate erau incluse următoarele structuri:

Direcția Secretariat, având în componență: Biroul probleme speciale; Biroul informare și documente; Biroul avize și relații; Biroul reclamații și sesizări; Biroul cenzură (Ordinul M.A.I. nr. 3.571/1 noiembrie 1967); Oficiul juridic; Cabinetul adjunctului ministrului; Dactilografe. La 23 septembrie 1966 figurau în structurile direcției 46 de lucrători (31 ofițeri, șase subofițeri, nouă angajați civili)⁹⁷.

O altă structură a *Direcției Spate* era *Grupa Pază Instituții*, având în componere 13 ofițeri, 72 de subofițeri și un angajat civil (1 aprilie 1962 – 31 decembrie 1965)⁹⁸.

⁹⁴ *Ibidem*, f. 181.

⁹⁵ *Idem*, inv. nr. 7.373, dosar nr. 14, ff. 3-29.

⁹⁶ *Ibidem*, f. 30; *idem*, inv. nr. 7.368, dosar nr. 6, f. 50.

⁹⁷ *Idem*, inv. nr. 7.380, dosar nr. 24, ff. 2-23.

⁹⁸ *Idem*, inv. nr. 7.376, dosar nr. 7, ff. 1-8.

Serviciul Organizare Mobilizare cuprindea Secretariat, Secțiile I, II (două birouri), III, IV (înființată prin ordinul M.A.I. nr. 1636/1 iulie 1966) și număra 49 de angajați conform statului de organizare valabil pentru perioada 1 septembrie 1963-1 mai 1968⁹⁹.

Serviciul Central de Planificare și-a păstrat neschimbată organizarea și numărul de funcții pentru perioada 1 decembrie 1960-1 martie 1966, astfel: Secretariat, Secția plan producție și investiții (două birouri), Secția Îndrumare Plan, având șapte ofițeri, un subofițer și 22 angajați civili¹⁰⁰.

Serviciul Alimente și furaje alcătuit din Secția alimente-furaje; Biroul utilaj-veselă; Bucătăria; Popota centrală MAI; Popota Știrbei; Popota Dinamo.

Serviciul Exploatare Imobile era format din Secția cazarmare; Secția plan-aprovizionare; Secția mobilier; Centrul de Aprovizionare; Sectorul gospodăresc; Biroul ambalaje-expediție; Grupa deservire-întreținere cu Biroul Deservire; Căminul de Oaspeți MAI; Grupul de reparații; Sectorul financiar-contabil; Sectorul Aprovizionare-Gospodărie.

Serviciul A.G.T. cuprindea Secția plan dotare, Secția armament – muniții, Grupa transmisiuni; Grupa geniu apărare chimică – foto; Secția deservire transmisiuni; Exploatare; Întreținere; Grupa deservire A.G.T.; Depozitul de garnizoană; Depozitul central A.G.T. Codlea; Magazii: Brețcu, Sitereag, Ițești; Atelierul central de reparații A.G.T.; Sectorul evidență bază – producție gospodărie; Sectorul producție armament; Sectorul producție aparatură dozimetrică; Sectorul producție radio-transmisiuni; Sectorul de reparații instrumente și aparatură medicală; Sectorul de reparații pentru aparatură foto – cinema; Sectorul recepții exterioare¹⁰¹. Direcția avea 42 de ofițeri, 28 de subofițeri și 139 de angajați civili, conform ștatului de organizare valabil pentru perioada 1 martie 1962 – 30 septembrie 1966¹⁰².

Serviciul E.T.G. era constituit din Secția echipament; Biroul Harnașament. Utilaje. Scule. Mijloace Hipo și Instrumente muzicale; Biroul rechizite, materiale sportive și culturale; Grupa E.T.G. Tonola; Atelierul Croitorie Militară; Spălătoria mecanică; Tipografia M.A.I.; Sectorul tehnic; Biroul evidența de bază și depozite.

Serviciul Transporturi era alcătuit din Biroul plan dotare; Secția Exploatare și reparații auto; Secția reparații auto; Garaje: Dobrogeanu Gherea, Conta; Sectorul de gospodărie; Sectorul de Exploatare; Atelierul de R.T. și R.C.; Autobaza Cotroceni; Sectorul Exploatare auto; Atelierul de revizii tehnice și reparații curente; Centrul de Aprovizionare cu materiale și piese auto (Biroul financiar, Biroul Stoc „Z”, Biroul aprovizionare, Sectorul depozitare conservare, Stația de regenerat ulei); Atelierul de reparații auto Cotroceni (Biroul financiar, Biroul aprovizionare); Sectorul reparații capitale; Sectorul gospodărie, iar numărul total al funcțiilor ocupate, în intervalul 1 martie 1962 – 31 decembrie 1967, era de 836 (25 de ofițeri, 341 de subofițeri, 470 de angajați civili)¹⁰³.

Serviciul Sanitar avea în componență Secția medicală, Secția sanitaro-antiepidemică; Secția veterinară; Secția farmaceutică; Informații – programări; Secția boli interne; Cabinet pentru membrii de familie și angajări; Secția stomatologie; Secția radiologie;

⁹⁹ Idem, inv. nr. 7.368, dosar nr. 6, ff. 523-529.

¹⁰⁰ Idem, inv. nr. 7.380, dosar nr. 20, ff. 1-3.

¹⁰¹ A.C.N.S.A.S., fond M.A.I. - D.M.R.U. inv. nr. 7.376, dosar nr. 5, ff. 1-29.

¹⁰² *Ibidem*, f. 30.

¹⁰³ Idem, dosar nr. 8, ff. 1-86.

Secția O.R.L.; Secția chirurgie – urologie; Cabinete (cardiologie, endocrinologie, neurologie, oftalmologie, ginecologie, dermato-venerece); Laborator de analize medicale; Secția pediatrie; Cabinet de tratamente; Secția fizioterapie; Sanepid; Laboratorul chimic și tehnologie; Farmacia; Dispensarul TBC. Centrul R.F. fix și mobil; Sectorul administrativ; Sector gospodărie; Creșe și grădinițe de copii (două creșe și 6 grădinițe); Spitalul Dr. V. Babeș; Sanatoriul TBC Zamora. Numărul cadrelor se ridică la 751 din care 20 ofițeri și 731 angajați civili¹⁰⁴.

Din punct de vedere al statului de funcții, se poate reconstitui numărul posturilor alocate pentru o parte din servicii, astfel: Aparatul Central cu 185 (38 ofițeri, 6 subofițeri și 14 angajați civili), Cazarmare – 699 (15 ofițeri, 12 subofițeri și 672 angajați civili), Transporturile – 836 (38 ofițeri, 350 subofițeri și 448 salariați civili), Serviciul Sanitar 751 (20 ofițeri și 731 angajați civili), iar A.G.T. – 198 (42 ofițeri, 28 subofițeri și 139 angajați civili)¹⁰⁵.

Serviciul Control Financiar Intern

Noua entitate independentă a fost înființată prin Ordinul M.A.I. nr. 1879/1 iulie 1963, având 48 de funcții (17 de ofițeri și 31 angajați civili)¹⁰⁶. Prin această reorganizare organizatorică erau desființate următoarele structuri: Serviciul control financiar intern din cadrul Direcției financiare M.A.I. (12 funcții de ofițeri și 16 de angajați civili) și Secția control financiar intern din cadrul Direcției Spate, Serviciul Financiar (cinci poziții de ofițeri și 15 salariați civili); în fapt era un transfer de personal și contopirea celor două servicii cu atribuții similare. Ștutul de organizare al acestui organism independent cuprindea:

Secretariat

Secția documentare – control special (Grupele documentare, Grupele control special – cercetări)

Secția verificări de fond.

Despre schimbările ce trebuia să survină apar informații în „Nota – Raport” din 14 iunie 1963 semnată de adjunctul ministrului Afacerilor Interne, Alexandru Dănescu, în care se consemna: „Serviciul control financiar intern” își va desfășura activitatea pe baza H.C.M. nr. 1.934/1957 privind organizarea, atribuțiunile și răspunderile controlului financiar intern. Sarcina sa principală va fi exercitarea controlului asupra gestiunilor formațiunilor care deservește aparatul central precum și a gestiunilor de la reședința ordonatorilor secundari ai M.A.I. (Direcțiile regionale M.A.I., Direcția Generală a Penitenciarelor și Coloniilor de Muncă, Comandamentul Trupelor, Direcția Pază contra Incendiilor)¹⁰⁷.

Direcțiile regionale

Direcția regională reprezenta forma organizatorică a Ministerului Afacerilor Interne în teritoriul și corespundea regiunilor administrativ-economice ale țării.

În sarcina lor cădea urmărirea atitudinii și activității unor elemente sociale considerate foste burgheze, chiaburi, cler „reacționar” sau bănuite de organizarea unor

¹⁰⁴ Idem, inv. nr. 7.369, dosar nr. 33, ff. 1-294.

¹⁰⁵ Idem, inv. nr. 7.376, dosar nr. 18, ff. 2-32.

¹⁰⁶ Idem, inv. nr. 7.379, dosar nr. 22, f. 342.

¹⁰⁷ *Ibidem*, f. 344.

grupări și formațiuni complotiste, teroriste sau orice alte grupări subversive antidemocratice. O altă misiune viza „lichidarea agenturilor serviciilor de spionaj imperialiste, lupta împotriva acțiunilor contrarevoluționare pe tărâm economic (acțiuni de subminare economică, diversiunea și sabotajul organizate de elementele dușmănoase și de serviciile de spionaj imperialiste în aparatul de stat, industrie, finanțe, comerț și agricultură)”¹⁰⁸.

Direcția regională avea în subordine servicii, secții – raionale – orașenești și speciale de securitate. Pe baza documentelor predate arhivei C.N.S.A.S., și în special a fondului D.M.R.U. provenit de la M.A.I., am reconstituit statistic numărul lucrătorilor securității și menționarea șefilor de direcții regionale valabil la 1 august 1963.

Informațiile au fost identificate în statele de organizare ale D.M.R.U. aflate în vigoare începând cu data de 1 august 1963 și constituie un indicator în reconstituirea cifrică a personalului Securității¹⁰⁹.

¹⁰⁸ *Securitatea...*, vol. I, p. 173.

¹⁰⁹ A.C.N.S.A.S., fond M.A.I. - D.M.R.U., inv. nr. 7.378, dosar nr. 4, ff. 1-35, 38-68, 70-149, 198-250, 252-312, 314-364, 367-421, 423-471, 474-508, 510-559, 561-593, 595-659, 661-716, 718-760 și inv. nr. 7.374, dosar nr. 11, ff. 999-1071.

Nr. crt.	Direcția regională	Șef direcție	Nr. servicii raionale	Nr. secții raionale	Angajați			
					Ofițeri	Sub-ofițeri	Angajați civili	TOTAL
1.	Argeș	Col. Constandache Paul	2	9	245	116	124	495
2.	Bacău	Col. D-tru Radu	3	5	228	93	101	422
3.	Banat	Col. Steskal William	5	7	477	244	178	901
4.	Brașov	Col. Bolintineanu Ion	4	4	347	120	128	595
5.	București	Col. Dumitrașcu Alexandru	1	14	285	158	124	567
6.	Cluj	Lt.col. Pleșiță Nicolae	3	6	355	137	130	622
7.	Crișana	Col. Cristea Gheorghe	0	9	274	132	118	524
8.	Dobrogea	Col. Marin I. C-tin	1	7	313	111	125	549
9.	Galați	Col. Iorga Marin	1	6	290	128	101	519
10.	Hunedoara	Col. Grigore Gheorghe	2	6	218	100	96	414
11.	Iași	col. Zodian Gheorghe	1	6	240	129	120	489
12.	Maramureș	Col. Marin N. C-tin	1	7	200	95	95	390
13.	Mureș Autonomă Maghiară	Col. Sida Nicolae	0	8	202	94	103	399
14.	Oltenia	Col. Firu Jean	2	13	354	163	129	646
15.	Ploiești	Lt.col. Dumitrescu Nicolae	3	3	310	130	118	558
16.	Suceava	Lt.col. Macri Emil	0	8	214	118	109	441
	TOTAL		29	118	4553	2069	1897	8519

Crearea Consiliului Securității Statului (C.S.S.), ca organ conducător al Departamentului Securității Statului (D.S.S.) (iulie 1967)

La moartea lui Gheorghiu-Dej, societatea românească era practic aservită total regimului comunist. Controlul exercitat de Securitate era deplin asupra tuturor sectoarelor, instituția fiind atotputernică și temută chiar și de către membrii de vârf ai partidului. Tocmai din astfel de considerente, imediat după instalarea lui Nicolae Ceaușescu în fruntea P.C.R., acesta a dorit să își subordoneze structura, fără sprijinul căreia nu s-ar fi putut menține la conducere. Nevoia noului lider de a-și extinde influența asupra Securității era cu atât mai pregnantă, cu cât în fruntea acesteia se afla unul dintre rivalii săi, Alexandru Drăghici¹. În perioada de început a regimului Ceaușescu, lupta noului lider pentru subordonarea Securității s-a împletit cu lupta pentru consolidarea supremației politice și îndepărtarea posibililor rivali. Drept urmare, una dintre primele măsuri luate de Nicolae Ceaușescu a constat în îndepărtarea lui Alexandru Drăghici din fruntea Securității, pe care acesta o condusese cu autoritate timp de 13 ani. Astfel, alegerea ca membru al Secretariatului C.C. al P.C.R., la 24 iulie 1965, l-a obligat pe Alexandru Drăghici să renunțe la funcția de ministru al Afacerilor Interne². În locul său, Ceaușescu l-a numit pe Cornel Onescu, fost ilegalist, prim-secretar al Comitetului raional de partid Teleorman și șef al Secției Cadre a C.C. al P.M.R. în perioada 1959-1965³, printre principalele „calități” care-l recomandau pentru această poziție numărându-se loialitatea și devotamentul față de liderul partidului⁴. Odată cu venirea lui Cornel Onescu la șefia M.A.I., s-a inaugurat lungul șir al activiștilor de partid impuși de Nicolae Ceaușescu în fruntea structurilor represive din România, practică prin care s-a reușit controlul în întregime al acestora.

La începutul anului 1967, la vârful P.C.R. a început să prindă tot mai mult contur ideea înființării unui organ de conducere al Securității care să fie subordonat mult mai mult liderului partidului, mai exact lui Nicolae Ceaușescu, trecându-se astfel peste intermedierea ministrului Afacerilor Interne. Artizanul punerii în practică a acestei măsuri a fost Vasile Patilineț, care, la 13 martie 1967, a redactat un document intitulat *Unele probleme privind activitatea Ministerului Afacerilor Interne*. În acest material erau prezentate schimbările apărute în privința situației informativ-operative la nivelul întregii țări, accentul fiind pus pe principalele domenii de activitate ale Securității (informații interne, contrasabotaj și contraspionaj). Erau trecute în revistă cu precădere lipsurile din

¹ Aparținând aceleiași eșalon de partid, fiind cei mai tineri, divergențele dintre cei doi au debutat încă din timpul detenției de la Caransebeș. Față de Ceaușescu, Drăghici avea avantajul unei condamnări mai mari. Referindu-se la această arhicunoscută rivalitate, politologul Vladimir Tismăneanu afirmă că „substratul ei veritabil era concurența în raport cu grația lui [Gheorghiu-Dej – n.n.], o gelozie și o antipatie care se vor acumula și se vor manifesta tot mai acut (...) Ultimii ani ai domniei lui Dej au coincis cu ascuțirea antagonismului dintre Drăghici și Ceaușescu, cei doi rivali fiind cu abilitate manevrați de balcanicul dictator, astfel încât să se neutralizeze reciproc” - Vladimir Tismăneanu, *Arheologia terorii*, București, Editura Allfa, 1996, pp. 73-75.

² Fapt generat de modificarea Statutului partidului, operată la 23 iulie 1965, la Congresul al IX-lea al P.C.R.; potrivit art. 13 (b), membrii de partid nu puteau deține decât o singură funcție de conducere - *** *Congresul al IX-lea al Partidului Comunist Român, 19-24 iulie 1965*, București, Editura Politică, 1966, pp. 730-732.

³ *Membrii C.C.*..., pp. 440-441.

⁴ Ionel Gal, *op. cit.*, p. 97.

activitatea instituției, fiind evidențiat slabul control exercitat de partid asupra acesteia. De asemenea, erau criticate unele dintre metodele efective de lucru ale Securității, considerate deficitare sau ineficiente⁵. În final, admitând faptul că la nivelul M.A.I. exista o mare varietate de probleme, ce rezidau în specificul departamentelor care compuneau acest minister (Securitatea, Miliția, Penitenciarele, Trupele de Securitate etc.), Vasile Patilneț concluziona: „având în vedere această multitudine de probleme, care nu permite analiza profundă a lor și îndeosebi a activității organelor de Securitate, este necesar să se creeze un Consiliu al Securității Statului, care să răspundă **nemijlocit** [s.n.] în fața conducerii partidului și guvernului de munca de Securitate. C.S.S. să rămână **deocamdată** [s.n.] în cadrul M.A.I. și să conlucreze îndeaproape cu celelalte direcții și servicii din minister. Consiliul să aibă în subordine și Trupele de Securitate”⁶. După cum se poate observa, încă de pe atunci se preconiza ideea scoaterii organelor de Securitate de sub controlul M.A.I., măsură care se va concretiza peste numai un an.

Documentul a fost supus aprobării Comitetului Executiv al C.C. al P.C.R. la 20 iunie 1967, prilej cu care Nicolae Ceaușescu preciza faptul că scopul înființării C.S.S. era să se „concentreze toată munca de Securitate într-o singură mână (...) cu drepturi mai mari, cu un control direct asupra activității lui de către C.C., nu numai așa cum facem cu ministerul”⁷. Tonul deosebit de critic avea să stârnească nemulțumirea lui Cornel Onescu, care, în calitate de ministru al Afacerilor Interne, se simțea vizat: „Materialul aici s-a îngustat în legătură cu activitatea ministerului. Toată partea pozitivă este într-o pagină și jumătate. Un tovarăș care nu cunoaște în amănunțime cu ce se ocupă ministerul și ce a realizat poate rămâne cu o părere puțin deformată. În schimb, minusurile apar la fiecare pagină”⁸.

Ținta lui Ceaușescu nu o constituia însă Cornel Onescu, ci obținerea unui control cât mai direct asupra organelor de Securitate. În conformitate cu decizia Comitetului Executiv⁹, documentul a fost prezentat la Plenara C.C. al P.C.R. din 26-27 iunie 1967. Din hotărârile plenarei, care vizau îmbunătățirea activității M.A.I., avea să transpară dorința ca partidul să-și exercite o mai bună autoritate asupra activității Securității și Miliției¹⁰.

În timpul discuțiilor de la plenară, unul dintre cei mai vehemenți critici a fost Ion Stănescu, prim-secretar al Comitetului regional de partid Oltenia, care și-a manifestat nemulțumirea față de ponderea mult prea mare a avertizărilor în raport cu demascările publice, dar și față de lipsa unor măsuri ferme împotriva legionarilor¹¹. Nu a fost însă

⁵ „În cursul anilor s-au săvârșit unele exagerări și abuzuri, încălcări ale legalității; unii cetățeni, fără să fi comis infracțiuni, au fost etichetați ca elemente dușmănoase, arestați, anchetați cu mijloace nepermise și condamnați. Asemenea mijloace s-au folosit chiar față de activiști și membri de partid – unii din ei cu activitate îndelungată în mișcare – creându-se o situație anormală, de intervenție a organelor de stat în probleme ale vieții interne de partid” - A.N.I.C., fond C.C. al P.C.R., Secția Cancelarie, dosar nr. 100/1967, f. 102.

⁶ Idem, dosar nr. 58/1967, f. 37.

⁷ Idem, dosar nr. 96/1967, f. 26.

⁸ *Ibidem*, f. 27.

⁹ *Ibidem*, f. 2.

¹⁰ Vezi, pe larg, stenograma ședinței plenare în idem, dosar nr. 99/1967.

¹¹ Ion Stănescu afirma: „Organele de Securitate să nu se rezume numai la avertizări, așa cum se petrec în prezent lucrurile și care și acestea se fac într-un cadru restrâns – 3-4 persoane. Ceea ce este mai grav, și aș dori să informez plenara, avem cazuri și în regiunea noastră de elemente, șefi de garnizoană legionară, avertizați de două și de trei ori, eliberați din închisoare, care continuă să aibă manifestări, și noi mai ne purtăm cu ei cu duhul blândeții, tot îi avertizăm. Aș crede ca Ministerul de Interne și organele respective să fie mai ferme, pentru că cu asemenea

singurul, și alți activiști de partid declarându-se nesatisfăcuți de activitatea M.A.I., printre aceștia remarcându-se și Grigore Răduică, viitorul prim-vicepreședinte al C.S.S.¹²

Documentele plenerii și materialul privind activitatea M.A.I., împreună cu „concluziile tovarășului Nicolae Ceaușescu”, au fost dezbătute cu întregul activ de partid în perioada 15 iulie-30 septembrie 1967, fiind organizate ședințe la toate ministerele, instituțiile centrale, organizațiile de masă ale P.C.R. și la comitetele regionale, raionale și orașenești de partid. La dezbaterile organizate la nivelul comitetelor teritoriale de partid a fost obligatorie prezența reprezentanților Securității și ai Miliției, după cum urmează: la nivel regional a conducerilor regionale ale celor două instituții, pe când la raioane și orașe trebuiau să participe toți lucrătorii de Securitate, alături de comandantul și locțiitorii de la serviciul/secția de Miliție. Ședințe similare au avut loc și în cadrul M.A.I., cu mențiunea că acestea au fost precedate de o prelucrare a activului de bază din minister, în prezența șefilor direcțiilor regionale și a locțiitorilor acestora, precum și a șefilor serviciilor raionale de Securitate. Totodată, adunări asemănătoare au fost organizate la toate direcțiile centrale și regionale, unde a fost prezent întregul personal al acestora¹³.

Noua structură organizatorică a D.S.S. (1967)

După plenara din iunie 1967, Nicolae Ceaușescu a dat curs propunerilor stipulate în documentul redactat de Vasile Patilineț și a decis crearea, în cadrul M.A.I., a Departamentului Securității Statului (D.S.S.), ca departament independent. Decizia a fost aprobată de Prezidiul Permanent al C.C. al P.C.R. în ședința din 14 iulie 1967¹⁴, noul **D.S.S. luând ființă la 21 iulie 1967, în baza Decretului nr. 710 al Consiliului de Stat**¹⁵. Rolul acestui organism era acela de a „coordona, controla și îndruma în mod unitar întreaga activitate pe care o desfășoară organele de Securitate”. Întrucât problemele de dotare, asigurare tehnico-materială, juridică și asistență sanitară erau comune cu ale celorlalte structuri din M.A.I., în cadrul anumitor direcții din acest minister (Direcția Organizare-Mobilizare, Direcția Înzestrării, Direcția Administrație, Direcția Financiară, Oficiul juridic, Serviciul sanitar etc.) au fost create compartimente care urmau să deservească unitățile de Securitate¹⁶.

D.S.S. urma să fie condus de un Consiliu al Securității Statului (C.S.S.), subordonat ministrului Afacerilor Interne, care trebuia să răspundă „față de conducerea de partid și de stat pentru întreaga muncă ce o desfășoară organele Securității Statului”¹⁷. C.S.S. era format din președinte, un prim-vicepreședinte, doi vicepreședinți și mai mulți membri. Președintele C.S.S. avea și funcția de prim-adjunct al ministrului Afacerilor Interne, fiind

elemente nu avem ce să facem, nu să-l avertizăm, ci să luăm măsuri mai ferme (...) De ce conducerea M.A.I. nu dă mai multă latitudine direcțiilor regionale în a face demascări fără a mai fi nevoie de toate aprobările și toate acareturile care se fac în prezent, care de multe ori durează foarte mult, își pierd efectul scontat” - idem, dosar nr. 100/1967, ff. 92-93.

¹² Grigore Răduică: „În anii 1965-1966 au fost multe cazuri când s-au luat măsuri blânde față de unele elemente ce au săvârșit infracțiuni politice, unele destul de grave și în mod repetat (...) În unele cazuri, în loc să se ia măsuri educative și de influențare obștească în legătură cu manifestările negative ale unor tineri, au fost puse organele de Miliție să-i ia de pe stradă, să-i tundă, să-i bărbierască sau să-i atenționeze” - *ibidem*, ff. 97-102.

¹³ Idem, dosar nr. 108/1967, ff. 13-14.

¹⁴ *Securitatea...*, vol. II, p. 13.

¹⁵ B.O., partea I, nr. 65/22 iulie 1967, pp. 564-567.

¹⁶ *Securitatea...*, vol. II, p. 34.

¹⁷ *Ibidem*, p. 17.

totodată membru în Colegiul M.A.I.¹⁸. C.S.S. era un organ deliberativ, care își desfășura activitatea în baza principiului conducerii colective, impus tuturor structurilor centrale și teritoriale ale M.A.I.¹⁹. Funcția extrem de importantă de președinte al C.S.S. i-a fost încredințată lui Ion Stănescu, care se remarcase în timpul plenarei din iunie 1967 prin intervențiile critice la adresa activității organelor de Securitate²⁰.

În afară de președinte, C.S.S. avea următoarea componență: prim-vicepreședinte – gen.-lt. Negrea Vasile; vicepreședinți – gen.-mr. Stoica Constantin (șeful D.G.I.I.) și gen.-lt. Doicaru Nicolae (șeful D.G.I.E.); membri – gen.-mr. Stan Nicolae (șeful Direcției Generale de Contraspionaj), gen.-mr. Pleșiță Nicolae (șeful Direcției a VIII-a), col. Ardeleanu Filimon (șeful Direcției a X-a), gen.-mr. Marinescu Paul (comandantul Trupelor de Securitate) și gen.-lt. Evghenie Tănase (șeful Direcției Securității București). O primă schimbare a componenței C.S.S. a survenit la 8 februarie 1968, când gen.-lt. Negrea Vasile a fost eliberat din funcție și numit prim-adjunct al ministrului Afacerilor Interne, în timp ce prim-vicepreședinte al C.S.S. a devenit gen.-mr. Răduică Grigore²¹, fostul șef al Secției pentru controlul muncii în M.F.A., M.A.I. și Justiție²². De asemenea, la 13 februarie 1968 în C.S.S. a fost inclus și gen.-mr. Kovács Pius, șeful Direcției a IX-a, iar gen.-mr. Rusu Emanoil, noul șef al Inspectoratului Securității Municipiului București, i-a luat locul lui Evghenie Tănase²³.

Structura organizatorică a D.S.S. a fost stabilită prin H.C.M. nr. 2.306/13 septembrie 1967. Conform acestui act normativ, D.S.S. cuprindea: patru direcții generale (ce includeau 10 direcții și servicii centrale), cinci direcții centrale, cinci servicii independente, Cancelaria C.S.S., Corpul de consilieri și inspectori al C.S.S., Comandamentul Trupelor de Securitate (cu 10 batalioane), Grupul de Aviație și Transport (care asigura deplasarea organelor de Securitate și M.A.I. în situații urgente), Direcția Securității orașului București, 16 direcții regionale și trei școli de securitate.

Una dintre modificările majore survenite a vizat schimbarea titlaturii unor direcții centrale și, mai ales, gruparea acestora în direcții generale (pe baza afinității domeniilor de activitate), după modelul **D.G.I.**, creată în 1963. Astfel, au fost înființate: **D.G.I.I.**, (Direcția Generală de Informații Interne), **D.G.C.** (Direcția Generală de Contraspionaj) și **D.G.T.O.Î.** (Direcția Generală Tehnico-Operativă și de Înzestrare). Șefii direcțiilor care compuneau D.G.I.I., D.G.C. și D.G.T.O.Î. erau în același timp și locuitori ai șefilor direcțiilor generale respective. În mod similar, locuitorii șefilor direcțiilor centrale ocupau și o funcție de șef serviciu.

D.G.I.I. era compusă din **Direcția I „Informații Interne”**, care viza acțiunile contrarevoluționare interne, și **Direcția a II-a „Contrainformații Economice”**, care urma să descopere acțiunile de sabotaj și de subminare a economiei naționale.

¹⁸ A.N.I.C., fond C.C. al P.C.R., Secția Cancelarie, dosar nr. 110/1967, f. 61.

¹⁹ Conform lui Ionel Gal, fost ministru adjunct al M.A.I.: „la toate nivelele s-au constituit colegii sau consilii de conducere – principiul conducerii colective devenind o axiomă și un fapt cotidian în viața unităților” - I. Gal, *op. cit.*, pp. 35-36.

²⁰ Vezi detalii biografice în *Securitatea...*, vol. II, p. 545.

²¹ Grigore Răduică (1926-2002) a urmat Academia Militară Generală, după care a deținut mai multe funcții de conducere în aparatul politic al armatei în perioada 1950-1959, iar în 1964 a fost numit în funcția de șef al Secției pentru controlul muncii în M.F.A., M.A.I. și Justiție - *Membrii C.C....*, p. 503.

²² *Securitatea...*, vol. II, p. 41.

²³ A.C.N.S.A.S., fond Documentar, dosar nr. 123, vol. 4, ff. 12-13.

D.G.C. era formată din **Direcția a III-a „Contraspionaj”**, care se ocupa cu descoperirea acțiunilor de spionaj desfășurate de serviciile secrete străine pe teritoriul României, și **Direcția a IV-a „Contrainformații Militare”**, ce avea în obiectiv munca de contrainformații militare în armată și M.A.I.

Activitatea de spionaj în exteriorul țării rămânea tot sub conducerea gen.-lt. Doicaru Nicolae, primind titulatura de **D.G.I.E.** și grupând **Direcția a V-a**, **Direcția a VI-a**, **Direcția a VII-a**, precum și mai multe servicii independente.

O altă direcție generală era reprezentată de **D.G.T.O.Î.**, care organiza întreaga activitate de deservire tehnico-operativă a unităților informative, fiind alcătuită din mai multe structuri:

- **Direcția a XI-a:** răspundea de instalarea și exploatarea mijloacelor de tehnică operativă solicitate de toate direcțiile informative (inclusiv D.G.I.E.), precum și de asigurarea legăturilor telefonice guvernamentale și ale oficiilor diplomatice românești din străinătate;
- **Direcția a XII-a:** se ocupa cu controlul corespondenței interne și externe;
- **Direcția a XIII-a:** proiecta și realiza aparatura și tehnica de ascultare, filaj, transmisiuni, cifru etc.;
- **Serviciul „A”:** desfășura activitatea de contrainformații radio pe teritoriul României.

Înființarea unei direcții generale cu profil tehnico-operativ reliefa importanța tot mai mare pe care conducerea Securității o acorda acestui domeniu. Totodată, accentul pus pe acțiunile de interceptare a convorbirilor și corespondenței, influențat de creșterea volumului de corespondență, însemna și mărirea continuă a numărului de angajați ai acestor organisme. Referindu-se la această structură, Ionel Gal, fost adjunct al ministrului Afacerilor Interne, arăta cum „dintr-o direcție modestă la începutul anilor 1960, treptat, s-a transformat într-o unitate mamut, cu mii de ofițeri, subofițeri și personal civil”²⁴. D.G.T.O.Î. avea chiar și în anul 1967 un număr aproape dublu de angajați față de celelalte direcții generale.

Pe lângă aceste direcții generale, mai existau următoarele unități centrale:

- **Direcția a VIII-a:** responsabilă cu securitatea personală a conducerii de partid;
- **Direcția a IX-a:** se ocupa cu filajul și investigațiile;
- **Direcția a X-a:** efectua anchetele penale;
- **Direcția Personal:** selecționa, verifica, încadra, promova, disponibiliza și pensiona angajații Securității;
- **Direcția Învățământ:** responsabilă cu pregătirea și perfecționarea cadrelor;
- **Serviciul „B”:** asigura contrainformativ aparatul de Securitate²⁵;
- **Serviciul „C”:** întocmea și păstra evidența operativă a Securității;
- **Serviciul „D”:** răspundea de dezinformarea serviciilor de spionaj externe și de neutralizarea emigrației;
- **Serviciul „E”:** asigura întreaga activitate de cifru și transmisiuni cifrate;

²⁴ I. Gal, *op. cit.*, p. 84.

²⁵ Efectivele acestui compartiment au fost preluate de la fostul Serviciu „K”, precum și de la alte unități - A.C.N.S.A.S., fond Documentar, dosar nr. 11.732, f. 200.

- **Serviciul „G”**: efectua colectarea, transportul și distribuirea corespondenței cu caracter secret de stat.

Ca organe adiacente, funcționau: **Cancelaria C.S.S., Corpul de consilieri și inspectori, Oficiul pentru primirea reclamațiilor și sesizărilor, Cabinetul de marxism-leninism, Comitetul U.T.C. și Casa de cultură a M.A.I.**

Modificări similare au fost operate și în teritoriu, în structura direcțiilor regionale de Securitate, unde compartimentele corespondente ale direcțiilor centrale au primit noi denumiri, conform aceluiași direcțiilor de la centru, care le coordonau activitatea. Spre exemplu, Serviciul III Informații interne s-a transformat în Serviciul I, Serviciul IV Contrasabotaj în Serviciul II Contrainformații economice, Serviciul II Contraspionaj în Serviciul III etc. De asemenea, conducerea partidului a hotărât și reînființarea Direcției Securității orașului București (care existase și în trecut, dar care fusese desființată în 1958, de obiectivele din capitală ocupându-se direct cadrele din unitățile centrale)²⁶.

Reorganizarea structurală a organelor de Securitate s-a soldat și cu reducerea a 129 de posturi (80 ofițeri, 46 subofițeri și 3 angajați civili). Cu toate că o parte dintre aceștia au fost pensionați, pentru aproximativ 70 de cadre s-a pus problema trecerii în rezervă, operațiune care urma să se desfășoare eșalonat, pe o perioadă cât mai îndelungată și numai după ce aveau să fie epuizate toate posibilitățile de încadrare în alte funcții și unități²⁷.

Pentru a se asigura conducerea colectivă a organelor de Securitate, fiecare persoană din conducerea C.S.S. răspundea de coordonarea anumitor unități centrale. În martie 1968, domeniile de responsabilitate erau împărțite astfel:

- Ion Stănescu coordona: Cancelaria C.S.S., Direcția Personal, Direcția a VIII-a, Direcția a X-a, Corpul de consilieri și inspectori, Oficiul pentru rezolvarea reclamațiilor și sesizărilor și Grupul de aviație;
- Gen.-mr. Răduică Grigore coordona: D.G.C., D.G.T.O.Î., Direcția a IX-a, Comandamentul Trupelor de Securitate și Serviciul „B”;
- Gen.-lt. Doicaru Nicolae conducea nemijlocit D.G.I.E. și coordona Serviciul „D” și Serviciul „E”;
- Gen.-mr. Stoica Constantin conducea D.G.I.I. și coordona Direcția Învățământ, Serviciul „C” și Serviciul „G”²⁸.

Pentru transpunerea în practică a hotărârilor Plenei din 26-27 iunie 1967, Comitetul Executiv al C.C. al P.C.R. a aprobat, la ședința din 16 martie 1968, Hotărârea nr. 119 „cu privire la îmbunătățirea controlului de partid asupra activității organelor de Securitate și Miliție”²⁹. La ședința Comitetului Executiv din 27 iulie 1967, când se discutase pe marginea proiectului acestui document, János Fazekas evidențiasse

²⁶ La ședința Comitetului Executiv al C.C. al P.C.R. din 20 iunie 1967, Dumitru Popa, care deținea și funcția de prim-secretar al Comitetului orașenesc de partid București, a avut următoarea intervenție: „Eu aș avea o propunere. Poate să aveți în vedere, ca urmare a acestor reorganizări, să se studieze posibilitatea reînființării la Capitală a Direcției de Securitate (...) Consider că sunt multe lucruri care trebuie cunoscute”. Cornel Onescu l-a asigurat însă de faptul că „s-a prevăzut ca în cadrul măsurilor să se înființeze această direcție” - A.N.I.C., fond C.C. al P.C.R., Secția Cancelarie, dosar nr. 96/1967, f. 25.

²⁷ A.C.N.S.A.S., fond Documentar, dosar nr. 11.732, f. 204.

²⁸ A.C.N.J., fond Comandamentul Trupelor de Securitate, Secția literatură militară și documente secrete, dosar nr. 64/1972, f. 76.

²⁹ Vezi textul complet în Monica Grigore, *Ceaușescu și redefinirea raporturilor dintre partid și Securitate (1967-1968)*, în „Arhivele Securității”, Editura Nemira, București, 2004, pp. 414-420.

următorul aspect: „ori în preambul, ori la punctul 1, să se spună că expunerea pe care a ținut-o secretarul general al partidului la ședința activului M.A.I. (...) stă la baza activității organelor noastre de Securitate”³⁰. În ceea ce privește activitatea organelor de Securitate, una dintre principalele prevederi ale hotărârii stipula foarte clar subordonarea activității Securității față de P.C.R. Astfel, Comitetele regionale, raionale și orășenești de partid, prin intermediul birourilor lor de conducere, urmau să controleze periodic și să îndrume activitatea organelor de Securitate „pentru înfăptuirea hotărârilor partidului și guvernului privind asigurarea securității statului”. La rândul său, conducerea Securității era obligată să înainteze către aceste birouri de partid, „sistematic și operativ”, anumite informații referitoare la acțiunile aflate în curs, precum și la măsurile luate pentru rezolvarea problemelor. În situațiile mai deosebite, prim-secretarii Comitetele regionale, raionale și orășenești de partid informau C.C. al P.C.R.

Pentru a asigura respectarea cât mai exactă a acestor prevederi, conducerea P.C.R. a decis încadrarea în comitetele de partid din unitățile M.A.I. a numeroși activiști de partid aduși din viața civilă. Unul dintre aceia care au răspuns de transpunerea în practică a acestei decizii a fost Ionel Gal, cel care deținea funcția de adjunct al șefului Secției pentru controlul muncii în M.F.A., M.A.I. și Justiție, fiind responsabil de M.A.I. Conform relatărilor acestuia, încadrarea în M.A.I. a activiștilor civili s-a făcut „pornindu-se de la conceptul că sunt mai puțin dependenți de instituție, mai combativi și mai fermi în relațiile cu aceste organisme”³¹. Ca rezultat al muncii depuse de Gal în această direcție, va fi numit ulterior adjunct al ministrului M.A.I., întărindu-se astfel controlul partidului asupra acestei instituții.

Totodată, s-a pus accent pe dezvoltarea capacității organelor de securitate de a preveni „infrațiunile care riscau să pună în pericol siguranța statului”, fiind evidențiată și nevoia de a se perfecționa în mod continuu metodele și mijloacele folosite până atunci în munca de securitate. Printre metodele recomandate figurau așa-zisele „forme de influențare obștească”, respectiv *dezbateră în adunările și colectivele de muncă și avertizarea persoanelor în cauză*.

Crearea Consiliului Securității Statului, ca organ central de stat (aprilie 1968)

Finalizarea anchetei asupra „procesului Pătrășcanu” și evidențierea abuzurilor comise de Securitate în timpul lui Gheorghiu-Dej au creat cadrul necesar trecerii la separarea Securității de M.A.I. Motivele sunt relevate și de Ionel Gal: „În acest context, s-a reeditat ideea despărțirii organelor de Securitate de cele ale Ministerului Afacerilor Interne, pentru a se crea un cadru organizatoric mai ușor de condus și de controlat. Promotorul separării Securității într-un organ independent a fost Nicolae Ceaușescu, iar de transpunerea în practică a dorinței liderului P.C.R. s-a ocupat Ion Stănescu”³².

Decizia politică privind separarea Securității de M.A.I. a fost luată de Comitetul Executiv al C.C. al P.C.R. la data de 10 februarie 1968³³. Pentru ducerea la îndeplinire a

³⁰ Florian Banu, Luminița Banu (eds.), *Partidul și Securitatea. Istoria unei idile eșuate (1948-1989)*, Iași, Casa Editorială Demiurg, 2013, p. 434.

³¹ I. Gal, *op. cit.*, p. 36.

³² I. Gal, *op. cit.*, p. 80.

³³ A.C.N.S.A.S., fond Documentar, dosar nr. 13.330, f. 352.

acestei hotărâri, Ion Stănescu și Cornel Onescu au fost însărcinați cu întocmirea decretelor de organizare și funcționare ale C.S.S., respectiv M.A.I. La **3 aprilie 1968**, cu doar câteva săptămâni înainte de desfășurarea plenarei în urma căreia a fost îndepărtat din viața politică Alexandru Drăghici, Consiliul de Stat al R.S.R. a emis **Decretul nr. 295, prin care se înființa Consiliul Securității Statului ca organ central al administrației de stat, separat de M.A.I.** Anterior, la 26 martie 1968, decretul fusese aprobat de Comitetul Executiv al C.C. al P.C.R.³⁴.

Conform decretului de înființare, C.S.S. avea „sarcina înfăptuirii politicii partidului și statului în domeniul apărării securității statului”. Activitatea Consiliului urma să fie coordonată de C.C. al P.C.R. și de Consiliul de Miniștri. Transformarea Securității într-o structură independentă, prin scoaterea ei din cadrul M.A.I., se făcea cu scopul declarat de a contribui la „întărirea răspunderii acestui consiliu față de conducerea partidului și guvernului”³⁵. În practică, organele de Securitate nu au suferit nicio modificare, ele fiind și înainte autonome în cadrul M.A.I.

Trebuie precizat faptul că această separare între organele de informații/contrainformații și cele de Miliție, Pompieri și Penitenciare exista și în alte state socialiste, precum U.R.S.S., R.D.G., R.P. Bulgară sau R.P. Chineză, regăsindu-se, de asemenea, și în cazul multor state democratice occidentale, precum S.U.A., Marea Britanie, R.F.G. etc.

Principalele atribuții ale C.S.S. vizau: prevenirea, descoperirea și lichidarea acțiunilor interne îndreptate contra regimului comunist, descoperirea acțiunilor de sabotaj și subminare a economiei naționale și a acțiunilor de spionaj întreprinse de serviciile secrete străine, organizarea activității contrainformative, apărarea secretului de stat, asigurarea securității personale a conducătorilor de partid și de stat, desfășurarea de acțiuni de anchetă penală și, nu în ultimul rând, participarea la „educarea cetățenilor în spiritul vigilenței”.

În încercarea de a micșora cheltuielile administrative inerente unei asemenea operațiuni, anumite unități urmau să deservească ambele instituții. Astfel, unitățile care asigurau legăturile telefonice, telegrafice și radio, precum și Grupul de Aviație, aflate în subordinea C.S.S., asigurau și nevoile M.A.I. În mod similar, unitățile sanitare, de reparații auto, armament și transmisiuni din cadrul M.A.I. deserveau și organele de Securitate³⁶.

Componența conducerii C.S.S. trebuia aprobată de Consiliul de Miniștri, dar și de către C.C. al P.M.R., partidul asigurându-și, astfel, controlul asupra principalei instituții represive interne. Totodată, la 24 iunie 1968, Prezidiul Permanent al C.C. al P.C.R. a aprobat un set de normative foarte precise prin care conducerea C.S.S. trebuia să informeze liderii partidului și ai statului asupra diferitelor probleme ale activității sale. Astfel, la Prezidiul Permanent trebuiau să ajungă numai materialele care cuprindeau problemele deosebite din țară și străinătate (activități de diversiune și sabotaj; aspecte privind activitatea legionarilor, a membrilor fostelor partide politice, a foștilor deținuți politici sau a naționaliștilor; acțiunile serviciilor de spionaj străine îndreptate asupra cetățenilor români; date secrete privind evenimentele internaționale etc.), în timp ce restul materialelor informative trebuiau înaintate, în mod separat, membrilor Prezidiului Permanent, secretarilor C.C. al P.C.R. și vicepreședinților Consiliului de Miniștri și

³⁴ A.N.I.C., fond C.C. al P.C.R., Secția Cancelarie, dosar nr. 45/1968, f. 2.

³⁵ B.O., partea I, nr. 43, 4 aprilie 1968, p. 375.

³⁶ A.C.N.S.A.S., fond Documentar, dosar nr. 13.330, f. 354.

Consiliului de Stat, în funcție de sectoarele de activitate pe care fiecare dintre aceștia le coordonau³⁷.

Președintele C.S.S. avea rang de ministru, iar prim-vicepreședintele și vicepreședinții aveau rang de prim-adjunct, respectiv adjuncți ai ministrului. Consiliul de conducere al C.S.S. era un organ deliberativ și își desfășura activitatea după principiul conducerii colective, în prezența a cel puțin 2/3 din membrii săi, adoptând hotărâri cu jumătate plus unu din numărul celor prezenți. În cazul în care președintele C.S.S. nu era de acord cu hotărârea luată, acesta informa imediat conducerea partidului și guvernului³⁸.

Decretul de înființare al C.S.S. prevedea ca organismul de conducere al instituției să cuprindă între 11 și 15 persoane. Până la începutul anului 1972, componența Consiliului de conducere al C.S.S. a fost alcătuită din cele 11 persoane desemnate în februarie 1968. La sfârșitul anului 1971, Ion Stănescu a solicitat însă conducerii partidului mărirea numărului de membri din conducerea C.S.S. de la 11 la 17, „ținând seama de nevoia cuprinderii cât mai bine a tuturor sarcinilor și pentru a antrena un număr de cadre cu experiență în activitatea Consiliului”. Propunerea a fost aprobată de Secretariatul C.C. al P.C.R. în ședința din 14 februarie 1972, care a decis ca în conducerea C.S.S. să fie incluși încă șase ofițeri superiori: gen.-mr. Vlad Iulian, gen.-mr. Stan Nicolae, gen.-mr. Mleşniță Constantin, col. Geică Constantin, col. Motorga Petre și col. Macri Emil³⁹. Pentru a fi transpusă în practică această decizie a fost nevoie de modificarea Decretului nr. 295 de înființare a C.S.S., care s-a realizat foarte rapid. La 22 februarie 1972, Consiliul de Stat al R.S.R. a emis Decretul nr. 55, prin care se stabilea că din conducerea C.S.S. puteau face parte între 11 și 17 persoane⁴⁰, ceea ce a făcut posibilă aplicarea hotărârii amintite anterior.

Transformarea direcțiilor regionale de Securitate în inspectorate de Securitate județene (februarie 1968)

În luna februarie 1968, ca urmare a noii împărțiri administrativ-teritoriale a țării, organele de Securitate au trebuit să-și modifice structura organizatorică. Pentru o cât mai mare eficiență a activității, a fost luată decizia limitării ariei de responsabilitate a organelor teritoriale în raport cu noile unități administrative create. Reorganizarea s-a resimțit însă numai la nivel local, unitățile centrale nefiind afectate. Acțiunea de constituire a organelor teritoriale ale Securității corespunzător cu noua împărțire administrativă a țării a fost coordonată de Grigore Răduică și Vasile Patilineț, cei care au stabilit în detaliu modul de alcătuire al acestora. În acest sens, în ianuarie 1968, în cadrul unei ședințe cu conducerea centrală și teritorială a Securității, Vasile Patilineț a dat mai multe indicații privind modificările concrete care urmau să se producă în structura și activitatea acestei instituții. Implicarea celor doi activiști de partid transpare și din includerea printre atribuțiile Securității la nivel județean a cât mai multor prevederi care urmau să ducă la subordonarea acestei instituții față de P.C.R. și, implicit, față de noul lider, Nicolae Ceaușescu.

Odată cu revenirea la una dintre vechile unități administrative ale țării, județul (care semnifica încă o dată distanțarea de Moscova, prin ruperea de modelul sovietic al raioanelor), s-a luat în calcul și reînființarea inspectoratelor, foste structuri ale

³⁷ A.N.I.C., fond C.C. al P.C.R., Secția Cancelarie, dosar nr. 105/1968, ff. 92-93.

³⁸ *Securitatea...*, vol. II, p. 78.

³⁹ A.C.N.S.A.S., fond Documentar, dosar nr. 12.586, vol. 2, ff. 10-11.

⁴⁰ *Securitatea...*, vol. II, p. 165.

Ministerului de Interne, cu mențiunea că, în 1968, inspectoratele au fost create la nivelul fiecărui județ, spre deosebire de vechile inspectorate ale Poliției și Jandarmeriei. Proiectul referitor la constituirea organelor teritoriale de securitate corespunzător noii împărțiri administrative a țării a fost întocmit de Grigore Răduică și Vasile Patilineț, el fiind aprobat de Secretariatul C.C. al P.C.R. în ședința din 29 ianuarie 1968⁴¹. Ca urmare, la 16 februarie 1968, cele 16 direcții regionale de Securitate, împreună cu compartimentele raionale aferente, au fost desființate și înlocuite cu 39 inspectorate județene de Securitate, organizate ca structuri independente în cadrul inspectoratelor județene ale M.A.I. În cuprinsul Ordinului președintelui C.S.S. nr. 6 din 16 februarie 1968 se preciza faptul că: „Atribuțiile și sarcinile direcțiilor regionale de securitate, a căror activitate a încetat, vor fi preluate de inspectoratele de securitate județene, în limita competenței teritoriale ce le-a fost stabilită”⁴². Repartizarea cadrelor la inspectoratele județene urma să se facă „în raport de nevoi”, iar ofițerii și subofițerii rămași neîncadrați treceau la dispoziția C.S.S.⁴³.

Pentru a rezolva însă cât mai eficient sarcinile informativ-operative ce reveneau Securității în teritoriu, la fiecare inspectorat județean a fost menținut tipul de compartimentare internă introdus în iulie 1967. La nivelul județelor au fost create astfel structuri județene similare celor existente la nivel central: informații interne, contrainformații economice, contraspionaj, contrainformații în armată, cadre, filaj etc. În funcție de importanța acestora, ele au fost constituite în servicii, secții sau birouri. Peste tot informațiile interne au fost organizate sub formă de serviciu (Serviciul I), iar contraspionajul și contrainformațiile economice, ca și restul compartimentelor, în general la nivel de secții. Importanța acordată Serviciului I *Informații interne* reiese și din faptul că acesta avea să fie încadrat cu numărul cel mai mare de ofițeri, între 22 și 37, în funcție de județ.

O noutate a reprezentat-o crearea organelor de securitate în municipii și extinderea numărului celor de la nivel orășenesc. Atribuțiile acestora se limitau la cuprinsul unității teritoriale respective. În fiecare municipiu, în funcție de numărul de locuitori și de dezvoltarea economică, au fost înființate servicii, secții sau birouri municipale de Securitate. În municipiile reședință de județ au fost create cu precădere organe de securitate la nivel de serviciu, existând însă și cazuri când acestea au fost organizate în secții (Târgoviște, Tulcea, Giurgiu, Deva, Târgu Jiu, Buzău, Piatra Neamț, Botoșani, Suceava) sau chiar birouri (Alba Iulia). La rândul lor, serviciile municipale de securitate se împărțeau în secții și birouri corespunzătoare celor mai importante trei direcții centrale (informații interne, contrainformații economice și contraspionaj).

De asemenea, au fost înființate birouri sau grupe de securitate în anumite orașe mai mici, care prezentau însă o anumită importanță din punct de vedere informativ-operativ. În 1968 au fost create puține organisme de acest gen, în orașe precum: Făgăraș, Râmnicu Sărat, Sighișoara, Lugoj, Sulina, Sfântu Gheorghe sau Caransebeș⁴⁴, în scurt timp însă numărul lor a crescut. Numărul ofițerilor din aceste grupe era redus – efectivele inițiale fiind de trei până la cinci cadre, pentru ca ulterior acestea să fie mărite –, iar activitatea lor era axată în principal pe anumite „linii de muncă” (I *informații interne*, II *contrainformații economice*, III *contraspionaj* etc.), restul problemelor fiind rezolvate la nivel județean. Spre

⁴¹ A.N.I.C., fond C.C. al P.C.R., Secția Cancelarie, dosar nr. 14/1968, ff. 95-102.

⁴² A.C.N.S.A.S., fond Documentar, dosar nr. 86, vol. 3, ff. 12-13.

⁴³ *Securitatea...*, vol. II, p. 43.

⁴⁴ A.N.I.C., fond C.C. al P.C.R., Secția Cancelarie, dosar nr. 14/1968, f. 98.

exemplu, în județul Alba a fost înființată, în 1968, Grupa de Securitate Cugir (cu doi ofițeri pe linia II), iar în iunie 1971 au fost create grupe similare în orașele Sebeș (cu șapte cadre, pe liniile I-IV și IX), Aiud (cu patru ofițeri) și Blaj (cu doi ofițeri pe liniile I și III).

Toate aceste structuri de securitate din orașe erau subordonate direct colectivului de conducere al inspectoratului județean și nu serviciilor sau secțiilor informativ-operative create la nivel județean, fiind eliminate astfel eventualele suprapuneri care puteau să apară pe anumite linii de activitate în cadrul județului. Organele teritoriale județene aveau însă drept de control la unele structuri municipale sau orășenești, cu precădere însă la cele de rang mai mic (secții sau birouri), lucrând uneori chiar și anumite cazuri concrete mai deosebite. În unele județe s-a practicat și metoda desemnării unor ofițeri de la organele județene care să-și concentreze activitatea pe municipii, cu obligația de se ocupa și de eventualele probleme apărute la nivel județean⁴⁵.

Trebuie menționat și faptul că la organele municipale și orășenești nu au fost înființate și compartimente operative (de instalare a mijloacelor T.O., control al corespondenței, filaj). Rezolvarea acestor probleme, ca și a celor de cadre și evidență, era asigurată de către organele teritoriale județene respective, care erau subordonate și șefilor structurilor municipale ale Securității⁴⁶.

Particularitățile de mai sus au fost impuse de dinamica activității informativ-operative efective a organelor de securitate dintr-un județ. În deceniul șapte, acțiunile de supraveghere au început să fie concentrate la nivelul municipiilor și al orașelor mai mari (ale căror importanță economică și număr de locuitori erau în creștere), mediul rural și restul orașelor trecând pe plan secundar. Într-un raport din primăvara anului 1968, mr. Rizea Craiu, șeful I.S.J. Brăila, prezenta situația existentă în județul condus de el: „Ponderea acțiunilor informative se deplasează la municipiu, teritoriul deținând numai 27% din totalul acțiunilor informative existente, iar dintre mapele de lucru, 50% sunt la municipiu. De asemenea, la municipiu există 39% din întreaga rețea informativă activă a județului. Chiar din punct de vedere al conținutului lor, acțiunile informative de la municipiu prezintă mai multă importanță în comparație cu cele din teritoriu, multe din elementele urmărite dezvoltând o activitate ostilă mai periculoasă, cu o arie mai largă de legături. Acest lucru este firesc din moment ce majoritatea vârfurilor legionare, ale partidelor burgheze și ale altor categorii de elemente dușmănoase au o concentrare mult mai masivă la municipiu (...). De exemplu, din totalul suspectilor din evidența generală a întregului județ, 33,4% sunt la municipiu”⁴⁷.

Totodată, în timp ce serviciile municipale ale Securității efectuau o urmărire calificată pe fiecare problemă de muncă în parte, organele județene practicau o supra-

⁴⁵ Într-un raport din 1968 al I.S.J. Brăila se specificau următoarele: „Au fost constituite la municipiu [Brăila – n.n.] compartimente corespunzătoare. Avem, de exemplu, un compartiment de informații interne separat de cel de la județ, unul de contrasabotaj, unul de contraspionaj și unul de investigații. Deși la compartimentul contrasabotaj au fost reținuți în schemă un număr de 3 ofițeri de la județ, ei au primit probleme și obiective tot de la municipiu, deoarece în teritoriu nu avem obiective industriale importante. La fel am organizat munca și în compartimentul de contraspionaj, unde, de asemenea, au fost reținuți în schemă la județ un număr de 7 ofițeri. Toți ofițerii de contraspionaj au primit însă probleme și acțiuni de la municipiu, urmând ca ei să răspundă pe liniile respective de tot județul, în măsura în care astfel de probleme apar” - A.C.N.S.A.S., fond Documentar, dosar nr. 12.584, f. 86.

⁴⁶ Raport al I.S.J. Brăila: „Noi am pus în subordinea șefilor de compartimente de la municipiu pe ofițerii care lucrează în sectoarele tehnico-operative, tocmai pentru a spori forțele unde sunt nevoi concrete. Scotăm ca în acest fel să acoperim toate problemele de Securitate din raza municipiului” - *Ibidem*, f. 87.

⁴⁷ *Ibidem*, ff. 84-85.

veghere generală, pe toate problemele, sau punctuală, pe anumite cazuri concrete⁴⁸. În situațiile în care era nevoie de o cooperare între organele teritoriale și cele municipale aceasta se făcea sub îndrumarea conducerii inspectoratului județean, care decidea și compartimentul ce urma să se ocupe de acțiunile ce intrau în atenția mai multor sectoare⁴⁹. De altfel, inspectorul șef era și cel care centraliza și armoniza toate planurile de măsuri întocmite de structurile teritoriale și cele municipale și orașenești, iar schimbul de informații între aceste organe era asigurat de adjuncții inspectorului șef. Prin urmare, importanța serviciilor și secțiilor municipale de Securitate, ca și a compartimentelor subordonate acestora, era mai mare decât cea a structurilor care acționau pe raza restului județului. Din acest motiv, organele municipale au fost încadrate cu cel mai mare număr de ofițeri din întregul inspectorat (între 32 și 35), fiind alese totodată și cadrele cele mai bine pregătite, cărora li s-au încredințat exclusiv atribuții informativ-operative. În anul 1968, șeful I.S.J. Sibiu, lt.-col. Gergely Francisc, a înaintat C.S.S. un raport în care preciza următoarele: „Problemele urmărite pe linia secțiilor de la municipii au o pondere mai mare în ce privește importanța lor, necesită o muncă mai calificată, fapt care a determinat ca la municipii să fie repartizați ofițeri cu o bogată experiență, capabili să descifreze acțiunile subtile ale dușmanului, îndeosebi pe linia urmăririi legionarilor și a persoanelor suspecte de spionaj”⁵⁰. Și tot din considerentele de mai sus, șefii structurilor municipale de Securitate dețineau de regulă, prin cumul, și funcția de adjunct al șefului inspectoratului județean.

Structura de conducere a inspectoratelor județene

La conducerea fiecărui inspectorat de Securitate a fost numit câte un inspector-șef, ajutat de către doi adjuncți. Excepție făcea I.S.J. Vaslui, unde la 16 februarie 1968 a fost desemnat un singur adjunct al inspectorului șef. Spre deosebire însă de vechea organizare, adjuncții nu mai aveau doar rolul de intermediari între conducere și structura teritorială, ei răspunzând acum de probleme concrete⁵¹. Acest sistem a fost introdus încă din iulie 1967, dar numai la Direcția Securității orașului București, fiind acum generalizat la toate inspectoratele județene și serviciile municipale. Astfel, fiecare dintre acești adjuncți trebuia să conducă și unul dintre serviciile sau secțiile informativ-operative

⁴⁸ Raport al I.S.J. Sibiu din anul 1968: „O particularitate constă în faptul că informațiile interne și contraspionajul de la teritoriu nu lucrează pe probleme. Informațiile interne lucrează pe zone, având la bază mapele de comună și efectuează supravegherea generală în toate problemele, iar contraspionajul de la teritoriu lucrează cazuri concrete de persoane suspecte de spionaj pe întreg teritoriul județului. Spre deosebire de secțiile I și II informativ-operative din teritoriu, secțiile Informații Interne, Contrasabotaj și Contraspionaj [din] Municipiul Sibiu și Municipiul Mediaș lucrează pe probleme” - *ibidem*, ff. 195-196.

⁴⁹ Gen.-mr. Stoica Constantin: „Ca particularități, aș vrea să menționez că împărțirea problemelor pe linii de activitate, ca de exemplu: legionară, culte și secte etc., se menține numai la municipii. Ofițerii Secției a I-a în sectoarele rurale, în comune, se ocupă de toate problemele și în momentul în care apare un caz de contrasabotaj, contraspionaj etc., asupra acestui caz se hotărăște de către colectivul de conducere” - *idem*, dosar nr. 11.752, vol. 3, f. 253.

⁵⁰ *Idem*, dosar nr. 12.584, f. 296. Situația era similară și la I.S.J. Brașov: „Activitatea de contraspionaj în cadrul inspectoratului se desfășoară de către cele două organe nou constituite, respectiv organul pentru municipii și organul pentru teritoriu. Încadrarea acestor organe cu ofițeri s-a făcut ținând cont de ponderea problemelor, mai mare la municipii și mai mică la teritoriu” - *ibidem*, f. 81.

⁵¹ Gen.-mr. Stoica Constantin, vicepreședinte al C.S.S., afirma: „Dacă până acuma, mai mulți tovarăși de la reședința regiunii rezolvau unele sarcini, activitatea lor rezumându-se numai la a merge pentru a instrui și analiza pe alții, de acum înainte, în frunte cu șefii, va trebui să lucreze nemijlocit, contribuind personal la îndeplinirea sarcinilor” - *idem*, dosar nr. 11.752, vol. 3, ff. 250-251.

principale la nivel județean/municipal. Măsura avea un dublu avantaj: creștea gradul de operativitate în luarea unor decizii concrete, așadar și eficacitatea acestora, și asigura în același timp subordonarea directă a celor mai importante structuri către inspectorul șef, prin intermediul adjuncțiilor acestuia. Prin urmare, ofițerii din conducerea inspectoratelor cunoșteau mult mai bine situația din principalele sectoare de activitate, fiind totodată implicați concret în acțiuni, astfel încât și responsabilitatea lor pentru îndeplinirea ordinelor era sporită.

În fiecare județ, unul dintre adjuncții inspectorului șef era și șef al Serviciului I *Informații Interne*⁵². Celălalt adjunct, de regulă, a fost numit la conducerea serviciilor/secțiilor de Securitate din municipiile reședință de județ și doar în anumite cazuri acesta a preluat funcția de șef al Secției a III-a *Contraspionaj* (Harghita, Covasna, Olt, Sălaj, Bistrița-Năsăud, Teleorman) sau pe cea de șef al Secției a II-a *Contrainformații economice* (Ilfov, Gorj, Ialomița, Vâlcea). Schema a fost pusă în practică, la altă scară desigur, și la nivelul serviciilor municipale, locuitorii șefilor acestor organe fiind numiți și la conducerea unora dintre secțiile informative înființate în cadrul municipiului. Numirea unui adjunct al șefului inspectoratului la conducerea organelor de Securitate municipale permitea subordonarea directă a acestor structuri față de direcțiile centrale din C.S.S.⁵³.

Activitatea noilor structuri ale Securității la nivel județean urma să fie coordonată de un colectiv de conducere, a cărui principală atribuție era aceea de a dezbate și a lua hotărâri – prin vot – asupra principalelor probleme privind activitatea specifică. Se dorea astfel introducerea principiului marxist-leninist al conducerii colective și la nivelul organelor de securitate. Gen.-mr. Stoica Constantin afirma următoarele: „Colectivul acesta n-a fost creat pentru a dezbate lucruri mărunte, care intră în competența șefilor de compartimente, a colectivelor de conducere din aceste compartimente, ci pentru a se ocupa de probleme de fond ale muncii de Securitate din cadrul inspectoratului (...) Colectivul de conducere este un organ deliberativ – ia hotărâri prin vot, hotărâri care se duc la îndeplinire prin ordin al șefului inspectoratului județean. Acest organ de conducere colectiv ține ședințe de două ori pe lună sau ori de câte ori este nevoie – ședințe la care pot fi invitate și alte cadre, își desfășoară activitatea pe bază de planuri trimestriale (...) la care urmează să vină cu propuneri și sugestii”⁵⁴.

Aceste organisme erau alcătuite din cinci până la șapte ofițeri, în funcție de populația județului respectiv, precum și de importanța economică a acestuia. Astfel, colective de conducere formate din câte șapte ofițeri au fost constituite în județe precum: Constanța, Cluj, Iași, Hunedoara, Brașov, Timiș etc. Au existat însă și excepții, precum în județul Vaslui, unde colectivul de conducere a fost format inițial doar din patru ofițeri⁵⁵. În fiecare colectiv de conducere trebuia să se afle câte un ofițer care să

⁵² Au existat însă și excepții, precum a fost cazul I.S.J. Hunedoara, unde un adjunct al inspectorului șef era șef al Secției a III-a, iar celălalt era șef al Secției de Securitate a municipiului Deva - *Securitatea...*, vol. II, p. 55.

⁵³ „Organul municipal sau diferite compartimente ale acestuia pot fi puse în legătură de subordonare direcțiilor corespunzătoare din Consiliul Securității Statului, fără ca organul județean să constituie un intermediar, știut fiind că el este condus de unul din adjuncții inspectorului șef” - A.C.N.S.A.S., fond Documentar, dosar nr. 12.584, f. 87.

⁵⁴ Idem, dosar nr. 11.752, vol. 3, f. 252.

⁵⁵ Peste numai o lună avea să fie însă numit un nou membru în colectivul de conducere, iar șeful I.S.J. Vaslui, mr. Călinoiu Alexandru, cerea chiar suplimentarea acestui organism cu alți doi membri, prin cooptarea șefilor Secțiilor a II-a și a III-a, respectiv cpt. Chițescu Gheorghe și cpt. Hotnog Paraschiv. Totodată, mr. Călinoiu cerea conducerii C.S.S. și elaborarea unor instrucțiuni privind modul de funcționare a colectivelor de conducere: „întrucât sunt colective de conducere în componența cărora au fost promovate cadre noi, cu o experiență mai mică în munca de conducere” - idem, dosar nr. 12.584, f. 336.

răspundă de problemele apărute în principalele zone de acțiune: unul pentru orașul reședință de județ, altul pentru celelalte orașe și un al treilea pentru comune. Rolul principal în cadrul unui colectiv de conducere îl deținea inspectorul șef, urmat de locuitorii acestuia⁵⁶, precum și șefii serviciilor sau secțiilor corespondente Direcției a II-a, și, uneori, chiar ai Direcției a III-a. Totodată, în aceste structuri erau incluși și șefii organelor de Securitate din municipiile existente într-un județ.

O regulă nou-introdusă era aceea că, înainte de a fi numiți în funcții, membrii colectivelor de conducere trebuiau să fie aprobați în prealabil de către organele de conducere ale P.C.R. de la nivel județean (birourile comitetelor județene de partid). Mai mult, numirea în funcție a inspectorilor șefi de Securitate nu putea fi făcută decât cu acceptul C.C. al P.C.R. De asemenea, inspectorul-șef, care sintetiza rezultatul întregii activități a Securității dintr-un județ, era obligat să raporteze problemele ivite nu doar conducerii C.S.S., ci și organelor de partid județene și, după caz, municipale. Această îndatorire o aveau și șefii anumitor structuri inferioare (cum ar fi unele secții municipale de securitate), care trebuiau să informeze concomitent conducerea inspectoratului și organele de partid locale⁵⁷. De altfel, după cum recunoștea gen.-mr. Stoica Constantin, chiar crearea structurilor inferioare de securitate la nivelul municipiilor s-a făcut din dorința de a se asigura o informare cât mai eficientă a organelor de partid locale: „În cadrul municipiului există numai trei sectoare: informații interne, contrasabotaj și contraspionaj, celelalte sectoare sunt la nivelul județului (...) S-au strâns cele trei sectoare pentru ca comitetul (sic!) orașenesc de partid să aibă un organ care să-l informeze sistematic despre manifestările elementelor dușmănoase într-un moment. Este probabil ca șeful organului municipal să facă parte din biroul orașenesc de partid, care trebuie să asigure exercitarea controlului de partid asupra muncii de Securitate”⁵⁸. Din aceleași considerente, șefii organelor de securitate din județe erau aleși și membri, titulari sau supleanți, în birourile comitetelor județene de partid. Toate acestea demonstrează fără doar și poate implicarea conducerii centrale și locale a P.C.R. în organizarea și în acțiunile represive ale Securității.

Inspectorul-șef avea numeroase atribuții în ceea ce privește politica de cadre de la nivelul inspectoratului, dar, de cele mai multe ori, pentru transpunerea acestora în practică avea nevoie de avizul conducerii ministerului sau al direcțiilor centrale. Spre exemplu, el nu putea decide mutarea unui ofițer dintr-un compartiment în altul fără aprobarea direcției centrale pe linia căreia acesta își desfășura activitatea. Aceste limitări erau impuse de necesitatea diminuării fluctuațiilor de cadre, care aveau implicații directe asupra calității muncii cu rețeaua informativă și a perfecționării ofițerilor pe un anumit profil⁵⁹.

Numărul de cadre din schema inspectoratelor județene era prevăzut a fi cuprins între 168 și 266 de posturi, ponderea cea mai mare revenind ofițerilor (între 123 și 187),

⁵⁶ Gen.-mr. Stoica Constantin: „Activitatea colectivului de conducere a inspectoratului județean este îndrumată de inspectorul șef. Pentru rezolvarea problemelor curente – între ședințele de analiză ale colectivului de conducere – acestea sunt rezolvate de inspectorul șef și cei doi locuitori ai săi, care apoi informează colectivul de conducere asupra problemelor și hotărârilor luate” – idem, dosar nr. 11.752, vol. 3, ff. 252-253.

⁵⁷ Un astfel de exemplu este oferit de lt.-col. Gergely la I.S.J. Sibiu: „O particularitate este aceea că șeful Secției Municipale Mediaș raportează direct informațiile obținute organelor de partid municipale și în același timp colectivului de conducere al inspectoratului” – idem, dosar nr. 12.584, f. 298.

⁵⁸ Idem, dosar nr. 11.752, vol. 3, f. 255.

⁵⁹ Idem, dosar nr. 92, vol. 19, f. 26.

urmași de subofițeri (între 23 și 65), restul funcțiilor fiind ocupate de angajații civili⁶⁰. Desigur, cifrele variau în funcție de importanța județelor respective⁶¹. Din numărul total de posturi, între 80 și 106 trebuiau să se regăsească în aparatul informativ-operativ, în funcție de mărimea, dezvoltarea economică și populația fiecărui județ în parte, ca și de specificul acțiunilor operative desfășurate. Dată fiind importanța deosebită acordată acestor compartimente, care formau practic coloana vertebrală a Securității, aceste funcții erau ocupate într-un procent covârșitor de ofițeri (între 76 și 96), cea mai mare parte dintre aceștia (între 22 și 37) activând în cadrul Serviciului I⁶². În raport cu situația informativ-operativă de pe teren, statele de organizare puteau fi modificate de către colectivele de conducere ale inspectoratelor, corectând astfel eventualele erori de distribuire a personalului, inerente, de altfel, la o operațiune de o asemenea anvergură.

Un număr de 58 de ofițeri au fost promovați în posturi de comandă la vârful inspectoratelor, ca inspectori-șefi sau locuitori ai inspectorilor-șefi, toți aceștia provenind exclusiv din rândul foștilor șefi ai serviciilor sau secțiilor informativ-operative din direcțiile regionale de Securitate. Menționăm doar câteva exemple: lt.-col. Florea Nicolae, inspector-șef la I.S.J. Dâmbovița, deținuse funcția de șef al Serviciului Contraspionaj la D.R.S. Ploiești; lt.-col. Popescu Toma, inspector șef la I.S.J. Mehedinți, fusese șef al Serviciului Informații Interne la D.R.S. Oltenia; lt.-col. Puncescu Petre, inspector-șef al I.S.J. Gorj, deținuse funcția de șef al Secției Contraspionaj din D.R.S. Oltenia ș.a. În consecință, în perioada 1968-1972 în fruntea acestor inspectorate județene s-au aflat atât cadre de perspectivă, cât și reprezentanți ai vechii generații, precum gen.-mr. Bolintineanu Ioan la Brașov, col. Constandache Pavel la Argeș, col. Iorga Marin la Galați ș.a.

Modificări organizatorice

Trebuie menționat și faptul că un număr de 400-500 de ofițeri urmau să lucreze, „ca personal acoperit”, în diferite instituții și întreprinderi, cu precădere în cele vitale pentru economia României (chimie, energetică, transporturi, siderurgie, construcții de mașini). La 17 februarie 1968, la ședința de constituire a I.S.J. Brașov, gen.-mr. Stoica Constantin afirma: „În obiectivele principale economice (și dvs. aveți câteva din acestea), de importanță republicană, de armament și tehnică de luptă (...) să avem ofițeri acoperiți, dar nu din cei care eliberează ei înșiși bonuri de intrare în aceste obiective. Să avem ingineri-șefi, șefi cu producția, directori tehnici, care – atunci când există o situație deosebită – să ne sesizeze, să ia legătura cu noi și să prevenim cazurile de sabotaj, pentru că munca noastră pe linie de contrasabotaj va fi apreciată după cazurile de prevenire a acestor acte”⁶³. Ofițerii acoperiți puteau fi infiltrați nu doar în obiective economice, ci și în alte instituții care aveau tangență cu mediile aflate în atenția organelor de Securitate. La ședința de analiză a Direcției I, din data de 1 februarie 1968, imediat după ce conducerea partidului aprobase folosirea ofițerilor acoperiți, gen.-mr. Stoica Constantin prezenta posibilitatea ca reprezentanții din teritoriu ai Departamentului Cultelor să fie înlocuiți cu ofițeri de Securitate, care urmau astfel să ia contact direct cu aspectele care

⁶⁰ A.N.I.C., fond C.C. al P.C.R., Secția Cancelarie, dosar nr. 14/1968, f. 103.

⁶¹ În schema de organizare a I.S.J. Brașov au fost prevăzute 233 funcții: 145 ofițeri, 52 subofițeri și 36 angajați civili - A.C.N.S.A.S., fond Documentar, dosar nr. 11.752, vol. 3, f. 250.

⁶² A.N.I.C., fond C.C. al P.C.R., Secția Cancelarie, dosar nr. 14/1968, f. 103.

⁶³ A.C.N.S.A.S., fond Documentar, dosar nr. 11.752, vol. 3, f. 254.

interesau în problema „culte-secte”: „Când noi spunem că trebuie să ne ocupăm de latura cultică, înțelegem că nu trebuie să ne ocupăm de problemele lor interne, de organizare, de metodologie, pentru că aceasta este problema Departamentului Cultelor. Noi însă trebuie să avem acolo oameni siguri și, dacă nu ne convine omul respectiv, să mergem la primul secretar al județului respectiv și să arătăm că la culte este un om necorespunzător și să indicăm pe un altul, poate chiar un ofițer de-al nostru acoperit, pentru că noi avem dreptul să avem 400-500 ofițeri care să lucreze acoperit în diferite sectoare de muncă. Dumneavoastră trebuie să rezolvați această problemă pe plan local”⁶⁴.

Cu privire la acest ultim aspect evocat, suntem de părere că aceste posturi au fost ocupate cu precădere, dacă nu exclusiv, tocmai de către ofițerii proveniți din aparatul informativ-operativ, aceștia având experiență în alcătuirea rețelelor informative și în supravegherea eficientă a respectivelor obiective. Au existat, desigur, și cazuri în care ofițerii care lucrau în aparatul informativ-operativ au fost trecuți în rezervă, fiind vorba îndeosebi de cadrele considerate, din variate motive, necorespunzătoare cu funcțiile pe care le dețineau până în acel moment. Aceste reduceri din aparatul informativ-operativ erau explicate de conducerea Securității prin „micșorarea bazei de lucru”⁶⁵, în condițiile în care regimul comunist a recurs, chiar din anul 1968, la o relaxare treptată a represiunii. În aceste condiții, conducerea Securității a trecut la reducerea numărului de informatori, colaboratori, rezidenți și gazde case de întâlniri, care de-a lungul anului 1968 a scăzut în proporție de aproximativ 30% (de la 118.952 la 85.042)⁶⁶.

Schimbări de natură organizatorică au survenit și în aparatul tehnic-operativ teritorial. Astfel, compartimentele de filaj au fost mult restrânse, fiind menținute doar acolo unde prezența lor era considerată strict necesară. Însă cele mai mari reduceri de posturi au fost operate în rândul personalului din secțiile de administrație, înzestrare, financiar și transport corespondență secretă, ponderea acestora fiind de jumătate din totalul cadrelor scoase din Securitate. În schimb, a sporit semnificativ numărul ofițerilor încadrați la compartimentele responsabile cu instalarea și exploatarea mijloacelor tehnice de ascultare și interceptare a convorbirilor și a corespondenței (de la 366 la 481 posturi), probabil prin transferarea unor cadre reduse de la secțiile menționate anterior. De asemenea, a fost sensibil mărit și numărul de posturi pe linie de personal, învățământ și înzestrare, ofițerii din aceste sectoare având însă și obligația de a îndeplini anumite sarcini pe linie informativ-operativă.

Transformări în organizarea structurilor de anchetă

O schimbare importantă a constituit-o și desființarea secțiilor de anchetă penală, care nu se mai regăseau în structura inspectoratelor județene de Securitate. Ofițerii de la compartimentele de anchetă din teritoriu au fost trecuți în aparatul informativ-operativ, iar subofițerii și angajații civili la paza aresturilor, care însă nu existau decât în orașele

⁶⁴ Idem, dosar nr. 88, vol. 4, f. 5.

⁶⁵ La ședința din 27 aprilie 1968, în care s-au preluat și dezbătut hotărârile Plenarei din 22-25 aprilie 1968 cu Direcția I și Direcția Personal, Constantin Stoica arată că după 1965 existaseră aproape 7 milioane de persoane în evidența operativă, adică mai mult de jumătate din populația activă a țării, motiv pentru care „principală sarcină care a rezultat după Plenara din iunie 1967 a fost aceea de selecționare a bazei de lucru, rămânând aici numai elementele care desfășoară activitate dușmănoasă” - idem, dosar nr. 11.185, vol. 49, f. 150.

⁶⁶ Pentru detalii, a se consulta Elis Neagoe-Pleșa, *1968 – anul reformării agenturii Securității*, în „Caietele C.N.S.A.S.”, nr. 1/2008, pp. 9-22.

foste reședințe de regiuni. Această decizie a fost luată ținând cont atât de erorile săvârșite de aceste compartimente în trecut, cât și de creșterea nivelului de pregătire al ofițerilor din aparatul informativ. Gen.-mr. Stoica Constantin preciza: „Anchetele penale din teritoriu au fost desființate, dar aceasta nu înseamnă că am desființat problema anchete penale, deoarece socotim că etapa actuală nu justifică existența unor colective restrânse care în trecut au dus ele însele, uneori, la săvârșirea unor abuzuri, la falsificarea adevărului, acordarea de sancțiuni unor oameni care nu aveau nici o vină. Nivelul de pregătire, experiența cadrelor noastre au demonstrat că fiecare ofițer de securitate poate instrumenta un caz, este în măsură să facă aceasta”⁶⁷.

Măsura viza eficientizarea activității și creșterea operativității, întrucât ofițerul care lucrase un anumit caz, finalizat cu arestarea unei persoane, cunoștea mult mai bine toate aspectele, ținând cont de faptul că-l urmărise pe cel în cauză o vreme îndelungată, uneori chiar câțiva ani la rând. Pentru început se intenționa ca acestor ofițeri să li se dea dreptul de a efectua avertizări, urmând ca, ulterior, aceștia să preia toate activitățile legate de anchetă. Ca atare, ofițerii au fost îndrumați să susțină examene de împuternicire pentru activitatea de urmărire penală⁶⁸, indicație de care au ținut cont cu precădere cadrele care absolviseră sau urmau Facultatea de Drept. De asemenea, încă din anul 1968, la toate școlile și cursurile de securitate au început să fie predate lecții pe probleme de anchetă.

Activitatea de anchetă penală urma să fie preluată treptat de ofițerii care lucrau pe linie informativă. Pentru început, putea îndeplini astfel de sarcini doar un anumit număr de ofițeri, cu precădere cei care absolviseră sau urmau cursurile Facultății de Drept, cărora, desigur, li se adăugau foștii anchetatori. La 21 martie 1968, șeful I.S.J. Maramureș, lt.-col. Hrișan Nicolae, aprecia că procentul celor care puteau prelua atribuții de anchetă se ridica la 60% din totalul ofițerilor din sectoarele informativ-operative. Restul ofițerilor urmau a fi pregătiți în cadrul învățământului profesional organizat pe linie de Securitate la nivelul județului, astfel încât, în scurt timp, să poată desfășura și ei această activitate⁶⁹.

Mult mai dificilă era însă situația acelor inspectorate care, la reorganizare, nu primiseră niciun ofițer anchetator, marea majoritate a acestora fiind păstrați la fostele reședințe de regiuni. În această situație se afla I.S.J. Teleorman, a cărui conducere a fost nevoită să depună eforturi serioase pentru a suplini acest deficit: ofițerii au fost obligați să studieze individual Codul Penal și Codul de Procedură Penală, unii dintre aceștia fiind trimiși la cursuri de 20 de zile pe linie de anchetă, organizate de Școala nr. 1 a M.A.I., trei ofițeri au fost trimiși să lucreze timp de 10 zile la Direcția a X-a, iar un număr de cadre din această direcție a venit în sprijinul inspectoratului etc.⁷⁰.

⁶⁷ A.C.N.S.A.S., fond Documentar, dosar nr. 11.752, vol. 3, ff. 257-258.

⁶⁸ Unul dintre primii ofițeri care au obținut împuternicirea de a desfășura activități de urmărire penală, în timp ce era și student la Facultatea de Drept, a fost lt.-col. Dumitrescu Dumitru, adjunct al inspectorului șef al I.S.J. Cluj, care în noiembrie 1971 avea să fie numit inspector șef al I.S.J. Alba - idem, fond M.A.I. - D.M.R.U., dosar nr. 7.395, vol. 12, f. 332.

⁶⁹ În acest sens, inspectorul șef a revizuit și adaptat planurile de învățământ, punând un accent mai mare pe studierea problemelor de anchetă, conform tematicilor trimise de către Direcția Învățământ. Astfel, au fost dezbătute lecții pe următoarele teme: *Asigurarea legalității socialiste în activitatea organelor noastre, Probleme specifice anchetării infracțiunilor de uneltire contra ordinii sociale, Probele și mijloacele de probă, clasificarea, culegerea, verificarea, modul de administrare și apreciere* - idem, fond Documentar, dosar nr. 12.584, ff. 219-220.

⁷⁰ Cu toate că la I.S.J. Teleorman existau 16 ofițeri care absolviseră sau urmau Facultatea de Drept, șeful inspectoratului, lt.-col. Buleandă Constantin, aprecia că: „Având în vedere că n-au nici un fel de activitate

Noul sistem avea și alte dezavantaje, reducând timpul acordat de ofițeri activității informative. În ianuarie 1969, la o ședință a conducerii Securității, col. Borșan Dumitru, șeful Direcției I, afirma: „Fiecare ofițer are 4-5 cazuri în lucru, din care unul în anchetă. Ancheta îi ia o lună, două, trei luni sau chiar mai mult. Eu îl scot din munca de informații în această perioadă (...) Eu consider că el, în primul rând, va trebui să fie ofițer de informații și în mod accesoriu să facă anchetă. Dacă vom avea o conjunctură politică, când se va impune să strângem un pic chinga și când un ofițer va avea 2-3 cazuri în anchetă și va trebui să țină legătura și cu agentura mai des, cum va rezolva cazurile?”⁷¹. Măsura a fost extinsă și la nivelul Miliției, toți ofițerii trebuind să desfășoare activități de cercetare penală, trecându-se astfel la reducerea personalului din compartimentele de anchetă ale M.A.I., fapt ce a avut, de asemenea, efecte negative asupra activității⁷².

Totodată, au fost desființate și compartimentele de inspecții din cadrul fostelor direcții regionale de Securitate, activitatea acestora fiind preluată de către conducerea C.S.S. sau a direcțiilor centrale. Fiecare inspectorat județean de Securitate urma să fie controlat o dată pe an de către un colectiv condus de un vicepreședinte al C.S.S. și alcătuit din consilieri, inspectori și ofițeri din aparatul central. De asemenea, tot o dată pe an, fiecare inspectorat județean trebuia să fie controlat, pe linii de muncă, de către unitățile din aparatul central. Aceste ultime controale erau efectuate împreună cu colectivele de conducere ale inspectoratelor.

Pentru o mai bună eficiență a activității, conducerea Securității a decis micșorarea numărului de informatori pe care ofițerii cu atribuții informative trebuiau să-i aibă în legătură. Ca urmare a acestui fapt, surplusul de agenți a fost distribuit către unele cadre din alte compartimente: personal, învățământ, tehnic-operativ, evidență, secretariat etc. Așadar, marea majoritate a ofițerilor de Securitate trebuiau să aibă sarcini informative concrete indiferent de compartimentul în care lucrau⁷³. Spre exemplu, ofițerii de la secțiile/birourile „C” evidență sau cei de la personal trebuiau să se ocupe și cu asigurarea secretului de stat în anumite instituții⁷⁴. Conducătorii Securității aveau în vedere chiar stimularea financiară a cadrelor care lucrau în alte sectoare, dar desfășurau și activități informative.

O altă măsură preconizată viza transformarea funcțiilor de subofițeri conducători auto în ofițeri cu atribuții informative, fiind încurajată și recompensată, cu sume între 300 și 400 lei, folosirea de către angajați a mașinilor personale⁷⁵. I.S.J. Harghita propunea chiar folosirea dactilografelor pentru ținerea legăturii cu informatoarele și colaboratoarele din

practică, îndeosebi pe linia întocmirii formalităților impuse de legea penală, nu putem conta prea mult pe aceștia” - *ibidem*, ff. 311-314.

⁷¹ Idem, dosar nr. 13.332, vol. 1, ff. 497-498.

⁷² Conform lui Ionel Gal: „Rezultatul acțiunii a fost catastrofal, spre organele de procuratură fiind trimise zeci de mii de dosare incomplete, greșit instrumentate sau ilegal întocmite. Coeficientul de retur (rebut), respectiv de restituire către Miliție a dosarelor pentru refacere a sărit de la 5% la 30-35%” - I. Gal, *op. cit.*, pp. 107-108.

⁷³ Gen.-mr. Stoica Constantin: „Pe liniile de învățământ, la secretariat, ofițerul cu pregătirea de luptă, ofițerul de la personal, de la secția «T», «F», trebuie să lucreze și ci informativ (...) Desigur că nu toți ofițerii vor putea fi folosiți în informativ, dar în activitatea noastră trebuie să ajungem cu toții la același parametru (ca să mă exprim în termeni industriali). De ce să nu se ocupe de intelectuali, de exemplu, tovarășul care lucrează la învățământ?” - A.C.N.S.A.S., fond Documentar, dosar nr. 11.752, vol. 3, f. 257.

⁷⁴ Idem, dosar nr. 12.584, f. 71.

⁷⁵ Idem, dosar nr. 11.752, vol. 3, ff. 257, 259.

rețea, încercând să suplinească astfel un deficit care s-a menținut permanent în activitatea Securității, și anume numărul foarte mic de cadre de sex feminin⁷⁶.

În noua organizare, pentru probleme legate de cadre a fost repartizat câte un singur ofițer în fiecare județ, care, după cum am văzut, avea și atribuții informative. Explicația acestei reduceri de posturi, față de vechile structuri, a fost oferită de gen.-mr. Stoica Constantin: „A rămas un singur om care trebuie să se ocupe de problemele de personal în cadrul județului. Avem un aparat de securitate încadrat aproape 100% cu oameni verificați sub toate formele. Apoi, argumentul principal pe baza căruia s-a luat această măsură este că nu acest om trebuie să desfășoare muncă de cadre, ci colectivul de conducere al inspectoratului județean de Securitate, șefii compartimentelor de muncă”⁷⁷.

Reorganizarea teritorială a Securității a făcut posibilă și reducerea cu aproximativ 10% a numărului de posturi, în majoritate de ofițeri. Reducerile au fost operate îndeosebi în cadrul compartimentelor de filaj și supraveghere operativă (care au rămas doar în anumite județe), prin desființarea organelor teritoriale de anchetă, dar și prin „restrângerea efectivelor pe linie de informații interne, ca urmare a micșorării bazei de lucru”. În total, urmau a fi trecute în rezervă aproximativ 840 de cadre, operațiune ce urma să se desfășoare eșalonat, pe parcursul anului 1968.

Dificultățile inerente unei operațiuni de o asemenea amploare (se estima că aproximativ 2.500 de cadre urmau să fie mutate în alte localități) au făcut ca încadrarea ofițerilor pe noile funcții să se prelungească până la 1 aprilie 1968. De altfel, conducerea Securității stabilise o rezervă de 211 ofițeri tocmai pentru a acoperi nevoile suplimentare de cadre care puteau să apară în timpul acestui proces de reorganizare. Colectivele de conducere ale tuturor inspectoratelor au fost însă numite până la 18 februarie 1968⁷⁸. Unele dintre disfuncționalitățile apărute în urma acestei reorganizări teritoriale au fost corectate la 1 februarie 1969, când s-au operat câteva mici modificări în aparatul inspectoratelor județene de Securitate.

Reorganizarea C.S.S. din septembrie 1971.

În ceea ce privește structura internă a C.S.S., stabilită prin H.C.M. nr. 745/6 aprilie 1968, nu au existat modificări substanțiale față de cea stabilită în septembrie 1967, direcțiile centrale și organele teritoriale păstrându-și neschimbate atribuțiile și schemele de organizare, în general operându-se doar schimbări de titulatură. Spre exemplu, unele direcții centrale au fost redenumite: Direcția a VIII-a s-a transformat în Direcția a XI-a, iar Direcția a IX-a Filaj în Direcția a XII-a. De asemenea, D.G.T.O.Î. a rămas doar Direcția Generală Tehnic-Operativă, în timp ce Direcțiile a XI-a, a XII-a și a XIII-a care o compuneau și-au schimbat numele în Direcțiile a VIII-a, a IX-a și a X-a. Trebuie amintit însă faptul că în cadrul D.G.T.O. a fost înființat un serviciu nou, denumit Serviciul Transmisiuni.

Decretul nr. 295 de înființare a C.S.S. nu prevedea și existența vreunei direcții centrale de anchete. Aceasta părea a fi una dintre cele importante schimbări organizatorice, măsură

⁷⁶ Conform unui raport din 29 iunie 1968 al Cancelariei C.S.S., conducerea I.S.J. Harghita făcuse următoarea propunere: „Pentru asigurarea unei legături corespunzătoare cu rețeaua informativă feminină, ar fi indicată folosirea unor secretare dactilografe, care, sub îndrumarea cadrelor cu munci de răspundere, ar putea să se inițieze în rezolvarea unor sarcini informative” - idem, dosar nr. 12.584, f. 20.

⁷⁷ Idem, dosar nr. 11.752, vol. 3, f. 256.

⁷⁸ Ordinele președintelui C.S.S. de constituire a acestor colective de conducere pot fi consultate în *Securitatea...*, vol. II, pp. 44-72.

luată în contextul impactului creat de dezvăluirea abuzurilor comise de aceste organe în perioada regimului lui Gheorghiu-Dej (desigur că cel mai mult a contat anchetarea cu brutalitate a unui lider comunist, Lucrețiu Pătrășcanu, și nu cea a miilor de oameni nevinovați). Reamintim și faptul că în februarie 1968 fuseseră desființate serviciile și secțiile teritoriale de anchetă, care nu s-au mai regăsit în nou-înființatele inspectorate județene. Cu toate acestea, excedând prevederile Decretului nr. 295, fosta Direcție a X-a Anchete și-a continuat activitatea, fiind oficializată prin H.C.M. nr. 745/6 aprilie 1968 și primind numele de Direcția a XIII-a „Anchete Penale”. La baza acestei hotărâri au stat atât solicitările de ajutor pe linie de anchete cerute din teritoriu⁷⁹, cât și alte considerente, printre acestea regăsindu-se și necesitatea existenței unei direcții centrale care să se ocupe cu îndrumarea, coordonarea și controlul ofițerilor care aveau atribuții de a desfășura anchete în județe⁸⁰. De asemenea, un astfel de organism ar fi rezolvat mult mai ușor cazurile deosebite ce puteau să apară la nivel central sau național.

În aprilie 1968 au fost create și structuri noi care vizau doar sectoarele administrativ și financiar, compartimente imperios necesare în condițiile în care C.S.S. se desprinsese complet de M.A.I. (Direcția Financiară, Direcția Serviciilor și Înzestrării, Serviciul Organizare-Mobilizare, Serviciul Control Financiar Intern și Oficiul Juridic). Ulterior au fost operate unele modificări organizatorice menite să îmbunătățească structura stabilită în aprilie 1968. Astfel, în același an a fost înființată o nouă direcție generală, Direcția Generală a Serviciilor și Înzestrării, compusă din Direcția Financiară și Direcția Serviciilor și Înzestrării. Totodată, în primăvara anului 1970 s-a decis și unificarea Direcției Personal cu Direcția Învățământ, creându-se astfel Direcția Personal și Învățământ, pusă sub conducerea gen.-mr. Vlad Iulian. De asemenea, prin H.C.M. nr. 2.627 din 21 noiembrie 1968, Direcția a X-a din cadrul D.G.T.O. s-a reorganizat, schimbându-și denumirea în Institutul de Cercetări și Proiectări de Tehnică de Specialitate (I.C.P.T.S.)⁸¹. Pentru dublarea eforturilor în direcția creării de aparatură specială pentru supraveghere și spionaj a fost înființată și Unitatea Militară de Producție Specială (U.M.P.S.), pusă tot în subordinea D.G.T.O.

Anumite modificări s-au înregistrat și la nivelul unor servicii independente neoperative. La 1 iulie 1968 s-a înființat Serviciul Documentare Externă, unde erau centralizate toate datele referitoare la persoanele și obiectivele din statele capitaliste ce interesau Securitatea, circumscrise în genere emigrației și suspiciunii de spionaj⁸². În noiembrie 1968, Serviciul „C” s-a transformat în Centrul de Triere, Dispecerat și Arhivă, apoi în Centrul Evidență, Dispecerat, Arhivă, pentru ca în septembrie 1971 să fie denumit Centrul de Informatică și Documentare (C.I.D.). La 1 mai 1971, Serviciul „E” a fost redenumit Centrul de Cifru și Transmisiuni Cifrate.

⁷⁹ Într-un raport din 25 martie 1968 șeful I.S.J. Teleorman, lt.-col. Buleandră Constantin, arăta președintelui C.S.S. următoarele: „consider necesar ca cel puțin o perioadă să mai funcționeze Direcția de anchete sau cel puțin un colectiv care să ne poată sprijini atunci când este necesar” - A.C.N.S.A.S., fond Documentar, dosar nr. 12.584, f. 314.

⁸⁰ La Conferința pe țară a C.S.S. din 3-4 mai 1968, Vasile Patilineț arăta că „Direcția de Anchete de azi o ținem numai pentru ca să școlarizeze pe cei din țară, să dea îndrumări practice pentru perfecționarea activității de anchetă din țară” - idem, dosar nr. 87, f. 122.

⁸¹ A.C.N.J., fond C.T.S., Secția literatură militară și documente secrete, dosar nr. 64/1972, f. 157.

⁸² Conform unei note a C.S.S., serviciului „ii revine sarcina să procure și să centralizeze date cât mai complete despre unele personalități și persoane din țările capitaliste, care au sau pot avea un rol în viața politică a statelor respective, în relațiile cu țara noastră sau pe plan internațional, precum și asupra unor obiective din domeniile politic, militar, economic, tehnico-științific, informații și contrainformații, emigrație, diverse organizații internaționale mai importante” - *Securitatea...*, vol. II, pp. 331-333.

Pentru a se asigura caracterul legal al tuturor acestor schimbări organizatorice, la 10 septembrie 1971 Consiliul de Miniștri a emis H.C.M. nr. 1.142 de modificare a H.C.M. nr. 745/6 aprilie 1968⁸³. Actul normativ statua și alte modificări structurale: Direcția a XIII-a a devenit Serviciul Cercetări penale; Serviciul Transmisiuni din D.G.T.O. a primit numele de Serviciul „H” Radio-telefon și a fost scos de sub tutela Direcției a VIII-a. Se înființa și o unitate nouă, Centrul de cercetări psiho-fiziologice pentru munca operativă.

O altă schimbare majoră s-a înregistrat și în ceea ce privește denumirea funcțiilor ocupate de către angajații Securității. În anul 1968, din dorința de a sublinia detașarea de Moscova, s-a trecut la înlocuirea tipurilor de funcții introduse după 1948, copiate după modelul celor din U.R.S.S. Într-un material documentar întocmit de conducerea Securității la sfârșitul anului 1967 se precizau următoarele: „începând din anul 1950 – o dată cu venirea consilierilor sovietici – în aparatul M.A.I. s-a produs o serie de reorganizări și s-au introdus unele denumiri proprii aparatului respectiv din U.R.S.S. Astfel, sunt denumirile de lucrători operativi, de supraveghere, de investigație, agent în loc de informator, sectorist etc. Aceste denumiri nu oglindesc întotdeauna conținutul real al activității și calității ce o are persoana respectivă”⁸⁴. În consecință, în aprilie 1968 acestea au fost eliminate, fiind introduse funcții noi (inspector, subinspector sau ofițer specialist).

În acord cu toate aceste modificări structurale a avut loc și o realocare a domeniilor de competență ale membrilor de la vârful C.S.S., la 1 octombrie 1969 fiind emis Ordinul C.S.S. nr. 176, prin care se stabilea următoarea subordonare a unităților:

- Ion Stănescu: D.G.T.O., D.G.S.Î., Direcția a XIII-a, Direcția Personal, Serviciul Organizare-Mobilizare, I.S.M.B. și toate I.S.J.-urile;
- Gen.-lt. Răduică Grigore: D.G.C., Direcțiile a XI-a și a XII-a, Serviciul „B”, Comandamentul Trupelor de Securitate și Grupul de Aviație;
- Gen.-lt. Doicaru Nicolae: D.G.I.E., Serviciile „D” și „E” și Oficiul pentru primirea reclamațiilor și sesizărilor;
- Gen.-mr. Stoica Constantin: D.G.I.I., Cancelaria, Direcția Învățământ, Școala de ofițeri de Securitate, Școala de limbi străine, Corpul de Consilieri și Inspectori, Centrul de Triere-Dispecerat și Serviciul „G”.
- Totodată, se stabilea și faptul că, în vederea rezolvării problemelor operative apărute pe diferite linii de muncă, I.S.J.-urile se subordonau și membrilor conducerii C.S.S. care coordonau unitățile centrale răspunzătoare de respectivele probleme⁸⁵.

Fuziunea C.S.S. cu M.A.I. din aprilie 1972 și crearea M.I.

În perioada regimului Ceaușescu, Securitatea a funcționat separat de M.A.I. doar patru ani (1968-1972). La 18 aprilie 1972, Plenara C.C. al P.C.R. a hotărât reunificarea Securității cu Miliția. **La 19 aprilie 1972, prin Decretul Consiliului de Stat nr. 130 (pus în practică prin H.C.M. nr. 457/26 aprilie 1972), a fost înființat Ministerul de Interne, format în urma fuzionării C.S.S. cu M.A.I.**⁸⁶.

Pentru crearea acestei instituții, se motiva necesitatea unei colaborări cât mai bune între organele de Securitate și cele de Miliție, cât și nevoia unei coordonări unitare a

⁸³ A.C.N.J., fond C.T.S., Secția literatură militară și documente secrete, dosar nr. 64/1972, ff. 181-182.

⁸⁴ A.C.N.S.A.S., fond Documentar, dosar nr. 8.860, vol. 6, f. 82.

⁸⁵ Idem, fond M.A.I. – D.G.J., dosar nr. 3.627, vol. 6, ff. 266-267.

⁸⁶ Vezi textul complet în *Securitatea...*, vol. II, pp. 167-175.

activității acestora. Ministrul de Interne, Cornel Onescu, sublinia acest aspect: „Noi, în practică, ne întâlnim de multe ori cu paralelisme. Aveam astfel de paralelisme și în ceea ce privește munca informativă din întreprinderi și în ceea ce privește munca informativă și de supraveghere generală la sate, pe linia pașapoartelor, punctelor de frontieră. Sigur, conlucram, dar una este să dai ordine comune și alta este să fie o comandă unică și să dai ordine clare ca să știe ce au de făcut cadrele din subordine”⁸⁷.

Nu în ultimul rând, se dorea și eliminarea unor suprapuneri de funcții din anumite sectoare ale Securității și Miliției, care urmau să fie transformate în funcții cu atribuții informativ-operative. În ședința comună C.S.S.-M.A.I. din 19 aprilie 1972, gen.-lt. Dincă Ion afirma următoarele: „Vor rezulta un număr mare de funcții din unificarea serviciilor financiare, personal, înzestrare, oficiile juridice, care nu-și mai găsesc forma actuală și toate acestea vor fi transformate în funcții operative, pentru întărirea aparatului operativ la dispoziția conducerii unităților”⁸⁸.

De altfel, încă din vara anului 1971, „pe baza indicațiilor conducerii de partid”, se trecuse la reorganizarea Trupelor de Securitate, prin unificarea acestora cu Trupele de Pază ale M.A.I. Fuziunea acestor organe a fost aprobată de Prezidiul Permanent al C.C. al P.C.R. în ședința din 18 august 1971, toate trupele fiind trecute în subordinea C.S.S., care prelua astfel și paza penitenciarelor. Motivația luării acestei decizii a fost următoarea: „aplicarea acestei hotărâri trebuie să asigure realizarea unor economii de fonduri cât mai mari”⁸⁹. Au fost constituite astfel mari unități, a căror capacitate operativă era mult sporită, ceea ce le făcea capabile să îndeplinească misiuni cât mai complexe, în eventualitatea în care situația internă o cerea⁹⁰. Transpunerea oficială în practică a deciziei Prezidiului Permanent al C.C. al P.C.R. s-a făcut prin intermediul H.C.M. nr. 1.143 din 10 septembrie 1971⁹¹.

De asemenea, în raportul privind activitatea Securității pe anul 1971, înaintat lui Nicolae Ceaușescu la 29 decembrie 1971, președintele C.S.S. făcea următoarea propunere: „Trecerea în subordinea completă a Consiliului Securității Statului a Direcției pentru pașapoarte, evidența străinilor și controlul trecerii frontierei, pentru a elimina unele paralelisme în organizarea și desfășurarea activității în sectoarele menționate”⁹². În fapt, obținerea unui pașaport, și mai ales a unei vize de plecare în străinătate, se făcea numai după o verificare serioasă (referate de cadre, note de investigații pentru persoana în cauză și rudele acesteia etc.), pentru a preveni evaziunea, verificare efectuată însă în cea mai mare parte de către organele de Securitate, astfel încât este de înțeles interesul acestora de a-și subordona Direcția de pașapoarte.

Dacă instituțiile similare din statele democratice urmăresc protejarea propriilor cetățeni, Securitatea și Miliția aveau un rol represiv pronunțat, fiind folosite de partid și

⁸⁷ A.C.N.S.A.S., fond Documentar, dosar nr. 12.540, vol.1, f. 4.

⁸⁸ Gen.-lt. Dincă Ion ținea totodată să liniștească întreg personalul că nu vor avea loc reduceri de funcții, precum se întâmplase în 1968: „Un lucru este cert, tovarăși, că toți vor avea de lucru, nu facem o unificare matematică, sigur că unele schimbări și modificări pot interveni, însă pe global nu vom face reduceri la cele două ministere. Efectivele ce vor rezulta din această fuziune vor rămâne tot în cadrul acestui organism, cu fond de salarii cu tot, urmând să întărim mai mult munca operativă (...) Deci să nu li se facă cumva probleme, să se preocupe unde va lucra, că va rămâne fără loc de muncă?” - *ibidem*, f. 3.

⁸⁹ A.N.I.C., fond C.C. al P.C.R., Secția Cancelarie, dosar nr. 91/1971, f. 4.

⁹⁰ A.C.N.S.A.S., fond Documentar, dosar nr. 12.591, f. 13.

⁹¹ A.C.N.J., fond C.T.S., Secția literatură militară și documente secrete, dosar nr. 64/1972, ff. 174-176.

⁹² A.C.N.S.A.S., fond Documentar, dosar nr. 12.591, f. 18.

de Nicolae Ceaușescu pentru menținerea la putere. În atare condiții, în care cele două structuri erau folosite de regim ca pârghii prin intermediul cărora se asigura subordonarea deplină a întregii societăți și înăbușirea oricăror critici interne, apare firească dorința unificării acestora, urmărindu-se eficientizarea activității de supraveghere și control. Totodată, fuziunea celor două structuri a fost determinată și de necesitatea reducerii efortului financiar necesar activității acestora. Astfel, un raport întocmit de Secția pentru controlul muncii la M.F.A., M.A.I. și Justiție a C.C. al P.C.R. releva faptul că scindarea M.A.I. a determinat creșterea cu 30% a fondurilor bugetare alocate activității respectivelor instituții⁹³.

Spre deosebire de C.S.S., care răspundea în fața C.C. al P.C.R. și a Consiliului de Miniștri, nou-înființatul M.I. răspundea, pentru activitatea de securitate, doar în fața C.C. (Decretul nr. 130, art. 2). În fruntea ministerului a rămas în continuare Colegiul M.I., care hotăra în problemele generale, era condus de ministrul de Interne și se întrunea cel puțin trimestrial, luând hotărâri cu majoritatea celor prezenți.

În funcția de ministru de Interne a fost numit Ion Stănescu, care prelua astfel conducerea tuturor structurilor represive, fapt ce demonstra că Nicolae Ceaușescu era foarte mulțumit de activitatea acestuia la conducerea Securității. De altfel, un alt motiv care a dus la fuziunea Securității cu Miliția l-a constituit și apariția unor disfuncționalități în relațiile dintre Ion Stănescu și Cornel Onescu⁹⁴. De asemenea, prin H.C.M. nr. 501 din 5 mai 1972, Ion Stănescu a fost numit și președinte al Comisiei pentru probleme de pașapoarte și vize de pe lângă Consiliul de Miniștri⁹⁵, decizie care se înscria în cadrul aceluiași eforturi ale Securității de a controla cât mai bine problema plecărilor în străinătate.

Ședința de constituire a Colegiului M.I. a avut loc la 9 mai 1972, după ce Nicolae Ceaușescu aprobase ca acesta să fie format din 17 ofițeri⁹⁶. Ministrul de Interne, Ion Stănescu, era și președinte al Colegiului M.I., care era compus din următorii membri: gen.-lt. Răduică Grigore – prim-adjunct al ministrului; gen.-lt. Doicaru Nicolae – șeful D.G.I.E.; gen.-lt. Dănescu Alexandru, gen.-mr. Stoica Constantin, gen.-mr. State Nicolae și gen.-mr. Gal Ionel⁹⁷ – toți adjuncți ai ministrului; gen.-mr. Pacepa Mihai – prim-adjunct al șefului D.G.I.E. și secretar general al M.I.; col. Geică Constantin – secretarul Comitetului de Partid din M.I.; gen.-mr. Borșan Dumitru – șeful D.G.I.I.; gen.-mr. Cosma Neagu – șeful D.G.C.; gen.-mr. Diaconescu Ovidiu – șeful D.G.T.O.; gen.-mr. Moldoveanu Jean – comandantul Trupelor de Securitate, gen.-mr. Vlad Iulian – șeful Direcției Personal și Învățământ; gen.-mr. Șerban Dumitru – șeful Direcției Cercetări Penale; gen.-mr. Pele Gheorghe – șeful Direcției pentru pașapoarte, evidența străinilor și controlul trecerii frontierei; gen.-mr. Rusu Emanoil – șeful Inspectoratului Municipiului București⁹⁸.

⁹³ I. Gal, *op. cit.*, p. 268.

⁹⁴ *Ibidem*, p. 267.

⁹⁵ A.N.I.C., fond C.C. al P.C.R., Secția Administrativ-Politică, dosar nr. 5/1973, f. 104.

⁹⁶ Ion Stănescu: „În urma hotărârii conducerii de partid, personal a tovarășului Nicolae Ceaușescu, în urma consultării Secției și a Comitetului de partid din Ministerul de Interne, s-a aprobat ca Colegiul ministerului să fie format din 17 persoane” - A.C.N.S.A.S., fond Documentar, dosar nr. 12.540, vol. 1, f. 13.

⁹⁷ Ionel Gal (n. 1928) a deținut funcțiile de adjunct al șefului Secției Cadre a C.C. al P.C.R. (1965-1966) și adjunct al șefului Secției pentru controlul muncii în M.F.A., M.A.I. și Justiție (1966-1969). La 19 august 1969, a fost numit adjunct al ministrului Afacerilor Interne, apoi adjunct al ministrului de Interne. În momentul numirii în conducerea M.A.I., Gal a fost ales și membru supleant al C.C. al P.C.R., calitate pe care a pierdut-o odată cu funcția amintită anterior - *Membrii C.C.*..., pp. 278-279.

⁹⁸ Componenta Colegiului M.I. a fost aprobată prin H.C.M. nr. 504/9 mai 1972 - *Securitatea*..., vol. II, pp. 175-176.

Funcțiile din conducerea M.I. erau următoarele: un ministru, un prim-adjunct al ministrului, un șef de departament (D.I.E.), patru adjuncți ai ministrului și un prim-adjunct al șefului de departament. Șeful de departament avea rang de prim-adjunct al ministrului, iar prim-adjunctul șefului de departament avea rang de secretar general al ministerului. Titularii funcțiilor din conducerea ministerului, cu excepția celei de ministru, erau numiți de către Consiliul de Miniștri⁹⁹.

La art. 18 din Decretul Consiliului de Stat nr. 130 se prevedea că structura centrală a M.I. cuprindea un departament, direcții generale, direcții centrale, un inspectorat general, comandamente de armă și servicii independente. Singura modificare majoră era aceea că D.G.I.E. s-a transformat în Departamentul de Informații Externe (de altfel, modificarea fusese statuată chiar cu două luni înainte, prin Decretul Consiliului de Stat nr. 55/22 februarie 1972¹⁰⁰). Organele teritoriale erau formate din mari unități, unități militare și instituțiile de învățământ ale M.I.

Organisme similare Colegiului M.I. au fost create și în unele structuri centrale. Astfel, D.I.E. era condus de un consiliu, iar Inspectoratul General al Miliției și comandamentele de armă de către consilii militare, toate fiind organe deliberative, care hotărau asupra principalelor probleme ale activității pe care o desfășurau.

Unificarea structurilor administrative și financiare ale C.S.S. și M.A.I. a dus la reorganizarea Direcției Generale a Serviciilor și Înzestrării (compusă acum din Direcția Serviciilor și Înzestrării, Direcția Financiară și Serviciul Central de Planificare) și la înființarea Direcției Organizare-Mobilizare și a Direcției Secretariat-Juridică, creată prin contopirea fostei Cancelarii a C.S.S. cu oficiile juridice ale C.S.S. și M.A.I.

Totodată, pe lângă aceste schimbări, au avut loc și noi modificări de titlatură în ceea ce privește unitățile centrale ale M.I., generate mai ales de desprinderea D.I.E. de organigrama Securității interne. Astfel, direcțiile centrale ce compuneau D.G.T.O. au fost redenumite Direcția a V-a, a VI-a și a VII-a, Direcția a XI-a Filaj a revenit la numele de Direcția a IX-a, Direcția a XI-a a revenit și ea la numele anterior de Direcția a VIII-a, Serviciul Cercetări Penale a devenit Direcția a X-a, Direcția Personal și Învățământ s-a transformat în Direcția Cadre și Învățământ, iar Serviciul „G” a devenit Serviciul „C” și răspundea nu doar de transportul corespondenței secrete, ci și de apărarea secretului de stat.

De asemenea, M.I. mai cuprindea și structuri provenite din fostul M.A.I.: Direcția Generală a Penitenciarelor, Inspectoratul General al Miliției, Direcția pentru pașapoarte, evidența străinilor și controlul trecerii frontierei, Direcția Generală a Arhivelor Statului, Serviciul Sanitar.

În plan teritorial au fost create Inspectoratele județene ale M.I., conduse în continuare de un inspector-șef, numit întotdeauna din rândul ofițerilor de securitate. Peste tot, acesta era ajutat de doi loçtitori, unul în calitate de șef al Securității județene și celălalt de șef al Miliției județene. În rest, la nivelul județelor, structura organizatorică a rămas identică, organele de securitate fiind separate de cele ale Miliției, singurele compartimente comune fiind cele financiare și administrative.

Imediat după înființarea M.I. s-a trecut la comasarea și restructurarea compartimentelor și funcțiilor cu atribuții similare din toate eșaloanele Securității și Miliției. Procesul a fost însă unul de durată, desfășurându-se pe parcursul perioadei

⁹⁹ *Ibidem*, pp. 173-174.

¹⁰⁰ *Ibidem*, p. 165.

1972-1974, pe măsură ce conducerea ministerului stabilea, în funcție de necesitățile practice, efectivelor unităților din subordine. În 1972, nu mai puțin de 505 posturi din aparatul administrativ au fost transferate la unitățile informativ-operative, procesul continuând și în anii următori¹⁰¹. La 1 august 1973 s-a trecut și la aplicarea unor norme unitare de structură pe întregul M.I., ceea ce a dus la o reorganizare destul de substanțială a posturilor de conducere și execuție. Ca urmare, la 7 februarie 1974, în raportul privind activitatea M.I. pe anul 1973, ministrul Emil Bobu afirma că: „În urma aplicării normelor unitare de structură, au fost reduse 1.012 funcții de conducere și 517 funcții administrative și de deservire, acestea fiind utilizate pentru întărirea compartimentelor operative de Securitate și de Miliție”¹⁰².

Conform unui documentar privind sarcinile M.I., datat 20 septembrie 1974, în urma aplicării normelor unitare de structură au fost reduse două direcții generale și 565 servicii și secții. În cadrul aceluiași proces, 991 posturi de conducere au fost transformate în posturi de execuție, iar 1.800 funcții din aparatul funcțional și administrativ au fost folosite pentru întărirea aparatului operativ. Redistribuirile de personal au dus desigur și la ocuparea posturilor vacante și, implicit, la creșterea gradului de ocupare a schemelor de organizare, care în 1974 ajunsese la 96%, față de 92% în 1970¹⁰³.

O altă schimbare importantă a fost operată și în ceea ce privește denumirea funcțiilor ocupate de cadrele ministerului. Apreciindu-se faptul că funcția de inspector nu corespundea întru-totul nevoilor de organizare și salarizare, aceasta a fost eliminată, fiind introduse următoarele funcții, în ordinea crescătoare a importanței acestora: subofițer operativ, ofițer operativ, ofițer operativ principal și ofițer specialist. Fiecare dintre aceste funcții avea câte trei grade (I-III), cel mai important fiind, desigur, gradul I, tuturor corespunzându-le niveluri de salarizare diferite. Periodic, după un anumit timp sau după obținerea unor rezultate deosebite în muncă, ofițerii erau avansați fie în funcție, fie în gradele unei funcții, ceea ce se traducea automat și prin creșterea corespunzătoare a salariului. După cum se poate observa, în comparație cu sistemul rigid practicat până în 1968 – care conținea doar funcțiile de lucrător operativ și lucrător operativ prim – acest mod de structurare a funcțiilor era mult mai flexibil și permitea recompensarea cadrelor merituose, crescând astfel și motivația acestora. Împărțirea pe funcții de mai sus s-a păstrat neschimbată până în anul 1989.

În anul 1972 au debutat și primele acțiuni de pregătire în România a unor cadre din state africane și arabe în probleme legate de activitatea M.I. Această activitate fusese aprobată de Prezidiul Permanent al C.C. al P.C.R. în ședințele din 8 martie 1972, 5 iulie 1972 și 11 iunie 1973. Prin aceste hotărâri, conducerea partidului a dat M.I. sarcina de a organiza în țară cursuri de pregătire pe linie de Securitate și Miliție, dar și dreptul de a trimite în țările respective, la cererea acestora, cadre care să lucreze ca instructori pe lângă organele de securitate și poliție locale. În România au fost organizate cursuri de instruire cu o durată cuprinsă între 3 luni și 3 ani, precum și cursuri mai scurte, de documentare, de 10-45 zile. Spre exemplu, în 1972, în cadrul Direcției a V-a T.O. a fost înființat Centrul de instruire a cadrelor din unele state africane, condus de lt.-col. Gheoca Ion, în vederea pregătirii în domeniul tehnico-operativ, cursurile având durata

¹⁰¹ A.C.N.S.A.S., fond Documentar, dosar nr. 11.709, f. 3.

¹⁰² *Ibidem*, f. 224.

¹⁰³ *Ibidem*, f. 3.

de 100 de ore¹⁰⁴. La aceste cursuri, numai în anul 1972 au venit în România pentru pregătire cadre din Zambia (29 persoane), Tanzania (20 persoane), R.P. Congo (5 persoane), Algeria (33 persoane) și R.D.P. Yemen (1 persoană). Ulterior aceste relații au fost dezvoltate continuu, chiar în 1973 acceptându-se solicitarea Republicii Africane Centrale de a trimite 37 de cadre în România pentru instruire¹⁰⁵. La fel, în 1976, Nicolae Ceaușescu a aprobat solicitarea R.P. Congo ca România să pregătească gratuit alte 15 cadre (10 în domeniul Securității, pe timp de 18 luni, și 5 pentru Miliție, pe timp de 3 ani), în afara celor 39 deja instruite sau aflate în curs de instruire¹⁰⁶. În anii '70, România a avut relații similare și cu alte state, precum: Libia, Etiopia sau Angola.

Un alt domeniu asupra căruia credem că merită să ne oprim atenția este cel al organizării structurilor de contrainformații militare, cele care aveau și rolul de a preveni acțiunile de emigrare clandestină a cetățenilor români. Traseul acestor organe a fost de altfel destul de sinuos, începând chiar din anii '60. La 3 iulie 1967, M.Ap.N. a solicitat M.A.I. ca aparatul de contrainformații frontieră să revină în subordinea Trupelor de Grăniceri, cum fuseseră în perioada 1947-1961¹⁰⁷. Solicitarea era motivată prin faptul că „informațiile date de organele de Securitate despre intențiile de evaziune ale unor persoane nu au satisfăcut în totalitate cerințele pazei frontierei de stat”¹⁰⁸. S-a ajuns însă la o formulă de compromis, astfel încât, începând cu data de 1 februarie 1968, aparatul de contrainformații frontieră a trecut în subordinea Direcției a IV-a „Contrainformații Militare”, desfășurându-și însă activitatea în unitățile de grăniceri.

La 1 aprilie 1972, prin Ordinul C.S.S. nr. 5.311, s-a revenit însă asupra acestei decizii, întrucât ea nu a avut efectele scontate, iar ofițerii de contrainformații frontieră au fost subordonați direct inspectoratelor județene ale M.I. limitrofe granițelor (toți ofițerii fiind însă concentrați în unitățile de grăniceri din județele din zonele de sud-vest, vest și sud-est ale țării), Direcția a IV-a răspunzând doar de pregătirea lor ideologică, militară și de specialitate. A existat practic o dublă subordonare, întrucât ofițerii, fiind menținuți în schema de organizare a Direcției a IV-a, răspundeau ierarhic și față de această direcție, o deficiență recunoscută chiar de către șeful acesteia, gen.-mr. Gherguț Dumitru.

La 5 iulie 1973, ministrul Apărării Naționale, general de armată Ion Ioniță, a reiterat cererea ca aceste organe de securitate să fie subordonate ministerului condus de el, în speță Comandamentului Trupelor de Grăniceri, invocând ineficiența acestora. Spre exemplu, el arăta că, dintr-un total de 5.286 persoane reținute în perioada 1970-1972 pentru intenții de evaziune, doar 133 au fost arestate pe baza informațiilor furnizate de organele de contrainformații ale Securității¹⁰⁹. Toate aceste solicitări se suprapuneau peste datele statistice ale M.Ap.N., care reliefa foarte clar creșterea alarmantă a numărului persoanelor care plecau ilegal din România. Spre exemplu, dacă în 1968 au fost reținute doar 587 persoane pentru această infracțiune, în 1970 numărul celor arestați

¹⁰⁴ Idem, dosar nr. 15.647, ff. 168-169.

¹⁰⁵ Detalii asupra întregii operațiuni de instruire a unor cadre din statele africane și arabe a se vedea în A.N.I.C., fond C.C. al P.C.R., Secția Cancelarie, dosar nr. 101/1973, ff. 27-37.

¹⁰⁶ Idem, Secția Administrativ-Politică, dosar nr. 5/1976, f. 81.

¹⁰⁷ La 12 februarie 1961, conform H.C.M. nr. 112, organele de contrainformații frontieră au fost subordonate unităților de Securitate teritoriale limitrofe granițelor, iar în 1964 serviciul central a fost înglobat în Direcția a III-a Informații Interne, având rang de secție, în timp ce birourile din teritoriu au fost incluse în Serviciile III informații interne din cadrul direcțiilor regionale de Securitate respective - A.C.N.S.A.S., fond Documentar, dosar nr. 13.329, f. 110.

¹⁰⁸ *Ibidem*, f. 237.

¹⁰⁹ *Ibidem*, f. 2.

s-a ridicat la 1.952, aşadar o creştere mai mult decât triplă (de 333%)¹¹⁰. În consecinţă, la 9 octombrie 1973 a avut loc o şedinţă comună a şefilor unităţilor de profil din M.I. şi M.Ap.N., în care s-a decis separarea organelor de contrainformaţii frontieră de cele de contrainformaţii militare de la unităţile de grăniceri. S-a hotărât astfel înfiinţarea unui Serviciu de Contrainformaţii Frontieră, care urma să asigure îndrumarea şi controlul tuturor ofiţerilor cu atribuţii în problemă, precum şi coordonarea unor cazuri mai deosebite. Serviciul Contrainformaţii Frontieră urma să-şi desfăşoare activitatea la Comandamentul Trupelor de Grăniceri, fiind însă subordonat Direcţiei a IV-a. Prin urmare, în toamna anului 1973 s-a înfiinţat Serviciul XVII „Contrainformaţii Frontieră” din Direcţia a IV-a.

Nici această formă de organizare nu s-a dovedit, însă, viabilă, ea nereuşind să rezolve problemele tot mai mari apărute în acest domeniu. Conducerea M.I. a sesizat faptul că, pentru a controla fenomenul emigrărilor ilegale din ţară, era nevoie de trecerea la supravegherea pe întreg cuprinsul României a persoanelor pretabile la asemenea acte. În consecinţă, toate inspectoratele judeţene ale M.I. urmau să desfăşoare activităţi de prevenire a evaziunilor şi nu doar cele din judeţele de graniţă, ca până atunci (totuşi, în cazul acestora supravegherea urma a fi mult mai accentuată). Prin urmare, în vara anului 1975, ministrul de Interne Teodor Coman a decis desfiinţarea Serviciului XVII din cadrul Direcţiei a IV-a şi trecerea tuturor ofiţerilor de contrainformaţii frontieră în subordinea Direcţiei I. Astfel, au fost constituite birouri de contrainformaţii frontieră în cadrul Direcţiei I, precum şi la Serviciile I din inspectoratele judeţene Arad, Bihor, Caraş-Severin, Constanţa, Mehedinţi şi Timiş, în timp ce la restul inspectoratelor urmau să fie numiţi câte unu-doi ofiţeri de la serviciile I pentru a lucra problema respectivă.

În opinia noastră, măsura îşi va dovedi utilitatea în timp, multe dintre intenţiile de emigrare clandestină fiind descoperite şi prevenite încă din faze incipiente, graţie unei reţele informative tot mai extinse şi mai valoroase din punct de vedere calitativ.

Evoluţia organizatorică a Securităţii în timpul lui Emil Bobu şi Teodor Coman

Încrederea lui Ceauşescu în Ion Stănescu s-a ruinat la numai un an de la preluarea conducerii tuturor structurilor represive interne, în martie 1973, odată cu izbucnirea scandalului legat de sinuciderea doctorului Schächter, medicul personal al conducătorului partidului, cauzată, se pare, de numeroasele presiuni făcute de Securitate pentru a-l atrage la colaborare. Cu toate că medicul comunicase această situaţie chiar liderului P.C.R., care ceruse ca Schächter să nu mai fie deranjat, Securitatea continuase să-i ceară acestuia informaţii referitoare la starea de sănătate a lui Nicolae Ceauşescu¹¹¹.

Cercetările efectuate ulterior aveau să scoată la lumină faptul că Securitatea alcătuiase mai multe dosare care conţineau informaţii despre starea de sănătate a liderilor partidului. Spre exemplu, Nicolae Ceauşescu avea să-şi manifeste uimirea faţă de cele constatate: „văd, cu mirare, că este consemnată şi convorbirea mea cu Moghioroş la

¹¹⁰ *Ibidem*, f. 91.

¹¹¹ În şedinţa Colegiului M.I. din 14 martie 1973, Nicolae Ceauşescu preciza: „Eu v-am atras atenţia să-l lăsaţi în pace pe Schächter, să nu vă mai ocupaţi de el. Nu mai umblaţi cu prostii, v-am spus. Nu-mi puteam închipui că aveţi asemenea documente. V-a refuzat să fie informatorul vostru” - A.N.I.C., fond C.C. al P.C.R., Secţia Cancelarie, dosar nr. 48/1973, f. 10.

spital, când omul era pe moarte¹¹²”, fiind foarte nemulțumit de faptul că în dosare se regăseau chiar informații de genul „pacientul [Nicolae Ceaușescu – n.n.] este împotriva oricărui medicament injectabil”¹¹³.

În urma acestui incident, la **15 martie 1973** Ion Stănescu a fost demis din funcția de ministru de Interne și exclus din Comitetul Executiv al C.C. al P.C.R., fiind numit totuși în funcția de șef al Secției Gospodărie de Partid a C.C. al P.C.R.¹¹⁴. De asemenea, Direcția a XI-a „Securitate și Gardă” a fost dizolvată, hotărându-se reorganizarea acesteia.

În fruntea M.I. a fost numit Emil Bobu, fostul consilier al secretarului general al P.C.R., care se va dovedi a fi una dintre persoanele cele mai fidele conducătorului partidului. Având misiunea de a subordona total ministerul și mai ales Securitatea față de Nicolae Ceaușescu, Emil Bobu a luat măsuri ferme, instaurând un climat de teroare în structurile represive. Cu toate că opiniile lui Ionel Gal referitoare la activitatea lui Emil Bobu pot avea un grad mai ridicat de subiectivitate (ținând cont de faptul că sub mandatul lui a fost îndepărtat din funcția de adjunct al ministrului de Interne), credem totuși că situația din acea vreme a fost cu mult diferită față de perioada anterioară. Potrivit lui Ionel Gal, „ședințele pe care le prezida se desfășurau într-o atmosferă tensionată, problemele se abordau în mod rigid, iar interlocutorii erau priviți cu suspiciune și neîncredere (...) Programul draconic de muncă [de 14-16 ore zilnic pentru conducerea ministerului – n.I.G.] a fost însoțit de un șir de ordine și instrucții cu privire la întărirea ordinii și disciplinei, la apărarea strictă a secretului de stat, la creșterea atitudinii de responsabilitate și vigilență pentru crearea unei atmosfere de înaltă exigență și fermitate. În fond, s-a urmărit și realizat un climat de suspiciune și neîncredere, de înăsprire a raporturilor dintre șefi și subordonați, prin aplicarea unui imens număr de pedepse, de retrogradări, scoateri din minister și trimiteri în justiție (...) Controalele, inspecțiile și cercetările au devenit mai dese, mai profunde și agresive, unele chiar dure prin soluțiile și măsurile ordonate”¹¹⁵.

Prezent la ședința Colegiului M.I. din 15 martie 1973, Ceaușescu a criticat dur folosirea de către Securitate a membrilor de partid pe post de informatori, subliniind faptul că aceasta se putea face doar cu aprobare specială¹¹⁶. În consecință, una dintre primele măsuri importante luate de Emil Bobu a fost cea referitoare la distrugerea dosarelor de informatori ale membrilor de partid. Pentru început, ordinul s-a aplicat doar la D.I.E. (unde a fost pus în practică de Nicolae Doicaru și Mihai Pacepa), fiind

¹¹² Alexandru Moghioroș a decedat la 1 octombrie 1969, ceea ce demonstrează faptul că datele erau adunate cu multă vreme în urmă.

¹¹³ Teama lui Ceaușescu era că aceste informații puteau fi cunoscute de numeroase persoane, poate chiar și din exterior: „Eu nu am nimic împotriva ca în rândul medicilor să aveți agenți, dar nu pe cei care ne îngrijesc pe noi (...) Cine îmi garantează mie că tot ce s-a scris aici nu se cunosc? Aproape totul este bătut la mașină”. Dispoziția sa era foarte clară: „Nu este admis de a se păstra note informative, de a se face dosare cu note informative cu privire la activitatea conducerii de partid și de stat la Securitate” - *ibidem*, ff. 5-8, 20.

¹¹⁴ Idem, dosar nr. 45/1973, f. 2.

¹¹⁵ I. Gal, *op. cit.*, pp. 121-122.

¹¹⁶ „Nu se poate accepta recrutarea de membri de partid pentru activitatea informativă decât în condițiile hotărârii care există (...) am atras atenția că se poate întâmpla să aveți un informator într-un anumit domeniu de activitate, dacă și-a terminat misiunea și dacă este ales într-un organ de partid, de stat, dacă este promovat în muncă pe linie de stat, el nu mai poate fi menținut ca informator decât cu aprobare specială (...) Acest lucru oglindește neîncredere în partid, în fond, vrând-nevrând, înseamnă de a continua practica de organizare a agenturii în partid, de suprapunere a organelor de securitate partidului, ori securitatea este un organ, un aparat al partidului, special, cu atribuții speciale, și nu un organ pus să controleze partidul” - A.N.I.C., fond C.C. al P.C.R., Secția Cămară, dosar nr. 48/1973, ff. 22-23.

extins apoi la toate compartimentele Securității. Aceste operațiuni, derulate bineînțeles la ordinul lui Ceaușescu, au purtat numele de cod „Jarul” sau „Cenușa”. Securitatea a continuat însă să folosească informatori membri de partid, de regulă cu aprobarea secretarilor organizațiilor din care aceștia făceau parte. În unele cazuri, când Securitatea primea informații de la membri de partid, se preciza faptul că acestea au fost furnizate de o „persoană de încredere”. În momentul în care persoana respectivă promova în partid, în cea mai mare parte a cazurilor colaborarea înceta, ea continuând doar în mod excepțional și cu aprobarea organelor P.C.R. Emil Bobu a depus, de asemenea, eforturi pentru fidelizarea cadrelor M.I. față de Nicolae Ceaușescu, obligând toți ofițerii și subofițerii să semneze noi angajamente de loialitate față de patrie și comandantul suprem, în afara celui semnat la încadrare¹¹⁷.

Totodată, cazul doctorului Schächter a avut repercusiuni și în ceea ce privește structura organizatorică a M.I. În scurt timp, prin Decretul nr. 362 din 23 iunie 1973, au fost operate modificări la vârful ministerului. Astfel, Colegiul M.I. a fost înlocuit cu un Consiliu de Conducere, ce avea o compunere largă și relativ incertă, cuprinzând ministrul – care era și președintele Consiliului, prim-adjuncții și adjuncții acestuia, secretarul general al M.I., șefii comandamentelor de armă, șefii unor direcții generale, direcții centrale și inspectorate județene, primul secretar al Comitetului de partid al aparatului central din minister, dar și „specialiști cu experiență îndelungată și înaltă calificare, precum și alte cadre cu funcții de conducere”¹¹⁸. Componenta nominală a Consiliului de Conducere al M.I. era aprobată, la propunerea ministrului de Interne, de Consiliul Apărării¹¹⁹, organism care era condus de Nicolae Ceaușescu, în calitate de comandant suprem al forțelor armate, o diferență majoră față de trecut, când Consiliul de Miniștri era cel care aviza aceste numiri. În 1974, Consiliul de Conducere al M.I. era format din 25 de persoane¹²⁰. Ședințele Consiliului de Conducere al M.I. erau trimestriale, hotărârile fiind luate cu majoritate de voturi, în prezența a cel puțin două treimi din membri lui. Consiliul de Conducere în întregul său, dar și fiecare membru în parte, răspundea pentru activitatea desfășurată în fața C.C. al P.C.R., Consiliului Apărării și guvernului R.S.R.

¹¹⁷ I. Gal, *op. cit.*, p. 122.

¹¹⁸ B.O., nr. 94 din 27 iunie 1973, p. 2. Decretele publicate în „Monitorul Oficial” sau „Buletinul Oficial”, privind reorganizările M.A.I. și M.I. din perioada 1948-1989, pot fi consultate cu foarte bune rezultate la www.crimlecomunismului.ro/pdf/ro/organizarea_mai-mi.pdf, ca rezultat al eforturilor depuse de d-l Mihai Burcea.

¹¹⁹ Înființat în anii '60, prin transformarea Consiliului Superior Militar, Consiliul Apărării a fost reorganizat în 1969 de Nicolae Ceaușescu, la scurt timp după invadarea Cehoslovaciei de către U.R.S.S. și alte patru state membre ale Tratatului de la Varșovia. Consiliul Apărării era un organ deliberativ (lua hotărâri cu o majoritate de două treimi), condus de Nicolae Ceaușescu, și avea sarcina „de a examina, coordona și soluționa principalele probleme în domeniul apărării țării și asigurării securității statului, atât în timp de pace, cât și în timp de război”. Conducerea P.C.R. răspundea astfel nevoii de a avea o structură care să poată lua decizii de importanță majoră pentru apărarea statului în situațiile în care M.A.N. și Consiliul de Stat nu puteau fi întrunite. Consiliul Apărării răspundea în fața C.C. al P.C.R. și a M.A.N., iar între sesiunile acesteia și în fața Consiliului de Stat. Componenta Consiliului Apărării era următoarea: președinte – secretarul general al C.C. al P.C.R.; secretar – șeful Marelui Stat Major; membri – președintele Consiliului de Miniștri, ministrul Forțelor Armate, președintele C.S.S., ministrul Afacerilor Interne, ministrul Afacerilor Externe, președintele Comitetului de Stat al Planificării, precum și „alți membri desemnați de C.C. al P.C.R.” (în acea perioadă, acești membri erau personae precum: Vasile Patilineț, Paul Niculescu-Mizil, Gheorghe Pană, Maxim Berghianu, Ilie Verdeț, Virgil Trofin ș.a.). De asemenea, Ceaușescu își impunea puterea în mod oficial și asupra armatei, întrucât președintele Consiliului Apărării deținea concomitent și funcția de comandant suprem al forțelor armate. Proiectul de lege privind reorganizarea Consiliului Apărării a fost aprobat de Comitetul Executiv al C.C. al P.C.R. în ședința din 10 martie 1969, fiind adoptată apoi Legea nr. 5/14 martie 1969 - A.N.I.C., fond C.C. al P.C.R., Secția Cancelarie, dosar nr. 36/1969, ff. 149-150.

¹²⁰ A.C.N.S.A.S., fond Documentar, dosar nr. 11.709, f. 3.

Pentru rezolvarea problemelor curente a fost înființat un Birou Executiv al Consiliului de Conducere al M.I., a cărui componență era mult mai restrânsă, fiind format din ministru, prim-adjuncții și adjuncții ministrului, secretarul general și primul-secretar al Comitetului de partid al aparatului central din minister. Președintele Biroului Executiv era ministrul de Interne. Ședințele Biroului Executiv aveau loc cel puțin de două ori pe lună, fiind convocate de ministru sau de minim o treime din membri. Consiliul de Conducere al M.I. trebuia informat asupra activității desfășurate de acest organism. Între ședințele Biroului Executiv și cele ale Consiliului de Conducere, activitatea M.I. era condusă de ministru, care trebuia însă să informeze cele două structuri asupra principalelor probleme rezolvate.

Totodată, au apărut modificări și în ceea ce privește funcțiile din conducerea M.I., care era formată acum din ministru, doi prim-adjuncți ai ministrului, patru adjuncți ai ministrului și un secretar general. La 1 mai 1974, Secretariatul C.C. al P.C.R. a hotărât transformarea unui funcții de adjunct al ministrului într-o altă funcție de secretar general al M.I., post în care a fost numit gen.-mr. Nicolae Pleșiță¹²¹, care a devenit automat și membru al Biroului Executiv al M.I. Prim-adjuncții și adjuncții ministrului, precum și secretarii generali ai M.I., aveau atribuții atât în ceea ce privește activitatea pe linie de Securitate, cât și pe liniile Miliției și ale celorlalte sectoare din minister¹²². Până în anul 1974, deținătorii funcțiilor de mai sus au rămas în general aceleași persoane numite în aprilie 1972.

Fiecare dintre membrii Biroului Executiv al Consiliului de Conducere al M.I. coordona activitatea mai multor unități centrale și/sau teritoriale, asigurându-se astfel aplicarea principiului conducerii colective. Această repartizare a unităților era realizată de Biroul Executiv. Prin urmare, șefii sau comandanții respectivelor unități se subordonau nu doar ministrului, ci și membrului Biroului Executiv care coordona domeniul în cauză. În 1975, la finalul perioadei în care conducerea M.I. a fost deținută de Emil Bobu, atribuțiile de coordonare erau împărțite astfel:

- Bobu Emil: Direcția a V-a *Securitate și Gardă*, Direcția a IV-a *Contrainformații militare*, Direcția *Cadre și Învățământ*, Direcția *Secretariat-Juridică* și Corpul de Control al Ministrului.
- Coman Teodor, prim-adjunct al ministrului: Direcția a VI-a *Cercetări penale*, Comandamentul Trupelor de Securitate, Centrul de Informatică și Documentare, Direcția *Organizare-Mobilizare*, școlile și centrele militare de ofițeri și subofițeri de Securitate, Direcția Generală a Arhivelor Statului și I.J. Cluj, Neamț, Botoșani, Vrancea, Mehedinți, Caraș-Severin și Teleorman.
- Gen.-col. Doicaru Nicolae, prim-adjunct al ministrului: D.I.E., Direcția a III-a *Contrașpionaj*, Serviciul „D”, U.S. „F” și I.J. Suceava, Iași, Harghita, Bistrița-Năsăud și Mureș.
- Gen.-lt. Dănescu Alexandru, adjunct al ministrului: Direcția Generală a Penitenciarelor, Comandamentul Serviciilor și Înzestrării, Comandamentul Pompierilor, Serviciul Sanitar, Clubul sportiv „Dinamo” și I.J. Ilfov, Olt, Dolj, Gorj, Alba, Hunedoara și Bacău.

¹²¹ *Securitatea...*, vol. II, p. 196. Decizia Secretariatului C.C. al P.C.R. a fost transpusă în practică prin Decretul Consiliului de Stat nr. 144 din 21 mai 1974, publicat în B.O., nr. 77, 25 mai 1974.

¹²² Pentru detalii privind atribuțiile complexe care reveneau deținătorilor acestor funcții superioare din M.I., a se vedea A.C.N.S.A.S., fond Documentar, dosar nr. 13.222, vol. 1, ff. 114-134.

- Gen.-lt. Moldoveanu Jean, adjunct al ministrului: Inspectoratul General al Miliției, școlile și centrele de pregătire pentru cadrele de Miliție, Direcția pentru pașapoarte, evidența străinilor și controlul trecerii frontierei și I.J. Bihor, Satu Mare, Maramureș, Sălaj, Galați, Brăila și Vaslui.
- Gen.-mr. Pleșiță Nicolae, secretar general al M.I.: Direcția I *Informații interne*, Direcția a II-a *Contrainformații economice*, Comandamentul pentru Tehnică-Operativă și Transmisiuni, Serviciul „C” și I.J. Brașov, Prahova, Dâmbovița, Buzău, Vâlcea, Constanța și Ialomița.
- Gen.-lt. Pacepa Mihai, secretar general al M.I.: I.J. Timiș, Arad, Sibiu, Covasna, Argeș și Tulcea.

O altă modificare majoră apărută în urma aplicării Decretului nr. 362/1973 a reprezentat-o desființarea direcțiilor generale de Securitate, structuri care nu-și dovediseră viabilitatea, ducând doar la birocrațizarea actului de decizie, nu și la eficientizarea acestuia. Prin urmare, de la 1 august 1973 D.G.I.I. și D.G.C. și-au încetat existența. De asemenea, D.G.T.O. s-a transformat în Comandamentul pentru Tehnică-Operativă și Transmisiuni, fostele direcții centrale devenind U.S. (Unități Speciale) „S” și „T”, cărora li s-au adăugat U.S. „R” (fostul Serviciul „H”) și U.S. „P”, creată prin unificarea Institutului de Cercetări și Proiectări de Tehnici de Specialitate (I.C.P.T.S.) cu Unitatea Militară de Producție Specială (U.M.P.S.). În mod similar, Direcția Generală a Serviciilor și Înzestrării a devenit Comandamentul Serviciilor și Înzestrării. Totodată, la 1 august 1973 a fost reînființată Direcția de Securitate și Gardă, sub numele de Direcția a V-a, iar Direcția de Filaj și Investigații a devenit Unitatea Specială „F”. Prin Decretul nr. 362 din 1973 au fost create și unele structuri noi în cadrul M.I., precum: Consiliul tehnico-economic și Comisia științifică pentru probleme arhivistice, care nu priveau însă activitatea de securitate¹²³.

Modificări au apărut și în organigramele compartimentelor județene de Securitate, la 1 august 1973 intrând în vigoare noile state de organizare, prin care erau desființate unele posturi și funcții. Astfel, la inspectoratele unde existau doi locuitori ai șefului Securității a dispărut una dintre aceste funcții.

Schimbările de la nivelul conducerii M.I. nu s-au oprit însă la debarcarea lui Ion Stănescu. După 1973, disputa dintre Nicolae Doicaru și Neagu Cosma pe tema desfășurării acțiunilor Securității în afara granițelor a fost tranșată de Nicolae Ceaușescu și Emil Bobu în favoarea celui dintâi. Prin urmare, au fost schimbați din funcție nu doar gen.-mr. Neagu Cosma, ci și prim-adjunctul ministrului de Interne care coordona activitatea de contraspionaj, gen.-lt. Răduică Grigore¹²⁴, demis la 24 noiembrie 1974¹²⁵. Locul acestuia în conducerea ministerului a fost ocupat de Teodor Coman, iar coordonarea Direcției a III-a *Contraspionaj* a fost preluată de gen.-lt. Nicolae Doicaru.

De asemenea, la 1 mai 1974 gen.-mr. Gal Ionel a fost eliberat din funcția de adjunct al ministrului de Interne și numit șef al Direcției Generale a Arhivelor Statului¹²⁶.

¹²³ B.O., nr. 94, 27 iunie 1973, p. 4.

¹²⁴ Vezi detalii în I. Gal, *op. cit.*, pp. 125-126.

¹²⁵ Grigore Răduică a preluat funcția de adjunct al șefului Secției Gospodăriei de Partid a C.C. al P.C.R. - *Membrii C.C.*..., p. 503.

¹²⁶ *Ibidem*, p. 279.

Tot la 1 mai 1974, din cauza unor probleme de cadre se pare ¹²⁷, gen.-mr. Stoica Constantin a fost schimbat din funcția de adjunct al ministrului de Interne¹²⁸ și numit șef al Centrului de cercetări psiho-fiziologice, fiind practic tras pe linie moartă. Prima schimbare la nivelul adjuncților M.I. se înregistrase însă la 15 decembrie 1972, prin înlocuirea de la conducerea Inspectoratului General a Miliției a gen.-mr. State Nicolae cu gen.-mr. Moldoveanu Jean, moment în care ultimul a preluat și funcția de adjunct al ministrului, ce revenea automat deținătorului acestei poziții.

La 18 martie 1975, Emil Bobu a fost ales vicepreședinte al Consiliului de Stat al R.S.R., astfel încât a trebuit să părăsească funcția de ministru de Interne. Prin urmare, la 22 martie 1975 el a fost înlocuit cu Teodor Coman¹²⁹, acesta deținând funcția de ministru de Interne până în septembrie 1978, când, în urma scandalului legat de dezertarea lui Mihai Pacepa, a fost înlocuit cu George Homoșteanu.

În paralel, ascensiunea gen.-mr. Pleșiță Nicolae în conducerea M.I. a continuat, el reabilitându-se în fața lui Nicolae Ceaușescu după cazul Schächter. La 1 mai 1974, după cum am amintit, s-a înființat special pentru el o a doua funcție de secretar general al M.I. De asemenea, la 21 noiembrie 1975 gen.-mr. Pleșiță a fost numit adjunct al ministrului de Interne¹³⁰, iar peste un an, la 4 noiembrie 1976, a fost promovat în funcția de prim-adjunct¹³¹, vacantă de la data numirii lui Teodor Coman ca ministru.

Șirul schimbărilor la vârful M.I. a continuat și în anii următori. Astfel, la 9 mai 1977, una din funcțiile de secretar general al M.I. a fost preluată de gen.-lt. Vlad Iulian¹³², cealaltă fiind deținută în continuare de gen.-lt. Pacepa Mihai. La 5 mai 1977, col. Moise Vasile a fost înaintat la gradul de general-maior și numit adjunct al ministrului de Interne, funcție pe care a deținut-o până în noiembrie 1981¹³³. Singurul membru al conducerii M.I. care și-a păstrat neschimbată poziția în toată această perioadă a fost gen.-lt. Dănescu Alexandru, care a deținut timp de peste 15 ani funcția de adjunct al ministrului de Interne (6 apr. 1963-iun. 1978), fiind numit apoi, pentru o scurtă perioadă, șef al D.I.E.

¹²⁷ Conform lui Ionel Gal, motivul îndepărtării lui Stoica l-ar fi constituit faptul că „ficia lui se căsătorise cu un tânăr cu părinți necorespunzători” - I. Gal, *op. cit.*, p. 121. Probabil Gal confundă acest moment cu înlăturarea lui Stoica din funcția de șef al Centrului de cercetări psiho-fiziologice. Constantin Stoica avea o singură fiică, însă aceasta s-a căsătorit în februarie 1975, cu Alexandru Pascu, artist instrumentist la Radioteleviziunea Română. Trecutul și părinții acestuia ridicau într-adevăr unele probleme, în optica Securității: tatăl și masa sa fuseseră deținuți politici, prima soție a lui a emigrat ilegal în Occident, unde s-a recăsătorit etc. Toate acestea au ieșit însă la iveală abia în toamna anului 1975, când gen.-mr. Stoica a fost obligat să dea mai multe explicații scrise asupra situației. Probabil că ele nu au fost convingătoare, astfel că la 27 aprilie 1976 a fost trecut în rezervă, măsură aprobată anterior de Secretariatul C.C. al P.C.R. Referitor la acest caz, a se vedea detalii în A.C.N.S.A.S., fond Cadre, dosar nr. 72, ff. 78-96.

¹²⁸ *Securitatea...*, vol. II, p. 195.

¹²⁹ Până la numirea în conducerea M.I., Teodor Coman, care urmase Școala Centrală a *Comsomolului* de la Moscova, nu s-a remarcat prin funcții deosebite în partid, el activând ca prim-secretar al Comitetului Județean P.C.R. Tulcea în perioada 1968-1974 - vezi biografia acestuia în *ibidem*, pp. 755-756.

¹³⁰ A.C.N.S.A.S., fond M.A.I. - D.M.R.U., inv. nr. 7.349, dosar nr. 2, f. 181.

¹³¹ A.N.I.C., fond C.C. al P.C.R., Secția Administrativ-Politică, dosar nr. 5/1976, f. 84.

¹³² *Securitatea...*, vol. II, p. 767.

¹³³ A.C.N.S.A.S., fond Cadre, dosar nr. 47, f. 13.

Organizarea, atribuțiile și conducătorii structurilor centrale de Securitate în perioada 1967-1978

Cancelaria C.S.S. centraliza și prelucra toate informațiile importante obținute de Securitate, pe baza cărora întocmea informări către conducerea partidului și a statului. Alte atribuții vizau: rezolvarea activității de secretariat legată de ședințele C.S.S., întocmirea materialelor destinate mass-media, activități de protocol etc.

- În momentul înființării, Cancelaria C.S.S. era compusă din¹³⁴:
- *Serviciul informare-propagandă*, format din două birouri și condus de locțiitorul șefului Cancelariei: redacta buletinele de informare zilnice, săptămânale și lunare, întocmea studii de documentare pentru pregătirea ofițerilor de securitate și materiale pentru organele de presă, radio, televiziune și cinematografie „în scopul educării cetățenilor în spiritul vigilenței și al popularizării luptei organelor securității statului împotriva serviciilor de spionaj și a elementelor dușmănoase”;
- *Secția relații și protocol*, care răspundea de colaborarea cu organele similare din celelalte state socialiste;
- *Secția evidența ordinelor*;
- *Secția corespondență-registratură*;

La 1 decembrie 1967 statul de organizare prevedea 50 de posturi: 35 ofițeri, 9 subofițeri și 6 angajați civili¹³⁵. Pe întreaga perioadă a existenței sale, Cancelaria C.S.S. a fost condusă de col. Lințu Ioan¹³⁶.

În aprilie 1972 Cancelaria C.S.S. s-a contopit cu Oficiul Juridic¹³⁷ (condus până atunci de mr. Suci Ion), transformându-se în **Direcția Secretariat-Juridică**. Până în iunie 1974, Direcția Secretariat-Juridică a fost condusă de col. Ion Nicolae, după care funcția a fost preluată de gen.-mr. Panaite Emil.

Locțiitori ai șefului direcției au fost: lt.-col. Pandelescu Eugen (1969-1970), lt.-col. Mateuș Gheorghe (15 martie 1972-31 iulie 1973), lt.-col. Ion Nicolae (1972), col. Lungu Florea (1973), lt.-col. Dobre Constantin (1976). Șeful Serviciului I Documentare a fost lt.-col. Mateuș Gheorghe (1 august 1973-1978)¹³⁸.

1. Direcții generale

Activitatea de spionaj extern a fost desfășurată de **Direcția Generală de Informații Externe**, transformată în 1972 în **Departamentul de Informații Externe** (D.I.E.). În perioada 1963-1978 această structură a fost condusă exclusiv de gen.-lt. Doicaru Nicolae. Locțiitorii șefului D.G.I./D.G.I.E./D.I.E. au fost gen.-mr. Ilie Mihai

¹³⁴Idem, fond Documentar, dosar nr. 12.596, ff. 111-113.

¹³⁵ Idem, fond M.A.I. - D.M.R.U., inv. nr. 7.387, dosar nr. 6, f. 9.

¹³⁶ În martie 1972, col. Lințu a fost numit șef al I.J. Caraș-Severin. Decizia a fost luată în ședința Secretariatului din 6 martie 1972, când fostul șef al inspectoratului, col. Malea Petru, a fost eliberat din funcție - A.N.I.C., fond C.C. al P.C.R., Secția Cancelarie, dosar nr. 25/1972, f. 4.

¹³⁷ Pentru a se elimina orice confuzie, trebuie precizat faptul că în structura M.I. a continuat să funcționeze un Oficiu Juridic, condus de col. Ducea Constantin, care avea atribuții privind întreg ministerul.

¹³⁸ A.C.N.S.A.S., fond Cadre, dosar nr. 44, f. 2.

(1 aprilie 1960-24 februarie 1970¹³⁹), gen.-mr. Pacea Mihai (15 aprilie 1966-1972), gen.-mr. Moga Gheorghe¹⁴⁰ (25 februarie 1970-1 august 1973). În perioada aprilie 1972-1978, gen.-lt. Pacea Mihai a deținut funcția de prim-adjunct al șefului D.I.E.

Structura D.G.I.E. a suferit mai multe modificări, în funcție de reorganizările prin care au trecut organele de securitate. În iulie 1967 era formată din **Direcția a V-a** (responsabilă cu obținerea de informații tehnico-științifice), **Direcția a VI-a** (avea ca obiectiv crearea de rezidențe ilegale în exterior), **Direcția a VII-a** (care se ocupa cu munca de pătrundere în serviciile de spionaj străine, cu apărarea reprezentanțelor României din exterior și cu acțiunile împotriva emigrației române), precum și din mai multe servicii independente.

Direcția a V-a s-a transformat, în februarie 1970, în Diviziunea „T.S.”, iar în aprilie 1972 în Brigada „S.D.”. În perioada 1 decembrie 1965-1 octombrie 1978 funcția de locțiitor al șefului direcției a fost deținută de col. Morjan Gheorghe¹⁴¹. În ianuarie 1971, col. Morjan a fost delegat la conducerea acestei structuri, dar peste numai un an a fost înlocuit cu col. Sârbu Teodor¹⁴². În perioada 1963-1975 unitatea a fost coordonată de gen.-mr. Pacea Mihai, iar în perioada 1975-1978 de gen.-lt. Doicaru Nicolae¹⁴³.

Direcția a VI-a și-a schimbat, în 1970, numele în **Diviziunea „S”**, iar în aprilie 1972 a fost denumită **Brigada „U”**. Sediul acestei structuri era acoperit sub egida Institutului pentru Studii Economice Internaționale. Printre atribuțiile brigăzii se aflau și descoperirea și aducerea în țară (sau lichidarea, dacă era cazul) a ofițerilor de securitate care dezertaseră în Occident¹⁴⁴. În perioada 1 octombrie 1963-25 februarie 1970 funcția de șef al Direcției a VI-a a fost deținută de gen.-mr. Moga Gheorghe¹⁴⁵, după care postul a fost ocupat de gen.-mr. Popescu Romeo (până la 1 mai 1974)¹⁴⁶. În iulie 1974, conducerea Brigăzii „U” a fost preluată de col. Manea Gheorghe, fost șef al rezidenței din Roma, care a ocupat postul până în martie 1978¹⁴⁷. Unul dintre adjuncții acestuia a fost col. Angelescu Vasile.

În funcția de șef al **Direcției a VII-a** a fost numit col. Bolînu Gheorghe¹⁴⁸, secondat de col. Popescu Romeo (1966-februarie 1970), ca locțiitor șef direcție, în sedința Secretariatului C.C. din 29 ianuarie 1968.

Conform lui Ionel Gal, numărul de angajați al structurii de informații externe a fost suplimentat constant, ajungând, în perioada 1972-1978, la aproximativ 3.000-3.200 cadre

¹³⁹ La 24 februarie 1970, Secretariatul C.C. al P.C.R. a decis eliberarea gen.-mr. Ilie Mihai din funcția de adjunct al șefului D.G.I.E. și înlocuirea lui cu gen.-mr. Moga Gheorghe (*Securitatea...*, vol. II, p. 123). Conform unor opinii, destituirea gen.-mr. Ilie s-ar fi făcut la solicitarea lui Doicaru, nemulțumit de faptul că în 1968 Ilie ar fi încercat să pună problema abuzurilor comise de el la Canal - Mihai Pelin, *Calusele spionajului românesc. D.I.E. 1955-1980*, București, Editura Evenimentul Românesc, 1997, p. 64.

¹⁴⁰ Detalii biografice referitoare la gen.-mr. Moga Gheorghe a se vedea în A.C.N.S.A.S., fond Cadre, dosar nr. 46 și în *Securitatea...*, vol. II, pp. 118-119.

¹⁴¹ A.C.N.S.A.S., fond Cadre, dosar nr. 49, f. 2.

¹⁴² În urma schimbării din funcție, col. Morjan avea să fie numit șef al Rezidenței D.I.E. de la Viena - Mihai Pelin, *op. cit.*, p. 160.

¹⁴³ Liviu Țăranu (ed.), *Ion Mihai Pacea în dosarele Securității: 1978-1980*, București, Editura Enciclopedică, 2009, p. 238.

¹⁴⁴ *Ibidem*, pp. 16-17.

¹⁴⁵ A.C.N.S.A.S., fond Cadre, dosar nr. 46, f. 126.

¹⁴⁶ Gen.-mr. Popescu Romeo a fost numit în funcția de șef al Diviziunii „S” prin decizia Secretariatului C.C. al P.C.R. din 24 februarie 1970 - *Securitatea...*, vol. II, p. 124.

¹⁴⁷ L. Țăranu (ed.), *op. cit.*, pp. 346-347.

¹⁴⁸ A.N.I.C., fond C.C. al P.C.R., Secția Cancelarie, dosar nr. 14/1968, f. 5.

acoperite, aflate în rezidențe din Europa Occidentală, S.U.A. și Asia¹⁴⁹. Creșterea numărului de ofițeri s-a reflectat însă în succesele obținute de D.G.I.E./D.I.E. în activitatea de spionaj, cu precădere în cel industrial și militar.

În aprilie 1972 a avut loc o nouă reorganizare a D.G.I.E., prilejuită de transformarea acesteia în D.I.E. Au fost create trei divizii mari (a nu se confunda cu diviziunile anterioare!), alături de care ființau mai multe brigăzi și direcții autonome. **Divizia I** răspundea de spionajul în toată Europa și era împărțită în două brigăzi, una pentru țările germanice și nordice și alta pentru statele mediteraneene. **Divizia a II-a** acoperea toate celelalte regiuni, fiind împărțită în trei brigăzi: S.U.A. și America Latină, Asia și Africa și Orientul Apropiat. **Divizia a III-a** se ocupa de emigrație și spionaj, fiind și ea alcătuită din trei brigăzi (sectoare): Emigrație, Contrainformații externe și Valută (L.C.)¹⁵⁰.

Aceste modificări au fost statuate apoi prin Decretul Consiliului de Stat nr. 363/23 iunie 1973, care stipula și principalele atribuții ale D.I.E.: desfășoară activitate informativă și de influență în țările străine; desfășoară activitate informativă în cadrul emigrației – fie pentru influențarea pozitivă a acesteia, fie pentru compromiterea ei; procurarea de date și documentații tehnico-științifice necesare economiei naționale; desfășoară activitatea de contrainformații externe¹⁵¹.

Conform decretului, structura D.I.E. mai cuprindea și următoarele unități: **Brigada „X”** de activitate specială; **Brigada de informații tehnico-științifice**, consilieri și experți internaționali; **Brigada de verificare, analiză și exploatare a informațiilor**; **Brigada de asigurare tehnico-materială și deservire**; **Brigada personal și învățământ**; **Sectorul „F”**; **Sectorul de evidență operativă și secretariat**; **Sectorul organizare-mobilizare și C.F.I.**; **Centrul de pregătire și perfecționare a cadrelor**. Numărul maxim de posturi alocate D.I.E. era de 2.578, din care 153 funcții de conducere¹⁵².

Prin Decretul nr. 363 se înființa și un Consiliul de conducere al D.I.E., format din 5-9 membri (șeful D.I.E. și adjunctul său, șefii de divizii, șefi de brigăzi independente). Organul era abilitat să ia decizii referitoare la activitatea generală a D.I.E.¹⁵³.

În ședința Secretariatului C.C. al P.C.R. din 6 martie 1972 au avut loc următoarele numiri în funcții în cadrul D.I.E.¹⁵⁴:

- gen.-mr. Moga Gheorghe: numit adjunct al șefului D.I.E. și șef al Diviziei I (anterior fusese adjunct al șefului D.G.I.E. și șef al Diviziunii „M”¹⁵⁵);
- col. Marcu Gheorghe: adjunct al șefului D.I.E. și șef al Diviziei a II-a;
- gen.-mr. Bolinu Gheorghe: adjunct al șefului D.I.E. și șef al Diviziei a III-a (fost șef al Diviziunii „N”) – poziții deținute până în 1978¹⁵⁶;

¹⁴⁹ I. Gal, *op. cit.*, p. 194.

¹⁵⁰ L. Țăranu (ed.), *op. cit.*, p. 16.

¹⁵¹ Florian Banu, *Înființarea Departamentului de Informații Externe – de la memorialistică la document*, în „Caietele C.N.S.A.S.”, nr. 5/2010, p. 120.

¹⁵² F. Banu, *Înființarea...*, p. 122.

¹⁵³ *Ibidem*, p. 121.

¹⁵⁴ A.N.I.C., fond C.C. al P.C.R., Secția Cancelarie, dosar nr. 25/1972, ff. 3, 71.

¹⁵⁵ Gen.-mr. Moga Gheorghe fusese numit în aceste funcții la 25 februarie 1970 - A.C.N.S.A.S., fond Cadre, dosar nr. 46, f. 126.

- col. Tănăsescu Ion: șef al Brigăzii „C”;
- col. Munteanu Constantin: șef al Brigăzii „L” (fost adjunct al șefului Diviziunii „N”);
- col. Stănescu Teodor: șef al Brigăzii „M” (fost adjunct al șefului Diviziunii „M”);
- col. Florea Aurel: șef al Brigăzii „N” (fost adjunct al șefului Diviziunii „N”). Ulterior, col. Florea a fost numit șef al Grupei S.U.A.-America Latină din cadrul Diviziei a II-a¹⁵⁷;
- col. Dragu Haralambie: șef al Brigăzii „R” (fost adjunct al șefului Diviziunii „M”);
- gen.-mr. Popescu Romeo: șef al Brigăzii „S” (fost șef al Diviziunii „S” din anul 1969), funcție deținută până în iunie 1974;
- col. Goga Vasile: șef al Brigăzii „T” (fost șef al Sectorului „L.M.” 1970-1972), funcție pe care a deținut-o până la 1 octombrie 1978¹⁵⁸;
- col. Sârbu Teodor: șef al Brigăzii „T.S.” („S.D.”), funcție pe care a deținut-o până la 1 octombrie 1978¹⁵⁹;
- col. Oprescu Mircea: șef de brigadă „cu probleme de servicii și înzestrare” (fost șef al Serviciului Organizare-Mobilizare din C.S.S.).

Funcția de șef al Diviziei I din D.I.E. a fost deținută de gen.-mr. Moga Gheorghe până la 20 martie 1974, când ofițerul a fost numit în fruntea Direcției a III-a Contraspionaj¹⁶⁰. În iulie 1974, postul a fost încredințat gen.-mr. Toader Gheorghe¹⁶¹, care l-a ocupat până la 1 octombrie 1978.

Sectorul L.C. (Valută) din Divizia a III-a a fost condus de col. Sandu Florea în perioada 1 august 1965-30 noiembrie 1978¹⁶².

Serviciul Personal din D.G.I.E. a fost condus de lt.-col. Chiriac Florian (1963-1970), transformat ulterior în Direcția Cadre și Învățământ din cadrul D.I.E., la conducerea căreia, în mai 1974, a fost numit gen.-mr. Ceașescu Nicolae¹⁶³, fratele omonim al dictatorului.

Direcția Generală de Informații Interne era compusă din **Direcția I Informații interne**, **Direcția a II-a Contrainformații economice** și un *Serviciu Operativ*, cu rolul de stat major. Serviciul Operativ avea 18 angajați și era subîmpărțit în: Secția Documentare, studiu, cercetare științifică, informare, sinteză; Secția Operații și îndrumare; Biroul probleme speciale și secretariat¹⁶⁴.

¹⁵⁶ Florica Dobre, Florian Banu, Luminița Banu, Laura Stancu (eds.), *Aciunea „Recuperarea”. Securitatea și emigrarea germanilor din România (1961-1989)*, studiu introductiv de Florian Banu și Florica Dobre, București, Editura Enciclopedică, 2011, p. 861.

¹⁵⁷ L. Țăranu (ed.), *op. cit.*, p. 16.

¹⁵⁸ A.C.N.S.A.S., fond Cadre, dosar nr. 31, f. 31.

¹⁵⁹ Anterior, col. Sârbu a deținut funcțiile de șef al Serviciului XV din Direcția a IV-a (1967-1968) și șef al Serviciului „E”/C.C.T.C. - idem, dosar nr. 67, ff. 5-6.

¹⁶⁰ A.C.N.S.A.S., fond Cadre, dosar nr. 46, f. 5.

¹⁶¹ L. Țăranu (ed.), *op. cit.*, p. 346.

¹⁶² F. Dobre, F. Banu, L. Banu, L. Stancu (eds.), *op. cit.*, p. 290.

¹⁶³ A.C.N.S.A.S., fond M.A.I. - D.M.R.U., inv. nr. 7.408, dosar nr. 5, f. 19.

¹⁶⁴ Idem, fond Documentar, dosar nr. 12.596, f. 18.

În iulie 1967, în fruntea D.G.I.I. a fost numit gen.-mr. Stoica Constantin, dar la 13 iunie 1968 funcția a fost preluată de gen.-mr. Borșan Dumitru, care a condus direcția până la desființarea ei, la 1 august 1973.

Șeful D.G.I.I. era secondat de doi locuitori, care dețineau în același timp și funcțiile de șefi ai Direcțiilor I, respectiv a II-a.

În iulie 1967, Direcția a III-a a fost redenumită **Direcția I Informații interne**. Direcția I a fost principala structură de securitate ce avea ca obiect represiunea din interiorul țării. Se ocupa cu urmărirea informativă a legionarilor, a membrilor fostelor partide politice, ai organizațiilor de rezistență și ai fostului „aparat de represiune burghez”, precum și cu supravegherea membrilor cultelor și „sectelor”, a naționaliștilor, a persoanelor ce activau în diferite domenii (învățământ, artă, cultură, știință, presă, justiție, medicină etc.), dar și cu descoperirea autorilor de manifeste, inscripții și scrisori anonime¹⁶⁵.

La 9 ianuarie 1975, Biroul Executiv al Consiliului de Conducere al M.I. a aprobat noul regulament de organizare și funcționare a Direcției I, care înlocuia vechiul regulament, aprobat prin Ordinul C.S.S. nr. 79 din 25 septembrie 1970. Conform ordinelor de înființare, Direcția I avea misiunea de a organiza întreaga activitate informativ-operativă necesară pentru prevenirea și descoperirea „acțiunilor complotiste, de subminare a puterii de stat, de atentat și propagandă împotriva orânduirii socialiste” de pe teritoriul României.

Activitatea era organizată atât pe **probleme de muncă** (legionari, naționaliști, partide politice, culte etc.), cât și pe baza **principiului muncii în obiectiv** (în instituțiile din sectoarele de știință, artă, cultură, justiție, presă și învățământ). Totodată, Direcția I coordona și controla activitatea din teritoriu pe linie de informații interne, pe două căi principale: a) aviza deschiderea dosarelor de problemă și de obiectiv de către serviciile de informații interne din județe și municipiul București; b) lucra direct sau controla „cazurile cu un grad mare de pericolozitate, dosarele de urmărire informativă asupra persoanelor suspecte a avea rol de conducere pe țară în activitatea ostilă, cele cu legături de activitate dușmănoasă cu grupări reacționare din străinătate sau emisari ai acestora, precum și acelea la a căror rezolvare participă mai multe inspectorate județene”. Direcția I era obligată ca, cel puțin o dată la doi ani, să controleze toate serviciile de informații interne din teritoriu¹⁶⁶.

Treptat, s-a acordat o atenție tot mai mare activității de îndrumare și control în teritoriu, în detrimentul lucrării directe a suspectilor, care era efectuată de către compartimentele similare de la nivel local. Nu doar că a fost alocat un număr tot mai mare de ofițeri pentru acțiunile de coordonare, dar s-a căutat ca aceste sarcini să fie încredințate ofițerilor cei mai valoroși¹⁶⁷. Din septembrie 1968, 35 de cadre din cadrul Direcției I efectuau munca de îndrumare și control, iar 16 se ocupau cu urmărirea bazei de lucru. Trebuie totuși precizat faptul că în cazul primilor, deși aceștia nu erau scutiți în întregime de sarcinile informativ-operative, ele erau mult mai restrânse¹⁶⁸. Menționăm și faptul că sarcini informativ-operative aveau chiar și ofițerii care lucrau la diverse

¹⁶⁵ Idem, dosar nr. 11.732, f. 197.

¹⁶⁶ Idem, dosar nr. 12.595, vol. 2, f. 4.

¹⁶⁷ Într-o notă a col. Borșan din 2 august 1968 se arată că „s-a urmărit ca ofițerii care efectuează muncă de control și îndrumare în teritoriu să fie dintre cei mai bine pregătiți” - idem, dosar nr. 12.596, f. 14.

¹⁶⁸ *Ibidem*, f. 16.

compartimente colaterale din cadrul Direcției I, precum cele de studii și documentare, sinteză, învățământ, probleme speciale etc.

De asemenea, Direcția I avea și obligația de a lucra nemijlocit dosarele de obiectiv deschise într-un număr de 17 instituții centrale de importanță națională: Ministerul Sănătății, Ministerul Justiției, Procuratura Generală a R.S.R., Academia R.S.R., Academia de Științe Sociale și Politice, Consiliul Culturii și Educației Socialiste, Institutul pentru Controlul de Stat al Medicamentului și Cercetării Farmaceutice, Tribunalul Suprem, uniunile de creație, Comitetul de Stat pentru Presă și Tipărituri, Agerpres, Ministerul Educației și Învățământului, Consiliul Național pentru Educație Fizică și Sport, Centrul de Cercetări pentru Problemele Tineretului și Departamentul Cultelor¹⁶⁹.

În vara anului 1967 a fost adoptată următoarea structură a **Direcției I**¹⁷⁰:

- **Serviciul I**, cu trei birouri, avea ca obiect urmărirea legionarilor. Inițial era încadrat cu 33 de angajați, dar în august 1968 personalul a fost redus la 23 de cadre (22 ofițeri și o dactilografă), întrucât o parte dintre atribuții au fost predate compartimentului similar din cadrul I.S.M.B.¹⁷¹. La 1 august 1971, cele trei birouri ale serviciului au fost reorganizate: Biroul 1 controla și îndruma supravegherea legionarilor de către unitățile teritoriale de Securitate din Oltenia, Muntenia, Moldova și Dobrogea; Biroul 2 avea aceleași atribuții pentru Ardeal și Banat; Biroul 3 se ocupa cu urmărirea legionarilor domiciliați în București, care dețineau grade și funcții de conducere¹⁷²;
- **Serviciul II**, cu două birouri și 20 angajați, se ocupa cu supravegherea „elementelor dușmănoase care au făcut parte din fostele partide burgheze, organizații contrarevoluționare și din fostul aparat represiv”;
- **Serviciul III** răspundea de culte-secte și naționaliști, având 16 cadre;
- **Serviciul IV** de învățământ, artă, știință și cultură, cu 19 angajați;
- **Serviciul V** se ocupa cu descoperirea autorilor de „manifeste, scrisori anonime și inscripții dușmănoase cu caracter subversiv” și era încadrat cu 11 persoane;
- **Biroul secretariat**, cu șapte angajați.

Din punct de vedere organizatoric, structura direcției a cunoscut unele transformări, în funcție de schimbarea intereselor informativ-operative (o importanță tot mai mare a început să fie acordată supravegherii persoanelor din mediul intelectual¹⁷³) sau de diversele modificări structurale la nivel central. Astfel, la 1 aprilie 1968, Serviciul V a fost transferat la Direcția a XII-a, care răspundea de această problemă¹⁷⁴.

Modificări de substanță au fost operate la 1 septembrie 1968, când au fost predate I.S.M.B. mai multe probleme în care erau urmărite persoane din București (studenți, organizații diverse, deblocați, aparat represiv burghez și foști exploatați). În total era vorba de circa 700 persoane din baza de lucru și de 450 informatori, care au fost

¹⁶⁹ Idem, dosar nr. 12.595, vol. 2, f. 9.

¹⁷⁰ Idem, dosar nr. 12.596, ff. 6-8.

¹⁷¹ *Ibidem*, f. 14.

¹⁷² Idem, fond M.A.I. - D.M.R.U., inv. nr. 7.394, dosar nr. 1, ff. 92-93.

¹⁷³ La 2 august 1968, într-o *Notă explicativă privitoare la reorganizarea schemei Direcției I-a*, col. Borșan preciza faptul că erau necesare anumite modificări structurale, întrucât „în prezent se constată o intensificare a activității elementelor dușmănoase din sectorul știință, artă și cultură ce cad sub influența cercurilor reacționare din străinătate și a serviciilor de spionaj capitaliste”, astfel încât „se impune o concentrare de forțe mai mare în urmărirea acestor persoane” - idem, fond Documentar, dosar nr. 12.596, f. 13.

¹⁷⁴ Idem, fond M.A.I. - D.M.R.U., inv. nr. 7.387, dosar nr. 6, f. 43.

transferați Securității din București. Direcția I urma să se ocupe doar de coordonarea supravegherii acestor categorii la nivel național. Din aceleași considerente, personalul direcției a fost redus la 85 de ofițeri, un subofițer și șapte angajați civili, de la 100 ofițeri, un subofițer și opt angajați civili¹⁷⁵.

Noua organigramă a avut următoarea formă:

- **Serviciul I** legionari;
- **Serviciul II** artă, știință și cultură;
- **Serviciul III** „partide burgheze și alte elemente dușmănoase”;
- **Serviciul IV** culte-secte și naționaliști;
- Secția studenți;
- Secția studii-documentare și dispecerat-cooperare;
- **Biroul probleme speciale și secretariat**, cărora li se adăuga un post de ofițer responsabil cu învățământul și pregătirea militară a personalului direcției¹⁷⁶.
- În 1975 a fost operată o nouă reorganizare a Direcției I, care va avea o structură internă formată din șase servicii informativ-operative, un serviciu administrativ, unul de sinteză și evidență și un cabinet medical. Unele dintre aceste servicii aveau în atenție directă și obiectivele amintite mai sus. Pentru îndeplinirea cât mai eficientă a sarcinilor, compartimentele trebuiau să coopereze între ele.
- **Serviciul I** se ocupa cu supravegherea foștilor legionari și era încadrat cu 24 ofițeri.
- **Serviciul II** avea în atenție membrii „fostelor partide și organizații naționalist-fasciste” din România, precum și persoanele cu atitudini șovine și iredentiste din rândul minorităților maghiară, germană și ucraineană. Serviciul II a fost condus de lt.-col. Wagner Ioan în perioada 1 august 1974-31 august 1980¹⁷⁷.
- **Serviciul III** urmărea membrii fostelor partide politice (P.N.Ț., P.N.L., P.S.D.I.), deținuții politici închiși după 1944, foștii angajați ai Siguranței și Jandarmeriei („cadrele fostului aparat de represiune burghez”), precum și toate persoanele „care prin activitatea lor aduc atingere securității statului și care nu intră în competența altor profile de muncă”.
- **Serviciul IV** desfășura activități informativ-operative „pentru descoperirea și neutralizarea persoanelor care, sub acoperirea activității religioase, inițiază acțiuni dușmănoase”, având de asemenea în atenție și dosarul de obiectiv deschis la Departamentul Cultelor.
- **Serviciul V** supraveghea mediile știință, artă, cultură, justiție, presă și sănătate, ocupându-se totodată și de marea majoritate a dosarelor de obiectiv arondate Direcției I (Academia R.S.R., uniunile de creație etc.).
- **Serviciul VI** asigura urmărirea membrilor corpului didactic, studenților, elevilor și aparatului administrativ din instituțiile de învățământ, ocupându-se și de profesorii, doctoranzii, studenții și elevii străini aflați la studii în România, precum și de dosarele de obiectiv deschise la Ministerul Educației și Învățământului, la Consiliul Național pentru Educație Fizică și Sport și la Centrul de cercetări pentru problemele tineretului.

¹⁷⁵ Idem, fond Documentar, dosar nr. 12.596, f. 13.

¹⁷⁶ *Ibidem*, ff. 14-16.

¹⁷⁷ Idem, fond Cadre, dosar nr. 27.759, f. 102.

- **Serviciul VII** organiza „activitatea de secretariat, informare, documentare, sinteză, evidență operativă, asigurare tehnico-materială și gospodărire” în cadrul Direcției I, iar Cabinetul medical răspundea de starea de sănătate a tuturor angajaților din Direcția I și Direcția a II-a¹⁷⁸. În perioada octombrie 1975-octombrie 1978, funcția de șef al Serviciului VII a fost deținută de col. Nătălețu Dumitru¹⁷⁹.

La 1 noiembrie 1967, președintele C.S.S. l-a numit în funcția de șef al Direcției I pe col. Borșan Dumitru¹⁸⁰, care până atunci deținuse funcția de locuitor al șefului unei direcții din cadrul D.G.I.E. Pentru o foarte scurtă perioadă, șef al Direcției I a fost gen.-mr. Pleșiță Nicolae (1 decembrie 1972-14 martie 1973)¹⁸¹, funcția revenindu-i apoi tot gen.-mr. Borșan. Ulterior, la 5 mai 1977 gen.-mr. Tăbăcaru Dumitru a preluat funcția de șef al acestei unități, deținând-o până la 31 mai 1980¹⁸².

În iulie 1967 s-a stabilit ca șeful Direcției I să fie secundat de doi locuitori. Funcțiile de locuitori ai șefului Direcției I au fost deținute, printre alții, de: col. Crăciun Gheorghe (1965-1968)¹⁸³, col. Anculia Mioc (1969), col. Iana Aurel (1969-1971), col. Tăbăcaru Dumitru (1 decembrie 1970-4 mai 1977), col. Vasile Gheorghe – fostul șef al Direcției a XI-a (august-decembrie 1973)¹⁸⁴, col. Ion Nicolae – fostul șef al Direcției Secretariat-Juridică (numit în iunie 1974)¹⁸⁵, lt.-col. Ardeleanu Gheorghe (1 iunie 1977-1 octombrie 1978)¹⁸⁶.

În anul 1969, lt.-col. Derscan Gheorghe, lt.-col. Iustin Petrică, mr. Marinescu Ion și mr. Năstase Gheorghe erau șefi de serviciu, în timp ce mr. Mihai Nicolae și mr. Peniu Grigore erau șefi de secții.

Direcția a II-a Contrainformații economice desfășura activitate informativ-operativă în toate obiectivele economice din țară și în ministerele cu profil, în scopul prevenirii acțiunilor care puteau duce la subminarea economiei naționale (sabotaj, diversiune, corupție etc.). Totodată, Direcția a II-a răspundea și de siguranța sectoarelor de transporturi și telecomunicații, precum și de apărarea secretului de stat în obiectivele pe care le deservea.

Regulamentul experimental de organizare și funcționare al acestei direcții a fost aprobat de Biroul Executiv al Consiliului de Conducere al M.I. în ședința din 14 ianuarie 1975, urmând să fie definitivat până la sfârșitul anului.

Conform acestuia, ofițerii Direcției a II-a trebuiau să obțină informații referitoare la: intenții de diversiune și sabotaj; activitatea unor persoane care, „prin atitudinea, comportarea și legăturile ce le au în afara serviciului, sunt capabile să comită fapte infracționale”; „activitatea suspectă a unor cetățeni străini veniți în obiectivele economice pentru tratative, asistență tehnică sau specializare” (acțiuni pentru obținerea

¹⁷⁸ Idem, fond Documentar, dosar nr. 12.595, vol. 2, ff. 5-6.

¹⁷⁹ Idem, dosar nr. 13.313, vol. 2, f. 359.

¹⁸⁰ *Securitatea...*, vol. II, p. 25.

¹⁸¹ *Ibidem*, pp. 178-179.

¹⁸² A.C.N.S.A.S., fond Cadre, dosar nr. 77, f. 5.

¹⁸³ Col. Crăciun Gheorghe a fost trecut în rezervă în primăvara anului 1968, ca urmare a implicării sale în asasinarea lui Ibrahim Sefit („Turcul”), la ordinul lui Alexandru Drăghici - idem, fond Documentar, dosar nr. 19, vol. 4, ff. 161-162.

¹⁸⁴ Idem, dosar nr. 13.313, vol. 2, f. 278.

¹⁸⁵ A.M.R., fond Microfilme, rola AS1-314, cc. 550-551.

¹⁸⁶ A.C.N.S.A.S., fond Documentar, dosar nr. 13.313, vol. 2, f. 226.

unor date secrete de stat, provocări, acte de corupție, „acte terorist-diversioniste” în domeniul economic etc.); încercări ale unor cetățeni români de a divulga sau transmite informații și documente secrete; tentative de favorizare a unor firme străine în detrimentul statului român; „existența unor relații suspecte sau în afara cadrului oficial între angajații obiectivelor economice și reprezentanți diplomatici, ai unor organizații străine sau alți cetățeni străini”; intenții de a rămâne ilegal în străinătate; „existența în sistemul comerțului exterior a unor angajați incorecți, coruptibili, cu o conduită etico-morală necorespunzătoare sau incompetenți”.

De asemenea, în anumite cazuri, Direcția a II-a organiza și activitatea de urmărire informativă specială: verificarea operativă a informațiilor privind pregătirea sau săvârșirea unor acțiuni de sabotaj, diversiune sau subminare a economiei naționale; cunoașterea stărilor de pericol și a fenomenelor negative care puteau avea consecințe grave asupra economiei naționale; elucidarea cauzelor și împrejurărilor în care s-au produs evenimentele cu consecințe deosebite pentru economie, pentru a stabili dacă nu erau rezultatul vreunei acțiuni premeditate. În acest ultim caz, ofițerii întocmeau și actele premergătoare trimiterii în instanță a eventualilor vinovați, descopereau și conservau probele etc. Nu în ultimul rând, Direcția a II-a trebuia să descopere și să prevină toate faptele și situațiile „de natură să creeze stări de spirit nefavorabile și de nemulțumire în rândul angajaților”¹⁸⁷. De altfel, tocmai ca urmare a acestei atribuții, Direcția a II-a a fost implicată în toate cazurile de revoltă apărute în unitățile economice, cele mai cunoscute fiind cele din Valea Jiului (1977) și Brașov (1987).

Una dintre atribuțiile principale ale Direcției a II-a era aceea a asigurării secretului de stat în fabricile și întreprinderile de care răspundea. În acest scop, direcția desfășura mai multe acțiuni:

- efectua periodic controale în obiectivele economice de care răspundea, pentru a stabili dacă erau respectate dispozițiile legale referitoare la apărarea secretelor de stat, sancționând eventualele contravenții;
- verifica și aviza persoanele numite în compartimentele speciale și de protocol sau în cele de cooperare internațională, interpreții, stenodactilografii, operatorii telex sau orice alte persoane care lucrau cu date și documente secrete de stat;
- analiza și aviza înființarea compartimentelor speciale de evidență a datelor cu caracter secret de stat;
- aviza „accesul cetățenilor străini sau a persoanelor fără cetățenie în obiectivele și locurile de importanță deosebită”;
- aproba „executarea, de către cetățenii români și străini, a lucrărilor de fotografiere, filmare sau de arte plastice privind întreprinderile industriale sau secțiile acestora unde se execută produse interesând apărarea națională ori încep sau se experimentează tehnologii de producție cu elemente considerate noutăți tehnico-științifice”¹⁸⁸.

Totodată, Direcția a II-a organiza și acțiuni de educare contrainformativă a angajaților, cu precădere a celor care urmau să muncească în exteriorul țării. În acest scop:

- verifica și aviza toate persoanele care urmau să fie angajate în obiectivele din domeniile apărării naționale, energiei nucleare și comerțului exterior, „în scopul prevenirii pătrunderii în cadrul acestora a unor persoane cu antecedente politice sau

¹⁸⁷ Idem, dosar nr. 12.595, vol. 2, ff. 253-254.

¹⁸⁸ *Ibidem*, f. 255.

penale, cu o conduită morală necorespunzătoare, cu tendințe de a obține câștiguri ilicite, ușor coruptibile la acțiuni ostile”;

- „verifica temeinic” angajații din obiectivele de care răspundea, care urmau să fie numiți la post în exterior sau erau trimiși în străinătate pentru o perioadă mai îndelungată, precum și persoanele din aceste obiective care solicitau plecarea în străinătate în interes personal. În acest ultim caz, în situația în care se obțineau informații privind „comportarea suspectă a unor angajați pe timpul șederii lor în străinătate”, după întoarcerea acestora în țară erau întreprinse măsuri complexe de verificare și urmărire informativă, pentru a clarifica suspiciunile apărute¹⁸⁹.
- Pentru a acoperi cât mai bine domeniile și obiectivele de care răspundea, încă din vara anului 1967, conducerea Direcției a II-a a trecut la încadrarea unor ofițeri de securitate acoperiți în principalele uzine și instituții pe care le deservea. Acești ofițeri nu dețineau poziții oarecare, ci ocupau funcții de conducere, fiind toți directori adjuncți responsabili cu probleme de personal sau administrative, ceea ce le permitea să vegheze foarte atent asupra tuturor angajaților din obiectivul respectiv.

Pentru început, astfel de ofițeri au fost încadrați în „obiectivele cu producție specială”, mai ales în cele de armament (Electromagnetica, Institutul de Fizică Atomică, Uzinele Mecanice Plopeni, Mija, Zărnești și Cugir, Metrom Brașov, Uzina nr. 2 Brașov, Combinatul chimic Făgăraș, Combinatul chimic Victoria). La 26 decembrie 1967, col. Sidea Nicolae a solicitat ca sistemul să fie extins și la alte 48 de instituții și uzine, ceea ce acoperea practic toate obiectivele importante pe care direcția trebuia să le deservească din punct de vedere informativ: la ministerele din domeniile chimie, petrol, energie, construcții mașini, metalurgie, mine, la uzinele mari din București, la cele opt direcții regionale ale C.F.R., la toate combinatelor siderurgice și combinatelor chimice din țară, hidrocentralele Bicaz, Lotru și Porțile de Fier, termocentralele Ișalnița și Borzești, Combinatul carbonifer Valea Jiului, Combinatul minier Baia Mare, Combinatul petrochimic Pitești, Rafinăria Brazi, Fabrica Electroputere Craiova, Fabrica de Rulmenți Bârlad, Șantierul Naval Galați, Uzina de Vagoane Arad, Combinatul de îngreșăminte azotoase Târgu-Mureș etc.¹⁹⁰.

Din vara anului 1967, structura Direcției a II-a a fost următoarea¹⁹¹:

- **Serviciul I** prevenea acțiunile de sabotaj în domeniile chimiei, petrolului, construcțiilor de mașini și metalurgiei și acoperea informativ Comitetul de Stat pentru Invenții, Standardizări și Inovații, institutele de cercetare și proiectare din domeniile respective și diversele fabrici de profil din București („23 August”, „Republica”, „Grivița Roșie”, „Danubiana” etc.);
- **Serviciul II** acționa în sectoarele mine, geologie, energie, construcții, finanțe-bănci și lucra dosarul de obiectiv Comitetul de Stat al Planificării;
- **Serviciul III** răspundea de industriile ușoară, alimentară și forestieră și de domeniile agricultură, cooperatie și comerț interior. De asemenea, supraveghea toate cooperativele meșteșugărești și pe acelea de consum, precum și Comitetul de Stat al Apelor;

¹⁸⁹ *Ibidem*, ff. 255-256.

¹⁹⁰ *Idem*, dosar nr. 12.596, ff. 27-29.

¹⁹¹ *Ibidem*, ff. 18-22.

- **Serviciul IV** acționa în domeniul transporturilor feroviare și rutiere, răspunzând și de poștă și telecomunicații;
- **Secția V** se ocupa cu apărarea secretului de stat în ministere și instituții, dar și în întreprinderile de interes republican;

Biroul probleme speciale și secretariat.

De asemenea, exista și o **Grupă operativă** cu atribuții de intervenție în cazurile de „acte de sabotaj sau diversiune”, formată din patru ofițeri (trei ingineri și un anchetator), repartizați în cadrul serviciilor direcției.

La 1 iulie 1968 a fost înființat și un **Birou tehnic**, cu trei posturi de ofițer, ce avea atribuția de a cerceta din punct de vedere tehnic de specialitate diversele accidente suspectate de sabotaj¹⁹². Peste numai două luni el avea să fie înglobat în cadrul Serviciului III, iar în 1975 în Serviciul VI.

La 1 septembrie 1968, structura Direcției a II-a a cunoscut transformări de substanță, cauzate în principal de predarea obiectivelor din București către compartimentele similare din cadrul I.S.M.B., astfel încât ofițerii direcției au fost orientați mai mult către activitatea de control și îndrumare în teritoriu. Numărul serviciilor a fost redus la trei, ceea ce s-a reflectat și prin scăderea efectivelor de ofițeri (cu 14 persoane).

- **Serviciul I** răspundea de domeniile: construcții mașini, metalurgie, petrol, chimie, industria de apărare și de institutele de cercetare și proiectare din sectoarele industriale;
- **Serviciul II** de mine, geologie, energie, construcții și finanțe;
- **Serviciul III** de industriile ușoară, alimentară și forestieră, și de agricultură, comerț, cooperatie, transporturi și telecomunicații.
- Biroul probleme speciale și secretariat;
- **Secția sinteză, documentare, cooperare și dispecerat**, cu nouă ofițeri, dintre care unul avea atribuții de învățământ și pregătire militară¹⁹³.

O nouă modificare structurală a fost operată în anul 1975, când Direcția a II-a Contrainformații economice a fost împărțită într-un serviciu de sinteză și evidență și în cinci servicii informativ-operative, care se ocupau de diferite domenii ale economiei naționale din întreaga țară, răspunzând totodată și de instituțiile centrale din respectivele domenii. Structura unității și efectivele aferente acesteia au fost aprobate prin ordin de către ministrul de Interne, dar relațiile de cooperare între compartimente se stabileau de către șeful direcției.

Noua structură a Direcției a II-a a fost următoarea¹⁹⁴:

- **Serviciul I** răspundea de organizarea muncii contrainformative în industria chimică, industria construcțiilor de mașini grele, industria construcțiilor de mașini-unelte și electrotehnicii și în industria de apărare. De asemenea, răspundea direct de ministerele corespunzătoare ramurilor de mai sus, cu excepția M.Ap.N.
- **Serviciul II** desfășura activități informativ-operative în următoarele domenii și sectoare ale economiei: comerț exterior și cooperare economică internațională, cercetare științifică, energie nucleară, aprovizionare tehnico-materială,

¹⁹² Idem, fond M.A.I. - D.M.R.U., inv. nr. 7.387, dosar nr. 6, f. 90.

¹⁹³ Idem, fond Documentar, dosar nr. 12.596, ff. 30-34.

¹⁹⁴ *Ibidem*, dosar nr. 12.595, vol. 2, f. 263.

planificare, finanțe-bănci și rezerve de stat. Pe lângă ministerele tutelare acestor domenii, Serviciul II se ocupa nemijlocit și de următoarele obiective: Camera de Comerț, Oficiul de control al mărfurilor, ARCOM, GEOMIN, Ministerul Muncii, Comitetul de Stat pentru Energia Nucleară, Comitetul de Stat al Planificării, Consiliul Național pentru Știință și Tehnologie, Banca Națională a R.S.R. și restul băncilor din România, Comitetul de Stat pentru Prețuri.

- **Serviciul III** se ocupa de mai multe ramuri ale economiei: industria minelor, petrolului și geologiei, energia electrică, industria metalurgică, construcțiile industriale, răspunzând de asemenea și de ministerele corespunzătoare acestor domenii.
- **Serviciul IV** răspundea de transporturile feroviare, auto, navale și de telecomunicații, deservind informativ Ministerul Transporturilor și Telecomunicațiilor, NAVROM și Remiza C.F.R. București.
- **Serviciul V** organiza și desfășura acțiuni contrainformative în următoarele domenii: agricultură, industria alimentară și a apelor, economie forestieră, materiale de construcții, industrie ușoară, comerț interior și cooperatie. Totodată, răspundea direct și de ministerele care tutelau aceste sectoare, precum și de UCECOM, CENTROCOOP și Academia de Științe Agricole și Silvicultură.
- **Serviciul VI** centraliza toate informațiile obținute de cele cinci servicii amintite mai sus, precum și cele raportate de inspectoratele județene și de cel al municipiului București. Toate aceste date erau apoi sintetizate pe ramuri ale economiei naționale și genuri de probleme, etapa următoare fiind cea a prelucrării lor electronice (introducerea în calculator). Acest compartiment se ocupa și cu întocmirea de lucrări de sinteză, informări, buletine etc. De asemenea, Serviciul VI ținea evidența rețelei informative, a dosarelor de obiectiv și a dosarelor de urmărire informativă. Alte atribuții vizau activitatea de secretariat a Direcției a II-a și asigurarea tehnico-materială și gospodărească a unității.

Conducerea C.S.S. a întocmit în anul 1970 un proiect de act normativ cu privire la apărarea secretului de stat, dar M.A.N. a adoptat o variantă mult mai dură, inspirată din legislația cehoslovacă. În urma acestei legi, au apărut Birourile de Documente Secrete, subordonate Direcției a II-a, care erau încadrate cu ofițeri de Securitate și funcționau în marile combinate, centrale industriale, ministere etc.¹⁹⁵

Tocmai din aceste motive, personalul Direcției a II-a a cunoscut diverse fluctuații: 106 posturi în 1967, 92 în 1968, 137 în 1969 (127 ofițeri, 2 subofițeri, 8 angajați civili)¹⁹⁶.

În fruntea Direcției a II-a s-au aflat gen.-mr. Rusu Emanoil (1 ianuarie-28 februarie 1968), col. Sidea Nicolae (1 martie 1968-31 decembrie 1970), și de gen.-mr. Macri Emil (1 ianuarie 1971¹⁹⁷ - 22 decembrie 1989)¹⁹⁸.

Locuitorii șefului direcției au fost: col. Georgescu Emilian (1 martie 1969-1 septembrie 1976)¹⁹⁹, col. Florea Ioan (1969-1970), lt.-col. Mortoiu Aurelian (1 decembrie

¹⁹⁵ Neagu Cosma, Ion Stănescu, *De la iscoadă la agentul modern în spionajul și contraspionajul românesc*, București, Editura Paco, 2001, pp. 201-202.

¹⁹⁶ A.C.N.S.A.S., fond M.A.I. - D.M.R.U., dosar nr. 7.387, vol. 6, f. 203.

¹⁹⁷ Idem, fond Documentar, dosar nr. 13.090, vol. 5, f. 39.

¹⁹⁸ Vezi biografia acestuia în *Securitatea...*, vol. II, pp. 760-761.

1970-31 decembrie 1976)²⁰⁰, lt.-col. Molea Marian (1971), lt.-col. Tăulescu Traian (1 martie 1977-8 mai 1985).

Următorii ofițeri au deținut funcția de șef serviciu: col. Calu Victor (1969), lt.-col. Șchiopu Ion (1969), lt.-col. Olar Ion (1969), lt.-col. Molea Marian (1969), lt.-col. Mortoiu Aurelian – șef Serviciul IV (1 martie 1969-30 noiembrie 1970), lt.-col. Tăulescu Traian (15 august 1973-28 februarie 1977).

Direcția Generală de Contraspionaj avea în subordine Direcția a III-a Contraspionaj și Direcția a IV-a Contrainformații militare. În iulie 1967, șef al D.G.C. a fost numit gen.-mr. Stan Nicolae, care anterior fusese șef al Direcției a V-a Contrainformații Militare (1962-1967). La 1 octombrie 1969 el a fost înlocuit cu gen.-mr. Cosma Neagu, care a deținut funcția până la 1 august 1973, când direcția generală și-a încetat activitatea²⁰¹. Din punct de vedere organizatoric, șefii direcțiilor care compuneau D.G.C. dețineau și funcția de locuitori ai șefului direcției generale.

Direcția a III-a Contraspionaj avea ca obiective principale prevenirea și descoperirea acțiunilor de spionaj și trădare îndreptate împotriva R.S.R. și apărarea secretelor de stat. Pentru îndeplinirea acestor sarcini, Direcția a III-a avea atribuții complexe: supravegherea și dezinformarea cadrelor și agenților trimiși de serviciile de spionaj străine în România sub diverse acoperiri (diplomați, turiști, comercianți, ziașiști, studenți, cercetători, imigranți, repatriați etc.); urmărirea cetățenilor români semnați a avea legături cu persoane străine suspectate a fi agenți ai serviciilor de spionaj străine; pregătirea contrainformativă a populației etc.²⁰²; coordona, îndruma și controla întreaga activitate de contraspionaj desfășurată de compartimentele corespondente din teritoriu. De asemenea, Direcția a III-a aviza și numirea sau înlocuirea ofițerilor de contraspionaj din inspectoratele județene.

În regulamentul de organizare și funcționare a Direcției a III-a din 13 aprilie 1968 erau prevăzute și alte atribuții foarte importante, anume acelea de coordonare a întregii activități pe linia plecărilor în străinătate a cetățenilor români, în interes oficial sau particular, dar și de realizare a unor pătrunderi secrete în sediile reprezentanțelor unor state și firme străine, în scopul procurării de date politice, comerciale sau tehnico-științifice. Totodată, Direcția a III-a avea și dreptul de a urmări activitatea emigranților români din străinătate și de a realiza „pătrunderi informative în serviciile de spionaj dușmane”, precum și acela de a trimite agenți în exterior pentru supravegherea cetățenilor români²⁰³. În 1973, după ce gen.-lt. Doicaru Nicolae a tranșat conflictul cu gen.-mr. Cosma Neagu, aceste ultime atribuții au fost transferate de la Direcția a III-a către D.I.E. Trebuie precizat însă faptul că Direcția a III-a și-a păstrat dreptul de a recruta agenți în interiorul serviciilor de spionaj străine, aria sa de acțiune limitându-se însă la cadrele acestora venite în România, fără a mai putea acționa și în exteriorul țării, acest spațiu fiind rezervat exclusiv pentru D.I.E.

¹⁹⁹ A.C.N.S.A.S., fond Cadre, dosar nr. 26.958, f. 44.

²⁰⁰ Idem, dosar nr. M-130, f. 5.

²⁰¹ *Securitatea...*, vol. II, p. 757.

²⁰² A.C.N.S.A.S., fond Documentar, dosar nr. 12.595, vol. 2, ff. 269-270.

²⁰³ *Securitatea...*, vol. II, pp. 80-82.

Direcția a III-a era organizată pe **linii de muncă** (spionaj american, francez etc.) sau pe **probleme** (turiști, comercianți etc.), fiind compusă din mai multe servicii, fiecare având în subordine birouri operative, cărora le erau repartizate obiective concrete.

În iulie 1967, Direcția a III-a avea următoarea structură²⁰⁴:

- **Serviciul I** răspundea de spionajul american și de cel al țărilor din America Latină. Compus din două birouri și încadrat cu 13 ofițeri, acesta a fost condus de lt.-col. Mazilu Constantin (1967-1968);
- **Serviciul II** Marea Britanie și statele membre ale Commonwealthului, format din două birouri cu 13 ofițeri și condus de mr. Niculescu Constantin;
- **Serviciul III** R.F.G., Austria, Elveția și statele nordice. Avea 19 ofițeri, împărțiți în trei birouri, și a fost condus de lt.-col. Nardin Ion (1967-1969);
- **Serviciul IV** Franța, Italia, Belgia, Olanda și Spania, cu două birouri și 14 ofițeri, condus de lt.-col. Mircea Aurel (1967-1968);
- **Serviciul V** Turcia, Grecia, anumite țări din Orientul Apropiat și Îndepărtat (Iran, Japonia, Indonezia) și statele arabe din Africa. Avea două birouri, 14 ofițeri și a fost condus de col. Turcu Vasile;
- **Serviciul VI** se ocupa cu spionajul israelian (fiind incluse și organizațiile sioniste și aderenții cultului mozaic), încadrat cu 14 ofițeri și condus de lt.-col. Nicola Constantin (1967-1969);
- **Serviciul VII** se ocupa cu supravegherea comercianților străini în vederea anihilării activității acestora de „spionaj și subminare a economiei naționale pe linia comerțului exterior”. De asemenea, acoperea informativ Ministerul Comerțului Exterior și toate firmele care activau în domeniul import-export. Era compus din două birouri, încadrate cu 18 ofițeri, și – dată fiind importanța deosebită a sectorului – era condus de un locțiitor al șefului direcției;
- **Serviciul VIII** îi supraveghea pe cetățenii străini veniți în vizită în România, concentrându-se mai ales pe turiști (se ocupa și de supravegherea reprezentanților firmelor turistice capitaliste prezente în țară). Ținând cont de vastitatea domeniului, era compus din 30 de ofițeri împărțiți în trei birouri. A fost condus de lt.-col. Odociuc Gheorghe (1967-1970);
- **Serviciul IX** asigura contrainformativ unele obiective de importanță majoră (Secretariatul General al Consiliului de Miniștri, Consiliul de Stat, M.A.N., M.A.E., C.S.P., Direcția Generală de Statistică, Institutul Român pentru Relații Culturale cu Străinătatea etc.), răspunzând și de prevenirea scurgerilor de informații considerate a fi secrete de stat. Era încadrat cu 14 ofițeri;
- **Secția X**, „Probleme speciale de contraspionaj”, avea atribuții legate îndeosebi de urmărirea diplomaților din țările capitaliste veniți în România: supravegherea un număr de nouă ambasade, șase consulate și șapte agenții economice occidentale; verifica persoanele române și străine care vizitau ambasadele și consulatele respective sau care aveau legături cu diplomații și funcționarii acestora; supravegherea cetățenii români care se deplasau în străinătate în probleme de C.A.E.R. și relații cu statele comuniste; urmărirea persoanele despre care existau date că ar fi colaborat în trecut cu serviciile de informații străine;

²⁰⁴ A.C.N.S.A.S., fond Documentar, dosar nr. 12.596, ff. 36-37.

avea în atenție cetățenii străini stabiliți în România. Inițial în acest compartiment au fost încadrați 20 de ofițeri, dar, în scurt timp, s-a constatat că personalul era insuficient față de vastitatea problemelor avute în vedere²⁰⁵, astfel încât la 1 august 1968 personalul a fost suplimentat cu nouă ofițeri, iar Secția X a fost transformată în Serviciul X, cu trei birouri²⁰⁶. La 1 aprilie 1969, în cadrul Serviciului X s-a înființat și Sectorul sinteză-evidență, astfel încât personalul a fost suplimentat cu alte 11 posturi²⁰⁷;

- **Secția XI**, cu 8 ofițeri, coordona și controla activitatea din punctele de trecere a frontierei;
- **Biroul P.C.T.F. Aeroport Băneasa**, cu 18 ofițeri și 8 subofițeri;
- **Biroul documentare-informare** avea atribuții de prelucrare și sintetizare a materialelor informative zilnice, activitate de care se ocupau cinci ofițeri;
- **Biroul probleme speciale și secretariat** avea atribuții de tip administrativ: manipula fondurile C.I.S., registratură, curierat etc.

În organigrama direcției erau cuprinși și ofițeri cu anumite sarcini speciale: un ofițer se ocupa cu descifrarea telegramelor cifrate, un ofițer cu organizarea învățământului profesional și al limbilor străine, un ofițer răspundea de cartoteca operativă (ținea evidența rețelei și a persoanelor urmărite), iar un ofițer avea atribuții de organizare-mobilizare.

De asemenea, erau prevăzuți și cinci ofițeri detașați, care „să lucreze conspirat în instituții aparținând anumitor state străine și în unele obiective deservite informativ de Direcția a III-a”²⁰⁸.

La **1 august 1968**, conducerea Securității a decis înființarea **Serviciului XI**, pentru supravegherea cetățenilor români care se deplasau în exterior, în interese oficiale sau particulare. Conform gen.-mr. Stoica Constantin, măsura a fost luată „ca urmare a faptului că în prezent nu există un sistem de lucru unitar în problema plecărilor în străinătate, care să asigure o coordonare eficientă a măsurilor ce se impun a fi luate”²⁰⁹. Serviciul XI era subîmpărțit în trei birouri și avea 25 de posturi²¹⁰.

Tot în anul 1968, a fost înființat și un **Serviciu Triere-Dispecerat**, unde erau concentrate datele referitoare la toți cetățenii străini ce se aflau în România, indiferent de calitatea acestora și de modalitatea prin care au ajuns în țară (diplomați, turiști, studenți, tehnicieni etc.). Ofițerii din cadrul acestui serviciu, coroborând toate informațiile referitoare la o persoană, selecționau acele cazuri care trebuiau puse în supraveghere specială și le predau apoi unităților și structurilor pe profilul sau raza cărora se contura activitatea suspectilor. În mod similar, compartimente de triere au fost înființate și la nivel teritorial, în fiecare inspectorat județean. Activitatea de triere reclama o atenție deosebită, de ea depinzând de multe ori succesul sau eșecul în descoperirea unor acte de spionaj²¹¹. Ulterior, dată fiind

²⁰⁵ Spre exemplu, numai pe linia C.A.E.R., baza de lucru cuprindea circa 3.500 suspecti din rândul cetățenilor străini și 5.000 cetățeni români, existau 1.400 persoane bănuite că în trecut colaboraseră cu serviciile de spionaj străine, la care se adăuga și numărul foarte mare de vizitatori ai ambasadelor și consulatelor supravegheate - *ibidem*, f. 43.

²⁰⁶ Idem, fond M.A.I. - D.M.R.U., inv. nr. 7.387, dosar nr. 6, f. 104.

²⁰⁷ *Ibidem*, f. 240.

²⁰⁸ Idem, fond Documentar, dosar nr. 12.596, f. 39.

²⁰⁹ *Ibidem*, f. 46.

²¹⁰ Idem, fond M.A.I. - D.M.R.U., inv. nr. 7.387, dosar nr. 6, f. 147.

²¹¹ Importanța acestei trieri era recunoscută și de gen.-mr. Neagu Cosma în decembrie 1969: „Noi suntem obligați să acordăm toată atenția activității de selecționare, pentru că avem de-a face cu un număr mare de persoane din

creșterea tot mai mare a numărului de străini care veneau în România, la care se adăuga și întârzierea cu care unitățile de Securitate făceau raportările către centru²¹², această activitate de triere practic nu mai putea fi efectuată operativ pentru întreaga țară, astfel încât Serviciul Triere-Dispecerat a fost desființat. Locul său a fost luat de Biroul evidență operativă, unde se adunau în continuare date privind străinii aflați în atenția Securității, dar trierea se efectua acum cu preponderență la nivel teritorial sau la serviciile Direcției a III-a.

La 1 iulie 1968 a fost înființat și un **Birou tehnic**, cu patru posturi²¹³, care va fi încorporat în cadrul Serviciului XV.

Ulterior, a avut loc o reorganizare de amploare, astfel încât până în anul 1974 Direcția a III-a a avut următoarea structură²¹⁴:

- **Serviciul I** contraspionaj american și englez, încadrat cu 30 de ofițeri și un subofițer;
- **Serviciul II** contraspionaj vest-german și austriac, cu 28 ofițeri și un subofițer;
- **Serviciul III** contraspionaj francez și italian, cu 25 ofițeri și un subofițer;
- **Serviciul IV** contraspionaj turc și grec, cu 23 ofițeri și un subofițer;
- **Serviciul V** contraspionaj israelian, cu 17 ofițeri și un subofițer;
- **Serviciul VI** comercianți străini („Depistarea cadrelor și agenților spionajului străin cu acoperire de comercianți”), cu 17 ofițeri și un subofițer;
- **Serviciul VII** răspundea de contraspionajul în rândul turiștilor străini, supraveghind contrainformativ și Ministerul Turismului și unitățile afiliate acestuia (O.N.T. „Carpați”, Agenția „Publiturism”, Automobil Clubul Român, Întreprinderea de agrement și prestații turistice, Întreprinderea turistică de transporturi auto etc.); era încadrat cu 20 ofițeri și un subofițer;
- **Serviciul VIII** deservea obiectivele date în competența unității, având 16 ofițeri și un subofițer;
- **Serviciul IX** asigura tehnica-operativă necesară desfășurării acțiunilor de contraspionaj și deservea contrainformativ marile hoteluri și restaurante (aici erau incluse hotelurile „Intercontinental”, „Athénée Palace”, „Ambasador”, „Lido”, „Dorobanți”, „Continental” și „Minerva”, cu restaurantele aferente, precum și „Hanul lui Manuc”) și avea 16 ofițeri;
- **Serviciul X** răspundea de contraspionajul „în locurile unde se concentrează date de importanță deosebită pentru securitatea statului”, având și atribuții de prelucrare contrainformativă a cetățenilor români care plecau în exterior; era încadrat cu 11 ofițeri și un subofițer;
- **Serviciul XI** răspundea de contraspionaj pentru unele țări din Europa și America Latină, cu 20 ofițeri și un subofițer;

rândul cărora trebuie să ne oprim pentru a ne organiza și desfășura activitatea concretă, care în final să ducă la descoperirea celor care se ocupă de spionaj. Noi suntem oricând în pericolul de a ne angaja în activități care în final să nu ducă la ceva concret, dacă neglijăm faza aceasta de selecționare riguroasă” - idem, fond Documentar, dosar nr. 13.332, vol. 4, f. 144.

²¹² Spre exemplu, conform gen.-mr. Neagu Cosma, în România sosiseră, numai în primele cinci luni ale anului 1969, aproximativ 450.000 cetățeni străini. Cu toate acestea, șeful Direcției a III-a semnala faptul că în această perioadă unele județe, precum Maramureș, Harghita, Bistrița-Năsăud, Covasna, Ialomița, Satu Mare sau Sălaj, nu trimiseseră nici un material la Serviciul Triere-Dispecerat, deși fuseseră vizitate de numeroși străini - *ibidem*, vol. 2, f. 18.

²¹³ Idem, fond M.A.I. - D.M.R.U., inv. nr. 7.387, dosar nr. 6, f. 93.

²¹⁴ Idem, fond Documentar, dosar nr. 13.101, vol. 8, f. 93.

- **Serviciul XII** răspundea de contraspionaj pentru unele țări din Africa, Orientul Mijlociu și Asia, cu 15 ofițeri și un subofițer;
- **Serviciul XIII** Cadre, învățământ, pregătire de luptă, organizare-mobilizare, instructori de partid, îndrumare și control pe linie de contraspionaj, cu 20 ofițeri și un subofițer;
- **Serviciul XIV** Informare, documentare, sinteză. Personalul (16 ofițeri și 2 subofițeri) redacta rapoarte și informări pentru conducerea direcției și întocmea materiale de generalizare a experienței acumulate în materie de contraspionaj;
- **Serviciul XV** Financiar, servicii și înzestrare, probleme speciale și secretariat, cuprinzând și cabinetul medical; era încadrat cu 14 ofițeri, 16 subofițeri și 5 angajați civili.

La 2 august 1973, adică imediat după îndepărtarea din funcție a gen.-mr. Cosma Neagu, Corpul de control al ministrului a desemnat un colectiv de inspectori care să treacă la analiza întregii activități a Direcției a III-a. La 1 noiembrie 1973, conducătorul acestui colectiv, gen.-mr. Kovács Pius, a prezentat un raport privind rezultatele controlului efectuat la Direcția Contraspionaj²¹⁵. Raportul a fost discutat de către Biroul Executiv al Consiliului de Conducere al M.I. în primăvara anului 1974, când au fost luate mai multe decizii privind activitatea Direcției a III-a, printre care și unele de natură organizatorică. Toate au fost apoi înscrise într-un **nou regulament de organizare și funcționare a direcției, adoptat de conducerea M.I. la 6 iunie 1974**. Astfel, s-a decis transformarea Serviciului V dintr-un compartiment destinat supravegherii comercianților străini într-unul dedicat contracarării acțiunilor serviciilor de spionaj engleze pe teritoriul României, activitate care până atunci era desfășurată de Serviciul I. Prin urmare, din 1974 Serviciul I s-a ocupat doar de spionajul american. În ceea ce privește cazurile cu profil de contraspionaj din rândurile comercianților străini, acestea au fost repartizate serviciilor care se ocupau cu statele din care aceștia proveneau. În același timp, cazurile care nu aveau legătură cu contraspionajul au fost predate Direcției a II-a Contrainformații economice²¹⁶.

De asemenea, a avut loc și o reorganizare a serviciilor conexe activității informativ-operative: Serviciul XIV a fost redenumit Serviciul XIII și a primit atribuții suplimentare, cum ar fi cel de control și îndrumare a activității de contraspionaj la centru și în teritoriu, dar și cel de prelucrare automată a datelor; fostul Serviciul XIII a primit numele de Serviciul XIV; Serviciul XV a fost desființat și înlocuit cu mai multe structuri: Biroul evidență operativă și secretariat, Biroul servicii, înzestrare și financiar și Cabinetul medical²¹⁷.

Aceste schimbări structurale au fost însoțite și de unele modificări de organigramă, în urma cărora personalul Direcției a III-a a fost redus de la 326 la 319 cadre. Mai exact, au fost operate mici ajustări de personal la nivelul fiecărui serviciu (de unu-doi ofițeri în plus sau în minus), reduceri mai substanțiale fiind operate în compartimentele ce nu aveau atribuții informativ-operative directe (fostele servicii XIII-XV). În ceea ce privește serviciile informative, se constată o reducere semnificativă a numărului de ofițeri de la Serviciul I (de la 30 la 21), cauzată de transferarea celor care se ocupau cu spionajul

²¹⁵ Idem, fond Documentar, dosar nr. 13.101, vol. 8, f. 49.

²¹⁶ *Ibidem*, f. 48.

²¹⁷ Idem, dosar nr. 13.221, vol. 2, f. 140.

englez la Serviciul V. Mai reținem și creșterea personalului aferent Serviciului VIII (de la 17 la 22), dată fiind și importanța deosebită a obiectivelor deservite de acesta²¹⁸.

La 24 martie 1975, Biroul Executiv al Consiliului de Conducere al M.I. a adoptat un nou regulament de organizare și funcționare a Direcției a III-a, structura unității rămânând nemodificată, care s-a aplicat doar experimental, forma finală fiind aprobată în 1976. În august 1976 Biroul Evidență operativă și secretariat a fost desființat, fiind înglobat în cadrul Serviciului XIV, care a primit titulatura de Serviciul XIV Cadre, învățământ, organizare-mobilizare, evidență operativă și secretariat.

Direcția a III-a trebuia să asigure din punct de vedere contrainformativ mai multe obiective centrale de importanță majoră, și anume: Ministerul Afacerilor Externe, Secretariatul General al Consiliului de Miniștri, Institutul Central de Conducere și Informatică, Institutul Român pentru Relații Culturale cu Străinătatea, Direcția Centrală de Statistică, Centrul de perfecționare a cadrelor de conducere din administrație și economie (CEPECA), precum și filialele din România ale unor instituții internaționale, precum: O.N.U., U.N.E.S.C.O., P.N.U.D., Centrul de Studii Sud-Est Europene și Centrul pentru demografie al O.N.U.²¹⁹. Marea majoritate a acestora erau deservite de Serviciul VIII, restul de Serviciul X.

Ofițerii de contraspijonaj trebuiau să fie îmbrăcați numai în ținută civilă, însă, „atunci când nevoile muncii o impun”, puteau să îmbrace uniforme cu însemnele oricărei arme ale M.Ap.N. sau M.I. Mai mult, ei puteau folosi acte de identitate cu nume fictive, adeverințe, legitimații, ștampile, sigilii etc., confecționate special ca fiind emise de unele unități socialiste, în aceste cazuri trebuind însă să obțină aprobarea ministrului sau adjunctului acestuia care se ocupa de activitatea Direcției a III-a²²⁰.

Intensificarea și creșterea în violență a acțiunilor teroriste pe plan mondial au determinat conducerea Securității să treacă la crearea unor structuri care să prevină și să intervină în cazul apariției unor astfel de fenomene pe teritoriul României. Într-o notă a Direcției a III-a din octombrie 1975 se apreciau următoarele: „Antiterorismul este o problemă actuală grea; se poate manifesta diversificat, în diferite locuri, medii și obiective, iar pentru combatere este nevoie de mobilizarea tuturor forțelor din inspectorat și de maximă răspundere și competență”²²¹. Activitatea antiteroristă a fost reglementată prin Ordinul ministrului M.I. nr. 000235/1973, care prevedea înființarea **U.M. 0625/R.P.** în cadrul Direcției a III-a. În 1975 a fost emis un nou ordin, prin care se înființau grupe de antiterorism în cuprinsul fiecărui inspectorat județean de Securitate, constituite în general din câte doi ofițeri. Toate aceste grupe erau coordonate la nivel central de U.M. 0625/R.P. În plan teritorial, activitatea acestor organe era coordonată direct de către inspectorul șef. Ofițerii cu atribuții pe linie de antiterorism aveau obligația de a-și crea rețele informative în toate obiectivele și mediile pretabile pentru acțiuni teroriste, cu scopul de a preveni astfel de evenimente. De asemenea, aceste cadre trebuiau să desfășoare o activitate informativă și în rândul turiștilor, comercianților și al studenților străini suspecți că întreprind sau sprijină acțiuni teroriste, aceștia constituind baza de lucru a ofițerilor din problemă²²². La înființare, în fruntea U.M. 0625/R.P. a fost numit col. Pleșa Aristotel.

²¹⁸ Idem, dosar nr. 13.101, vol. 8, f. 93.

²¹⁹ Idem, dosar nr. 13.221, vol. 2, f. 132.

²²⁰ Idem, dosar nr. 12.595, vol. 2, f. 273.

²²¹ Idem, dosar nr. 92, vol. 19, f. 6.

²²² *Ibidem*, ff. 6-7.

La centru, U.M. 0625/R.P., precum și U.M. 0625/C.P. (Comerț și Protocol), era subordonată direct șefului Direcției a III-a Contraspionaj, fără însă ca aceasta să facă parte din organigrama unității. Din aceste considerente, șeful Direcției a III-a avea calitatea de comandant unic al celor trei structuri. Direcția de Contraspionaj avea însă obligația de a asigura necesarul de cadre și nevoile materiale și financiare ale acestor unități. De altfel, înființarea U.M. 0625 C.P. a determinat și refacerea regulamentului de organizare și funcționare al Direcției a III-a, care s-a produs în iunie 1976²²³.

Completarea efectivelor Direcției Contraspionaj se realiza cu ofițeri din cadrul inspectoratelor județene care dovedeau calități și obțineau rezultate pe linie de contraspionaj, dar și prin încadrarea directă a unor civili. În acest ultim caz, conform regulamentului de organizare și funcționare din 1976, nu puteau fi încadrați decât „specialiști și cunoscători de limbi străine din organizațiile socialiste” sau absolvenții unor institute de învățământ superior²²⁴. După cum se poate observa, accentul era pus pe persoanele cu o pregătire școlară superioară și pe cunoscătorii de limbi străine, care puteau rezolva mult mai ușor și cu succes problemele apărute în activitatea de contraspionaj.

Direcția a III-a era condusă de șeful direcției, ajutat de un colectiv de conducere, din care făceau parte cei patru locuitori ai șefului direcției și instructorul Comitetului de partid al M.I. pentru acest sector. Precizăm și faptul că, din august 1973, șeful Direcției a III-a era și membru în Consiliul de Conducere al M.I. Funcțiile de șef al Direcției a III-a Contraspionaj au fost deținute de gen.-mr. Cosma Neagu (1960-februarie 1973), col. Stamatoiu Aristotel (februarie 1973-20 martie 1974)²²⁵ și gen.-mr. Moga Gheorghe (20 martie 1974-1 iunie 1979)²²⁶. Locuitori ai șefului direcției au fost: col. Vasilescu Traian (1 mai 1961-31 decembrie 1973)²²⁷, col. Drăgoi Victor (1 august 1963-30 noiembrie 1970)²²⁸, col. Stamatoiu Aristotel (1 septembrie 1967²²⁹-februarie 1973 și 20 martie 1974-1 iunie 1979), col. Mircea Aurel (1969-1971), col. Turc Iosif (din 20 iunie 1972²³⁰), mr. Ardeleanu Gheorghe (până la 1 iunie 1977), lt.-col. Ionescu Vergiliu (1 ianuarie 1974-30 noiembrie 1985). În 1969, funcții de șef serviciu erau deținute de: lt.-col. Secuiu Constantin (1969-1971), lt.-col. Blidaru Gheorghe, lt.-col. Dorobanțu Teodor, mr. Ștefănescu Mircea, lt.-col. Vâlceanu Gheorghe și mr. Popovici Dumitru, ultimii doi fiind interimari.

Direcția a IV-a Contrainformații militare răspundea de organizarea activității de apărare a secretului de stat și de contracarare a acțiunilor întreprinse de serviciile de spionaj străine sau de persoane din interiorul țării împotriva forțelor armate ale R.S.R. (unitățile militare ale M.Ap.N. și ale M.A.I., precum și Gărzile Patriotice). Conform unui raport din anul 1974 al șefului direcției, gen.-mr. Gherguț Dumitru, activitatea contrainformativă se desfășura „sub controlul direct al secretarilor consiliilor politice și ai comitetelor de partid din cadrul unităților militare”²³¹.

²²³ Idem, dosar nr. 13.221, vol. 2, f. 124.

²²⁴ *Ibidem*, f. 130.

²²⁵ *Securitatea...*, vol. II, p. 765.

²²⁶ A.C.N.S.A.S., fond Cadre, dosar nr. 69, f. 6. În ședința din 10 aprilie 1979, Secretariatul C.C. al P.C.R. a aprobat eliberarea gen.-lt. Moga din funcția de șef al Direcției a III-a și numirea sa în funcția de șef al I.J. Galați - idem, fond Documentar, dosar nr. 13.313, vol. 1, f. 26.

²²⁷ Idem, fond Cadre, dosar nr. 80, ff. 4-5.

²²⁸ Idem, dosar nr. 23, f. 4.

²²⁹ Idem, fond M.A.I. - D.M.R.U., inv. nr. 7.386, dosar nr. 16, nenumărat.

²³⁰ Idem, dosar nr. 7.397, vol. 26, f. 601.

²³¹ Idem, fond Documentar, dosar nr. 12.595, vol. 2, f. 354.

La ședința Biroului Executiv al Consiliului de Conducere al M.I. din 30 ianuarie 1975 a fost aprobat un nou regulament de organizare și funcționare a Direcției a IV-a. Adoptarea acestui document devenise necesară, întrucât Direcția a IV-a își desfășura activitatea în baza unui regulament ce data din anul 1954²³². Între timp, direcției îi fuseseră încredințate noi sarcini contrainformative și se modificase structura organizatorică a M.Ap.N. Regulamentul a fost întocmit și supus spre aprobare conducerii M.I. de către șeful Direcției a IV-a, gen.-mr. Gherguț Dumitru, ținând cont și de „indicațiile secretarului Consiliului Politic Superior al Armatei”²³³. El a fost aplicat experimental până la 1 iunie 1976, dată la care a fost definitivat. Conform acestui regulament, activitatea de contrainformații militare avea îndeosebi un „caracter preventiv”, având rolul principal de a sprijini comandanții sau șefii forțelor armate în luarea măsurilor pentru înlăturarea cauzelor sau fenomenelor care puteau afecta capacitatea de luptă a unităților. În acest scop, ofițerii de contrainformații „se sprijină nemijlocit pe ajutorul maselor de militari, ducând în permanență o muncă preventivă”²³⁴.

Direcția a IV-a desfășura următoarele activități: lua măsuri pentru apărarea secretului de stat în unitățile militare, efectuând și controale în acest sens; desfășura activități informativ-operative pentru depistarea agenților serviciilor de spionaj străine care doreau să intre în contact cu militari sau să culegă informații privind capacitatea de apărare a României; asigura contrainformativ activitățile protocolare (recepții, vizite, filme, excursii, vânători etc.) la care participau cetățeni străini și militari români; împiedica culegerea informațiilor și observarea directă a unităților militare de către atașații militari străini; verifica tinerii ce urmau a fi încorporați, „pentru a preveni încadrarea celor cu antecedente penale sau cu diferite suspiciuni în instituțiile militare de învățământ și în unități speciale”; verifica militarii care urmau să se deplaseze în străinătate pentru a preîntâmpina rămânerea acestora în străinătate; asigura contrainformativ aeroporturile și porturile, pentru a preveni actele de terorism și evaziunile aeriene; supraveghea activitățile militare deosebite (exerciții de mobilizare și alarmare, aplicații tactice și operativ-strategice); urmărea persoanele suspecte de sustragere de armament și muniții; lua măsuri pentru dezinformarea serviciilor de spionaj străine și pentru crearea legendelor de acoperire a unităților speciale; întreprindea măsuri informativ-operative în rândul deținuților care făceau obiectul muncii de contrainformații militare²³⁵. Nu în ultimul rând, Direcția a IV-a avea și obligația de a desfășura o urmărire informativă specială în localitățile situate pe o adâncime de 30-40 km de la linia de frontieră spre interior, cu excepția obiectivelor deservite de alte organe de Securitate. În acest sens, ofițerii direcției participau și la pregătirea contrainformativă a populației din zona de frontieră, „în vederea creșterii contribuției acesteia la paza frontierei de stat”²³⁶.

Pentru exercitarea acestor atribuții, Direcția a IV-a avea dreptul de a-și crea o rețea informativă formată din ofițeri, subofițeri, maiștri militari, personal civil sau militari în termen din M.Ap.N., din unele unități ale M.I. și din statele majore ale Gărzilor Patriotice, precum și din mediul obiectivelor militare avute în atenție. De asemenea, ofițerii direcției participau la cercetarea și întocmirea actelor premergătoare în cazul

²³² Respectivul regulament fusese aprobat de Biroul Politic al C.C. al P.M.R., iar pentru aplicarea lui a fost elaborat un ordin comun al miniștrilor M.A.I. și M.F.A., nr. 105 din 1957 - *ibidem*, f. 354.

²³³ *Ibidem*, f. 355.

²³⁴ *Ibidem*, f. 356.

²³⁵ *Ibidem*, ff. 358-359.

²³⁶ *Ibidem*, f. 359.

evenimentelor deosebite suspecte de sabotaj din unitățile militare, catastrofelor aeriene și navale, sustragerilor sau pierderilor de armament, muniții, explozibili și materiale toxice sau radioactive. În cazurile de flagrant, organele de contrainformații aveau dreptul să rețină militarii sau cadrele civile implicate²³⁷.

Pentru a-și îndeplini sarcinile cât mai eficient, ofițerii Direcției a IV-a aveau acces în toate compartimentele de muncă din unitățile pe care le asigurau contrainformativ, inclusiv în cele de documente secrete, cifru, organizare-mobilizare etc. Pe linie de contrainformații, personalul acestei direcții se subordona numai șefilor profesionali ierarhici, dar pe linia ordinelor interioare se subordona și comandanților unităților în care muncea, fiind obligat să respecte prevederile regulamentelor militare respective.

Restricții mult mai dure erau impuse însă în relațiile cu unitățile și formațiunile M.I., cu precădere în cazul celor de Securitate. Astfel, Direcția a IV-a nu avea dreptul să recruteze colaboratori sau informatori din rândul ofițerilor, subofițerilor și maștrilor militari care desfășurau muncă de Securitate. În cazurile în care se impunea verificarea personalului de mai sus și nu existau alte posibilități informative, șefii unităților din care aceștia făceau parte, la cererea organelor de contrainformații, puteau da sarcini de serviciu în acest sens unor subordonați. De asemenea, Direcția a IV-a nu avea dreptul să deschidă dosare de urmărire informativă pe numele cadrelor militare și personalului civil din M.I., persoanele respective neputând fi incluse nici în evidențele speciale. O altă obligație a direcției era aceea de a nu întocmi dosare personale agenților recrutați din rândul militarilor în termen din Trupele de Securitate și Pompieri, elevilor școlilor militare, personalului civil, deținuților și minorilor internați în centrele de reeducare.

În plan relațional, Direcția a IV-a trebuia să raporteze Secției pentru problemele militare și justiție a C.C. al P.C.R. toate evenimentele deosebite petrecute în unitățile M.Ap.N. și M.I., precum și toate informațiile care priveau cadrele cu funcții de conducere din forțele armate. De asemenea, secția respectivă avea și drept de control asupra activității direcției.

Ofițerii direcției purtau uniforma armeei din unitățile în care își desfășurau activitatea, dar pentru rezolvarea unor probleme operative ei puteau folosi ținuta civilă sau pe cea de serviciu.

Dotarea materială a organelor de contrainformații militare se făcea de către unitățile în care ofițerii acestei direcții își desfășurau activitatea. La cererea organelor de contrainformații, U.S. „F”, „S” și „T” din M.I. erau obligate să desemneze ofițeri „dintre cei mai buni”, care să execute lucrări speciale, „asigurându-se o strictă conspirativitate și compartimentare a lucrărilor”²³⁸.

Direcția a IV-a era condusă de un șef de direcție, ajutat de trei locuitori. Șeful direcției repartiza fiecărui locuitor mai multe compartimente de muncă, fiecare dintre ei răspunzând de organizarea, conducerea și îndrumarea activității sectoarelor respective.

Organele de contrainformații își desfășurau activitatea după principiul muncii în obiectiv, astfel încât compartimentarea internă a acestei direcții era organizată în funcție de structura M.Ap.N. și a M.A.I./M.I.

La 1 ianuarie 1968, prin Ordinul C.S.S. nr. 3.588, a intrat în vigoare **noua structură a Direcției a IV-a Contrainformații militare**²³⁹:

²³⁷ *Ibidem*, f. 360.

²³⁸ *Ibidem*, f. 364.

²³⁹ *Idem*, dosar nr. 12.596, ff. 48-55.

- **Serviciul I**, compus din patru birouri și o grupă, răspundea de Marele Stat Major și unitățile subordonate acestuia, precum și de Academia Militară Generală;
- **Serviciul II** se ocupa de comandamentele de armă și direcțiile centrale ale M.F.A. Era format din șapte birouri, fiind condus de un locțiitor al șefului direcției;
- **Serviciul III**, cu cinci birouri, răspundea de Armata a II-a;
- **Serviciul IV**, tot cu cinci birouri, răspundea de Armata a III-a;
- **Serviciul V** funcționa pe lângă Comandamentul Apărării Antiaeriene a Teritoriului (C.A.A.T.) și avea opt birouri;
- **Serviciul VI**, cu trei birouri, se ocupa de Marina Militară;
- **Serviciul VII**, cu șase birouri și o grupă, răspundea de Trupele de Grăniceri;
- **Serviciul VIII**, cu o secție și cinci birouri, încadrate cu 116 ofițeri, asigura contrainformativ aparatul M.A.I.;
- **Serviciul IX** coordona unitățile subordonate Direcției a IV-a și lucra problemele pe linie de contraspionaj și „401”;
- **Biroul probleme speciale și secretariat;**
- **Secția personal;**
- **Grupa organizare-mobilizare;**
- **Grupa învățământ.**

În 1975, Direcția a IV-a avea în subordine 13 servicii și patru birouri de contrainformații, înființate în unitățile ministerelor amintite mai sus. La rândul lor, unele servicii erau subdivizate în mai multe birouri sau compartimente.

- **Serviciul I** asigura contrainformativ mai multe unități din M.Ap.N. (Direcția de Informații, Direcția Medicală, Centrul de Studii și Cercetări de Istorie și Teorie Militară, Direcția Instanțelor Militare, Direcția Financiară, Direcția Secretariat-Juridică, Procuratura militară), precum și anumite probleme de muncă: atașați și reprezentanți militari străini, dezinformare pe linie militară, activități de protocol, delegații militare străine, înscrisuri cu conținut dușmănos difuzate în unitățile militare, desfășurând totodată și o activitate de control și îndrumare a aparatului de contrainformații militare²⁴⁰. Efectivele serviciului erau formate din 20 ofițeri, un subofițer și un angajat civil. În anul 1971 era condus de lt.-col. Țap Avram.
- **Serviciul II** răspundea de tehnica operativă, având în subordine compartimente care se ocupau de instalări, întrețineri, depanări, respectiv foto-filmări. Toate aceste mijloace de documentare secretă erau utilizate pentru supravegherea diplomaților sau cetățenilor străini care aveau tangență cu mediul militar²⁴¹. Înființat la 1 octombrie 1971, cu numele inițial de Serviciul XI, acest compartiment era încadrat cu 12 ofițeri, patru maiștri militari, cinci subofițeri și un angajat civil. La înființare, în fruntea lui a fost numit col. Gafton Ion.
- **Serviciul III** *Cadre și învățământ* avea ca atribuții selecționarea și verificarea personalului ce urma să fie angajat în Direcția a IV-a, organiza învățământul de

²⁴⁰ Idem, dosar nr. 12.595, vol. 2, f. 357.

²⁴¹ *Ibidem*, f. 361.

specialitate, prezenta propuneri de candidați pentru școlile militare și pentru cursurile de perfecționare, făcea propuneri pentru dotarea și înzestrarea materială a direcției și întocmea programul de pregătire contrainformativă a angajaților M.Ap.N. și a populației (în acest din urmă caz, prin difuzarea unor materiale prin presă, filme și tipărituri). Subdivizat în patru compartimente: cadre, învățământ, organizare-mobilizare și pregătire contrainformativă²⁴², era încadrat cu nouă ofițeri, doi subofițeri și un angajat civil. A fost condus de col. Nicolae Gheorghe (1969-1980).

- **Biroul IV** *Informare și documentare* întocmea lucrările de informare adresate „conducerii superioare de partid”, Secției pentru problemele militare și justiție a C.C. al P.C.R., M.I., M.Ap.N. și Consiliului Politic Superior al Armatei. De asemenea, redacta studii și sinteze privind principalele probleme de muncă ale direcției, dar și referitoare la mijloacele și metodele folosite de serviciile de spionaj străine împotriva armatei. Înființat la 1 octombrie 1971, cu numele inițial de Secția a XII-a, biroul era format din șase ofițeri și un angajat civil și a fost condus de col. Calotă Petru (1 august 1973-28 februarie 1977)²⁴³.
- **Biroul V** *Secretariat* executa toate lucrările de secretariat ale direcției, organiza evidența documentelor secrete, ținea evidența cheltuielilor efectuate din fondul C.I.S., făcând totodată și propuneri pentru planul anual al acestui fond²⁴⁴. În organigrama biroului erau prevăzute două posturi de ofițeri, un maestru militar, 11 subofițeri și un angajat civil.
- **Serviciul VI** asigura contrainformativ Trupele M.I., având birouri de contrainformații la: C.T.S., Comandamentul Pompierilor și la Brigăzile de Securitate București, Craiova, Timișoara, Cluj, Brașov, Bacău și Constanța. Serviciul VI era încadrat cu 58 ofițeri, un maestru militar, patru subofițeri și un angajat civil.
- **Serviciul VII** ființa la I.G.M., având în subordine birouri la I.G.M. și la I.M.B., precum și ofițeri de contrainformații la Direcția Generală a Arhivelor Statului, la Direcția pentru Pașapoarte și la milițiile din cadrul inspectoratelor județene ale M.I. Era format din 61 ofițeri, un maestru militar, doi subofițeri și doi angajați civili. În perioada 1969-1971 a fost condus de col. Morăruș Vasile.
- **Serviciul VIII** funcționa pe lângă Direcția Generală a Penitenciarelor, având în subordine și ofițerii de contrainformații din penitenciare, efectivul total ridicându-se la 26 ofițeri, un maestru militar, un subofițer și un angajat civil. Începând din 1 martie 1977, Serviciul VIII a fost condus de col. Calotă Petru, care a deținut funcția până la 31 martie 1984²⁴⁵.
- **Biroul IX** se ocupa de Comandamentul Serviciilor și Înzestrării din M.I., fiind încadrat cu șapte ofițeri și un angajat civil.
- **Biroul X** răspundea de rezerviști și coordona ofițerii de contrainformații de la școlile militare ale M.I.; avea 11 ofițeri și un subofițer.

²⁴² *Ibidem*.

²⁴³ Anterior, în perioada 1 noiembrie 1971-31 iulie 1973, ofițerul deținuse funcția de șef al Secției a XIII-a din cadrul aceleiași direcții (idem, fond Cadre, dosar nr. C-101, ff. 6, 51).

²⁴⁴ Idem, fond Documentar, dosar nr. 12.595, vol. 2, f. 362.

²⁴⁵ Idem, fond Cadre, dosar nr. C-101, f. 23.

- **Serviciul XI** asigura contrainformativ Marele Stat Major, având birouri la Marele Stat Major, Academia Militară, Comandamentul Trupelor de Transmisiuni și la comandamentele teritoriale București, Cluj și Bacău. Serviciul XI era încadrat cu 79 ofițeri, cinci subofițeri și un angajat civil.
- **Serviciul XII** răspundea de comandamentele de armă și direcțiile centrale ale M.Ap.N. și avea în subordine birouri de contrainformații la Comandamentul Infanteriei și Tancurilor, Comandamentul Artileriei, Comandamentul Trupelor de Geniu, Comandamentul Serviciilor, Direcția Generală a Înzeestrării, Brigada Căi Ferate și Brigada Drumuri și Poduri; dispunea de 79 ofițeri, șase subofițeri și doi angajați civili.
- **Serviciul XIII** funcționa pe lângă Armata a II-a, având birouri la Comandamentul Armatei a II-a, Diviziile 1, 2, 9, 10 și 67 mecanizate, Divizia 57 tancuri și Brigada 4 vânători de munte. Era format din 79 ofițeri, nouă subofițeri și un angajat civil. A fost condus de col. Blaga Ștefan (1964-1972).
- **Serviciul XIV**, cu sediul la Cluj, răspundea de Armata a III-a și avea birouri la Comandamentul Armatei a III-a, Divizia 6 tancuri, Diviziile 11, 18 și 81 mecanizate și la Brigada 2 vânători de munte. Era compus din 67 ofițeri, șapte subofițeri și un angajat civil. În perioada 1969-1971 a fost condus de col. Nerișanu Alexandru.
- **Serviciul XV** se ocupa de C.A.A.T., fiind subdivizat în birouri la comandament, Diviziile 166 și 34 apărare antiaeriană a teritoriului, Brigada 1 rachete antiaeriene, Regimentul 11 rachete antiaeriene și la Comandamentul aviației civile și TAROM. Era încadrat cu 84 ofițeri, șapte subofițeri și un angajat civil. A fost condus de lt.-col. Sârbu Teodor (1 februarie 1967-15 decembrie 1968) și lt.-col. Moț Ioan (1969-1971).
- **Serviciul XVI** funcționa la Mangalia, pe lângă Comandamentul Marinei Militare, având birouri de contrainformații la comandament, la Brigada nave purtătoare de rachete, la Divizia 42 maritimă și la unitățile de marină din Constanța. Dispunea de 33 ofițeri, un maistru militar, trei subofițeri și doi angajați civili. În perioada 1969-1971 a fost condus de col. Jarnea Ion.
- **Serviciul XVII** *Contrainformații Frontieră*, creat în anul 1973, răspundea de Comandamentul Trupelor de Grăniceri, având birouri și la Brigăzile 1, 2, 3, 4, 5 și 9 Grăniceri și la Biroul contrainformații frontieră din București. Misiunea principală a acestui serviciu era aceea de prevenire a trecerilor frauduloase de frontieră de către cetățenii români, el neavând atribuții de contrainformații militare. În 1975, Serviciul XVII avea organigrama cea mai stufoasă, fiind prevăzuți 87 ofițeri, șapte subofițeri și doi angajați civili²⁴⁶. În scurt timp acest serviciu a fost însă desființat, toți ofițerii fiind trecuți în cadrul Direcției I, cea

²⁴⁶ De altfel, numărul cadrelor care se ocupau cu contrainformațiile din zonele de frontieră a crescut brusc la mijlocul anilor '70, odată cu înmulțirea exponențială a numărului cazurilor de emigrări ilegale din România. La începutul anului 1973, de această problemă răspundeau doar 44 de ofițeri și un angajat civil. Trebuie precizat însă faptul că, la 1 februarie 1968, Direcția a IV-a a preluat 84 de cadre care avuseseră atribuții de contrainformații frontieră (dintr-un total de 117, restul fiind transferați la alte unități ale M.A.I.), dar în scurt timp numărul acestora a fost înjumătățit, cu ocazia reducerilor efectivelor M.I. operate în timpul reorganizărilor din perioada 1968-1972 - idem, fond Documentar, dosar nr. 13.329, f. 111.

care a preluat problema infracțiunilor de trecere frauduloasă a frontierei. În anul 1971 era condus de col. Alexandru Mircea.

În total, în anul 1975, efectivele Direcției a IV-a se ridicau la 824 persoane, (724 ofițeri, 71 subofițeri, 9 maiștri militari și 20 salariați civili)²⁴⁷. Față de luna februarie 1968, când existau doar 696 posturi²⁴⁸, creșterea era semnificativă. Ulterior s-a continuat aceeași politică, personalul direcției fiind suplimentat continuu, astfel încât a devenit una dintre cele mai stufoase unități centrale ale Securității²⁴⁹.

În afara unităților amintite anterior, Direcția a IV-a deservea informativ și alte obiective, precum: Statele Majore ale Gărzilor Patriotice, Secția Militară a Consiliului de Miniștri, Secția Militară a Tribunalului Suprem și Institutul pentru mecanica fluidelor și cercetări aerospațiale.

Funcția de șef al Direcției a IV-a a fost deținută de: col. Mihăilă Vasile (iulie 1967-1969), gen.-mr. Gherguț Dumitru (1969-1977) și gen.-mr. Nuță Constantin²⁵⁰ (1977-22 iul. 1978). Locuitori ai șefului direcției au fost: col. Băleanu Gheorghe (1967-1969); col. Zagoneanu Gheorghe (1968-1 iulie 1970), col. Nuță Constantin (1969-1977), col. Blaga Ștefan (din 15 martie 1972)²⁵¹, col. Ungureanu Nicolae (din 12 iunie 1972)²⁵², col. Petrea Ioan (din 1 august 1977).

Creată în **iulie 1967, D.G.T.O.Î.** cuprindea: Direcțiile a XI-a, a XII-a și a XIII-a, Serviciul „A”, Serviciul Personal, Biroul Învățământ, Secția Tehnico-Administrativă și Secretariatul. La 1 decembrie 1967, efectivele acestei structuri erau următoarele: la Direcția a XI-a 520 posturi (din care 450 ofițeri, șapte subofițeri și 63 angajați civili), la Direcția a XII-a 413 posturi (362 ofițeri, 42 subofițeri și nouă angajați civili), la Direcția a XIII-a 156 posturi (153 ofițeri și trei angajați civili), la Serviciul „A” 83 posturi (81 ofițeri, un subofițer și un angajat civil), iar la direcția generală și restul compartimentelor erau 97 posturi (28 ofițeri, 24 subofițeri și 45 angajați civili)²⁵³.

La **4 aprilie 1968**, problemele de înzestrare au fost preluate de altă structură, astfel încât numele direcției a devenit **Direcția Generală Tehnic-Operativă**. Au fost schimbate și numele direcțiilor care o compuneau, denumite acum Direcția a VIII-a, a IX-a și a X-a. În aprilie 1972 a avut loc o nouă redenumire a acestor direcții, ele primind acum numele de Direcția a V-a, a VI-a și a VII-a.

La **1 august 1973**, D.G.T.O. s-a transformat în **Comandamentul pentru Tehnică-Operativă și Transmisiuni (C.T.O.T.)**, iar fostele direcții centrale au devenit Unitățile speciale „S” și „T”, și au fost înființate Unitățile speciale „P” și „R”.

În 1967, în fruntea D.G.T.O.Î. a fost numit gen.-mr. Diaconescu Ovidiu, care a condus acest sector timp de peste 25 de ani. În 1971 alte funcții de conducere din cadrul

²⁴⁷ Idem, dosar nr. 12.595, vol. 2, f. 369.

²⁴⁸ Idem, fond M.A.I. - D.M.R.U., inv. nr. 7.387, dosar nr. 6, f. 38.

²⁴⁹ În a doua parte a anilor '80, conform col. Rațiu Gheorghe, Direcția I avea 70-80 cadre, Direcția a II-a aproape 200, Direcția a III-a peste 300, U.M. 0110 aproximativ 300, Direcția a IV-a avea peste 1.400 cadre, iar U.S.L.A. peste 1.200 - Gheorghe Rațiu, *Raze de lumină pe cărări întunecate*, București, Editura Paco, 1996, p. 34.

²⁵⁰ Gen.-mr. Nuță Constantin era unul dintre cei mai experimentați ofițeri din cadrul Direcției a IV-a, având o vechime îndelungată în activitatea de contrainformații. Trebuie remarcat însă faptul că ofițerul era specializat mai puțin pe aspectele operative practice, ci mai mult pe linie de cadre și învățământ, deținând de altfel funcția de șef al Secției cadre din Direcția a IV-a la începutul anilor '70. Pentru detalii biografice a se vedea *Membrii C.C...*, pp. 436-437.

²⁵¹ *Securitatea...*, vol. II, p. 207.

²⁵² A.C.N.S.A.S., fond M.A.I. - D.M.R.U., inv. nr. 7.397, dosar nr. 26, f. 45.

²⁵³ Idem, dosar nr. 7.387, vol. 6, f. 13.

D.G.T.O. erau deținute de: lt.-col. Tencu Alexandru – șeful Serviciului Personal și Învățământ, lt.-col. Borza Vasile – șeful Serviciului Administrativ, col. Goga Vasile – șeful U.M. 0755.

În momentul înființării, **Direcția a XI-a** a avut următoarea structură²⁵⁴:

- **Serviciul I** instalare T.O. în locuințe. Era organizat în mai multe echipe de montare a aparatului și a fost condus de col. Arghiropol Andrei (1968-1970);
- **Serviciul II** instala mijloacele tehnice în exteriorul țării, la solicitarea D.G.I.E., și apăra oficiile diplomatice ale R.S.R. contra ascultării convorbirilor de către serviciile străine;
- **Serviciul III** asculta, centraliza și exploata convorbirile tuturor obiectivelor din București urmărite cu T.O. (transmitea unităților informative tot ceea ce prezenta interes din discuțiile interceptate);
- **Serviciul IV** întreținea și exploata mijloacele T.O.;
- **Serviciul V** deservea și întreținea mijloacele radio folosite de unitățile operative de Securitate și Miliție;
- **Serviciul VI** Transmisiuni instala și întreținea aparatura telefonică guvernamentală și a Securității, motiv pentru care era condus de un loctiitor șef direcție;
- **Serviciul VII** deservea unitățile operative cu mijloace foto și chimice (realiza fotografieri secrete, analize chimice, contrafăcea documente pentru D.G.I.E. și controla chimic și radioactiv sălile și locurile folosite de către „conducerea superioară” de partid și de stat)²⁵⁵;
- **Secția VIII**, compusă din cinci ofițeri, asigura din punct de vedere tehnic „pătrunderile organizate de direcțiile operative”: deschiderea caselor de fier, contrafacerea unor sigilii, copierea benzilor și cifrurilor etc.;
- **Biroul Secretariat.**

În 1968, întrucât activitatea de instalare a mijloacelor T.O. în exterior a fost transferată la D.G.I.E., Serviciul II a preluat sarcina de a înregistra, reda și sintetiza materialele interceptate cu mijloacele T.O. O altă modificare a fost operată la 10 septembrie 1971, când Serviciul Transmisiuni a fost scos de sub tutela Direcției a VIII-a, devenind serviciu independent în cadrul D.G.T.O., sub numele de Serviciul „H” Radiotelefon²⁵⁶ (redenumit în aprilie 1972 Serviciul „B” Transmisiuni). În aprilie 1972, Direcția a VIII-a s-a transformat în Direcția a V-a, iar la 1 august 1973 în **U.S. „T”**.

Unitatea a fost condusă de col. Simionescu Gheorghe (1967-1974) și de lt.-col. Radu Gheorghe²⁵⁷ (1974-1975). Șeful direcției era ajutat de către doi loctiitori, printre care s-au aflat: col. Plăpcianu Iuliu (1967-1 iunie 1969) și lt.-col. Radu Remus (1971).

²⁵⁴ Idem, fond Documentar, dosar nr. 12.596, ff. 64-67.

²⁵⁵ De asemenea, desfășura cercetări pentru obținerea unor rețete de scris simpatic, a unor vopsele care să poată fi spălate după întrebuințare, descoperirea unor metode de distrugere rapidă a unor documente sau microfilme etc. Totodată, studia și posibilitatea îmbunătățirii metodelor și a aparatului de filaj și interceptare (filmarea pe întuneric, evidențierea urmelor). Serviciul VII se ocupa și cu contrafacerea pașapoartelor, a diverselor documente de uz extern și intern, a ștampilelor de uz extern și intern etc.

²⁵⁶ Idem, fond M.A.I. - D.M.R.U., inv. nr. 7.384, dosar nr. 1, f. 189.

²⁵⁷ Lt.-col. Radu Gheorghe fusese anterior instructor la Secția pentru probleme militare și justiție a C.C. al P.C.R. (detalii în *Securitatea...*, vol. II, pp. 201-202).

Din vara anului 1967, **Direcția a XII-a**, care s-a constituit pe baza fostului Serviciu „F”, a avut următoarea structură²⁵⁸:

- **Serviciul I** cenzură internă, care controla trimerile poștale interne. Era compus din trei birouri operative și condus de unul dintre locuitorii șefului direcției. Biroul 3 se ocupa cu cenzurarea corespondenței interne și semnalarea problemelor ce interesau „conducerea de partid și de stat” și C.S.S. Exista și o Grupă tehnică, care executa operațiunile de deschidere, recondiționare (închidere) și fotocopiere a corespondenței;
- **Serviciul II** cenzură externă, răspundea de verificarea corespondenței externe. Era condus de un locuitor al șefului direcției și compus din două secții, care în total aveau 10 birouri. Secția I controla trimerile poștale ale persoanelor urmărite, telegramele și coletele, iar Secția a II-a controla prin sondaj corespondența cu statele capitaliste, dar și cu cele socialiste (Biroul 1), precum și pe cea a persoanelor suspectate de spionaj (Biroul 6). Importanța acordată acestor activități este demonstrată de faptul că la Serviciul II erau încadrați peste jumătate din angajații direcției, iar personalul era compus aproape în întregime numai din ofițeri;
- **Serviciul III**, format din trei birouri, asigura controlul fizico-chimic al corespondenței, „în vederea depistării scrierilor ascunse cu caracter de spionaj”;
- **Biroul secretariat**;
- **Grupa de legătură cu Ministerul Poștelor și Telecomunicațiilor.**

La 1 aprilie 1968, din dorința de a se unifica activitățile de descoperire a celor care redactau anonime cu conținut ostil la adresa regimului, la Direcția a XII-a au fost transferate Serviciul V din Direcția I și Biroul 3 din I.S.M.B. – care aveau atribuții similare. Cu personalul transferat, a fost creat Serviciul IV – *Conducerea activității de identificare a autorilor de manifeste, inscripții și scrisori dușmănoase*, care era prevăzut cu două birouri și 26 de posturi²⁵⁹.

În aprilie 1968, Direcția a XII-a s-a transformat în Direcția a IX-a, la 19 aprilie 1972 în Direcția a VI-a, iar la 1 august 1973 a devenit **Unitatea Specială „S”**.

O perioadă îndelungată, această unitate a avut aceeași conducere: șef direcție gen.-mr. Bucur Nicolae (1 martie 1968-1980), ajutat de doi locuitori: lt.-col. Marinescu Constantin (1 aprilie 1968-1980) și lt.-col. Constantinescu Vasile (1 aprilie 1968²⁶⁰-1985).

În 1967, **Direcția a XIII-a** avea următoarea structură²⁶¹:

- **Serviciul I**, compus din patru secții, se ocupa cu cercetarea și proiectarea aparatului electronic (aparate de emisie și recepție și amplificatori – folosite inclusiv pentru a ține legătura cu agentura din exterior) și studia modalitățile de aplicare a televiziunii la munca de Securitate (Secția 4);
- **Serviciul II**, format din patru secții și un birou de desen și condus de un locuitor al șefului direcției, avea sarcini diverse: cerceta și proiecta aparatul acustică și magnetofone; construia prototipuri de aparate și dispozitive electronice proiectate de Serviciul I (necesare pentru munca de T.O.,

²⁵⁸ A.C.N.S.A.S., fond Documentar, dosar nr. 12.596, ff. 64-67.

²⁵⁹ Idem, fond M.A.I. - D.M.R.U., inv. nr. 7.387, dosar nr. 6, f. 43.

²⁶⁰ Prin Ordinul C.S.S. nr. 1.869 a fost numit în funcția de locuitor al șefului direcției și șef al Serviciului II - idem, inv. nr. 7.388, dosar nr. 6, nenumărat.

²⁶¹ Idem, fond Documentar, dosar nr. 12.596, ff. 71-75.

omologate de către Direcția a IX-a, care stabilea în ce măsură ele erau folosite); construia în serie aparatura electronică după prototipurile omologate (microfoane, emițători, amplificatori, receptori, centrale de interceptare, instalații telefonice protejate contra ascultării, căști, aparatură de alarmare etc.). Secția a II-a se documenta asupra modalităților de folosire a mașinilor electronice de calcul și evidență pentru automatizarea muncii M.A.I., după dotarea Securității cu această aparatură urmând să asigure exploatarea și întreținerea ei;

- **Serviciul III**, cu o secție și două birouri, cerceta, proiecta și construia aparatura de mecanică fină și foto, axându-se în general pe aparatura foto de dimensiuni mici și pe realizarea dispozitivelor de mascare a acestora;
- **Serviciul IV** se ocupa cu documentarea științifică de specialitate (studiind mai ales publicațiile și lucrările străine) și propunea procurarea din străinătate a diverselor modele și prototipuri de interes pentru munca de Securitate;
- **Serviciul V**, compus din trei secții și condus de un locuitor al șefului direcției, avea atribuții de înzestrare a unităților de securitate cu aparatură de transmisiuni, cifru, chimică, foto etc., din țară sau din import, având și sarcina de a „prospecta piața externă pentru a cunoaște cele mai noi realizări în domeniul de aparatură ce interesează organele de Securitate și va procura modelele în vederea asimilării lor”;
- **Secretariat.**

În vara anului 1967, conducerea D.G.T.O.Î. s-a lovit de probleme serioase în ceea ce privește încadrarea cu personal calificat a Direcției a XIII-a. Era nevoie de ingineri, tehnicieni și economiști, specialități care erau greu de găsit printre angajații Securității din acel moment. Așa se și explică faptul că în 1967 efectivele unității se ridicau la numai 38% din necesarul prevăzut în organigramă²⁶².

Transformată în aprilie 1968 în Direcția a X-a, la 21 noiembrie 1968 unitatea s-a reorganizat în Institutul de Cercetări și Proiectări de Tehnică de Specialitate (I.C.P.T.S.), având ca obiect „cercetarea, proiectarea, executarea de prototipuri și serii de aparatură tehnică de specialitate necesară pentru dotarea unităților Consiliului Securității Statului”. Pentru îndeplinirea acestor atribuții, I.C.P.T.S. avea în subordine sectoare de prototipuri și fabricație. De asemenea, Institutul putea colabora și cu cadre de specialitate din alte unități științifice, economice și de producție din țară, dar numai „peste programul lor de muncă”. Fiind o unitate militară din cadrul C.S.S., Institutului nu i se aplicau anumite prevederi legale referitoare la institutele de cercetări²⁶³. La înființare, Institutul avea 149 posturi: 116 ofițeri, 31 subofițeri și doi angajați civili²⁶⁴.

În aprilie 1972, I.C.P.T.S. a fost unificat cu U.M.P.S., formând împreună Direcția a VII-a, redenumită Unitatea Specială „P” la 1 august 1973.

Vreme îndelungată unitatea a fost condusă de col. Geartu Istifie (1968-1985), ajutat de doi locuitori. În momentul creării U.S. „P”, șeful U.M.P.S., col. Simion Niculin, a fost numit locuitor al col. Geartu.

²⁶² *Ibidem*, f. 57.

²⁶³ A.C.N.J., fond C.T.S., Secția Literatură militară și documente secrete, dosar nr. 64/1972, ff. 157-158.

²⁶⁴ A.C.N.S.A.S., fond M.A.I. - D.M.R.U., inv. nr. 7.387, dosar nr. 6, f. 209.

Unitatea Specială „R” a fost înființată la 1 august 1973, prin transformarea fostului Serviciu „B” Transmisiuni, și cumula întreaga activitate desfășurată de Securitate pe linie de transmisiuni speciale. Această structură a fost condusă mulți ani de col. Plăpcianu Iuliu (1 iulie 1969-1 iunie 1980)²⁶⁵. La începutul anilor '70, adjunct al șefului unității a fost col. Scatula Mihai²⁶⁶. La 1 octombrie 1977, mr. Danciu Victor a fost numit locuitor al comandantului U.S. „R”, anterior ofițerul deținând funcțiile de șef al Secției rețele telefonice și telegrafice guvernamentale (1972-1974) și șef serviciu (1 oct. 1974-1977) în cadrul aceleiași unități²⁶⁷. În perioada 1976-1984, funcția de șef al Biroului de transmisiuni radiotelegrafice cifrate și telex din cadrul unității a fost deținută de lt.-col. Mărăcine Stelian²⁶⁸.

Serviciul „A” Contrainformații Radio, compus dintr-o secție și patru birouri, asigura legătura radio între unitățile de Securitate, se ocupa cu descoperirea radiostațiilor ilegale și le controla pe cele legale. De asemenea, avea și atribuția de a controla prin sondaj emisiunile posturilor de radio străine, „în scopul descoperirii acelor stații folosite în scopuri dușmănoase”²⁶⁹. A fost condus de lt.-col. Șerbănescu Romeo (1965-1970), secondat de lt.-col. Iliș Vasile. În 1967, serviciul era încadrat cu 81 ofițeri, un subofițer și doi angajați civili, proveniți de la fostul Serviciu „B”, iar la 1 ianuarie 1969 statul de organizare a fost suplimentat cu 103 posturi²⁷⁰.

Direcția Generală a Serviciilor și Înzestrării (D.G.S.Î.) a fost înființată în **aprilie 1968**, fiind compusă din: Direcția Serviciilor și Înzestrării, Direcția Financiară, Serviciul Control Financiar Intern (C.F.I.), Secția Personal și Secția Învățământ. În **august 1973**, D.G.S.Î. s-a transformat în **Comandamentul Serviciilor și Înzestrării** (C.S.Î.), incluzând și Serviciul Central de Planificare.

D.G.S.Î./C.S.Î. aveau atribuții ce vizau în general aspectele financiare ale M.I.: întocmeau planurile anuale de venituri și cheltuieli, avizau toate documentele ce presupuneau efectuarea de plăți, exercitau controlul financiar preventiv etc.²⁷¹. La înființare, statul de organizare al D.G.S.Î. cuprindea 281 posturi, cărora li se adăugau 755 angajați de la alte unități subordonate direct (697 persoane numai de la Serviciul administrativ-aparat central)²⁷².

Această unitate centrală s-a aflat sub conducerea col. Motorga Petre (1968-iunie 1974), urmat de col. Amohnoae Epifanie (iunie 1974-1976)²⁷³.

Direcția Serviciilor și Înzestrării, creată în **aprilie 1968**, era compusă din: Serviciul planificare-dotare, Serviciul construcții-cazarmare, Serviciul special, Serviciul A.G.T., Serviciul intendență, Serviciul transport și Serviciul sanitar. Avea un efectiv de 78 ofițeri, nouă subofițeri și 110 angajați civili²⁷⁴. În subordinea acestei direcții se afla și o structură aparte, Serviciul administrativ-aparat central, care deservea doar structurile

²⁶⁵ <http://www.stsnet.ro/>, consultat la 14 martie 2009.

²⁶⁶ *Securitatea...*, vol. II, p. 199.

²⁶⁷ A.C.N.S.A.S., fond Documentar, dosar nr. 13.313, vol. 2, f. 348.

²⁶⁸ *Ibidem*, f. 32.

²⁶⁹ Idem, dosar nr. 12.596, f. 77.

²⁷⁰ Idem, fond M.A.I. - D.M.R.U., inv. nr. 7.387, dosar nr. 6, f. 203.

²⁷¹ Idem, fond Documentar, dosar nr. 13.221, vol. 2, ff. 33-37.

²⁷² Idem, dosar nr. 88, vol. 3, partea a II-a, f. 313.

²⁷³ Detalii biografice în *Securitatea...*, vol. II, pp. 202-204.

²⁷⁴ A.C.N.S.A.S., fond Documentar, dosar nr. 88, vol. 3, partea a II-a, f. 308.

C.S.S. din București. D.S.Î. a fost condusă de col. Amohnoae Epifanie (1968-iunie 1974), locuitorii săi fiind următorii ofițeri: col. Teodoru (Teodor) Dumitru (1968-1972), col. Anghelescu Nicolae (1969-1970) – înlocuit de col. Balmuș Neculai (1972-1975), mr. Selea Carol (1969-1972) și col. Dascălu Eugeniu (1972-1975), care era și șef al Serviciului Administrativ.

Direcția Financiară avea, în 1968, următoarea structură internă: Serviciul plan financiar și contabilitate, Serviciul drepturi personal, Serviciul pensii și Biroul C.I.S. Aceste compartimente erau încadrate cu 12 ofițeri și 33 subofițeri. Din 1972 unitatea și-a schimbat numele în Direcția Financiară și C.F.I., incluzând și Serviciul C.F.I. A fost condusă de col. Nănescu Victor (1968-31 mai 1972), apoi de col. Chițica Nicolae (1 iunie 1972²⁷⁵-1974), locuitori fiind col. Jianu Ionel (1975-1976) și col. Frateș Ion (1 iunie 1972-1976).

Serviciul C.F.I. verifica gestiunea materială și financiară a tuturor unităților de Securitate, inclusiv corectitudinea utilizării fondurilor C.I.S. de către ofițerii de Securitate²⁷⁶. Avea un efectiv de 26 cadre și a fost condus de col. Jianu Ionel (1969-1972). La 1 iunie 1972, a fost instalată o nouă conducere, col. Nănescu Victor fiind numit șef al Serviciului, iar col. Jianu Ionel și lt.-col. Nistor Mihai-Mircea, adjuncții săi²⁷⁷.

Serviciul Central de Planificare a fost condus de col. Anghelescu Neculai (numit la 1 iunie 1972), ajutat de lt.-col. Licurici Constantin și mr. Cojol Tudorel²⁷⁸. În 1973, conducerea serviciului a fost preluată de lt.-col. Licurici Constantin.

2. Direcții centrale

Succesive schimbări de titulatură a cunoscut și direcția centrală care se ocupa cu filajul și investigațiile. Fosta Direcție a VII-a s-a transformat în **ieul 1967 în Direcția a IX-a Filaj și Investigații**, în aprilie 1968 a primit numele de Direcția a XII-a, la 19 aprilie 1972 a revenit la numele de Direcția a IX-a, iar la 1 august 1973 a fost denumită **Unitatea Specială „F”**.

Din vara anului 1967, structura direcției a fost următoarea²⁷⁹:

- **Serviciul I**, format din 14 birouri, încadrate cu 233 ofițeri, se ocupa cu filajul personalului diplomatic al statelor capitaliste;
- **Serviciul II**, cu opt birouri, răspundea de filajul și plasarea vizitatorilor români și străini ai ambasadelor și legațiilor capitaliste;
- **Serviciul III**, cu 11 birouri, avea sarcina de a asigura filajul vizitatorilor străini veniți temporar în România (comercianți, turiști, delegații culturale și sportive);
- **Serviciul IV**, compus din 10 birouri, se ocupa cu filajul cetățenilor români urmăriți de unitățile informativ-operative;
- **Serviciul V**, cu opt birouri, răspundea de activitatea de investigații;
- **Serviciul VI** avea atribuții administrative și gestiona mijloacele auto folosite pentru filaj;
- **Biroul pază C.D.**, răspundea de paza și filajul ambasadelor și locuințelor diplomaților statelor capitaliste;

²⁷⁵ Idem, fond M.A.I. - D.M.R.U. inv. nr. 7.397, dosar nr. 26, f. 6.

²⁷⁶ Idem, fond Documentar, dosar nr. 88, vol. 3, partea a II-a, f. 174.

²⁷⁷ Idem, fond M.A.I. - D.M.R.U., inv. nr. 7.397, dosar nr. 26, f. 11.

²⁷⁸ *Ibidem*, f. 7.

²⁷⁹ Idem, fond Documentar, dosar nr. 12.596, ff. 96-100.

- Secția personal;
- Biroul învățământ;
- Biroul îndrumare și control;
- Biroul secretariat;
- Cabinetul medical.

Întrucât printre atribuțiile acestei direcții se afla și supravegherea persoanelor care vizitau ambasadele străine din România, la 1 iulie 1969 s-a decis trecerea în subordinea sa a Compartimentului Pază ambasade (cu 83 posturi) – aflat până atunci la Direcția a XI-a²⁸⁰ – foarte probabil angajații acestei structuri fiind folosiți și pentru scopuri informative.

Efectivele U.S. „F” și ale serviciilor corespondente din teritoriu au fost stabilite prin Ordinul M.I. nr. 4.227 din 1 iulie 1974. În plan teritorial au fost create servicii de filaj doar în cadrul inspectoratelor M.I. din județele cu o populație numeroasă și o importanță economică mai ridicată. Aceste servicii de filaj deserveau și un număr de alte două-trei județe din zonă. Spre exemplu, Serviciul de filaj din cadrul I.J. Dolj răspundea și de județele Gorj, Mehedinți și Olt. Ulterior, inspectorii șefi din unele județe în care nu ființau compartimente de filaj au solicitat crearea acestora, însă cererile lor au fost respinse, pe motiv că nu erau justificate din punct de vedere operativ²⁸¹.

În iulie 1967 la conducerea Direcției a IX-a a fost păstrat gen.-mr. Rusu Emanoil (deținea funcția din 13 iulie 1964), care a fost însă mutat la începutul anului 1968 ca șef al Direcției Securității Orașului București. Prin urmare, la 1 ianuarie 1968 șef al Direcției a IX-a a fost numit gen.-mr. Kovács Pius, care a fost schimbat din funcție la 1 mai 1970, întrucât „în activitatea sa s-au manifestat și o serie de deficiențe”, deși avea o vechime remarcabilă în acest domeniu (încă din anul 1952 fusese numit locțiitor al șefului direcției)²⁸². Conducerea Direcției a XII-a a fost preluată de col. Grigore Gheorghe (1 mai 1970-1980), fost șef al I.S.J. Hunedoara.

Conform organigramei, șeful direcției era secondat de patru locțiitori, dintre care trei conduceau direct și un serviciu. Printre deținătorii acestor funcții s-au numărat: col. Kiss Vasile (1 ianuarie 1962-30 septembrie 1970)²⁸³, col. Muleșiu Nicolae (1969-31 august 1970), lt.-col. Stanciu Ion (1969-31 august 1970), col. Băleanu Gheorghe (31 august 1970-1971), lt.-col. Odociuc Gheorghe (din 31 august 1970)²⁸⁴, lt.-col. Istrate Dumitru (din 15 mai 1971)²⁸⁵, col. Friptu Ion (1 iunie 1972²⁸⁶-1975).

Alți ofițeri cu funcții de conducere: col. Marin Constantin – șef Serviciu I (1971), col. Serghei Gheorghe – șef Serviciu II (1969-1971), col. Friptu Ioan – șef Serviciu III (1971-1972) și șef Serviciu V (din 1972), lt.-col. Istrate Dumitru – șef Serviciu IV (1968-15 mai

²⁸⁰ Idem, fond M.A.I. - D.M.R.U., inv. nr. 7.387, dosar nr. 6, f. 290.

²⁸¹ Spre exemplu, la 17 octombrie 1975 șefii I.J. Olt și I.J. Teleorman au cerut înființarea unor astfel de structuri în județele lor, dar nici una dintre solicitări nu a fost aprobată. Pentru a-și justifica refuzul, șeful U.S. „F”, gen.-mr. Grigore Gheorghe, arăta faptul că la I.J. Olt în anul 1974 au fost executate doar 35 acțiuni de filaj, totalizând 101 zile, iar în primele 8 luni din anul 1975 s-au desfășurat 28 acțiuni, cu 103 zile - idem, fond Documentar, dosar nr. 92, vol. 19, f. 5.

²⁸² Mai exact, Kovács Pius avea „ieșiri necontrolate” față de subordonați, nereușind să impună o disciplină fermă în direcție, motiv pentru care multe cadre din respectiva unitate se făceau vinovate de comiterea unor abateri. După schimbarea din funcție, Kovács Pius a fost numit consilier la Corpul de Control al C.S.S., ulterior al ministrului, de unde a fost trecut în rezervă la data de 17 iunie 1974 - idem, fond Cadre, dosar nr. 40, f. 2.

²⁸³ Idem, dosar nr. 39, f. 15.

²⁸⁴ Idem, fond Documentar, dosar nr. 13.332, vol. 1, f. 601.

²⁸⁵ Idem, fond M.A.I. - D.M.R.U., inv. nr. 7.385, dosar nr. 7, nenumărat.

²⁸⁶ Idem, dosar nr. 7.397, vol. 26, f. 351.

1971), lt.-col. Petrof Gheorghe – adjunct șef Serviciu V (1971), lt.-col. Iamandi Constantin – șef Serviciu Cadre și Învățământ (1975-1980)²⁸⁷, lt.-col. Marcu Ioan – șef secție (1971), lt.-col. Marin Ilie – șef secție și secretar al Comitetului de partid din unitate (1971)²⁸⁸.

În statul de organizare aprobat la 1 decembrie 1967, Direcției a IX-a îi erau alocate 1.479 posturi: 1.325 ofițeri, 53 subofițeri și 101 angajați civili²⁸⁹. La 1 ianuarie 1969 schema de încadrare a fost redusă la 1.302 posturi (1.127 ofițeri, 65 subofițeri și 110 angajați civili)²⁹⁰.

În toamna anului 1967 a avut loc o reorganizare a **Direcției a X-a Anchetă**, pe următoarea structură²⁹¹:

- **Serviciul I:** ancheta cazurile trimise de D.G.I.I.;
- **Serviciul II:** ancheta cazurile remise de D.G.C.;
- **Serviciul III** coordona și controla compartimentele de anchete din regiuni (având și obligația de a studia toate dosarele trimise din teritoriu în vederea aprobării pentru arestare sau trimitere în instanță);
- **Secția IV** Închisori;
- **Biroul Operații** răspundea la nivel central de arestări, percheziții, cercetări, mijloacele T.O. din aresturi etc.;
- **Biroul probleme speciale și secretariat.**

Din aprilie 1968, structura de anchete și-a continuat activitatea sub denumirea de **Direcția a XIII-a Cercetări penale**, având aceeași organizare ca și fosta Direcție a X-a. La 1 ianuarie 1969 s-a decis însă modificarea organigramei unității, întrucât s-a constatat că numărul cazurilor trimise pentru anchetă de către D.G.C. era foarte redus în comparație cu cele ale D.G.I.I., ceea ce făcea ca ofițerii de la Serviciul II să aibă o activitate foarte lejeră, în timp ce colegii lor de la Serviciul I erau copleșiți de sarcini. În consecință, s-a luat măsura comasării Serviciului I cu Serviciul II. Totodată, ofițerii de la fostul Serviciul III – devenit acum Serviciul II – care coordonau și controlau activitatea de anchete din județe, au primit și sarcina de a lucra direct cazurile de anchetă mai importante din teritoriu²⁹².

La 10 septembrie 1971, Direcția a XIII-a s-a transformat în **Serviciul Cercetări penale**, în aprilie 1972 avea să revină la rangul de direcție, sub numele de Direcția a X-a, fiind redenumită Direcția a VI-a la 1 august 1973.

În 1967, Direcția a X-a avea 111 angajați: 52 ofițeri, 35 subofițeri și 24 angajați civili²⁹³, organigrama fiind redusă în aprilie 1968 la 106 posturi: 47 ofițeri, 36 subofițeri și 23 angajați civili²⁹⁴.

Tot în anul 1967, în organigrama direcției au fost prevăzute două funcții de locuitori ai șefului unității, ofițeri care dețineau în același timp și pozițiile de șef ale Serviciul I, respectiv II. La 1 ianuarie 1969 una dintre aceste funcții a fost desființată, iar

²⁸⁷ Idem, fond Documentar, dosar nr. 13.313, vol. 4, f. 79.

²⁸⁸ *Securitatea...*, vol. II, p. 158.

²⁸⁹ A.C.N.S.A.S., fond M.A.I. - D.M.R.U., inv. nr. 7.387, dosar nr. 6, f. 25.

²⁹⁰ *Ibidem*, f. 205.

²⁹¹ Idem, fond Documentar, dosar nr. 12.596, ff. 106-110.

²⁹² *Ibidem*, f. 102.

²⁹³ *Ibidem*, f. 110.

²⁹⁴ Idem, fond M.A.I. - D.M.R.U., inv. nr. 7.387, dosar nr. 6, f. 201.

locuitorul a fost degrevat și de alte sarcini concrete de conducere, el având atribuții de coordonare a compartimentelor.

La 21 iulie 1967, la conducerea Direcției a X-a a fost numit col. Ardeleanu Filimon, un ofițer cu o îndelungată carieră în procuratura militară și civilă²⁹⁵. Pentru a suplini lipsa acestuia de experiență în ceea ce privește tipologia anchetelor desfășurate de Securitate, au fost încadrați mai mulți ofițeri superiori care lucraseră în fosta Direcție Anchete, dar fuseseră implicați mult mai puțin în abuzurile comise. Unul dintre aceștia a fost locuitorul șefului direcției, col. Alexandrescu Gheorghe (George), un ofițer cu o îndelungată activitate pe linie de anchete²⁹⁶. Pentru încadrarea cu personal a Direcției a XIII-a au fost preferați ofițeri cu o bună pregătire juridică, fiind întărită totodată și supravegherea de către procuratură a cazurilor trimise în instanță, pentru a nu se încălca cadrul legal²⁹⁷.

La 6 mai 1970, col. Ardeleanu a fost schimbat din funcție, ofițerul fiind trimis la Procuratura R.S.R. Funcția sa a fost preluată de col. Alexandrescu George, care a decedat însă peste numai un an, într-un accident de circulație petrecut în condiții suspecte²⁹⁸. În aceste condiții, funcția a fost încredințată gen.-mr. Șerban Dumitru (1 mai 1972²⁹⁹-31 august 1973), fostul șef al Direcției Personal și Învățământ din M.A.I.³⁰⁰. Ulterior, poziția de șef al Direcției a VI-a fost preluată de col. Vasile Gheorghe (1 septembrie 1973-1989), care din iunie 1972 fusese adjunctul șefului acestei direcții.

În ceea ce privește problemele de cadre și învățământ, trebuie precizat faptul că **între anii 1967-1970** au existat două direcții separate: **Direcția Personal și Direcția Învățământ**. La **1 mai 1970**, acestea au fost unificate sub numele de **Direcția Personal și Învățământ**, care la **19 aprilie 1972** s-a transformat în **Direcția Cadre și Învățământ**. Această direcție avea sarcina de a aplica politica de cadre a P.C.R. în M.I., ocupându-se cu selecționarea și pregătirea angajaților din minister. Regulamentul de organizare și funcționare a acestei direcții a fost aprobat de Biroul Executiv al Consiliului de Conducere al M.I. în ședința din 9 ianuarie 1975. Pentru început, acest regulament se aplica doar experimental, urmând ca el să fie definitivat până la 1 iunie 1976, pentru remedierea eventualelor probleme apărute.

²⁹⁵ Col. Ardeleanu fusese procuror militar șef la Procuratura Militară Oltenia (1958-1962) și procuror șef la Procuratura Regiunii Oltenia (1962-1967). La 18 august 1969 a fost avansat la gradul de general-maior. Detalii privind biografia acestuia a se vedea în A.C.N.S.A.S., fond Cadre, dosar nr. 45.

²⁹⁶ Col. Alexandrescu Gheorghe a activat în cadrul Direcției Anchete încă din anul 1948, deținând mai multe funcții de conducere, printre care și pe aceea de șef al Serviciului IV (1957).

²⁹⁷ I. Gal, *op. cit.*, p. 93.

²⁹⁸ Gen.-mr. Neagu Cosma susține că, în anul 1971, Alexandrescu participase la ancheta efectuată în cazul asasinării la Poiana Brașov a soției col. Perianu, ofițer superior din cadrul D.G.I.E. Se pare că ancheta a fost mușamalizată de gen.-lt. Doicaru, pentru a se evita implicarea col. Perianu, dar ofițerii Direcției Cercetări Penale nu erau convingși de nevinovăția acestuia. Conform lui Cosma, după „finalizarea” cazului, col. Alexandrescu „fusese convocat la Brașov de generalul Doicaru pentru a i se înmâna «Steaua Republicii», dar, la întoarcere spre casă, pe Valea Prahovei, din neatenția șoferului, autoturismul s-a dezagregat și o dată cu el și Alexandrescu” - Neagu Cosma, *Cum a fost posibil? Cărțița Pacepa*, București, Editura Paco, f.a., p. 80.

²⁹⁹ A.C.N.S.A.S., fond M.A.I. - D.M.R.U., inv. nr. 7.397, dosar nr. 26, f. 17.

³⁰⁰ Gen.-mr. Șerban Dumitru, care urmasă în anii 1956-1957 un curs de specializare la Moscova, a deținut mai multe funcții de conducere în aparatul politic al Miliției, iar în anul 1961 a fost numit șef al Direcției Cercetări Penale a Miliției. În 1968, a preluat funcția de șef al Direcției Personal a M.A.I., iar la 9 iunie 1970 pe cea de șef al Direcției Personal și Învățământ a M.A.I. (odată cu fuziunea direcțiilor respective din cadrul M.A.I.). Detalii asupra biografiei gen.-mr. Șerban Dumitru a se vedea în A.N.I.C., fond C.C. al P.C.R., Secția Administrativ-Politică, dosar nr. 22/1972, ff. 10, 80-81, precum și în A.C.N.S.A.S., fond Cadre, dosar nr. 65.

Direcția Cadre și Învățământ răspundea de asigurarea necesarului de cadre, efectua studii privind dinamica de efective, compoziția și pregătirea angajaților M.I., coordona și controla activitatea de selecționare a cadrelor, stabilea necesarul anual de încadrări directe, precum și necesarul anual de candidați pentru admiterea în instituțiile militare de învățământ, centraliza și analiza datele privind starea disciplinară în unitățile M.I., analiza propunerile de recompensare a cadrelor, răspundea de perfecționarea profesională a aparatului, organiza instruirea cadrelor de rezervă, organiza examenele de grad etc. În acest sens, direcția colabora cu instituțiile civile de învățământ superior, cu Institutul de Perfecționare a Cadrelor din cadrul Academiei „Ștefan Gheorghiu” și cu Ministerul Educației și Învățământului. La majoritatea unităților centrale și teritoriale ale M.I. funcționau servicii, secții sau birouri de cadre și învățământ, iar în celelalte unități existau doar unul sau mai mulți angajați care se ocupau cu aceste probleme. Numirea și eliberarea din funcție a tuturor ofițerilor din unități se putea face numai cu avizul Direcției Cadre și Învățământ, care își păstra astfel controlul asupra întregii activități de care răspundea.

La înființare, **Direcția Învățământ** avea o structură formată din:

- **Serviciul I Școli;**
- **Serviciul II Învățământ de specialitate, limbi străine și pregătire militară în unități;**
- **Serviciul III Materiale de învățământ;**
- **Grupa de instructori** care răspundea de organizarea examenelor de grad și de pregătirea cadrelor în învățământul de stat;
- **Biroul secretariat**³⁰¹.

Direcția Învățământ era condusă de un șef, ajutat de un locuitor, și avea 45 de posturi (38 ofițeri, doi subofițeri și cinci angajați civili)³⁰². La 1 februarie 1968, prin Ordinul C.S.S. nr. 3.005, Serviciul II și-a schimbat denumirea în Învățământ de specialitate și limbi străine în unități, iar Serviciul III a devenit Serviciul IV. În plus, a fost înființat **Serviciul III Pregătire de luptă**, cu 17 posturi: 12 ofițeri, doi subofițeri și trei angajați civili³⁰³.

Direcția Personal era compusă din trei servicii și un birou³⁰⁴:

- **Serviciul I Verificarea personalului:** verifica propunerile de încadrare pentru unitățile care nu aveau organe de personal și analiza propunerile pentru celelalte unități; întocmea propunerile de promovare în funcții ale cadrelor din nomenclatura C.S.S.; analiza propunerile de trecere în rezervă, înaintare și retrogradare în/din grad; selecționa candidații pentru școlile și cursurile de Securitate;
- **Serviciul II Evidență:** ținea evidența întregului personal al C.S.S.; întocmea dosarele pentru pensionări și actele pentru decorații, legitimații, cărți de muncă pentru angajați civili, foto; ținea evidența cadrelor din rezervă;
- **Serviciul III Control și îndrumare:** urmărea aplicarea și respectarea formelor legale în ceea ce privește promovarea cadrelor; controla și îndruma șefii de unități și organele de personal pentru aplicarea normelor în domeniu;

³⁰¹ Idem, fond Documentar, dosar nr. 12.596, ff. 117-121.

³⁰² Idem, fond M.A.I. - D.M.R.U., inv. nr. 7387, dosar nr. 6, ff. 2, 4.

³⁰³ *Ibidem*, ff. 34-35.

³⁰⁴ Idem, fond Documentar, dosar nr.12.596, ff. 114-116.

- **Biroul secretariat.**

Direcția Personal avea 44 posturi³⁰⁵, iar șeful unității era ajutat de către un singur loctiitor.

După unificarea Direcției Personal cu Direcția Învățământ, organigramele au cunoscut modificări de substanță. Direcția Cadre și Învățământ era subdivizată în trei servicii (Serviciul I cadre, Serviciul II învățământ și Serviciul III evidență cadre active și de rezervă), fiecare dintre acestea fiind coordonat de către unul din cei trei loctiitori ai șefului direcției. Serviciul I îndeplinea atribuțiile pe linia selecționării, încadrării, verificării, promovării, transferării, trecerii în rezervă și retrogradării cadrelor M.I. Pentru o lungă perioadă, acest compartiment a fost condus de col. Bocșe Iosif (1959-1989), cu un scurt intermezzo în perioada 1972-1974, când în fruntea lui s-a aflat col. Timofte Constantin. Serviciul II răspundea de pregătirea și perfecționarea angajaților ministerului, iar Serviciul III asigura organizarea evidenței cadrelor militare active și de rezervă, precum și a angajaților civili din M.I.³⁰⁶.

La **1 octombrie 1971**, în cadrul Direcției Personal și Învățământ a fost înființat **Serviciul de învățământ politico-ideologic**, constituit în baza hotărârii Secretariatului C.C. al P.C.R. din septembrie 1971³⁰⁷. Acesta avea atribuții ce vizau desfășurarea în bune condiții a propagandei de partid în rândul angajaților M.I. Conform Regulamentului de organizare și funcționare, acest serviciu „desfășoară activitate pentru ridicarea continuă a conștiinței socialiste a cadrelor și educarea acestora în spiritul dragostei și devotamentului nemărginit față de patrie, partid și popor, al îndeplinirii ireproșabile a sarcinilor și misiunilor încredințate”³⁰⁸. Era încadrat cu 34 posturi, din care 27 ofițeri, și a fost condus de col. Frost Neculai (1974-1975).

În iulie 1967, în funcția de șef al Direcției Învățământ a fost numit lt.-col. Vlad Iulian³⁰⁹, în timp ce Direcția Personal a fost condusă de lt.-col. Achimescu Vasile (1968-30 aprilie 1970). La 1 mai 1970, când cele două direcții au fost unificate, funcția de șef al Direcției Personal și Învățământ a fost preluată de lt.-col. Vlad Iulian, loctiitorii săi fiind col. Simionescu Aurel (1 martie 1968³¹⁰-1978), col. Bucurescu Gianu (15 martie 1968³¹¹-1978), col. Arsu Vasile (15 martie 1968³¹²-31 mai 1972), lt.-col. Rușeți Ioan³¹³ (1 iunie 1972) și col. Frost Neculai (1 iunie 1972), care era și șef al Serviciului IV³¹⁴.

După Iulian Vlad, conducerea Direcției Cadre și Învățământ a fost deținută de col. Moise Vasile (1 iunie 1974 – 30 aprilie 1977) și gen.-mr. Geică Constantin (1 mai 1977 –

³⁰⁵ Idem, fond M.A.I. - D.M.R.U., inv. nr. 7.387, dosar nr. 6, ff. 2, 4.

³⁰⁶ Idem, fond Documentar, dosar nr. 12.595, vol. 2, ff. 49-54.

³⁰⁷ Idem, fond M.A.I. - D.M.R.U., inv. nr. 7.394, dosar nr. 1, f. 144.

³⁰⁸ Idem, fond Documentar, dosar nr. 13.221, vol. 2, f. 23.

³⁰⁹ A se vedea biografia gen.-mr. Vlad Iulian în A.N.I.C., fond C.C. al P.C.R., Secția Administrativ-Politică, dosar nr. 22/1972, ff. 86-87 și Dumitru Lăcătușu, *General-colonel Iulian Vlad. O biografie*, în „Caietele C.N.S.A.S.”, nr. 13 (1/2014), pp. 235-254.

³¹⁰ A fost numit în funcția de loctiitor al șefului Direcției Personal și șef al Serviciului Verificării Personalului prin Ordinul C.S.S. nr. 1.741 - A.C.N.S.A.S., fond M.A.I. - D.M.R.U., inv. nr. 7.388, dosar nr. 5, nenumerotat.

³¹¹ A fost numit în funcția de șef al Direcției Învățământ și șef al Serviciului I din acea direcție prin Ordinul C.S.S. nr. 1.777 - *ibidem*.

³¹² A fost numit în funcția de loctiitor al șefului Direcției Învățământ și șef al Serviciului III din acea direcție prin Ordinul C.S.S. nr. 1.778 - *ibidem*.

³¹³ Lt.-col. Rușeți condusesse, din 14 noiembrie 1967, Direcția Învățământ din M.A.I. - A.N.I.C., fond C.C. al P.C.R., Secția Administrativ-Politică, dosar nr. 15/1967, f. 41.

³¹⁴ A.C.N.S.A.S., fond M.A.I. - D.M.R.U., inv. nr. 7.397, dosar nr. 26, f. 13.

18 septembrie 1978). Acesta cumula și funcția de prim-secretar al Comitetului de partid din M.I.³¹⁵.

Trebuie făcută precizarea că, în afara acestei Direcții Cadre și Învățământ, în cadrul C.S.S., M.A.I. și apoi al M.I. au funcționat mai multe școli și centre militare de pregătire a cadrelor, cu precădere a celor de Securitate și Miliție. Toate aceste structuri funcționau ca unități independente, dar aveau o strânsă colaborare cu direcția centrală de profil amintită anterior.

Principalele școli și centre de pregătire a cadrelor care au funcționat în cadrul M.I.:

1. **Școala militară de ofițeri activi de Securitate de la Băneasa**, înființată în anul 1952. În 1968 a preluat și pregătirea cursanților de la Școala de filaj și investigații, care s-a desființat, precum și ofițerii care se pregăteau pe linie de Trupe de Securitate³¹⁶. La 1 iulie 1972, prin Ordinul M.I. nr. 4.045, a fuzionat cu Școala militară de ofițeri de Miliție, constituindu-se Școala militară de ofițeri activi a M.I., care va funcționa până în 1989³¹⁷. La 1 ianuarie 1975 a absorbit și Școala de pregătire și perfecționare ofițeri cunoscători de limbi străine.

Școala era condusă de un șef, ajutat de patru locuitori. La conducerea școlii s-au aflat: mr. Mazilu Dumitru (până la 22 septembrie 1967), gen.-mr. Budișteanu Nicolae (22 septembrie 1967³¹⁸-1 august 1973), gen.-mr. Cosma Neagu (1 august 1973-1 mai 1974), col. Cristocă (mai-iunie 1974), gen.-mr. Vlad Iulian (iunie 1974-1977). Locuitorii comandantului acestei școli au fost: col. Popa Dumitru, care deținea și funcția de secretar al Comitetului de partid din unitate (1 noiembrie 1968-1974)³¹⁹, col. Burghilea Vasile (1969-1970), lt.-col. Bărbulea Ion (1969-1970), cpt. Lupulescu Dumitru (1969-1970), în timp ce în 1969 funcțiile de șefi de catedră erau deținute de: lt.-col. Istodor Ion, lt.-col. Bolohan Ion și lt.-col. Neagu Stan³²⁰.

2. **Școala de pregătire și perfecționare a ofițerilor D.G.I.E./D.I.E. de la Brănești**. Era încadrată cu 64 persoane: 28 ofițeri, nouă subofițeri și 27 angajați civili³²¹. Comandanți ai acestei școli au fost col. Ștefănescu D. (1968-1969) și gen.-mr. Marcarian Dinar (1969-1973)³²².

3. **Școala de pregătire și perfecționare ofițeri cunoscători de limbi străine**, înființată la 20 iunie 1968, ce înlocuia Școala de ofițeri nr. 3. Aici erau perfecționați ofițerii care cunoșteau limbile engleză, franceză și germană, iar în raport cu nevoile informativ-operative ale Securității, dar și cu aptitudinile ofițerilor, se predau și alte limbi străine. Unitatea a fost condusă de mr. Popescu Stelian (1968) și col. Arsu Vasile (1974). În 1975 a fost înglobată în Școala de la Băneasa.

4. **Centrul de Cercetări Psiho-Fiziologice** pentru munca operativă, cu sediul în București. Unitatea a fost înființată la 10 septembrie 1971³²³ și inițial avea un efectiv de

³¹⁵ A.C.N.S.A.S., fond Cadre, dosar nr. 26, f. 13.

³¹⁶ În perioada 1963-1968, ofițerii de la trupele de Securitate au fost pregătiți la Școala militară superioară de ofițeri activi „Nicolae Bălcescu” a M.Ap.N. de la Sibiu.

³¹⁷ Idem, fond M.A.I. - D.M.R.U., inv. nr. 7.402, dosar nr. 10, f. 3.

³¹⁸ Gen.-mr. Budișteanu Nicolae a fost numit în această funcție prin decizia Secretariatului din 22 septembrie 1967 - A.N.I.C., fond C.C. al P.C.R., Secția Administrativ-Politică, dosar nr. 15/1967, f. 123.

³¹⁹ *Securitatea...*, vol. II, p. 205.

³²⁰ A.C.N.S.A.S., fond Documentar, dosar nr. 13.332, vol. 4, ff. 305-306.

³²¹ Idem, dosar nr. 12.596, f. 272.

³²² Mihai Pelin, *op. cit.*, p. 83.

³²³ Gabriel Catalan, Mircea Stănescu, *Scurtă istorie a Securității*, în „Sfera Politicii”, nr. 109/2004, p. 41.

20 posturi, care trebuia completat la 53 posturi până în 1973³²⁴. Centrul a fost condus de col. Ștefănescu Dumitru Sebastian (1971-1974), apoi de gen.-mr. Stoica Constantin (1 mai 1974-27 aprilie 1976)³²⁵.

5. **Școala de ofițeri de rezervă de la Grădiștea**, jud. Ilfov, folosită ulterior și pentru ținerea unor cursuri de reciclare a cadrelor active. Unitatea a fost înființată la 1 noiembrie 1971 și era încadrată cu 44 posturi, din care 26 ofițeri³²⁶.

6. **Centrul de pregătire de luptă Bran**, înființat la 1 octombrie 1969, era destinat perfecționării și reciclării cadrelor de conducere din Securitate. În perioada 1969-1974, comandant al centrului a fost gen.-mr. Stoica Constantin, vicepreședintele C.S.S. care răspundea de Direcția Învățământ. La 1 noiembrie 1976, șef al acestei școli a fost numit gen.-mr. Nașea Ioan. Menționăm și faptul că un centru similar, folosit doar pentru pregătirea cadrelor de conducere, a funcționat și la Săcele la sfârșitul anilor '60³²⁷.

7. **Școala militară de perfecționare subofițeri Miliție din București**, condusă de col. Corbea Gheorghe (1974). Existau însă și alte școli și centre de pregătire și perfecționare a cadrelor de Miliție, precum ar fi centrul de la Dumbrăvița, jud. Brașov.

Totodată, exista și o Casă de Cultură a M.I., condusă vreme îndelungată de col. Miu Traian (1973-1985)³²⁸.

Direcția „Securitate și Gardă”, care în iulie 1967 a primit numele de **Direcția a VIII-a**, răspundea de asigurarea securității persoanelor din conducerea P.C.R. și a statului român. De asemenea, ofițerii acestei direcții garantau protecția șefilor de state și guverne și a delegațiilor partidelor comuniste care vizitau România. Nu în ultimul rând, în sarcina acestei structuri intra și paza sediilor C.C. al P.C.R., Consiliului de Stat, Consiliului de Miniștri și ale altor instituții centrale (ulterior acestea – cu excepția C.C. al P.C.R. – au fost transferate către C.T.S.).

În 1967, efectivele direcției erau de 697 posturi, care la 1 iulie 1968 au fost reduse la 662: 367 ofițeri, 255 subofițeri și maiștri militari și 40 angajați civili³²⁹. În același an, structura organizatorică a direcției era următoarea: *Serviciul I* asigura securitatea la domiciliu, case de odihnă și pe trasee, *Serviciul II* în localitățile vizitate, iar *Serviciul III* la locurile de muncă. *Serviciul IV* avea atribuții informativ-operative, în timp ce *Serviciul V* se ocupa de securitatea și întreținerea mijloacelor de transport auto folosite de conducerea de partid și de stat. Există și Biroul „Pază specială”, care răspundea de paza domiciliilor membrilor Prezidiului Permanent al C.C. al P.C.R. și a sediilor ambasadelor socialiste³³⁰.

În urma reorganizării din aprilie 1968, Direcția a VIII-a s-a transformat în Direcția a XI-a. La 1 iulie 1968 s-a decis ca toate compartimentele unității să primească și atribuții informativ-operative, ceea ce a determinat modificări în organigrama Direcției a XI-a. Acesta a fost însă doar pretextul, pentru că în realitate s-a dorit concentrarea activității direcției pe paza lui Nicolae Ceaușescu. Pentru aceasta a fost înființat Sectorul I, încadrat cu personalul cel mai numeros (157 posturi), ce avea ca unică sarcină asigurarea

³²⁴ A.C.N.S.A.S., fond M.A.I. - D.M.R.U., inv. nr. 7.394, dosar nr. 1, f. 112.

³²⁵ Idem, fond Cadre, dosar nr. 72, f. 78.

³²⁶ Idem, fond M.A.I. - D.M.R.U., inv. nr. 7.394, dosar nr. 1, f. 151.

³²⁷ Idem, fond Documentar, dosar nr. 13.332, vol. 4, f. 57.

³²⁸ A fost trecut în rezervă în baza Decretului prezidențial nr. 104/6 iunie 1985 - idem, fond M.A.I. - D.M.R.U., inv. nr. 7.429, dosar nr. 2, f. 19.

³²⁹ Idem, inv. nr. 7.387, dosar nr. 6, f. 95.

³³⁰ Idem, fond Documentar, dosar nr. 12.596, ff. 87-95.

securității liderului P.C.R. Serviciul II răspundea de membrii Prezidiului Permanent și de sediul Consiliului de Miniștri, iar Serviciul III de delegațiile străine și de sediul M.A.N. Serviciul IV centraliza toate datele obținute de celelalte servicii referitoare la personale care puteau constitui un pericol pentru securitatea personală a conducătorilor de partid și de stat, iar Serviciul V avea atribuții tehnico-operative³³¹. În aprilie 1972, Direcția a XI-a a revenit la numele de Direcția a VIII-a.

Cercetările efectuate imediat după sinuciderea doctorului Schächter au evidențiat implicarea Direcției a VIII-a în supravegherea conducerii P.C.R., inclusiv a lui Nicolae Ceaușescu. În ședința Secretariatului C.C. al P.C.R., convocată de urgență în seara zilei de 14 martie 1973 s-a decis desființarea Direcției a VIII-a și reorganizarea acesteia, Emil Bobu și Ion Dinică fiind desemnați pentru a se ocupa de acest aspect. Gen.-mr. Nicolae Pleșiță, care condusese direcția din 1967 până la sfârșitul lui noiembrie 1972, a fost demis din funcția de șef al Direcției I Informații interne, pe care o deținea de puțin timp. Totodată, fostul șef al acestei structuri în perioada 1962-1967, col. Iani Nicolae, a fost și el eliberat din funcția de șef al Secției Gospodăria de Partid a C.C. al P.C.R., pe care o deținea în acel moment³³². Deși poate părea paradoxal, cel mai puțin afectat a fost chiar șeful direcției, col. Vasile Gheorghe³³³, care, după o perioadă de relativă incertitudine, a fost numit locuitor al șefului Direcției I, apoi șef al Corpului de Control al Ministrului, șef al Inspectoratului Municipiului București și șef al Direcției a IV-a. Trebuie menționat că acesta preluase conducerea Direcției a VIII-a din data de 30 noiembrie 1972 și practic nu era vinovat de cele întâmplate³³⁴.

În urma reorganizării acestei structuri, la 1 august 1973 a fost creată **Direcția a V-a „Securitate și Gardă”**, în fruntea căreia a fost numit gen.-mr. Marinescu Paul, fostul comandant al Trupelor de Securitate. Printre locuitorii șefilor acestei direcții s-au numărat: mr. Georgescu Miron (din 5 aprilie 1968), lt.-col. Popovici Iosif (1969), col. Dumitru Marin (1969-1971) și gen.-mr. Stan Nicolae (1 decembrie 1975-31 ianuarie 1979)³³⁵.

Serviciul Organizare-Mobilizare din C.S.S., creat în iulie 1967, a fost ridicat la rang de direcție la data de 19 aprilie 1972, când a fuzionat cu structura similară din M.A.I., fiind înființată astfel **Direcția Organizare-Mobilizare**. Această direcție răspundea de reglementarea problemelor legate de organizarea, mobilizarea și înzestrarea unităților M.I. Regulamentul de organizare a direcției a fost aprobat de Biroul Executiv al Consiliului de Conducere al M.I. în ședința din 14 ianuarie 1975. Atribuțiile sale principale erau următoarele: întocmirea proiecte ale statelor de organizare, normelor de dotare și înzestrare pe timp de pace și război; analiza nevoile de efective ale M.I. și, după caz, propunea completarea sau reducerea lor; repartiza indicativele militare unităților M.I.; întocmirea proiectul nomenclatorului funcțiilor și claselor de funcție pentru ofițeri, subofițeri și maiștri militari din M.I.; controla gradul de pregătire de luptă al comandamentelor operative; prezenta propuneri pentru planurile anuale de aprovizionare cu armament, materiale și tehnică de luptă etc.³³⁶.

³³¹ *Ibidem*, ff. 79-86.

³³² A.N.I.C., fond C.C. al P.C.R., Secția Cancelarie, dosar nr. 45/1973, f. 23.

³³³ A nu se confunda cu șeful Direcției a VI-a Cercetări penale, ambii ofițeri având nume și grade identice.

³³⁴ Col. Vasile Gheorghe, încadrat în Securitate în anul 1950, a deținut mai multe funcții în cadrul organelor de contrainformații militare. În anul 1966 a fost mutat la Secția pentru controlul muncii la M.A.I., M.F.A. și Justiție, unde a deținut funcția de adjunct șef secție; în 1972 a fost numit șef al Direcției a XI-a - A.C.N.S.A.S., fond Documentar, dosar nr. 13.313, vol. 2, ff. 278-279.

³³⁵ Idem, fond Cadre, dosar nr. 69, f. 6.

³³⁶ Idem, fond Documentar, dosar nr. 12.595, vol. 2, ff. 238-239.

Pentru transpunerea în practică a acestor sarcini, direcția trebuia să coopereze cu toate unitățile centrale ale M.I., dar și cu alte unități din afara ministerului: Direcția Organizare-Mobilizare și Planificare-Înzestrare și Direcția Operații, ambele din Ministerul Apărării Naționale, Comandamentul A.L.A., Statul major al Gărzilor Patriotice, Direcția Specială din Comitetul de Stat al Planificării, Ministerul Muncii.

În 1968, Serviciul Organizare-Mobilizare era compus din: Secția I Organizare unități aparat Securitate, Secția a II-a Organizare Trupe de Securitate și unități funcționale, Secția a III-a Mobilizare, Secția a IV-a Dotare-planificare la mobilizare și Biroul probleme speciale. Avea un efectiv total de 35 angajați³³⁷.

În 1974, Direcția Organizare-Mobilizare avea următoarea structură și încadrare: un șef direcție, ajutat de doi locuitori – fiecare coordonând direct mai multe compartimente din subordine; Serviciul 1 *Organizare aparat Securitate, Milizie, unități centrale și evidența efectivelor*, cu un efectiv de 10 ofițeri și un angajat civil; Biroul 2 *organizare trupe Securitate, pompieri, penitenciare, arhive, școli și alte unități*, cu 5 ofițeri și un angajat civil; Biroul 3 *mobilizare*, cu 5 ofițeri și un angajat civil; Biroul 4 *operații la mobilizare*, cu 5 ofițeri, un subofițer și un angajat civil; Serviciul 5 *planificare-înzestrare*, cu 14 ofițeri și 2 angajați civili; *Compartimentul Probleme operative trupe*, cu 5 ofițeri; *Compartimentul documente secrete, documentare, ștampile și sigilii*, cu 1 ofițer, 3 subofițeri și un angajat civil. În total, Direcția Organizare-Mobilizare avea un efectiv de 59 cadre, compus din 48 ofițeri, 4 subofițeri și 7 angajați civili³³⁸.

Din 1968 până în aprilie 1972, șef al Direcției Organizare-Mobilizare din C.S.S. a fost col. Oprescu Mircea. La 1 iunie 1972, funcția de șef al Direcției Organizare-Mobilizare a revenit gen.-mr. Panaite Emil³³⁹, înlocuit în iunie 1974 cu col. Stoicescu Florică, pentru ca apoi în fruntea acestei structuri să fie numit gen.-mr. Marinescu Paul (1976). În iunie 1972, funcțiile de adjunct al șefului direcției au fost încredințate col. Stoicescu Florică și col. Constantinescu Constantin³⁴⁰.

3. Servicii și structuri centrale independente

Serviciul „B” asigura contrainformativ aparatul de securitate, având sarcina de a preveni și descoperi acțiunile întreprinse de serviciile străine de spionaj pentru recrutarea sau infiltrarea de agenți în interiorul instituției. Ofițerii nu aveau dreptul să recruteze agentură din rândul angajaților Securității, fie ei militari sau civili, cu următoarele excepții: C.T.S., Școala de ofițeri nr. 1, Grupul Central de Aviație și Serviciul „G”. Agentura și evidența suspecților nu se înregistrau la Serviciul „C”, ci se păstrau la compartimentul special din cadrul serviciului³⁴¹.

În 1967 unitatea era compusă din trei birouri: unul pentru direcțiile și serviciile centrale și Școala de ofițeri nr. 1, unul pentru aparatul teritorial și unul pentru C.T.S. Alături de acestea, ființa și un compartiment de evidență operativă. După înființarea județelor s-a constatat că ofițerii din Biroul 2 nu puteau acoperi volumul prea mare de muncă, astfel încât s-a decis ca în cadrul fiecărui inspectorat să fie desemnat câte un ofițer care să lucreze pe linie de „B”, sub coordonarea și controlul celor de la centru.

³³⁷ Idem, dosar nr. 88, vol. 3, partea a II-a, f. 327.

³³⁸ Idem, dosar nr. 12.595, vol. 2, f. 250.

³³⁹ Idem, fond M.A.I. - D.M.R.U., inv. nr. 7.397, dosar nr. 26, f. 12.

³⁴⁰ Ibidem.

³⁴¹ Idem, fond Documentar, dosar nr. 12.596, f. 143.

Această formulă a fost transpusă în practică la 1 decembrie 1968, când s-a decis și ridicarea birourilor la rangul de secții³⁴².

La 1 decembrie 1967, în statul de organizare al serviciului erau prevăzute 48 posturi de ofițeri, un subofițer și trei angajați civili³⁴³, dar la 1 octombrie 1971 schema a fost mărită la 79 posturi, din care 68 ofițeri³⁴⁴.

În perioada 1967-1972, șef al Serviciului „B” a fost col. Ungureanu Nicolae. La 1 iunie 1972, conducerea serviciului a fost preluată de col. Plăpcianu Iuliu³⁴⁵, adjunctul său fiind col. Scatula Mihai. La 1 noiembrie 1971, au fost numiți în funcțiile de șef de birou col. Dascălu Vasile, lt.-col. Tereujan Marin și lt.-col. Arciudean Ilie³⁴⁶.

Serviciul „C” Evidență operativă a cunoscut și el schimbări de titulatură: de la 1 noiembrie 1968 s-a numit „Centrul de Triere-Dispecerat, Evidență, Cercetare Științifică și Arhivă”, apoi „Centrul Evidență, Dispecerat și Arhivă”. La 1 decembrie 1971 a fuzionat cu Centrul de Informații și Documentare C.S.S.-M.A.I. și a primit numele de **Centrul de Informatică și Documentare (C.I.D.)**³⁴⁷.

Serviciul „C” era compus din: Secția I „Relații și avize”; Secția a II-a „Rețea informativă”, baza de lucru, arestați, treceri frontieră și statistică; Secția a III-a „Evidență generală”; Secția a IV-a „Arhivă și studii documentare”; Secția a V-a „Prelucrare arhivă”; Biroul „Secretariat și foto”. Toate aceste compartimente erau încadrate cu 214 ofițeri, 35 subofițeri și 29 angajați civili. De la 1 noiembrie 1968, nou-înființatul „Centru de Triere-Dispecerat” a păstrat numărul de angajați, dar structura internă a cunoscut modificări majore: Secția I „Triere și dispecerat”, Sectorul II „Evidență și statistică” și Sectorul III „Studii documentare și arhivă”³⁴⁸. La 1 martie 1971, acestora li s-a adăugat Grupa IV, cu două posturi de ofițer³⁴⁹. La înființare, C.I.D. avea o schemă cu 365 posturi: 248 ofițeri, 75 subofițeri și 42 angajați civili³⁵⁰.

La conducerea acestei structuri s-au succedat: lt.-col. Mateescu Lucian (1 august 1968-19 martie 1971), gen.-mr. Constandache Pavel (19 martie 1971-13 februarie 1975)³⁵¹, col. Brestoiu Horia (din 1 iulie 1975). Anterior, col. Brestoiu deținea funcția de șef al Serviciului I din cadrul C.I.D. (din 1 aprilie 1972³⁵²). Adjuncții au fost: col. Breahnă Iordache (1 ianuarie 1968-1972), lt.-col. Fătu Mihail (1969-1970), lt.-col. Anghel Petre (1971), mr. Moldoveanu Flavian (1971), gen.-mr. Șerban Dumitru (1 septembrie 1973-30 aprilie 1974)³⁵³, col. Drăgoi Victor (28 mai 1976-31 iulie 1977)³⁵⁴.

³⁴² *Ibidem*, f. 139.

³⁴³ Idem, fond M.A.I. - D.M.R.U., inv. nr. 7.387, dosar nr. 6, f. 20.

³⁴⁴ Idem, inv. nr. 7.394, dosar nr. 1, f. 149.

³⁴⁵ Idem, inv. nr. 7.397, dosar nr. 26, f. 2.

³⁴⁶ Idem, inv. nr. 7.395, dosar nr. 3, nenumărotat.

³⁴⁷ Idem, inv. nr. 7.394, dosar nr. 1, f. 174.

³⁴⁸ Idem, fond Documentar, dosar nr. 88, vol. 6, partea a II-a, f. 63.

³⁴⁹ Idem, fond M.A.I. - D.M.R.U., inv. nr. 7.394, dosar nr. 1, f. 25.

³⁵⁰ *Ibidem*, f. 174.

³⁵¹ Numit în funcție prin Ordinul C.S.S. nr. 1.225 (idem, dosar nr. 7.395, vol. 6, f. 124) și trecut în rezervă prin H.C.M. nr. 122/13 februarie 1975 - idem, fond Cadre, dosar nr. 13, f. 12. A se vedea biografia acestuia în *Securitatea...*, vol. II, pp. 131-133.

³⁵² *Ibidem*, p. 194.

³⁵³ A.C.N.S.A.S., fond Cadre, dosar nr. 65, f. 34.

³⁵⁴ Idem, dosar nr. 23, f. 4.

Alți ofițeri cu funcții de conducere în cadrul structurii de specialitate: col. Rapilat Alexandru șef Serviciul central de analiză (1977-1 sept. 1980)³⁵⁵, lt.-col. Rizea Ion șef serviciu (1971), lt.-col. Ciupagea Alexandru șef Secția Prelucrare (1 dec. 1967-30 sept. 1971)³⁵⁶, lt.-col. Combi Andrei șef secție (1971), mr. Dumitran Marin și lt.-col. Stanciu Vasile șefi birou în 1971³⁵⁷.

Serviciul „D” *Dezinformare* avea ca principală atribuție dezinformarea serviciilor externe de spionaj, dar se ocupa și cu „neutralizarea și descompunerea organizațiilor reacționare ale emigrației”, precum și cu „combaterea și anihilarea zvonurilor tendențioase” din țară și străinătate. Acțiunile de dezinformare erau inițiate pe probleme politice, economice, sociale și militare. Astfel, în țară erau elaborate diverse „informații” sau „date documentare” false, care apoi erau lansate în rândul diplomaților, atașăților militari, ziarștilor, comercianților, turiștilor și altor categorii de străini, cunoscuți sau suspectați de a fi agenți ai serviciilor de spionaj străine. Acestea erau propagate simultan și în străinătate, pentru a crea o impresia că ele ar fi veridice. De asemenea, se întocmeau documente cu caracter economic ce urmau să fie plasate la firmele comerciale străine, pentru a avantaja statul român în tranzacțiile comerciale (prin reducerea prețurilor la utilaje sau prin favorizarea exporturilor). Zvonurile tendențioase ce existau în interiorul și exteriorul țării trebuiau combătute cu ajutorul agenturii, dar și prin fabricarea de știri pozitive.

O atenție specială era acordată dezinformărilor pe linie militară, cu scopul de a împiedica serviciile străine interesate să obțină date reale referitoare la forțele armate ale României. În acest scop, cu ajutorul D.G.I.E. și D.G.C., erau plasate date și documente fictive privind capacitățile militare ale României, amplasarea unităților, dislocarea trupelor etc. Pentru a se îndeplini cât mai bine această sarcină, la începutul anului 1968 s-a luat decizia încadrării unui ofițer acoperit al Serviciului „D” (care avea și pregătire pe linie de informații externe și contraspionaj) în funcția de șef al Biroului Mascare din cadrul Marelui Stat Major al M.F.A., calitatea sa de lucrător de securitate fiind cunoscută doar de ministrul Forțelor Armate și de șeful Marelui Stat Major³⁵⁸.

Pe linia emigrației erau duse – în comun cu D.G.I.E. și Direcția a III-a Contraspionaj – acțiuni care vizau „compromiterea și demascarea cercurilor și vârfurilor reacționare”, destrămarea organizațiilor acestora și neutralizarea publicațiilor ostile editate de românii din afara granițelor țării.

Transpunerea în practică a tuturor acestor acțiuni se făcea de către unitățile centrale și teritoriale de Securitate prin folosirea informatorilor, „ce vor fi instruiți și dirijați de aceste organe în strânsă conlucrare cu Serviciul «D»”³⁵⁹. De asemenea, serviciul colabora strâns și cu alte instituții centrale (M.F.A., M.A.E., Ministerul Comerțului Exterior etc.).

Din punct de vedere structural, Serviciul „D” era compus din două secții: Secția I pentru dezinformare politico-economică și Secția II pentru dezinformare militară,

³⁵⁵ Idem, fond Documentar, dosar nr. 13.313, vol. 2, f. 306. Anterior, col. Rapilat fusese consilier în cadrul Corpului de control al ministrului (1969-1970).

³⁵⁶ Idem, fond Cadre, dosar nr. 13, f. 17.

³⁵⁷ *Securitatea...*, vol. II, p. 160.

³⁵⁸ A.C.N.S.A.S., fond Documentar, dosar nr. 12.596, f. 176.

³⁵⁹ *Ibidem*, f. 174.

dezinformarea emigrației și combaterea zvonurilor. În statul de organizare aprobat la 1 decembrie 1967, acestui serviciu îi erau alocate 15 posturi (14 ofițeri și 1 angajat civil)³⁶⁰.

Serviciul „D” a fost condus de lt.-col. Bozianu Mihail (1 ianuarie 1968-15 ianuarie 1971), apoi de gen.-mr. Ilie Mihai (1 decembrie 1971-22 aprilie 1977). Loctiitor a fost mr. David Nicolae (1969-1974).

Serviciul Central de Cifru și Transmisiuni Cifrate a fost înființat la **1 ianuarie 1967**, prin H.C.M. nr. 3.074 din 31 decembrie 1966, dar practic a fost constituit la 1 martie 1967, prin Ordinul M.A.I. nr. 1.673³⁶¹. Prin crearea acestui serviciu au fost unificate organele de cifru de la D.G.I.E., M.A.E., Ministerul Comerțului Exterior și de la Direcția de Informații a M.F.A.³⁶². La **1 iulie 1967** a primit numele de **Serviciul „E”**, iar la **1 mai 1971** s-a transformat în **Centrul de Cifru și Transmisiuni Cifrate**.

Cele mai importante atribuții ale Serviciului „E” erau acelea de a efectua cifrarea, descifrarea, transmiterea și recepționarea telegramelor externe pentru M.A.E., M.C.E., M.F.A., M.A.I., de a asigura legăturile cifrate pentru delegațiile de partid, de stat și guvernamentale care se deplasau în exterior, precum și legăturile conducerii Securității cu D.G.I.E. și cu organele teritoriale³⁶³. Principalul beneficiar al activității de transmisiuni cifrate era M.A.E.³⁶⁴.

Structura Serviciului „E” stabilită în 1967 era următoarea: Secția I Legături cifrate externe, Secția a II-a Aparat exterior, Secția a III-a Confecționare cifruri și organe cifrate interne, Secția a IV-a Radioemisie Periș, Secția a V-a Întreținere aparatură tehnică, Centrul de radiorecepție Brănești, Biroul Personal și Biroul Spate³⁶⁵. La înființare, efectivul acestei unități a fost stabilit la 437 funcții, o parte din posturi fiind preluate de la M.A.E. și M.F.A.³⁶⁶. La 1 iulie 1968, organigrama fost mărită cu 33 posturi³⁶⁷, motivul reprezentându-l înființarea unei grupe de cripto-analiză și decriptare, precum și înființarea unor noi ambasade și consulate în străinătate, cărora trebuia să li se asigure securitatea transmisiunilor³⁶⁸.

La conducerea Serviciului „E” se afla un șef serviciu, ajutat de trei loctiitori. Cadrele acestei structuri erau conspirate în misiuni și la domiciliu sub legenda de salariați ai M.A.E. sau M.C.E.³⁶⁹.

Serviciul „E” a fost condus de col. Leu Nicolae (1 martie 1967-15 decembrie 1968)³⁷⁰ și lt.-col. Sârbu Teodor (15 decembrie 1968-31 martie 1972). Loctiitorii șefului serviciului au fost: lt.-col. Munteanu Emil (1967-1970), lt.-col. Potmolea Viorel (1967-1968), lt.-col. Stănescu Gheorghe (1967-1968), lt.-col. Tilincă Vasile (1968-1970), lt.-col. Silea Simion (1968-1970).

³⁶⁰ Idem, fond M.A.I. - D.M.R.U., inv. nr. 7.387, dosar nr. 6, f. 6.

³⁶¹ Idem, fond Documentar, dosar nr. 88, vol. 3, partea a II-a, f. 196.

³⁶² *Ibidem*.

³⁶³ Idem, dosar nr. 12.596, f. 193.

³⁶⁴ Idem, dosar nr. 88, vol. 3, partea a II-a, f. 212.

³⁶⁵ *Ibidem*, f. 241.

³⁶⁶ *Ibidem*, f. 211.

³⁶⁷ Idem, fond M.A.I. - D.M.R.U., inv. nr. 7.387, dosar nr. 6, f. 73.

³⁶⁸ Idem, fond Documentar, dosar nr. 12.596, f. 182.

³⁶⁹ Idem, dosar nr. 88, vol. 3, partea a II-a, f. 207.

³⁷⁰ Col. Leu, lt.-col. Potmolea și lt.-col. Stănescu au fost schimbați din funcții la data de 15 decembrie 1968 din cauza unor „discuții neprincipiale și comentarea unor ordine primite din partea conducerii C.S.S.” (idem, dosar nr. 13.331, f. 332).

Serviciul „G” răspundea de apărarea secretului de stat și transportul corespondenței secrete, iar ulterior a primit numele de Serviciul „C”. În 1967, schema centrală și teritorială a serviciului a fost stabilită la 282 posturi (89 la centru și 193 în teritoriu)³⁷¹, fiind redusă apoi la 272 funcții, pentru ca la 1 decembrie 1968 schema să fie suplimentată cu 82 posturi³⁷². Unitatea a fost condusă de col. Marinescu Ion (1967-1971)³⁷³ și col. Turc Iosif (1974-1975).

În vara anului 1967, fostul **Serviciu Inspecții al M.A.I.** s-a transformat în **Corpul de Consilieri și Inspectori**, încadrat cu șapte consilieri și 20 de inspectori. Consilierii trebuiau să fie „cadre cu o îndelungată experiență în munca de Securitate” și se ocupau cu elaborarea ordinelor și directivelor pe linie profesională. De asemenea, la ordinul președintelui C.S.S. lucrau efectiv acțiunile foarte importante. Inspectorii, „ofițeri specializați în munca de Securitate”, erau repartizați la regiuni și controlau aplicarea ordinelor date de președintele C.S.S.³⁷⁴.

Din **19 aprilie 1972**, Corpul de Consilieri și Inspectori al C.S.S. s-a transformat în **Corpul de Control al Ministrului**. La ordinul ministrului, acest corp executa controale la toate direcțiile generale și centrale, comandamentele de armă, unitățile centrale și de profil, inspectoratele județene și al municipiului București și la Inspectoratul General al Miliției. Astfel, se urmărea verificarea modului în care toate aceste structuri din M.I. își îndeplineau atribuțiile și sarcinile ce le reveneau prin ordinele și instrucțiunile ministrului de Interne, legilor României, dar și prin hotărârile de partid sau „ordinele Comandantului Suprem al Forțelor Armate”. Corpul de Control executa controale de fond, în care trebuia să cuprindă cel puțin 2/3 din activitatea desfășurată de unitatea controlată, dar și controale tematice, privind doar anumite sectoare sau probleme din activitatea ministerului. Pe timpul efectuării controalelor, ofițerii veniți în control aveau și obligația de a face recomandări concrete cadrelor controlate sau șefilor acestora, vizând înlăturarea neajunsurilor constatate și îmbunătățirea muncii. În ședința Biroului Executiv al M.I. din 27 august 1976 a fost modificat regulamentul de organizare și funcționare al Corpului de control al ministrului, introducându-se și dreptul acestui organism de a efectua verificări asupra unor cazuri și situații apărute în unități, precum și obligația de a desfășura activități de studiu și documentare în vederea pregătirii convocărilor cu cadrele de conducere³⁷⁵.

Corpul de control al ministrului a fost condus de lt.-col. Niculescu Constantin (1969-30 noiembrie 1970), col. Drăgoi Victor (1 decembrie 1970-iulie 1973), col. Vasile Gheorghe (decembrie 1973-1 octombrie 1977) – fostul șef al Direcției a XI-a Securitate și Gardă³⁷⁶. Lt.-col. Enache Ion a fost locuitor al șefului acestui compartiment (1971), fiind înlocuit apoi de gen.-mr. Rusu Emanoil (1 octombrie 1977-29 septembrie 1978). Din această structură făceau parte ofițeri cu o experiență îndelungată în munca de securitate: col. Olimpiu Andrei, gen.-mr. Kovacs Pius, col. Niță Petre, col. Achimescu Vasile ș.a.

³⁷¹ Idem, dosar nr. 12.596, f. 212.

³⁷² Idem, fond M.A.I. - D.M.R.U., inv. nr. 7.387, dosar nr. 6, f. 181.

³⁷³ A nu se confunda cu mr. Marinescu Ion, șef serviciu în Direcția I.

³⁷⁴ A.C.N.S.A.S., fond Documentar, dosar nr. 12.596, f. 132.

³⁷⁵ Idem, dosar nr. 13.221, vol. 2, ff. 144-145.

³⁷⁶ Idem, dosar nr. 13.313, vol. 2, f. 278.

Exista și un Corp de control în cadrul I.G.M., condus de col. Togoreanu Luca (1975).

Înființat în **aprilie 1968, Oficiul Juridic** avea atribuții în probleme de ordin juridic apărute în activitatea C.S.S.: aviza proiectele de directive, ordine, instrucțiuni și regulamente ale Securității, apăra interesele C.S.S. în procese, ținea evidența dispozițiilor legale care impuneau luarea de măsuri de către C.S.S. etc. La înființare, în statul de organizare al oficiului erau prevăzute șapte posturi³⁷⁷.

Oficiul pentru primirea, evidența și urmărirea rezolvării cererilor, reclamațiilor, sesizărilor și propunerilor cetățenilor a fost creat în aprilie 1968. Avea mai mult atribuții de tip registratură, primind reclamațiile și cererile de la cetățeni și înaintându-le, spre rezolvare, unităților abilitate. Era încadrat cu șase ofițeri, un subofițer și un angajat civil³⁷⁸. La conducerea acestui oficiu a fost numit inițial mr. Apostol, iar la 1 iunie 1972 lt.-col. Gavriluc Dumitru³⁷⁹.

Direcția Securității orașului București a fost înființată în iulie 1967, ca urmare a deciziei conducerii P.C.R. de reînființare a unei structuri de securitate în Capitală. În aprilie 1968, această direcție a primit numele de **Inspectoratul de Securitate al Municipiului București** (I.S.M.B.). La 19 aprilie 1972 a fost înființat Inspectoratul Municipiului București (I.M.B.), compus din Securitatea Municipiului București și Miliția Municipiului București.

Șefii D.S.B./I.S.M.B./I.M.B. au fost: gen.-mr. Evghenie Tănase (21 iulie 1967-29 februarie 1968), gen.-mr. Rusu Emanoil (1 martie 1968-31 decembrie 1970 și 1 iunie 1972-29 septembrie 1977), col. Iancu Constantin (1 ianuarie-31 octombrie 1971), gen.-mr. Stan Nicolae (1 noiembrie 1971-31 mai 1972) și gen.-mr. Vasile Gheorghe (1 octombrie 1977-22 octombrie 1984).

Funcția de șef al Securității Municipiului București și prim-adjunct al șefului I.M.B. a fost deținută de gen.-mr. Stan Nicolae (1 iunie 1972-1 decembrie 1975)³⁸⁰, apoi de col. Dănescu Gheorghe (1 august 1977-31 octombrie 1984)³⁸¹, viitorul șef al Inspectoratului și ulterior adjunct al ministrului. În februarie 1968, în funcția de locțiitor al șefului D.S.B. și șef al Serviciului I a fost numit lt.-col. Ițcuș Dragoș³⁸². La 1 septembrie 1976, în funcția de locțiitor al șefului Securității din I.M.B. a fost numit col. Georgescu Emilian, fostul locțiitor al șefului Direcției a II-a³⁸³.

Colectivul de conducere al I.S.M.B., constituit la 23 noiembrie 1971, avea următoarea componență: gen.-mr. Stan Nicolae – inspector-șef, col. Iancu Constantin, col. Sidea Nicolae³⁸⁴ și col. Răducă Gheorghe – adjunctii inspector-șef (col. Răducă

³⁷⁷ Idem, dosar nr. 88, vol. 3, partea a II-a, f. 318.

³⁷⁸ *Ibidem*, f. 323.

³⁷⁹ Idem, fond M.A.I. - D.M.R.U., inv. nr. 7.397, dosar nr. 26, f. 18.

³⁸⁰ Idem, fond Cadre, dosar nr. 69, f. 6.

³⁸¹ Idem, dosar nr. 18, f. 4.

³⁸² Detalii biografice în *Securitatea...*, vol. II, pp. 134-135.

³⁸³ A.C.N.S.A.S., fond Cadre, dosar nr. 26.958, f. 44.

³⁸⁴ La 1 iunie 1972, col. Sidea a fost numit adjunct al șefului Direcției pentru Pașapoarte, Evidența Străinilor și Controlul Trecerii Frontierei și șef al Serviciului pentru pașapoarte și evidența străinilor din municipiul București – idem, fond M.A.I. - D.M.R.U., inv. nr. 7.397, dosar nr. 26, f. 349.

cumula și funcția de șef al Serviciului I/A), col. Biriș Vladimir, col. Marin Constantin și col. Crăciunoiu Vasile – șefi serviciu; lt.-col. Ionescu Dumitru – adjunct șef serviciu și secretar al Comitetului de partid, lt.-col. Nicolae Petre – șef Secția Personal³⁸⁵.

Comandamentul Trupelor de Securitate avea atribuția „să participe, în cooperare cu organele informative și alte forțe, la zădărnicierea oricăror acțiuni întreprinse de elementele dușmănoase din interior și din afară, care pun în pericol securitatea statului, și să contribuie la asigurarea măsurilor privind securitatea conducerii superioare de partid și de stat”. Totodată, C.T.S. executa și paza a 62 obiective ale C.S.S. (depozite, noduri de transmisiuni, sedii conspirate, centre de poștă specială) și mai ales a 10 obiective speciale aparținând organelor centrale de partid și stat (sediile M.A.N, ale Consiliului de Stat și Consiliului de Miniștri, complexe de la Scroviștea, Snagov, Predeal, Sinaia și Mangalia, monumentul eroilor clasei muncitoare și remiza de trenuri speciale Mogoșoaia)³⁸⁶.

În vara anului 1971, înainte de unificarea cu Trupele de Pază ale M.A.I., C.T.S. avea în subordine o brigadă de Securitate, un grup de aviație și o școală de radiotelegraști militari. Brigada de Securitate era compusă din patru batalioane cantonate în București și alte 12 batalioane independente dislocate în teritoriu (la Câmpulung Muscel, Drăgășani, Orăștie, Lugoj, Cluj, Oradea, Șomcuța Mare, Brașov, Gheorghieni, Fălticeni, Tecuci și Constanța). Efectivele C.T.S. totalizau 11.654 posturi, din care: 741 ofițeri, 463 maștri militari și subofițeri, 130 angajați civili și 10.320 soldați în termen³⁸⁷.

Din 1971, după fuziunea cu Trupele de Pază ale M.A.I., au trecut în subordinea C.S.S. și batalioanele de la Plopeni, Craiova, Timișoara, Bacău, Galați, Tulcea și Medgidia, precum și cele de la Brașov, Cluj, Oradea și Constanța, alături de alte unități mai mici din teritoriu (de la Slatina, Tușnad, Fălticeni și Fetești). Prin unificare au fost constituite brigăzi și batalioane mixte, care aveau în componența lor unități și subunități de Securitate și Pază, sporindu-se astfel capacitatea acestora de intervenție.

C.T.S. a fost condus de gen.-mr. Marinescu Paul (din iulie 1967), gen.-mr. Moldoveanu Jean (1969-15 decembrie 1972), gen.-mr. Briceag Gheorghe (15 decembrie 1972-1974) – fostul comandant al Trupelor de Pază ale M.A.I. – și gen.-mr. Martiș Luigi³⁸⁸ (1974-1978). În 1969, funcția de șef al Statului Major a fost deținută de col. Valache Gheorghe, în timp ce secretar al Consiliului Politic al C.T.S. era col. Pop Ioan.

În ceea ce privește activitatea pe linie de partid în M.A.I., în iulie 1967 a fost păstrată forma de organizare existentă până la acea dată, mai exact **Comitetul de partid** din M.A.I. În aprilie 1968 a fost înființat Comitetul de partid din C.S.S., care a ființat până în aprilie 1972, când s-a transformat în Comitetul de partid din M.I., prin fuziunea cu structura similară din M.A.I. Până în anul 1972, Comitetul de partid a fost condus de un secretar, iar la 1 iunie 1972 s-a înființat funcția de prim-secretar al Comitetului de partid din M.I. În perioada 1964-1978, aceste funcții au fost deținute de col. Geică Constantin³⁸⁹, care în anii '70 era secondat de col. Grigore Ion și mr. Celea Grigore³⁹⁰.

³⁸⁵ *Securitatea...*, vol. II, p. 161.

³⁸⁶ A.N.I.C., fond C.C. al P.C.R., Secția Cancelarie, dosar nr. 91/1971, f. 48.

³⁸⁷ *Ibidem*, f. 42.

³⁸⁸ Date biografice în A.M.R., fond Microfilme, rola AS1-294, cc. 529-530.

³⁸⁹ A.C.N.S.A.S., fond Cadre, dosar nr. 29, f. 7.

³⁹⁰ Idem, fond M.A.I. - D.M.R.U., inv. nr. 7.397, dosar nr. 26, ff. 47-48.

După 1972 în cadrul M.I. au fost înființate mai multe structuri cu rol propagandistic, vizând nu doar personalul ministerului, ci și publicul larg:

- **Oficiul pentru propagandă, publicații de specialitate și editorial**, înființat la 1 iunie 1972 și transformat apoi în **Serviciul cultural, presă și editorial**. În momentul constituirii, conducerea oficiului i-a fost încredințată colonelului Geagă Ion³⁹¹;
- **Serviciul cinematografic** (condus de lt.-col. Avram Vasile);
- Revista „**Pentru Patrie**” (condusă de col. Cuza Grigore);
- Gazeta „**În Slujba Patriei**” (condusă de col. Goga Octavian).

Efectivele Securității la sfârșitul anului 1967

La sfârșitul anului 1967, efectivele Securității se ridicau la 16.740 posturi, din care 10.908 ofițeri, 3.093 subofițeri și 2.739 angajați civili. Spre comparație, restul structurilor din M.A.I. (Miliție, Pompieri, Penitenciare etc.) aveau un număr total de 44.423 angajați (10.737 ofițeri, 26.083 subofițeri și 7.603 angajați civili)³⁹². În acel moment, încadrarea pe compartimente a Securității era cea de mai jos, la care se adăugau și ofițerii din Consiliul Securității Statului, precum și șefii D.G.I.I., D.G.C. și D.G.T.O.Î.:

Compartimentul	Ofițeri	Subofițeri	Angajați civili
Direcția I	100	1	8
Direcția a II-a	93	2	7
Direcția a III-a	223	9	24
Direcția a IV-a	468	49	21
D.G.I.E.	736	32	61
Direcția a VIII-a	399	267	40
Direcția a IX-a	1.325	53	101
Direcția a X-a	63	47	26
Direcția a XI-a	456	11	71
Direcția a XII-a	441	52	19
Direcția a XIII-a	190	3	34
Direcția Personal	40	1	4
Direcția Învățământ	40	2	5
Serviciul „A”	138	5	2
Serviciul „B”	32	-	2
Serviciul „C”	257	46	29
Serviciul „D”	14	-	-
Serviciul „E”	394	19	24
Serviciul „G”	7	81	1
Direcția Securității București	267	9	23
16 direcții regionale de Securitate	4.626	2.062	1.939
Cancelaria C.S.S.	38	13	6

³⁹¹ *Ibidem*, f. 14.

³⁹² Aceste informații, precum și datele din tabel privind posturile aferente compartimentelor Securității, au fost preluate din idem, fond Documentar, dosar nr. 8.860, vol. 6, f. 85.

Corpul de consilieri și inspectori	38	-	1
Comandamentul Trupelor de Securitate ³⁹³	421	246	68
Grupul de Aviație și Transport	48	36	21
Școlile de Securitate	170	62	190
Cabinetul de marxism-leninism	4	-	1
Comitetul U.T.C.	9	-	2
Casa de cultură	5	1	25
Ofițeri detașați ³⁹⁴	29	-	-

Înființarea Departamentului Securității Statului (aprilie 1978)

Organizarea Securității stabilită la mijlocul anului 1973 este revizuită, cinci ani mai târziu, prin Decretul nr. 121 din 8 aprilie 1978, când apar schimbări semnificative în organizarea și funcționarea întregului M.I., sub umbrela căruia funcționa Securitatea.

Departamentul Securității Statului (D.S.S.) avea în frunte un consiliu de conducere, format din ministru secretar de stat, care era și președintele consiliului, adjuncții ministrului de Interne și secretarii de stat (șefii de direcții și unități). Numărul de membri ai consiliului era de minim 15 și maxim 45. Consiliul Departamentului își desfășura activitatea în prezența a cel puțin două treimi și adopta hotărâri cu votul a cel puțin jumătate plus unu din numărul total al membrilor ce îl compuneau. Îndeplinirea hotărârilor Consiliului se realiza prin Biroul Executiv alcătuit din ministru secretar de stat și șef al Departamentului, adjuncți ai ministrului de Interne și secretari de stat³⁹⁵. Conducerea efectivă era realizată de Biroul Executiv, o formulă restrânsă a Consiliului de Conducere al D.S.S. Prin această soluție de conducere, Securitatea își menținea statutul de corp separat în cadrul M.I., cu un colegiu de conducere diferit de cel al ministerului, șeful Securității nemaifiind însăși ministrul de Interne, ci un alt demnitar cu rang de ministru.

De facto acest Birou Executiv și îndeosebi ministrul aveau puterea de decizie în cadrul D.S.S.. Consiliul de conducere era cel care asigura cadrul formal pentru exercitarea conducerii colective, principiu drag întregii conduceri de partid și de stat, clamat pretutindeni prin toate mijloacele de propagandă, însă rareori aplicat.

Decretul nr. 121 din 8 aprilie 1978 este ultimul act de acest fel care reglementează, în ansamblu, organizarea și funcțiile Securității. Cu mici excepții, până în 1989, nu mai apar modificări majore în organizarea și funcționarea D.S.S.. Schimbările cele mai importante au avut loc la aparatul extern al Securității, fostul Departament de Informații Externe fiind desființat în toamna anului 1978 și înlocuit cu Centrul de Informații Externe.

Atribuții și organizare

Prin decretul Consiliului de Stat nr. 121/8 aprilie 1978 se stabilea că D.S.S. face parte din structura organizatorică a M.I. și îndeplinește atribuțiile ce revin acestui minister în domeniul apărării securității statului, prevenirii și descoperirii infracțiunilor

³⁹³ Precizăm, de asemenea, și faptul că cele 10 Batalioane de Securitate aferente C.T.S. aveau un efectiv de 6.076 militari în termen.

³⁹⁴ Este vorba despre ofițerii care lucrau acoperiți în diverse alte instituții.

³⁹⁵ Idem, dosar nr. 13.219, vol. 4, ff. 86-87.

îndreptate împotriva securității statului. D.S.S. coordona, îndruma și controla activitatea de securitate a unităților subordonate nemijlocit, inclusiv a aparatului de securitate din cadrul inspectoratelor județene și al municipiului București. Pentru activitatea pe care o desfășura, Departamentul răspundea nemijlocit în fața Consiliului de Conducere a M.I., Biroului Executiv și ministrului de Interne.

În decret se regăseau prevederi cu privire la organizarea și funcționarea Consiliului de conducere al Departamentului și a Biroului Executiv, ca organe de conducere colectivă cu caracter deliberativ. Totodată, era bine reliefată răspunderea membrilor Consiliului Departamentului și Biroului Executiv pentru aplicarea hotărârilor de partid, a legilor, decretelor, hotărârilor Consiliului Apărării, ordinelor „comandantului suprem”, hotărârilor Consiliului de Miniștri etc.³⁹⁶.

D.S.S., în ansamblu, avea următoarele atribuții principale:

„a) organizează și desfășoară activitatea de apărare a securității statului în scopul prevenirii, descoperirii și lichidării acțiunilor serviciilor de spionaj străine și agenturilor acestora, precum și ale organizațiilor, cercurilor și persoanelor din străinătate, întreprinse împotriva suveranității, independenței și integrității statului român;

b) organizează activitatea de informații pentru cunoașterea și contracararea planurilor și acțiunilor ostile statului român;

c) acționează pentru prevenirea, contracararea și neutralizarea activităților cu caracter fascist, naționalist-iredentist și de propagandă îndreptate împotriva orânduirii socialiste;

d) acționează pentru cunoașterea, prevenirea și lichidarea oricăror fapte de natură să submineze economia națională și să aducă atingere securității statului;

e) ia măsuri pentru apărarea secretului de stat, verifică, potrivit legii, în cadrul organizațiilor socialiste, modul de aplicare a dispozițiilor legale în acest domeniu;

f) asigură securitatea conducerii partidului și statului și a conducătorilor de partide și de state străine pe timpul prezenței acestora în R.S. România;

g) organizează și desfășoară activitatea de contrainformații, în scopul prevenirii, descoperirii și lichidării acțiunilor de spionaj străine și a oricăror altor acțiuni îndreptate împotriva capacității de apărare a țării și forțelor armate ale R.S. România;

h) organizează activitatea de prevenire, descoperire, neutralizare și lichidare a acțiunilor teroriste pe teritoriul R.S. România, în cooperare cu alte ministere, instituții și organizații socialiste;

i) organizează și execută, potrivit legii, activitatea de urmărire penală a infracțiunilor date în competența securității statului;

j) organizează și desfășoară activitatea de comunicații guvernamentale, precum și de contrainformații radio pe teritoriul R.S. România;

k) organizează, potrivit legii, colectarea, transportul și distribuirea corespondenței secrete;

l) asigură popularizarea prin presă, radio, televiziune, cinematografie și alte mijloace de informare a cazurilor de infracțiuni și alte fapte care privesc securitatea statului, a unor aspecte referitoare la activitatea preventivă desfășurată de organele de securitate; realizează pregătirea contra-informativă a populației;

³⁹⁶ A.C.N.S.A.S., fond Documentar, dosar nr. 13.219, vol. 4, f. 83.

m) participă, potrivit legii, la activitatea de ocrotire a patrimoniului cultural-național, la menținerea ordinii și liniștii publice;

n) organizează participarea unităților din subordine la limitarea și înlăturarea urmărilor calamităților naturale sau catastrofelor și în alte situații deosebite;

o) participă, în cooperare cu celelalte unități ale Ministerului de Interne, cu unitățile Ministerului Apărării Naționale, Gărzile patriotice și detașamente ale tineretului pentru apărarea patriei, la îndeplinirea unor misiuni speciale;

p) informează ministerele și alte organe centrale și locale cu privire la cauzele și condițiile care au determinat, înlesnit sau favorizat săvârșirea de infracțiuni contra securității statului și alte fapte antisociale din domeniul său de activitate și propune măsuri pentru înlăturarea lor;

r) îndeplinește orice alte atribuții prevăzute de lege³⁹⁷.

Așadar, în deplină continuitate cu perioada anterioară, rolul Securității era în primul rând acela de a apăra statul împotriva oricăror acțiuni ostile³⁹⁸. Această sarcină de „protecție” viza orânduirea socialistă, conducerea de partid și de stat și, în ultimă instanță, populația. Implicarea în protecția patrimoniului cultural, în limitarea efectelor unor dezastre naturale și pregătirea contra-informativă a populației erau printre atribuțiile nou introduse în sarcina Securității. Toate acestea presupuneau o coordonare mai bună cu acțiunile întregului M.I., dar și cu alte instituții militare.

Dirijarea și controlul activității unităților centrale și județene de securitate era atributul conducerii D.S.S.. Ambele se realizau pe baza unor planuri generale de măsuri, care constituiau cadrele generale ale muncii ofițerilor de securitate. Cu titlu de exemplu redăm mai jos cele trei puncte din *planul general de măsuri* al Securității, pe anul 1989, unde figurau o serie de directive care, în fond, reprezentau o sinteză a celor stabilite în anii anteriori, dar și în decretul din aprilie 1978:

„1. Întărirea capacității de cunoaștere, previziune și acțiune în vederea prevenirii și contracarării ferme a oricăror fapte de natură să aducă atingere securității statului, integrității, independenței și suveranității naționale.

2. Asigurarea securității comandantului suprem și executarea ireproșabilă a tuturor misiunilor de importanță excepțională.

3. Prevenirea, contracararea și neutralizarea acțiunilor desfășurate de cercurile reacționare și organizațiile naționalist-iredentiste și fasciste din străinătate³⁹⁹.

Planul de măsuri și planul de căutare a informațiilor erau elementele principale de reper în activitatea structurilor de Securitate, acestea fiind revăzute și actualizate periodic.

Prevederile din *planul de măsuri* au fost, în esență, atribuțiile principale ale Securității în anii '80. După cum ușor se poate observa aria de acțiune a Securității era una foarte largă, ceea, ca și în trecut, a permis apariția a nenumărate abuzuri reflectate, între altele, în reprimarea cu brutalitate a unor acte de opoziție față de regim.

Promulgarea Decretului nr. 408 din 26 decembrie 1985 privind unele măsuri referitoare la apărarea secretului de stat și la modul de stabilire a relațiilor cu străinii (la presiunea însăși a unor cadre de conducere din Securitate care afirmau că nu pot

³⁹⁷ *Ibidem*, ff. 85-86.

³⁹⁸ Marius Oprea, *Banalitatea răului. O istorie a Securității în documente. 1949-1989*, studiu introductiv de Dennis Deletant, Iași, Editura Polirom, 2002, *passim*.

³⁹⁹ Vezi A.C.N.S.A.S., fond Documentar, dosar nr. 13.219, vol. 4, f. 86.

controla întregul aflux de străini sosiți în țară), a mărit aria de lucru a Securității, îndeosebi a contraspionajului, la cote întâlnite doar în anii '50⁴⁰⁰.

Structura organizatorică a Departamentului, conform *Regulamentului de organizare și funcționare al Departamentului Securității Statului și organelor colective de conducere ale acestuia*, avea următoarele configurație:

- Departamentul de Informații Externe, (D.I.E., iar din toamna anului 1978 – C.I.E.);

- Direcția I Informații Interne;
- Direcția a II-a Contrainformații în sectoarele economice;
- Direcția a III-a Contraspionaj;
- Direcția a IV-a Contrainformații militare;
- Direcția a V-a Securitate și gardă;
- Direcția a VI-a Cercetări penale;

- Unitatea independentă de contrainformații pentru țările socialiste (UM 0110)

- Comandamentul pentru tehnică operativă și transmisiuni (C.T.O.T.) cu: Unitatea specială de instalare și exploatare a tehnicii operative „T”; Unitatea specială de cercetare, proiectare și producție a tehnicii operative „P”; Unitatea specială pentru depistarea scrierilor ascunse și expertize grafice „S”; Unitatea specială de transmisiuni și contrainformații radio „R”; Unitatea specială de filaj și investigații „F”;

- Unitatea specială de luptă antiteroristă (U.S.L.A.);
- Centrul de informatică și documentare (C.I.D.);
- Serviciul „C” pentru transportul corespondenței secrete;
- Serviciul „D” pentru dezinformarea centrelor de spionaj⁴⁰¹.
- Direcția Secretariat-juridică⁴⁰².
- Serviciul cadre și învățământ⁴⁰³.

Schema de organizare de la finalul anilor '70 s-a păstrat și în anii '80.

Importanța direcțiilor și unităților Securității era diferită, cele mai însemnate, după atribuții și activitatea desfășurată, rămân primele trei direcții (în plan intern) și C.I.E. (în domeniul extern). Nu este însă de minimalizat, de pildă, nici relevanța C.I.D. în contextul creșterii semnificative a utilizării mijloacelor de natură informatică.

O analiză exhaustivă a evoluției acestor structuri ale Securității este posibilă, în prezent, pe baza arhivelor C.N.S.A.S. și memorialisticii unor șefi din Securitate care oferă un volum de informații suficient pentru o astfel de întreprindere. Cu excepția C.I.E., pentru celelalte direcții ale Securității documentele din arhive sunt accesibile și în cantități apreciabile. În aceste condiții lectura critică a cercetătorului, confruntarea cu alte surse și interpretarea corectă a documentelor sunt ingrediente obligatorii pentru un demers de succes în sfera istoriei Securității, la finele regimului comunist.

Direcția I (apare uneori cu denumirea „Informații Interne”), conform *Regulamentului de funcționare* (aprobat în 1975)⁴⁰⁴, era unitatea centrală de linie a Ministerului de Interne [care] are misiunea de a organiza, controla și îndruma activitatea

⁴⁰⁰ Cristian Troncotă, *Duplicatarii. Din istoria Serviciilor de Informații și Securitate ale regimului comunist din România. 1965-1989*, București, Editura Elion, 2014, p. 64

⁴⁰¹ A.C.N.S.A.S., fond Documentar, dosar nr. 13.219, vol. 4, f. 10.

⁴⁰² Idem, dosar nr. 92, vol. 6, ff. 89-100.

⁴⁰³ *Ibidem*, vol. 7, f. 39.

⁴⁰⁴ Idem, dosar nr. 12.595, vol. 2, ff. 4-5.

informativ-operativă pentru prevenirea, descoperirea și lichidarea acțiunilor complotiste, de subminare a puterii de stat, de atentat și de propagandă împotriva orânduirii socialiste. Contribuie la prevenirea, descoperirea și lichidarea oricăror fapte infracționale, în care sunt implicate persoane din problemele, obiectivele, locurile și mediile date în competența aparatului de informații interne”⁴⁰⁵.

Dirrecția I informații interne lucra nemijlocit sau lua în control:

- „cazurile cu un grad mare de pericolozitate socială; dosarele de urmărire informativă asupra persoanelor suspecte [că] a[r] avea rol de conducere pe țară în activitatea ostilă;

- cele cu legături de activitate dușmănoasă cu grupări reacționare din străinătate sau emisari ai acestora, precum și acelea la a căror rezolvare participă mai multe inspectorate ale Ministerului de Interne”;

- desfășura nemijlocit activitate informativ-operativă în instituțiile centrale ale statului; coordona, controla și îndruma activitatea inspectoratelor județene și a municipiului București, pe linie de informații interne, pentru „organizarea muncii informative la nivelul cerințelor, în vederea cunoașterii temeinice a situației operative, prevenirii, descoperirii și lichidării oricăror fapte de natură să aducă atingere securității statului”;

- elabora planul de căutare a informațiilor pe linie de informații interne, îl prezenta spre aprobare conducerii ministerului, asigura adaptarea lui la specificul fiecărui inspectorat, controla și urmărea executarea la timp și în bune condiții a sarcinilor stabilite;

- centraliza, studia și analiza datele obținute pe linie de informații interne, raportând conducerii ministerului, concluziile cu privire la evoluția situației operative pe probleme, eficiența măsurilor și metodelor folosite pentru contracararea acțiunilor ostile și propunea măsuri de îmbunătățire a muncii;

- „elabora sinteze și alte materiale documentare, pe probleme sau cazuri concrete, pe care le difuza la inspectorate pentru orientarea muncii de informații interne, instruirea ofițerilor pe profil și generalizarea experienței pozitive; efectua, cel puțin o dată la doi ani, controale asupra întregii activități de informații interne din inspectoratele județene și al municipiului București, raportând conducerii ministerului concluziile desprinse și măsurile de îmbunătățire a muncii; solicita sprijinul organelor și organizațiilor de partid și colabora cu organizațiile de masă, obștești și celelalte unități ale administrației de stat, în vederea clarificării cu operativitate a semnalărilor de fenomene negative în obiectivele, locurile și mediile unde munca de securitate ținea de aparatul de informații interne; executa orice alte misiuni ordonate de conducerea Ministerului de Interne”⁴⁰⁶.

Așadar, Direcția I era, între direcțiile Securității, de departe cea mai importantă, ca atribuții și sferă de acțiune. Practic, toți dușmanii reali și potențiali ai regimului, de la foștii legionari la intelectualii dizidenți, intrau sub lupa și controlul Direcției I.

În pofida acestui rol important, marile figuri ale Securității nu au fost „emanația” Direcției I. Șefii acesteia nu au fost nume celebre, precum cele ale spionajului românesc sau ale altor direcții interne.

În perioada de referință (1978-1989) direcția a fost condusă, în ordine, de doi generali – Dumitru Iancu Tăbăcaru și Aron Bordea, urmași de colonelul Gheorghe Rațiu. Locuitorii șefului direcției au fost: general-maior Ioan Șerbănoiu, colonel Ștefănescu Mircea, locotenent-colonel Gavrilă Gheorghe, locotenent-colonel Pleșea Constantin,

⁴⁰⁵ *Ibidem*, f. 3.

⁴⁰⁶ *Idem*, dosar nr. 92, vol. 12, ff. 33-34.

locotenent-colonel Moca Elena și locotenent-colonel Anastasiu Gabriel. Între șefii de servicii, cel mai cunoscut nume este cel al locotenent-colonelului Ilie Merce.

Direcția a II-a Contrainformații în sectoarele economice

Această direcție a funcționat în anii '80 pe baza *Regulamentului de funcționare* aprobat prin Ordinul nr. 79 din 25 septembrie 1970 și apoi completat în 1975, modificările ulterioare fiind lipsite de însemnătate⁴⁰⁷.

Direcția a II-a Contrainformații în sectoarele economice era o unitate centrală specializată a M.I., care, în temeiul Decretului nr. 130/1972, organiza, controla și îndruma activitatea contra-informativă pentru a preveni, descoperi și lichida acțiunile de sabotaj, diversiune și de subminare a economiei naționale.

Direcția a II-a avea ca sarcini:

- munca de securitate în ministerele cu profil economic, în instituțiile centrale asimilate acestora și în alte obiective economice importante;

- răspundea de modul cum se asigură munca de contrainformații în sectoarele economice, pe întreg teritoriul țării⁴⁰⁸;

- organiza și desfășura, în obiectivele date în competență, activitatea de supraveghere informativă generală, în vederea obținerii de date și informații privind:

- a) intenții ale unor persoane de a pune la cale acțiuni de diversiune, sabotaj sau subminare a economiei naționale;

- b) existența unor împrejurări, cauze, stări de pericol sau alte fenomene negative, care pot genera sau favoriza producerea unor evenimente deosebite;

- c) activitatea și preocupările persoanelor din cartoteca generală-documentară, precum și a acelor necunoscute cu antecedente politice sau penale, dar care prin atitudinea, comportarea sau legăturile ce le au în afara serviciului sunt capabile să comită fapte infracționale;

- d) activitatea suspectă a unor cetățeni străini veniți în obiectivele economice pentru tratative, asistență tehnică sau specializare (încercări de a obține informații sau date secrete de stat, de provocare, corupție, instigare la acțiuni ostile, acte terorist-diversioniste, ori alte fapte prin care s-ar putea aduce prejudicii economiei naționale sau securității statului);

- e) încălcări ale actelor normative în vigoare, care pot sau care au condus la pierderea, deținerea în afara îndatoririlor de serviciu, alterarea, distrugerea ori sustragerea de documente ce constituie secrete de stat;

- f) intenții de transmitere ori divulgare a unor informații, date și documente cu caracter secret de stat;

- g) existența unor relații suspecte sau în afara cadrului oficial, între angajații obiectivelor economice și reprezentanții diplomatici, ai unor organizații străine sau alți cetățeni străini;

- h) intenții ale unor angajați de favorizare a firmelor sau comercianților străini, în vederea încheierii de contracte dezavantajoase statului român;

⁴⁰⁷ Idem, dosar nr. 92, vol. 13, ff. 2-14.

⁴⁰⁸ *Ibidem*, f. 3.

i) existența în sistemul comerțului exterior, a unor angajați incorecți, coruptibili, cu o conduită etico-morală necorespunzătoare sau incompetenți, care prin acțiunile lor pot săvârși fapte de natură să submineze economia națională;

j) preocupările unor persoane – cetățeni români sau străini – de a obține date și informații referitoare la obiective economice de importanță deosebită, sectoare cu activitate de cercetare, proiectare și de experimentare a unor tehnologii noi de fabricație, precum și interesul manifestat față de cercetătorii de valoare sau față de cadrele operative din sistemul comerțului exterior;

k) intenții ale unor persoane de a rămâne ilegal în străinătate sau de a trece fraudulos frontiera⁴⁰⁹.

Direcția a II-a organiza și desfășura activitatea de urmărire informativă specială în scopul verificării materialelor de primă sesizare și altor informații privitoare la pregătirea ori săvârșirea de acțiuni de sabotaj, diversiune sau subminare a economiei naționale, de încălcare a prevederilor actelor normative referitoare la apărarea secretului de stat sau alte infracțiuni date în competență. Avea, de asemenea, obligația elucidării cauzelor și împrejurărilor care au produs evenimente cu consecințe deosebite în economie, pentru a stabili dacă acestea nu sunt rezultatul unor acțiuni dușmănoase, descoperirii vinovaților și tragerii lor la răspundere penală.

Caracterul **preventiv al activității** era prezent în cunoașterea, prin „mijloace specifice muncii de securitate”, a stărilor de pericol și a altor fenomene negative care puteau genera evenimente cu consecințe grave pentru economia națională, precum și a faptelor și situațiilor de natură să creeze stări de spirit nefavorabile și de nemulțumire în rândul angajaților, cu implicații asupra bunei desfășurări a activității economice.

Datele și informațiile obținute, erau raportate conducerii M.I., dar și organelor de partid și de stat competente, în ideea prevenirii unor evenimente deosebite⁴¹⁰.

Pentru realizarea obiectivelor, **Direcția a II-a** își crea rețea informativă, îmbinând folosirea acesteia cu celelalte mijloace și metode ale muncii de securitate. Totodată, organiza și ținea la zi propria evidență a dosarelor de obiectiv și dosarelor de urmărire informativă, ca și evidența nominală a rețelei informative. În dosarele de urmărire informativă importante existente la compartimentele din teritoriu, privind acțiunile suspecte de diversiune, sabotaj sau subminare a economiei naționale, se acorda sprijin pentru clarificarea lor operativă și erau coordonate măsurile informativ-operative în cazurile lucrate în cooperare de două sau mai multe inspectorate județene.

Direcția a II-a elabora materiale de dezinformare, în scopul apărării secretului de stat în obiectivele economice din domeniile apărării naționale, energiei electrice și din sistemul comerțului exterior. De asemenea, verifica și aviza întregul personal ce urma să fie angajat în obiective, în scopul prevenirii pătrunderii unor persoane cu antecedente politice ori penale sau cu o conduită morală necorespunzătoare.

În cooperare cu alte unități ale M.I., verifica angajații din obiectivele economice date în răspundere, care urmau a fi numiți la post în exterior sau trimiși în străinătate pe o perioadă mai îndelungată în vederea executării unor lucrări în cooperare (construcții, prospecțiuni etc.), pentru organizarea de expoziții și târguri internaționale, la specializare

⁴⁰⁹ *Ibidem*, f. 4.

⁴¹⁰ *Ibidem*, ff. 4v-5.

sau care se deplasau în străinătate, pe timp limitat, cu diferite misiuni de serviciu, individual sau în cadrul unor delegații cu specific economic.

Pentru contracararea unor acțiuni din partea serviciilor de spionaj străine sau a organizațiilor ostile din exterior și al prevenirii refuzului de înapoiere în țară, se realizau verificări și asupra celorlalți angajați din obiectivele economice date în răspundere, care solicitau plecarea în străinătate în interes personal.

În cazul în care se obțineau informații cu privire la comportarea suspectă a unor angajați pe timpul șederii lor în străinătate, după înapoierea acestora în țară, se luau măsuri de verificare și de urmărire informativă, în vederea clarificării suspiciunilor apărute.

Direcția a II-a asigura, în obiectivele de care răspundea, măsuri de securitate, în perioada premergătoare cât și pe timpul vizitării acestora de către conducerea superioară, precum și asupra trenurilor guvernamentale și navelor maritime și fluviale puse la dispoziția conducătorilor de partid și de stat.

Direcția a II-a își subordona, pe linie de muncă, compartimentele corespondente din inspectoratele județene și al municipiului București ale M.I. și executa activitatea de coordonare, îndrumare și control asupra muncii de securitate desfășurată de către acestea, în obiectivele economice de pe raza lor de competență.

Direcția a II-a centraliza, sintetiza și analiza datele și informațiile pe profilul muncii de contrainformații în sectoarele economice și raporta periodic conducerii M.I., stadiul activității pe această linie și măsurile întreprinse pentru îmbunătățirea și perfecționarea acesteia.

În fine, Direcția de contrainformații în sectoarele economice asigura pregătirea aparatului propriu și contribuia la perfecționarea celui din inspectoratele județene și al municipiului București. Împreună cu catedra de specialitate din Școala militară de ofițeri a Ministerului de Interne, stabilea conținutul tematic al pregătirii de contrainformații în sectoarele economice și elabora materiale didactice și documentare necesare instruirii elevilor și cadrelor din aparat⁴¹¹.

Ca și în cazul celorlalte direcții, regulamentul intern stabilea categoriile de documente elaborate de Direcția a II-a:

1. Planuri anuale de căutare a informațiilor pentru aparatul unității și cu caracter orientativ pentru compartimentele corespondente din inspectoratele județene și cel al municipiului București.

2. Planuri de muncă trimestriale.

3. Planuri de măsuri în vederea intensificării muncii informativ-operative sau realizării unor sarcini specifice pe ramuri sau sectoare economice.

4. Rapoarte anuale de activitate.

5. Situații trimestriale cu evenimentele deosebite ce au avut loc în economia națională.

6. Situații trimestriale și lunare cu dinamica rețelei informative și urmăririi informative speciale.

7. Rapoarte semestriale privind activitatea pe linia apărării secretului de stat, a pazei și securității obiectivelor.

8. Rapoarte anuale sau la ordin privind modul în care se desfășura învățământul profesional, juridic și militar în cadrul unității.

⁴¹¹ *Ibidem*, ff. 6-7.

9. Buletine zilnice cu evenimentele din economia națională și alte aspecte pe linia activității de contra-informații în sectoarele economice⁴¹².

Economia a fost, de la început, un domeniu fundamental asupra căruia s-a concentrat atenția conducerii PCR. Cu toate acestea structura Securității care se ocupa de spațiul economic era, prin realizări, un organism situat oarecum în plan secund, cel puțin până la începutul anilor '80. Dificultățile economice cu care se confruntă regimul, începând din 1981, aduc însă Direcția a II-a în prim-planul preocupărilor conducerii Securității. O parte din atribuțiile acesteia încep să fie transferate și asupra altor direcții și compartimente ale Securității, astfel că în a doua parte a anilor '80, sarcinile de control a economiei naționale devin dominante în activitatea D.S.S.

Direcția de contrainformații economice a pus la punct, în perioada de referință, mai multe programe de informații prin care se asigurau informativ o serie de proiecte economice de mare anvergură. Unul din acestea a fost programul sau operațiunea „Atomul”. Aici s-a avut în vedere protecția personalului împotriva tentativelor de racolare în scopul furnizării de informații, protecția fizică a informațiilor confidențiale despre noile tehnologii transferate către România, îndeosebi a celor despre producția de combustibil nuclear și apă grea.

Dintre alte programe, care vizau un spectru larg al economiei românești din acei ani, amintim:

- Acțiunea „Mercur” – protecția informațiilor în domeniul marilor contracte de comerț exterior,
- „Atlas” – protejarea investițiilor românești în străinătate,
- „Oceanul” – supravegherea construcțiilor navale, navigația și exploatarea flotei comerciale românești⁴¹³.

Cel care a condus Direcția a II-a în anii '70 și '80 a fost generalul-maior Emil Macri (9 octombrie 1927 – 17 aprilie 1991). Acest general a fost una din figurile controversate ale Securității, îndeosebi prin prisma participării sale la acțiunile Securității în timpul evenimentelor de la Timișoara din decembrie 1989. Un aspect mai puțin cunoscut al biografiei sale este legat de calitatea sa de membru în comisia de anchetă a defecțiunii generalului Ion Mihai Pacepa. În rapoartele semnate de el, a identificat cauzele reale ale acestui act, punând, totodată, un diagnostic precis situației din M.I. până în 1978. Prin spiritul critic a reușit să-și facă numeroși dușmani nu doar în M.I., ci chiar în nomenclatura de partid, aceasta fiind o posibilă explicație pentru stoparea ascensiunii sale în cadrul ministerului.

Carierea sa în Securitate a început la 4 septembrie 1948 în cadrul Direcției Regionale de Securitate Galați, unde a fost încadrat ca plutonier-major. După o perioadă de detașare la Securitatea Arad, la 1 februarie 1956 este promovat la conducerea Serviciului 5 Apărarea Secretului de stat din cadrul Direcției Contrasabotaj. Aici se remarcă prin activitatea sa ca „cel mai bun șef de serviciu” fiind considerat, în toate evaluările, drept un exemplu de „muncă, disciplină, conduită morală și modestie”, cu un „dezvoltat simț organizatoric”, ce știa să „mobilizeze aparatul din subordine la îndeplinirea sarcinilor”⁴¹⁴. În toamna anului 1956 este trimis în U.R.S.S., la cursul de un an pe profil informativ, iar

⁴¹² *Ibidem*, f. 15.

⁴¹³ Gl. mr. (r) Dumitru Bădescu, *Securitatea economică, parte componentă de bază a securității naționale*, în „Vitalii. Lumini și umbre”, anul 1, nr. 2, martie 2010, pp. 25-26.

⁴¹⁴ Nicolae Ioniță, *Fișe biografice ale șefilor de direcții regionale de Securitate din anii '60*, în „Caietele C.N.S.A.S.”, nr. 1-2 (11-12)/2013, p. 132.

în 1963 este numit șef al Direcției Regionale de Securitate Suceava. Rămâne în această funcție până la 1 ianuarie 1971, când, pe baza rezultatelor foarte bune obținute în cadrul Inspectoratului de la Suceava, este numit șef al Direcției a II-a Contrainformații în sectoarele economice. Ofițer „foarte harnic, cu spirit de dăruire în muncă, rezistent la eforturi”⁴¹⁵, Emil Macri e menținut în funcție, timp de aproape două decenii, fără a fi pensionat la împlinirea vârstei de 60 de ani, aspect destul de rar întâlnit în Securitate.

În decembrie 1989, trimis fiind la Timișoara de șeful Securității, Iulian Vlad, ordonă structurii locale aplicarea de măsuri strict informative, nefiind de acord cu cele represive. Este arestat de către noile autorități revoluționare și închis la Jilava, unde, la 17 aprilie 1991, moare în urma unui infarct.

Între locuitorii șefului Direcției a II-a (în anii '80) amintim pe colonel Tăulescu Traian, locotenent-colonel Bucur Claudiu, maior Stan Gheorghe și maior Fluture Dan.

Direcția a III-a Contraspionaj

Atribuțiile erau fixate în baza decretului nr. 130/1972, modificat prin decretul nr. 362/1972⁴¹⁶. În plan general, Direcția avea ca obiectiv „organizarea și desfășurarea muncii informativ-operative în scopul prevenirii, descoperirii și lichidării acțiunilor de spionaj și trădare îndreptate împotriva R.S. România”.

Pentru rezolvarea unor asemenea sarcini, Direcția de contraspionaj avea, în statul de organizare, ofițeri care să lucreze acoperit în instituțiile de interes, precum și ofițeri detașați pentru anumite perioade.

În baza regulamentului de funcționare, a ordinelor și actelor interne, atribuțiile direcției țineau de organizarea activității de prevenire, descoperire și lichidare a acțiunilor de spionaj întreprinse, pe teritoriul României, de cadrele serviciilor de informații aflate în țară sub diverse acoperiri: diplomați, comercianți, ziariști, turiști, lectori, studenți, cercetători, doctoranzi, marinari, rezidenți, imigranți, repatriați, precum și a actelor de trădare desfășurate de cetățeni români sau persoane fără cetățenie cu domiciliul în România.

Atribuțiile Direcției a III-a:

- desfășura muncă informativ-operativă în obiectivele date în competență, în scopul prevenirii, descoperirii și curmării infracțiunilor îndreptate împotriva securității statului; urmărirea aplicării Legii 23/1971, H.C.M. 19 și 18/1972 privind apărarea secretului de stat și stabilirea de relații cu cetățenii străini; lua măsuri, direct sau în cooperare cu alte unități ale Ministerului de Interne, și în alte organizații socialiste de importanță deosebită vizate de serviciile de spionaj, pentru apărarea secretelor, prevenirea scurgerii de informații și contracararea acțiunilor serviciilor de spionaj asupra persoanelor deținătoare de secrete de stat;

- realiza acțiuni de pătrundere în serviciile de spionaj, în scopul cunoașterii planurilor acestora, prin studierea și recrutarea de cadre și agenți veniți în țară sub diverse acoperiri (diplomați, comercianți, ziariști și alte categorii);

⁴¹⁵ A.C.N.S.A.S., fond Cadre, dosar personal Macri Emil, f. 77.

⁴¹⁶ Vezi Decretul nr. 362 pentru modificarea Decretului nr. 130/1972, privind înființarea, organizarea și funcționarea Ministerului de Interne devenit Legea nr. 38/1972 – în B.O., partea I, nr. 94, 27 iunie 1973; Decretul nr. 130/1972, privind înființarea, organizarea și funcționarea Ministerului de Interne, republicat, în B.O., partea I, nr. 113, 26 iulie 1973.

- prelua sub control activitatea cadrelor și agenților serviciilor de spionaj străine care acționau pe teritoriul statului român și desfășura acțiuni de dezinformare și jocuri operative în scopul apărării secretelor de stat și inducerii în eroare a adversarului;

- analiza și sintetiza informațiile obținute pe linii de muncă și probleme, în scopul desprinderii de concluzii privind direcțiile de activitate, metodele, mijloacele și procedeele folosite în munca de contraspionaj și generalizarea experienței pozitive;

- sprijinea activitatea catedrei de contraspionaj a școlilor militare din sistemul de învățământ al M.I., prin participarea la elaborarea programelor de învățământ, punerea la dispoziție a unor date rezultate din munca informativ-operativă, expuneri efectuate de cadrele cu funcții de conducere din direcție și alte activități necesare unei instruiți corespunzătoare a cursanților pe acest profil⁴¹⁷.

Din punct de vedere organizatoric, Direcția a III-a era constituită din 14 servicii, Biroul înzestrare și financiar, Secretariatul și cabinetul medical. Serviciile 1, 2, 3, 4, 5, 6, 11 și 12 organizau și desfășurau pe spații geografice (S.U.A., R.F. Germania și Austria, Franța și Italia, Grecia și Turcia, Israel, Anglia, alte țări din Europa, America Latină, Asia și Africa) activitatea de prevenire, cunoaștere, descoperire și lichidare a acțiunilor de spionaj întreprinse – pe teritoriul României – de către agenții serviciilor de informații trimiși în țară sub diverse acoperiri dar și asupra cetățenilor români suspecți de activitate informativă în favoarea serviciilor de spionaj.

Serviciile 7, 8, 9 și 10 organizau munca informativ-operativă în obiectivele ce le erau date în competență, în scopul prevenirii, descoperirii și curmării acțiunilor de spionaj, în esență asigurând apărarea secretului de stat și prevenirea scurgerii de informații.

Serviciul 9 asigura unitatea cu mijloace tehnico-operative mobile și containerizate, în scopul rezolvării acțiunilor de contraspionaj; participa, împreună cu ofițerii din compartimentele informative, la executarea și exploatarea lucrărilor de tehnică operativă din unitate și făcea propuneri pentru înzestrarea unității cu noi aparate adecvate.

Serviciile 13 și 14, Biroul servicii, înzestrare și financiar, Secretariatul, Evidența operativă și Cabinetul medical desfășurau activitate de analiză și sinteză a informațiilor de contraspionaj, control și îndrumare în centrală și teritoriu, selecționare, verificare și cunoaștere a cadrelor, învățământ de specialitate și militar, organizare-mobilizare, asigurare materială și financiară, manipularea documentelor, evidența operativă și asistență medicală a efectivelor unității.

Direcția a III-a asigura întreaga logistică și pentru Unitatea Specială de Luptă Antiteroristă pe linia activității de cadre, nevoilor materiale, financiare, precum și asistența medicală prin cabinetul unității⁴¹⁸.

Având în vedere atribuțiile menționate, atât la nivel general cât și la nivelul diverselor compartimente, Direcția de contraspionaj era socotită ca fiind esențială în apărarea stabilității regimului politic de orice influență sau amestec direct al unor factori externi. Chiar dacă activitatea acesteia se desfășura în interiorul țării, obiectivele vizate erau în directă sau în strânsă legătură cu exteriorul. De aceea, alături de C.I.E., Direcția de contraspionaj deținea un rol cheie în relațiile externe ale României, indiferent de natura lor. De aici și contribuția importantă din partea a doua a anului 1989, când ofițerii

⁴¹⁷ A.C.N.S.A.S., fond Documentar, dosar nr. 92, vol. 13, ff. 17-18.

⁴¹⁸ *Ibidem*, f. 19. Vezi pentru detalii articolul semnat de Hagop Hairabetian, *Cum s-a născut „Arta”. Scurtă istorie de la începuturile antiterorismului în România*, în „Vitrării – lumini și umbre”, revista veteranilor din serviciile române de informații, nr. 1, anul 1, decembrie 2009, pp. 27-36.

de contrainformații au sesizat și informat conducerea Securității de intențiile, planurile și acțiunile din exteriorul și interiorul țării în vederea destabilizării regimului condus de Nicolae Ceaușescu.

La conducerea direcției, în perioada 1978-1989, s-au aflat trei generali-maiori: Aristotel Stamatoiu, Ștefan Alexie și Aurelian Mortoiu. Adjuncții șefului Direcției a III-a au fost general-maior Dumitru Gherguț, colonel Ștefan Alexandru, colonel Vergiliu Ionescu, locotenent-colonel Emil Rădulescu și locotenent-colonel Filip Teodorescu.

Direcția a IV-a Contrainformații militare răspundea de organizarea, coordonarea și desfășurarea activității de contrainformații militare în cadrul Ministerului Apărării Naționale, Ministerului de Interne și statele majore ale Gărzilor patriotice, funcționând în conformitate cu prevederile Decretului nr. 130/1972 (republicat) privind înființarea, organizarea și funcționarea M.I.⁴¹⁹ și a propriului regulament de organizare și funcționare din 1975. În cuprinsul articolului 3, din decret, se preciza că „activitatea de contrainformații militare se realizează în scopul desfășurării, prevenirii și contracarării oricăror acțiuni ostile desfășurate de serviciile de spionaj sau alte elemente dușmănoase din interior, împotriva forțelor armate ale Republicii Socialiste România”.

Pentru realizarea cerințelor din Decretul nr. 130/1972 (republicat), Direcția a IV-a avea ca atribuții:

a) organiza și desfășura activitate de contrainformații militare în direcții centrale, comandamente de armate, arme, mari unități, unități (formațiuni) din Ministerul Apărării Naționale și Ministerul de Interne, precum și în cadrul statelor majore ale gărzilor patriotice, în scopul prevenirii, descoperirii și lichidării acțiunilor serviciilor de spionaj sau elementelor dușmănoase din interior îndreptate împotriva capacității de luptă a forțelor armate;

b) organiza măsurilor contra-informative pentru apărarea secretului de stat și prevenirea scurgerii de informații din unitățile militare;

c) efectua controlul periodic în unitățile militare asupra modului cum erau respectate prevederile legii privind apărarea secretului de stat; sprijinea comandanții în vederea organizării activității de evidență, păstrare și manipulare a documentelor secrete; cercetarea cazurilor de pierdere, sustragere, alterare, degradare sau distrugere a acestora, precum și divulgarea unor date sau informații cu caracter secret;

d) aplica măsuri informativ-operative în mediul obiectivelor militare, pentru depistarea cadrelor și agenților serviciilor de spionaj care, intrând în contact cu militari sau folosind alte mijloace, cauta să culegă informații despre capacitatea de apărare a României;

e) desfășura activitate de supraveghere informativă generală în acele obiective, medii și locuri unde sunt condiții, premise sau factori care pot favoriza săvârșirea de infracțiuni împotriva forțelor armate;

f) asigura contra-informativ activitățile protocolare organizate de Ministerul Apărării Naționale, la care participau cetățeni străini și militari români, în vederea apărării cadrelor de acțiunile serviciilor de spionaj;

g) cu sprijinul comandanților, organiza măsuri contra-informative de împiedicare a atașajilor militari și a altor cetățeni străini, de a culege date și informații, prin observare directă, despre activitățile ce se desfășoară în obiectivele militare;

⁴¹⁹ A.C.N.S.A.S., fond Documentar, dosar nr. 92, vol. 13, f. 36.

h) verifica în evidențele operative ale Ministerului de Interne tinerii ce urmau a fi încorporați, pentru a preveni încadrarea celor cu antecedente penale sau cu diferite suspiciuni, în instituții militare de învățământ și în unități speciale;

i) întreprindea măsuri contra-informative de verificare a militarilor și cadrelor civile care se deplasau în străinătate, în interes de serviciu sau personal, pentru preîntâmpinarea refuzului înapoierii în țară sau plecării unora care prin comportarea lor ar putea prejudicia interesele statului;

j) contribuia, prin mijloace specifice muncii de contrainformații militare, la paza și securitatea aeroporturilor și porturilor, în scopul prevenirii evaziunilor aeriene și a actelor de terorism

k) asigura contra-informativ: exercițiile de mobilizare și alarmare, aplicațiile tactice, armamentul, munițiile, substanțele toxice de luptă pentru a nu se produce acțiuni ostile îndreptate împotriva armatei; raporta la timp comandanților (șefilor) și organelor de partid despre cauzele sau fenomenele care ar putea duce la evenimente deosebite;

l) acționa prin măsuri contra-informative pentru sprijinirea comandanților (șefilor) în activitatea de prevenire a sustragerilor de armament, muniții, explozivi, substanțe toxice de luptă și radioactive, cât și a dezertărilor cu armament; urmărirea persoanele suspecte de sustragere de armament și muniții și cerceta împreună cu comandanții cazurile de pierdere sau înstrăinare a acestora;

m) în cooperare cu unitățile specializate contribuia la elaborarea și aplicarea măsurilor pentru realizarea dezinformării serviciilor de spionaj străine și la menținerea legendelor de acoperire a unităților speciale;

n) participa la realizarea măsurilor de securitate și gardă pe timpul vizitării unităților militare de către comandantul suprem sau în alte situații ordonate;

o) întocmea studii și informări pentru conducerile M.I. și Ministerului Apărării Naționale cu privire la: acțiunile serviciilor de spionaj sau a unor elemente autohtone îndreptate împotriva armatei, cauzele și condițiile posibile care favorizează sau înlesnesc scurgerea de informații militare și producerea de evenimente deosebite, concluziile ce se desprind din desfășurarea muncii de contrainformații militare și măsurile ce se impun a fi luate;

p) sprijinea comandanții și organele de partid din forțele armate în sporirea vigilenței militarilor și cadrelor civile, participând la pregătirea contra-informativă a acestora;

r) lua măsuri informativ-operative în rândul deținuților din penitenciare condamnați pentru infracțiuni contra securității statului, precum și a altor categorii de deținuți și minorilor internați, care prin comportarea lor fac obiectul muncii de contrainformații;

s) pentru prevenirea și curmarea infracțiunilor de frontieră desfășura urmărirea informativă specială în sectorul de pază al unităților și marilor unități de grăniceri – unde existau ofițeri de contrainformații frontieră – exceptând obiectivele deservite de organele de securitate teritoriale și sprijinea șefii posturilor de miliție din acest sector în organizarea și desfășurarea supravegherii informative generale⁴²⁰.

Pentru exercitarea atribuțiilor de mai sus, organele de contrainformații militare aveau următoarele obligații și drepturi:

a) crearea de rețea informativă din rândul ofițerilor, maiștrilor militari, subofițerilor, militarilor în termen și cadrelor civile din Ministerul Apărării Naționale, din unitățile M.I. și din statele majore ale Gărzilor patriotice, precum și din mediul obiectivelor militare;

⁴²⁰ *Ibidem*, f. 39.

b) informarea comandanților și organelor de partid cu privire la cauzele care favorizau stările de spirit negative sau acțiunile care puteau prejudicia capacitatea de luptă a unităților și acordau sprijinul necesar pentru prevenirea unor evenimente deosebite;

c) realizau în cadrul unităților militare acte pregătitoare pentru a cerceta infracțiunile date prin lege în competența organelor de securitate și participau împreună cu organele specializate la cercetarea evenimentelor deosebite, suspecte de sabotaj și diversiune; catastrofelor aeriene și navale, sustragerilor sau pierderilor de armament, muniții, explozivi, materiale toxice sau radioactive;

d) legitimau și stabileau identitatea militarilor și persoanelor care erau suspecte sau care încalcaseră dispozițiunile legale;

e) intrau în locuințele persoanelor fizice în cazurile și condițiile prevăzute de dispozițiile legale;

f) în cazurile când unii militari sau cadre civile din unitățile militare au comis una din infracțiunile prevăzute de Codul penal, organele de contrainformații militare trimiteau Direcției de cercetări penale materialele care atestau comiterea infracțiunii - în vederea începerii urmăririi penale și soluționării cauzei.

În caz de infracțiuni flagrante, organele de contrainformații militare luau măsuri de reținere a militarilor sau cadrelor civile și raportau imediat despre aceasta comandanților (șefilor) și, după caz, organelor de partid competente.

Ofițerii de contrainformații aveau acces în toate compartimentele de muncă (organizare-mobilizare, documente secrete, cifru etc.) din cadrul unităților pe care le asigurau contra-informativ⁴²¹.

Direcția de contrainformații militare era organizată în funcție de structura Ministerului Apărării Naționale și M.I., în baza statutului de organizare aprobat de ministrul de Interne, având în subordine servicii și birouri de contrainformații.

Serviciile de contrainformații militare erau organizate pe lângă Marele Stat Major, comandamente de armate și de arme (similare) din Ministerul Apărării Naționale și Ministerul de Interne, având în componere birouri de contrainformații ce funcționau la unitățile subordonate acestora.

Fiecare structură avea la rândul său atribuții bine precizate:

a) Serviciul 1:

- organiza și desfășura activitatea de contrainformații militare în direcțiile centrale din Ministerul Apărării Naționale, în scopul prevenirii, descoperirii și lichidării acțiunilor serviciilor de spionaj sau elementelor dușmănoase îndreptate împotriva capacității de luptă a acestor unități;

- lua măsuri, în colaborare cu serviciile din Direcția a III-a, de verificare și documentare a activității atașărilor militari și a altor cetățeni străini, în zonele de dislocare a obiectivelor militare;

- organiza, împreună cu celelalte servicii de contrainformații militare, acțiuni de identificare și verificare a legăturilor militarilor și cadrelor civile cu diplomați, precum și a celor care vizitau reprezentanțele străine acreditate în țara noastră;

⁴²¹ *Ibidem*, ff. 39-40.

- întreprindea măsuri și sprijinea celelalte servicii de contrainformații în identificarea și verificarea turiștilor și a altor cetățeni străini care își creaseră relații suspecte cu militari și cadre civile sau se interesau despre probleme din armată;

- asigura contra-informativ delegațiile militare străine care vizitau țara și acordau sprijin celorlalte servicii în asigurarea contra-informativă a delegațiilor Ministerului Apărării Naționale care se deplasau peste hotare;

- în colaborare cu serviciile din Direcția a III-a și celelalte servicii de contra-informații întreprindeau măsuri de asigurare contra-informativă a activităților protocolare la care participau cadre militare și diplomați sau alți cetățeni străini;

- în cooperare cu unitățile specializate contribuiau la elaborarea și aplicarea măsurilor de dezinformare a serviciilor de spionaj despre unele obiective sau activități militare deosebite, cât și la menținerea legendelor de acoperire a unor unități speciale;

- elabora măsuri și coordona activitatea celorlalte servicii de contrainformații pentru identificarea autorilor de înscrisuri cu conținut dușmănos apărute sau difuzate în unitățile militare;

- executa, la ordinul șefului direcției, activitate de control și îndrumare la structurile de contrainformații militare subordonate⁴²².

b) Serviciul 2

- asigura redarea materialelor rezultate din folosirea mijloacelor tehnice de către organele de contrainformații din garnizoana București;

- executa lucrări de instalare de mijloace tehnice și organiza exploatarea lor;

- participa la documentarea secretă, prin fotografieri, filmări sau alte mijloace a activității unor diplomați sau cetățeni străini în apropierea unităților militare, cu prilejul activităților protocolare sau a unor acțiuni militare deosebite;

- executa control și acorda sprijin celorlalte compartimente din cadrul direcției pentru buna întreținere și exploatare a mijloacelor tehnice din dotare⁴²³;

c) Serviciul 3

- executa toate sarcinile pe linie de cadre: selecționarea și verificarea celor care urmau a fi încadrați în posturile vacante din statul de organizare, sprijinea conducerea direcției în activitatea de creștere și promovare a cadrelor și de formare a rezervei de cadre; întocmea și prezenta documentația necesară pentru avansări în grad, decorări, numiri și schimbări din funcții, pensionari; ținea evidența nominală a cadrelor direcției;

- întocmea lucrările în probleme de cadre și învățământ cerute de conducerea M.I. și cele necesare pentru modificarea statutului de organizare al direcției;

- executa activități privind organizarea și desfășurarea învățământului de specialitate și militar; prezenta propuneri de candidați pentru școlile militare, cursuri de reciclare și perfecționare, cât și pentru a urma Academia Militară sau alte instituții de învățământ superior;

- executa lucrările de mobilizare și făcea propuneri pentru dotare și înzestrare; ținea evidența ofițerilor, maiștrilor militari și subofițerilor de rezervă prevăzuți în statele direcției la mobilizare;

- întocmea proiectul programului de pregătire contra-informativă a militarilor și personalului civil din Ministerul Apărării Naționale, cât și unele expuneri pe această linie;

⁴²² *Ibidem*, f. 41.

⁴²³ *Ibidem*.

organiza difuzarea de presă, filme și tipărituri care să contribuie la pregătirea contra-informativă a populației⁴²⁴.

d) Biroul 4

- întocmea lucrări de informare cu cele mai deosebite probleme și evenimente din Forțele Armate;

- realiza studii și sinteze privind principalele probleme de muncă referitoare la metodele și mijloacele folosite de serviciile de spionaj străine împotriva armatei;

- participa la întocmirea lucrărilor de planificare a muncii și urmărirea executarea sarcinilor prevăzute;

- întocmea și ținea la zi evidențele centralizate necesare desfășurării activității de contrainformații militare;

- sprijinea activitatea de informare desfășurată de servicii⁴²⁵.

e) Biroul 5

- executa toate lucrările de secretariat ale direcției și organiza evidența, păstrarea, multiplicarea și manipularea documentelor ce constituiau secrete de stat și de serviciu; sprijinea și controla serviciile și birourile de contrainformații în activitatea desfășurată pe această linie și făcea propuneri pentru îmbunătățirea muncii;

- făcea propuneri pentru necesarul fondului C.I.S. și ținea evidența cheltuielilor;

- întocmea și ținea la curent planul de alarmă al direcției⁴²⁶.

Serviciile 6-8 și 11-17 cât și **birourile 9 și 10** de contrainformații militare aveau atribuțiuni legate strict de unitățile și obiectivele pe care le asigurau contra-informativ; Serviciul 8 întreprindea măsuri informativ-operative în rândul deținuților din penitenciare condamnați pentru infracțiuni contra securității statului, precum și a altor categorii de deținuți, care prin comportarea lor făceau obiectul muncii de contrainformații;

Serviciul 17, în afara atribuțiilor prevăzute pentru prevenirea și curmarea infracțiunilor de frontieră desfășura urmărirea informativă specială în sectorul de pază al unităților și marilor unități de grăniceri – unde existau ofițeri de contrainformații frontieră – exceptând obiectivele deservite de organele de securitate teritoriale – sprijinea pe șefii posturilor de miliție din acest sector în organizarea și desfășurarea supravegherii informative generale⁴²⁷.

Existau și o serie de dispoziții care reglementau statutul ofițerilor de contrainformații militare: completarea efectivelor Direcției de contrainformații militare se realiza cu ofițeri, maiștri militari și subofițeri din Ministerul de Interne și Ministerul Apărării Naționale, apreciați ca bine pregătiți politico-ideologic și militar, având în același timp, calitățile necesare pentru munca de contrainformații; ofițerii de contrainformații purtau uniforma armeei din unitatea în care își desfășurau activitatea, iar pentru rezolvarea unor probleme operative puteau folosi ținută civilă și de serviciu; pregătirea militară se executa de întregul efectiv în cadrul unităților, la eșalonul pe care-l asigura contra-informativ⁴²⁸.

Spre deosebire de celelalte direcții, activitatea contrainformațiilor militare în unitățile M.I. presupunea o serie de particularități consemnate în regulamentul intern –

⁴²⁴ *Ibidem*.

⁴²⁵ *Ibidem*, f. 42.

⁴²⁶ *Ibidem*.

⁴²⁷ *Ibidem*, f. 42.

⁴²⁸ *Ibidem*, f. 43.

organele de contrainformații foloseau toate mijloacele muncii de securitate, cu următoarele amendamente:

a) Nu se recrutau colaboratori sau informatori din rândul ofițerilor, maiștrilor militari și subofițerilor de securitate și miliție care desfășurau deja muncă informativ-operativă. În cazuri deosebite, când nu exista posibilitatea să se verifice prin alte surse unele informații despre persoanele vizate, comandanții (șefii) de unități, la cererea organelor de contrainformații, puteau da sarcini de serviciu în acest sens unor subordonați.

b) Cadrele militare și personalul civil din M.I. nu puteau fi incluse în dosare de urmărire informativă și nici luați în evidențele operative.

c) Aprobările pentru introducerea și scoaterea din rețea a colaboratorilor, informatorilor, rezidenților și gazdelor caselor de întâlniri din rândul cadrelor militare și personalului civil din unitățile M.I. se dădeau pe baza ordinului ministrului de Interne.

d) Persoanelor care formau rețeaua informativă a organelor de contrainformații militare, recrutate din rândul militarilor în termen din trupele de securitate și pompieri, elevilor școlilor militare, personalului civil, deținuților și minorilor internați în centrele de reeducare, nu li se întocmeau dosare personale.

– Direcția de contrainformații militare sprijinea Direcția generală a penitenciarelor în executarea controlului, îndrumării și pregătirii cadrelor investite să desfășoare supravegherea informativă în rândul deținuților și a minorilor internați în centrele de reeducare.

– Direcția de contrainformații militare raporta conducerii M.I. premisele și faptele care puteau duce la producerea unor evenimente deosebite sau pagube materiale, comportări necorespunzătoare ale unor cadre și încălcarea normelor legale de muncă, stări de spirit negative, abuzuri și alte fapte ce puteau afecta capacitatea de luptă și acțiune a unităților M.I.⁴²⁹.

Documentele care se elaborau în cadrul direcției erau:

1. – Planul de căutare a informațiilor (anual)
2. – Planul de muncă (trimestrial)
3. – Buletine și note pentru informarea conducerii M.I., Ministerului Apărării Naționale și Secției pentru problemele militare și justiție din C.C. al P.C.R. – se întocmeau zilnic și ori de câte ori era necesar.
4. – Planuri de măsuri pentru executarea unor sarcini ordonate de conducerea ministerului (periodic).

Materialele se întocmeau de conducerea direcției și biroul informare-documentarei⁴³⁰.

Direcția a IV-a Contrainformații militare a rămas principalul subiect de dispută între cele două ministere: M.I. și M.Ap.N. Faptul că direcția era subordonată M.I. și că toate cadrele acestui minister erau protejate de contrainformații, prin regulamentele interne, constituia o mare nemulțumire a celor din M.Ap.N. În plus, peste 90% dintre cadrele Direcției a IV-a proveneau din cei mai buni ofițeri ai armatei, fiind recrutați din școli militare sau academia militară. La acestea se adăuga și faptul că prin intermediul contrainformațiilor militare, mai marii Securității puteau privi în curtea Armatei fără nici

⁴²⁹ *Ibidem*, ff. 44-45.

⁴³⁰ *Ibidem*, f. 49.

o reținere. Din aceste cauze, nu au lipsit acuze de trădare sau de imixtiune din partea ambelor părți⁴³¹.

În anii 1978-1989, Direcția a IV-a a fost condusă, succesiv, de general-maior Florea Gheorghe și general-locotenent Vasile Gheorghe. Locuitorii șefului de direcție au fost: locotenent-colonel Peșanca Dumitru, maior Uță Mihai, locotenent-colonel Chelariu Stelian, colonel Petrea Ioan, colonel Ștefan Constantin.

Direcția a V-a Securitate și Gardă fusese creată încă din august 1973 și avea ca principale atribuții paza conducerii P.C.R., protecția șefilor de state și guverne și a delegațiilor străine care vizitau România. În sarcina acestei structuri intra și paza sediilor C.C. al P.C.R.

Conducerea acestei direcții a fost asigurată în anii '80 de general-maior Marin Neagoe.

Direcția a VI-a Cercetări Penale

În baza regulamentului și a ordinelor interne ale M.I., atribuțiile acestei direcții au fost următoarele:

- Urmărirea penală în cazul infracțiunilor care țineau de competența organelor de cercetare ale Securității;
- Verificarea legalității măsurilor de avertizare și punere în dezbatere publică luate de organele informativ-operative de securitate;
- Organizarea locurilor de reținere și arest preventiv;
- Elaborarea studiilor cu privire la starea infracțională, cauzele acesteia și măsurile ce se impun a fi luate. Trimestrial întocmea informări privind desfășurarea urmăririi penale în cauzele mai importante, pe care le prezenta conducerii M.I.⁴³².

Structura organizatorică a direcției cuprindea⁴³³:

- *Comandant;*
- *Locuitor;*
- *Serviciul 1 Cercetarea Infracțiunilor din Domeniile Informații Interne, Contrainformații Militare și Apărarea Secretului de Stat – (15 funcții, din care 13 de ofițeri);*
- *Serviciul 2 Cercetarea Infracțiunilor din Domeniile CISE, Contraspionaj și Comerț Exterior – (16 funcții, din care 14 de ofițeri);*
- *Serviciului 3 Tehnic Operativ, Proceduri, Pază și Deservire Arest – (35 funcții, din care 5 de ofițeri). Serviciul cuprindea 4 compartimente:*
 - *T.O., Criminalistică, Supraveghere Informativă la Locul de Detenție;*
 - *Compartimentul Proceduri (rețineri, percheziții, sechestre, citații, identificări, investigații);*
 - *Compartimentul Pază, Supraveghere și Transfer Arestați;*
 - *Compartimentul Deservire*
- *Compartimentul Analiză – Sinteză, Învățămint, Organizare – Mobilizare, Avize, Secretariat și Probleme Speciale – (4 funcții, din care 2 de ofițeri)⁴³⁴.*

⁴³¹ Cristian Troncoț, Direcția Contrainformații Militare, în Octavian Roske (coord.), România 1945-1989. Enciclopedia regimului comunist. Represiunea A-E, București, I.N.S.T., 2011, pp. 516-521.

⁴³² A.C.N.S.A.S., fond Documentar, dosar nr. 92, vol. 4, f. 125.

⁴³³ *Ibidem*, f. 124.

Deși dispunea de această direcție, în foarte multe situații, Securitatea a preferat să lucreze în mod acoperit. Erau furnizate informații pe baza cărora persoanele ostile au fost „liniștite” de Miliție prin invocarea tocmai a acelor fapte care se încadrau în infracțiuni de drept comun, pentru care puteau răspunde penal. Securitatea a desfășurat anchete penale doar în cazurile foarte vizibile – Paul Goma, Vlad Georgescu ș.a. – și atunci după o decizie politică și sub motivația anchetării unor cazuri de spionaj. În nici unul din aceste cazuri nu s-a ajuns la proces⁴³⁵.

În schimb Direcția a VI-a cercetări penale și-a dovedit „utilitatea” în anchetele privind greva de la Motru (1981), protestele de la Brașov (15 noiembrie 1987), cazul Mircea Răceanu, autorii „Scrisorii celor șase” (unul din cei aflați în „dialog” cu Direcția de cercetări penale fiind Gheorghe Apostol⁴³⁶) etc.

Cel care s-a aflat la conducerea direcției în anii ‘80 a fost colonelul Vasile M. Gheorghe. Între locuitorii s-au numărat: colonel Ilie Avădani (iunie 1975-noiembrie 1985) și colonel Pătru Morariu (decembrie 1985-decembrie 1989).

Unitatea independentă de contrainformații pentru țările socialiste (U.M. 0110)

Unitatea Militară 0110 înființată în la finalul lunii septembrie 1978 era continuatoarea fostei U.M. 0920/A. Se ocupa de contraspionaj pe relația cu țările din blocul sovietic și avea în vizor acțiunea serviciilor secrete sovietice pe teritoriul României, depistarea și supravegherea agenturii acestora, precum și neutralizarea surselor aflate în poziții importante din nomenclatură. Conform declarațiilor ultimului comandant al U.M. 0110, Victor Neculicioiu, după 1990, poziția KGB față de România era „destul de clară” fiind socotită la fel de ostilă „ca orice alt stat occidental”. Unitatea a fost organizată în patru sectoare, două dintre ele se ocupau exclusiv de operațiunile KGB și GRU în România, altul (cu același efectiv și resurse ca primele două) era destinat combaterii operațiunilor spionajului maghiar și iugoslav, iar ultimul se ocupa de celelalte servicii de informații din țările socialiste sau ale regimurilor pro-sovietice din Asia, Africa și America Latină⁴³⁷.

Ultimul comandant al unității a fost general-maior Victor Neculicioiu care l-a avut ca adjunct pe colonel Vasile Lupu.

U.M. 0110 număra, în decembrie 1989, 264 de ofițeri, 8 ofițeri specialiști în comunicații și tehnică operativă, 15 subofițeri și 17 angajați civili.

⁴³⁴ Idem, fond Documentar, dosar nr. 13414, vol. 200, nenumerotat.

⁴³⁵ Un bun exemplu în acest sens îl reprezintă riposta Securității față de autorii înscrisurilor antiregim, care au evoluat, inițial fiind denumite „ostile” sau „dușmănoase”, apoi a „orânduiri socialiste”, pentru ca în final, când deveniseră de o virulență anticeaușistă ieșită din comun, să fie denumite neutru „cu conținut necorespunzător”. Astfel, se demonstra că, în România, „nu ar mai fi existat concepții, manifestări sau acțiuni «dușmănoase», care să prezinte vreun pericol pentru regim”, vezi colonel (r) Gheorghe Cotoman, *Anchete ale Securității. Dezvăluirile unui fost anchetator de la Direcția a VI-a a D.S.S.*, Iași, Editura Pim, 2006, p. 67.

⁴³⁶ Liviu Țăranu, *Gheorghe Apostol în „dialog” cu Securitatea (1989)*, în „Arhivele Securității”, vol. 4, București, Editura Enciclopedică, 2008, pp. 649-670.

⁴³⁷ Ion Constantin, *Securitatea în revoluția română din decembrie 1989*, în „Periscop”, nr. 4, decembrie 2008, p. 69. Autorul precizează că în 1989 sub 1% din personalul U.M. 0110 era destinat operațiunilor Stasi, deși acest serviciu era implicat în ample acțiuni anti-românești. Cea mai mare parte a efectivului era orientat spre contracararea acțiunilor de spionaj ale sovieticilor și maghiarilor care „aveau mereu prioritate”.

Serviciul cultural, presă și editorial funcționa în baza Decretului nr. 130/1972, fiind constituit prin ordin al ministrului de Interne. Cu sprijinul unităților centrale de securitate, miliție și penitenciare, organiza „activitatea de propagandă în rândul populației pe linia popularizării legilor și informării cetățenilor asupra unor cazuri de infracțiuni referitoare la apărarea secretului de stat, a proprietății socialiste, a persoanei, ordinii și liniștii publice”, colaborând în acest scop cu presa, radioteleviziunea, instituțiile de artă și cultură etc⁴³⁸.

Dintre atribuții remarcăm: editarea buletinului intern de profil „Securitatea”, îndrumarea și controlul activității redacțiilor gazetei „În Slujba Patriei” și revista „Pentru Patrie”, precum și a Serviciului cinematografic din M.I.; controla activitatea de editare a următoarelor publicații „Revista Arhivelor”, revista „Paza contra incendiilor”, „Buletinul miliției”, „Buletinul intern” al D.G.P., buletinul „Reeducarea minorilor”, „Buletinul trupelor de securitate” și „Buletinul pompierilor”.

Centrul de Informatică și Documentare (C.I.D.)

Pe baza prevederilor Decretului nr. 130/19 aprilie 1972, privind înființarea, organizarea și funcționarea M.I., a fost întocmit *Regulamentul de organizare și funcționare* al C.I.D. De menționat că la elaborarea acestuia s-a ținut cont și de prevederile Decretului nr. 499/22 august 1973 privind organizarea unitară a activității de informatică, H.C.M. nr. 987/14 iulie 1970 privind înființarea Centrului de calcul al M.I., Decretul nr. 138/25 aprilie 1974 și H.C.M. nr. 1598/19 decembrie 1974 privind înființarea și funcționarea Oficiului de informare documentară⁴³⁹.

Ca structură organizatorică, în cadrul Centrului de informatică și documentare funcționau **mai multe sectoare de activitate distincte**:

1. Centrul de calcul, înființat în baza H.C.M. nr. 987/14 iulie 1970, avea ca obiectiv principal perfecționarea sistemului informațional al unităților centrale și teritoriale ale M.I. prin automatizarea prelucrării datelor și informațiilor.

În îndeplinirea atribuțiilor sale colabora cu Inspectoratul General al Miliției, direcțiile generale, comandamente, direcții și alte unități centrale și teritoriale ale M.I., precum și cu alte instituții și organizații economice, centre de calcul sau cu unele firme străine furnizoare de echipamente de calcul.

În conformitate cu prevederile Decretului nr. 499/22 august 1973 privind organizarea unitară a activității de informatică, Centrul de calcul avea în componență 3 ateliere, 2 colective și o formație: Colectivul de elaborare modele și sisteme de programe, dezvoltare echipamente, pregătire; atelierul de proiectare și organizare (analiză) sisteme informatice; atelierul de programare; colectivul de implementare a sistemelor informatice; atelierul de exploatare a echipamentelor; formația de întreținere și reparații.

Centrul de calcul avea un set de sarcini:

a. efectua cercetări, elabora modele și executa proiecte de sisteme informatice pentru nevoile specifice M.I. folosind, acolo unde era posibil, proiecte tipizate;

b. contribuia la raționalizarea și perfecționarea sistemelor informaționale pe profilul comandamentelor, direcțiilor generale și direcțiilor din M.I.;

⁴³⁸ A.C.N.S.A.S., fond Documentar, dosar nr. 92, vol. 4, ff. 133-134.

⁴³⁹ Idem, dosar nr. 92, vol. 13, f. 62.

c. executa prelucrarea datelor pe calculator, urmărind utilizarea eficientă a acestuia;
 d. executa și organiza pregătirea datelor la unitățile titulare de lucrări de prelucrare automată;

e. elabora propuneri pentru dotarea cu echipamente de calcul;

f. elabora și adapta programe și pachete de programe și asigura actualizarea lor;

g. asigura pregătirea cadrelor proprii în specialitățile necesare, iar în colaborare cu Serviciul Independent Cadre, Învățământ pregătirea informaticienilor de la unitățile titulare de lucrări de prelucrare automată sau unitățile deținătoare de date, asigura instruirea personalului folosit în procesul de culegere, codificare, transmitere și recepție a datelor și informațiilor la/de la Centrul de calcul;

h. acorda asistență tehnică de specialitate unităților utilizatoare de sisteme informatice din M.I.⁴⁴⁰.

2. Unitatea de evidență operativă, informare și documentare era structura specializată cu atribuțiuni în domeniul prelucrării, ordonării și valorificării prin evidențe și arhive, a datelor și informațiilor cu privire la persoanele și faptele care aveau legătură cu securitatea statului și a conservării fondurilor arhivistice.

Avea în structura sa două servicii, respectiv, **Serviciul evidență generală și Oficiul de informare documentară**. Atribuțiile unității erau următoarele:

a. prelucra datele și informațiile de evidență cu privire la faptele și persoanele care formau obiectul muncii informativ-operative a unităților centrale și județene de securitate și ale Inspectoratului municipiului București al M.I.;

b. organiza evidențele de securitate pe baza instrucțiunilor ministrului de Interne și prezenta propuneri pentru îmbunătățirea conținutului acestora, potrivit evoluției situației operative;

c. sprijinea înfăptuirea măsurilor informativ-operative ale organelor de securitate și miliție prin furnizarea cu promptitudine a datelor și informațiilor solicitate de acestea;

d. asigura caracterul funcțional al evidențelor de securitate, prin organizarea unor forme suplimentare de primire, stocare și furnizare a datelor;

e. se preocupa de viabilitatea și eficiența evidențelor de securitate, asigurând actualizarea lor, prin acumularea datelor la zi și operarea modificărilor intervenite;

f. întocmea studii și analize pe baza datelor existente în evidențele de securitate, pe care le punea la dispoziția factorilor de decizie;

g. asigura baza documentară necesară pentru punerea în valoare, de către unitățile de securitate, a conținutului unor categorii de fapte și persoane cuprinse în evidențe, în scopul desprinderii concluziilor utile cu privire la stadiul, ritmul, nivelul și eficiența măsurilor întreprinse în problemele și obiectivele muncii de securitate;

h. executa muncă de îndrumare și sprijin la organele de evidență din unitățile teritoriale⁴⁴¹.

3. Serviciul evidență generală cu următoarele atribuții:

a. organiza cartoteca generală documentară pe țară și evidențele speciale privind persoanele care se încadrau în categoriile prevăzute de instrucțiunile muncii de evidență,

⁴⁴⁰ *Ibidem*, f. 65.

⁴⁴¹ *Ibidem*, f. 67.

efectuând actualizarea datelor prin operarea schimbărilor survenite în situația operativă a acestor persoane;

b. asigura cuprinderea în cartoteca generală documentară a datelor privind persoanele nou luate în evidența bazei de lucru, rețelei informative, evidențelor speciale, cât și a celor rezultate din prelucrarea operativă a arhivelor de securitate;

c. asigura caracterul funcțional al evidenței bazei de lucru a unităților centrale de securitate, cât și a evidenței persoanelor și faptelor aflate în urmărirea informativă specială a organelor de securitate pe întreaga țară, operând actualizarea datelor;

d. informa conducerile unităților centrale și județene cu aspectele referitoare la compoziția unor categorii de persoane aflate în baza de lucru;

e. efectua, la cererea unităților operative ale M.I., verificarea în evidențe a persoanelor ce formau obiectul activității acestor organe și le furniza datele existente;

f. executa verificări de relații asupra persoanelor aflate în atenția aparatului de securitate care figurau în materialele arhivistice;

g. ținea evidența străinilor care vin temporar în țară, pe baza comunicărilor de la P.C.T.F., le ordona pe categoriile stabilite potrivit ordinelor ministrului de Interne și comunica unităților despre intrarea în țară a celor aflați în atenție;

h. centraliza informații cu conținut operativ (rezultate din supravegherea informativă generală) asupra străinilor ce vizitau România și a cetățenilor români cu domiciliul în București, le completa cu date din evidențe și arhive și trimitea spre exploatare unităților operative competente pe acelea care puteau sta la baza luării unor măsuri informative⁴⁴².

3a. Compartimentul arhivă, prelucrare, recondiționare și microfilmare avea următoarele competențe:

a. primea de la unitățile centrale de securitate și Inspectoratul municipiului București al M.I., materialele arhivistice cu conținut operativ, precum și cele cu caracter general operativ, le înregistra, le organiza pe fonduri, le conserva și le punea la dispoziție pentru studiu unităților de securitate interesate, precum și organelor de procuratură și justiție.

b. executa trierea și selecția materialelor neorganizate luând măsuri de înregistrare a documentelor de interes pentru organele de securitate;

c. efectua prelucrarea tematică a documentelor de arhivă și organiza evidența acestora;

d. executa, selectiv, microfilmarea din dosarele clasate în arhivele de securitate existente la Centrul de informatică și documentare, developa și verifica microfilmele executate în cadrul unității, cât și a celor provenite de la inspectorate, organizând evidența și păstrarea acestora;

e. îndruma și sprijinea activitatea de ordonare a arhivelor operative și neoperative, precum și activitatea de microfilmare la unitățile centrale și teritoriale ale M.I.⁴⁴³.

3b. Compartimentul buletin informativ avea două atribute principale:

a. recepționa de la unitățile M.I. date și informații despre fapte și evenimente de natură să pună în pericol valori și relații sociale apărate de lege, pe care le selecționa,

⁴⁴² *Ibidem*, f. 68.

⁴⁴³ *Ibidem*.

sintetiza, centraliza și consemna în buletine și situații, în scopul informării conducerii partidului, statului, M.I. etc.

b. executa activități de îndrumare și sprijin la colectivele de informare din inspectoratele județene ale M.I. în scopul aplicării unitare și conform tematicii aprobate a prevederilor *Instrucțiunii privind organizarea, conținutul și desfășurarea activității de informare*⁴⁴⁴.

4. Oficiul de informare documentară a fost înființat și funcționa în baza prevederilor Decretului nr. 138/25 aprilie 1974, a H.C.M. nr. 1598/19 decembrie 1974 și a Ordinului ministrului de Interne nr. 04218/15 mai 1974 și asigura informarea documentară a cadrelor de conducere, coordona activitatea de informare documentară în unitățile M.I., precum și activitatea bibliotecii de specialitate a ministerului⁴⁴⁵.

Într-un documentar privind organizarea Securității în anii '80 apare un *tabel nominal cu comanda unității și cadrele de conducere din Centrul de Informatică și Documentare*, datat 25.06.1985. Conform acestui document structura C.I.D. la acel moment era următoarea:

- *Conducere (Șeful CID + 2 locuitori șefi);*
- *Atelierul 1 – Sisteme Informatice Securitate;*
- *Atelierul 2 Sisteme Informatice Străini;*
- *Atelierul 3 Sisteme Informatice Miliție și Altele;*
- *Atelierul de Exploatare;*
- *Atelierul de Întreținere;*
- *Atelierul Programare Sistem;*
- *Serviciul Arhivă, Recondiționare – Microfilmare;*
- *Serviciul Evidență Documentară;*
- *Compartimentul „A”;*
- *Compartimentul „B” Dispecerat, Buletinul „Securitatea”;*
- *Compartimentul Cadre – Învățământ*⁴⁴⁶.

Întrucât această schemă de organizare nu o regăsim în alte documente, o considerăm valabilă pe cea stabilită la începutul anilor '70.

Centrul de Informatică și Documentare a fost condus în anii '80 de colonel Horia Brestoiu, general-maior Gheorghe Zagoneanu și locotenent-colonel Dan Constantin Nicolici. Locuitori au fost: colonel Ion Rizea, colonel Ion Geagă, colonel Petre Anghel, colonel Dumitru Nătălețu și colonel Ion Enescu.

Serviciul „D” (Dezinformare)

Înființat încă din 1968, acest serviciu fusese reorganizat de mai multe ori, cu atribuții mereu actualizate. Prin ordinele Ministrului de Interne nr. D/00150 și D/00151 din 6 iulie 1982, activitatea „pe linia muncii de dezinformare și influență a fost organizată într-o concepție nouă, unitară și corespunzătoare situației operative actuale și de perspectivă”⁴⁴⁷. Ultimul act prin care era reglementată activitatea Serviciului „D” a fost

⁴⁴⁴ *Ibidem*.

⁴⁴⁵ *Ibidem*, f. 64.

⁴⁴⁶ Idem, fond Documentar, dosar nr. 13414, vol. 140, f. 62.

⁴⁴⁷ Col. Gavrilă Vălean, lt.-col. Nicolae Călugărița, *Câteva considerații cu privire la tehnica acțiunilor de dezinformare și influență vizând cadre și agenți de spionaj*, în „Securitatea”, nr. 3 (63)/1983, pp. 56-66.

Ordinul șefului D.S.S. nr. D/00162 din 20 august 1985 *privind organizarea activității organelor de securitate pe linia muncii de influență și dezinformare*⁴⁴⁸.

Activitatea de influență și dezinformare constituia „o latură prioritară a muncii de securitate și avea drept scop ca, prin conjugarea măsurilor informativ-operative, proprii unităților operative, cu forme și metode specifice (influențarea, dezinformarea, demascarea, derutarea, dezmințirea, intimidarea, descurajarea, demascarea, compromiterea, combaterea, contra-propaganda etc.) să contribuie la sporirea eficienței muncii de prevenire, contracarare și neutralizare a oricăror acțiuni ostile”⁴⁴⁹.

Obiectivul acțiunilor de dezinformare l-a reprezentat, constant, lupta împotriva subversiunii ideologice care: „pentru a minimaliza rezultatele obținute de poporul nostru și a submina prestigiul internațional al României, cercurile reacționare din exterior, de toate nuanțele politice, continuă să desfășoare o intensă activitate diversionistă, vizând discreditarea politicii interne românești, calomniind și denigrând practicile sistemului de guvernământ. Cum este la modă astăzi în Occident, elogierea activității protestatate a elementelor disidente din țările socialiste, s-au inventat și pentru România, ca ea să nu se singularizeze de celelalte țări socialiste, cazuri răsuflute de disidenți, «sindicate libere», aziluri psihiatrice pentru «adversari ai regimului», deținuți pentru convingeri politice etc., de fapt toată gama arsenalului propagandistic al războiului rece”⁴⁵⁰. În opinia unuia din șefii Serviciului „D”, obiectivul final al acestei campanii era acela „de a destabiliza, folosindu-se orice căi, situația economică, politică și socială, de a lovi în independența, suveranitatea și integritatea teritorială a patriei noastre”⁴⁵¹.

Pentru combaterea subversiunii ideologice și a iredentismului maghiar, serviciul „D” a inițiat planuri de dezinformare și influențare a emigrației românești prin intermediul celor care călătoreau în Occident în interes de serviciu.

La conducerea Serviciului D s-au aflat generalul-maior Dumitru Borșan (mai 1977-iulie 1981), Ștefan I. Alexandru (21 noiembrie 1985-3septembrie 1986), colonelul Ioan Toma (august 1981-octombrie 1986). În decembrie 1989, la conducerea serviciului era colonelul Dumitru Tatu⁴⁵².

S.I.C.Î.O.M. - Serviciul Independent Cadre, Învățământ și Organizare-Mobilizare era structura principală a Direcției Cadre și Învățământ. Avea ca atribut prioritar „perfecționarea continuă a activității de selecționare, cunoaștere, încadrare și promovare a cadrelor”. Prin aceasta se urmărea *îmbunătățirea calității și compoziției aparatului de securitate* prin încadrarea directă, ca ofițeri, a unor activiști de partid și ai UTC, a unor specialiști cu studii superioare din producție, îndeosebi pentru compartimentele de contrainformații în sectoarele economice.

Într-un raport al S.I.C.Î.O.M. privind rezultatele obținute de candidații la concursul de admitere la Școala militară de ofițeri activi ai M.I. (1979) se arată că cei 45 admiși pentru *arma securitate* sunt „muncitori și tehnicieni, membri de partid, cu o vechime în muncă de minimum un an (75% dintre aceștia au peste 3 ani vechime în producție); majoritatea

⁴⁴⁸ A.C.N.S.A.S., fond Documentar, dosar nr. 13074, vol. 26, ff. 1-11.

⁴⁴⁹ Idem, dosar nr. 13.219, vol. 4, ff. 86-87.

⁴⁵⁰ Idem, dosar nr. 8.932, vol. 1, f. 371.

⁴⁵¹ Col. Ioan Toma, *Dezinformarea – armă specifică de luptă și sarcină a întregului aparat de securitate în activitatea de prevenire și contracarare a oricăror activități ostile*, în „Securitatea”, nr. 1 (65)/1983, pp. 48-58.

⁴⁵² Alina Ilinca, Liviu Marius Bejenaru, *Regizorii de culise. Șefii Serviciului „D” (Dezinformare) din cadrul Securității*, în „Caietele C.N.S.A.S.”, nr. 7-8 (1-2/2011), p. 142.

candidaților admiși (64,4% în 1979 față de 54,7% în 1978) sunt fii de muncitori, activiști de partid și de stat și ai cadrelor militare⁴⁵³.

Într-un plan de măsuri pe anul 1982 se preciza că „o atenție deosebită se va acorda încadrării persoanelor provenite din rândul muncitorilor. Candidații vor fi selecționați cu prioritate din rândul celor care în procesul colaborării cu organele de securitate au dovedit calitate și aptitudini pentru munca informativă”⁴⁵⁴.

Serviciul avea în atribuții și evaluarea ofițerilor de securitate, în sensul că lua „măsuri pentru clarificarea situației cadrelor care, datorită stării de sănătate, vârstei, insuficienței competențe sau din alte motive, nu mai fac față sarcinilor în funcțiile și compartimentele unde muncesc și, de la caz la caz, se vor lua măsuri de folosire a lor în locuri de muncă unde pot da randament, de trecere în rezervă sau pensionare”⁴⁵⁵.

Pregătirea cadrelor de securitate era o altă sarcină a acestui Serviciu materializată prin stabilirea cursurilor de perfecționare din școlile de ofițeri și subofițeri: „Pentru îmbunătățirea compoziției aparatului de securitate din punctul de vedere al studiilor, se va acționa mai intens în scopul creșterii răspunderii unităților pe linia orientării și impulsivității interesului cadrelor de a urma cursurile învățământului superior. O atenție sporită se va acorda ofițerilor care îndeplinesc celelalte criterii de a fi cuprinși în rezerva de cadre. Din această categorie de ofițeri – pe baza cifrelor aprobate pentru anul de învățământ 1981/1982 în instituțiile militare de învățământ și Academia «Ștefan Gheorghiu» – se vor asigura selecționarea și pregătirea a 2-3 candidați pentru fiecare loc, astfel încât să se ocupe toate locurile repartizate aparatului de securitate”⁴⁵⁶.

La conducerea S.I.C.Î.O.M. s-au aflat în anii ‘80 colonel Gianu Bucurescu și colonel Vasile Apostol.

Conducerea Securității (1989)

Pe parcursul anilor ‘80 până în decembrie 1989, D.S.S. a păstrat nu doar structura și atribuțiile stabilite în deceniul anterior, ci și cea mai mare parte din personalul de conducere.

Conducerea și structura Securității, la 22 decembrie 1989:

Gen.-col. Iulian Vlad, ministru secretar de stat la M.I. și șef al D.S.S.;

Gen.-lt. Aristotel Stamatoiu, ministru adjunct în M.I., șeful C.I.E.;

Gen.-mr. Gianu Bucurescu, ministru adjunct al M.I.;

Gen.-mr. Ștefan Alexie, secretar de stat M.I.;

Gen.-mr. Ioan Marcu, șef al Consiliului politic al D.S.S.;

Centrul de Informații Externe – C.I.E. (U.M. 0544): șef gen.-lt. Aristotel Stamatoiu.

Direcția I Informații interne (U.M. 0610): șef col. Gheorghe Rațiu, locuitori col. Ilie Merce, lt.-col. Gabriel Anastasiu și lt.-col. Elena Moca;

Direcția a II-a Contrainformații în sectoarele economice (U.M. 0617): șef gen.-mr. Emil Macri, adjuncti lt.-col. Constantin Stan și lt.-col. Claudiu Bucur;

⁴⁵³ A.C.N.S.A.S., fond Documentar, dosar nr. 11.488, vol. 8, f. 93.

⁴⁵⁴ Idem, dosar nr. 12.600, vol. 15, f. 2.

⁴⁵⁵ *Ibidem*, f. 2.

⁴⁵⁶ *Ibidem*, f. 6.

Direcția a III-a Contraspionaj (U.M. 0625 CP): șef gen.-mr. Aurelian Mortoiu, adjuncți: col. Filip Teodorescu, lt.-col. Emil Rădulescu și lt.-col. Gheorghe Diaconescu;

Direcția a IV-a Contrainformații militare (U.M. 0632): șef gen.-lt. Gheorghe Vasile, adjuncți col. Radu Bălășoiu, lt.-col. Mihai Uță și lt.-col. Dumitru Petanca;

Direcția a V-a Securitate și gardă (U.M. 0666): șef gen.-mr. Marin Neagoe;

Direcția a VI-a Cercetări penale (U.M. 0638): șef col. Gheorghe Vasile, adjunct col. Pătru Murariu.

Unități speciale:

Comandamentul pentru Tehnica Operativă și Transmisiuni (C.T.O.T.): șef gen.-mr. Ovidiu Diaconescu;

Unitatea specială „T” („Tonola”⁴⁵⁷, supravegherea telefoanelor și monitorizare video): șef grl.-mr. Alexandru Țencu, adjuncți lt.-col. Gheorghe Bușu și lt.-col. Ștefan Toader;

Unitatea specială „P” (de cercetare, proiectare și producție tehnică operativă): șef lt.-col. Teodor Hristea;

Unitatea specială „S” (interceptarea corespondenței): șef col. Constantin Marinescu, adjuncți lt.-col. Eugen Grigorescu și lt.-col. Aurora Negoită;

Unitatea specială „R” (transmisiuni secrete interne și interceptări transmisiuni radio străine): șef col. Radu Remus, adjunct lt.-col. Tiberiu Lopatiță;

Unitatea specială „F” (filaj și investigații): șef col. Ion Băjenaru, adjunct lt.-col. Paula Stanciu;

Centrul de Informatică și Documentare (C.I.D.): șef lt.-col. Constantin Nicolici;

Serviciul „C” transportul corespondenței secrete: șef col. Mircea Ștefănescu;

Serviciul „D”: șef col. Dumitru Tatu;

Unitatea Specială de Luptă Antiteroristă (U.S.L.A. – U.M. 0620): șef col. Gheorghe Ardeleanu, adjuncți lt.-col. Gheorghe Trosca și lt.-col. Ion Bliorț;

Serviciul Independent pentru Apărarea Secretului de Stat (S.I.A.S.S.);

Serviciul Independent pentru Comerț Exterior (S.I.C.E.): șef col. Ștefan Alexandru;

Serviciul Independent Secretariat-Juridic (S.I.S.J.): șef col. Florică Dobre, adjunct lt.-col. Aurel Rogoian;

Serviciul Independent Cadre, Învățământ, Organizare și Mobilizare (S.I.C.Î.O.M.): șef col. Maria Petrescu, adjunct Eugen Jeledințan;

Unitatea Specială de Aviație (Flotila 50);

Comandamentul Trupelor de Securitate: comandant gen.-mr. Grigore Ghiță.

În ce privește personalul, în D.S.S. lucrau, la 22 decembrie 1989, un număr de **15.312 persoane** dintre care **10.114 ofițeri**, (1.892 în unități acoperite, 4.124 în unități centrale de securitate, 81 în școli și 4.017 în securitățile județene și Securitatea Capitalei), **791 maiștri militari**, **3.179 subofițeri** și **1.228 civili**⁴⁵⁸.

⁴⁵⁷ Titulatura de „Tonola” provenea din faptul că unitatea funcționa într-o clădire ridicată în zona fostei fabrici de cărămidă al cărei proprietar se numea Max Tonola, precum și a „gropii Tonola” (groapă rezultată din exploatarea argilei). În același loc, până în anii '50, a existat și Aleea Tonola.

⁴⁵⁸ Stejărel Olaru, Georg Herbstritt, *STASI și Securitatea*, București, Editura Humanitas, 2005, pp. 436 – 437.

La conducerea Securității, în intervalul 1978-1989, s-au aflat Tudor Postelnicu (7 martie 1978–5 octombrie 1987) și Iulian Vlad (5 octombrie 1987–22 decembrie 1989).

Securitatea în plan local

În Capitală și la nivel județean, de regulă, structura de securitate a inspectoratelor M.I. era formată din:

- Comandă
- Serviciul I informații interne
- Serviciul II contrainformații în sectoarele economice
- Serviciul III contraspionaj
- U.M. 0625/C.P.
- Compartimentul U.S.L.A. (subordonat nemijlocit șefului inspectoratului)
- Biroul U.M. 0544
- Biroul Cercetări penale
- Serviciul pentru instalarea și exploatarea tehnicii operative și de transmisiuni
- Serviciul Transmisiuni
- Centrul zonal de reparații a tehnicii operative care se subordona Unității Speciale „T”.
- Biroul depistarea scrierilor ascunse și autorilor de înscrisuri anonime subordonat

Unității Speciale „S”.

- Serviciul Filaj
- Serviciul Investigații
- Serviciul Informatică și Documentare
- Serviciul Analiză și Sinteză (subordonat nemijlocit șefului inspectoratului)
- Serviciul Pașapoarte
- Serviciul Transport corespondență secretă⁴⁵⁹.

Între inspectoratele M.I., Inspectoratul Municipiului București (I.M.B) era cel mai important, din punct de vedere al efectivelor, al amplitudinii acțiunilor informative desfășurate și al numărului persoanelor urmărite sau aflate în rețeaua informativă.

În anul 1981, numărul de angajați, pe servicii, din I.M.B.–Securitate arăta astfel: „**pe informații interne** sunt 87 ofițeri care se ocupă de 961 obiective, 23 probleme ceea ce înseamnă 35.397 persoane în baza de lucru sau 292 dosare de urmărire informativă, iar număr rețea 3.329. **Pe contrainformații în sectoarele economice** sunt 81 ofițeri, număr obiective 555, 8.259 număr de persoane în baza de lucru, 208 dosare de urmărire informativă și număr rețea 3.740. Pe profilul **contraspionaj** număr ofițerilor este de 47, număr de obiective 110, număr de probleme 27, număr de persoane în baza de lucru 723, număr de dosare de urmărire informativă 146, număr de rețea 1.280. La profilul **securitate și gardă** număr de ofițeri 8, număr de persoane în baza de lucru 40, dosare de urmărire informativă 5 și număr de rețea 256. În final, pe profilul **investigații** număr de ofițeri 108, număr de persoane în baza de lucru 16.359 și număr de rețea 8.460 fără dosare de urmărire informativă”⁴⁶⁰.

Din punct de vedere al structurii organizatorice și al personalului de conducere, la 28 noiembrie 1984, I.M.B.-Securitate arăta astfel:

⁴⁵⁹ Idem, dosar nr. 13.219, vol. 2, f. 29.

⁴⁶⁰ Idem, dosar nr. 12.600, vol. 16, f. 8.

Serviciul 110 – șef: colonel Chiriac Alexandru:

- Problema legionară;
- Problema naționalist – iredentistă – fasciști germani;
 - Colectiv 111 – colonel Dumitrescu Ion:
 - Problema legionară.
 - Colectiv 112 – lt.col. Pasăre Alexandru:
 - Problema legionară;
 - Colectiv 113 – lt.col. Olteanu Ilie (la comandă):
 - Naționaliști iredentiști – fasciști germani.

Serviciul 120 – șef: maior Măierean Vasile:

- Artă – cultură, presă, industrie poligrafică și „Eterul?”.
 - Colectiv 121 – maior Ionescu Sebastian (la comandă):
 - Grupa „Eterul”.
 - Colectiv 122 – lt.maj. Creța Stana:
 - Scriitori:
 - Asociația Scriitorilor;
 - Editurile;
 - Revistele;
 - Cenaclurile literare;
 - Biblioteci.
 - Difuzarea cărții;
 - Ziarele;
 - Tipografiile.
 - Colectiv 123 – colonel Matei Vasile:
 - Uniunea Compozitorilor și toți muzicienii din Capitală, cu toate obiectivele de profil;
 - Uniunea Artiștilor Plastici:
 - Combinatul UAP;
 - Atelierele pictorilor.
 - Muzeu;
 - Teatre dramatice și lirice;
 - Cinematografia.

Serviciul 130 – șef: maior Grigoroiu Ionel:

- Culte – secte, foști condamnați pentru infracțiuni contra securității statului, partide burgheze.
- Colectiv 132 – colonel Stănescu Victor:
 - Culte – secte.
- Colectiv 131 + 134 – căpitan Veltănescu Mihai:
 - Foști condamnați ;
 - Partide burgheze (PNTȚ, PNL).

Serviciul 140 – șef colonel Miu Drăgan:

- învățământ superior și mediu;
- studenți străini.

- Colectiv 141 – lt.col. Popescu Gheorghe:
 - Învățământ superior.
- Colectiv 143 – colonel Grigore Ștefan:
 - Învățământ mediu, liceal și grădinițe.
- Colectiv 144 – maior Ionea Dumitru:
 - Studenți și doctoranzi străini din învățământul superior.

Serviciul 150 – șef: colonel Dorobanțu Victor:

- Persoane fără antecedente politice sau penale, ce nu intră în competența altor profiluri de muncă;
- Persoane cu intenții de trecere frauduloasă a frontierei de stat și protestatari.
- Colectiv 151 – colonel Drăghiceanu Gheorghe:
 - Persoane fără antecedente politice sau penale, ce nu intră în competența altor profiluri de muncă;
- Colectiv 152 – lt.col. Levențiu Ștefan:
 - Persoane cu intenții de trecere frauduloasă a frontierei de stat și protestatari.

Serviciul 160 – șef: lt.col. Ureche Marian:

- Sănătate, cercetare medicală;
- Aparat de stat și sport.
- Colectiv 161 – lt.col. Deleanu Ion:
 - Sănătate;
 - Cercetare medicală.
- Colectiv 162 – lt.col. Opreșor Onișiu:
 - Aparat de stat:
 - Justiție;
 - Procuratură;
 - Consilii populare;
 - Administrația Domeniului Public.
 - Sport.

Compartiment Sector Agricol Ilfov – șef: lt.col. Mitu Ion:

- probleme de Securitate în SAI.

Serviciul 210 – lt.col. Bobîlcă Vasile (la comandă):

- Construcții mașini;
- Metalurgie;
- Industrie aeronautică.
 - Colectiv 211 – șef lt.col. Bobîlcă Vasile:
 - Întreprinderea „Grivița Roșie”;
 - Întreprinderea de Mașini Grele București;
 - Întreprinderea „Vulcan”;

- Întreprinderea de Ventilatoare;
- Întreprinderea de Pompe „Aversa”;
- Întreprinderea „Metalica”;
- Întreprinderea Mecanică de Utilaj Chimic;
- Alte întreprinderi mai mici pe același profil.
- Colectiv 212 – maior Stancu Constantin:
 - Platforma de avioane;
 - Întreprinderea „Turbomecanica”;
 - Întreprinderea „23 August”;
 - Întreprinderea „Republica”;
 - Întreprinderea „Semănătoarea”;
 - Alte întreprinderi mai mici pe același profil.

Serviciul 220 – șef: colonel Olaru Constantin:

- industria electronică, electrotehnică, chimie, petrol.
 - Colectiv 221 – lt.col. Niță Grigore:
 - Întreprinderi de chimie;
 - Întreprinderi de medicamente;
 - Geologie;
 - Gaze îmbuteliere;
 - PECO.
 - Colectiv 222 – lt.col. Moise Marcel:
 - Platforma Pipera:
 - Industria electronică;
 - Industria electrotehnică;
 - Automatizări și tehnică de calcul;
 - Echipament special.
 - Întreprinderea Mecanică Fină;
 - Construcții mașini:
 - Dacia Service, cu toate unitățile din Capitală.

Serviciul 230: Maior Moisa Zaharia (la comandă):

- industrie ușoară;
- comerț;
- cooperatie;
- industrie alimentară și agricultură.
- Colectiv 231: maior Moisa Zaharia:
 - Industria pielăriei;
 - Încălțăminte;
 - Blănărie;
 - Sticlă și ceramică;
 - Articole casnice.
- Colectiv 232: maior Morariu Mircea:
 - Comerț;
 - Cooperatie;
 - Industria alimentară;
 - Agricultură;

- Construcții în agricultură.
- Colectiv 234 – maior Anghel Ion:
 - Industria textilă;
 - Confecții.

Serviciul 240 – șef: colonel Calîțu Ion:

- Sistemul financiar – bancar;
- Construcții industriale, civile;
- Energie;
- Industria lemnului.
- Colectiv 241: maior Bîrlă Aurel:
 - Sistemul financiar – bancar:
 - Bănci;
 - ADAS;
 - Loto – pronou.
 - Construcții industriale și civile;
 - Materiale de construcții;
 - Utilaje pentru industria lemnului și materiale de construcție;
 - Mecanizare construcții.
- Colectiv 242: maior Vasii Florică:
 - Sistemul energie electrică privind producerea și distribuția;
 - Construcții energetice (termo și hidro);
 - Industria prelucrării lemnului;
 - Gaze naturale (distribuție);
 - Apă – canal;
 - Gospodărie comunală:
 - Termoficare;
 - Prestări servicii;
 - Salubritate;
 - horticultură

Serviciul 250: maior Dan Gheorghe (la comandă):

- Transporturi.
- Colectiv 251: căpitan Jeleu Panait:
 - CFR;
 - Spitalele Witing și CFR 2;
 - ROMVARED;
 - Centrala Construcții Căi Ferate;
 - Întreprinderea Drumuri și Poduri;
 - Întreprinderea Utilaj Drumuri și Poduri.
- Colectiv 252: maior Dan Gheorghe:
 - Întreprinderea Transporturi Auto București;
 - Întreprinderea Transport București:
 - Ciclop;
 - Spital ITB.
 - TRANSCOM;

- Centrala Reparații Auto:
 - IRA Grivița;
 - IRA Obor;
 - URAC.
- ITIA București;
- Întreprinderea Transport Internațional;
- Direcția de Telecomunicații a Municipiului București;
- Întreprinderea „Teleconstrucția”;
- ICRET (institut de cercetări);
- Centrala Transporturi Auto a M.T.Tc.

Colectiv 253: colonel Zaharia Ștefan:

- Întreprinderea „Metrou” București;
- Întreprinderea Exploatare Metrou București.

Serviciul 310 – șef: colonel Crăciun Ancu:

- Contraspionaj țări Europa.

Serviciul 320 – șef: colonel Banc Ion:

- Contraspionaj în țări afro – asiatice, continentul american și Australia.

Serviciul 330 – șef: căpitan Deac David:

- Contraspionaj în turism;
- Asigură obiectivele din Capitală din rețeaua turistică:
 - Hoteluri;
 - Restaurante;
 - Agenții de turism;
 - IAPIT;
 - ITTA;
 - Snagov;
 - Colectiv lucrări IDP.

Serviciul 340 – șef: lt.col. Morariu Pătru:

- corespondentul UM 0625/CP;
- obiective din sfera comerțului exterior;
- apărarea secretului de stat.

Serviciul 350: șef – colonel Țuțui Florian:

- corespondentul UM 0110.

Serviciul 510: maior Ciucă Ion (la comandă):

- Securitate și Gardă.
 - Colectiv 1: maior Ciucă Ion:
 - Sector informativ.
 - Colectiv 2: Căpitan Preoteasa Iulian:
 - Tehnică.
 - Colectiv 3: maior Dan Aurel:
 - Supraveghere 1.
 - Colectiv 4: căpitan Pană Dan Valentin:
 - Supraveghere 2.

Colectiv 5: lt.col. Pană Iosif:

- Escortă moto.

Serviciul Independent 0544 – șef: lt. col. Teodorescu Filip.

Serviciul „T” – șef: colonel Dan Alexandru.

Serviciul „S” – șef: colonel Marinescu Valentin.

Serviciul Analiză – Sinteză – șef: maior Stoica Ion:

- Colectiv 1 Analiză Sinteză – colonel Teodorescu Anghel;
- Colectiv 2 Evidență – lt.col. Munteanu Florian;
- Colectiv 3 Dispecerat – lt.col. Bălan Georgel.

Compartiment Cercetări Penale – șef: căpitan Cascarade Marin.

Compartiment Cadre – șef: lt.col. Melinte Constantin.

Compartiment Secretariat – colonel Ciudin Gheorghe.

Cabinet medical – lt.col. dr. Siliște Ion.

Serviciul Independent de Pașapoarte – șef: maior Iordache Gheorghe:

- Biroul 1 – lt.col. Barna Aurel:
 - Călătoriile temporare, în interes particular, în țări occidentale.
- Biroul 2 – maior Măniceanu Petre:
 - Călătoriile temporare, în interes particular, în țări socialiste.
- Biroul 3 – lt.col. Marinca Ion:
 - Plecări definitive în străinătate.
- Biroul 4 – lt.col. Pila Adrian (la comandă):
 - Control și evidența străinilor.
- Biroul 5 – lt.maj. Zagoneanu Rodica:
 - Secretariat, evidență și arhivă.

Investigații:

- **Serviciul 1** – colonel Petrof Gheorghe
 - Sectorul administrativ 1.
- **Serviciul 2** – colonel Popa Dumitru:
 - Sectoarele administrative 2, 3.
- **Serviciul 3** – colonel Ionescu Gheorghe:
 - Sectoarele administrative 4, 5.
- **Serviciul 4** – colonel Craiu Ion:
 - Sectorul administrativ 6.

Filaj:

- **Serviciul „F 1”** – colonel Papalache Ion.
- **Serviciul „F 2”** – colonel Popa Ion⁴⁶¹.

În ultimul deceniu al regimului comunist, implicarea Securității în mediul rural continuă cu cel puțin aceeași intensitate ca și în perioada anterioară. Prin Ordinul Ministerului de Interne nr. 140 din 1 august 1981 *privind organizarea și desfășurarea muncii informativ-operative de securitate în mediul rural* se afirma că „supravegherea informativă a

⁴⁶¹ Vezi *Notă privind structura organizatorică a unității*, din 28.11.1984, nesemnată, alcătuită de Securitatea Municipiului București în idem, dosar nr. 13.414, vol. 136, ff. 1034-1051; mulțumim d-lui Nicolae Ioniță pentru semnalarea și transcrierea documentului.

persoanelor, obiectivelor, locurilor și mediilor din localitățile rurale, ce prezentau interes pentru securitatea statului se realiza de către lucrătorii posturilor de miliție comunale, cu excepția celor date în răspundere nemijlocită organelor de securitate, și avea drept scop obținerea de informații de primă sesizare cu privire la pregătirea sau comiterea de infracțiuni, fapte ori fenomene de natură să aducă atingere securității statului, precum și cunoașterea temeinică și controlul permanent al situației operative de securitate⁴⁶².

Pentru obținerea informațiilor necesare se crea rețea informativă specială în probleme de securitate, formată din informatori, colaboratori și rezidenți⁴⁶³.

Întreaga răspundere pentru organizarea și desfășurarea muncii de securitate în mediul rural revenea Direcției I⁴⁶⁴. Ofițerii de securitate care aveau în răspundere respectivele comune se deplasau pe raza acestora cel puțin o dată pe lună și ori de câte ori situația o cerea⁴⁶⁵. Totodată, D.S.S. avea obligația de a asigura pregătirea de specialitate a elevilor și cadrelor de miliție care urmau să lucreze în mediul rural⁴⁶⁶.

Pentru cunoașterea persoanelor, obiectivelor, locurilor și mediilor ce prezentau interes, la fiecare post de miliție comunal se constituia un dosar tip⁴⁶⁷. Aici erau cuprinse un istoric al localității, tablele cu personalul de conducere din unitățile agricole, din școli și din primării, cu informatorii existenți în aceste structuri, precum și evidențe cu foștii deținuți politici (legionari, țărăniști, liberali, cuziști ș.a.).

Crearea Centrului de Informații Externe (1978)

Schimbările operate la începutul lunii martie 1978 în conducerea Securității, care este preluată de un om din afara M.I., Tudor Postelnicu, iar în cazul D.I.E., de un general din Colegiul M.I., Alexandru Dănescu, sunt, între altele, un posibil motiv al defectării generalului Ion Mihai Pacepa (28 iulie 1978)⁴⁶⁸. Aflat în misiune în R.F.G., la finele lunii iulie 1978, Ion Mihai Pacepa ia legătura cu reprezentanții C.I.A. de la ambasada americană de la Bonn și solicită azil politic în Statele Unite, unde, ulterior, a fost cooptat în diverse operațiuni îndreptate împotriva fostului bloc sovietic, în cadrul comunității de informații americane⁴⁶⁹.

Efectele acestui act au marcat evoluția spionajului românesc în anii '80. Ancheta care a urmat în M.I. a condus la numeroase treceri în rezervă sau chiar la condamnări. Au fost refăcute scheme de organizare și de personal. Din aceste motive, considerăm că este potrivită, cel puțin în planul structurilor, o comparație cu perioada când generalul Ion Mihai Pacepa era la vârful spionajului românesc. O prezentare a structurilor dedicate, a principalilor șefi, ca și a acțiunilor întreprinse, până în decembrie 1989, o considerăm realizabilă deși accesul la surse documentare este extrem de limitat.

Bilanțul „defectării” generalului Ion Mihai Pacepa a fost, după cum se vehicula în mediile neoficiale ale vremii, mai păgubos decât cutremurul de pământ din anul

⁴⁶² Idem, dosar nr. 11.491, vol. 130, f. 1.

⁴⁶³ *Ibidem*, f. 2.

⁴⁶⁴ *Ibidem*, f. 4.

⁴⁶⁵ *Ibidem*, f. 5.

⁴⁶⁶ *Ibidem*, f. 9.

⁴⁶⁷ *Ibidem*, f. 6.

⁴⁶⁸ Generalul Ionel Gal amintește, în memoriile sale, contextul în care au avut loc schimbările de la conducerea spionajului românesc, atmosfera și posibilul motiv al defectării precipitate a generalului Ion Mihai Pacepa – rotirea cadrelor și o anchetă care îl incrimina direct pe cel din urmă. Vezi Ionel Gal, *op. cit.*, vol. 1, p. 165.

⁴⁶⁹ Liviu Țăranu, *I.M. Pacepa, ultimele zile în D.G.I.E.*, în „Magazin Istoric”, anul XLI, nr. 3(480), martie 2007, pp. 15-20.

precedent. Evenimentul a stârnit un adevărat cutremur în structurile centrale ale statului, D.I.E., M.I., Ministerul de Externe și Ministerul Comerțului Exterior fiind cele mai afectate și totodată cele care au cunoscut serioase restructurări de personal.

Nicolae Ceaușescu a ordonat o anchetă minuțioasă care avea să conducă, între altele, la decapitarea principalului serviciu de spionaj al României. Între măsurile preconizate și realizate parțial s-au numărat: refacerea din temelii a D.I.E. sub o nouă titulatură, trecerea în rezervă, scoaterea la pensie sau plasarea în alte unități ale M.I. a ofițerilor care fuseseră subordonați și colegi ai generalului Ion Mihai Pacepa, rechemarea în țară a majorității ofițerilor care lucrau sub acoperire diplomatică în Occident bănuși că erau cunoscuți de către defector. Deși numărul lor nu era atât de mare pe cât s-a acreditat, unii dintre ofițerii ilegali plantați în exterior sub identități de împrumut și care nu beneficiau de acoperire diplomatică au revenit în țară, părăsind propriile familii și renunțând la pozițiile obținute în cadrul unor obiective de interes pentru spionajul românesc. Au fost aduși în țară chiar și o parte dintre informatorii despre care se presupunea că sunt cunoscuți de fostul adjunct al D.I.E..

Astfel erau anulate eforturile unei direcții, de-a lungul a două decenii, de a-și forma oameni, a crea legende și o agentură capabilă să ofere informații de valoare. Fuga lui Ion Mihai Pacepa era, fără îndoială, nu numai o lovitură dată cuplului prezidențial, dar și personalului care lucrase în D.I.E., cu influență asupra carierei, dar și a existenței particulare a acestora. Generalii din conducerea D.I.E. au fost obligați ca timp de circa două luni să suporte un regim semicarceral, timp în care au încărcat sute de file cu propriile declarații. Din analiza acestora comisia de anchetă încerca să ofere un răspuns la o întrebare care era pe buzele tuturor, inclusiv ale familiei Ceaușescu: „Cum a fost posibil ca Pacepa să trădeze?”⁴⁷⁰.

Pentru a cerceta condițiile în care s-a produs actul „trădării” fostului secretar de stat la Interne, la mijlocul lunii august 1978 a fost creată o comisie formată din generalii Iulian Vlad și Emil Macri și doi colonei – Vasile Gheorghe și Ion Moț. Această comisie și-a desfășurat activitatea până în primăvara anului 1980 audiind peste 500 de ofițeri de securitate care au avut tangență sau au activat în spionajul românesc între 1956-1978.

În cele peste 2.500 de rapoarte, numărând mai bine de 10.000 de pagini⁴⁷¹, sunt prezentate, în amănunt, o serie de operațiuni ale Securității, executate cu sau fără aprobarea organelor de partid. De asemenea, din declarațiile celor audiați de comisie reiese faptul că I.M. Pacepa, alături de Nicolae Doicaru, a fost cel care, timp de mai bine de un deceniu, a deturnat Securitatea de la obiectivele ei în plan extern, proliferând corupția în rândul aparatului de securitate, al unor înalte oficialități de partid și de stat, compromițând o parte a diplomației românești și contribuind astfel la degradarea imaginii externe a României⁴⁷².

Astăzi, când avem acces la aceste documente, aflate în arhiva C.N.S.A.S., credem totuși că ar fi o eroare să acceptăm, în totalitate, „adevărul” lor, multe din rapoartele și declarațiile ofițerilor anchetați fiind date sub imperiul fricii, al suspiciunii și neîncrederii. Comisia de anchetă formată din ofițeri cu experiență avea menirea de a identifica, între altele, eventuale rețele de spionaj sau agenți de legătură pe care generalul Ion Mihai Pacepa i-ar fi avut. Se credea în acel moment că e vorba de o conspirație generală, la care luaseră parte numeroși ofițeri superiori din fruntea spionajului românesc. De aceea

⁴⁷⁰ Neagu Cosma, *op.cit.*, pp. 135-139.

⁴⁷¹ Se regăsesc, parțial, în A.C.N.S.A.S., fond Documentar, dosar nr. 3447.

⁴⁷² Liviu Țăranu, *Un ministru de Externe controversat: Ștefan Andrei*, în „Cetatea Bihariei”, seria a II-a, nr. 2/2007, pp. 79-87.

declarațiile și rapoartele au fost făcute sub semnul neîncrederii, prin amenințări și prin diverse presiuni⁴⁷³.

Trebuie luat în considerare faptul că din toate rapoartele semnate de ofițerii Securității au fost reținute de comisie doar acelea care cuprindeau aspecte negative ale activității D.I.E., concretizate în abateri și ilegalități. Declarațiile care nu au făcut referire la aspecte de acest gen, au fost considerate ca fiind subiective și au fost distruse⁴⁷⁴. O parte din cei anchetați, neavând cunoștință despre aspecte negative din activitatea conducerii D.I.E., au căutat să satisfacă cererile comisiei de anchetă relatând fapte și evenimente „auzite sau culese din bârfa colegilor”, unele fiind chiar imaginare⁴⁷⁵. Toate acestea erau menite să explice întreg climatul abuziv și corupt care a făcut posibilă defecțiunea generalului Ion Mihai Pacepa.

Comisia de anchetă, pe baza acestor declarații, a concluzionat că „trădătorul” nu a lăsat în urmă agentură sau nuclee informative. Au fost apoi căutați vinovații, identificate, aparent, cauzele care au condus la gestul lui Ion Mihai Pacepa și s-au căutat soluții pentru protejarea a ceea ce mai rămăsese din rețeaua informativă în exterior. În această idee, au fost cercetate sute de dosare de cadre și de agenți pentru a se vedea în ce măsură sunt vulnerabili sau loiali Securității.

Concomitent, șeful D.S.S., Tudor Postelnicu, a trecut la schimbarea cadrelor cu funcții de răspundere din sistemul de spionaj și contraspionaj care au avut legături sau au fost cunoscute de Ion Mihai Pacepa. În consecință, au fost retrași cei mai mulți dintre ofițerii acoperiți din ambasada României de la Washington, consulatele din New York, Londra și Paris, din Roma și pe cei din RFG, din Japonia și America Latină. Însuși, ministrul de Interne, Teodor Coman, a fost destituit și numit prim-secretar la Vâlcea. Destituit și din funcția de ministru al Turismului, fostul șef al D.I.E., Nicolae Doicaru, a fost trimis director la un I.A.S. în apropierea Bucureștiului. La conducerea spionajului românesc, cu grad de ministru adjunct, a fost numit fostul secretar cu probleme de propagandă al Capitalei, Romus Dima. Generalul Eugen Luchian, un apropiat al lui Ion Mihai Pacepa, a fost arestat, judecat și condamnat la 8 ani de închisoare pentru deținere de documente secrete⁴⁷⁶. Generalul Gheorghe Toader, prieten și colaborator al lui Ion Mihai Pacepa, a fost retrogradat și trimis la Arhivele Statului – șef serviciu Restaurare documente⁴⁷⁷.

Alte numeroase cadre, ofițeri superiori, au fost trecute în rezervă din cauza suspiciunilor că ar fi fost cunoscuți și demascați de Pacepa. Partea cea mai dramatică a fost însă reprezentată de teama care s-a instalat în aparatul Securității, extinsă chiar și în aparatul de partid. Orice acțiune deviantă de la ordine și instrucțiuni era considerată „contrară liniei politice a partidului”⁴⁷⁸. Conform generalului Ionel Gal, martor privilegiat al acelor

⁴⁷³ Ionel Gal, *op. cit.*, p. 201.

⁴⁷⁴ *Ibidem*.

⁴⁷⁵ *Ibidem*.

⁴⁷⁶ Eugen Luchian, șef de secție pentru problemele M.A.I. și M.Ap.N. în cadrul Secretariatului General al Consiliului de Miniștri (1958-1977), consilier de stat al președintelui Consiliul de Miniștri, Ion Gh. Maurer. Eugen Luchian a petrecut patru ani la Aiud, în celula în care fusese închis și preotul Gheorghe Calciu Dumitreasa, fiind eliberat în 1985, de Crăciun. S-a stins din viață în septembrie 2007. Din corespondența lui Eugen Luchian cu Ion Mihai Pacepa (de după 1990), reiese că cei doi au fost în relații foarte apropiate, chiar de familie, Eugen Luchian fiind singurul personaj pozitiv din *Orizonturi roșii*, vezi Liviu Țăranu, *O figură din umbra politicii românești: generalul Eugen Luchian*, în „Caietele C.N.S.A.S.”, nr. 1(5)/2010, pp. 83-100.

⁴⁷⁷ Ionel Gal, *op. cit.*, p. 149.

⁴⁷⁸ *Ibidem*.

momente, o atmosferă de tensiune și neîncredere domnea în tot aparatul D.S.S. și al Ministerului de Interne, în cadrele armatei și în rândul demnitarilor⁴⁷⁹.

Atât lucrarea de referință pe acest subiect (al cărei autor este Mihai Pelin)⁴⁸⁰, cât și o suită întreagă de lucrări memorialistice subliniază impactul pe care l-a avut „trădarea” generalului Ion Mihai Pacepa, nu numai asupra regimului politic, ci mai ales asupra spionajului românesc: deconspirarea unor ofițeri și a unei importante părți a rețelei informative a acestora; divulgarea metodelor de lucru folosite de către D.I.E. (sistemele de legătură, de acoperire a ofițerilor și agenturii, metode de recrutare, remunerare etc.). Acestea au constituit un impediment major în activitatea ulterioară a C.I.E.. Au existat cazuri în care informatori devotați au refuzat să mai colaboreze, iar acțiuni economice, comerciale sau diplomatice aflate în desfășurare în momentul defecțiunii au fost întrerupte sau anulate prin dispariția unora dintre parteneri.

Dar toate acestea nu au însemnat decesul spionajului românesc⁴⁸¹, care a fost comparat în urma acestei defecțiuni cu o navă avariata aflată în derivă, căreia, după încheierea cercetărilor, i-a fost stabilit un alt nucleu de conducere cu sarcini similare celor anterioare momentului 28 iulie 1978. Nicolae Pleșiță, cel care a preluat conducerea C.I.E., la finalizarea cercetărilor, în 1980, afirma că daunele provocate spionajului românesc de N. Ceaușescu și comisia de anchetă condusă de Tudor Postelnicu, erau mai mari decât cele cauzate de defecțiunea lui Ion Mihai Pacepa. El nu a făcut decât să oprească demolarea a ceea ce mai rămăsese din D.I.E., cerând ca ofițerii care mai lucrau în spionaj să fie lăsați să-și continue activitatea. „Nu mai aveam timp de așteptat și de verificat”, își amintea (după 1990) Nicolae Pleșiță, explicabil din moment ce România se afla deja într-un amplu declin atât pe plan intern cât și extern, amplificat în bună măsură de acțiunile și declarațiile conducătorului suprem⁴⁸².

Dincolo de cele afirmate de Nicolae Pleșiță, realitatea e puțin diferită. Gestul lui Ion Mihai Pacepa și ancheta care a urmat au dat lovitură după lovitură spionajului românesc. O lovitură a fost și numirea unui activist de partid, Romus Dima, în fruntea C.I.E.. Acesta ar fi trebuit să repună pe șine acest organism, dar din cauza nepriceperii și a tot felul de ingerințe externe, a eșuat în misiunea sa⁴⁸³. Venirea lui Nicolae Pleșiță la conducerea instituției din strada Batiștei s-a dorit a fi începutul relansării acestei structuri. Chiar dacă în interviurile sale, Nicolae Pleșiță încearcă să ne convingă de faptul că a avut o contribuție esențială în acest sens, apreciem că spionajul românesc nu și-a mai revenit complet până în decembrie 1989.

Așadar, Departamentul de Informații Externe a fost reorganizat, devenind Centrul de Informații Externe. Din U.M. 0920 indicativul unității s-a schimbat în U.M. 0544. Potrivit lui Mihai Pelin, activitățile spionajului românesc, sub noua firmă, au pornit cu un nucleu de 22 de oameni, despre care se știa cu oarecare certitudine că nu erau deconspirați, restul aparatului reconstituindu-se la dimensiuni mai modeste decât cele ale

⁴⁷⁹ *Ibidem*.

⁴⁸⁰ Mihai Pelin, *Culisele spionajului românesc. D.I.E. 1955-1980*, București, Editura Evenimentul Românesc, 1997.

⁴⁸¹ Acțiunile de spionaj au fost continuate și amplificate prin intermediul D.I.A., care și-a lărgit atribuțiile și a obținut aprobarea pentru mărirea numărului de posturi de atașați militari. De notat că până atunci rivalitatea dintre cele două structuri nu dăduse naștere decât la incidente și crease condițiile restrângerii activității D.I.A.. Vezi Neagu Cosma, *op. cit.*, p. 139.

⁴⁸² *Ochii și urechile poporului. Convorbiri cu generalul Nicolae Pleșiță. Dialoguri consemnate de Violeta Patrichi în perioada aprilie 1999-ianuarie 2001*, București, Editura Lumea, 2001, p. 21.

⁴⁸³ Andrei Zărnescu, *Arginții trădării*, în „Periscop”, nr. 3/2014, p. 21.

D.I.E.. Au fost revizuite planurile de acțiune și de căutare a informațiilor în așa fel încât să poată fi evaluat cât a deconspirat Ion Mihai Pacepa⁴⁸⁴. Nicolae Pleșiță a insistat în declarațiile sale publice că toate costurile acestui proces au fost „mult mai mici” decât au apreciat cei din comisia de anchetă.

După cum reiese din parcursul instituțional al C.I.E. în anii '80, impactul defecțiunii adjunctului D.I.E. în iulie 1978 a fost treptat amortizat, misiunile și obiectivele acestui organism rămânând însă aceleași până în 1989 cu schimbările de cadre care s-au dovedit necesare⁴⁸⁵. C.I.E., ca și D.I.E., a fost angrenată în rezolvarea unor probleme de competența altor ministere (încheieri de contracte economice, participarea la tranzacții comerciale, procurarea de aparatură tehnică, alte bunuri sau valori); ca și în anii '70, s-a ajuns la a se face o adevărată concurență ministerelor de resort.

Spionajul românesc în anul 1978

Un document relevant cu privire la organizarea D.I.E., pentru intervalul 1972-1978, este cel publicat de istoricii Constantin Buchet și Florian Banu: Decretul Consiliului de Stat al R.S.R. nr. 363/23 iunie 1973 privind organizarea D.I.E.⁴⁸⁶. Având caracter *strict secret de importanță deosebită*, acest decret nu a fost publicat în „Buletinul Oficial”, fiind transmis doar conducerii D.I.E.

Începând din vara anului 1973, D.I.E. era format din trei divizii (*Europa, Alte regiuni, Contraspionaj-emigrație*), patru brigăzi independente, un centru de pregătire și perfecționare a cadrelor și câteva structuri auxiliare (Brigada Personal și învățământ, Sectorul organizare-mobilizare, control, Sectorul „F” și Sectorul evidență operativă, secretariat). Efectivul, alcătuit din militari și salariați civili, era de 2.578 de oameni, la care se adăugau un număr de 500 „referenți speciali pentru informații externe”⁴⁸⁷.

Divizia I Europa (V-1) era condusă de colonelul Gheorghe Toader și era împărțită în două brigăzi – *Țările germanice și țările nordice* și *Țări mediteraneene*. Dintre rezidențele cele mai importante pe acest spațiu, cele de la Londra, Paris și Köln aveau întâietate în planurile de influențare a emigrației sau în spionajul industrial.

General-maior Gheorghe Marcu era șeful **Diviziei a II-a Alte regiuni (V-2)** împărțită la rândul ei, în trei brigăzi: *America de Nord-America Latină, Australia, Asia și Africa, Orientul Apropiat*.

⁴⁸⁴ Mihai Pelin, *op. cit.*, p. 253.

⁴⁸⁵ Referindu-se la ce a urmat desființării *de facto* a D.I.E. și apariția C.I.E., Mihai Pelin remarca: „Vechile năravuri ale instituției de pe strada Batiștei nu au fost abandonate, unul din principalele ei obiective rămânând până în decembrie 1989 goana după valută. Manipulațiile cu valută au reactivat iar corupția și lanțul trădărilor s-a perpetuat până pe ultima sută de metri a regimului comunist”, vezi *ibidem*, p. 253.

⁴⁸⁶ Constantin Buchet, *România, frontul informațiilor și sfârșitul Războiului Rece (1980-1989)*, Craiova, Editura Sitech, 2011, pp. 80-87; vezi și Florian Banu, *Înființarea Departamentului de Informații Externe – de la memorialistică la document* în „Caietele C.N.S.A.S.”, nr. 1(5)/2010, pp. 118-128; vezi și http://www.cnsas.ro/documente/acte_normative/S%20000259%20fila%20001-015.pdf

⁴⁸⁷ Într-un interviu acordat Hotnews.ro despre varianta plecării „la cerere” a ofițerului Daniel Dăianu din Departamentul de Informații Externe, Ion Mihai Pacepa afirma „Când am părăsit România, el era unul din cei 2.708 subalterni pe care i-am avut în DIE” vezi www.hotnews.ro consultat la 27 septembrie 2007. În ziarul „Ziua” (nr. 3891, miercuri, 28 martie 2007) același Ion Mihai Pacepa menționa: „În iulie 1978, când am făcut ruptura cu D.I.E., aceasta avea 2.780 ofițeri conspirați și 500 deplin conspirați. Cu alte cuvinte, unul din fiecare 7.000 de cetățeni ai României era ofițer acoperit al DIE”. Era acesta argumentul principal în susținerea tezei că „D.I.E. devenise *factotum* în activitatea de politică externă, economică și tehnico-științifică a României, după cum Securitatea era *factotum* în viața ei internă”. Vezi și Florian Banu, *loc. cit.*, p. 125.

Prioritatea rezidențelor de spionaj pe spațiul american era dată de obținerea de informații în domeniul tehnico-științific (îndeosebi din SUA și Canada) și de situația comunității emigranților români. Șeful brigăzii SUA-America Latină, colonelul Aurel Florea, sprijinea ideea înființării unor rezidențe românești în Canada și Australia pentru a controla coloniile românești din aceste țări, recrutarea de noi agenți și lichidarea unor foști legionari.

Divizia a III-a Emigrație și Spionaj (V-3), condusă de generalul-maior Gheorghe Bolănu, era alcătuită din trei brigăzi: *Emigrație*, *Contrainformații externe* și *Legături cifrate cu misiunile diplomatice*. Prima brigadă urmărea activitatea unor foști membri ai P.N.Ț., P.N.L. și Gărzii de Fier care emigraseră în Occident, în vederea neutralizării activității lor împotriva regimului politic de la București. Brigada de *Contrainformații* asigura reprezentanțele diplomatice, comerciale și culturale românești din străinătate împotriva oricărei infiltrări informative a unui serviciu de spionaj advers. A treia brigadă asigura comunicarea între București și reprezentanțele diplomatice ale țării.

Între brigăzile care acționau independent, Brigada *Ilegali* sau Brigada „U” (activitate specială „X”) era considerată a fi cea mai importantă, deși activitatea acesteia era departe de a mulțumi conducerea spionajului românesc, dar și pe Nicolae Ceaușescu, care ceruse, personal, să fie intensificată activitatea pe această linie.

În cadrul acestei brigăzi, exista o structură care avea ca obiectiv depistarea și lichidarea acelor ofițeri care defectaseră în Occident sau refuzaseră întoarcerea în țară, la încheierea misiunii. Înainte de plecarea în misiune, fiecărui ofițer D.I.E. i se prezenta un set de fotografii cu persoanele urmărite (ofițeri D.I.E. „trădători”) și i se cerea să afle domiciliul acestora în străinătate. În cazul în care era identificată adresa respectivilor, serviciul încerca prin mijloace discrete să-i aducă în țară. Ofițerii din acest serviciu, sub conducerea colonelului Cornel Rizu, puteau utiliza, cu permisiune de la vârf, diferite mijloace pentru îndeplinirea acestor misiuni.

O altă brigadă importantă, condusă de colonel Gheorghe Morjan, era cea *Tehnico-Științifică* formată din aproximativ 250 de cadre, marea majoritate ingineri sau tehnicieni cu studii superioare. Rolul lor era de obținere și analiză a informației. Cei mai mulți erau acoperiți în Ministerul Comerțului Exterior, Ministerul de Externe sau în alte ministere. De notat că această unitate avea ca obiectiv procurarea de patente, licențe, diverse informații de ordin economic și tehnic (de exemplu despre construcția sateliților, utilizarea și producerea energiei atomice, producția de apă grea etc).

O parte a rapoartelor și notelor furnizate de către direcțiile amintite mai sus era transmisă către **Brigada de verificare, analiză și exploatarea informațiilor**, condusă de colonelul Nicolae Cotigă, care avea rolul de exploatare și difuzare a materialelor informative de la celelalte brigăzi. Rapoartele și analizele întocmite de cei cca 30 de analiști conținând informații din domeniul politic, economic și militar occidental erau înaintate conducerii de partid și guvernului⁴⁸⁸.

De pregătirea și acoperirea cadrelor erau responsabile **Centrul de pregătire și perfecționare** și **Brigada Personal și învățământ**, al cărui colectiv restrâns, format din cinci ofițeri, era condus de fratele lui Nicolae Ceaușescu, colonelul cu același nume și prenume, care, pentru a evita orice confuzie, își luase numele de Nicolae Călin.

⁴⁸⁸ Liviu Țăranu, *Evoluția Direcției de Informații Externe și defectorii din spionajul românesc*, în „Caietele C.N.S.A.S.”, an I, nr. 1/2008, pp. 135-161.

Toate structurile D.I.E. erau ajutate în munca lor de o serie de unități auxiliare: Sectorul organizare-mobilizare, control, verificări speciale și control financiar intern; Sectorul „F” cu profil tehnic și Sectorul evidență operativă și secretariat⁴⁸⁹.

Pentru a se evita abuzurile în interiorul D.I.E. (aspect ce s-a dovedit valabil doar în teorie), se înființase în vara anului 1973, **un serviciu de supraveghere** care preluase sarcinile Direcției de Contraspionaj (condusă de generalul Neagu Cosma), și care urmărea starea morală și materială a ofițerilor, problemele de familie ale acestora, eventualele abuzuri în exercitarea funcției etc. Fiecare structură importantă era supravegheată de către un inspector supraveghetor care înainta rapoarte către șeful acesteia. De aici și posibilitatea mușamalizării celor mai multe dintre neregulile care au existat în D.I.E. până la defectarea generalului Ion Mihai Pacepa.

Așadar, ca structură organizatorică, D.I.E. era *de iure* și *de facto* o instituție de sine stătătoare, independentă de restul Securității, ale cărei activități erau supervizate direct de conducătorul suprem, acesta fiind și cel care trasa o bună parte din direcțiile de acțiune ale spionajului românesc.

Impactul defecțiunii generalului Ion Mihai Pacepa s-a reflectat în schimbarea forțată a cadrelor din conducerea D.I.E. și refacerea statelor de funcțiuni. Având în vedere că misiunile au rămas aceleași, atribuțiile noilor structuri au rămas apropiate de cele din perioada anterioară anului 1978.

Astfel, în *Regulamentul cadru de organizare și funcționare* a C.I.E., aprobat de Nicolae Ceaușescu la 2 octombrie 1978, se menționa încă de la articolul 1 că misiunea principală era de a obține informații secrete în „scopul apărării țării împotriva acțiunilor ostile întreprinse de diverse state, organizații sau persoane din străinătate”, precum și informații privind descoperiri în domeniile tehnico-științifice, îndeosebi din sectorul noilor tehnologii. Întreaga activitate a C.I.E. se desfășura sub conducerea C.C. al P.C.R., existând obligația raportării permanente către conducerea superioară a modului de îndeplinire al atribuțiilor (art. 2).

Totodată, C.I.E. făcea parte integrantă din D.S.S. și se subordona nemijlocit șefului D.S.S (art. 3). Șeful C.I.E. era adjunct al ministrului de Interne, iar adjunctul șefului C.I.E. deținea și o poziție de secretar de stat la M.I., fiind responsabil de problemele operative (art. 19).

Activitatea C.I.E. se desfășura în condițiile „respectării stricte a regulilor conspirativității și vigilenței revoluționare”. Munca lucrătorilor C.I.E. trebuia să se desfășoare sub însemnele unui „devotament deplin față de Partidul Comunist Român și Republica Socialistă România” și să fie caracterizată de „patriotism înflăcărat”, „dăruire comunistă”, „înalt spirit revoluționar”, „fermitate și combativitate”, „spirit de jertfă și sacrificiu”.

Calitățile celor care lucrau în C.I.E. trebuiau să fie la standarde înalte din punct de vedere moral, politic și profesional, cu toții trebuind să dea dovadă de „curaj, dârzenie, perseverență și inițiativă în executarea exemplară a ordinelor”.

Conform *Regulamentului cadru de organizare și funcționare*, atribuțiile principale ale C.I.E. constau în culegerea de informații secrete cu caracter politic, economic, tehnico-științific și militar. O atenție deosebită era acordată obținerii de date și documentații tehnico-științifice și tehnologii secrete, iar predarea acestora organelor competente din

⁴⁸⁹ Florian Banu, *loc. cit.*, p. 122.

țară se făcea asigurând conspirarea surselor de proveniență. O altă importantă atribuție consta în desfășurarea activităților informative în cadrul emigrației în scopul cunoașterii și contracarării „acțiunilor de subminare a intereselor statului român de către grupările fasciste, legionare, elementele iredentiste maghiare și a centrelor de propagandă dușmănoasă din străinătate”. Totodată, C.I.E. desfășura activitatea de recuperare din străinătate a documentelor cu caracter istoric și a obiectelor cu valoare muzeală deosebită care aparțineau patrimoniului național.

Alte atribuții importante erau:

- Asigurarea transportului curierului diplomatic.
- Selecția, verificarea, pregătirea, perfecționarea și repartizarea cadrelor proprii.
- Asigurarea conspirativității cadrelor și sediilor.
- Dotarea și înzestrarea unităților din subordine pe baza unui plan propriu de venituri și cheltuieli aprobat de ministrul de Interne.

În cadrul C.I.E., schema organizatorică din vechiul D.I.E., cu împărțirea pe divizii, brigăzi și sectoare, a fost complet schimbată. La 1 octombrie 1978 unităților nou create li s-a atribuit indicative militare numerice. Presentăm aici corespondența între vechile subdiviziuni ale D.I.E. și noile unități ale C.I.E.⁴⁹⁰:

Nr. crt.	Indicativ vechi	Indicativ nou
1.	U.M. 0920	U.M. 0544 – C.I.E.
2.	„V-1”	U.M. 0199 – Secția I
3.	„V-2/D”	U.M. 0201 – Secția II
4.	„V-2/K și C”	U.M. 0208 – Secția III
5.	„V-3/N”	U.M. 0195
6.	„V-3/E”	U.M. 0225 – Secția IV
7.	„V-3/M”	U.M. 0525
8.	„V-3/M-500”	U.M. 0301 Sectorul III independent
9.	„A.P.”	U.M. 0279 – Secția VI
10.	„Z.I.”	U.M. 0282 – Sector I
11.	„C.T.”	U.M. 0517
12.	„V.H.”	U.M. 0297 – Sector II independent
13.	-	U.M. 0277
14.	„R.O”	U.M. 0503 Sector IV independent

C.I.E.(U.M. 0544) era format din secții și sectoare independente. Secțiile I-III aveau misiunea de a obține informații secrete din zonele de responsabilitate, cu privire la principalele evenimente internaționale care prezentau interes pentru statul român, dar și documentații secrete cu caracter tehnico-științific pentru economia națională. Totodată, secțiile I, II și IV, prin mijloace și metode specifice, trimiteau în misiune și implantau nelegal în spațiile și obiectivele stabilite, cadre și surse, folosind identități legendate și alte căi.

⁴⁹⁰ A.C.N.S.A.S., fond S.I.E., dosar nr. S 271, f. 1.

Secția I – compusă din cinci sectoare, asigura obținerea de informații politice, economice, tehnico-științifice și militare din **principalele țări capitaliste europene**. Indicativul militar era **U.M. 0199**.

Secția a II-a – compusă din trei sectoare, asigura obținerea de informații politice, economice, tehnico-științifice și militare din **principalele țări capitaliste din America de Nord și America de Sud**. Indicativul militar era **U.M. 0201**.

Secția a III-a – compusă din patru sectoare, asigura obținerea informațiilor politice, economice, tehnico-științifice și militare din **principalele țări nesocialiste din Asia și Africa**. Indicativul militar era **U.M. 0208**.

Secția a IV-a „emigrație și contracararea activităților ostile” – compusă din cinci sectoare și două grupe, asigura activitatea informativă și de prevenire în rândul emigrației române și de alte naționalități. Acționa informativ pentru atragerea emigrației române pe poziții loiale României, înființa organizații și asociații ale românilor din exil, edita publicații, iniția formarea de consilii parohiale în jurul bisericilor românești și alte acțiuni menite să atragă emigrația în susținerea intereselor statului român în străinătate. Această secție era cea care avea misiunea expresă de a cunoaște și contracara activitatea organizațiilor, asociațiilor și cercurilor emigrației maghiare îndreptate împotriva României. Era, totodată, autorizată pentru a întreprinde acțiuni informative pentru atragerea pe poziții loiale țării de origine, a sașilor, șvabilor, evreilor și grecilor plecați din România, precum și contracararea acțiunilor ostile ale acestora, atunci când era cazul. Indicativul militar era **U.M. 0225**.

Secția a V-a „Paza și securitatea ambasadelor, curieri, vize și pașapoarte” – compusă din trei sectoare, se ocupa cu asigurarea pazei și securității ambasadelor, curierului diplomatic, vize și pașapoarte pentru cadrele care lucrau în exterior. Indicativul militar era **U.M. 0277**.

Secția a VI-a „Cadre și învățământ” – compusă din trei sectoare, centrul de pregătire și perfecționare a cadrelor și o grupă, se ocupa cu selecționarea, verificarea, pregătirea, perfecționarea și repartizarea cadrelor. Indicativul militar era **U.M. 0279**.

Spre deosebire de vechiul D.I.E., în cadrul C.I.E. a fost schimbată și denumirea vechilor secțiuni ale schemei de organizare, astfel serviciul devenea sector iar biroul se numea colectiv.

Sectorul I „Exploatare informații-documentare” – cu două grupe se ocupa cu analiza, verificarea și exploatarea informațiilor, precum și cu documentarea specifică. În acest sector erau pregătite sintezele și notele de informare destinate președintelui R.S.R. Indicativul militar era **U.M. 0282**.

Sectorul II – „Asigurarea materială, financiară și sanitară” – cu o grupă pentru problemele de patrimoniu, valutare și succesiuni, se ocupa cu asigurarea materială, financiară și sanitară (salarii, dotarea cu tehnica necesară, armament, muniții, mijloace de transport, paza sediilor C.I.E, asistența medicală a cadrelor unității și a membrilor familiilor lor). Indicativul militar era **U.M. 0297**.

Sectorul III „Tehnică operativă” – se ocupa cu realizarea și adaptarea unor mijloace de tehnică operativă necesare în munca de informații externe (executa lucrările T.O. și foto-film de laborator, închiderea și deschiderea curierelor diplomatice). Indicativul militar era **U.M. 0301**.

Sectorul IV „Evidență operativă și secretariat” – se ocupa cu evidența operativă și secretariatul. Indicativul militar era **U.M. 0503**⁴⁹¹.

Alături de aceste secții și sectoare, funcționau și unitățile conspirate:

U.M. 0101 (ofițeri ilegali pentru Europa)

U.M. 0102 (ofițeri ilegali pentru America)

U.M. 0103 (supraveghere emigrație, minorități culte, contraspionaj, echipamente tehnico-științifice), aceste trei unități fiind succesoarele Brigăzii „U” din fosta D.G.I.E.)

U.M. 0107 (I.C.E. Dunărea) înființată în anul 1982⁴⁹².

U.M. 0107/A.V.S. (Aport Valutar Secret)

U.M. 0517 (C.T. județe)⁴⁹³

U.M. 0525 (Cifru). În decembrie 1989, unitatea era condusă de general-maior Gheorghe Radu, care fusese numit la conducerea acestei unități în 1984. În unitate erau încadrați 412 ofițeri, 15 ofițeri-ingineri, 32 subofițeri, 16 angajați civili⁴⁹⁴.

U.M. 0544/R (lichidări)⁴⁹⁵.

Pentru supravegherea și controlul cadrelor aflate la conducerea C.I.E., dar și a celor aflate în misiune, în străinătate, a fost creată, prin ordinul ministrului de Interne nr. 1117/25.09.1978, **U.M. 0195 – Secția control și verificări speciale pentru C.I.E.** (S.C. 195), care avea, îndeosebi, rolul de a preveni trădările din aparatul românesc de informații externe⁴⁹⁶. În decembrie 1989, comandant al acestei unități era general-maior Ioan Moț. Acesta fusese ridicat la gradul de general la 21 august 1979, fiind unul din cei patru membri ai comisiei care a anchetat fuga generalului Ion Mihai Pacepa în S.U.A. În această unitate erau încadrați 386 de ofițeri, 5 ofițeri specialiști în comunicații și tehnică operativă, 42 de subofițeri și 18 angajați civili⁴⁹⁷.

La conducerea D.I.E./C.I.E. s-au perindat după destituirea lui Nicolae Doicaru și defecțiunea generalului Ion Mihai Pacepa, două personaje care nu aveau nimic în comun cu activitatea acestei unități: gen. lt. Alexandru Dănescu (8 martie 1978 – 14 octombrie 1978) și Romus Dima – secretar de stat la Ministerul de Interne și șef al C.I.E. (15 octombrie 1978 – 1 septembrie 1980). Primul, în calitate de adjunct al ministrului, se ocupase până atunci, în cadrul M.I., doar de sectorul administrativ și unitățile de producție, iar cel de-al doilea era activist de partid, responsabil cu propaganda pe Capitală. Așa că în momentul în care la cârma C.I.E. a fost numit Nicolae Pleșiță, ofițer de carieră al Securității, e drept pe probleme interne, cadrele din spionajul românesc au răsuflat ușurate și au sperat într-o conducere competentă și responsabilă. Așteptările au fost infirmate de realitate, Nicolae Pleșiță dovedindu-și limitele într-un context intern și extern tot mai dificil în care C.I.E. era nevoit să-și desfășoare activitatea.

„Mandatul” lui Nicolae Pleșiță – prim-adjunct al ministrului de Interne și șef al C.I.E. (22 aprilie 1980 – 1 decembrie 1984), corespunde unei perioade nefaste pentru spionajul românesc, pline de „căderi” și dezertări. Acest lucru a fost pus pe seama incompetenței lui Nicolae Pleșiță în materie de spionaj, ca și pe stilul de conducere al

⁴⁹¹ Idem, dosar nr. S 269, ff. 1-5.

⁴⁹² Florian Banu, *Capitaliștii avant la lettre: Securitatea și operațiunile valutare speciale din anii '80*, în „Caietele CNSAS”, nr. 7-8/2011, p. 121.

⁴⁹³ A.C.N.S.A.S., fond S.I.E., dosar nr. S 270, f. 2.

⁴⁹⁴ Marius Oprea, *Moștenitorii Securității*, București, Editura Humanitas, 2004, pp. 53-56.

⁴⁹⁵ Dennis Deletant, *Ceașescu și Securitatea...*, p. 345.

⁴⁹⁶ A.C.N.S.A.S., fond S.I.E., dosar nr. S 268, f. 1.

⁴⁹⁷ Marius Oprea, *Moștenitorii Securității...* pp. 53-56.

acestui, bazat pe „cultivarea șefului”, indiferent că acesta se numea Tudor Postelnicu sau Nicolae Ceaușescu. Aici exista o deplină continuitate, fosta conducere a D.I.E. având contribuții notabile în acest sens. Era încălcată astfel o regulă de aur în relația unui serviciu de informații cu responsabilii politici: contele Alexandre de Marenches, șeful spionajului francez la începutul anilor '80, nu scăpa prilejul pentru a-i reaminti președintelui său că nu putea „să servească și să placă în același timp”⁴⁹⁸. Or, Nicolae Pleșiță a încercat ambele ipostaze, ceea ce până la urmă s-a întors împotriva sa, fiind destituit.

Meritul principal al lui Nicolae Pleșiță, așa cum am arătat mai sus, a rămas cel al repunerii parțiale pe linia de plutire a spionajului românesc, atât din punct de vedere instituțional, cât și din perspectiva asigurării cu personal calificat a C.I.E..

Minusurile activității sale nu sunt însă puține. Necunoscător al vreunei limbi străine (handicap major în domeniu) și adeptul unor metode de lucru violente ce aminteau de cele folosite de Securitate în anii '50, Nicolae Pleșiță a contribuit în bună măsură la degradarea imaginii externe nu numai a instituției pe care o conducea, ci și pe cea a regimului de la București.

Eșecurile C.I.E. în „epoca Pleșiță” sunt numeroase. În noiembrie 1980, un cifror de la Ambasada României la Viena, Florian Rotaru, fuge cu o cantitate apreciabilă de documente secrete ale ambasadei și se refugiază în Germania Federală. Ulterior, acesta a fost predat C.I.A., cu documente cu tot. În ianuarie 1983, un tribunal francez îl condamnă pe Traian Munteanu - tehnician expert în calculatoare - la doi ani de închisoare pentru spionaj. În iunie 1983, Mihai Manole, de 37 de ani, cu cetățenie franceză, este arestat de D.S.T.-ul francez și acuzat de spionaj industrial la o firmă de construcții din Dieppe. În august 1983, trei diplomați români și un funcționar de la Ambasada Română de la Bruxelles sunt expulzați din Belgia, sub acuzația de spionaj contra NATO.

În martie 1984, cifrorul-șef de la Ambasada României la Bonn se predă autorităților vest-germane. Este vorba despre ofițerul C.I.E. Constantin Constantinescu care a susținut că dezvăluie identitatea a cinci diplomați români care îl ajutaseră pe „Carlos Șacalul” în câteva atentate organizate de acesta: Dan Mihoc (de 39 de ani, secretar 2 al Ambasadei României la Bonn) a organizat împreună cu „Carlos” atentate cu colete explozive, trimise lui Paul Goma, Șerban Orescu și Nicolae Penescu. Despre Constantin Ciobanu (40 de ani, angajat al Ambasadei României la Bonn), același C. Constantinescu declara că pusese la cale mai multe atentate, printre altele și cel contra lui Emil Georgescu, directorul secției române de la postul de radio „Europa Liberă”.

Ion Constantin, de 38 de ani, secretar 3 al Ambasadei României la Bonn, era menționat că ar fi participat la plasarea unei bombe la „Europa Liberă” fiind cel care a livrat lui „Carlos” respectivul exploziv. Ioan Lupu (44 de ani, secretar 1 al Ambasadei României la Bonn, traducător oficial al lui N. Ceaușescu), era acuzat de participarea la răpirea și apoi asasinarea unui emigrant român. Aceste dezvăluiri ale lui Constantin Constantinescu, precum și alte informații ale BND-ului german, au determinat expulzarea celor cinci „diplomați” români din Germania Federală, având în vedere „imunitatea” conferită prin statutul lor diplomatic.

În luările sale de poziție, după 1990, Nicolae Pleșiță a tratat drept „idioțenii” acuzațiile potrivit cărora, în februarie 1981, autoritățile de la București ar fi ordonat și finanțat atentatul cu bombă de la sediul din München al postului de radio „Europa

⁴⁹⁸ C. Olteanu, *Un senior al serviciilor de informații se destăinuie*, în „Periscop”, nr. 4, decembrie 2008, p. 47.

Liberă”: „Este o idiotenie să crezi așa ceva, în condițiile în care eu aveam un buget anual de 1,5 milioane de dolari, în timp ce Europa Liberă primea de la americani 80 de milioane”⁴⁹⁹.

Un alt caz problemă a fost cel al ofițerului ilegal Matei Pavel Haiducu. Acesta era fiul unui ofițer din M.A.I., în anii '50, fiind recrutat în D.I.E. încă din anii '70 și pregătit să se infiltreze în unele obiective de interes din Franța. Potrivit unor surse din presa românească, M.P. Haiducu, cu sprijinul discret al C.I.E., trebuia să obțină cetățenia franceză, urmând ca apoi să se stabilească în Africa de Sud, ca om de afaceri francez și să treacă la acțiune, potrivit instrucțiunilor primite de la C.I.E..

La 13 ianuarie 1982, conform unor surse memorialistice, M.P. Haiducu primește ordin să-i lichideze la Paris pe Paul Goma și Virgil Tănase. Pentru aceasta, de la C.I.E. i se expediază lui M.P. Haiducu o „otravă”, care turnată în băutura ar fi provocat infarctul creând impresia unei morți prin cauze naturale. Amintim că stabilit în Franța, la Paris, pe 20 noiembrie 1977, Paul Goma continua să scrie și să susțină interviuri la „Europa Liberă”, „BBC” și „Ici Paris” contra regimului Ceaușescu. Un al doilea scriitor exilat, care îl deranja cu comentariile sale pe N. Ceaușescu, era Virgil Tănase.

M.P. Haiducu se hotărăște să defecteze, iar în 1984, după evenimente, scrie o carte intitulată *J'ai refusé de tuer (Am refuzat săucid)*, apărută la editura Plon din Paris. În cartea sa, M.P. Haiducu dezvăluie că ordinul de asasinare a celor doi români exilați a venit de la Nicolae Pleșiță și nu de la N. Ceaușescu. La scurt timp, M.P. Haiducu apare la televiziunea franceză și declară că ambasadorul României la Paris, Dumitru Aninoiu și atașatul de presă, Ion Badea, sunt agenți C.I.E.⁵⁰⁰.

Imaginea lui N. Ceaușescu este puternic șifonată, acesta apare deja în ochii opiniei publice internaționale drept un „asasin de disidenți”, de tipul Todor Jivkov (de numele căruia era legată afacerea Markov și „umbrela bulgărească”). François Mitterrand își anulează, în mod „justificat”, vizita oficială planificată în România⁵⁰¹.

Afacerea „Haiducu” și celelalte trădări sau căderi ale unor ofițeri au fost cauza înlocuirii generalului Nicolae Pleșiță de la conducerea C.I.E. La 29 noiembrie 1984, acesta este demis și trimis să preia conducerea Școlii de Securitate de la Grădiștea, poziție în care rămâne până în decembrie 1989.

Succesorul lui Nicolae Pleșiță la conducerea C.I.E., Aristotel Stamatoiu, era un ofițer de altă factură, cu pregătire superioară în domeniu economic și cu o vastă experiență în contraspiionaj⁵⁰². La 23 august 1984 fusese avansat la gradul de general-

⁴⁹⁹ Raluca Dan, *Securistul terorist*, în „Evenimentul zilei”, joi, 16 iunie 2005; vezi de asemenea <http://www.hotnews.ro/stiri-arhiva-1223828-securistul-terorist.htm>

⁵⁰⁰ Cel mai bine este prezentată această afacere în Liviu Tofan, *Cazul „Hermu” și „Afacerea Tănase-Haiducu” – conexiuni surprinzătoare*, în „Caietele C.N.S.A.S.”, nr. 2(4)/2009, pp. 345-354.

⁵⁰¹ Paula Mihailov Chiciuc, Ștefan Andrei – „În anii '80, Franța a fost cel mai mare dușman al lui Ceaușescu!”, în „Jurnalul Național”, 24 ianuarie 2008.

⁵⁰² Noul șef al C.I.E. a fost perceput diferit de către subordonați. Unul dintre aceștia, autor al unui volum despre evoluția spionajului românesc în anii '80 și '90, Cornel Nemetzi, aprecia că: „Stamatoiu avea un mod agasant și iritant în discutarea misiunilor pe care le aveam de executat și în general a tuturor problemelor de muncă. Nu admitea niciodată să i se prezinte vreun argument care să-l contrazică în gândire sau exprimare, considerându-se singurul deținător al adevărului, lucru care-l deosebea radical de Pleșiță, care admitea – în scopul clarificării adevărului – chiar și o discuție în contradictoriu și nu era ranchiunos. Pleșiță nu afișa curiozitatea bolnăvicioasă specifică lui Stamatoiu și tuturor celor care nu stăpâneau problemele specifice activității de spionaj. De fapt, aici nu era vorba de acel imbold interior pozitiv al sufletului omenesc dornic de a învăța, de a afla mai multe, ci de o

locotenent fiind deja secretar de stat la M.I. și adjunct al șefului C.I.E. (1982-1984). La finele anului 1984 este numit șef al C.I.E. și adjunct al ministrului de Interne (30 nov. 1984-6 ian. 1990)⁵⁰³.

Activitatea spionajului românesc în a doua parte a anilor '80 a fost mult influențată de conceptul potrivit căruia ofițerul de securitate este un „activist într-un domeniu special“, iar în pregătirea ofițerului de informații, componentele politico-ideologice și militare dobândesc o pondere tot mai mare. De aici și starea de spirit tot mai necorespunzătoare a cadrelor, existând nemulțumiri majore legate de lipsa avansărilor în grad (așa cum se obișnuia în fiecare an la 23 august). Imixtiunea instructorilor politici atât în actul de comandă, cât și în activitatea profesională, dar și încercările de influențare a comandanților în privința recompensării cadrelor au inflammat nemulțumirile din rândul angajaților C.I.E.⁵⁰⁴.

Operațiunile C.I.E. nu s-au rezumat doar la funcțiile de informare, analiză și perspectivă, ci au cuprins și o serie de acțiuni de control și manipulare îndreptate spre comunitățile românești din diaspora. Un accent semnificativ a fost pus pe propaganda (cultul personalității, publicarea lucrărilor cuplului prezidențial) în Occident. În contextul degradării situației interne a țării, C.I.E. a fost implicat într-o serie de acțiuni cu caracter represiv împotriva unor grupări și persoane din exil, ceea ce a compromis și mai mult regimul comunist, accentuând izolarea țării în plan extern.

Sub conducerea lui Aristotel Stamatoiu are loc o intensificare a operațiunilor unității A.V.S., „aport valutar special“, pentru obținerea unor sume în valută din diferite intermediari, bani care alimentau conturi secrete, deschise în țară la Banca Română de Comerț Exterior. Sumele adunate în aceste conturi, alimentate de A.V.S., erau menite să susțină atât investițiile majore ale regimului dar și să acopere cât mai mult din datoria externă a țării.

Datorită comandamentelor vremii, crește în importanță unitatea aflată sub umbrela C.I.E., care desfășura activități cu caracter exclusiv economic: Întreprinderea de Comerț Exterior „Dunărea“ aflată, în 1989, sub comanda colonelului Constantin Gavril.

Ideea înființării, în 1982, a I.C.E. „Dunărea“ a aparținut, conform celor afirmate de foștii săi subordonați, generalului Aristotel Stamatoiu, pe atunci adjunct al lui Nicolae Pleșiță. El a fost de altfel și primul director general al noii întreprinderi având cunoștințe în domeniu dar și experiență din poziția anterioară de șef al Direcției de Contraspionaj din D.S.S., care avea în structură și un compartiment special (Serviciul Independent pentru Comerț Exterior – S.I.C.E.) cu rol în asigurarea contrainformativă a comerțului exterior.

La acel moment, viitorul șef al C.I.E. observase că informațiile economice obținute de aparatul propriu și furnizate Ministerului Comerțului Exterior nu dădeau întotdeauna rezultate și, dacă erau folosite, veniturile se pierdeau în „gaura neagră“ a bugetului de stat. Ca urmare, obiectivul I.C.E. „Dunărea“ era să acționeze pe cont propriu pentru efectuarea de exporturi, iar în unele cazuri să ajute cu informații alte întreprinderi de comerț exterior, contra unui comision, negociabil⁵⁰⁵.

încercare de disimulare a lipsei de cunoaștere și pregătire într-un domeniu specific. Vezi Cornel Nemetzi, *Ultimul curier ilegal. Memoriile unui spion român*, Baia Mare, Editura Marist, 2013, p. 303.

⁵⁰³ *Membrii C.C...*, p. 541.

⁵⁰⁴ Gheorghe Dragomir, *Reviem pentru spioni*, vol. I, București, Editura România în lume, 2008, pp. 294-305.

⁵⁰⁵ „Desecretizarea arhivelor I.C.E. „Dunărea“. Un fals mister”, în „Periscop”, nr. 3/2014, p. 51.

Pe de altă parte, Nicolae Pleșiță afirma, la finele anilor '90, că ideea înființării I.C.E. „Dunărea” i-ar fi aparținut lui Nicolae Ceaușescu, care ar fi fost înștiințat de numeroasele cazuri de corupție existente în rândul angajaților firmelor românești de comerț exterior: „Ia faceți o întreprindere de comerț exterior ca să le dați un exemplu ăstora de cum se face comerț exterior fără șpagă!”⁵⁰⁶.

În privința scopului acestei întreprinderi, Nicolae Pleșiță admitea că era acela de a se obține valută, peste ceea ce negociau firmele de comerț exterior⁵⁰⁷. Veniturile din această activitate se constituiau într-un fond separat, care era folosit numai pentru plata datoriei externe a României și pentru investiții strategice.

Aflată în structura C.I.E., I.C.E. „Dunărea” era în relație de subordonare și cu M.C.E., către care înainta rapoarte comercial-statistice, la fel ca și celelalte întreprinderi de comerț exterior. Diferența era că I.C.E. „Dunărea” beneficia de sprijinul direct al aparatului de informații externe pentru activități mai puțin întâlnite în comerțul exterior: „operațiuni triumphiulare (switch-uri), schimbări de origine a mărfurilor, acțiuni informative pentru determinarea partenerilor externi să accepte majorarea prețurilor românești de export, obținerea în mod gratuit a unor materiale auxiliare pentru producția națională, perfecționări active și pasive ale mărfurilor”⁵⁰⁸.

I.C.E. „Dunărea” nu a efectuat importuri de mărfuri de nici un fel, iar în ce privește exporturile, cu excepția produselor agro-alimentare și a armamentului, era permisă orice fel de operațiune.

Existau însă și alte soluții care, prin intermediul C.I.E., trebuiau să conducă la aport valutar:

- aprobările de emigrare pentru etnici germani și evrei, în baza unor convenții secrete dintre România, R.F.G. și Israel.
- preluarea de moșteniri ale unor foști cetățeni români emigranți, care aveau rude doar în țară, moștenitorii primind partea lor, în lei.
- recuperarea unei părți din comisioanele de exclusivitate solicitate de unii parteneri comerciali străini de la întreprinderile românești de comerț exterior.
- „taxe de trecere” pentru comercianții externi de produse sensibile care trebuiau să tranziteze teritoriul românesc.
- readucerea în țară a unor bunuri aparținând patrimoniului național⁵⁰⁹.

Veniturile obținute de I.C.E. „Dunărea”, de cca 8 miliarde de dolari în 8 ani, au fost dirijate îndeosebi spre plata datoriei externe a României. Valuta adunată în conturi de aport valutar, în quantum mult mai mic față de ceea ce se obținea prin operațiunile comerciale desfășurate de I.C.E. „Dunărea”, a urmat aceeași destinație, doar o mică parte fiind păstrată pentru necesitățile M.I.

Cât despre angajații I.C.E. „Dunărea”, veteranii C.I.E. ne asigură că nu erau neapărat „șpioni de meserie”. Dimpotrivă, erau specialiști în comerțul exterior, economiști, ingineri și tehnicieni cu diplomă, bine pregătiți profesional⁵¹⁰.

⁵⁰⁶ *Ochii și urechile poporului...*, p. 235.

⁵⁰⁷ Florian Banu, *Capitaliștii avant la lettre. Securitatea și operațiunile valutare speciale din anii '80*, în „Caietele C.N.S.A.S.”, nr. 7-8/2013, p. 114.

⁵⁰⁸ Petre D. Dumitru, *loc. cit.*, p. 52.

⁵⁰⁹ *Ibidem*.

⁵¹⁰ *Ibidem*.

În anul 1989, la I.C.E. „Dunărea” lucrau 115 ofițeri, 10 subofițeri și 12 civili. Cea mai mare parte a ofițerilor angrenați în activitatea acestei unități au lucrat sub acoperiri comerciale în Occident, gestionând multe dintre afacerile regimului comunist.

Componenta economică (și îndeosebi comercială) nu numai a C.I.E., dar și a întregii Securități, a fost astfel tot mai mult întărită, instituția implicându-se activ în acțiuni comerciale și de producție prin copierea și adaptarea de tehnologii sau prin producția de „tehnică specială” specifică serviciilor secrete. Pe aceasta din urmă, Securitatea o utiliza pentru nevoile proprii sau o comercializa cu succes în cadrul blocului socialist sau țărilor din Asia și Africa.

Despre amploarea acestor activități de aport valutar, în primăvara anului 1990, Iulian Vlad, fostul șef al D.S.S., afirma că: „Multe prejudicii s-au adus muncii de securitate, prestigiului instituției și chiar bunului renume al țării de către așa-zisa activitate de aport valutar, pe care o realizau cu prioritate unitățile externe U.M. 0544 și U.M. 0195, precum și U.M. 0650 din Securitatea internă. În afară de faptul că sumele respective, de cele mai multe ori, reprezentau o câțime din prețul de vânzare a mărfurilor și statul oricum le-ar fi încasat în condițiile unor negocieri corecte, ofițerii de securitate trebuiau să intre în tot felul de combinații cu străinii, nu de puține ori compromițătoare, iar controlul activității lor și al valutei nu era sigur. Tot atât de rău era și faptul că unitățile respective fuseseră într-o bună măsură deturnate de la misiunile pentru care au fost create și care erau utile țării. Cu toate încercările pe care le-am făcut de a scoate din preocupările Securității această sarcină, sau măcar de o reduce substanțial, nu am reușit. Dimpotrivă, [Tudor] Postelnicu a ridicat-o la rangul de atribuție prioritară, pentru îndeplinirea căreia trebuia să-și aducă contribuția întregul aparat”⁵¹¹.

În urma evenimentelor de la finele anului 1989, la 30 decembrie 1989, printr-o Hotărâre a Consiliului Frontului Salvării Naționale (C.F.S.N.), noul organ al puterii de stat, Securitatea și implicit C.I.E. au fost dizolvate, iar structurile spionajului românesc au trecut temporar în subordinea Ministerului Apărării Naționale.

Prin Decretul C.F.S.N. nr. 111 din 8 februarie 1990 (dată la care se aniversază ziua Serviciului de Informații Externe), S.I.E. a fost organizat ca structură administrativă autonomă abilitată să-și desfășoare activitatea în domeniul informațiilor externe.

Ultimul deceniu de existență al acestei structuri care moștenise S.S.I.-ul – indiferent sub ce titulatură, Direcția I, D.G.I.E., D.I.E., C.I.E. – debutase cu o trădare la vârf. Acest eveniment a marcat întreaga activitate, organizarea dar și politica de personal a instituției.

Crearea U.S.L.A. Structuri premergătoare (1970-1977)

Sfârșitul anilor '60 și începutul anilor '70 au marcat o semnificativă intensificare a actelor de terorism la nivel mondial. Recrudescența fenomenului, precum și varietatea de probleme pe care le ridica acesta, a determinat comunitatea internațională să-și conjuge eforturile în lupta pentru eradicarea acestui flagel. În acest scop, din 1972, pe ordinea de zi a sesiunilor Organizației Națiunilor Unite a fost înscris punctul „Măsuri de prevenire a terorismului și altor forme de violență care pun în pericol sau iau viețile unor oameni nevinovați sau periclitează libertăți umane fundamentale”.

⁵¹¹ Cristian Troncotă, *Duplicării. O istorie a serviciilor de informații și securitate ale regimului comunist din România. 1965-1989*, București, Editura Elion, 2003, p. 243.

În paralel cu preocupările la nivel internațional, fiecare stat și-a elaborat o strategie proprie în prevenirea și combaterea terorismului.

Atenția principală era îndreptată asupra asigurării securității zborurilor civile întrucât aeronavele se dovediseră cele mai vulnerabile la atacurile teroriste⁵¹². În cazul României primele măsuri antiteroriste au vizat tot acest obiectiv⁵¹³. În acest sens, în toamna anului 1970, generalul-locotenent Grigore Răduică, prim-vicepreședintele Consiliului Securității Statului, a ordonat Comandamentului Trupelor de Securitate să organizeze o companie de însoțitori de avioane. A apărut astfel Grupul Operativ „Șoimul” a cărui încadrare s-a făcut cu tineri din rândul militarilor în termen recrutați în subunitățile de desant-parășutare, specializați apoi într-o școală de subofițeri. Unitatea pentru însoțirea aeronavelor în zbor (U.I.A.Z.) se afla, din punct de vedere organizatoric, în directa coordonare a Comandamentului Trupelor de Securitate⁵¹⁴.

Măsuri similare de supraveghere au fost inițiate și asupra anumitor persoane și medii din România. Astfel de acțiuni preventive nu erau gratuite, așa cum a dovedit-o, la puțină vreme, acțiunea reușită de capturare a unui avion de pasageri pe aeroportul din Oradea, în data de 27 mai 1971, și deturnarea acestuia spre un aeroport din Austria⁵¹⁵. Grupul de persoane, alcătuit exclusiv din cetățeni români, care a capturat avionul respectiv nu dorea decât să fugă din lagărul socialist, dar acțiunea a dovedit că personalul aeroporturilor și aeronavelor nu era foarte bine instruit⁵¹⁶, iar sistemul de securitate al aeroporturilor românești era destul de defectuos și a impus luarea unor noi măsuri⁵¹⁷.

⁵¹² În această perioadă România a aderat la *Convenția privind infracțiunile și alte anumite acte ce survin la bordul aeronavelor*, semnată la Tokyo la 14 septembrie 1963. Vezi textul convenției în Ioan V. Maxim, *Terorismul*, București, Editura Politică, 1989, pp. 212-217.

⁵¹³ Pericolul deturnării unor avioane de către diverse persoane, mai ales în scopul de a părăsi România, a fost luat în calcul de conducerea M.A.I. încă din 1947-1948. În 3 mai 1949, în urma unei ședințe la care au participat ministrul adjunct al M.A.I., Marin Jianu, general-locotenent Gheorghe Pintilie, director general al Direcției Generale a Securității Poporului, general-locotenent Victor Drăgănescu, comandantul Trupelor M.A.I., și general-locotenent Pavel Cristescu, director general al Miliției, s-a stabilit ca pe aeroporturile puncte de frontieră (Băneasa și Arad), controlul actelor și bagajelor pasagerilor să fie făcut de organele grănicerești, în vreme ce pe toate celelalte aeroporturi această acțiune să fie executată de organele de miliție. Totodată, s-a stabilit ca pe toate aeroporturile să fie prezente organe de securitate, iar avioanele să fie însoțite pe timpul zborului de „subofițeri de miliție, bine verificați și instruiți”, care urmau să ocupe un loc „în spatele cabinei piloților, cu fața către pasageri” – A.C.N.S.A.S., fond Documentar, dosar nr. 76, ff. 120-121.

⁵¹⁴ În 1971 s-a trecut la selecționarea de tineri din rândul militarilor în termen încadrați în subunitățile de desant-parășutare în vederea trimerii lor la o școală de subofițeri și încadrarea, ulterior, în grupul operativ „Șoimul” – idem, dosar nr. 63/1972, f. 131; Unitatea pentru însoțirea aeronavelor în zbor se afla, din punct de vedere organizatoric, în directa coordonare a Comandamentului Trupelor de Securitate – cf. „Fișa documentară a Comandamentului Trupelor de Securitate” (17.03.1974) în idem, fond C.T.S. – Secția Evidență, hârti, literatură militară și documente secrete, dosar nr. 2/1974, vol. 1, f. 2.

⁵¹⁵ A.C.N.S.A.S., fond M.A.I.-D.M.R.U., inv. nr. 7.395, dosar nr. 14, ff. 257-259.

⁵¹⁶ Ancheta care a urmat a scos în evidență deficiențele sistemului de securitate al aeroportului și, prin ordinul nr. 60/3 iunie 1971 al președintelui C.S.S., Ion Stănescu, a fost demis generalul-maior Rîstea I. Gheorghe, care conducea inspectoratul județean de securitate, iar maiorul Olteanu I. Nedelcu, însărcinat cu securitatea aeroportului din Oradea, a fost reținut preventiv, împotriva sa declanșându-se urmărirea penală - A.C.N.J., fond Comandamentul Trupelor de Securitate (C.T.S.), dosar nr. 2/1973, f. 183.

⁵¹⁷ Reușita celor de la Oradea a trezit interesul și altor persoane care doreau să „fugă” din România, elocvent în acest sens fiind tentativa unui grup de șapte tineri, cetățeni români de etnie maghiară, care, în luna septembrie 1971, au intenționat să deturneze un avion al companiei TAROM către Viena sau München – general-maior Elemer Erdelyi, colonel Pavel Sălcudean, *Prevenirea deturnării unei aeronave s-a datorat: intuiției, hotărârii și operativității cu care s-a acționat*, în „Securitatea”, nr. 4/1971, pp. 58-67.

Măsurile antiteroriste au prins un contur mai ferm în România odată cu elaborarea planurilor de acțiune denumite codificat „ARTA” și „SCUTUL”. Prin aceste planuri erau stabilite obiectivele de interes deosebit susceptibile de a deveni ținta unui atac terorist, precum și măsurile concrete și efectivele de intervenție în cazul producerii unui astfel de atac. Pentru bunul mers al operațiunilor, era preconizată realizarea unei colaborări efective între diverse direcții din cadrul Securității, Miliției și Comandamentului Trupelor de Securitate. În acest sens, a fost creat comandamentul „Arta”⁵¹⁸ care avea ca principală atribuție coordonarea întregii activități din unitățile centrale și teritoriale pe liniile „Arta” și „Scutul” și răspundea de îndeplinirea cu operativitate a tuturor măsurilor prevăzute în planurile „Arta” pentru fiecare unitate.

Încă de la început, o deosebită atenție a fost acordată persoanelor de origine arabă aflate la studii sau în alte scopuri pe teritoriul României. Potrivit unui raport al Direcției a VI-a a Securității, care se ocupa de cenzură și depistarea scrierilor ascunse, din 26 octombrie 1972, semnat de generalul-maior Bucur Nicolae, la acea dată exista o evidență a corespondenței cu statele arabe în care erau incluse 3.100 de persoane, iar Centrului de Informatică și Documentare îi fuseseră trimise mai multe tabele cu studenți și cetățeni arabi care domiciliau în București. Corespondența adresată ambasadei Israelului, Comunității Evreiești, personalităților de această naționalitate, precum și companiilor aeriene cu filiale în București era supusă unui tratament special de detectare a metalelor și controlului antiradiații. Aceleași măsuri erau luate pentru corespondența adresată conducerii partidului și statului⁵¹⁹.

Acestea s-au concretizat prin semnarea de către Nicolae Ceaușescu a unui ordin prin care se hotăra trecerea apărării aeroporturilor, a podurilor de peste Dunăre și a altor obiective speciale din sarcina Trupelor de Securitate către Ministerul Apărării Naționale. Acest ordin a rămas în vigoare până în toamna anului 1973⁵²⁰.

În tot acest timp, de aspectul asigurării securității aeronavelor românești se interesa direct Nicolae Ceaușescu, așa cum o dovedește „Raportul privind stadiul pregătirii de luptă a trupelor de securitate”, adresat acestuia de ministrul de Interne, Emil Bobu, la 31 martie 1973. În raport se menționa: „Unitatea de însoțire a aeronavelor a asigurat în bune condițiuni securitatea acestora. Ne preocupăm să perfecționăm instruirea militarilor care execută această misiune în scopul de a înlătura unele neajunsuri care mai există în activitatea lor și pentru a le îmbunătăți dotarea cu mijloace de acțiune adecvate”⁵²¹.

În perioada iunie – octombrie 1973, trupele de securitate au participat la aplicarea planurilor „ARTA” și „SCUTUL” cu un efectiv de 10 ofițeri, trei subofițeri și 240 militari

⁵¹⁸ În martie 1973 Comandamentul „Arta” avea următoarea componență: șeful comandamentului general-maior Neagu Cosma, C.T.S. – col. Penciu Dumitru, Dir. I – col. Iana Aurel, Dir. a II-a – col. Mortoiu Aurelian, Dir. a IV-a – col. Nuță Constantin, Dir. a V-a – col. Simionescu Gheorghe, Dir. a VI-a – lt.-col. Marinescu C., Dir. a VIII-a – col. Dumitru Marin, Dir. a IX-a – general-maior Gh. Grigore, I.G.M. – col. Pop Octavian, Dir. Pașapoarte – general-maior O. Simonis și col. Socol Valer, I.M.B. – Securitate – general-maior N. Stan, I.M.B. – Miliție – col. Bodnărescu Ștefan, Corpul de control – col. Drăgoi Victor – A.C.N.S.A.S., fond M.A.I.-D.G.J., inv. nr. 3.631, dosar nr. 9/1973, ff. 105-106.

⁵¹⁹ A.C.N.S.A.S., fond Neoperativ, dosar nr. 2.291, vol. 3, ff. 9-11.

⁵²⁰ Legătura cu evenimentele de la Oradea era pusă în evidență de generalul-locotenent Nicolae Pleșiță într-o ședință de analiză a activității Comandamentului ARTA din 6 octombrie 1973: „Acest ordin care a fost în vigoare până astăzi a fost inițiat de Ministerul Apărării Naționale, la Ordinul Comandantului Suprem, ca urmare a evenimentelor ce s-au petrecut la Oradea, când a fost deturnat acel avion de păcătoșii de care ați aflat că n-au putut fi depistați la timp” - A.C.N.J., fond Comandamentul Trupelor de Securitate (C.T.S.), dosar nr. 32/1973, vol. IV, f. 239.

⁵²¹ A.C.N.J., fond Secția Operații (S.O.), dosar nr. 1/1978, f. 9.

în termen. Activitatea acestora s-a concretizat prin asigurarea pazei unor ambasade și reprezentanțe diplomatice din România, cercetarea de geniu și chimică a unor obiective, precum și asigurarea protecției unor înalți demnitari români și străini.

Trebuie subliniat faptul că anul 1973 a marcat modificări majore în organizarea structurilor de securitate cu atribuții pe linie de luptă antiteroristă, fapt reflectat și în elaborarea unor norme și reglementări juridice, precum ordinul Președintelui Consiliului Apărării nr. 00674/1973 și H.C.M. nr. 1.282/1973. Pe baza acestora, Comandamentul Trupelor de Securitate a luat măsuri de perfecționare a formelor de organizare și pregătire a forțelor și mijloacelor destinate pentru prevenirea și combaterea oricăror acțiuni teroriste pe teritoriul țării noastre.

În prim-plan se afla, din nou, grija pentru prevenirea deturnării aeronavelor. În art. 2 al H.C.M. nr. 1.282/1973 se preciza: „Ministerul de Interne participă la paza și asigurarea militară a aeronavelor de transport public, de pasageri și marfă, ale Comandamentului Aviației Civile TAROM pe timpul zborului și la escalele de scurtă durată. Asigură menținerea ordinii publice în aerogările de pasageri, controlul corporal al pasagerilor și controlul bagajelor la cursele interne și externe”⁵²².

Referitor la controlul efectuat înainte de îmbarcarea în aeronave, art. 4 preciza: „Ministerul Comerțului Exterior răspunde de organizarea și executarea controlului vamal la bagajele de mână și de cală pentru cursele externe în cadrul controlului antideturnare”. Oficial, apar menționate organele Ministerului Comerțului Exterior, pentru că vameșii aparțineau acestui minister. În momentul când în proiect a fost prevăzut un spor de 10% la salarizare pentru instruirea făcută de Securitate și sarcinile noi, Nicolae Ceaușescu a intervenit tranșant și a arătat situația reală. Un martor ocular, generalul Doicaru, relatează: „Comandantul suprem a tăiat, ne-a ordonat să scoatem astfel de prevederi și ne-a ordonat: «Dându-vă - prin art. 2 - vouă competența, Ministerului de Interne, folosiți-vă gama de mijloace specifice vouă pentru a face ca vameșii să execute dispozițiile voastre, iar când este vorba de remunerare, pentru cei care fac niște treburi mai bune, în sistemul vostru specific se poate asigura această remunerare», înțelegându-se fondul C.I.S.⁵²³. Dacă unul a făcut niște treburi bune îi dai 100, 200 lei. Deci, fără să fie cuprinse în ordin astfel de probleme în mod special”⁵²⁴.

Pe baza aceluiași acte normative, ofițerii și subofițerii care executau însoțirea aeronavelor (supranumiți „Șoimii”) au căpătat unele drepturi bănești specifice personalului navigant: „Personalul Ministerului de Interne care participă la misiuni de asigurare a securității aeronavelor pe timpul zborurilor în cursele interne și externe face parte din echipajul aeronavelor și beneficiază de indemnizațiile de zbor, diurnă și hranire, prevăzute de dispozițiile legale pentru însoțitorii de zbor”⁵²⁵.

Pentru asigurarea pazei și apărării obiectivelor din Capitală vizate de elemente teroriste, pentru controlul anti-deturnare în aeroporturile Otopeni și Băneasa, precum și pentru asigurarea securității aeronavelor românești pe timpul zborului a fost întărită **Unitatea Specială de Apărare Antiteroristă**. Aceasta avea în componere patru detașamente de asigurare a pazei oficiilor diplomatice, domiciliilor și agențiilor din București, detașamentul special de apărare antiteroristă pentru aeroporturile Otopeni și

⁵²² Idem, dosar nr. 32/1973, vol. 4, f. 240.

⁵²³ Fondul C.I.S. (Cheltuieli Informative Speciale) asigura plata informatorilor Securității.

⁵²⁴ A.C.N.J., fond C.T.S., dosar nr. 32/1973, vol. IV, f. 241.

⁵²⁵ Idem, dosar nr. 32/1973, vol. IV, f. 245.

Băneasa și o companie de securitate intervenție. În aerogări au fost create și subunități speciale cu misiuni de intervenție, pază și ordine. Astfel, în cadrul Brigăzii de securitate Constanța a fost constituit detașamentul special de apărare antiteroristă pentru aeroportul internațional Mihail Kogălniceanu, iar la Arad exista un grup mixt de apărare antiteroristă. La celelalte 11 aeroporturi din țară existau subunități de țaria unei grupe.

Prin nota-raport nr. 0020350 din 14 noiembrie 1974, generalul-maior Jean Moldoveanu, comandantul Trupelor de Securitate, evidenția progresele înregistrate în domeniul asigurării securității aeroporturilor și aeronavelor românești. Fuseseră selecționați 74 de militari în termen din subunitățile de desant-parașutare și grupați într-o companie organizată pe două plutoane (unul pentru curse interne și unul pentru curse externe). Comanda era asigurată de doi ofițeri comandanți ai plutoanelor de desant – parașutare din cadrul Brigăzii de Securitate București. Această subunitate era subordonată direct Statului Major al Comandamentului Trupelor de Securitate⁵²⁶.

Printr-o hotărâre a Biroului Executiv al Consiliului de Conducere al Ministerului de Interne din 4 noiembrie 1975 au fost constituite **grupe și echipe de intervenție la toate inspectoratele județene** ale Ministerului de Interne, acestea urmând să asigure intervenția operativă la orice obiectiv vizat de elementele teroriste pe raza județului respectiv, în scopul capturării sau nimicirii acestora⁵²⁷.

Participarea la misiuni antiteroriste a efectivelor din trupele de securitate a devenit din ce în ce mai consistentă. În anul 1976 aproximativ 20% din efective erau angrenate în misiuni de acest tip (în dispozitiv permanent se aflau 8%). La nivelul întregii țări existau 39 plutoane de securitate pregătite pentru acțiuni antiteroriste, 16 companii securitate și 6 plutoane de mitraliere antiaeriene pentru intervenție la aeroporturi, porturi și podurile peste Dunăre. Pentru detașamentul de însoțire a aeronavelor au fost selecționați 30 de subofițeri, cărora li se asigura o instruire specială în cadrul Centrului de perfecționare a cadrelor C.T.S. Antrenamentele efectivelor încadrate în unitățile de apărare antiteroristă erau bazate pe analiza unor evenimente petrecute la obiective „Arta” din București (ambasadele Israelului, Iordaniei, Siriei și altele).

În urma unei ședințe a Biroului Executiv al Consiliului de Conducere a Ministerului de Interne din 27 iunie 1977, s-a decis înființarea, de la **1 iulie 1977**, a unui **Detașament Special de Intervenție Antiteroristă**. Această nouă structură urma să colaboreze, în cadrul misiunilor de combatere a terorismului, cu Comandamentul Trupelor de Securitate și Pompieri, cu Inspectoratul General al Miliției, precum și cu unitățile centrale de securitate, inspectoratele județene și al municipiului București ale Ministerului de Interne. Totodată, Comandamentul pentru Tehnică Operativă și Transmisiuni, împreună cu Comandamentul Serviciilor și Înzestrării asigurau dotarea din punct de vedere material a forțelor angrenate în misiuni antiteroriste.

Detașamentul Special de Intervenție Antiteroristă (D.S.I.A.) era o formațiune de luptă constituită în cadrul U.M. 0625/R.P. și era încadrată cu ofițeri și subofițeri instruiți

⁵²⁶ A.C.N.J., fond Secția Operații, dosar nr. 145/1971, vol. I, ff. 50-51.

⁵²⁷ După numai o zi de la adoptarea acestei hotărâri, în 5 noiembrie 1975, la controlul antiterorist și antideturnare al pasagerilor ce se îmbarcau pe aeroportul Oradea pentru cursa spre București, au fost depistați doi tineri în vârstă de 20 de ani, originari din Sălaj, care aveau asupra lor două pistoale confecționate artizanal, cu 21 de cartușe, precum și două cuțite tip pumnal. În cursul cercetărilor, cei doi au recunoscut că intenționau să deturneze aeronava spre Viena – lt.-col. Iosif Pura, mr. George Prada, *Într-o după amiază de noiembrie...pe aeroportul din Oradea*, în „Securitatea”, nr. 1/1976, pp. 39-42.

special pentru lupta antiteroristă, dotați cu armament, mijloace și tehnică de luptă moderne și speciale. Detașamentul era capabil să execute misiuni de intervenție în timp scurt, cu o sporită forță de acțiune, îndeosebi pe raza Capitalei și, la ordin, în teritoriu.

Misiunea principală a D.S.I.A. consta în neutralizarea sau lichidarea oricăror elemente care ar fi trecut la acțiuni teroriste⁵²⁸. În acest scop, detașamentul „execută pătrunderea pe ascuns sau prin forță în obiectivele atacate, neutralizează, reține sau lichidează grupurile teroriste, efectuează diferite acțiuni de securitate și – la ordin – participă la restabilirea ordinii și liniștii publice, la executarea măsurilor de prevenire și a altor misiuni”⁵²⁹.

D.S.I.A. intra în acțiuni de neutralizare și lichidare a grupurilor teroriste numai la ordinul ministrului de interne, transmis prin comandantul U.M. 0625/R.P.

Din punct de vedere al organizării, detașamentul era structurat pe **grupuri de luptă**⁵³⁰, **echipe de asalt**⁵³¹ și **echipe de sprijin**⁵³².

Pentru a fi în măsură să treacă la acțiuni în orice moment, D.S.I.A. avea permanent efectivele în următoarele situații:

- a) un grup de luptă și două echipe de pompieri în alarmă, la sediul U.M. 0625/R.P., în măsură să intervină la ordin;
- b) un grup de luptă și două echipe de pompieri la instruire, cu posibilități de alarmare, în scopul folosirii lor în acțiuni de luptă;
- c) două grupuri de luptă și două echipe de pompieri, în repaus.

Membrii detașamentului erau dotați cu echipament adecvat de intervenție antiteroristă care consta în armamentul individual (pistoale, pistoale-mitralieră, puști cu lunetă, puști cu amortizor de zgomot și ascunzător de flăcări, puști-mitralieră, aruncătoare de grenade A.T., grenade etc.), precum și în complete de cățărare și escaladare, stații radio, mijloace de protecție antiglonț și antichimică. Detașamentul dispunea de mașini speciale de luptă, transportoare blindate și elicoptere.

Principalele forme de luptă antiteroristă preconizate a fi utilizate de forțele de intervenție erau **neutralizarea**⁵³³ și **lichidarea**⁵³⁴.

⁵²⁸ Conceptele de neutralizare și lichidare a persoanelor sau grupurilor de persoane implicate în acțiuni teroriste fuseseră deja puse la punct în perioada anterioară, fiind chiar popularizate în rândul cadrelor din teritoriu prin publicarea unor articole pe această temă – cf. col. Ștefan Blaga, col. Aristotel Pleșa, *Prevenirea și intervenția – componente de bază ale concepției de luptă împotriva terorismului*, în „Securitatea”, nr. 4/1975, pp. 56-59.

⁵²⁹ A.C.N.S.A.S., fond Documentar, dosar nr. 13074, vol. 23, f. 2.

⁵³⁰ **Grupul de luptă** reprezenta „subunitatea de intervenție de bază, destinată să execute în cooperare cu alte forțe, misiuni de luptă antiteroristă” – *ibidem*.

⁵³¹ **Echipe de asalt** era subunitatea de șoc, destinată să pătrundă prin forță sau ascuns în obiectivul ocupat, să neutralizeze sau să lichideze elementele teroriste și să asigure protecția personalului din obiectiv” – *ibidem*.

⁵³² **Echipe de sprijin** era formată din lunetiști, trăgători cu A.G., aruncătoare de flăcări, puști mitralieră, pirotehniști, pompieri etc., destinată susținerii echipelor de asalt – *ibidem*.

⁵³³ Prin **neutralizare** se înțelegea „scăderea capacității de acțiune a teroriștilor prin diferite mijloace, pe calea convingerii sau intimidării, determinându-i să părăsească obiectivul ocupat, să elibereze ostaticii și să se predea sau crearea posibilităților de capturare a lor prin surprindere – idem, fond M.Ap.N. – Direcția a V-a Securitate și Gardă, dosar nr. A10, f. 2.

⁵³⁴ **Lichidarea** reprezenta „forma extremă de acțiune și constă în asaltul, prin foc și mișcare, desfășurat cu rapiditate, în scopul capturării sau nimicirii teroriștilor”. Lichidarea se executa numai la ordin, atunci când metodele de neutralizare eșuau – *ibidem*.

Înființarea și evoluția U.S.L.A. (1978-1989)

În anul 1978 s-a produs o nouă redimensionare a structurilor cu rol antiterorist și s-a produs și o regândire a misiunilor ce reveneau fiecărei unități teritoriale sau centrale a Ministerului de Interne⁵³⁵.

Potrivit ordinului ministrului de Interne nr. 001370 din 10 mai 1978, Departamentul Securității Statului, Inspectoratul General al Miliției, Comandamentul Trupelor de Securitate, Direcția pentru pașapoarte, evidența străinilor și controlul trecerii frontierei, inspectoratele județene (și al municipiului București) ale Ministerului de Interne, răspundeau, potrivit competențelor ce le aveau, de organizarea și executarea măsurilor concrete de combatere a actelor teroriste, asigurând:

„cunoașterea planurilor organizațiilor, grupărilor și elementelor extremist-teroriste, cu privire la țara noastră;

-paza și securitatea persoanelor și obiectivelor care sunt sau pot fi în atenția organizațiilor, grupărilor sau elementelor extremist-teroriste;

-contracurarea acțiunilor prin care se încearcă răpiri ori sechestrări de persoane, prin metode și mijloace teroriste;

-prevenirea deturnărilor sau distrugerilor de aeronave și nave;

-împiedicarea introducerii ilegale pe teritoriul țării noastre de armament, muniții, explozivi, substanțe toxice de luptă, radioactive și stupefiante;

-prevenirea evaziunilor prin folosirea unor mijloace teroriste, precum și a pătrunderii în țară a persoanelor declarate indezirabile sau date în consemn;

-împiedicarea creării de puncte de sprijin pe teritoriul țării noastre de către organizațiile, grupările sau elementele extremist-teroriste;

-securitatea persoanelor și menținerea ordinii publice în incinta aerogărilor și porturilor ori în alte localități sau medii în care s-ar putea organiza ori întreprinde acțiuni teroriste”⁵³⁶.

⁵³⁵ Trebuie remarcat faptul că organizarea unei structuri antiteroriste de către statul român a coincis în bună măsură, din punct de vedere temporal, cu măsuri similare luate în alte state. Astfel, **Austria** înființa în 1972 unitatea GEK (*Gendarmerie Einsatzz Kommando*), mai cunoscută publicului larg drept „Unitatea Cobra”, alcătuită din 200 de persoane și având sediul la Wiener Neustadt, la circa 25 de mile sud de Viena. **Germania**, după acțiunea din 5 septembrie 1972 a organizației „Septembrie negru” din cadrul satului olimpic de la München, a creat în aprilie 1973, în cadrul Poliției Federale de Frontieră (*Bundesgrenzschutz*), un detașament special de intervenție antiteroristă: „Grenzschutzgruppe 9” (cunoscut sub acronimul G.S.G. – 9). În **U.R.S.S.**, Iuri Andropov a creat, pe 29 iulie 1974, în cadrul Primului Directorat al K.G.B., grupul „Alfa”, cu misiuni antiteroriste, căruia i s-a adăugat, în august 1981, grupul „Vympeł”, însărcinat mai cu seamă cu operațiile speciale din afara frontierelor U.R.S.S. În vederea organizării olimpiadei de la Moscova din 1980, pentru a preîntâmpina acte precum atacul de la München, statul sovietic organizase și forțele OMON, subordinea Miliției. În 1977 **S.U.A.** au înființat „Delta Force” (numele oficial fiind „1st Special Forces Operational Detachment-Delta”), una dintre cele două unități însărcinate cu acțiunile antiteroriste (cealaltă unitate fiind *Seal Team Six*, depinzând de Marină, înființată încă din 1962). Unitatea a fost pusă sub comandă colonelului Charles Beckwith, având cartierul general la Fort Bragg, North Carolina. În iulie 1974, Poliția din **Hong Kong** înființa „Special Duties Unit” (SDU) (cunoscuți drept „Tigrii Zburători”), cu misiuni în domeniul antiterorismului, combaterii traficului de droguri și salvării ostacilor. În februarie 1978 **Egiptul** a creat unitatea „777” (Task Force 777), cu misiuni antiteroriste și de protecție a demnitarilor străini și a președintelui Egiptului. **Israelul** dispunea din 1964 de unitatea „Sayeret Makal”, din subordinea Armatei, cu misiuni antiteroriste, recunoaștere și culegere de informații în teritoriul inamic. Unitatea a devenit notorie în plan mondial după operațiunea „Entebbe” din 1976. În Israel acționa și YAMAM, o unitate specială de poliție creată după masacrul de la Maalot (15 mai 1974), cu rol antiterorist, protecția unor personalități și acțiuni sub acoperire.

⁵³⁶ A.C.N.S.A.S., fond M.Ap.N. – Direcția a V-a, dosar nr. A 10, f. 2.

Totodată, în *Regulamentul trupelor de securitate* din anul 1978 au fost precizate principiile și norme referitoare la formele acțiunilor de luptă pentru combaterea terorismului și ducerea acțiunilor speciale de securitate. De asemenea, în colaborare cu U.M. 0625/R.P.⁵³⁷ și Direcția a III-a a Securității, a fost elaborat un „Regulament de organizare și funcționare a unităților destinate pentru combaterea terorismului”, precum și „Instrucțiuni pentru întrebuințarea detașamentului special de intervenție”.

Răspunderea pentru organizarea și executarea, într-o concepție unitară, a activității desfășurate de organele Ministerului de Interne pentru combaterea terorismului revenea **Unității Speciale de Luptă Antiteroristă** (U.S.L.A.). Ca unitate centrală, aceasta controla și îndruma compartimentele corespondente și grupele de intervenție antiteroristă din cadrul inspectoratelor județene⁵³⁸.

U.S.L.A. realiza supravegherea locurilor susceptibile a fi frecventate de elemente suspecte de terorism (hoteluri, baruri, restaurante, cămine și complexe studențești) printr-o rețea informativă proprie, creată prin recrutarea de informatori atât în rândul cetățenilor români, cât și în rândul cetățenilor străini cu posibilități de pătrundere în organizațiile și grupările extremist-teroriste. Supravegherea informativă era asigurată și prin cooperarea cu alte unități, precum U.M. 0920 (ulterior fugii lui Pacea, U.M. 0544). Încă de la crearea acestei unități speciale a fost deschis un fructuos schimb de experiență cu organele de specialitate din R.F.G., astfel că multe din elementele de dotare și tehnicile de antrenament și intervenție ale U.S.L.A. semănau izbitor cu cele ale reputei unități vest-germane G.S.G. – 9.

În scopul determinării persoanelor identificate cu preocupări de natură teroristă de a renunța la intențiile lor, ofițerii U.S.L.A. organizau și realizau contacte operative cu aceste persoane, acționând asupra lor și prin surse de influență recrutate din anturajul respectivelor elemente.

U.S.L.A. îndeplinea și următoarele atribuții:

- desfășura activitate de securitate în Departamentul de Aviație Civilă și întreprinderile subordonate acestuia, precum și în aeroporturile cu trafic intern și internațional din București;
- organiza și executa paza și apărarea obiectivelor din municipiul București date în competența unității;
- executa controlul antiterorist și antideturnare, asigura securitatea, ordinea și liniștea publică în aerogările Otopeni și Băneasa;
- asigura securitatea aeronavelor românești de pasageri și de marfă pe timpul zborului și la escale de scurtă durată;
- executa controlul tehnic de securitate pentru depistarea și neutralizarea substanțelor explozive, toxice sau incendiare, armamentului și muniției, precum și orice alte mijloace de atac terorist;

⁵³⁷ Această unitate a fost creată în 1973 în cadrul Direcției a III-a Contraspionaj și avea ca misiune combaterea acțiunilor teroriste inițiate de cetățeni străini pe teritoriul României. Conducerea unității i-a fost încredințată inițial col. Pleșa Aristotel.

⁵³⁸ Trebuie remarcată paleta largă de atribuții ce reveneau U.S.L.A., lucru destul de neobișnuit la vremea respectivă. Potrivit datelor reieșite din schimbul de experiență în domeniul combaterii antiterorismului, ce a avut loc cu ocazia vizitei întreprinsă în România, în perioada 20-23 iunie 1978, de către Hartmut Niemann și Verner Voss, director, respectiv consilier superior în Ministerul de Interne al R.F.G., în Germania nu exista o unitate de sine stătătoare pentru combaterea terorismului, ci numai un nucleu de coordonare și asigurare a cooperării forțelor angrenate în această activitate (specialiști din Departamentul pentru apărarea constituției, Departamentul federal al poliției criminale și detașamentul GSG – 9) – A.C.N.S.A.S., fond Documentar, dosar nr. 13.480, vol. 2, f. 252.

- verifica periodic eficiența măsurilor de prevenire a actelor teroriste stabilite la diverse obiective, în scopul perfecționării permanente a dispozitivelor de pază;
- desfășura permanent acțiuni de identificare a elementelor suspecte de terorism;
- organiza și desfășura acțiuni de intervenție pentru neutralizarea și lichidarea elementelor teroriste;
- organiza și ținea la zi, cu sprijinul Centrului de Informatică și Documentare, evidența elementelor suspecte de terorism;
- centraliza, sintetiza și exploata informațiile obținute de unități privind planurile și intențiile elementelor extremist-teroriste;
- studia formele, metodele și mijloacele folosite de organizațiile teroriste și elabora buletine informative necesare instruirii personalului din structurile de securitate și pregătirii contra-informative a personalului din obiectivele vizate de teroriști.

Unitatea Specială de Luptă Antiteroristă era informată în mod special în cazul în care Serviciul „C” (cu atribuții de colectare, transport și distribuire a corespondenței secrete) folosea avioanele TAROM pentru transportul acestui gen de corespondență⁵³⁹.

U.S.L.A. era implicată și în asigurarea securității conducerii „de partid și de stat” în cazul când aceasta se deplasa cu nave. Astfel de deplasări erau catalogate drept „transporturi de importanță excepțională” și, alături de Direcția a IV-a Contrainformații Militare și Direcția a V-a Securitate și Gardă, U.S.L.A. avea un rol important în garantarea desfășurării în condiții optime a acestui gen de „transporturi”. Mai precis, întreprindea „măsurile specifice în medii și locuri din zona de competență pentru prevenirea sau, după caz, neutralizarea și lichidarea oricărei încercări de natură teroristă îndreptată împotriva navei care efectuează transportul de importanță excepțională”⁵⁴⁰. De asemenea, în urma unui ordin special, U.S.L.A. participa cu forțe speciale la controlul tehnic de securitate, efectua acțiuni de însoțire - gardare, precum și orice alte acțiuni pentru asigurarea transporturilor „de importanță excepțională”.

Totodată, U.S.L.A. colabora cu alte structuri de securitate (Direcția a II-a Contrainformații economice, Direcția a V-a Securitate și Gardă, Serviciul Transporturi Feroviare din Inspectoratul General al Miliției) și în cazul organizării transporturilor feroviare de importanță excepțională, în scopul intervenției „cu maximum de eficiență împotriva oricăror elemente cu intenții teroriste ori pretabile la asemenea acțiuni”⁵⁴¹.

Pentru îndeplinirea acestei game largi de atribuții, Unității Speciale de Luptă Antiteroristă i se subordona Batalionul Special de Securitate-Intervenție, din structura Comandamentului Trupelor de Securitate. Efectivele acestui batalion erau folosite pentru asigurarea pazei și apărării obiectivelor din București, a aerogărilor Otopeni și Băneasa, precum și pentru „menținerea și restabilirea ordinii în cazul unor acțiuni

⁵³⁹ Ministerul de Interne, Instrucțiuni referitoare la atribuțiile personalului Ministerului de Interne care îndeplinește misiuni privind colectarea, transportul și distribuirea trimiterilor de corespondență secretă, 1978, p. 7.

⁵⁴⁰ Ordinul ministrului de Interne nr. D/00138 din 10.09.1980 privind măsurile de securitate ce se întreprind pentru organizarea, pregătirea și executarea transporturilor de importanță excepțională cu nave, în A.C.N.S.A.S., fond Documentar, dosar nr. 13.074, vol. 21, f. 7.

⁵⁴¹ Instrucțiuni privind atribuțiile și răspunderile ce revin unităților Ministerului de Interne pentru asigurarea deplinei securități în organizarea, pregătirea și executarea transporturilor feroviare de importanță excepțională, în idem, f. 4.

turbulente”. În funcție de natura misiunilor, efectivele batalionului erau echipate în uniforma trupelor de securitate, a Miliției sau acționau în ținută civilă⁵⁴².

În vederea executării misiunilor, comandantul U.S.L.A.⁵⁴³ dădea ordine și dispoziții directe comandantului batalionului. De altfel, ofițerii U.S.L.A. elaborau, împreună cu Comandamentul Trupelor de Securitate, planul tematic pentru pregătirea antiteroristă a efectivelor batalionului și participau la desfășurarea antrenamentelor antiteroriste a ofițerilor din conducerea batalionului și a comandanților de subunități, precum și la pregătirea la locul de serviciu a militarilor în termen⁵⁴⁴.

Potrivit „Planului de întrebuințare a trupelor de securitate în timp de pace” (datat 25 septembrie 1979), plutoanele de apărare antiteroristă prevăzute în structura organizatorică a trupelor de securitate (câte un pluton pentru fiecare județ) „participă, împreună cu compartimentele speciale de luptă antiteroristă și grupele de intervenție antiteroristă de la inspectoratele județene, la executarea misiunilor de prevenire și intervenție antiteroristă pe teritoriul județelor respective. Aceste plutoane de apărare antiteroristă se subordonau efectiv șefilor inspectoratelor județene, care puteau da ordine și dispoziții comandanților unităților respective pentru executarea misiunilor stabilite prin ordinul ministrului și planurile unice de intervenție⁵⁴⁵. Se realiza, de asemenea, o cooperare cu Direcția I, Direcția a II-a și Direcția a V-a din Departamentul Securității Statului, Inspectoratele Județene ale Ministerului de Interne, Unitatea Specială de Luptă Antiteroristă (U.S.L.A.), unitățile de pază ale aeroporturilor (unități ce aparțineau M.Ap.N.) și cu Punctele Control Trecere Frontieră (P.C.T.F.).

Atentatul reușit împotriva lui Anwar El Sadat la Cairo, care urma după cele eșuate îndreptate împotriva președintelui Ronald Reagan, la Washington⁵⁴⁶, și a Papei Ioan Paul al II-lea, la Vatican⁵⁴⁷, au determinat Securitatea să studieze îndeaproape cazurile și să ia măsuri de prevenire a unor astfel de acte la București. De altfel, primii ani ai deceniului nouă au marcat o intensificare a eforturilor de modernizare a structurilor antiteroriste, de aliniere a lor la standardele de instruire și echipare de la nivel mondial.

O adevărată probă de foc pentru structurile antiteroriste a fost reprezentată de organizarea întrecerilor sportive ale Universiadei din anul 1981, denumită codificat acțiunea „Maraton – 81”. În sinteza-bilanț privind organizarea și desfășurarea acestei acțiuni, dataată 3 august 1981, se menționează că au participat 3.885 de sportivi din 79 de țări, precum și 347 de oficiali și 455 de ziaști. Au fost puse la dispoziție „Satul Universiadei” (unde au fost

⁵⁴² În iunie 1979 efectivele afectate pentru paza și apărarea obiectivelor din Capitală, în trei schimburi, erau următoarele: U.S.L.A. – 15 ofițeri, 75 subofițeri; Batalionul Special de Securitate – Intervenție – 408 militari în termen; Brigada 1 Securitate – 6 ofițeri, 126 militari în termen - A.C.N.J.- fond Secția Operații (S.O.), dosar nr. 39/1979, vol. 1, f. 34.

⁵⁴³ La comanda unității a fost numit colonelul Ștefan Blaga. Născut în 21 iunie 1929, Blaga absolvise în octombrie 1949 școala de subofițeri a M.A.I., apoi a urmat cursurile unei școli de ofițeri până la 3 martie 1950, primind la absolvire gradul de locotenent și fiind încadrat la Serviciul de Informații Frontieră din Comandamentul Trupelor de Grăniceri. În perioada octombrie 1957-august 1958 a urmat „cursul de specializare securitate” din U.R.S.S. Din mai 1960 a fost încadrat în Direcția a IV-a Contrainformații Militare. În perioada 1968-1970 a urmat Academia Militară – Facultatea de arme întrunite și tancuri, iar în 15 martie 1972 era promovat locțiitor al șefului Direcției a IV-a – *Securitatea...*, vol. II, pp. 206-207.

⁵⁴⁴ A.C.N.S.A.S., fond Documentar, dosar nr. 13.074, vol. 30, ff. 4-6.

⁵⁴⁵ A.C.N.J.-S.O., dosar nr. 1/1978, f. 149.

⁵⁴⁶ În ziua de 30 martie 1981, John Hinckley I-a împușcat pe Ronald Reagan, sperând că, astfel, va atrage simpatia unei actrițe celebre.

⁵⁴⁷ Papa Ioan Paul al II-lea a fost împușcat de cetățeanul turc Ali Ağca în data de 13 mai 1981, serviciile secrete bulgare și sovietice fiind acuzate că s-ar fi aflat în spatele acțiunii.

cazați sportivi), 17 baze de competiții și 43 baze de antrenament. În vederea efectuării controlului antiterorist, în „Satul Universiadei” au fost montate șase barăci la punctele de acces, unde s-au instalat 15 aparate cu raze X, care au asigurat controlul bagajelor și al corespondenței (pentru a preveni introducerea plicurilor-capcană). De asemenea, s-au mai asigurat 13 autospeciale cu raze X, 10 detectoare tip poartă, 200 detectoare portabile de metal și 150 bucăți avertizoare pentru radiații nucleare. Au fost dislocate 18 echipe antitero în „Satul Universiadei”, iar alte 15 echipaje au fost afectate asigurării protecției antiteroriste a unor delegații. De asemenea, delegațiile care au călătorit cu avioanele TAROM au fost preluate de către cadrele U.S.L.A. care asigurau securitatea aeronavelor încă de la punctele de îmbarcare. Grație acestor măsuri (și a altora, complementare), au fost evitate orice evenimente neplăcute, fiind înregistrată doar o tentativă a unui grup de „artiști” libieni de a difuza materiale cu caracter instigator⁵⁴⁸.

Întrucât era evident că asigurarea măsurilor antiteroriste în contextul extinderii acțiunilor de acest gen presupune implicarea unor forțe sporite, în 30 noiembrie 1981 Biroul Executiv al Consiliului de conducere al Ministerului de Interne a decis sporirea contribuției trupelor de securitate la apărarea antiteroristă. Ca urmare, forțele Batalionului Special de Securitate-Intervenție și a celor 40 de plutoane de apărare antiteroristă (ce reprezentau peste 12% din efectivul trupelor de securitate) participau la paza și apărarea a peste 30 de obiective vizate de elemente teroriste în Capitală și a 17 aerogări și turnuri de control. De asemenea, un număr de 10 companii, șase plutoane de securitate și subunitățile de mitraliere a.a. erau pregătite să intervină pentru întărirea pazei și apărării aeroporturilor⁵⁴⁹.

În același timp, s-a pus un accent deosebit pe instruirea unităților din teritoriu și pe o îmbunătățire a coordonării la nivel național. În acest sens, pentru o înțelegere unitară a concepției de organizare, dotare, pregătire și întreținere a forțelor de apărare antiteroristă, în anul 1983 s-au desfășurat antrenamente și prezentări demonstrative realizate în comun cu U.S.L.A. în cadrul acțiunii „Metodica - 83”. Totodată, pentru creșterea capacității de acțiune, toate plutoanele antiteroriste și detașamentele din Batalionul Special de Securitate-Intervenție au fost dotate cu pistoale mitralieră de gabarit redus, combinezoane speciale de luptă, precum și materiale auxiliare: căști cu vizor, scuturi din material plastic, mijloace suplimentare de cercetare chimică și de geniu⁵⁵⁰.

Sarcinile și obiectivele încredințate subunităților de apărare antiteroristă din cadrul trupelor de securitate s-au diversificat și înmulțit pe măsura trecerii timpului. În octombrie 1985 situația era următoarea: Unitatea Specială 3 de Securitate București participa la asigurarea pazei și apărării a 41 de ambasade, agenții și sedii diplomatice; la aeroporturile Mihail Kogălniceanu și Timișoara existau două companii de apărare antiteroristă; 40 de plutoane de apărare antiteroristă, câte un pluton în fiecare județ, care trebuiau să intervină la peste 350 de obiective vizate de elementele teroriste. Aceste subunități erau dotate cu automobile blindate de intervenție (A.B.I.) și cu autocamionete TV 12 C⁵⁵¹.

În 5 octombrie 1985 a fost emis și ordinul nr. 00311, semnat de Tudor Postelnicu, șef al Departamentului Securității Statului, cu rang de ministru secretar de stat, referitor la intensificarea acțiunii informative „în rândul străinilor pretabili a săvârși acte terorist-

⁵⁴⁸ A.C.N.S.A.S., fond Documentar, dosar nr. 13.346, vol. 34, ff. 39-40.

⁵⁴⁹ A.C.N.J., fond C.T.S., dosar nr. 23/1982, f. 148.

⁵⁵⁰ A.C.N.J.-C.M., dosar nr. 23/1983, vol. I, ff. 233-234.

⁵⁵¹ A.C.N.J.-S.O., dosar nr. 1/1978, f. 194.

diversioniste, de deturnare, răpire, sechestrare de persoane sau acțiuni cu caracter violent”. Ordinul respectiv era motivat de „escaladarea fenomenului terorist internațional și consecințele ce decurg din aceasta”, fiind subliniată „necesitatea întreprinderii de noi măsuri care să asigure cunoașterea temeinică a preocupărilor străinilor de pe raza de competență – îndeosebi a celor aflați la studii”. Această problemă a fost încredințată Direcției I a D.S.S. – acestea fiindu-i ordonată „cunoașterea disensiunilor și stărilor de spirit negative din rândul străinilor, determinate de evoluția evenimentelor politice și militare din țările și zonele geografice din care provin” -, dar, totodată, se indica în mod ferm o colaborare cu toate celelalte structuri ale D.S.S. și M.I., în mod special cu Centrul de Informații Externe și cu U.S.L.A.

Deși a reușit, cu prețul unor eforturi umane și materiale considerabile, să-și construiască un prestigiu deosebit și să capete aprecierea structurilor similare din alte state, precum și a diplomaților acreditați la București, U.S.L.A. a avut un nemeritat sfârșit, lipsit de glorie.

În vâltoarea evenimentelor tulburi din decembrie 1989 cadrele acestei unități de elită au căzut victime ale războiului informațional, care le depășea în mod evident competențele. Asimilați cu nevăzuții „teroriști”, luptătorii U.S.L.A. au avut de înfruntat atât ostilitatea populației, abil manipulată, cât și jocurile de culise ale unora dintre personajele vremii⁵⁵². Cel mai notoriu este episodul masacrării șefului de Stat Major al U.S.L.A., locotenent-colonelul Gheorghe Troșca, și a opt dintre membrii echipajelor celor trei A.B.I.-uri trimise în 23 decembrie 1989 să „apere” sediul Ministerului Apărării Naționale de un „atac terorist”⁵⁵³.

Pe 26 decembrie 1989 U.S.L.A. a fost scoasă din subordinea Ministerului de Interne și încorporată în structurile Ministerului Apărării Naționale, aceeași soartă având-o, la 30 decembrie 1989, și Departamentul Securității Statului. La 26 martie 1990 a fost creată o nouă instituție cu atribuții în domeniul culegerii de informații referitoare la siguranța națională: Serviciul Român de Informații. În cadrul acestui serviciu de informații au fost reintegrați luptătorii U.S.L.A., prin crearea la 1 iulie 1990 a Brigăzii Antiteroriste.

⁵⁵² Există ipoteza că lichidarea lui Troșca a fost motivată de faptul că acesta venise în U.S.L.A. de pe funcția de ofițer de contrainformații în Armata a II-a, condusă de generalul Nicolae Militaru. Prin activitatea sa de contrainformații, se pare că descoperise contactele dintre unii ofițeri superiori români și agenți sovietici.

⁵⁵³ Cristian Troncotă, *Duplicatarii. O istorie a Serviciilor de Informații și Securitate ale regimului comunist din România. 1965-1989*, București, Editura Elion, 2003, pp. 88-91.

V. Subordonarea internă și externă a Securității

Relațiile dintre Securitate și Partidul Muncitoresc Român/Partidul Comunist Român

Teoreticieni de marcă ai totalitarismului, precum Carl J. Friedrich și Zbigniew Brzezinski¹, în încercarea de elaborare a unei definiții fenomenologice a noțiunii², au inclus hegemonia poliției politice printre trăsăturile distinctive ale totalitarismului.

Împărtășind această optică și pornind de la ipoteza de lucru conform căreia poliția politică a fost un „ingredient” indispensabil în edificarea celorlalte componente ale regimului totalitar, am considerat că o analiză a instituției Securității ar fi, fără îndoială, fragmentară și lipsită de comprehensibilitate în absența unei radiografii a raporturilor de putere dintre partidul unic și poliția politică. În opinia noastră, nici concentrarea puterii politice, nici impunerea ideologiei oficiale și, cu atât mai puțin, distrugerea vechilor structuri formale și informale ale societății românești nu ar fi fost posibile fără un instrument precum Securitatea.

Necesitatea acestei instituții derivă, în cazul regimului totalitar comunist, chiar din fundamentele ideologice ale acestuia. Potrivit teoriilor marxist-leniniste despre originea și rolul statului în societățile împărțite în clase, statul este instrumentul prin care clasa dominantă în plan economic și politic își exercită opresiunea asupra claselor exploatare. Îndeplinindu-și „misiunea sa istorică”, proletariatul smulge, pe cale revoluționară, puterea de stat burgheziei, își făurește propria organizare statală, organizare care, potrivit lui Marx, nu putea fi altceva decât o dictatură de clasă: „dictatura revoluționară a proletariatului”³.

La rândul-i, Lenin afirma: „Statul este o organizare specială a forței, este organizarea violenței în vederea reprimării unei anumite clase. Dar care clasă trebuie să fie reprimată de către proletariat? De bună seamă numai clasa exploatoare, adică burghezia. Oamenii muncii au nevoie de stat numai pentru reprimarea împotrivirii exploatare, și să conducă această reprimare, s-o înfăptuiască este în stare numai proletariatul, care este singura clasă revoluționară până la capăt, singura clasă în stare să unească în lupta împotriva burgheziei, în acțiunea pentru completa ei înlăturare, pe toți cei ce muncesc și sunt exploatați”⁴.

¹ C. J. Friedrich, Z. Brzezinski, *Totalitarian Dictatorship and Autocracy*, New York, Praeger, 1969, *passim*; vezi și Zbigniew Brzezinski, *Marele eșec. Nașterea și moartea comunismului în secolul XX*, Cluj Napoca, Editura Dacia, 1993.

² Cf. David Miller (coord.), *Enciclopedia Blackwell a gândirii politice*, București, Editura Humanitas, 2006, p. 757.

³ Karl Marx, *Critica Programului de la Gotha*, București, Editura Politică, 1969, p. 28.

⁴ V.I. Lenin, *Statul și revoluția. Învățăturile marxismului despre stat și sarcinile proletariatului în revoluție*, în „Opere”, vol. 25, iunie-septembrie 1917, București, Editura de Stat pentru Literatură Politică, 1956, p. 399.

În exercitarea funcțiilor dictaturii proletariatului, liderii comuniști din România nu s-au abătut cu nimic de la modelul leninist-stalinist, astfel că reprimarea brutală și chiar exterminarea fizică a celor etichetați drept „dușmani ai poporului” a devenit un obiectiv prioritar, obiectiv a cărui îndeplinire reclama un instrument adecvat: o poliție politică omnipotentă - Securitatea.

Totuși, chiar de la bun început, un instrument atât de puternic ridica o problemă esențială: păstrarea sa sub control și împiedicarea unei emancipări în raport cu conducerea partidului. Urmăriți ani la rând de către Siguranță și de către alte structuri informativ-represive ale statului, liderii comuniști erau cei mai în măsură să aprecieze la adevăratele lor dimensiuni forța și diversitatea mijloacelor de care dispune un aparat polițienesc modern. Ca atare, preocupările legate de controlul poliției politice și teama ca nu cumva vreun compartiment sau vreo latură a activității acesteia să rămână necunoscute au revenit obsedant, de-a lungul anilor, pe agenda de lucru a liderilor comuniști.

Această teamă a Partidului poate fi identificată chiar din momentul în care se proiecta înființarea Securității. În 10 iulie 1948 Secretariatul C.C. al P.M.R. a luat în discuție reorganizarea Direcției Generale a Siguranței Statului. Concret, aceasta urma să fie intitulată Direcția Generală a Securității Poporului (D.G.S.P.), structura sa fiind adaptată noilor dimensiuni și obiective ale luptei de clasă. Din procesul verbal al ședinței din 10 iulie 1948 transpare preocuparea partidului comunist de a-și asigura un control cât mai deplin asupra noii instituții, plasând-o de la bun început într-o poziție de vasalitate. Astfel, „tov. Gheorghiu-Dej, Ana [Pauker] și Luca [Vasile] consideră că Biroul I din Direcția I Informativă, Serv. I, care are titulatura de Biroul Partide Guvernamentale nu este just denumit, interpretându-se că toate partidele sunt supravegheate, deci și P.M.R.”⁵.

După cum se vede, ideea că partidul comunist ar putea fi supus supravegheții de către Securitate nu convenea nici măcar la nivel de „interpretare”, liderii partidului hotărând ca respectivul birou să fie numit „Biroul Urmărirea Elementelor și a Grupurilor Dușmănoase Strecurate în Partidele Guvernamentale”.

În cadrul aceleiași ședințe a fost stipulat un principiu de bază al funcționării temutei Securități: **verificarea viitoarelor cadre de către Partid**. În acest sens, se preciza că „Secretariatul C.C. va da toată atenția nevoilor de cadre a D.G.S.P. trimitând numai elemente verificate, ca în timpul cel mai scurt să se poată acoperi întreg efectivul conform schemei de organizare”.

Rolul de „scut și spadă a Partidului”, rezervat Securității de liderii comuniști, poate fi decelat chiar din actul normativ de înființare a acestei instituții. Potrivit art. 2 al Decretului nr. 221 „pentru înființarea și organizarea Direcțiunii Generale a Securității Poporului (D.G.S.P.)”, din 28 august 1948, noua instituție „are ca îndatoriri apărarea cuceririlor democratice și asigurarea securității Republicii Populare Române contra uneltirilor dușmanilor din interior și exterior”⁶.

Exprimarea „sarcinilor de lucru”, încă voalată, a căpătat un ton mult mai ferm în textul Decretului nr. 50 „privitor la reorganizarea Direcției Generale a Securității Poporului”, emis în 30 martie 1951. Articolul 2 al decretului preciza că „Direcțiunea Generală a Securității Statului (noua denumire a D.G.S.P. – n. ns.) are ca îndatoriri: înfăptuirea politicii de apărare a cuceririlor poporului muncitor din R.P.R. împotriva

⁵ A.M.R., fond 121, rola 319, c. 202-203.

⁶ M.O., nr. 200, 30 august 1948.

claselor exploatoare răsturnate, care încearcă să reinstaureze în țară regimul burghezomoșieresc; apărarea teritoriului țării noastre de pătrunderea agenților serviciilor de spionaj imperialiste și satelite, inclusiv Iugoslavia titoistă, și lichidarea fără cruțare a activității dușmănoase a acestora, dusă cu scopul de a submina construirea bazelor socialismului și regimului nostru de democrație populară”⁷.

Dincolo de actele normative publice, ordinele circulare, planurile de activitate și, mai ales, acțiunile concrete ale Securității pledează, fără puțință de tăgadă, în sprijinul afirmației că această instituție a fost un instrument nemilos în mâna partidului. Spre exemplificare, vom reda câteva situații în care înscrierea Securității pe coordonatele trasate de Partid este evidentă.

Impunerea politicii economice a partidului la nivelul întregii țări ocupa un loc prioritar în planurile de muncă ale Securității. Astfel, într-o adresă a Direcției Securității Capitalei din 22 aprilie 1949 către Biroul de Securitate Brănești se sublinia pericolul pe care îl reprezintă chiaburii pentru „realizarea și dezvoltarea sectorului socialist la sate”, iar, în încheiere, se inserau câteva recomandări pentru lucrătorii de securitate:

„Organele birourilor de securitate să fie pătrunse de ura dreaptă față de dușmanii clasei muncitoare și, ca atare, să treacă la identificarea, supravegherea și adunarea materialului necesar, împotriva tuturor acestor elemente, spre a putea fi înaintate la timp și judecate de justiția poporului. În acest scop, **organele birourilor de securitate vor studia amănunțit raportul tov. Gh. Gheorghiu-Dej, prezentat la ședința plenară a C.C. al P.M.R. din 3-5 martie a.c. și rezoluția ședinței plenary a C.C. al P.M.R. din 3-5 martie a.c.** (subl. ns.), asupra sarcinilor partidului în lupta pentru întărirea alianței clasei muncitoare și pentru transformarea socialistă a agriculturii, pentru a putea și a ști face deosebirea dintre țărănimea muncitoare și chiaburime, burghezia satelor”⁸.

Transpunerea în practică a unor măsuri economice extrem de nepopulare, inițiate de partidul comunist, a beneficiat, de asemenea, de sprijinul concret și masiv al Securității⁹. Astfel, în cazul cotelor agricole obligatorii, aportul Securității și conlucrarea cu organele de partid au asigurat succesul pe întreg teritoriul țării. Așa cum recunoștea directorul unei direcții regionale de securitate, „pentru [ca] reușita acțiunilor noastre în legătură cu desfășurarea campaniei de colectare să fie asigurată, este nevoie ca în special în această perioadă, să avem o colaborare zilnică cu Partidul, neconspirând nimic în fața organelor de partid în ce privește această campanie”¹⁰.

Rolul deosebit de important al Securității în cadrul sistemului este bine subliniat și de colonelul Alexandru Guțan, șeful Direcției Politice a D.G.S.P., care afirma în 2 martie 1950: „**Nu există nici o hotărâre, nici o transformare, nici un eveniment economic, social sau politic, care pentru noi, Securitatea, să nu formeze un obiectiv, o preocupare** (subl. ns.). Dușmanul de clasă se ocupă. Dacă nu s-ar preocupa de toate aceste transformări, schimbări, de toate aceste evenimente noi, n-am avea de lucru. Dacă el pur și simplu ne-ar lăsa în pace, n-am avea de lucru, am merge pe drumul

⁷ A.M.R., fond Microfilme AS 2, rola 104, c. 224.

⁸ C.A.S., vol. II, București, 1994, p. 183.

⁹ Pentru implicarea Securității în lichidarea unor revolte țărănești, vezi Florian Banu, *Revolta țărănilor bihoreni din iulie-august 1949 reflectată în documentele Securității*, în „Cetatea Biharici – revistă de cultură și istorie militară”, seria a II-a, 2004, nr. 2, pp. 27-35.

¹⁰ Proces verbal al D.R.S.P. Cluj din 8 iulie 1950 – A.C.N.S.A.S., fond Documentar, dosar nr. 173, f. 111.

construirii socialiste liniștit și pașnici, lucru absolut neștiințific, lucru care în realitate nu se poate petrece”¹¹.

Securitatea, ca instrument de încredere al partidului, a fost utilizată și în **pregătirea și supravegherea operațiunilor de „legitimare” a puterii comuniste** prin organizarea de pseudo-alegeri. În octombrie 1950, D.G.S.P. emitea ordinul nr. 399 Cabinet prin care erau trasate liniile de acțiune ale organelor de securitate din teritoriu „în legătură cu pregătirea și efectuarea alegerilor în Sfaturile Populare comunale, orașenești și regionale”¹². Ofițerii de securitate trebuiau să sprijine „organele de partid și de stat” în activitatea de verificare a membrilor comisiilor electorale, a agitatorilor și propagandiștilor, prevenind strecurarea „elementelor dușmănoase”. De asemenea, trebuia efectuată „o verificare amănunțită” a candidaților și emis un aviz negativ „candidaților compromiși și cu manifestări dușmănoase”.

O altă indicație se referea la plasarea în cadrul comisiilor electorale de informatori verificați, care, „în mod cinstit și la timp, să informeze organele Securității asupra neajunsurilor constatate în legătură cu pregătirea și efectuarea alegerilor”. Această operațiune trebuia executată „cu cea mai mare grijă și prudență, numai acolo unde este posibil și fără a se forța sub nici o formă”¹³.

Tot prin informatori (întâlnirile cu aceștia urmând a fi înmulțite în perioada preelectorală și în ziua alegerilor) trebuia supravegheată pavoizarea secțiilor de votare, a cluburilor, vitrinelor și clădirilor, precum și literatura „de agitație preelectorală”.

Organele de securitate luau legătura cu cele de partid pentru ca, după alegeri, buletinele de vot cu „inscripții dușmănoase” să le fie predate în vederea identificării autorilor. În același scop trebuiau instruiți și folosiți și informatorii care aveau posibilitatea de a asista la alegeri în secțiile de votare.

Elementele cu manifestări dușmănoase dovedite urmau a fi arestate în perioada 1-4 decembrie 1950.

Ca urmare a aplicării unor măsuri precum cele amintite succint anterior, orice surpriză în ceea ce privește rezultatul alegerilor era eliminată. Primele alegeri de deputați în sfaturile populare, organe ale puterii de stat, au fost câștigate de Frontul Democrației Populare (F.D.P.) într-o manieră ce a devenit caracteristică pentru întreaga perioadă de existență a regimului comunist. Din 10 milioane cetățeni participanți la vot, rezultatul oficial a înregistrat 96,31% din voturi pentru candidații F.D.P.¹⁴.

Nici candidații pentru Marea Adunare Națională, „organul suprem al puterii de stat”, nu scăpau ochiului atent al Securității, care, la cererea conducerii Partidului, întocmea fișe biografice pentru fiecare dintre aceștia, scoțând în evidență „meritele revoluționare”. De exemplu, în cazul Liubei Chișinevschi, candidată pentru M.A.N. la alegerile din 30 noiembrie 1952, fișa întocmită de Securitate sublinia: „la 14 ani a intrat în U.T.C., la 18 ani a fost arestată pentru a fi forțată să divulge ascunzătoarea unei surori comuniste. Nu a divulgat, cu toate torturile la care a fost supusă”¹⁵.

Revenind la modul concret în care documentele de partid constituiau adevărate „îndreptare” pentru ofițerii de securitate, considerăm interesante precizările pe care

¹¹ Idem, dosar nr. 199, f. 152.

¹² C.A.S., vol. II, București, 1994, p. 245.

¹³ *Ibidem*.

¹⁴ Dinu C. Giurescu (coord.), *Istoria României în date*, București, Editura Enciclopedică, 2003, p. 523.

¹⁵ A.C.N.S.A.S., fond Documentar, dosar nr. 13.290, f. 25.

Teohari Georgescu le făcea în 28 februarie 1952 într-o conferință cu comandanții regionali și județeni de Securitate și Miliție:

„Ia-l pe chiabur nu pentru că este chiabur, dar pentru că duce activitate dușmănoasă împotriva regimului. Noi de multe ori facem așa: luăm pe chiabur pentru că este chiabur, suntem împinși la stângism, pornim la desființarea lor, **călcăm linia Partidului și ne scapă elementele dușmănoase chiaburești. Or, acest lucru nu trebuie să-l facem** (subl. ns.). Dacă un chiabur – și sunt din aceștia, pentru că altfel ne-am întreba de ce sunt liberi – își vede de treaba lui, mai spune în barbă el ceva, dar nu aude decât el, acesta lasă-l să-și vadă de treaba lui. (...) **Partidul n-a trasat linia să pornim la desființarea chiaburilor.** Este vorba de îngrădirea și nu de desființarea lor. Și atunci nici o pornire din partea noastră de a-i desființa nu ar fi justă și nici politicește justă”¹⁶.

În aceeași ședință, Teohari Georgescu mai preciza:

„Desigur că tovarășii care au participat la această Conferință, care pe bună dreptate au fost criticați pentru munca slabă dusă, va trebui (sic!) să gândească bine, să nu interpreteze problemele puse aici și critica care li s-a adus ca neapărată sărire peste cal, atunci când merg acasă, adică de a nu pune mâna pe bardă și să dea în dreapta și în stânga. Nimeni din tovarăși n-a pus problema în felul acesta. S-a vorbit destul de clar, este vorba de elemente dușmănoase și **este bine să ne conducem după linia trasată de partidul nostru** (subl. ns.)”¹⁷.

Referindu-se la situația G.A.C.-urilor, Teohari Georgescu sublinia: „Dar sunt nenumărate (...) care duc activitate împotriva gospodăriilor colective. Noi n-am apărut aceste gospodării. (...) Am lăsat într-o măsură foarte mare fără apărare niște copii ai Partidului foarte scumpi. Aceste gospodării sunt primii pași de introducere, de construire a socialismului la țară. Dușmanii știu ce importanță are aceasta. Dar și noi trebuie să fim pătrunși de importanța aceasta. Putem compromite această muncă uriașă a Partidului nostru de construire a gospodăriilor colective, dacă noi n-o să fim hotărâți să lovim dușmanul care încearcă să surpe aceste gospodării”¹⁸.

„Linia partidului” și sinuozițiile acesteia influențau hotărâtor nu doar acțiunile Securității, ci și modul de gândire și exprimare a ofițerilor de securitate. Astfel, în 11 februarie 1953, în cadrul unei ședințe convocată la Ministerul Securității Statului, un locotenent major din D.R.S.S. Timișoara sesiza existența în cadrul direcțiilor centrale și regionale de securitate a unor „probleme oportuniste”: „cum a fost la Direcția a III-a, problema așa-ziselor teorii cu privire la bande, că acestea sunt drept rezultat al măsurilor represive luate de partid și guvern împotriva elementelor chiaburești și a rămășițelor claselor exploatoare, după aceste teorii ar însemna că aceste elemente, care astăzi sunt bandiți, te pomenești că mâine s-ar putea integra pașnic în munca și opera de construire a socialismului, acest lucru făcând să luptăm împotriva vigilenței noastre, duce la subaprecierea dușmanului de clasă. **Ce este aceasta dacă nu o deviere de dreapta?** (subl. ns.)”¹⁹.

Așadar, Securitatea era un instrument de încredere al partidului comunist, instrument care acționa în conformitate cu directivele politice trasate de conducerea de partid și care ajunsese la un nivel remarcabil de însușire a limbajului și a comandamentelor ideologice ale regimului. Având în vedere această situație, se pune

¹⁶ Idem, dosar nr. 199, f. 86.

¹⁷ *Ibidem*.

¹⁸ *Ibidem*, f. 83.

¹⁹ Idem, dosar nr. 97, f. 98.

întrebarea care erau pârgھیile prin care partidul comunist își exercita controlul asupra poliției politice?

În opinia noastră, principalele instrumente de control al partidului²⁰ asupra Securității l-au reprezentat Secția Administrativ-Politică a C.C. al P.M.R., Direcția Politică a M.A.I. și serviciile de cadre ale Securității.

Inițial, Secția Administrativ-Politică a C.C. al P.M.R.²¹, aflată sub conducerea lui **Alexandru Drăghici** (foto alăturat) (august 1948 – 1949)²², avea atribuții destul de limitate în ceea ce privește supravegherea M.A.I. La vremea respectivă, de acest lucru se ocupa un sector al secției. Așa cum se menționează într-un referat întocmit în anul 1950 (cel mai probabil, pentru informarea consilierilor sovietici), activitatea Sectorului M.A.I. se limita exclusiv la *selecționarea și repartizarea cadrelor M.A.I.* care făceau parte din nomenclatura M.A.I. În fapt, conducerea Ministerului Afacerilor Interne făcea propuneri de numiri, avansări și scoateri din funcții, iar Sectorul M.A.I., după verificare și avizare, le supunea aprobării Comitetului Central. Secția Administrativ-Politică lucra în strânsă colaborare cu Direcția Generală Politică a M.A.I., care avea drepturi de secție a Comitetului Central²³. Orice altă sarcină referitoare la activitatea M.A.I. și a Direcției

²⁰ Situația din Securitate era departe de a fi unică, după cum stă mărturie și o declarație tranșantă făcută de Vasile Luca în ședința Biroului Politic din 10 martie 1950: „Este o absurditate ca să fie cineva președintele Republicii sau președintele Consiliului de Miniștri, sau ministru, sau chiar deputat fără să știe partidul, trecând peste capul C.C. Aceasta se face pe cale normală. C.C., Biroul Politic, Secretariatul face acest lucru, nu altcineva. Altfel, se poate face anarhie sau abuz și s-ar strecura elemente dușmănoase unde oamenii sunt numiți sau propuși în diferite posturi fără controlul partidului. **Controlul partidului trebuie asigurat peste tot și acest lucru este normal, nici nu poate să existe altfel** (subl. ns.). Partidul conduce statul în dictatura proletariatului, atunci organele de stat superioare nu pot fi numite altfel decât prin C.C., indiferent dacă e propus, numit sau ales. Este sarcina C.C. și nimeni nu poate să-și însușească această sarcină” – *apud* Nicoleta Ionescu-Gură, *Reorganizarea P.M.R.-ului după modelul P.C.(b) al U.R.S.S. și crearea nomenclaturii C.C. al P.M.R. în Republica Populară Română (1949-1954)*, în C.N.S.A.S., „Totalitarism și rezistență, teroare și represiune în România comunistă”, București, 2001, p. 229.

²¹ Secția Administrativ-Politică era una din cele patru direcții ale aparatului central al partidului înființate în urma primului congres al P.M.R. din februarie 1948, alături de aceasta funcționând Direcția Organizatorică, Direcția Cadre și Direcția Propagandă și Agitație – *ibidem*, p. 221.

²² În afară de șeful secției, exista o coordonare a fiecărei secții de către un membru al Secretariatului C.C.; în cazul Secției Administrativ-Politice, coordonarea era asigurată în perioada 1949-1953 de către Iosif Chișinevschi, acesta mai coordonând și alte secții-cheie, precum Direcția Superioară Politică a Armatei și Direcția Generală Politică a M.A.I.

²³ Pentru detalii privind atribuțiile secțiilor C.C. și modul în care acestea funcționau, vezi Nicoleta Ionescu-Gură, *Nomenclatura Comitetului Central al Partidului Muncitoresc Român*, București, Editura Humanitas, 2006, pp. 14-18.

Generale Politice a M.A.I. se îndeplinea de către secție numai pe baza unor *indicații exprese* ale C.C. al P.M.R.²⁴.

Organizarea unei direcții politice în cadrul M.A.I. a fost luată în discuție într-o ședință a Comisiei de partid pentru problemele armatei și ale M.A.I., din 1 februarie 1949. Cu acest prilej, Mihail Burcă a propus înființarea Direcției Generale Politice a M.A.I., care să cuprindă Direcția Agitație și Propagandă, Direcția Organizatorică și Direcția Cadre. Inițial, conducerea direcției i-a fost încredințată generalului Mihail Burcă, iar din 30 decembrie 1950 în fruntea Direcției Generale Politice a M.A.I. s-a aflat Alexandru Drăghici, până la 28 mai 1952, când devine ministru al Afacerilor Interne.

În același sens, al unui control mai eficient al structurilor represive, au fost luate unele măsuri și în vara anului 1952, după înlăturarea „devierii de dreapta”. Astfel, în iunie 1952, când în Biroul Politic se discuta raionarea administrativă a țării, s-a luat decizia ca directorii regionalelor de Securitate să devină membri ai Comitetelor Regionale P.M.R., iar „șefii Miliției în Comitetele executive ale Sfaturilor Populare Regionale”²⁵.

În primăvara anului 1953 Direcția Generală Politică a M.A.I. a fost desființată prin Hotărârea Biroului Politic nr. 41/1953 din 25 martie 1953. În fapt, avea loc trecerea tuturor organizațiilor de partid și U.T.M. ale organelor teritoriale ale Ministerului Securității Statului, cu excepția Trupelor M.S.S., sub conducerea organizațiilor de partid teritoriale corespunzătoare (Comitetele Regionale, Raionale și Orășenești)²⁶.

La Direcția Trupelor de Grăniceri și Operative a Ministerului Securității Statului era menținută Direcția Politică, „ca organ de partid care răspunde de activitatea sa direct față de C.C. al P.M.R.”. De asemenea, „pentru asigurarea pregătirii politice și de luptă a efectivelor organelor de Miliție”, se hotărâse și menținerea aparatului politic în Miliție.

În aparatul central al M.S.S. se alegea un Comitet de Partid, cu drepturile unui Comitet Raional de Partid, acesta răspunzând pentru activitatea sa direct față de C.C. al P.M.R.²⁷ Controlul asupra activității de partid se efectua prin șeful Secției Administrativ-Politice a C.C. al P.M.R.

Prin hotărârea amintită, Comitetul Central al P.M.R. interzicea Comitetelor Regionale, Raionale și Orășenești de partid și U.T.M. să dea ordine și directive organelor Ministerului Securității Statului pe linia activității lor profesionale. De asemenea, se preciza că acestea „nu au dreptul să ceară rapoarte operative despre activitatea organelor Ministerului Securității Statului”. Totodată, se stipula că „șefii Direcțiilor Regionale ale Ministerului Securității Statului vor aduce la cunoștință primilor secretari ai Comitetelor Regionale de Partid despre Directivele și ordinele importante ale organelor Securității Statului, de asemenea, pe probleme, despre activitatea elementelor dușmănoase, despre lipsurile și abuzurile descoperite în activitatea instituțiilor și întreprinderilor locale”.

²⁴ A.N.I.C., fond C.C. al P.C.R., Secția Administrativ-Politică, dosar nr. 63/1950, f. 4.

²⁵ A.M.R., fond Microfilme 127, rola 1.520, c. 444.

²⁶ A.N.I.C., fond C.C. al P.C.R., Secția Administrativ-Politică, dosar nr. 48/1953, f. 21.

²⁷ Prin Hotărârea C.C. al P.M.R. nr. 120/1953, din mai 1953, Comitetul P.M.R. de pe lângă aparatul central al Ministerului Afacerilor Interne răspunde pentru activitatea sa direct față de comitetul orășenesc București al P.M.R. Prin aceeași hotărâre, se preciza că, „ținând seama de importanța deosebită a activității organizațiilor de bază ale partidului din aparatul central al Ministerului Afacerilor Interne, primul secretar al comitetului orășenesc București al P.M.R. se va ocupa direct de comitetul P.M.R. de pe lângă Ministerul Afacerilor Interne. Controlul asupra activității de partid, precum și ajutorul practic se va efectua prin Șeful Secției Administrativ-Politice a comitetului orășenesc București al P.M.R.” – idem, dosar nr. 7/1953, f. 3.

În 27 mai 1954 se reînființează Direcția Politică a M.A.I., conducerea acesteia fiind încredințată maiorului de securitate Vasile Crăciunoiu (numit în funcția de locțiitor șef direcție). Din conducerea structurii mai făceau parte: cpt. Nicolae Cheptea, șef Secție organe de partid, lt.-col. Anastasie Pascu, șef Secție Agitație și Propagandă, cpt. Constantin Drăghici, șef Secție U.T.M., lt.-maj. Nicolae Dușe, șef Secție Cadre. Emerich Csoboth, fost adjunct al șefului Secției Administrative a C.C. al P.M.R., a fost numit secretarul comisiei de partid din Direcția Politică a M.A.I.²⁸

În ceea ce privește serviciile de cadre, acestea aveau menirea de a asigura efectivele necesare prin angajarea de elemente „de nădejde”, cu o origine socială sănătoasă și cu convingeri politice pe măsură²⁹.

Fenomenul infiltrării instituțiilor cu atribuții de poliție politică cu membri de partid considerați de încredere se declanșase imediat după 23 august 1944 și se intensificase după 6 martie 1945. Poliția³⁰, Jandarmeria, Serviciul Special de Informații³¹ au fost penetrate de membrii de partid ce primiseră misiunea să preia funcțiile cheie, după care, la scurt timp, au trecut la epurarea indezirabililor și înlocuirea cu tovarăși de partid³².

Înființarea Securității nu a însemnat o ruptură cu politica de cadre anterioară a partidului comunist³³, ci, dimpotrivă, o continuitate. Primii directori, subdirectori, directori de direcții centrale și regionale erau personaje care își dovediseră în perioada anterioară atașamentul față de partidul comunist și dobândiseră o serie de merite în lupta cu „dușmanii poporului”³⁴: **Gheorghe Pintilie** (foto alăturat), Alexandru Nicolschi, Vladimir Mazuru, Gavril Birtaş, Mișu Dulgheru, Mihail Patriciu, Mihail Nedelcu, Iosif Kalausek, Aurel Moiş, Ștrul Mauriciu ș.a.m.d.

²⁸ Idem, dosar nr. 15/1954, f. 1.

²⁹ Vezi, pe larg, Liviu Țăranu, *Problema cadrelor în M.A.I. (1948-1965)*, în C.N.S.A.S., „Totalitarism și rezistență, teroare și represiune în România comunistă”, coord. Gheorghe Onișoru, București, 2001, pp. 28-41; Camelia Duică, *Criterii de recrutare a cadrelor M.A.I.*, în *loc. cit.*, pp. 62-71.

³⁰ De exemplu, Marin Gheorghe, născut la 3 martie 1917. În 1947, când a fost trimis de organele Sectorului 1 Galben P.C.R. la Prefectura Poliției Capitalei, era ospătar. La înființarea Miliției, în 1949, a fost încadrat ca sublocotenent în Direcția Politică a Miliției - A.C.N.S.A.S., fond Documentar, dosar nr.19, vol. 3, f. 256.

³¹ Nancu Aurel, n. la 9 august 1922, tehnician la „Fabrica de elemente pentru automatizări”, la 1 mai 1945 a fost trimis de sectorul de partid III Albastru, pentru a lucra la S.S.I. al Consiliului de Miniștri, Secția Radio – *ibidem*, f. 52.

³² Relevant în acest sens este cazul unei figuri de tristă faimă a aparatului represiv comunist, colonelul Gh. Crăciun. Acesta, la cererea superiorilor, a relatat în 1968 momentul în care a ajuns să lucreze în „aparatul de Securitate”: „Întruna din zilele lunii martie 1945, am fost chemat la județeană de partid, în fața biroului, să mi se spună că voi fi numit chestorul Poliției din Sibiu, ceea ce nu mi-au auzit urechile, nu-mi încăpea în cap, nu puteam să cred; am adus motivări că nu sunt în stare, că mă voi compromite, că nu știu ce am de făcut, că nu am studiu [studii] și nu am făcut munci asemănătoare niciodată. Toate au fost în zadar și la 19 martie 1945 am fost trimis în fruntea Chesturii de Poliție din Sibiu. Când am ajuns acolo am crezut că voi sta foarte puțin, maxim un an, până se va găsi un om potrivit. Anii au trecut și eu am rămas. La instalarea mea au participat mulți muncitori, unii din ei au rămas cu mine în funcții de comisari ajutoari sau agenți. Acei tovarăși mi-au dat multă siguranță... În această instituție trebuia introdusă ordinea, cinstea și omenia, trebuia epurat aparatul de elementele abuzive, corupte și necinstite, în primul rând trebuiau arestați foștii șefi...” – *apud* Cristina Anisescu, *Compulsie la repetiție. Colonelul de Securitate Gheorghe Crăciun*, în C.N.S.A.S., „Arhivele Securității”, vol. II, București, Editura Nemira, 2006, p. 387.

³³ În cadrul „Sarcinilor până la 7 noiembrie 1947”, Direcția Generală a Siguranței Statului își propunea să acopere 50% din necesarul de personal (estimat la 4.000 persoane). În acest scop, se adoptase următoarea strategie de lucru:

„ – principal, încadrarea personalului cu membri de partid și nemembri, simpatizanți apropiați politic, cu perspective de a deveni membri de partid, cu verificarea și avizul prealabil al partidului; civili primim numai de la partid sau propuși de noi și verificați de partid; militarii dați numai de partid fără a face noi propuneri nominale” - A.C.N.S.A.S., fond Documentar, dosar nr. 195, vol. 1, f. 92.

³⁴ Vezi Decretul Prezidiului Marii Adunări Naționale a R.P.R. nr. 1516, din 28 august 1948, privind încadrările în funcția de director în cadrul D.G.S.P. – A.C.N.S.A.S., fond M.A.I.-D.M.R.U., inv. nr. 7.346, dosar nr. 1/1948, ff. 4-5.

În prima etapă de după înființarea Securității, asigurarea necesarului de cadre și crearea unui „nivel politic adecvat” a revenit **Direcției a VIII-a Cadre și Școli Profesionale** (director adjunct mr. Dumitru Popescu) și **Direcției a IX-a Educație, Cultură și Propagandă** (director adjunct mr. Alexandru Guțan, director adjunct mr. Nicolae Duță)³⁵. Ambele direcții erau coordonate de generalul Vladimir Mazuru³⁶, subdirector general în cadrul D.G.S.P.

Grila de evaluare a candidaților pentru înscrierea în Securitate a devenit, treptat, tot mai riguroasă³⁷, așa cum o dovedesc numeroasele lamentații ale ofițerilor de securitate incapabili să-și completeze schemele de încadrare și să satisfacă în același timp exigențele politice impuse de partid. Un ofițer din D.R.S.P. Brașov expunea în 2 martie 1950 câteva din problemele cu care se confrunța în procesul de recrutare de cadre pentru Securitate: „...desigur că personal este puțin, și se pune întrebarea, cum Brașovul, care este un centru industrial atât de puternic, nu a reușit să recruteze cadre suficiente, față de tovarășii de la Pitești, unde nu este un centru industrial. În regionala noastră sunt cinci județe, trei secuime, nu putem recruta nimic. Cine (sic!) sunt mai în vârstă, au mai toți un trecut prin armatele hitleriste. Cei mai tineri nu știu o boabă românește. A rămas doar Brașovul, Brașovul trebuie să alimenteze întreaga secuime, inclusiv Făgăraș. Făgăraș a fost cuibul legionarilor. Horia Sima și Pătrașcu sunt de acolo. A rămas un singur tovarăș și nici acela n-a fost din Făgăraș”³⁸.

³⁵ Dennis Deletant, *Ceaușescu și Securitatea. Constrângere și disidență în România anilor 1965-1989*, București, Editura Humanitas, 1998, p. 74.

³⁶ A.C.N.S.A.S., fond M.A.I. - D.M.R.U., inv. nr. 7.346, dosar nr. 1/1948, f. 14.

³⁷ În ciuda verificării amănunțite, pretinsă de partid în momentul în care se producea încadrarea unei persoane în Securitate, totuși serviciile de cadre au înregistrat și destule eșecuri, ceea ce a presupus epurări ulterioare. Ca urmare, potrivit unei statistici întocmită la nivel național cu privire la rezultatul verificărilor membrilor de partid de la Miliție, Securitate și Penitenciare, datată 2 martie 1950, „în cadrul aparatului Securității (inclusiv D.G.S.P. și D.S.C.) au fost verificați 3.641 membri de partid, din care la 3.349 s-a confirmat calitatea de membru de partid, iar 285 au fost excluși, ceea ce reprezintă 7,82% din cei verificați” - A.N.I.C., fond C.C. al P.C.R., Secția Administrativ-Politică, dosar nr. 5/1950, f. 3.

³⁸ A.C.N.S.A.S., fond Documentar, dosar nr. 199, f. 141.

Pe lângă dificultățile inițiale în identificarea unor viitoare „cadre de nădejde”, respectivul ofițer se plângea și de „vigilența” exagerată a „cadriștilor” de la centru: „Când găsim tovarăși buni, îi controlăm și îi trimit la Direcția Generală pentru aprobare și unii ni se respinge (sic!). Vreau să citez un caz, l-am adus la cunoștința tovarășului general Mazuru, «respins că n-a avut suficientă legătură cu spiritul democratic». Pentru acest considerent. Țsta n-a umblat, jur împrejur 25 km nu există un sat, a crescut ca în pădure. Este un om inteligent, tânăr, nu a fost în armată, un element care cu puțină bunăvoință ar fi putut să fie ajutat. Nu s-a înscris în U.T.M.! În Băile Harghita sunt șapte-opt vile. Tatăl se ocupa cu vânătoarea, mama servitoare. De unde să aibă contact cu mediul muncitoresc? A fost respins”³⁹.

Astfel de obiecții nu rămâneau fără replică din partea responsabililor de la centru, conștienți de importanța „vigilenței”. În cazul citat, maiorul Dumitru Popescu, șeful Direcției Cadre din D.G.S.P., a replicat: „Unii tovarăși cred că poate fi încadrat un om care s-a înscris în Partid, n-a fost legionar și atâta tot. În această categorie au intrat o serie întreagă. La Vâlcea, un tovarăș bun, tânăr, care vindea pe stradă dovleac, sau altul, la Constanța, hamal în port, la gară, se mai duce prin cafenele. N-au fost legați de producție. Acești oameni ar putea face față muncii de securitate? Tovarășul colonel a arătat cu tânărul acela, chiar dânsul a arătat că a fost acolo izolat de muncitori, n-a avut nici un spirit, nici un nivel politic. Era un om aproape străin, ce aport poate să ne aducă el, un om de acesta, fără nici o conștiință, nu știi în ce măsură poate să vină în ajutor”⁴⁰.

În aceeași ședință, colonelul Alexandru Guțan, din Direcția Politică a D.G.S.P., sublinia importanța muncii în Securitate și profilul deosebit pe care trebuie să-l aibă ofițerul de securitate:

„Țin să reamintesc tovarășilor, a intra în Securitate, a purta epoleți albaștri, a fi investit cu puteri de a urmări, de a cerceta, de a trimite în judecată oameni, de a aresta, de a priva pe alții de libertate sunt lucruri extrem de importante. Cine ne încredințează acest drept? Clasa din care facem parte, Partidul nostru ni le-a dat, Guvernul. Pentru ce? Pentru ca acest drept să fie îndreptat împotriva dușmanului de clasă. Este un drept care cere multă gândire, adâncire. Este un drept pe care trebuie să știi să-l mînuiești cu multă abilitate. (...) Încredințarea unui astfel de drept înseamnă că trebuie să ai oameni de încredere, oameni devotați clasei, oameni care să nu folosească acest drept decât numai în interesul Partidului. Partidul a găsit că noi, aceștia din Securitate, suntem astfel de oameni. Noi n-am venit singuri, pe noi ne-a trimis Partidul și, când ne-a trimis, ne-a verificat. Tov. Popescu ne-a arătat cât de meticolos se verifică oamenii când intră în Securitate. Partidul, Comitetul Central a luat măsuri ca în Securitate, în adevăr, să intre tovarăși de o deplină încredere, dar încrederea aceasta comportă și ea și răspundere în același timp”⁴¹.

Evident, în procesul de recrutare criteriile profesionale aproape că nu contau⁴², pe prim plan partidul situând „nivelul politic”⁴³. Deosebit de elocventă pentru optica

³⁹ *Ibidem*.

⁴⁰ *Ibidem*, f. 146.

⁴¹ *Ibidem*, f. 156.

⁴² În 28 februarie 1952 s-a desfășurat o conferință cu comandanții regionali de Securitate și Miliție. Cu această ocazie, Teohari Georgescu, ministrul de Interne, spunea: „... dacă un om este sănătos, este devotat, are spirit sănătos, **el știe să lovească în dușman fără multă teorie, multe cunoștințe profesionale** (subl. ns.). (...) Atunci, în timpul revoluției, sute de muncitori și țărani în Rusia au luat arma în mână și au creat statul sovietic, nu aveau cunoștințe politice și nici aparatul nu avea cunoștințe profesionale, pe care le-a căpătat. Și noi o să căpătăm

liderilor comuniștilor asupra modului de încadrare a Securității și de asigurare a „purității” cadrelor este scurta alocuțiune rostită de Gheorghe Gheorghiu-Dej cu ocazia desprinderii Securității din cadrul M.A.I. și reorganizării sale într-un minister (Ministerul Securității Statului), în septembrie 1952:

„Vreau să subliniez un lucru, că va trebui să dăm un ajutor foarte serios Ministerului Securității Statului, cât și Ministerului de Interne, din punct de vedere al cadrelor, și ajutor politic. În privința cadrelor, fiecare dintre noi știe că, deși activul a dat acolo în masă oameni, totuși faptul că în Ministerul de Interne au mai rămas elemente vechi un timp îndelungat, poate mai sunt unele și azi, aceștia au putut contamina, influența în mod negativ. Trebuie să ținem seama de înconjurare, de existența claselor care au fost izgonite de la putere, dar n-au fost lichidate, ținând seama de stadiul în care se găsește construcția statului nostru. (...) Trebuie să ținem seama că în perioada când partidul a trimis în Ministerul de Interne loturi masive de oameni pentru schimbarea vechiului aparat, partidul se găsea plin cu elemente necorespunzătoare, cu elemente străine și chiar dușmănoase, datorită politicii dușmănoase dusă de unii dintre conducătorii partidului nostru a căror linie a fost de deschidere totală a porților, fără nici un control, și nu i-a trebuit mult dușmanului să pătrundă⁴⁴. O parte din aceste elemente au fost descoperite, unii înlăturați, s-au luat și alte măsuri față de ei, nu se poate spune că nu s-a curățit treptat Ministerul de Interne. Însă a spune că e bine curățat și că nu există pericol, e o gravă greșeală. (...) Va trebui să dăm un ajutor permanent pentru întărirea acestui aparat așa de important și **în primul rând trebuie [asigurate] posturile de comandă, în punctele nevralgice cele mai serioase să avem oameni siguri, devotați** (subl. ns.), chiar dacă nu au cele mai mari cunoștințe în această privință, vor învăța, să-i ajutăm!”⁴⁵.

nivel politic, dar aceasta nu este o piedică pentru oamenii sănătoși, pentru muncitori, acei ce simt pentru regimul acesta” – *ibidem*, f. 87.

⁴³ Importanța aparte a fidelității față de partid reiese și dintr-o scurtă caracterizare a ofițerului de securitate inserată în *Instrucțiuni privind munca de supraveghere operativă a organelor Ministerului Afacerilor Interne din Republica Populară Română*, document datat 1 aprilie 1957: „Calitățile principale ale lucrătorului de supraveghere operativă sunt: devotamentul fără margini față de patrie, partid și guvern, pregătire politică și culturală, disciplina, cinstea, rezistența fizică, capacitatea de a învinge greutățile, perseverența în atingerea scopului urmărit” – *apud Partiturile...*, p. 403.

⁴⁴ Partidul s-a folosit, de altfel, de serviciile Securității și în procesul amplu de verificare a membrilor de partid.

⁴⁵ A.N.I.C., fond C.C. al P.C.R., Secția Cancelarie, dosar nr. 77/1952, f. 21.

Problema „oamenilor siguri, devotați” s-a pus cu o deosebită acuitate încă de la începutul funcționării instituției întrucât, așa cum am văzut, liderii de partid erau obsedați de ideea ca nu cumva propria creație să le scape de sub control⁴⁶. Activând într-un partid cu o îndelungată activitate în ilegalitate, mulți dintre ei trecuți prin cursurile serviciilor speciale sovietice, liderii P.C.R. erau perfect conștienți de forța și versatilitatea serviciilor secrete. De aceea au acționat de foarte devreme pentru asigurarea controlului ferm asupra Securității, utilizând în acest scop, pe lângă serviciile de cadre, și **un set de acte normative care să limiteze puterea ofițerilor de securitate în raport cu membrii de partid și, în special, cu membrii de partid cu funcții importante.**

Astfel de acte s-au dovedit cu atât mai necesare cu cât în rândul ofițerilor de securitate s-a instaurat destul de timpuriu o atitudine de superioritate și de sfidare a oricăror alte autorități civile sau militare. Ca urmare, în actele normative de reglementare a organizării și funcționării Securității au fost introduse o serie de restricții în ceea ce privește, în special, **recrutarea** ca informatori, **urmărirea** (filaj), cenzura corespondenței, interceptarea convorbirilor⁴⁷ și **arestarea membrilor de partid**⁴⁸.

Astfel, într-un document emis în 1951, referitor la organizarea direcțiilor regionale ale Securității, se preciza că „în interesul muncii, **Direcțiunile Regionale informează pe primii secretari ai comitetelor regionale ale P.M.R. despre starea de spirit și neajunsurile esențiale descoperite în munca organizațiilor economice, organizațiilor de masă și organelor locale de stat** (subl. ns.). Aceste informații pot fi folosite numai personal de către conducătorii respectivi și cu cea mai mare prudență, pentru a evita eventuala deconspirare a izvorului de unde au fost primite aceste informații”⁴⁹. În același document se preciza că ofițerii din direcțiile regionale au dreptul:

„- să creeze rețele de informatori în toate instituțiile de stat și sociale și în întreprinderi, **cu excepția organelor P.M.R.;**

⁴⁶ Teama liderilor de partid era cu atât mai îndreptățită cu cât unii dintre ei se aflaseră încă din 1948, pentru o perioadă mai lungă sau mai scurtă, sub supravegherea Securității. Unul din ofițerii însărcinați cu interceptarea convorbirilor recunoștea în 1967 că sistemul de interceptare „a fost introdus la Pătrășcanu în anul 1948 (...). De asemenea, s-a introdus la Șraer, la tov. Maurer, la Rădăceanu, deci la o serie de oameni importanți. Acest lucru a mers un an și ceva. Eram să uit, a fost introdus și la tov. Voitec, dar aici a stat ani de zile și telefonul a fost sub control” – *apud* Marius Oprea, *Banalitatea răului. O istorie a Securității în documente. 1949-1989*, Iași, Editura Polirom, 2002, p. 359 (în continuare, Marius Oprea, *Banalitatea...*); vezi și „Sinteză privind principalele cazuri rezultate din dezbaterile documentelor Plenarei C.C. al P.C.R. din 22-25 aprilie 1968, precum și din scrisorile adresate de unii cetățeni Comitetului Central al partidului”, în *loc. cit.*, pp. 380-387.

⁴⁷ *Directiva referitoare la cenzura secretă a corespondenței*, din 20 martie 1954, stipula: „Este interzis cu desăvârșire de a intercepta corespondența expediată sau adresată către membrii C.C. al P.M.R., membrii Guvernului, deputații Marii Adunări Naționale, de asemenea, corespondența C.C. al P.M.R., a Consiliului de Miniștri și a celorlalte organe de partid, „Scântea” și celorlalte organe de presă ale Partidului, „Pace traică”, de asemenea, corespondența ambasadei U.R.S.S. și a ambasadelor și delegațiilor țărilor de democrație populară” – *apud Partiturile...*, p. 363.

⁴⁸ În 20 octombrie 1952 a fost adoptată Hotărârea Comitetului Central al Partidului Muncitoresc Român privitoare la arestările făcute de către organele Securității Statului, Miliției și Procuraturii. În această hotărâre se preciza: „Ținând cont că până în prezent au fost arestați unii membri de partid care nu întotdeauna au fost vinovați și astfel au fost compromiși în fața muncitorilor, Comitetul Central atrage atenția ca pe viitor orice arestare a membrilor de partid care comit infracțiuni, precum și a specialiștilor din întreprinderi și instituții, să se facă numai cu aprobarea secretarilor comitetelor regionale de partid. Arestarea membrilor de partid care îndeplinesc funcții de răspundere ce intră în nomenclatura C.C. al P.M.R., precum și a specialiștilor de seamă din întreprinderi și instituții, se fac numai cu aprobarea unuia din secretarii Comitetului Central al Partidului Muncitoresc Român” – A.C.N.S.A.S., fond Documentar, dosar nr. 91, f. 29.

⁴⁹ Idem, fond M.A.I. - D.M.R.U., inv. nr. 7351, dosar nr. 1/1951, f. 5.

- să recruteze în calitate de informatori, pe orice persoană din cadrul organizațiilor de masă, aparatului economic și de stat, cu excepția deputaților Marii Adunări Naționale, membrilor din conducerea organelor conducătoare ale Partidului și funcționarilor Partidului;

- să interogheze în calitate de martor pe oricare persoană, **cu excepția membrilor C.C. al P.C.R. și a deputaților Marii Adunări Naționale**, membrii din conducerea organelor conducătoare ale Partidului, funcționarii cu munci de conducere în Aparatul de Stat și deputații Sfaturilor Populare Regionale, vor putea fi interogați numai cu aprobarea Directorului General al Securității Statului, deputații Sfaturilor Populare raionale și locale, cu aprobarea Direcțiunii Regionale;

- să controleze în ce fel se păstrează documentele secrete în întreprinderi și instituții, **cu excepția organelor P.M.R.**, și să facă propunerile respective, în urma efectuării acestui control⁵⁰.

După cum se poate observa, controlul asupra Partidului era limitat în mod expres. Una dintre cele mai spinoase probleme a fost creată de tendința manifestă a Securității de a include în rețelele de informatori membrii de partid. În primele directive privind „munca cu agentura” era chiar stipulată selectarea cu precădere a membrilor de partid, plecându-se de la considerentul că aceștia sunt „elemente de încredere” și atribuindu-le în special rolul de rezidenți⁵¹. Treptat, s-a renunțat la această concepție⁵² și recrutarea membrilor de partid a fost condiționată de obținerea aprobării prealabile a conducerii partidului.

În acest fel se încerca un control cât mai strâns al activității profesionale a Securității de către organele de partid. Exponente ale unei ideologii totalitare, acestea nu puteau concepe ca o sferă a activității sociale, fie ea chiar una subordonată propriilor comandamente ideologice, să nu fie îndeaproape controlată. Pentru o apropiată colaborare între organele de securitate și cele de partid pleda în 28 februarie 1952 și Teohari Georgescu, ministrul de Interne⁵³. Acesta, în cadrul unei conferințe cu comandanții regionali și județeni de Securitate și Miliție, spunea:

„Tovarăși, reiese pentru noi din cele ce am discutat ca o sarcină de a strânge legătura mai strâns (sic!) și de a dispărea de la tovarăși concepția că, dacă s-au întâmplat uneori neînțelegeri, ceea ce nu e just, cu organele de partid, aceasta este normal. Trebuie să fie clar tuturor tovarășilor de la Securitate și Miliție că dacă pentru munca lor un fapt

⁵⁰ *Ibidem*, ff. 7-8.

⁵¹ În *Directiva referitoare la munca cu agentura*, datată 1951, se preciza: „Rezidenții sunt colaboratorii acoperiți (neîncadrați în state) ai organelor Securității Statului, care conduc activitatea rețelei de informatori necalificați ce le-a fost transmisă în vederea legăturii, în obiectivele și problemele deservite de organele Securității Statului. Ei se recrutează din rândul membrilor de Partid verificați, membrilor U.T.M. și numai în cazuri excepționale din rândul informatorilor fără de partid, aparținând categoriei sociale mai apropiate de clasa muncitoare, care au fost verificați în munca practică și și-au dovedit devotamentul, atitudinea disciplinată și aptitudinile lor în munca contrainformativă” – *apud* „*Partiturile...*”, p. 209.

⁵² În *Directiva Ministerului Afacerilor Interne referitoare la munca organelor de informații grănicerești cu agentura*, din 15 martie 1954, se recunoștea că: „Directiva nr. 1150 din 30 noiembrie 1951 prevedea principii greșite în munca organelor de informații grănicerești. Ea orienta organele noastre să recruteze în special membrii Partidului Muncitoresc Român și denatura alte principii de bază a muncii informative la frontieră. (...) Să fie scoși din rețea membrii și candidații Partidului Muncitoresc Român, care sunt folosiți ca informatori” – *apud* „*Partiturile...*”, p. 331.

⁵³ Teohari Georgescu nu era doar ministru al Afacerilor Interne și vicepreședinte al Consiliului de Miniștri ci, pe linie de partid, era și membru al Secretariatului C.C. al P.C.R./P.M.R. (21 oct. 1945-27 mai 1952) – cf. C.N.S.A.S., *Membrii C.C. al P.C.R. 1945-1989. Dicționar*, coord. Florica Dobre, București, Editura Enciclopedică, 2004, p. 287.

necesar este colaborarea strânsă între Securitate și Miliție, apoi, tovarăși, în munca lor are mare importanță, depinde munca lor de ajutorul care trebuie să știe să-l primească de la organizațiile de partid și în jos – și depinde de noi să facem în așa fel încât acest ajutor să nu însemne amestecul tovarășilor de la partid în problemele de Securitate, care au, fără îndoială, un caracter deosebit⁵⁴.

Cu toate acestea, în practică, Securitatea se dovedea a fi o instituție greu de controlat⁵⁵. De altfel, acest gen de „autonomie” față de Partid era promovată chiar de conducerea Securității. Astfel, într-o ședință cu directorii Regiunilor de Securitate și Miliție, ținută în 14 noiembrie 1952, Alexandru Drăghici, proaspăt „uns” ministru al Securității Statului, nu șovăia să afirme: „Trebuie să fie clar organelor de Securitate că ele se bazează pe principii centrale, că au de dat socoteală numai în fața Ministrului Securității Statului, răspund de munca operativă, de toate ordinele numai în fața Ministrului Securității Statului, nu răspund în fața organelor de Partid din Regiune sau Raion, ci numai în fața Ministerului Securității Statului. (...) Conlucrați cu organele de Partid despre anumite sinteze informative, privitoare la anumite stări de spirit, anumite informații despre elementele periculoase în activitatea unor organizații de masă, asta tovarăși, însă altceva nimic⁵⁶.

Tocmai această „conlucrare”, clamată atât de șefii Securității, cât și de activiștii de partid, a generat în practică un nod de contradicții ce au impus intervenții repetate din partea Partidului prin folosirea unei a treia pârgii de control: **supravegherea Securității prin intermediul organizațiilor de partid create în structurile centrale și teritoriale ale instituției și reglementarea raporturilor dintre partid și securitate prin hotărâri ale Biroului Politic al P.M.R.**

Oficial, principala sarcină a organelor politice, a organizațiilor de Partid și cele U.T.M.-iste din Securitate a fost „mobilizarea comunistilor și U.T.M.-iștilor pentru îndeplinirea sarcinilor în lupta împotriva agenturilor de spionaj și a tuturor elementelor contrarevoluționare⁵⁷.

În scopul realizării acestei sarcini, organele politice, organizațiile de bază – de partid și cele U.T.M.-iste, își canalizau activitatea „pentru dezvoltarea conștiinței politice și patriotice și pentru întărirea disciplinei în Formațiunile de Securitate⁵⁸.

Efectivele Securității cuprinse în aceste organizații erau consistente. În anul 1951, dintr-un total de 10.423 de cadre, 5.379 erau membri P.M.R., 3.562 erau membri ai U.T.M., 13 erau candidați P.M.R., 47 erau candidați U.T.M., 394 erau „fără partid”, 29 excluși din partid și 17 cu situația incertă⁵⁹. Membrii de partid erau grupați în 246 organizații de bază, iar U.T.M.-iștii erau cuprinși în 280 organizații⁶⁰.

⁵⁴ A.C.N.S.A.S., fond Documentar, dosar nr. 199, f. 89.

⁵⁵ Cu ocazia anchetei derulate în 1967-1968 asupra abuzurilor Securității a ieșit la iveală faptul că, potrivit relatărilor col. Arghiropol Andrei, în anul 1949 erau interceptate convorbirile lui Gheorghiu-Dej, existând „și alte lucrări despre care cunoșteau numai Pintilie, Nicolski și colonelul Neacșu, fostul șef al Serviciului «T»”. Aceste practici nu au fost eradicate nici în perioada următoare, căci, conform mărturiei col. Alexandru Szascko, în 1957 era instalată tehnică de ascultare „tovarășilor Nicolae Ceaușescu, Alexandru Bărlădeanu, Ștefan Voitec și alții” – idem, dosar nr. 19, vol. 4, f. 4.

⁵⁶ *Apud* Marius Oprea, *Banalitatea...*, pp. 260-261.

⁵⁷ A.N.I.C., fond C.C. al P.C.R., Secția Administrativ Politică, dosar nr. 4/1952, f. 2.

⁵⁸ *Ibidem*.

⁵⁹ Cifrele de mai sus nu cuprind personalul din aparatul politic, aparatul exterior al Direcțiilor a V-a și a VII-a și nici elevii din școlile D.G.S.S. – A.C.N.S.A.S., fond Documentar, dosar nr. 83, f. 9.

⁶⁰ A.N.I.C., fond C.C. al P.C.R., Secția Administrativ-Politică, dosar nr. 4/1952, f. 2.

În ciuda acestei încadrări masive în organizațiile de partid, controlul partidului nu se situa la nivelul dorit, poziția secretarilor de partid fiind una destul de precară în cadrul structurilor de securitate, ei fiind lipsiți de prestigiu și de autoritate.

Mărturiile care sprijină afirmația noastră sunt multiple și se regăsesc atât în documente de arhivă⁶¹, cât și în unele relatări cu caracter memorialistic. De exemplu, în anul 1969 generalul-locotenent Evghenie Tănase, referindu-se la raporturile dintre Partid și Securitate, nota:

„Prin natura atribuțiilor prevăzute în regulamentul de funcționare a Secției administrativ politice, trebuia ca împreună cu instructorii din sector să exercităm controlul de partid asupra muncii întregului aparat al M.A.I.

Treptat, pe măsură ce timpul trecea și noi ne familiarizam cu specificul problemelor de muncă ale unor compartimente ale MAI, am reușit să îndeplinim atribuțiile ce ne reveneau.

Excepție de la această situație o constituie organele de Securitate, unde șefii de direcții centrale – cu care căutam să discutăm probleme ale muncii lor - ne răspundeau invariabil: «Dacă primim aprobarea de la ministrul Teohari Georgescu, putem să discutăm».

Ori poziția lui Teohari Georgescu față de atribuțiile Secției C.C. al P.C.R. îmi era cunoscută din următoarea împrejurare:

Cpt. Dinu Stan, secretarul unei organizații de bază din Direcția Generală a Securității Statului, a criticat printr-un articol la gazeta de perete pe un ofițer.

Generalul-maior Mazuru Vladimir, nefiind de acord cu conținutul articolului, ce viza pe acel subordonat al său, a cerut secretarului organizației de bază să scoată articolul de la gazeta de perete.

Acesta refuzând, g-ral mr. Mazuru Vladimir a scos articolul și l-a rupt.

Fiind sesizat în legătură cu acest fapt am invitat la secție pe generalul Mazuru Vladimir pentru a discuta poziția sa.

Peste câteva zile am fost chemat la Teohari Georgescu care m-a întrebat de ce mi-am permis să-l chem pe generalul Mazuru Vladimir, deoarece – spunea el – activiștii Secției C.C. al P.C.R. n-au dreptul să intre în problemele aparatului de Securitate.

Am răspuns că în regulamentul secției, aprobat de Biroul Politic al C.C. al P.C.R., aparatul de Securitate nu este exceptat de la controlul de partid.

Enervat, Teohari Georgescu îmi spune că «atâta timp cât voi conduce această instituție nu voi permite nimănui și mai ales unor civili chiar dacă ei sunt activiști ai C.C. al P.C.R. să se amestece, deoarece aici totul este deosebit de secret».

Datorită acestor opreliști, familiarizarea mea cu problemele muncii de Securitate se făcea deosebit de anevoios, deși trecuse un an de zile de când conduceam sectorul M.A.I.

⁶¹ În anul 1968 au ieșit la iveală o serie de acțiuni derulate de Securitate împotriva prim-secretarilor de partid. Astfel, cpt. Ardeleanu Dumitru a arătat că „în 1952 a arestat din ordin pe primul secretar Bichici și al II-lea secretar Solovăstru de la raionul de partid, pe motivul că nu ar fi desfășurat o muncă mai intensă pentru cooperativizarea agriculturii”, iar maiorul Cosac Dumitru a relatat că „din ordinul lui Drăghici Alexandru, s-au deschis mașini de obiectiv comitetelor raionale și orașenești de partid, pretinzându-se ofițerilor informații despre viața și munca activiștilor” – A.C.N.S.A.S., fond Documentar, dosar nr. 19, vol. 4, f. 5. Chiar luând în calcul unele posibile exagerări ale acuzatorilor lui Drăghici, este cert totuși că Securitatea nu s-a împiedicat în constrângerile actelor normative, atunci când venea vorba de culegerea de informații.

În fața unor asemenea stări de lucruri, în iunie 1951 s-a hotărât, la nivelul conducerii de partid, ca activiștii sectorului să fie încadrați ca ofițeri ai M.A.I., eu primind gradul de locotenent-colonel⁶².

Totuși, nici măsura de „transformare” a activiștilor de partid în ofițeri nu a contribuit prea mult la schimbarea raporturilor cu „ofițerii de carieră” din Securitate⁶³. Anul 1952 aducea o oarecare schimbare în atitudinea ministrului Afacerilor Interne, Teohari Georgescu, dar se pare că aceasta s-a limitat doar la simple exerciții de retorică. În fapt, controlul de partid continua să fie resimțit de către ofițerii de securitate ca o „încorsetare” a activității lor și ca un semn de neîncredere, de aici rezultând interminabilele fricțiuni. În acest sens, într-un raport privind activitatea politică din Securitate, din 19 iunie 1952, se menționa:

„Conclucrarea între loctiitorii politici și directori și între secretarii organizațiilor de bază și șefii de raioane mai are încă deficiențe serioase, care duc la scăderi în muncă. În unele locuri sunt chiar discuții neprincipiale, care fac să scape din vedere o serie de probleme importante, legate de munca unităților”⁶⁴.

La rândul său, lupta pentru supremație în cadrul conducerii partidului era indisolubil legată de controlul strict asupra aparatului represiv. Evenimentele de la sfârșitul lunii mai 1952 au demonstrat din plin acest lucru. Cu această ocazie, Gheorghiu-Dej a reușit îndepărtarea, sub acuzația unei „devieri de dreapta”, a doi dintre membrii așa-numitului „grup moscovit” din conducerea partidului: Vasile Luca și Teohari Georgescu⁶⁵. Mai precis, în ședința Biroului Politic al P.M.R. din 26 mai 1952 s-a hotărât „desărcinarea lui Teohari Georgescu din funcția de vicepreședinte al Consiliului de Miniștri și ministru al Afacerilor Interne, retragerea calității de secretar al C.C și membru al Biroului Politic și trimiterea la munca de jos”.

În aceeași ședință s-a decis „alegerea unui nou Secretariat al C.C. format din 5 tovarăși, a unui Birou Politic al C.C. format din 9 tovarăși și a unui Birou Organizatoric al C.C. format din 11 tovarăși”⁶⁶. Hotărârea din Biroul Politic a devenit efectivă în cadrul Plenarei C.C. al P.M.R., desfășurată în zilele de 26 și 27 mai 1952.

Peste numai două zile, în 29 mai 1952, a avut loc o ședință a Biroului Politic având pe ordinea de zi „repartizarea muncii în Biroul Politic și Secretariat” și „repartizarea muncii pe linie de Stat”⁶⁷. Cu acest prilej, s-a stabilit că lui Gheorghiu-Dej îi revenea „conducerea și coordonarea întregii munci de partid și de stat”. În cazul Securității, controlul efectiv, „pe linie de partid” era exercitat de Iosif Chișinevschi, care coordona Secția Propagandă, Secția Externă, Direcția Superioară Politică a Armatei, Direcția

⁶² C.N.S.A.S., *Pseudomemoriile unui general de securitate*, documente selectate și editate, studii introductive și note de Cristina Anisescu și Silviu B. Moldovan, București, Editura Humanitas, 2007, p. 160 (în continuare, se va cita *Pseudomemoriile...*).

⁶³ Același Evghenie Tănase recunoștea că „cu toate acestea, lucrurile nu s-au schimbat prea mult, accesul nostru la problemele Securității limitându-se la contactul cu Direcția de cadre în probleme de numiri sau promovări a unor tovarăși în diverse funcții, precum și la contactul cu aparatul politic care pe atunci în ședințele organizațiilor de bază, discuta aproape în exclusivitate numai probleme ale muncii de partid, problemele profesionale constituind un subiect inabordabil” – *ibidem*, pp. 160-161.

⁶⁴ A.N.I.C., fond C.C. al P.C.R., Secția Administrativ-Politică, dosar nr. 4/1952, f. 3.

⁶⁵ Pentru detalii, vezi Galina P. Muraško, Albina F. Noskova, *Mecanismul represiviilor intrapartinice din România anilor '40-'50 pe baza materialelor din arhivele ruse*, în „Analele Sighet 7”, București, Fundația Academia Civică, 1999, pp. 401-418.

⁶⁶ A.N.I.C. fond C.C. al P.C.R., Secția Cancelarie, dosar nr. 374/1945, f. 46.

⁶⁷ *Idem*, dosar nr. 44/1952, ff. 2-4.

Superioară Politică a M.A.I., Secția Administrativ-Politică, Secția Cadrelor Exterioare. Dacă „pe linie de partid” Dej împărțea controlul asupra M.A.I. cu Chișinevschi, „pe linie de Stat” își rezervase controlul exclusiv al Ministerului Afacerilor Interne, Ministerului Forțelor Armate și al Direcției Generale a Canalului Dunăre-Marea Neagră⁶⁸.

Acesta a fost momentul în care Dej a declanșat o vastă campanie menită să aducă Securitatea sub un control deplin, nu atât al partidului, cât al său personal. O primă și semnificativă măsură a fost numirea în funcția de ministru al Afacerilor Interne a lui Alexandru Drăghici⁶⁹, prin Decretul nr. 104 al Prezidiului M.A.N., din 27 mai 1952⁷⁰.

Drăghici, vechi tovarăș de închisoare al lui Gheorghiu-Dej, după ce a deținut o serie de funcții pe linie de stat (acuzator public pe lângă Tribunalul Poporului în perioada 2 mai 1945-28 iunie 1946) și de partid (adjunct al șefului - până în august 1948 - și apoi șef al Secției Politice și Administrative a C.C. al P.M.R. în perioada august 1948-1949, ulterior prim-secretar al Comitetului orașenesc de partid București - 1949-30 decembrie 1950), a fost chemat în „câmpul muncii” la Trupele M.A.I. cu gradul de general-maior (30 decembrie 1950) și numit, în locul generalului Mihail Burcă⁷¹, șef al Direcției Generale Politice din M.A.I. (30 decembrie 1950-27 mai 1952). Totodată, deținea, tot din 30 decembrie 1950, funcția de ministru-adjunct al Afacerilor Interne⁷².

Impactul schimbării titularului portofoliului Afacerilor Interne nu a întârziat să devină vizibil. Așa cum își amintea generalul Evghenie Tănase, „abia la începutul verii anului 1952, când Drăghici Alexandru a fost numit ministru, activiștilor Secției C.C. al P.C.R. li s-a permis accesul la problemele aparatului de Securitate, participând pe lângă ședințele de partid și la unele ședințe de analiză anuală a muncii profesionale la care participau și șefii regiunilor de Securitate”⁷³.

În același sens, trebuie amintit că, peste un an, în august 1953, în cadrul unei Plenare largite a C.C. al P.M.R., Biroul Politic „a ridicat problema de a se pune capăt acțiunilor antipartinice și antistatale ale grupului de deviatori, care cu perfidie au căutat să împiedice controlul de partid asupra celor mai importante verigi ale aparatului de stat și să suprapună aparatul de stat partidului”⁷⁴, semn că raporturile de putere încă nu erau pe deplin clarificate.

Situația de tensiune dintre conducerea profesională a Securității și organizațiile de partid din instituție, dar și din teritoriu, s-a menținut la un nivel alarmant, astfel că în 1954 în cadrul C.C. al P.M.R. se constata că „și acum la unii lucrători se mai manifestă tendința de a se eschiva de la controlul activității lor din partea organelor de partid”⁷⁵.

Remediarea unei astfel de situații s-a încercat a se face prin elaborarea Hotărârii Biroului Politic nr. 774 din 15 iunie 1954. Adoptarea acesteia era motivată, printre altele,

⁶⁸ *Ibidem*.

⁶⁹ Istoricul Marius Oprea consideră că, prin numirea în fruntea M.A.I., Drăghici „devine eminența cenușie a regimului Dej, iar moartea lui Stalin îi oferă posibilitatea să transforme poliția politică comunistă în principala forță de control exercitat de Dej asupra posibililor concurenți din partid, dar mai ales a oricărei posibile opoziții anticomuniste” - Marius Oprea, *Banalitatea...*, p. 550.

⁷⁰ *Securitatea...*, vol. I, p. 61.

⁷¹ Acesta fusese numit, în 26 decembrie 1950, ministru-adjunct pentru Trupele M.A.I.

⁷² În 29 decembrie 1950 Secretariatul C.C. al P.M.R. a adoptat o hotărâre prin care „aprobă numirea tov. Alexandru Drăghici în funcția de ministru-adjunct la Ministerul Afacerilor Interne, ca șef al Direcției Generale Politice a M.A.I.” - A.N.I.C., fond C.C. al P.C.R., Secția Administrativ-Politică, dosar nr. 23/1950, f. 17.

⁷³ *Pseudomemoriile...*, p. 161.

⁷⁴ *Apud* Marius Oprea, *Banalitatea...*, p. 262.

⁷⁵ *Ibidem*.

de faptul că „unii conducători ai organelor locale ale M.A.I. nu informează la timp și în mod sistematic organele de partid asupra manifestărilor dușmanului de clasă”, iar „lupta împotriva încălcărilor principiilor de partid și pentru îndeplinirea ireproșabilă a obligațiilor profesionale, întărirea disciplinei în muncă, ascuțirea vigilenței politice, păstrarea cu strictețe a secretelor de partid și de stat, munca pentru însușirea bazelor marxism-leninismului, folosirea autocriticii, de jos până sus, nu constituie încă o preocupare a tuturor organelor și organizațiilor de partid”⁷⁶.

Ulterior, în 17 iulie 1954 a avut loc o ședință comună cu primii secretari ai Comitetelor Regionale de Partid, conducerea Ministerului Afacerilor Interne, directorii regionali M.A.I. și șefii de secții ale C.C. al P.M.R. Aici a fost comunicată Hotărârea C.C. al P.M.R. „privind îmbunătățirea muncii de partid în M.A.I. și intensificarea controlului activității din M.A.I. de către organizațiile de partid”⁷⁷.

Prin hotărârea amintită se reiterau, practic, precizări cu privire la o serie de aspecte sensibile, printre care:

„1. Organizația de partid din cadrul aparatului central al Ministerului Afacerilor Interne, organizațiile de bază ale partidului din direcțiile regionale, din organele raionale ale M.A.I., **se află sub conducerea directă a comitetelor orașenești și raionale ale partidului pe teritoriul cărora se află** (subl. ns.).

2. Principala sarcină a organizației de partid din aparatul central al Ministerului Afacerilor Interne, din direcțiile regionale, organele orașenești și raionale ale M.A.I., **constă în conducerea și mobilizarea comuniștilor la îndeplinire a sarcinilor date de partid și guvern organelor M.A.I.** (...)

4. Toți comuniștii care lucrează în aparatul central al M.A.I. sunt grupați într-o organizație de partid unică pe întregul Minister. Secretarul organizației de partid din M.A.I. intră în nomenclatura C.C. al P.M.R. **Organizația de partid din M.A.I.**, care din cauza condițiilor specifice de muncă ale ministerului, nu poate avea funcții de control, **este obligată să constate și să semnaleze lipsurile din munca ministerului și a funcționarilor acestuia, să înainteze materialele și sugestiile ei C.C. al P.M.R. și să informeze în același timp și pe ministrul Afacerilor Interne** (subl. ns.). (...)

7. Se stabilește că **primul secretar al comitetului regional de partid are dreptul de control asupra întregii activități a organelor M.A.I. din regiune** (subl. ns.). Șeful Direcției Regionale M.A.I. este obligat să informeze pe primul secretar al comitetului regional de partid, despre întreaga activitate a organelor M.A.I. din regiune.

Dacă primul secretar consideră că unele dispoziții ale Ministerului nu sunt potrivite pentru regiunea respectivă, el va informa imediat Secretariatul C.C. al P.M.R.

Șefii organelor raionale M.A.I. vor informa personal și în mod sistematic pe primii secretari ai comitetelor raionale ale partidului, despre manifestările și acțiunile dușmanului de clasă, precum și despre problemele care necesită intervenția organelor de partid”⁷⁸.

Această hotărâre a avut un rol decisiv în conturarea unui cadru ferm de reglementare a raporturilor dintre Partid și Securitate și a constituit elementul de referință în această problemă pentru o lungă perioadă de timp. Ea fost modificată succesiv printr-o serie de

⁷⁶ A.C.N.S.A.S., fond C.C. al P.C.R. – xerocopii, dosar nr. 2, ff. 40-46.

⁷⁷ A.N.I.C., fond C.C. al P.C.R., Secția Cancelărie, dosar nr. 83/1954, f. 59.

⁷⁸ Idem, fond C.C. al P.C.R., Secția Administrativ-Politică, dosar nr. 14/1954, ff. 10-11.

alte hotărâri ale Biroului Politic, dar numai în sensul accentuării controlului exercitat de Partid asupra structurilor Securității. Astfel, în 28 februarie 1958, Biroul Politic al C.C. al P.M.R., prin Hotărârea nr. 132, a aprobat completarea Hotărârii Biroului Politic nr. 774/1954. Prin noua hotărâre, la punctul 7 s-a introdus următorul aliniat:

„Se stabilește că primul secretar al comitetului raional de partid are dreptul de control asupra întregii activități a organelor M.A.I. din raion. Șeful organului raional M.A.I. **este obligat** (subl. ns.) să informeze pe primul secretar al comitetului raional de partid despre întreaga activitate a organului M.A.I. din raion”.

De asemenea, s-a introdus și următorul paragraf:

„Membrii de partid din aparatul raional M.A.I. vor face parte din organizația de bază de la sediul raionului M.A.I., iar membrii de partid care lucrează la posturile de miliție din comunele de pe teritoriul raionului, vor face parte din organizația de bază teritorială a comunei în care postul de miliție respectiv își desfășoară activitatea”⁷⁹.

Evident, prin adoptarea acestor hotărâri problema nu a fost soluționată definitiv. Sentimentul că „munca” pe care o fac ei este de o deosebită importanță și că aparțin unei caste cu drepturi speciale devenise atât de puternic în rândul ofițerilor de securitate încât au apărut tendințe de nesocotire a ordinelor venite pe linie de partid și de sfidare a activiștilor de partid. Astfel, directorul regionalei M.A.I. Arad i-a replicat deschis șefului Secției Administrative a P.M.R., care îl convocase la o ședință: „mie, primul secretar nu poate să-mi dea ordine!”⁸⁰. În altă împrejurare, ofițerii de securitate, vorbind despre conducerea de partid, au afirmat „astăzi sunt, mâine nu sunt!”⁸¹.

În 1956 au avut loc o serie de ședințe ale Biroului Politic în cadrul cărora, ca efect al destalinizării inițiate de Hrușciiov în Uniunea Sovietică, Gheorghiu-Dej a fost supus unui atac frontal, orchestrat de Miron Constantinescu⁸². Acesta, într-o ședință a Biroului Politic, a prezentat unele din abuzurile la care au fost supuși angajați ai Comitetului de Stat al Planificării condus de către el, angajați care erau și membri de partid. Astfel, o angajată din Direcția de Coordonare a Balanțelor a fost obligată să devină informatoare după care i s-a cerut, de către ofițerii de securitate, să se prostitueze pentru a obține informații de la anumite persoane suspectate. Un alt angajat al C.S.P. a fost reținut în Gara de Nord, pe când pleca într-o delegație, și forțat să accepte să lucreze ca „agent acoperit pentru Securitate”⁸³. Securitatea a impus și angajarea unui număr de funcționari „total necorespunzători ca pregătire și dubioși din punct de vedere moral și politic” întrucât făceau parte din agentura Securității, intervenind în acest sens chiar Gheorghiu-Dej⁸⁴. Dincolo de substratul politic al reproșurilor aduse activității Securității, este

⁷⁹ *Ibidem*.

⁸⁰ A.N.I.C., fond C.C. al P.C.R., Secția Cancelarie, dosar nr. 83/1954, f. 51.

⁸¹ Idem, dosar nr. 32/1956, f. 4.

⁸² Referindu-se la această acțiune, Alexandru Drăghici avea să spună în 1958, după Plenara C.C. al P.M.R. din 9-13 iunie, plenară soldată cu înlăturarea lui Constantin Doncea, Pavel Ștefan și Ovidiu Șandru: „Ce vroiau Miron Constantinescu și Iosif Chișinevski? În primul rând vroiau să demoralizeze și să distrugă organele Securității, pentru a le timora și a le face incapabile de a-și îndeplini sarcina trasată de partid, de luptă deschisă împotriva dușmanului. Momentul acesta s-a ivit după Congresul al XX-lea al P.C.U.S., în urma greșelilor lui Stalin și a celor reieșite la Congres, mișcarea comunistă a trecut atunci printr-un moment destul de greu. (...) Ei se ridicau foarte revoltați împotriva faptului că unii bandiți, pentru unele fapte banditești comise împotriva statului nostru, au fost împușcați, iar Miron Constantinescu se făcea exponentul acestor bandiți, interesându-se dacă aceștia au fost condamnați și împușcați conform nu știu căror reguli de procedură penală” – A.C.N.S.A.S., fond Documentar, dosar nr. 91, ff. 336-337.

⁸³ A.N.I.C., fond C.C. al P.C.R., Secția Cancelarie, dosar nr. 32/1956, ff. 3-4.

⁸⁴ *Ibidem*.

evident că nemulțumirea Partidului față de atotputernicia Securității și s-a acționat în direcția diminuării acesteia prin acordarea unui statut privilegiat membrilor de partid, mai ales celor cu funcții de conducere⁸⁵.

Desigur, pe lângă replica politică a lui Gheorghiu-Dej la atacul lui Miron Constantinescu, a urmat o contraofensivă a conducerii Securității, în sensul prezervării prerogativelor de care se bucura. Astfel, într-o notă din 13 decembrie 1956, Alexandru Drăghici făcea o serie de propuneri privind modificarea Hotărârii Biroului Politic nr. 774. Printre aceste propuneri se regăsea și precizarea că:

„În problema modalității cum se face controlul cred că este necesar să fie îmbunătățit în sensul că el trebuie făcut cu cunoștința comandantului și cu ajutorul său, pentru toate cazurile (cu excepția cazurilor grave, unde este vorba de activitatea comandantului, care se vor face de organele centrale)”⁸⁶.

Se cerea, de asemenea, „să se interzică diferiților lucrători de partid ca să întrebe sau să chestioneze subalternii despre felul cum comandantul își duce sau nu sarcinile la îndeplinire, pentru că de aici interpretări liberaliste, mahalagisme, bârfeli și altele, așa cum s-a întâmplat la Hunedoara și în alte părți, lucruri care echivalează cu subminarea autorității comandantului”⁸⁷. Cu toate aceste doleanțe, controlul partidului asupra Securității a continuat să se consolideze.

De altfel, și statisticile privitoare la apartenența politică a cadrelor de securitate dovedesc o pondere copleșitoare a membrilor de partid:

Situația efectivelor de securitate din unitățile centrale și exterioare din punct de vedere al apartenenței politice – 20 aprilie 1956⁸⁸

	P.M.R.	Candidați P.M.R.	U.T.M.	Scoși U.T.M. limită vârstă	Fără partid	Excluși
Aparat central	1960	384	2368	401	422	6
Procente	32,06%	7,28%	44,92%	7,62%	8,00%	0,11%
Aparat exterior	2898	712	3279	545	139	14
Procente	38,19%	9,38%	43,27%	7,18%	1,79%	0,19%
Total general	4588	1096	5647	946	561	20
Procente	35,68%	8,52%	43,92%	7,35%	4,36%	0,17%

În 22 februarie 1957 Biroul Politic a decis ca în întregime birourile executive raionale (nu doar primul secretar) să aibă drept de control asupra întregii activități a M.A.I. în teritoriu, inclusiv asupra muncii informative⁸⁹. Tot atunci s-a decis ca

⁸⁵ În cuvântarea ținută în timpul ședinței Prezidiului Permanent al C.C. al P.C.R. din 18 aprilie 1968, Nicolae Ceaușescu susținea că „trebuie subliniat că începând din 1956 noi am luat o serie de măsuri de îmbunătățire a muncii. Mai mult, în Biroul Politic am luat unele măsuri. (...) Într-adevăr, organele de partid au exercitat un anumit control. Sigur, au mai fost și lipsuri (...), dar mai cu seamă după 1956, după ce au fost discuțiile acelea destul de lungi, destul de agitate, totuși s-a luat curs de îmbunătățire a muncii” - *apud* Marius Oprea, *Banalitatea...*, pp. 372-373.

⁸⁶ A.C.N.S.A.S., fond Documentar, dosar nr. 91, ff. 170-171.

⁸⁷ *Ibidem*.

⁸⁸ A.C.N.S.A.S., fond M.A.I. - D.M.R.U., dosar nr. 10/1956, f. 254.

⁸⁹ Marius Oprea, *Banalitatea...*, p. 262.

„urmărirea informativă a membrilor de partid să fie făcută numai cu încuviințarea organelor de partid de la nivelul birourilor executive orășenești, raionale și regionale”.

După înlăturarea „deviaționiștilor” Miron Constantinescu și Iosif Chișinevschi (prin Plenara din 28 iunie – 3 iulie 1957)⁹⁰ și a „fracționiștilor” Constantin Doncea, Pavel Ștefan, Grigore Răceanu și Ovidiu Șandru (Plenara din 9-13 iunie 1958), situația lui Gheorghiu-Dej s-a consolidat considerabil, iar Alexandru Drăghici s-a situat ferm alături de acesta, contribuind la transformarea treptată a Securității într-un instrument personal al lui Dej⁹¹.

Ca urmare, optica lui Drăghici asupra rolului și importanței organizațiilor de partid din structurile de securitate se modifică în sensul aprecierii acestora ca fiind esențiale nu doar în întărirea luptei Securității împotriva elementelor dușmănoase, ci și în consolidarea internă a instituției. Elocvent în acest sens este un proiect de hotărâre elaborat de Drăghici în luna martie 1958. În acesta se menționa:

„Organele politice, organizațiile de partid și U.T.M., șefii și comandanții din cadrul Ministerului Afacerilor Interne să considere drept **una din sarcinile lor centrale întărirea prin toate mijloacele a vigilenței și disciplinei de partid și militare** (subl. ns.), ridicarea acestei discipline pe o treaptă mai înaltă, în vederea executării fără șovăire și în cele mai bune condițiuni a ordinelor, directivelor și misiunilor încredințate, pentru asigurarea securității de stat a Republicii Populare Române. Este necesar să se desfășoare o muncă politică susținută pentru ridicarea conștiinței politice la nivelul sarcinilor importante pe care Partidul și Guvernul le pune în fața organelor M.A.I.”⁹².

Această „ridicare a conștiinței politice” urma să se facă prin intensificarea folosirii unor metode deja verificate:

„Toate metodele de educație, cum sunt: învățământul de partid și de U.T.M., conferințe și convorbiri, seri literare, bibliotecile, cluburile, casele de cultură etc., trebuie folosite pentru educarea lucrătorilor din Ministerul Afacerilor Interne în spiritul dragostei și devotamentului neșarmurit față de partid și guvernul nostru democrat popular, în spiritul dragostei față de patrie și poporul muncitor și al urii neîmpăcate față de dușmani.

Personalul ce încadrează organele și formațiunile M.A.I. trebuie astfel educat ca să înțeleagă că **ordinele și instrucțiunile superioare decurg din hotărârile partidului și guvernului** (subl. ns.), din necesitatea de a apăra cu orice preț cuceririle socialiste ale poporului nostru muncitor, să lupte pentru asigurarea liniștii și securității în munca noastră pașnică creatoare”⁹³.

Această concepție era reliefată și într-o cuvântare a lui Alexandru Drăghici, ținută în fața activului de partid din aparatul central al M.A.I., după Plenara C.C. al P.M.R. din 9-13 iunie 1958:

„Va trebui să-i trezim pe comuniștii noștri și foarte serios și anume ca **organizațiile de partid să devină adevărate școli unde să-și însușească linia partidului**, combativitatea și de aici lupta împotriva dușmanului, să trăiască din plin linia partidului, să se situeze de a judeca lucrurile conform intereselor partidului și statului. (...) Este

⁹⁰ Dan Cătănuș, *Destalinizarea în versiunea românească. Cazul Miron Constantinescu – Iosif Chișinevschi, 1956-1961*, în „Arhivele Totalitarismului”, nr. 3-4/1999, 99-112.

⁹¹ Marius Oprea, *Gheorghiu-Dej, poliția secretă și puterea*, în „Dosarele istoriei”, nr. 3(8), 1997, pp. 29-32.

⁹² A.C.N.S.A.S., fond Documentar, dosar nr. 91, ff. 269-275.

⁹³ *Ibidem*.

necesar ca ofițerii noștri să cunoască mai bine dușmanul, să lupte mai hotărât pentru lichidarea deficiențelor în munca organizatorică, **în primul rând pe linie de partid și după aceea în munca profesională** (subl. ns.)”⁹⁴.

O astfel de retorică era semnalul evident că evoluția Partidului și, implicit, a Securității intrase într-o etapă nouă, etapă caracterizată de o puternică ideologizare a oricărui domeniu de activitate și de o preeminență a liderului totalitar în trasarea liniilor de evoluție.

În noiembrie 1959, Comitetul de partid M.A.I., care avea drept de comitet raional, își extinde autoritatea și asupra Direcției I-a Informații Externe a Securității prin constituirea unui comitet de partid. În această direcție existau 416 membri și candidați de partid, încadrați în două organizații de bază și 13 grupe de partid. Acestea erau subordonate Comitetului orașenesc de partid București. Întrucât s-a apreciat că „specificul deosebit al muncii din cadrul acestei direcții și faptul că cele două organizații de bază cuprind un număr mare de membri și candidați de partid, îngreunează mult activitatea comuniștilor”, Direcția Organizatorică a C.C. a P.C.R. a propus (și Nicolae Ceaușescu a aprobat, din partea C.C.) înființarea unui comitet de partid la Direcția I-a⁹⁵. Deci, ideologizarea activității de spionaj intra și ea într-o etapă superioară.

Începând cu anul 1959 considerăm că relația partid-Securitate intră într-o nouă etapă. În opinia noastră, perioada 1948-1958 a fost cea mai frământată, în acest interval petrecându-se profunde mutații în structura și rolul rezervat Securității de către conducerea de partid, precum și în raporturile dintre partidul comunist, ca partid totalitar, și Securitate, ca poliție politică.

Folosită ca „buldozer” pentru dislocarea structurilor burghezo-democratice ale societății românești, Securitatea a încercat să-și asigure în această perioadă o cât mai largă autonomie în raport cu Partidul. Această tendință, combătută puternic de cadrele de partid, care își vedeau amenințate propriile poziții privilegiate, a sfârșit printr-un compromis politic: politizarea excesivă a poliției politice, în schimbul menținerii omnipotenței față de restul societății. Oricum, războiul surd dintre cele două forțe a înregistrat noi episoade în decada următoare⁹⁶, un triumf evident fiind obținut de Partid abia în 1968, la două decenii de la înființarea Securității⁹⁷. În cadrul Plenarei C.C. al P.C.R. din 22-25 aprilie 1968, odată cu „demascarea” unor abuzuri săvârșite de Securitate, a fost exclus din partid Alexandru Drăghici. Acesta era nimeni altul decât omul care patronase, (din ianuarie 1951, când devenise ministru-adjunct al M.A.I., până în 24 iulie 1965 când, prin Decretul Consiliului de Stat nr. 469, a fost eliberat din funcția de vicepreședinte al Consiliului de Miniștri și ministru al Afacerilor Interne), întreaga activitate a Securității.

⁹⁴ *Ibidem*, f. 345.

⁹⁵ A.N.I.C., fond C.C. al P.C.R., Secția Administrativ-Politică, dosar nr. 2/1959, f. 2.

⁹⁶ Moartea lui Gheorghiu-Dej și venirea lui Nicolae Ceaușescu în fruntea partidului a dus la redeschiderea conflictului dintre Partid și Securitate, de această dată conflictul purtându-se sub forma unei lupte personalizate, între Nicolae Ceaușescu și vechiul său rival politic, Alexandru Drăghici. Așa cum s-a observat, în această perioadă „lupta noului lider pentru subordonarea Securității se împletea cu lupta pentru impunerea supremației politice și îndepărtarea posibililor rivali la putere” – *Securitatea...*, vol. II, p. VI.

⁹⁷ Detalii asupra modului în care a fost planificată și efectuată ancheta asupra abuzurilor Securității oferă fostul șef al Secției pentru Controlul Muncii în M.F.A., M.A.I. și Justiție, Grigore Răduică, în lucrarea *Crime în lupta pentru putere. 1966-1968: Ancheta cazului Pătrășcanu*, București, Editura Evenimentul Românesc, 1999.

Prin acest act, Nicolae Ceaușescu, cel care constata în 1956 că „Securitatea este un cal năvălaș care nu a fost bine călărit!”⁹⁸, înregistra o victorie decisivă asupra Securității⁹⁹. De altfel, la 3 aprilie 1968, Securitatea a devenit un organism independent de Ministerul de Interne, aflat sub controlul Biroului Politic și al lui Ceaușescu personal, purtând denumirea de Consiliul Securității Statului și avându-l în frunte pe **Ion Stănescu** (foto alăturat), vechi activist de partid.

Deși în anul 1972 Securitatea a revenit în structura Ministerului de Interne¹⁰⁰ (Ion Stănescu devenind ministru de Interne la 24 aprilie 1972), acest lucru nu a însemnat o relaxarea controlului exercitat de Partid, instituția continuând să rămână într-o stare de obediență aproape deplină față de Nicolae Ceaușescu și față de conducerea P.C.R. până la prăbușirea regimului.

În ultimele două decenii de existență a regimului, obiectivul întăririi controlului de partid și al intensificării procesului de îndoctrinare a cadrelor a continuat să reprezinte o prioritate de necontestat pentru conducerea partidului. În vederea îndeplinirii acestui obiectiv, au fost inițiate o serie de măsuri vizând crearea unor structuri noi.

În 22 ianuarie 1973 Ion Stănescu îi înainta lui Nicolae Ceaușescu, în calitatea acestuia de secretar general al P.C.R., președinte al Consiliului de Stat și Comandant Suprem al Forțelor Armate, un proiect referitor la înființarea Consiliului Politic Superior al Ministerului de Interne. În expunerea de motive, ministrul de Interne arăta:

⁹⁸ A.N.I.C., fond C.C. al P.C.R., Secția Cancelarie, dosar nr. 32/1956, f. 6.

⁹⁹ Pentru strategiile adoptate de conducerea Securității în scopul prezervării unui anumit prestigiu, vezi Silviu B. Moldovan, *Securitatea la ora bilanțului: toamna anului 1968*, în „Studii și materiale de istorie contemporană”, serie nouă, vol. I, 2002, pp. 237-244.

¹⁰⁰ Textul Decretului nr. 130 din 19 aprilie 1972 în *Securitatea...*, vol. II, pp. 166-174. În „Expunerea de motive”, decizia de unificare era astfel motivată: „Atribuțiile stabilite prin lege în domeniul apărării securității statului, a proprietății socialiste, a drepturilor și intereselor legale ale persoanelor, prevenirii și descoperirii infractorilor, menținerii ordinii publice, eliberării și controlului actelor de trecere a frontierei de stat, pot fi îndeplinite numai printr-o colaborare perfectă între organele de securitate și cele de miliție, precum și între unitățile din subordinea acestora”. În ceea ce privește activitatea Securității, s-a simțit nevoia unei mențiuni exprese a subordonării acesteia față de partid. Astfel, în art. 2, alin. 2 și 3 se stipulează clar: „Ministerul de Interne răspunde față de conducerea partidului și statului pentru întreaga activitate pe care o desfășoară. Pentru activitatea de securitate Ministerul de Interne răspunde nemijlocit în fața Comitetului Central al Partidului Comunist Român”.

„Conducerea și îndrumarea activității de partid, a pregătirii politico-ideologice și cultural educative se realizează, în prezent, pentru unitățile de securitate, miliție, penitenciare și arhivele statului de către Comitetele de partid sau organizațiile de bază, care sunt subordonate organelor locale de partid, precum și de către consiliile politice ale trupelor de securitate și de pompieri pentru unitățile subordonate lor”¹⁰¹.

Cu toate acestea, în opinia lui Stănescu, „munca politico-educativă cât și desfășurarea activității organizațiilor de partid nu a ținut pasul cu cerințele și sarcinile tot mai mari ce au stat în fața Ministerului de Interne. Sarcinile încredințate de conducerea de partid și de stat ministerului de Interne în domeniul apărării securității statului, a proprietății obștești și personale, a ordinii și liniștii publice, a drepturilor și intereselor legale ale persoanelor, imprimă activității cadrelor un pronunțat caracter politic și cer din partea acestora un profund simț partinic, discernământ politic, fermitate și combativitate în lupta pentru îndeplinirea misiunilor încredințate”. În plus, Stănescu reliefa și faptul că „prin specificul activității pe care o desfășoară, cadrele Ministerului de Interne sunt puse adeseori în situația de a lucra nemijlocit cu elemente viciate, înapoiate, cu concepții retrograde, străine ideologiei, eticii și echității socialiste, fapt care necesită un ascuțit spirit de vigilență, o deosebită călire politică și ideologică, puritate morală și corectitudine desăvârșită în viața personală”.

Toate acestea îl determinau pe Ion Stănescu să afirme că se impune „o preocupare deosebită pentru educarea cadrelor, inclusiv existența unui aparat politic special constituit care să se ocupe în mod calificat de soluționarea acestor probleme de o deosebită importanță”¹⁰².

Concret, se propunea crearea unui Consiliu Politic Superior la Ministerul de Interne, ca organ de partid, care „să răspundă în fața C.C. al P.C.R. de organizarea și desfășurarea în mod unitar a întregii munci politico-educative și de partid din unitățile și formațiunile Ministerului de Interne”. Consiliul urma să se subordoneze Secretariatului C.C. al P.C.R. și să funcționeze ca secție a C.C.¹⁰³

Consiliul Politic era condus de un Birou (compus din 9-11 membri) și un Secretariat (cinci secretari) și era alcătuit din Direcția organizatorică, Direcția de Propagandă și Cultură, Colegiul de Partid, Secția U.T.C., Biroul secretariat și Biroul financiar. Efectivul total se ridica la 70 de ofițeri, șase subofițeri și cinci angajați civili¹⁰⁴.

¹⁰¹ A.M.R., fond Microfilme, rola AS 1 – 303, c. 854.

¹⁰² *Ibidem*, c. 855.

¹⁰³ Acest gen de formulare a creat destule interpretări care au generat în noi tensiuni între Partid și conducerea Securității. În ședința Secretariatului C.C. al P.C.R. din 2 octombrie 1973, în care se discuta proiectul Regulamentului organelor, organizațiilor de partid și ale U.T.C. din trupele de securitate și trupele de pompieri ale Ministerului de Interne, Nicolae Ceaușescu, referindu-se la acest gen de subordonare, spunea: „Aici sunt niște rămășițe pe care le-am copiat de la sovietici. Că vor funcționa cu drept de secție a Comitetului Central nu este valabil nici la armată, nici aici. Secția Comitetului Central nu are decât drept de control, iar aceste consilii trebuie să conducă și să răspundă nemijlocit de munca de partid din domeniul respectiv. A le pune cu drept de secție înseamnă să le dai numai drept de control și nu de a lua hotărâri. Când am înființat Consiliul politic, ca organ colectiv de conducere, cu drept de conducere și de a elabora documente de partid, a apărut această formulare, ca să funcționeze cu drept de secție a Comitetului Central. Subordonarea directă față de Comitetul Central este una. (...) Apoi, aceste consilii oricum trebuie să raporteze și ministrului, dar nu se poate pune așa – și am discutat nu o dată problema asta – că raportează Comitetului Central și ministrului. Trebuie spus că ele se subordonează Comitetului Central și în munca operativă raportează ministrului. Nu se poate să punem Comitetul Central și ministrul pe același plan. Să revedem și la armată problema aceasta” – Idem, rola AS 1 – 308, c. 28.

¹⁰⁴ Idem, rola AS 1 – 303, c. 859.

Un ultim episod semnificativ considerăm că a fost cel din 14 martie 1973, când Nicolae Ceaușescu a declanșat un adevărat seism în structurile de conducere ale Ministerului de Interne. La ora 23, Colegiul Ministerului de Interne a fost convocat de Nicolae Ceaușescu la o ședință fulger¹⁰⁵. Acesta a deschis discuțiile *ex abrupto*:

„Iată, tovarăși, despre ce este vorba. Cunoașteți discuțiile pe care le-am avut în trecut în legătură cu activitatea organelor de securitate. Cunoașteți hotărârea Plenei Comitetului Central din 1968. Cu mulți dintre voi am discutat în cadrul colegiului, nu o dată, despre felul de muncă și ce trebuie să facă organele de securitate. De asemenea, cunoașteți hotărârea expresă că este interzis orice fel de activitate informativă împotriva conducerii de partid și strângerea oricăror date”.

Ce se întâmplase? Ceaușescu a intrat, pe ce cale nu precizează, în posesia unor dosare de urmărire informativă (și nu numai!) alcătuite de Direcția a VIII-a din Consiliul Securității Statului, direcție însărcinată la acea vreme cu asigurarea securității „conducerii de partid și de stat”. Cine era subiectul acestor dosare o spune chiar Ceaușescu: „Astăzi am ajuns în posesia acestor documente, după cum vedeți, destul de voluminoase, care privesc activitatea secretarului general, din evidența Securității. Este adevărat că pentru «conspirativitate» numele meu apare cu inițialele C.N. și scris de mână. Aceste documente cuprind o perioadă lungă din activitatea unor medici care m-au consultat, precum și ale unor agenți ai Securității privind îngrijirea medicală a mea și alte lucruri.

În toate aceste dosare se urmărește și activitatea doctorului Schächter, care s-a sinucis, după părerea mea, și datorită acestor dosare. Este imposibil ca un om care este urmărit să nu știe că se cer mii și mii de referințe despre el de la cei din jurul lui”.

Toate acestea au fost aruncate în față conducerii Securității și Ceaușescu părea că se încinge pe măsură ce rememora faptele:

„Am văzut că sunt și fotografii și de prin străinătate, inclusiv de la ultima mea vizită din Cehoslovacia și eu am întrebat pe tovarășul Stănescu și vă întreb și pe voi, pentru cine au strâns toate aceste date: pentru americani, pentru englezi, pentru sovietici? Noi nu am cerut datele acestea. Sunt aici tratate cu lux de amănunte diferite consulturi și se vede că cei care sunt puși să mă păzească trebuie să raporteze zilnic ce se întâmplă la mine acasă”.

După toate acestea, Ceaușescu a părut să se mai liniștească și a ținut să precizeze că el nu incriminează toată Securitatea care, fără îndoială, a făcut și lucruri bune, a avut și realizări, dar... „mai este loc de mai bine. Nu pun în discuție, deci, întreaga activitate, ci numai această latură, de strângere a materialelor informaționale și întocmirea dosarelor privind conducerea de partid și păstrarea lor la Securitate. **Acest lucru are un caracter de punere sub control a activității de partid.**” (subl. ns.)

Supărarea mare a lui Ceaușescu pornea tocmai de la aceste două lucruri: Securitatea se dovedea încă suficient de emancipată în raport cu Partidul și, în al doilea rând, nu suporta ideea că viața sa particulară cu micile ei detalii și fobii să fie consemnată în dosare (mai ales că era un bun cunoscător al puterii dosarelor!).

Dintr-o astfel de supraveghere Securitatea putea afla unele lucruri care nu cadrau cu imaginea liderului atotputernic, ca de pildă faptul că Ceaușescu se temea de... injecții! O spune chiar el: „O altă notă este în legătură cu medicii care m-au consultat, ce au spus ei și ce am spus eu, dar nu vreau să intru în amănunte. Din aceste note reiese că, de fapt, ele sunt date de medici care fac muncă informativă, care au participat la consult, pentru

¹⁰⁵ A.N.I.C., fond C.C. al P.C.R., Secția Cancelarie, dosar nr. 48/1973, ff. 1-25.

că toate aceste lucruri nu puteau să fie cunoscute decât de cei care au participat direct. Aici se spune că s-a prescris un anumit medicament și că pacientul este împotriva oricărui medicament injectabil”.

Pentru a nu părea o vendetă personală, Ceaușescu s-a identificat cu Partidul și a dat „sentința” în numele acestuia: „Comitetul Executiv a apreciat că aceste lucruri sunt deosebit de grave și sub nici o formă nu pot fi admise. Pentru aceasta am hotărât destituirea tovarășului Stănescu din funcția de ministru de interne și scoaterea sa din rândul membrilor Comitetului Executiv¹⁰⁶. De asemenea, am hotărât destituirea generalului Pleșiță din funcție și vom lua, probabil, și alte măsuri, pentru că nu merită să lucreze în Securitate. S-a hotărât reorganizarea completă a Direcției a VIII-a, pe baze noi, iar paza secretarului general va fi preluată de armată”¹⁰⁷.

Nicolae Ceaușescu a ținut să sublinieze, fără nici o urmă de echivoc, faptul că Securitatea nu era nimic altceva decât un instrument al Partidului și așa trebuie să rămână, nefiind de acord nici cu folosirea ca informatori a membrilor de partid¹⁰⁸:

„Nu se poate accepta recrutarea de membri de partid pentru activitatea informativă decât în condițiile hotărârii care există (...) am atras atenția că se poate întâmpla să aveți un informator într-un anumit domeniu de activitate, dacă și-a terminat misiunea și dacă este ales într-un organ de partid, de stat, dacă este promovat în muncă pe linie de stat, el nu mai poate fi menținut ca informator decât cu aprobare specială (...) Acest lucru oglindește neîncredere în partid, în fond, vrând-nevrând, înseamnă de a continua practica de organizare a agenturii în partid, de suprapunere a organelor de securitate partidului, ori Securitatea este un organ, un aparat al partidului special, cu atribuții speciale, și nu un organ pus să controleze partidul”¹⁰⁹.

La 17 martie 1973 Emil Bobu, unul dintre cei mai apropiați susținători ai lui Ceaușescu, este numit în fruntea Ministerului de Interne, cu misiunea clară de a „pune ordine” în activitatea acestuia vizavi de organele de partid. Printre primele măsuri inițiate s-a numărat și aceea de distrugere a dosarelor de informatori ale membrilor de partid, estimându-se că între 1973-1982 au avut această soartă cca 200.000 de dosare.

De asemenea, prin Decretul nr. 363 din 23 iunie 1973 a avut loc o nouă restructurare a Securității, cea mai semnificativă fiind aceea a separării activității de informații externe, prin crearea unui organism independent – Departamentul de Informații Externe - D.I.E. (U.M. 0920).

¹⁰⁶ Ion Stănescu a fost numit șeful Secției Gospodăriei de Partid a C.C. al P.C.R., iar din 19 aprilie 1973 a fost numit prim-secretar al Comitetului Județean de Partid Dâmbovița și președinte al Comitetului executiv al Consiliului Popular al aceluiași județ – A.M.R., fond Microfilme, rolă AS 1 – 305, c. 343.

¹⁰⁷ Pentru o relatare detaliată a demiterii lui Ion Stănescu și a generalului Nicolae Pleșiță, vezi Florian Banu, *Din paradoxurile Epocii de Aur – Ceaușescu versus Securitatea*, în „Dosarele Istoriei”, nr. 7(83)/2003, pp. 36-41.

¹⁰⁸ Această problemă, a recrutării ca informatori a membrilor de partid, reliefează foarte bine vechea stare de tensiune dintre Partid și Securitate și contradicțiile în care se intra de îndată ce necesitățile informative lezau interesele politice. Încă din ianuarie 1955 Gheorghiu-Dej sublinia foarte clar: „Dacă este nevoie de agentură într-un punct sau altul, asta se face numai cu încuviințarea primului secretar”, iar Alexandru Drăghici confirma necesitatea impunerii acestei practici, arătând că organele de securitate aveau obligația să meargă la primul secretar regional și să arate că „vor să recruteze un membru de partid pentru munca de informare” – *apud* Cristian Troncotă, *Istoria serviciilor secrete românești. De la Cuza la Ceaușescu*, București, Editura „Ion Cristoiu”, 1999, p. 356; cât de puse în practică au fost aceste indicații, o dovedește incidentul din primăvara anului 1973.

¹⁰⁹ *Apud Securitatea...*, vol. II, p. XV.

Preocuparea Partidului de a-și consolida permanent controlul asupra Securității și de a spori atașamentul cadrelor față de comandamentele ideologice a fost permanentă în perioada următoare.

În acest sens, o atenție deosebită se acorda viitorilor ofițeri de securitate, atât celor recrutați direct, cât și persoanelor selectate pentru școlile militare de ofițeri de securitate.

Potrivit „Propunerilor privind criteriile de încadrare în aparatul Ministerului de Interne a ofițerilor de securitate”, aprobate la 4 februarie 1974, analizarea și avizarea propunerilor de încadrare directă a ofițerilor și aprobarea propunerilor de candidați pentru admiterea în instituțiile militare de învățământ cădea în sarcina unei comisii speciale. Componenta acesteia este grăitoare asupra modului în care Partidul înțelegea să păstreze sub controlul său riguros selecția viitorilor ofițeri de securitate. Astfel, comisia era formată din:

- un prim-adjunct al ministrului de Interne;
- un activist de la Secția organizatorică și de cadre a C.C. al P.C.R.;
- un activist de la Secția pentru problemele militare și justiție a C.C. al P.C.R.;
- secretarul Comitetului de partid al aparatului central al Ministerului de Interne;
- șeful Direcției Cadre și Învățământ a Ministerului de Interne;
- șefii unităților centrale de securitate pe profilul cărora urmau a fi încadrați cei propuși¹¹⁰.

În ceea ce privește modul de întocmire a propunerilor asupra cărora urma să se pronunțe comisia, organele locale de partid îi recomandau pe cei propuși pentru încadrarea directă, acordând, totodată, sprijin pentru selecționarea candidaților pentru școlile militare de ofițeri. Candidații selecționați trebuiau „discuțați” în organele sau organizațiile de partid și U.T.C. din care făceau parte, acestea urmând „să-și spună părerea dacă merită să devină ofițeri de securitate”.

Se aprecia că aplicarea acestui sistem de selecționare va contribui la „îmbunătățirea și ridicarea muncii organelor de securitate la nivelul cerințelor etapei pe care o parcurgem, la creșterea maturității politice, a combativității revoluționare și a spiritului de partid în întreaga lor activitate”¹¹¹.

În pofida acestor preocupări și a intensificării învățământului politic, Securitatea nu se putea sustrage evoluției generale a societății românești. Tot mai slaba adeziune a populației la „tezele” elaborate de Partid, corupția generalizată a sistemului și ancestralul nepotism au subminat statornic activitatea instituției și până la „cutremurul de grad Pacea” nu a mai fost decât un pas. Dezertarea generalului Ion Mihai Pacepa în 28 iulie 1978 și ancheta care a urmat, întinsă pe parcursul a doi ani de zile, au scos la iveală vastul sistem de complicități dintre reprezentanți ai nomenclurii de partid și ofițeri superiori din Securitate.

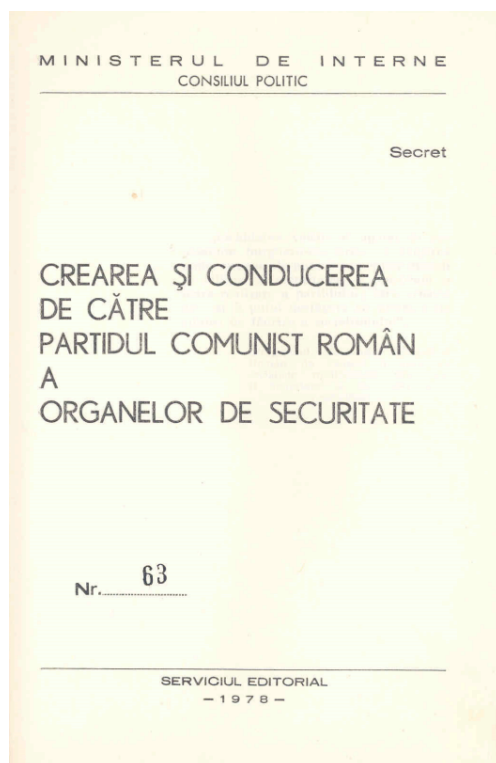
Crearea Consiliului Politic al M.I. (1977-1978)

Așa cum am arătat, începând din prima parte a anilor '50, partidul comunist a încercat și, treptat, a și reușit să-și impună autoritatea asupra organelor M.A.I., cu precădere asupra Securității. Imediat după ce a fost ales în fruntea P.C.R., Nicolae

¹¹⁰ A.M.R., fond Microfilme, rola AS 1 – 312, c. 561.

¹¹¹ *Ibidem*, c. 564.

Ceașescu a accelerat acest proces, noul lider al P.C.R. înțelegând foarte rapid faptul că, dacă va reuși să domine total instituțiile represive din stat, se va afla în poziția de a avea o supremație de necontestat asupra întregii societăți românești.

În anii '70, controlul P.C.R. asupra M.I. se realiza atât prin intermediul organelor centrale de partid (Comitetul Central), cât și prin cel al structurilor locale (comitetele județene, municipale și orașenești de partid), cărora le erau subordonate organizațiile de partid din unitățile centrale și teritoriale ale M.I.

La începutul anului 1977, structura organelor de partid din M.I. era următoarea¹¹²:

- Comitetul organizației de partid din aparatul central al M.I., asimilat în drepturi statutare cu un comitet orășenesc de categoria I și aflat în subordinea Comitetului Municipal P.C.R. București. Era compus din 93 de membri și 20 de supleanți, plus o comisie de revizie formată din șapte membri, și era condus de un birou constituit din 13 membri și șase supleanți și de un secretariat alcătuit din trei membri. În evidența sa se afla un număr de 11.712 membri de partid, cuprinși în 294 organizații de bază, la care se adăuga și un anumit număr de organizații de bază ale membrilor U.T.C. din M.I. În subordinea sa se aflau 14 comitete de partid create în marile unități, formate din 168 organizații de bază, și un comitet de partid pe minister, ce cuprindea 126 organizații de bază din unitățile centrale de Securitate, Inspectoratul General al Miliției, Comandamentul de Tehnică Operativă și Transmisiuni, Comandamentul

¹¹² Idem, fond M.A.I. - D.M.R.U., inv. nr. 7.408, dosar nr. 5, ff. 126, 128-129.

Serviciilor și Înzeestrării, Direcția Generală a Penitenciarelor, Inspectoratul Municipal București, U.M. 0920 București, Direcția Generală a Arhivelor Statului și Școala Militară de Ofițeri Activi București;

- 39 comitete de partid constituite în cadrul inspectoratelor județene ale M.I. (din care făceau parte și organizațiile de bază ale filialelor Arhivelor Statului), câte unul în fiecare inspectorat. Aceste comitete județene erau conduse de un secretar, asimilat în funcție cu locuitorii politici de la consiliile politice ale trupelor din M.I.;
- Consiliul Politic al Trupelor de Securitate, asimilat în drepturi statutare cu un comitet județean de partid și subordonat direct C.C. al P.C.R., care coordona activitatea a șapte consilii politice de brigadă, patru consilii politice de batalion independent și 27 comitete de partid existente la batalioanele de securitate. Avea un aparat format din 36 de cadre (28 ofițeri, trei subofițeri și cinci civili)¹¹³;
- Consiliul Politic al Trupelor de Pompieri, de asemenea similar unui comitet județean de partid și subordonat C.C. al P.C.R. Acest consiliu avea însă un aparat mai restrâns, format din 27 de cadre (20 ofițeri, doi subofițeri și cinci civili), iar în subordinea sa își desfășurau activitatea Consiliul Politic al Grupului de Pompieri al Municipiului București și 39 de comitete de partid, câte unul pentru fiecare grup de pompieri județean;
- trei comitete de partid din cadrul școlilor militare de subofițeri de Miliție și Penitenciare (cele de la Câmpina – cu 10 organizații de bază, Slatina – cu opt organizații de bază – și Hârșova);
- un anumit număr de organizații de bază ale cadrelor din penitenciare, toate subordonate comitetelor județene, municipale și orășenești de pe raza cărora ființau aceste unități.

Întreaga activitate politică din unitățile de Securitate, Miliție, Penitenciare și Arhivele Statului era coordonată de Serviciul de învățământ politico-ideologic din cadrul M.I., înființat în 1971, care răspundea de desfășurarea propagandei politice în rândul angajaților ministerului¹¹⁴.

Pentru a putea conduce și controla din punct de vedere politic organele de partid din M.I. și, implicit, întregul minister (deoarece apartenența cadrelor din această instituție la P.C.R. era cvasiobligatorie), în primăvara anului 1977 s-a luat decizia înființării unui consiliu politic al M.I., după modelul celor existente deja la Trupele de Securitate și la Trupele de Pompieri, pe care le va îngloba. Nevoia unei activități politice cât mai susținute reiese și dintr-un document întocmit la data de 13 aprilie 1977 de către ministrul de Interne Teodor Coman, prevăzut a fi înaintat lui Nicolae Ceaușescu, în care se precizau următoarele: „sarcinile încredințate de conducerea partidului, de dumneavoastră personal, organelor M.I. (...) imprimă activității cadrelor un pronunțat caracter politic și cer din partea acestora un profund simț partinic și discernământ politic (...) Totodată, prin specificul activității pe care o desfășoară, cadrele M.I. sunt puse

¹¹³ Consiliul Politic al Trupelor de Securitate și cel al Trupelor de Pompieri au fost create în iulie 1967, în urma unei hotărâri a Secretariatului C.C. al P.C.R., care a decis desființarea și divizarea activității Consiliului Politic al Trupelor M.A.I. - idem, fond Documentar, dosar nr. 13.330, f. 306.

¹¹⁴ Idem, dosar nr. 13.221, vol. 2, f. 23.

adeseori în situația de a lucra nemijlocit cu elemente viciate, înapoiate, cu concepții retrograde, străine ideologiei, eticii și echității socialiste, fapt care necesită un ascuțit spirit ofensiv”¹¹⁵. Tot în acest context, într-un raport din 9 august 1977 al ministrului de Interne către liderul P.C.R. se arăta că: „în actuala structură organizatorică se întâmpină greutăți datorită faptului că la nivelul M.I. nu există un organ de partid care să asigure conducerea și îndrumarea întregii munci politico-educative, pregătirea militară și de specialitate a cadrelor”¹¹⁶.

Ca soluție pentru rezolvarea acestei probleme, în vara anului 1977 Teodor Coman a propus înființarea Consiliului Politic al M.I., care urma să coordoneze activitatea tuturor organizațiilor de partid din minister, el urmând să fie subordonat direct C.C. al P.C.R.¹¹⁷. În ședința din 20 septembrie 1977, C.P.Ex. al C.C. al P.C.R. a decis înființarea Consiliului Politic al M.I.¹¹⁸, după ce într-o ședință anterioară, din 15 septembrie 1977, avizase regulamentul de organizare și funcționare al acestuia. Conform acestui regulament, atribuția principală a noii structuri consta în „conducerea nemijlocită a organelor, organizațiilor de partid și ale U.T.C. și de sindicat din unitățile centrale ale ministerului, trupele de securitate, trupele de pompieri, instituțiile militare de învățământ și unitățile de penitenciare”¹¹⁹.

Poziția de subordonare deplină a M.I. față de P.C.R., accentuată odată cu înființarea acestui consiliu politic, se relevă în unele dintre prevederile regulamentului de funcționare amintit mai sus: „conducerea de către partid a M.I. constituie factorul hotărâtor al îndeplinirii cu succes a misiunilor ce-i sunt încredințate”; „conducerea muncii politice în M.I. se înfăptuiește de către C.C. al P.C.R.” (art. 1) etc. Mult mai tranșante erau prevederile articolelor care stabileau atribuțiile viitorului Consiliu Politic al M.I., acesta având scopul de a asigura „înfăptuirea rolului conducător al P.C.R. în M.I.” (art. 17, lit. b) și de a organiza „controale asupra modului cum se înfăptuiesc sarcinile rezultate din hotărârile de partid asupra creșterii rolului și influenței organelor și organizațiilor de partid în viața unităților și a formațiunilor [M.I. – n.n.]” (art. 4)¹²⁰.

Tot în acest context se înscrie și următoarea prevedere din regulamentul de funcționare: „consiliile politice, comitetele și organizațiile de partid exercită conducerea politică în toate compartimentele vieții și activității din M.I., acționând pentru a asigura cunoașterea și înfăptuirea de către întregul personal a politicii partidului și statului, a Programului P.C.R. (...), a legilor adoptate de Marea Adunare Națională a Republicii Socialiste România, a decretelor prezidențiale și ale Consiliului de Stat, a ordinelor și indicațiilor comandantului suprem al forțelor armate – tovarășul Nicolae Ceaușescu, precum și a hotărârilor adoptate de Consiliul Apărării”¹²¹. Pe lângă reafirmarea dorinței partidului și, implicit, a liderului său de a domina toate sferile activității M.I., se poate observa și faptul că realizarea politicii și programului P.C.R. avea prioritate față de politica și legea statului. Printre atribuțiile Consiliului Politic al M.I. se afla și aceea de a

¹¹⁵ Idem, fond M.A.I. - D.M.R.U., inv. nr. 7.408, dosar nr. 5, f. 123.

¹¹⁶ *Ibidem*, f. 81.

¹¹⁷ Principalele măsuri adoptate de Consiliul Politic al M.I. și de biroul acestuia, după ce au primit acordul ministrului de Interne, trebuiau aprobate de C.C. al P.C.R. înainte de a fi transpuse în practică - *ibidem*, ff. 24-27.

¹¹⁸ *Ibidem*, f. 2.

¹¹⁹ *Ibidem*, f. 6.

¹²⁰ *Ibidem*, ff. 108-112.

¹²¹ *Ibidem*, f. 114.

exercita controlul de partid asupra întregii activități de presă și tipărituri din minister, mai exact cenzurarea oricărui material scris care nu era în concordanță cu linia partidului.

Pentru a se ocupa cu transpunerea în practică a hotărârii C.P.Ex. din 20 septembrie 1977 a fost desemnat gen.-mr. Moise Vasile, adjunct al ministrului de Interne¹²², care trebuia să facă propuneri pentru componența nominală a Consiliului Politic al M.I. și a organelor de conducere.

Din punct de vedere organizatoric, Consiliul Politic al M.I. avea în subordinea sa directă consiliile politice de la Trupele de Securitate și Trupele de Pompieri, cât și comitetele de partid de la Școala Militară de Ofițeri Activi București și de la școlile militare de subofițeri. În privința celorlalte organe de partid din M.I., acestea erau subordonate atât organelor locale de partid, cât și Consiliului Politic al M.I. Prin urmare, comitetele de partid din unitățile teritoriale și centrale ale M.I. erau obligate să prezinte periodic birourilor comitetelor județene, municipale sau orășenești ale P.C.R. rapoarte cu privire la munca politică din unitățile respective.

În ceea ce privește structura Consiliului Politic al M.I., acesta era format din 55-65 membri, iar ca organe executive avea un birou – format din 9-11 membri – și un secretariat, care se ocupau cu rezolvarea problemelor curente și cu controlarea modului în care hotărârile erau puse în practică. Membrii Consiliului Politic al M.I., ai biroului și ai secretariatului erau numiți de către C.C. al P.C.R. Birouri și secretariate s-au constituit și în cadrul consiliilor politice ale Trupelor de Securitate și Trupelor de Pompieri, membrii acestor organe, ca și membrii respectivelor consilii politice, fiind numiți de către Biroul Consiliului Politic al M.I. Excepția o reprezentau doar secretarii acestor consilii, care îndeplineau și funcția de loctitori politici, motiv pentru care ei erau numiți de C.C. al P.C.R.

La nivel central, Consiliul Politic al M.I. era compus din mai multe structuri: Secția Organizatorică, Secția Propagandă și Cultură și Sectorul pentru activitatea cu organizațiile U.T.C. Secția Organizatorică avea un aparat format din 16 activiști (șapte ofițeri și nouă civili). Cel mai stufos aparat exista la Secția Propagandă și Cultură, unde activau 29 de persoane (27 ofițeri și doi civili). La Sectorul pentru activitatea cu organizațiile U.T.C. existau doar trei activiști, toți ofițeri. După acest model, la toate consiliile politice și comitetele de partid subordonate Consiliului Politic al M.I. au fost constituite compartimente similare. De asemenea, în cadrul Consiliului Politic al M.I. ființa și un Colegiu de Partid, format din cinci-șapte membri, care avea sarcina de a controla modul în care „se respectă prevederile Statutului partidului cu privire la disciplina și morala de partid”¹²³.

La 12 aprilie 1978, Secretariatul C.C. al P.C.R. a aprobat următoarea componență a Biroului Consiliului Politic al M.I.: Ion Savu (secretar), Cornel Dumitrașcu (secretar adjunct și șef al Secției Organizatorice), col. Petcu Grigore (secretar adjunct și șef al Secției Propagandă și Cultură), lt.-maj. Popteanu Ionel (secretar adjunct și șef al Sectorului pentru activitatea cu organizațiile U.T.C.)¹²⁴, gen.-mr. Geică Constantin¹²⁵, col.

¹²² Gen.-mr. Moise Vasile fusese secretarul personal al lui Nicolae Ceaușescu, după care a condus Direcția Cadre și Învățământ din M.I. (1974-1977), fiind numit apoi adjunct al ministrului de Interne (1977-1981) - idem, fond Cadre, dosar nr. 47, f. 13.

¹²³ Idem, fond M.A.I. - D.M.R.U., inv. nr. 7.408, dosar nr. 5, f. 118.

¹²⁴ Anterior, lt. maj. Popteanu fusese prim-secretar al Comitetului U.T.C. al M.I. și membru în Consiliul Politic al Trupelor de Pompieri.

¹²⁵ Gen.-mr. Geică Constantin era șeful Direcției Cadre și Învățământ din M.I. și prim-secretar al Comitetului P.C.R. din aparatul central al M.I. – A.C.N.S.A.S., fond Cadre, dosar nr. 29, f. 7.

Boștină Gheorghe, gen.-mr. Macri Emil – șeful Direcției a II-a, gen.-mr. Mleşniță Constantin – secretarul Consiliului Politic al Trupelor de Securitate, col. Șerean Ștefan – secretarul Consiliului Politic al Trupelor de Pompieri, Ion Voicu și Nicu Ceaușescu¹²⁶.

În pofida faptului că majoritatea membrilor Consiliului Politic erau ofițeri, funcțiile cele mai importante, acelea de secretar și de șef al Secției Organizatorice, au fost ocupate de civili, mai exact de Ion Savu¹²⁷, care deținea funcția cea mai importantă din consiliu (devenind automat și adjunct al ministrului de Interne) și Cornel Dumitrașcu, fost secretar al Comitetului P.C.R. al Sectorului 1 București. Un alt secretar adjunct, col. Petcu Grigore, ocupase înainte funcția de șef de sector la Secția pentru Probleme Militare și de Justiție a C.C. al P.C.R., secție în cadrul căreia activase pe post de instructor și col. Boștină Gheorghe.

Deloc lipsită de importanță este și prezența în Consiliul Politic al M.I. a fiului liderului P.C.R., Nicu Ceaușescu, care atunci deținea funcția de secretar al C.C. al U.T.C.¹²⁸. Toate acestea pot sugera dorința lui Nicolae Ceaușescu de a-și subordona Consiliul Politic al M.I. nu doar indirect, prin promovarea în conducerea acestui organism politic a unor activiști superiori ai P.C.R., dar și direct, prin prezența în rândul membrilor a unui reprezentant al familiei sale.

Conducerea Consiliului Politic al M.I. a suferit însă foarte rapid modificări de substanță, cauzate de fuga din țară a lui Mihai Pacepa. La 5 septembrie 1978, Ion Savu a fost schimbat din funcție, fiind înlocuit cu Nicolae Gârbă, care a deținut această poziție până la 6 nov. 1984¹²⁹. Ulterior postul a fost încredințat lui Paraschiv Alecu.

În ciuda numeroaselor măsuri luate, situația a continuat să se deterioreze în anii '80, Nicolae Ceaușescu și alți membri ai conducerii partidului fiind, însă, convinși că disfuncționalitățile pot fi eliminate prin măsuri de natură ideologică.

Pentru exemplificare, vom reproduce un pasaj dintr-un program de măsuri adoptat în februarie 1983 de o organizație de bază din cadrul Direcției a V-a Securitate și Gardă a Departamentului Securității Statului:

„În vederea îmbunătățirii activității de partid și profesionale, a menținerii acesteia la nivelul exigențelor actuale și ridicării sale continue pentru traducerea în viață a sarcinilor ce ne revin din documentele Congresului al XII-lea și din Raportul tovarășului Nicolae Ceaușescu la Conferința Națională a Partidului Comunist Român din 16-18 decembrie 1982, pentru aplicarea întocmai a prevederilor legilor țării, a prevederilor regulamentelor militare, ordinelor și instrucțiunilor Ministerului de Interne, adunarea generală a organizației noastre, hotărăște:

I. Intensificarea muncii de educație, perfecționarea pregătirii politico-ideologice și cultural-educative de educare politică și moral cetățenească, de promovare a principiilor eticii și echității socialiste în activitatea tuturor comuniștilor organizației noastre.

¹²⁶ Idem, fond M.A.I. - D.M.R.U., inv. nr. 7.408, dosar nr. 5, f. 2.

¹²⁷ Ion Savu fusese șef al Secției Cadre a C.C. al P.C.R. (1968-1974) și secretar pentru probleme organizatorice al Comitetului județean P.C.R. Olt (1974-1978). Vezi detalii biografice în *Membrii C.C....*, p. 528.

¹²⁸ În legătură cu acest ultim subiect trebuie amintit și faptul că în două variante de propuneri privind componența Consiliului Politic al M.I., ambele date 14 septembrie 1977, deci în același timp cu redactarea Regulamentului, printre membrii acestui organ de partid figura și gen.-mr. Ceaușescu Nicolae, care deținea funcția de șef al Direcției Cadre și Învățământ a D.I.E. - A.C.N.S.A.S., fond M.A.I. - D.M.R.U., inv. nr. 7.408, dosar nr. 5, ff. 12-19.

¹²⁹ Nicolae (Neculai) Gârbă avusese o traiectorie oarecum similară cu cea a Ion Savu: instructor teritorial al C.C. al P.C.R. (1970-1976), apoi secretar pentru probleme organizatorice al Comitetului județean P.C.R. Brăila (1976-1978). Detalii în *Membrii C.C....*, pp. 284-285.

1. Pentru ridicarea nivelului de pregătire politico-ideologică a tuturor comuniștilor organizației noastre, B.O.B. va mobiliza pe aceștia în vederea studierii și însușirii temeinice a Programului P.C.R., a documentelor Congresului al XII-lea, a Raportului la Conferința Națională a P.C.R. din 16-18 decembrie 1982, precum și alte documente de partid și de stat care apar¹³⁰.

Așadar, directivele de partid erau socotite adevărate paleative pentru munca Securității, astfel încât, pe cale de consecință, și limbajul documentelor emise de Securitate seamănă în această perioadă, până la identitate, cu acela al documentelor Partidului. Deși Securitatea continuă să-și facă datoria de „scut și spadă” a Partidului, organele de partid, prinse în caruselul triumfalist impus întregii societăți printr-un paranoic cult al personalității, refuză să ia în seamă orice avertisment referitor la deficiențe economice, stări de nemulțumire ale unor largi categorii sociale, potențiale conflicte sociale¹³¹.

Deteriorarea accentuată a nivelului de trai a cadrelor de securitate și limitarea unor privilegii anterioare au indus o stare generală de nemulțumire în cadrul instituției. Fidelitatea față de sistem și, cu atât mai mult, față de Conducătorul Suprem, a devenit o vorbă goală, fiind înlocuită cu fidelități de grup, de clan. Starea de spirit a ofițerilor de securitate din ultimii ani ai regimului comunist îndreptățește afirmația lui Gustave Le Bon, conform căruia „revoluțiile sunt, de fapt, credințe care se sfârșesc”. Sfârșitul credinței că sistemul comunist este unul al echității sociale, al eliminării numeroaselor nedreptăți sociale și al belșugului material a condus inevitabil la o distanțare treptată a Securității de convingerea că activitatea sa poate asigura trăinicia sistemului.

Evenimentele din decembrie 1989 nu au reprezentat o surpriză pentru cei mai mulți dintre ofițerii de securitate și reacțiile lor au demonstrat câtă substanță aveau programele și planurile de măsuri întocmite cu minuțiozitate tocmai în vederea contracarării unor astfel de acțiuni.

Așadar, evoluția raporturilor dintre Securitate și Partid poate fi evaluată ca una extrem de sinuoasă, marcată de numeroase conflicte în permanenta competiție pentru puterea reală și încheiată cu o victorie a la Pyrrhus a Partidului. Fără teama de subiectivism și de privilegiere a unor piste de investigație, considerăm că orice analiză istorică a perioadei 1948-1989 trebuie să aibă în vedere și raporturile dintre puterea politică de factură totalitară și instrumentele sale, pentru a putea decela cu acuratețe nivelul decizional de cel de execuție și, mai ales, pentru a putea extrage concluzii utile pentru o lume în care puterea serviciilor secrete crește proporțional cu epuizarea sistemelor democratice.

¹³⁰ A.C.N.S.A.S., fond M.Ap.N., Direcția a V-a Securitate și Gardă, dosar nr. A11, f. 14.

¹³¹ Într-un raport referitor la greva minerilor din Valca Jiului din august 1977 se sublinia nepăsarea organelor de partid: „Se mai poate menționa faptul că, la schimbarea din funcție a fostului prim-secretar, Negruț Clement, acesta a predat organului de securitate un biblioraft cu toate informațiile făcute (de Securitate către partid) în perioada premergătoare grevei, informații în care erau prezentate în detaliu toate nemulțumirile minerilor. Pe acestea nu erau făcute nici un fel de însemnări, rezoluții etc., fapt ce denotă că ele nu erau verificate, luate în considerare de organele de partid” – A.C.N.S.A.S., fond Documentar, dosar nr. 117, vol. 5, f. 141.

Contribuția consilierilor sovietici la crearea, instruirea și controlarea Securității

Problema prezenței consilierilor sovietici în România, și în special în cadrul Securității, a reprezentat, din varii motive, un punct de interes pentru majoritatea cercetătorilor care au investigat istoria comunismului românesc. Venirea consilierilor, activitatea și plecarea lor din România s-au constituit, în funcție de orientarea celui care trata subiectul, fie într-o dovadă a slugărniceii liderilor comuniști, fie, dimpotrivă, într-un argument irefutabil al patriotismului și curajului acestora, din moment ce au renunțat la serviciile sovieticilor.

Ca urmare a acestui interes evident, spectrul lucrărilor ce abordează subiectul este foarte larg, mergând de la lucrări cu caracter memorialistic¹³², până la cele cu caracter științific¹³³. În mod firesc, atât valoarea mărturiilor unor contemporani ai prezenței consilierilor sovietici în România, cât și a analizelor de factură științifică este diferită. În opinia noastră, rămâne de referință, prin bogăția informațiilor și maniera de abordare, subcapitolul intitulat *Consilierii sovietici* inserat de Cristian Troncotă în solida sa istorie a serviciilor secrete românești¹³⁴. Imaginea oferită de acesta poate fi completată, prin analogie, cu date referitoare la prezența consilierilor sovietici în armata română, extrase din studiile semnate de Ioan Scurtu¹³⁵, Alesandru Duțu¹³⁶, Jipa Rotaru¹³⁷, Vasile Popa¹³⁸, sau prin prețioasele informații referitoare la cadrul mai larg al lagărului socialist, provenite din arhivele

¹³² Neagu Cosma, *Cupola. Securitatea văzută din interior. Pagini de memorii*, prefață de gral.-lt. ing. Ov. Diaconescu, București, Editura Globus, 1994, pp. 213-229; Grigore Răduică, *Un ajutor neprețuit cum se cuvine*, în „Magazin istoric”, nr. 11/1998, pp. 43-44; Lavinia Betea, *Maurer și lumea de ieri. Mărturie despre stalinizarea României*, Arad, Editura Ioan Slavici, 1995, pp. 94-95, 128-129, 260-261; *Ochii și urechile poporului. Convorbiri cu generalul Nicolae Pleșiță*. Dialoguri consemnate de Viorel Patrichi în perioada 1999 – ianuarie 2001, prefață de Dan Zamfirescu, [București], Editura Ianus Inf SRL, 2001, *passim*. Pentru activitatea consilierilor sovietici în cadrul Armatei, vezi relatările generalului Alexandru Petricean, fost locțiitor al Direcției de Informații a Armatei în perioada 1963-1970 – Petre Opreș, *Memoriile inedite ale unui locțiitor al Direcției de Informații a Armatei*, disponibil în 14.11.2011 la <http://www.art-emis.ro/jurnalistica/697-general-alexandru-petricean-memorii-inedite.html>

¹³³ Deosebit de valoroasă pentru elucidarea unor aspecte ale prezenței consilierilor sovietici în România este lucrarea realizată în cadrul Arhivelor Naționale ale României și coordonată de prof. univ. dr. Ioan Scurtu, *România. Retragerea trupelor sovietice. 1958*, București, Editura Didactică și Pedagogică, 1996; vezi și Dennis Deletant, *Soviet influence in the Romanian Security Apparatus. 1944-1953*, în „Revue Roumaine d'histoire”, 33, nr. 3-4/1994, pp. 345-353; idem, *Ceașescu și Securitatea. Constrângere și disidență în România anilor 1965-1989*, București, Editura Humanitas, 1998, pp. 40-43; Florian Banu, Luminița Banu, *Consilierii sovietici și activitatea organelor represive ale regimului comunist din România (1944-1964)*, în „Analele Universității «Dunărea de Jos» Galați”, seria 19, Istorie, tom VII, 2008, pp. 197-222.

¹³⁴ Cristian Troncotă, *Istoria serviciilor secrete românești de la Ceaușescu*, București, Editura „Ion Cristoiu”, 1999, pp. 344-350; vezi și idem, *Istoria Securității regimului comunist din România. Vol. I. 1948-1964*, București, I.N.S.T., 2003, pp. 64-75.

¹³⁵ Ioan Scurtu, *Consilierii sovietici din România*, în „Magazin istoric”, nr. 5/1998, pp. 12-15; datele din acest articol au fost preluate copios de alți autori, fără a mai fi citată sursa sau, în cel mai bun caz, după identificarea surselor primare folosite de Ioan Scurtu, fiind dată trimitere la acestea. Situația este identică și cu preambulul la articolul Albinei F. Noskova, semnat de Florentina Dolghin – „Magazin istoric”, nr. 4/1998, pp. 33-34.

¹³⁶ Alesandru Duțu, *1948. Armata română sub „lupa” consilierilor militari sovietici*, în „Document – Buletinul Arhivelor Militare Române”, an VI, nr. 2-3 (24-25), 2004, pp. 50-54.

¹³⁷ Jipa Rotaru, *Locul și rolul consilierilor sovietici în comunizarea armatei române*, în Horia Dumitrescu (coord.), „Omagiu istoricului Florin Constantiniu”, Focșani, Editura Pallas, 2003, pp. 618-630; idem, *Locul și rolul consilierilor sovietici în comunizarea armatei române*, în Stela Cheptea (coord.), „Paradigmele istoriei. Discurs. Metodă. Permanențe. Omagiu Profesorului Gh. Buzatu”, vol. II, Iași, Casa Editorială Demiurg, 2009, pp. 97-103.

¹³⁸ Vasile Popa, *Consilierii sovietici în dizgrația conducerii P.M.R.*, în „Revista Arhivelor”, an LXV, 2003, nr. 1-2, pp. 399-409.

ex-sovietice de către T.V. Volokitina¹³⁹, Albina F. Noskova¹⁴⁰ sau Galina P. Muraško¹⁴¹, tustrele cercetătoare din Rusia. Dintre abordările mai noi, menționăm studiul lui Dorin Dobrinu¹⁴² și capitolul *Rolul consilierilor sovietici în comunizarea României*, din *Raportul Final*¹⁴³ întocmit de așa-numita „Comisie Tismăneanu”.

Nu putem încheia scurtul nostru excurs privitor la istoriografia problemei fără a oferi și un anti-exemplu de abordare. Ne referim la comunicarea prezentată de Virgiliu Toma la simpozionul de la Memorialul Sighet din 13-15 iulie 2001 și publicată ulterior în volum¹⁴⁴. Autorul citat, îmbinând experiența proprie cu informațiile publicate de Cristian Troncotă, oferă o mostră de discurs presărat cu afirmații tendențioase, hilare¹⁴⁵ sau de-a dreptul fanteziste¹⁴⁶.

Parcurgând istoriografia referitoare la acest subiect, am sesizat o confuzie frecventă între susținerea oferită de diverși factori de putere de origine sovietică (membri ai Comisiei Aliate de Control, diplomați acreditați la București, agenți sovietici infiltrați în diverse instituții – mai ales în serviciile secrete și armată) și consilierii propriu-ziși trimiși de Moscova în România. Pornind, probabil, de la scopul comun al acestora – transformarea României într-un stat vasal organizat din punct de vedere politic, economic și social după modelul sovietic – foarte mulți autori vorbesc de consilierii sovietici prezenți la București încă din anul 1944¹⁴⁷.

¹³⁹ T.V. Volokitina, „Cadrele hotărâsc totul”, în „Magazin istoric”, nr. 10/2004, pp. 25-29.

¹⁴⁰ Albina F. Noskova, *Consilierii sovietici: între cerere și ofertă*, în „Magazin istoric”, nr. 4, pp. 33-37, nr. 5, pp. 8-11, nr. 6/1998, pp. 30-32.

¹⁴¹ Galina P. Muraško, *Represiunile politice în țările Europei de Est la sfârșitul anilor '40: conducerea sovietică și nomenclatura națională de partid și de stat*, în Romulus Rusan (ed.), „Analele Sighet 6. Anul 1948 – instituționalizarea comunismului”, București, Fundația Academia Civică, 1998, pp. 339-349.

¹⁴² Dorin Dobrinu, *The Soviet Counsellors' involvement in postwar Romanian repressive and military structures*, în Romanian Academy, „A.D. Xenopol” Institute of History, „Sovietization in Romania and Czechoslovakia. History, analogies, consequences”, edited by Alexandru Zub & Flavius Solomon in cooperation with Oldřich Tůma & Jiří Jindra, Iași, Editura Polirom, 2003, pp. 157-174.

¹⁴³ Comisia Prezidențială pentru Analiza Dictaturii Comuniste din România, *Raport Final*, editori Vladimir Tismăneanu, Dorin Dobrinu, Cristian Vasile, București, Editura Humanitas, 2007, pp. 155-166.

¹⁴⁴ Virgiliu Toma, *Consilierii sovietici în România Un caz revelator de la Ministerul de Interne, 1962*, în „Analele Sighet 9. Anii 1961-1972: țările Europei de Est, între speranțele reformei și realitatea stagnării”, București, Fundația Academia Civică, 2001, pp. 334-343.

¹⁴⁵ Potrivit autorului citat, „în 1949 a venit de la Moscova directiva dată de Institutul «Felix Djerzinski» de a se înființa în România un club polisportiv care să poarte numele «Dinamo», care era format din literele «DI» (*direkția* – direcție), «NA» (*nabludeniia* – supraveghere) și «MO» (*molodej* – tineret). De altfel, energicele echipe Dinamo au proliferat în toate țările satelite U.R.S.S. Probabil că tot niște consilieri au pus în circulație la noi, prin obediența funcționarilor români, moneda divizionară de trei lei, care nu a existat decât în U.R.S.S. și în Mongolia sovietică” – Virgiliu Toma, *loc. cit.*, p. 338.

¹⁴⁶ Virgiliu Toma, fără a indica vreo sursă, susține: „Consilierii au fost înregistrați în Securitate cu grade de ofițeri superiori în cadrul corpului de ofițeri. La fel s-a procedat și în armată. După câțiva ani s-a nuanțat uniforma, unii purtând uniforme și grade în ierarhia română, alții, mai puțini, uniforme și grade în ierarhia K.G.B., pe lângă cei în ținută civilă”. De asemenea, „consilierilor sovietici li s-au oferit locuințe în zonele în care au fost repartizați și **vile în toate localitățile din țară** (subl. ns.)”. În opinia autorului citat, „în situații grave, consilierii raportau de urgență direct lui Stalin, care lua decizia definitivă și irevocabilă” – *ibidem*, pp. 336-337.

¹⁴⁷ Dennis Deletant oferă, citând pe Oleg Gordievski și Christian Andrew, chiar numele consilierului șef în perioada 1944-1947: Dmitri G. Fedicikin – Dennis Deletant, *op. cit.*, p. 40; În ce ne privește, ne exprimăm unele rezerve față de afirmațiile celor doi autori: „Ca și Serov, care a condus operațiunile NKGB/MGB în Polonia și în Germania de Est, Dmitri Gheorghievci Fedicikin, șeful consilierilor sovietici din România între 1944 și 1947 avea o bogată experiență în Balcani în anii '30, și se comporta la București asemenea unui vice-rege, prin frecvențele indicații și instrucțiuni cu care îl bombardă pe Gheorghiu-Dej” – Christopher Andrew, Oleg Gordievski, *KGB. Istoria secretă a operațiunilor sale externe de la Lenin la Gorbaciov*, București, Editura All, 1994, p. 252.

Suntem de acord că, într-o primă etapă, între 23 august 1944 și 6 martie 1945, în care controlul P.C.R. asupra aparatului de stat era cvasi-inexistent, rolul predominant în procesul de sprijinire a comuniștilor români l-au jucat unitățile Armatei Roșii staționate în România¹⁴⁸ și Comisia Aliată (Sovietică) de Control¹⁴⁹, dar aceasta nu înseamnă că persoanele cu funcții de decizie din aceste structuri sau din partidul comunist erau niște consilieri, în sensul în care este utilizat acest termen pentru perioada 1948-1962.

După 6 martie 1945, sprijinul sovietic pentru P.C.R. a continuat să se manifeste, inclusiv prin oferirea unor „sfaturi” asupra tacticii de urmat în lupta de eliminare completă a opoziției¹⁵⁰. Acestea erau furnizate fie direct de conducerea superioară a P.C.U.S. (nu de puține ori, chiar de Stalin), fie de reprezentanții oficiali ai U.R.S.S. la București.

În opinia noastră, construirea de către U.R.S.S. a unui sistem bine articulat de supraveghere a „sateliților”¹⁵¹ a fost precipitat de atitudinea de emancipare a Iugoslaviei¹⁵². Primii pași au fost făcuți în vara anului 1948, când, între 20-28 iunie, a avut loc la București ședința Kominformului, organism recent creat de Moscova pentru a-i facilita controlul asupra noilor „democrații populare”. Cu această ocazie, Iugoslavia, care manifestase tendințe de ieșire de sub tutela sovietică, a fost exclusă din Kominform și tot atunci a fost adoptată rezoluția „Cu privire la situația din Partidul Comunist al Iugoslaviei”. Prin aceasta, Tito era acuzat că promovează o orientare naționalistă care nu poate să ducă decât „la degenerarea

¹⁴⁸ Conform unui raport al S.S.I. din 29 septembrie 1944, sprijinul sovietic acordat comuniștilor români nu era deloc de neglijat: „După informații demne de toată încrederea, la Partidul Comunist s-au prezentat doi membri ai N.K.V.D.-ului, care poartă haine civile și care au cerut ca partidul să țină legătura cu ei, căci prin ei vor avea tot sprijinul. Partidul comunist din Brașov a primit de la Comandamentul Sovietic cinci motocicletă cu ataș pentru ca să meargă în Secuime în urma armatelor eliberatoare și să desfășoare propagandă comunistă. Acești propagandiști au fost înzestrați cu legitimații speciale” – A.C.N.S.A.S., fond Documentar București, dosar nr. 4.034, f. 5.

¹⁴⁹ În 31 octombrie 1944 Ministerul de Război comunica Oficiului Centralizării Informațiilor, care funcționa pe lângă Președinția Consiliului de Miniștri, următoarele: „Din informațiile obținute, precum și din constatările făcute rezultă ca un fapt indiscutabil că delegația din România a Secțiunii Politice a Sovietelor este în strâns și permanent contact cu Partidul Comunist și că între acestea există o colaborare permanentă. Declarațiile repetate că Moscova nu se amestecă în politica internă a României sunt numai o mascare a adevărului deoarece se practică o muncă hotărâtă și sistematică pentru aducerea la putere a Partidului Comunist. Sovietele sprijină, în unele cazuri chiar fățiș, această acțiune” – *ibidem*, f. 132.

¹⁵⁰ De exemplu, după declanșarea „grevei regale”, în august 1945, reprezentanții guvernului Groza, aflați la Moscova la începutul lunii septembrie, au solicitat efectuarea de presiuni din partea U.R.S.S. pentru determinarea regelui să-și modifice atitudinea față de guvern. A.I. Vășinski, adjunct al ministrului Afacerilor Externe, le-a spus comuniștilor români următoarele: „Situația s-a schimbat; s-au schimbat și împrejurările, și în legătură cu sfârșitul războiului și cu trecerea la situația de pace; în țară s-a instituit o nouă stare de spirit. Desigur, pentru soluționarea unor asemenea conflicte trebuie să se aplice metode noi. Eu consider că alegerile viitoare se vor dovedi a fi potrivite pentru rezolvarea problemei” – *apud* Tatiana A. Pokivailova, *Tratatul româno-sovietic (februarie 1948) și reacția Kremlinului la abdicarea regelui Mihai I*, în Romulus Rusan (ed.), „Analele Sighet 6. Anul 1948 – instituționalizarea comunismului”, București, Fundația Academia Civică, 1998, p. 153; evoluția ulterioară a evenimentelor a dovedit că partea română s-a conformat într-un-totul „consilierii” oferite de Vășinski.

¹⁵¹ Nu doar țările din Europa intrate în orbita Moscovei după cel de-al doilea război mondial au „beneficiar” de prezența consilierilor sovietici. În China, prezența sovietică, vizibilă încă din perioada războiului civil, a devenit consistentă după înfrângerea lui Cian Kai Și și proclamarea republicii populare. Așa cum observa David Rousset, referindu-se la primii ani de existență ai R.P. Chineze, „Beijingul nici măcar nu are – chiar dacă ar vrea – libertatea de a alege, căci rușii sunt deja prezenți, aflându-se în fruntea întregii industrii de stat existente. Ei nu sunt doar inspiratorii planului economic, dar îl și controlează la toate nivelurile. În anul 1953 nu exista nici o instalație, organizație, comunicație terestră, maritimă sau aeriană care să nu aibă un «consilier» rus. Și, conform surselor chinezești, la fel era în toate ministerele și administrațiile” – *apud* Jean-François Soulet, *Istoria comparată a statelor comuniste din 1945 până în zilele noastre*, Iași, Editura Polirom, 1998, p. 78.

¹⁵² În mod ironic, primul semn vizibil al rupturii dintre U.R.S.S. și Iugoslavia a fost reprezentat de retragerea... consilierilor sovietici militari și economici din Iugoslavia, petrecută în martie 1948. Retragera acestora de aici a dat startul unei adevărate ofensive pentru consolidarea sistemului în celelalte state de „democrație populară” – *ibidem*, p. 80.

Iugoslaviei într-o obișnuită republică burgheză, la pierderea independenței Iugoslaviei și la transformarea ei într-o colonie a țărilor imperialiste¹⁵³.

În perioada imediat următoare, depistarea agenților titoiști s-a transformat într-o metodă evidentă de înlăturare din viața politică a oamenilor politici inacceptabili pentru Moscova, din pricina opiniilor naționaliste, de lichidare a divergențelor de opinii în rândurile comuniste și de transformare a partidelor comuniste într-un „monolit” cu platformă bolșevică. Se știe că, după sentința în procesul lui L. Rajk¹⁵⁴ (24 septembrie 1949), a început în toate țările o campanie de demascare „a legăturilor lui Rajk cu partidele comuniste din străinătate”. Această campanie a oferit și pretextul pentru a impune prezența consilierilor sovietici, aceștia urmând a fi solicitați chiar de către liderii partidelor comuniste din țările vasale¹⁵⁵.

Consilierii sovietici, în sensul acceptat de noi al acestui termen, au început să activeze în structurile militare și de securitate din România, după datele de care dispunem, din a doua jumătate a anului 1948. Afirmăția noastră pleacă de la faptul că în 8 iulie 1948 a avut loc, la Marele Stat Major, o ședință la care au participat generalul-locotenent K.S. Kolganov și generalii români N. Pârvulescu și R.I. Ruscescu. Cu acest prilej s-au stabilit, în linii generale, condițiile de salarizare a consilierilor militari sovietici ce urmau a veni în România. Baza discuțiilor a reprezentat-o acordul deja existent între Guvernul R.P.R. și Guvernul Republicilor Socialiste Sovietice pentru detașarea specialiștilor sovietici în Republica Populară Română. Salarizarea stabilită era următoarea: 70.000–80.000 lei pentru consilierul superior/locuitorul general, restul consilierilor superiori primeau 60.000–70.000 lei, consilierii simpli – 45.000–50.000 lei, iar pentru Cabinetul generalului Kolganov era alocată suma de 1.850.000–2.000.000 lei¹⁵⁶. La acest cabinet lucrau un prim-adjutant (30.000 lei), un adjutant (20.000 lei), un secretar-translator (25.000 lei) și o dactilografă (20.000 lei). După schema salarizării, era avută în vedere sosirea în România a 35 de consilieri. La data ședinței, probabil că nu erau sosiți în România decât ofițerii și dactilografa de la cabinetul generalului Kolganov, care sunt menționați nominal¹⁵⁷. Pentru restul consilierilor, partea română a făcut demersurile necesare în perioada imediat următoare¹⁵⁸.

¹⁵³ *Rezoluția Biroului Informativ asupra situației din Partidul comunist din Iugoslavia*, Editura P.M.R., București, 1948, pp. 29-30.

¹⁵⁴ Pentru o reconstituire a contextului în care ministrul Afacerilor Externe al Ungariei, László Rajk, a fost arestat și anchetat, precum și pentru rolul generalului sovietic Fedor Bielkin în instrumentarea procesului, vezi Christian Duplan, Vincent Giret, *Viața în roșu. Varșovia, Praga, Budapesta, București. 1944-1968*. Pionierii, vol. I, București, Editura Nemira, pp. 100-144.

¹⁵⁵ Evident că necesitatea păstrării unei „linii neabătute” în politica guvernelor comuniste reclama și prezența unor consilieri civili în structurile economice ale tinerelor „democrații populare”. Aceștia erau „solicitați” după același mecanism și, probabil, îndeplineau, pe lângă misiunile oficiale, și misiuni de natură informativă. În privința mecanismului „cererii și ofertei”, semnificativ este cazul Ungariei. După arestarea lui Rajk, la 30 mai, Mátyás Rákosi, secretarul general al partidului comunist, i-a adresat o scrisoare ambasadorului sovietic la Budapesta, rugându-l să acționeze în așa fel încât să fie trimiși în Ungaria 14 consilieri pe probleme de securitate, întrucât „organele ungare nu au nici o posibilitate în afara experienței lor proprii, de a-și instrui colaboratorii”. Stalin a aprobat cererea și în toamna anului 1949 au plecat la Budapesta 15 consilieri pentru a sprijini organele locale de securitate și grăniceri – *apud* Albina F. Noskova, *op. cit.*, în „Magazin istoric”, nr. 4/1998, p. 37.

¹⁵⁶ În aceeași perioadă, directorul general al Securității, cu grad de general-locotenent, primea un salariu de 55.000 lei/lună, un colonel de securitate primea 42.000 lei, iar un plutonier de securitate avea un salariu de 11.000 lei – A.C.N.S.A.S., fond M.A.I. - D.M.R.U., inv. nr. 7.346, dosar nr. 1/1948, f. 10.

¹⁵⁷ Prof. univ. dr. Ioan Scurtu (coord.), *România. Retragerea trupelor sovietice. 1958*, București, Editura Didactică și Pedagogică, 1996, pp. 201-204.

¹⁵⁸ Pentru identificarea mecanismelor prin care se făcea solicitarea de consilieri sovietici în domenii civile de activitate, este elocventă o notă din 22 martie 1950 în care se relatează modul în care au fost solicitați Uniunii Sovietice specialiștii necesari pentru construirea Teatrului Național din București și pentru construirea studiourilor

Mai precis, în ședința Secretariatului C.C. al P.M.R. din 29 iulie 1948 a fost formulată o cerere către Uniunea Sovietică pentru trimiterea în România a unor consilieri militari care „să sprijine activitatea de reformare a armatei române”. Condițiile de salarizare a acestor specialiști sovietici au continuat să rămână în discuție și au căpătat o formă concretă în urma unui schimb de scrisori între ministrul de finanțe al R.P.R. și reprezentantul comercial al U.R.S.S. în România, schimb ce a avut loc la 12 noiembrie 1948. Ca urmare, sosirea consilierilor militari devenea iminentă, rămânând doar de stabilit exact domeniile în care aceștia urmau să acționeze.

În perioada 18 noiembrie – 16 decembrie 1948 generalul sovietic Konstantin S. Kolganov, care deținea postul de consilier militar principal, a purtat discuții cu subșeful Marelui Stat Major, generalul Iacob Teclu, cu șeful Direcției Superioare a Cadrelor Armatei, cu șeful Marelui Stat Major, generalul Constantin Gh. Popescu, cu șeful Serviciului de Informații al Armatei, lt.-col. Gh. Evulescu, precum și cu generalul Mihail Lascăr, adjunctul ministrului Apărării Naționale.

Pe parcursul acestor discuții, generalul sovietic a făcut o serie de aprecieri pe marginea situației armatei române și a formulat propuneri concrete cu privire la pregătirea generalilor și a ofițerilor de stat major, a cerut o stabilire precisă a atribuțiilor Secției a II-a din M.St.M., a oferit sugestii de organizare a învățământului militar și de asigurare a aprovizionării armatei¹⁵⁹. Peste numai o jumătate de an, armata română dispunea de serviciile a 41 de consilieri sovietici aflați la Marele Stat Major, Spatele Armatei, Artileria antiaeriană, Comandamentul Aeronauticii, Comandamentul Marinei, Corpul de Tancuri, Comandamentul Geniului, Comandamentul Transmisiunilor, Comandamentul Chimic, Direcția Cadre, Armata I, Regiunile I, II și III militare, precum și la Corpurile I și II¹⁶⁰.

În perioada imediat următoare nu doar armata sau aparatul de represiune au fost supuse influenței sovietice prin intermediul consilierilor, ci, practic, întreaga societate românească a fost reconfigurată după unicul model valabil la acea epocă pentru elita politică deținătoare a puterii: modelul sovietic. De exemplu, în ședința Secretariatului C.C. al P.M.R. din 23 martie 1949, în care s-a discutat, printre altele, Codul Muncii, Gheorghiu-Dej propune ca Secretariatul să discute acest cod numai după ce textul acestuia a fost avizat de „un grup de specialiști sovietici”¹⁶¹. Sfatul sovieticilor era căutat și prețuit nu doar în probleme de anvergură, ci și în chestiuni minore. În fapt, nu exista

de cinematografie. Potrivit acestei note, intervențiile s-au făcut „începând din anul 1948”. Apoi Ministerul Afacerilor Externe a înaintat ambasadei sovietice de la București trei note, la 19 ianuarie, 31 ianuarie și 5 martie 1949. Problema a fost reluată, pe aceeași cale, la începutul lunii august 1949. La 18 august 1949 M.A.E. a primit de la ambasada română de la Moscova adresa nr. 345 prin care ministrul Afacerilor Externe al U.R.S.S. informa că guvernul sovietic a luat decizia de a trimite în R.P.R. trei ingineri pentru construirea Teatrului Național, precum și specialiști pentru construirea studiourilor cinematografice. Primii trei specialiști au sosit în România la 30 ianuarie 1950 – Arhivele Naționale ale României, *România. Viața politică în documente. 1950*, prefață de Alesandru Duțu, București, 2002, p. 106.

¹⁵⁹ Alesandru Duțu, *loc. cit.*, *passim*.

¹⁶⁰ Jipa Rotaru, *loc. cit.*, p. 625; în urma unei ședințe din 9 ianuarie 1950, Secretariatul C.C. al P.M.R., „apreciind rolul deosebit de important și valoarea sprijinului primit din partea consilierilor militari sovietici”, decidea efectuarea unei intervenții pe lângă guvernul sovietic pentru trimiterea a încă 9 consilieri militari – A.N.I.C., fond C.C. al P.C.R., Secția Cancelarie, dosar nr. 4/1950, f. 2.

¹⁶¹ Arhivele Naționale ale României, *Stenogramele ședințelor Biroului politic și ale Secretariatului Comitetului Central al P.M.R.*, vol. II, 1949, studiu introductiv de prof. univ. dr. Ioan Scurtu, București, 2003, p. 209.

domeniu în care „experiența sovietică” să nu fie hotărâtoare¹⁶². Anul 1949 poate fi considerat „o graniță principial importantă”, acum având loc „cristalizarea accelerată a sistemului consilierilor de lungă durată și, în mod deosebit, a ramurii politico-militare”¹⁶³. De altfel, în toamna anului 1949 la Ministerul Securității Statului al U.R.S.S. s-a constituit o secție specială pentru „acordarea de ajutor organelor de securitate din țările de democrație populară”¹⁶⁴.

În ceea ce privește consilierii sovietici pentru serviciile de securitate¹⁶⁵ din România, la 3 noiembrie 1949, Gh. Gheorghiu Dej¹⁶⁶ îi expedia lui A.A. Gromîko, locțiitor al ministrului de externe al Uniunii Sovietice, o scrisoare cu următorul conținut: „Studiind materialele legate de procesul bandei Rajk, conducerea partidului nostru a adoptat hotărârea de a trece la analizarea situației unor membri ai partidului cu o activitate neclară și suspectă. Deoarece nu deținem experiențe suficiente în desfășurarea cu succes a unor asemenea anchete, vă rugăm să ne trimiteți unul sau doi specialiști în problemele

¹⁶² În ședința Secretariatului C.C. din 26 august 1949 s-a abordat problema comasării pământurilor, prilej cu care consilierul Veretenicov a sugerat să fie „făcută o lege în care, fără să se vorbească de comasare, să se vorbească de schimb între pământuri”. Ba, mai mult, într-o problemă colaterală, tov. Veretenicov „dă sfaturi în rusește cum să se așeze grâu ca să fie mai puțin expus ploii”. Ideea e prinsă din zbor de Ana Pauker, secondată de Nicolae Ceaușescu: **Tov. Ana:** „Să se dea sfaturi agrotehnice prin radio. (...) Instrucțiunile acestea ar trebui repetate”. **Tov. Ceaușescu:** „Și în Comisia de stat și în Minister” – *ibidem*, p. 314; în domeniul cinematografiei activau, în iulie 1952, nu mai puțin de 14 consilieri sovietici care se plângeau că nu dispun de suficiente automobile – Ioan Lăcustă, 1952. *Filmul românesc la raport în Consiliul de Miniștri*, în „Magazin istoric”, nr. 1/1998, p. 48.

¹⁶³ Albina F. Noskova, *loc. cit.*, în „Magazin istoric”, nr. 4/1998, p. 36.

¹⁶⁴ Sprijinul sovietic pentru constituirea serviciilor secrete s-a manifestat inclusiv în China. Interesat de remarcat că asigurarea sănătății și securității liderilor de partid comuniști a beneficiat tot de experiența sovietică. În acest sens, medicul personal al lui Mao nota în memoriile sale: „O mare parte din sistemul de măsuri de securitate fusese copiat după modelul sovietic, la puțin timp după preluarea puterii de către comuniști, dar păstra și multe prevederi din măsurile de pază minuțioase luate pentru protejarea împăraților chinezi, în timpul epocii imperiale. (...) La puțin timp după întoarcerea lui Mao de la Moscova, la începutul anilor '50, au fost numiți doi specialiști sovietici în cadrul Biroului Central al Gărzilor, pentru a ajuta la elaborarea unui sistem eficient de inspecție și furnizare a hranei pentru conducătorii din Zhongnanhai” – Dr. Li Zhisui, *Viața particulară a președintelui Mao. Memoriile medicului său personal*, versiune românească Alfred Neagu; coord. Anca Irina Ionescu, Radu Paraschivescu și Cornelia Bucur, București, Editura Elit, f.a., vol. 1, pp. 110-111; în cazul liderilor români, arhivele sovietice au păstrat o adresă a lui A.I. Vășinski către Stalin, datată 24 decembrie 1952, în care se spunea: „din declarația tov. Chișinevschi reiese că, fără ajutorul unui specialist sovietic, va fi greu de pus pe picioare activitatea laboratorului existent de analizare a produselor alimentare”. Partea sovietică a răspuns afirmativ la solicitarea venită de la București – cf. T.V. Volokitina, *loc. cit.*, p. 29.

¹⁶⁵ Potrivit cercetătoarei Albina F. Noskova, Gheorghiu-Dej ar fi solicitat, neoficial, un consilier pe probleme de securitate încă din primăvara anului 1948 - *ibidem*, p. 35; cu această ocazie, cercetătoarea aduce în atenție și deosebirea dintre „consilieri” prezenți în Comisiile Aliate de Control din Bulgaria, Ungaria și România și consilierii „departamentali”, precum cel solicitat de către Dej în primăvara anului 1948.

¹⁶⁶ În 1961 Gheorghiu-Dej relatează episodul solicitării de consilieri sovietici în următorii termeni: „Când a venit Ana la mine în birou, era doar și Iosif Chișinevschi. Bine că a fost urechiatul acesta acolo, că, dacă eram singur, nimeni n-ar fi putut să mă creadă, când a pus întrebarea: oare dușmanul să ne considere chiar așa o cantitate neglijabilă (partidul nostru), să nu fi arătat el interes pentru a-și trimite oamenii lui în Comitetul Central? Să nu fi strecurat oamenii săi în Comitetul Central dușmanul? Așa a pus chestiunea, fără nici un fel de introducere. (...) Nu știu dacă cu acest prilej sau altul ea a ridicat chestiunea să cerem ajutor din Uniunea Sovietică, să ne trimită un grup de oameni care să se ocupe de chestiunea aceasta. A amintit printre altele, Ana, grupul celor care au fost în Spania, a amintit pe cei care au venit din Franța și unii care, chiar dacă au fost prin Uniunea Sovietică, i se păreau ei că sunt suspecți. Și întrucât noi nu aveam experiență, spunea ea, să vină un grup de tovarăși sovietici special pentru verificarea membrilor Comitetului Central. Au venit aceștia. A ridicat pe urmă chestiunea cu Rangheț, de ce oare el în toată perioada războiului n-a fost arestat; semne de întrebare asupra lui Maurer, Preoteasa, Bodnăraș, Gh. Vasilichi, Gaston, Florescu” – C.N.S.A.S., *Dosarul Ana Pauker. Plenara Comitetului Central al Partidului Muncitoresc Român din 30 noiembrie – 5 decembrie 1961*, vol. 1, selectarea și editarea documentelor, studiu introductiv și note: Elis Neagoe-Pleşa, Liviu Pleșa, cuvânt înainte acad. Florin Constantiniu, București, Editura Nemira, 2006, pp. 102-103.

respective, pentru acordarea de ajutor partidului nostru pentru descoperirea și nimicirea agenților serviciilor de spionaj imperialiste. Din împuternicirea Secretariatului C.C. – Gh. Gheorghiu Dej¹⁶⁷.

La Moscova, asemenea cereri se rezolvau, din motive evidente, cu operativitate maximă. Încă la 9 noiembrie, în ședința Biroului Politic al P.C.U.S. (b), era examinată cererea C.C. al Partidului Muncitoresc Român. A fost adoptată hotărârea de a cere Ministerului Securității Statului să trimită în R.P.R. pe tovarășii Saharovski A.M. și Patrikeev V.S., pentru acordarea de ajutor în munca organelor de securitate¹⁶⁸.

Documentele din arhivele sovietice arată că, începând cu anul 1949, partea sovietică, sprijinindu-se pe asemenea cereri, a creat, nu doar în România, ci practic în fiecare țară din această zonă, o nouă instituție de control, și anume sistemul consilierilor sovietici. Până în anul 1951, acest sistem a penetrat toate sferile vieții politice și economice ale „țărilor de democrație populară”.

Înainte de a discuta activitatea consilierilor sovietici în România, considerăm necesar să facem câteva precizări asupra mecanismului pus la punct pentru venirea sovieticilor în țară. Așa cum observa Cristian Troncotă, „instituția consilierilor sovietici din România nu se poate disocia de politica de cadre”¹⁶⁹. Partidul comunist, venit la putere exclusiv prin suportul acordat de sovietici, se confrunța încă din momentul martie 1945 cu o acută lipsă de cadre calificate, mai ales în ceea ce privește încadrarea aparatului informativ-represiv¹⁷⁰. Bazinul de recrutare al cadrelor era și el drastic limitat datorită exigențelor ideologice¹⁷¹. Nerezolvarea problemei cadrelor risca să atragă după sine

¹⁶⁷ Deși textul scrisorii este elocvent în ceea ce privește pretextul invocat pentru solicitarea consilierilor, unii cercetători atribuie, în mod inexplicabil, cererea lui Dej „unor acțiuni de mare amploare ale grupurilor de rezistență din munți (revoltele din județele Bihor, Arad și Timiș – Torontal)” – C.N.S.A.S., *Jurnale din rezistența anticomunistă. Vasile Motrescu, Mircea Dobre. 1952-1953*, ediție îngrijită de Liviu Țăranu, Theodor Bărbulescu, cuvânt înainte de Ion Gavriilă-Ogoranu, București, Editura Nemira, 2006, p. 14; Revoltele pomenite, desfășurate în perioada 24-31 iulie 1949, au fost provocate de prevederile Decretului nr. 406, publicat în 21 iulie 1949, referitor la colectarea cerealelor, și au fost reprimare dur de către forțe ale Miliției și ale Trupelor de Securitate – cf. Florian Banu, *Revolta țăranilor bihoreni din iulie-august 1949 reflectată în documentele Securității*, în „Cetatea Bihariei – revistă de cultură și istorie militară”, seria a II-a, 2004, nr. 2, pp. 27-35.

¹⁶⁸ Galina P. Muraško, *loc. cit.*, pp. 347-348; textul scrisorii lui Dej este reprodus și de Cristian Troncotă într-o traducere aproximativ similară – cf. Cristian Troncotă, *op. cit.*, p. 346; semnificativ este numărul consilierilor trimiși: doi ofițeri! Este contrazisă astfel opinia unor cercetători, conform căroro țările de democrație populară erau împânzite de acești consilieri. De altfel, o notă a Secretariatului Consiliului de Miniștri al U.R.S.S., din octombrie 1949, indică faptul că în Bulgaria, Ungaria, România și Cehoslovacia lucrau 61 consilieri militari și 9 civili. Dintre aceștia, 29 de consilieri militari se aflau în Bulgaria și toți cei nouă consilieri civili erau în România – Albina F. Noskova, *op. cit.*, în „Magazin istoric”, nr. 4, p. 36.

¹⁶⁹ Cristian Troncotă, *op. cit.*, p. 345; vezi și idem, *Politica de cadre în instituția securității regimului comunist din România (1948-1964)*, în „Revista istorică”, serie nouă, tom X, 1999 (I), nr. 3-4 (mai-august), pp. 235-256, (II), nr. 5-6 (septembrie-decembrie), pp. 443-458.

¹⁷⁰ Prin adresa nr. 590597/28 martie 1945, Secția a II-a (Biroul Contrainformații a M.St.M) informa Cabinetul M.A.I. că „după venirea la conducere a actualului guvern, tensiunea între autoritățile din Moldova, în special între Poliție și Armată s-a ameliorat simțitor”, amintind printre motivele acestei „tensiuni” faptul că „o parte din personalul polițienesc din Moldova este cu situația militară în neregulă: dezertori, nesupuși la mobilizare, nesupuși la chemare etc”. De asemenea, se arată că „unele organe polițienești depășesc cadrul atribuțiilor normale ce le revin, procedând la arestarea militarilor fără să ceară pentru aceasta intervenția Comendurilor de Piață și refuză să concure cu organele militare la executarea diferitelor razii pentru prinderea dezertorilor și altor infractori militari” – A.N.I.C., fond D.G.P., dosar nr. 11/1945, f. 1.

¹⁷¹ Istoricul Seton-Watson evidențiază faptul că partidele comuniste și-au recrutat cadrele mai ales dintre țăranii săraci și inteligența, în țările subdezvoltate, și cu precădere dintre muncitori, în țările avansate – Hugh Seton-Watson, *The Pattern of Communist Revolution. A Historical Analysis*, Methuen & Co., London, 1960, p. 342.

pierderea puterii politice. Totodată, o simplă creștere numerică nu era suficientă pentru garantarea succesului. Cu alte cuvinte, partidul se găsea în fața unei dileme: ori renunță definitiv la profesioniști și, pe cale de consecință, intră în impas politico-administrativ, ori face un rabat ideologic în favoarea profesionalismului. Din cauze pragmatice, obiective, aplicând criteriile antifasciste simultan cu principiul coaliției și al compromisului, partidul comunist a optat în perioada 1944-1948 în favoarea profesionalismului¹⁷².

Tactica „tovarășilor de drum” nu a fost aplicată doar pe eșichierul politic, ci și în întregul sistem al administrației de stat. Eliminarea forțelor politice de opoziție a condus însă, mai ales după abdicarea regelui Mihai I, la o vizibilă basculare a opțiunilor comuniștilor spre tinerele cadre care își probaseră atașamentul față de partid în perioada de după 1944.

Din cauza criteriilor ideologice de selecție, „oamenii puși în funcții de partid, administrative, gospodărești erau, în cea mai mare parte, niște marginalizați ai societății, pe care doar conjunctura îi scosese din anonim și din cursul firesc al existenței lor”¹⁷³. În ciuda eforturilor, cei mai mulți dintre acești „oameni noi” nu au reușit să se adapteze decât parțial la noile lor roluri¹⁷⁴, astfel încât „manifestau nesiguranță în modul de acțiune, pregătiți fiind, din punct de vedere psihologic, mai degrabă pentru rolul de executanți, de a se supune orbește indicațiilor ce li se transmitea sau concret unui șef”¹⁷⁵.

În acest context, de suprapunere a procesului de formare a cadrelor cu cel de transformare a societății după modelul sovietic, opțiunea de a face apel la „cadre cu experiență” din Uniunea Sovietică apărea ca fiind una foarte dezirabilă. Așadar, venirea consilierilor a fost o rezultată a dorinței Moscovei de a-și asigura un control cât mai ferm asupra statelor-satelit, combinată cu necesitatea noii elite din țările supuse procesului de comunizare de a-și asigura un număr de cadre cu experiență într-un număr variat de domenii.

Baza normativă a activității consilierilor sovietici în România a fost reprezentată de o hotărâre specială a Consiliului de Miniștri care preciza condițiile de muncă și salarizare ale consilierilor. De asemenea, în 5 februarie 1950 a fost încheiată o convenție între guvernul României și guvernul Uniunii Sovietice în care se stipula:

„Art. 3. Guvernul Republicii Populare Române va plăti specialiștilor sovietici în valută română salariul în sumă egală cu quantumul salariilor existente sau care vor fi stabilite în viitor pentru specialiștii români din servicii și de calitate corespunzătoare și va asigura celelalte condițiuni incluzând aprovizionarea cu alimente și cu produse industriale, adaosurile la salariile stabilite etc., de care se bucură specialiștii români.

Guvernul Republicii Populare Române va restitui Uniunii Sovietice următoarele cheltuieli în legătură cu specialiștii sovietici trimiși în România: costul călătoriei specialistului și a familiei sale, diurnele, chiria și salariul pe durata călătoriei la dus și întors, atât pe teritoriul Uniunii Sovietice, cât și pe teritoriul României, transportul bagajelor în greutate maximă de 80 kg de persoană, cheltuieli de deplasare în sumă egală cu quantumul salariului pe o lună primit în U.R.S.S. înainte de detașare și o compensare pentru concediu, egală cu salariul pe o lună pentru fiecare an de muncă în România, iar

¹⁷² T.V. Volokitina, *loc. cit.*, p. 25.

¹⁷³ *Ibidem*, p. 27.

¹⁷⁴ Cf. Florian Banu, *Personalul Securității: origini, pregătire, mentalități, fapte (1948-1958)*, în „Constantin Moșincat, Dan Poinar (coord.), „Pietre de hotar”, vol. 6, Oradea, Editura Tipografic MC, 2006, pp. 138-160.

¹⁷⁵ T.V. Volokitina, *loc. cit.*, p. 27.

specialiștilor sovietici care lucrează în instituțiile școlare din România, egală cu salariul pe două luni pentru fiecare an de muncă. [...]

Art. 5. Guvernul Republicii Populare Române pune la dispoziția specialiștilor sovietici, fără plată, pe timpul muncii lor în România, locuințe cu mobilier, încălzit și iluminat sau plătește suma corespunzătoare chiriei locuințelor cu mobilier, încălzit și iluminat”¹⁷⁶.

Potrivit aceluiași document, guvernul român se angaja să plătească guvernului sovietic pentru fiecare specialist trimis, în raport cu calificarea lui, între 2.000 și 4.000 de ruble lunar, drept „compensare a pierderilor pe care le suportă întreprinderile sau instituțiile sovietice respective în urma trimiterii colaboratorilor lor în străinătate” (art. 4).

Pentru cazarea consilierilor sovietici veniți „pe linie de Securitate” au fost evacuate în 1948-1949 un număr de 25-40 de apartamente din vile situate în vecinătatea parcului Herăstrău. Mobilarea apartamentelor s-a făcut cu mobilier din depozitele M.A.I., provenit din confiscările efectuate asupra averilor unor foști demnitari, precum și din achiziții directe făcute de la particulari sau de la magazinele „Consignația”, banii provenind din fondurile C.I.S.. Potrivit unei „Note-raport”, întocmită în iulie 1968 de Corpul de Consilieri și Inspectori din Consiliul Securității Statului, „majoritatea mobilierului a fost din lemn de nuc, mahon și trandafir și de stiluri renumite, ca florentin, bizantin etc; covoarele erau persane originale (buhara, tebrize, afgane); vesela din cristal «Rosenthal», «Bavaria» etc.; servicii de masă din porțelan și ceramică, tacâmuri din argint și alpaca; candelabre din fier forjat și cristal de Murano; tablouri, bibelouri și alte asemenea bunuri ce reprezentau valori mari și pentru cumpărarea cărora s-au plătit sume importante de bani din fondurile speciale”¹⁷⁷. Din același raport reiese că numai în luna decembrie 1952, când dotarea vilor respective era, în linii mari, finalizată, s-au cheltuit 500.000 lei. Potrivit opiniei lui Ștefan Georgescu, fost șef al Serviciului fonduri speciale, în anii 1949-1952 pentru dotarea apartamentelor atribuite consilierilor se cheltuiseră peste 40.000.000 lei (suma fusese estimată înainte de reforma monetară)¹⁷⁸.

După cum se poate lesne observa, statul român nu a preocupat nimic pentru a asigura cele mai bune condiții consilierilor sovietici, prezumând, probabil, beneficiile obținute de pe urma prezenței acestora în România ca fiind considerabile¹⁷⁹.

Analizând obiectiv evoluția Securității, trebuie admis că, în anii de început ai instituției, rolul consilierilor a fost semnificativ în realizarea unei familiarizări a cadrelor

¹⁷⁶ Prof. univ. dr. Ioan Scurtu (coord.), *România. Retragerea trupelor sovietice. 1958*, București, Editura Didactică și Pedagogică, 1996, pp. 208-209; această convenție a fost urmată de semnarea unui protocol la 26 septembrie 1950, document prin care prevederile convenției din 5 februarie 1950 erau extinse și asupra specialiștilor sovietici care lucrau în România din perioada anterioară semnării acesteia.

¹⁷⁷ A.C.N.S.A.S., fond Documentar, dosar nr. 12.383, vol. 3, f. 2; vezi și Ion Sireteanu, *Consilierii sovietici vor tacâmuri de arginti*, în „Historia”, nr. 2/2003, pp. 36-38.

¹⁷⁸ *Apud* Cristian Troncotă, *op. cit.*, p. 347.

¹⁷⁹ Beneficiile au fost reale, nu doar pentru Securitate, ca instituție, ci și pentru ofițerii acesteia, căci, așa cum a reieșit în cadrul anchetei din 1968 (codificată *Acțiunea „Îmbogățirea”*), „începând din iulie 1954, pe măsură ce consilierii sovietici părăseau țara, apartamentele din vilele pe care aceștia le ocupaseră au fost date în folosință unor cadre cu funcții de conducere, lăsându-li-se în custodie și bunurile existente. Ulterior, la solicitările făcute, col. Tesler Ladislau, fostul șef al Direcției Administrație și Gospodărie, și succesorul său – col. Bogdan Hary, împreună cu fostul ministru adjunct pentru spate, general-maior Mureșanu Alexandru, fără nici o bază legală, au luat măsura ca bunurile date în custodie să poată fi cumpărate de cei interesați, integral sau în cantități parțiale, după cum doreau” - A.C.N.S.A.S., fond Documentar, dosar nr. 12.383, vol. 3, f. 3; pe de altă parte, „la plecarea unora din consilieri au luat cu ei serviciile de masă, tacâmuri, bibelouri etc.” - *ibidem*, vol. 5, f. 38.

cu specificul acestui gen de activități, total străine pentru mare parte din tinerii ofițeri de securitate români.

Referindu-se la consilierii sovietici existenți în Securitate, memorialistul Neagu Cosma precizează că aceștia erau ofițeri superiori, specializați în diverse domenii („linii de muncă”): spionaj, contraspionaj, contrasabotaj, rezistență politică, ideologică, grupări armate, acte de teroare, anchete penale etc¹⁸⁰. Albina F. Noskova scoate și ea în evidență faptul că, de regulă, corpul consilierilor sovietici era format din „vârfuri ale specialiștilor la nivel de ramuri și departamente, din rândul corpului generalilor și ofițerilor superiori ai armatei, Ministerului Securității Statului și Ministerului Afacerilor Interne ale U.R.S.S.”¹⁸¹.

Sosiți în România la cererea părții române, consilierii trebuiau să asigure îndeplinirea mai multor categorii de misiuni: testarea liniei de activitate a fiecărei unități de securitate, fixarea sarcinilor și misiunilor operative, definirea metodologiilor de lucru, introducerea tehnicii operative sovietice în activitatea de informații, dirijarea acțiunilor informativ-operative mai importante.

În primul rând, consilierii urmau „să învețe pe comandanții din Securitatea română cum să-și îndeplinească sarcinile pe liniile de muncă menționate, începând cu organizarea compartimentelor până la metodologia folosită”¹⁸². Aceasta ar fi reprezentat, în viziunea autorului menționat, partea „vizibilă” a activității acestor consilieri, fiind însă dublată de o activitate de supraveghere a cadrelor de conducere din Securitate, multe dintre acestea fiind ele însele „agenți ai N.K.V.D.-ului”.

Această acțiune ar fi justificată de regulile de bază ale spionajului, având în vedere că multe dintre persoanele cu funcții de conducere în Securitate lucraseră înainte de 23 august 1944 pentru U.R.S.S., fuseseră depistate de serviciile speciale „burghezo-moșierești”, arestate și întemnițate. În acest proces exista, evident, posibilitatea ca unii dintre aceștia să fi fost „întorși” de către ofițerii români de contrainformații.

De asemenea, o altă preocupare prioritară a consilierilor s-a dovedit a fi colectarea informațiilor deținute de Securitate cu privire la starea reală de spirit a populației vizavi de măsurile impuse de conducerea de partid în vederea edificării „societății socialiste”. Erau vizate, de asemenea, informațiile privind viața politică, economică, militară și socială din România¹⁸³. În acest scop, erau selectate materialele relevante, fotocopyate și înaintate atașatului militar al Ambasadei Uniunii Sovietice din București. Pentru fluidizarea muncii, pe lângă fiecare consilier se găseau câte trei-patru traducători ce asigurau traducerea sintezelor informative și a rapoartelor considerate de maxim interes.

¹⁸⁰ Neagu Cosma, *op. cit.*, p. 214.

¹⁸¹ Albina F. Noskova, *op. cit.*, în „Magazin istoric”, nr. 4/1998, p. 35.

¹⁸² Neagu Cosma, *op. cit.*, p. 214.

¹⁸³ Această practică a consilierilor a fost sesizată destul de rapid de liderii comuniști de la București. Întors de la Moscova, după o rundă de convorbiri cu liderii P.C.U.S., desfășurată în perioada 8-13 iulie 1953, Dej relatează că, în timpul informării pe care o citise, „tov. Malenkov și Molotov au pus întrebări, dacă situația nu este prezentată în culori prea înfloritoare, exprimându-și părerea că situația este înfrumusețată, că lipsurile se mușamalizează, că există nemulțumiri în populație în legătură cu aprovizionarea, că sunt cazuri când țărani atacă depozitele de cereale. După informare, tov. Malenkov a dat citire unui material bătut la mașină, **fără să precizeze sursa lui** (subl. ns.), în care se declară că aprovizionarea pe cartele în R.P.R. s-a făcut neregulat, că o mare parte din populație, care nu are cartelă, a fost lăsată la dispoziția pieței libere, că nu ne-am ocupat suficient de aprovizionarea țărănimii cu mărfuri industriale” - A.N.I.C., fond C.C. al P.C.R., Secția Relații Externe, dosar nr. 26/1953, f. 7.

O altă „misiune neoficială” a constat în recrutarea de noi ofițeri de securitate pentru „colaborarea discretă, neoficială”, motivată de „marea prietenie” dintre România și U.R.S.S.. În același sens, a captării de surse directe de informații, utilizabile și în viitor, consilierii încercau identificarea celor mai valoroase „surse” (informatori) ai Securității, în special a celor folosite de către Direcția de Informații Externe. Acești informatori, după o atentă verificare, erau preluați în dirijare directă de către organismele de specialitate sovietice.

În ceea ce privește activitatea oficială a consilierilor, trebuie subliniat că amprenta acestora asupra modului de lucru al ofițerilor de securitate a fost vizibilă decenii la rând. Începând cu metodele de filaj, de identificare a autorilor unor „inscripții dușmănoase” și până la metodele de efectuare a anchetelor sau a cenzurii corespondenței, se poate spune că nu a existat domeniu în care consilierii și materialele de specialitate traduse din limba rusă și folosite în școlile de ofițeri de securitate să nu fi exercitat o influență vizibilă.

Ei au avut un rol important în toate acțiunile de amploare, semnificative, ale Securității. De exemplu, în cazul înscenării procesului „sabotorilor” de la Canalul Dunăre-Marea Neagră rolul acestora nu a fost deloc de neglijat, de la adoptarea deciziei de a organiza un proces-spectacol și până la obținerea declarațiilor incriminatorii. Ideea procesului a fost formulată în cadrul unei ședințe ținută în iunie 1952 la nivelul conducerii Ministerului Afacerilor Interne. La ședință au participat Alexandru Drăghici (proaspăt ministru de interne – 20 mai 1952), Iosif Chișinevschi, Gheorghe Pintilie (directorul D.G.S.S.), Alexandru Nicolschi, Vladimir Mazuru, Gogu Popescu (șeful Direcției Contrsabotaj), Cricor Garabedian, Mișu Dulgheru (șeful Direcției Cercetări Penale) și consilierii sovietici Alexandru Mihailovici, Tiganov și Maximov. În cadrul ședinței, Chișinevschi a cerut să se ia măsuri de organizare a unui proces public care să aibă loc la Canal și să fie aspru pedepsiți sabotorii. În plus, a specificat că „tov. Gheorghiu vrea ca procesul să se judece cât mai repede, să nu dureze ca altele” – aluzie evidentă la cazul Pătrășcanu¹⁸⁴.

Pentru urgentarea anchetei și obținerea „probelor”, Direcția regională Constanța a fost sprijinită de consilierii sovietici sub a căror supraveghere s-a produs „anchetarea în ture”, sedarea anchetaților, torturarea martorilor și completarea declarațiilor după formulare tip¹⁸⁵.

Sistemul de anchetă, prezentat succint mai sus, fusese impus de consilieri, așa cum o recunoaște însuși Mișu Dulgheru, șeful din acea vreme al direcției însărcinată cu efectuarea anchetelor: „Practica de a formula întrebări cu caracter acuzator și de a obține răspunsuri prin care însăși inculpații își calificau faptele criminale era introdusă încă din 1951 **ca urmare a venirii tovarășilor consilieri care au introdus chestionare tip** (subl. ns.) și erau completate numai de anchetatori astfel încât răspunsurile să corespundă faptelor care rezultau din întrebări”¹⁸⁶.

¹⁸⁴ A.C.N.S.A.S., fond Documentar, dosar nr. 49, vol. I, f. 77.

¹⁸⁵ Pentru detalii, vezi Florian Banu, *Radiografia unei mistificări: Procesul sabotorilor de la Canalul Dunăre-Marea Neagră*, în „Arhivele Securității”, București, Editura Nemira, 2004, pp. 116-142.

¹⁸⁶ A.C.N.S.A.S., fond Documentar, dosar nr. 49, vol. II, f. 80; Referindu-se la sistemul „chestionarelor” promovat de către consilierii sovietici, generalul Evghenie Tânase nota: Acești anchetatori, cu o inexistentă pregătire juridică, erau puși să interogheze – pentru a stabili adevărul material al vinovăției - arestați cu o bogată cultură generală și experiență a vieții iar în foarte multe cazuri și cu o bogată experiență a activității clandestine. Astfel că, de la bun început, anchetatorul era puternic handicapat. Pentru a anihila acest handicap – șefii lor ce erau acreditați cu o oarecare experiență și mai ales consilierii sovietici - întocmeau un chestionar ce cuprindea

De altfel, întregul proces a fost regizat după model sovietic și sub atenta supraveghere a consilierilor sovietici din cadrul D.G.S.S. Maiorul Iliescu Dumitru, care a făcut parte din secretariatul comisiei de anchetă de la Constanța, relatează: „Materialele informative venite de la Constanța în această problemă (a „sabotorilor” – n.ns.) erau văzute în mod deosebit de către consilierul dir. Maximov cu care s-a purtat discuții și cu mine în prezența translatorului Boris. Unele materiale care se credeau mai interesante erau traduse în limba rusă și reținute de consilier”¹⁸⁷.

Rolul consilierilor în desfășurarea anchetelor mai importante¹⁸⁸ este subliniat și de generalul Evghenie Tănase:

„Printre celelalte cazuri mai importante aflate la ora aceea în anchetă era cel al grupului de parașutiști, arestat în vara anului 1953.

În legătură cu ancheta acestui grup, un moment mai deosebit consider că merită să fie descris.

Golea... unul dintre personajele mai importante din acest grup, refuza să spună cine este șeful grupului.

După arestarea lui Tănase Alexandru, ce s-a produs mai târziu, *la indicația consilierului sovietic*, s-a recurs la următoarea tactică: Tănase Alexandru a fost băgat într-un birou mai arătos, oferindu-i-se loc într-un fotoliu, fiind servind [servit] cu cafea și țigări.

La un moment dat, ca din greșeală, a fost băgat pe ușă Golea, ce era însoțit de un plutonier de la arest. Imediat ce s-a constatat că Golea l-a recunoscut pe Tănase Alexandru, i s-a spus plutonierului ce-l însoțea că a greșit camera, deoarece nu aici trebuia adus.

Golea a fost retras și dus în camera de anchetă ce se afla alături, unde să se continue interogatoriul său.

Golea însă a cerut să i se spună cine era cetățeanul ce stătea în fotoliu în camera în care din greșeală a fost introdus.

I s-a cerut să răspundă la întrebările ce i se pun, deoarece ancheta nu este obligată să-i răspundă la întrebările sale.

Atunci Golea a căzut pe gânduri și la un moment dat a reacționat oarecum violent spunând: «Dacă așa stau lucrurile – eu sunt chinuit în anchetă, iar el stă în fotoliu, bând cafea și fumând țigări – vă declar că el, Tănase Alexandru, este șeful grupului de parașutiști». Lucru care ulterior a fost confirmat în mod cert¹⁸⁹.

Același Evghenie Tănase relatează că el, personal, a avut multe de învățat de la consilieri, mai ales de la locțiitorul primului consilier sovietic:

„Cât privește promisiunea de ajutor din partea ministrului mai puțin se putea vorbi, deoarece mereu era foarte ocupat.

Singura speranță îmi rămânea consilierul sovietic, despre care am vorbit mai sus și care m-a ajutat cu adevărat substanțial, deoarece de la el primeam răspuns la întrebări ca cele de mai sus; de asemenea, o bună perioadă de timp, cu sprijinul său rezolvam majoritatea

întrebările ce trebuiau puse, precum și răspunsul ce trebuia obținut și care trebuia să se coroboreze cu datele obținute pe linie informativă, pe linia supravegherii operative sau pe linia T.O. Din acest moment – cu o asemenea înarmare – anchetatorul începea lupta cu arestatul, pentru a obține răspunsurile anticipate stabilite”.

¹⁸⁷ A.C.N.S.A.S., fond Documentar, dosar nr. 49, vol. II, f. 108.

¹⁸⁸ Pentru implicarea consilierilor în ancheta și procesul lui Lucrețiu Pătrășcanu, vezi Dorin Dobrinu, *loc. cit.*, pp. 165-166.

¹⁸⁹ *Pseudomemoriile...*, pp. 173-174.

problemelor și tot cu el am făcut primele mele deplasări la regiunile de Securitate, intrând în contact cu munca acestora și învățând specificul muncii la teritoriu”¹⁹⁰.

Așadar, în prima etapă a existenței Securității, lipsa de experiență a cadrelor autohtone, cumulată cu prestigiul imens al Uniunii Sovietice și cu poziția deținută de consilieri în cadrul instituției, a condus la o adevărată „hegemonie” sovietică asupra ansamblului informațiilor culese atât din interior cât și din exterior de agenții Securității¹⁹¹.

Anul 1952 aduce o primă reorientare în politica liderilor de la București vizavi de consilierii sovietici¹⁹². Îndepărtarea lui Teohari Georgescu din fruntea Ministerului Afacerilor Interne și înlocuirea sa, în mai 1952, cu Alexandru Drăghici a fost semnalul că Gheorghiu-Dej urmărește instituirea unui control mai ferm asupra acestui minister. Demiterea lui Teohari Georgescu a atras după sine și schimbarea din funcții a persoanelor considerate „oamenii lui Teo”¹⁹³. În locul acestora au fost promovate cadre noi, provenite din rândul tinerilor ofițeri M.Ap.N. sau dintre activiștii de partid¹⁹⁴. Această schimbare de gardă a fost însoțită, cu foarte multă prudență, de o abilită și graduală limitare a prerogativelor deținute de consilieri¹⁹⁵. Potrivit unor mărturii ale contemporanilor, Alexandru Drăghici ar fi dat dispoziții, în mod repetat, unor șefi de unități ca „relații cu consilierii să întrețină doar acei ofițeri din conducere împuterniciți în acest sens și numai pe probleme strict de serviciu, limitate la prevederile convenționale încheiate oficial”.

¹⁹⁰ *Ibidem*, p. 170.

¹⁹¹ În același timp, nu trebuie exagerat rolul consilierilor în activitatea Securității, „omniprezenți” în viziunea unor autori. În acest sens pledează și mărturia lui Nicolae Pleșiță, care afirmă că „a învățat meserie” de la fostul comisar din Siguranță, Ionescu Nicolae, zis „Tocană” (poreclă sugestivă!): „Așa s-a învățat meserie. Cât privește cupola N.K.V.D., despre care vorbește Cozma Neagu, este și aici un adevăr ce se referă la niște centre, mai ales la București. Eu am învățat meserie la Argeș. Acolo n-am avut nici consilieri, nici K.G.B.-iști, nici agenți din brigada specială, creată de ruși la noi, arestată ulterior” - *Ochii și urechile poporului. Convorbiri cu generalul Nicolae Pleșiță*. Dialoguri consemnate de Viorel Patrichi în perioada 1999 – ianuarie 2001, prefață de Dan Zamfirescu, [București], Editura Ianus Inf SRL, 2001, pp. 25-26.

¹⁹² C.A.S., vol. III, București, 1995, p. 18.

¹⁹³ În septembrie 1952, cu prilejul desprinderii Securității din cadrul M.A.I. și reorganizării sale într-un minister, Alexandru Drăghici aducea în discuția Biroului Politic al C.C. al P.M.R. și „necesitatea de a fi ajutați cu cadre”, subliniind că acestea sunt necesare „în special pentru organele exterioare”. Necesitatea furnizării de către Partid a unor cadre „de nădejde” era motivată atât prin volumul și complexitatea muncii, cât și prin rațiuni de ordin politic: „la regiuni vom avea Direcții ale Ministerului care vor conduce și Miliția și la fel și în centre unde **avem destule sectoare unde se simte devierea de dreapta** (subl. ns.). În ce privește ascuțitul împotriva dușmanului **se mai resimt urmările lui Teohari Georgescu** (subl. ns.)” - A.N.I.C., fond C.C. al P.C.R., Secția Cancelarie, dosar nr. 77/1952, f. 20.

¹⁹⁴ Relațiile dintre ofițerii români, mai ales din M.Ap.N., și consilierii sovietici începuseră să se degradeze în această perioadă. Așa cum își amintea Grigore Răduică, „Emil Bodnăraș, ministrul Forțelor Armate, a fost informat atât pe linia consilierilor sovietici, cât și pe linia contrainformațiilor militare, că, pe ansamblu, în unități nu este o atmosferă și o conlucrare bună între ofițerii români și cei sovietici. El s-a folosit de prilejul oferit de un bilanț anual pe minister pentru a ridica această problemă. Îmi amintesc cum, din cele aproximativ 60 de minute cât a vorbit el în încheierea convocării de bilanț, 20-25 minute s-a referit doar la această problemă. Bodnăraș a criticat aspru faptul că, deși la dispoziția comandanților de unități s-a pus un ajutor neprețuit – cum îl aprecia el – cei mai mulți dintre comandanți n-au înțeles să se folosească de acesta, nu-i consultă pe consilieri și nu execută întocmai ceea ce spun ei” – Grigore Răduică, *loc. cit.*, p. 43.

¹⁹⁵ La nivelul discursului oficial, Gheorghiu-Dej nu a încetat să elogieze ajutorul de care se bucură partea română din partea consilierilor. În contextul discutării necesității creșterii de cadre pentru viitorul Minister al Securității Statului, Dej nu ezita să spună: „Trebuie să promovăm oameni tineri. (...) Cu atât mai mult cu cât avem marele noroc să avem sfătuitori și aici iarăși trebuie să atrag atenția despre necesitatea de a folosi consilierii astfel încât să realizăm, și pe linia cadrelor, adevărate cadre pregătite. În jurul tovarășilor ar trebui cei mai buni, elemente tinere, să învețe, să predea anumite lectii” - A.N.I.C., fond C.C. al P.C.R., Secția Cancelarie, dosar nr. 77/1952, f. 22.

De altfel, Drăghici era perceput de liderii comuniști pro-sovietici drept un apropiat al lui Dej și se încerca ținerea sa departe de conducerea Securității. În acest sens, este elocventă mărturia lui Teohari Georgescu, cu condiția să o considerăm sinceră. Într-o scrisoare către Gh. Gheorghiu-Dej, datată 27 martie 1962, Teohari relatează: „În 1951 am propus tov. Gheorghiu-Dej numirea tov. Drăghici ca ministru adjunct în Ministerul de Interne. Subliniez că Ana Pauker a fost în mod categoric împotriva ca tov. Drăghici să fie numit în minister. Nu am ținut seama de părerea ei. Dacă A. Pauker a putut să folosească în anumite împrejurări organele Ministerului de Interne, pentru urmărirea persoanelor din conducerea de partid și de stat, aceasta a făcut-o fără știrea mea și peste capul meu. A. Pauker nu mi-a predat dosarele unor persoane, din conducere, pentru a fi cercetate de organele de securitate. Ea a știut că nu aș fi făcut așa ceva fără aprobarea conducerii de partid.

Am cunoscut că avea relații strânse cu consilierii sovietici. De asemenea se bucura de multă încredere din partea tov. Pintilie. (...)

După trecerea Serviciului Special în cadrul Ministerului de Interne, tov. Pintilie mi-a făcut propunerea ca acest serviciu să treacă pe lângă A. Pauker, spunându-mi că și în Uniunea Sovietică este la fel, adică acest serviciu se găsește pe lângă Molotov.

I-am spus lui Pintilie că nu este cazul să copiem totul ca în Uniunea Sovietică. După felul cum Pintilie a susținut această propunere reieșea că această părere o aveau și consilierii sovietici.

Am respins propunerea lui Pintilie ca Serviciul Special să treacă la A. Pauker.

-După venirea tov. Drăghici în minister, tov. Pintilie mi-a spus că consilierii sovieticii, și bineînțeles și el, consideră că tov. Drăghici dezorganizează munca ministerului, prin ședințele pe care le convoca prea des. Deși am luat poziție împotriva desconsiderării muncii politice, nu am putut face legătura între rezistența pe care a opus-o A. Pauker numirii tov. Drăghici în minister și a atitudinii ostile a tov. Pintilie și a consilierilor sovietici față de tovarășul Drăghici.

În legătură cu aceasta țin să arăt că în 1951, când am plecat în concediu, am spus consilierului sovietic, că în timpul lipsei mele, tov. Drăghici, ca șeful Direcției Politice, îmi va ține locul. Consilierul mi-a răspuns că acest lucru este anormal și că în interesul muncii trebuie să rămâie Pintilie și nu tov. Drăghici.

Mi-a fost imposibil să fac atunci legătura între această părere a consilierului, de sprijinire a lui Pintilie și dorința lui A. Pauker ca în locul meu ca ministru de interne, să fie numit Pintilie¹⁹⁶.

La rândul-i, Neagu Cosma își amintește că, în perioada în care era director al Direcției de Contraspionaj, „am fost atenționat de Alexandru Drăghici să închid toate supapele prin care se scurgeau informații spre consilieri, iar relația cu aceștia – erau trei – să se rezume la metodologia de lucru, la arta informațiilor. Dar Drăghici făcea de fiecare dată precizarea că ei, consilierii, să nu simtă «bruiajul» nostru, să nu-i irităm, să nu încordăm relațiile cu aceștia, lucru dificil de realizat întrucât ei își aveau antenele întinse în toată unitatea și aflau cu ușurință orice doreau¹⁹⁷.

În contra-partidă, consilierii au desfășurat propria lor ofensivă în plan informativ. Sub pretextul că proaspeții ofițeri de securitate au nevoie de îndrumări, aceștia au căutat,

¹⁹⁶ Idem, dosar nr. 66/1962, ff. 79-82.

¹⁹⁷ Neagu Cosma, *op. cit.*, pp. 217-218.

cu subtilitate, nu doar să-și mențină posibilitățile de informare și control a activității compartimentelor Securității, ci și să-și dezvolte și multiplice aceste posibilități. Acțiunea a fost executată de o manieră atât de subtilă încât nici peste ani buni, unii ofițeri de securitate nu au înțeles substratul demersurilor consilierilor sovietici.

Un proaspăt ofițer de securitate era în vara anului 1952 și Evghenie Tănase. Acesta lucrase în Secția Administrativ-Politică a C.C. al P.C.R., ajungând chiar șeful secției. În iulie 1952 a primit gradul de colonel și a fost încadrat în Ministerul Afacerilor Interne. Prin urmare, reprezenta un caz tipic de ofițer de securitate provenit din rândul activiștilor de partid, fără prea multe cunoștințe asupra noului domeniu de muncă, poate cu excepția celor obținute la Secția Administrativ-Politică. Iată cum își amintea acesta etapa de început a carierei sale de ofițer:

„Masiva înlocuire a cadrelor de conducere din aparatul central de Securitate ce a avut loc în perioada 1952-1953 cu activiști din aparatul de partid care nu cunoșteau această muncă, impunea acordarea unui sprijin masiv pentru o cât mai rapidă identificare a acestora cu noile sarcini permise.

Această misiune - deloc ușoară – a revenit în cea mai mare măsură consilierilor sovietici care au fost atașați pe lângă fiecare din noii directori.

Pentru a putea realiza în cât mai bune condițiuni această sarcină, **consilierii sovietici au cerut și li s-a aprobat să cunoască întreaga activitate a unității pe lângă care funcționa[u], constituind de fapt o dublură a șefului direcției** (subl. ns.).

În aceste condițiuni ei puteau interveni cu sfatul sau părerea lor care să-l orienteze pe director în adoptarea hotărârii și să-l pună în situația de a învăța cât mai repede munca.

Consider, după părerea mea, că majoritatea consilierilor sovietici s-au dovedit – prin atitudinea tovarășească manifestată, prin metodele folosite, precum și prin sfaturile date – deosebit de utili, aducând o substanțială contribuție la pregătirea celor nou veniți¹⁹⁸.

După o relativă „izolare” a consilierilor sovietici, între anii 1953-1956, ca reflex al victoriei „aripii naționaliste românești” din cadrul Biroului Politic al P.M.R., a urmat un nou aflus de consilieri, generat de evenimentele din Ungaria. Potrivit lui Neagu Cosma, „numărul consilierilor s-a triplat; de unde erau unu-doi, au apărut trei-patru. (...) Directivele cu care veniseră de la Moscova acești consilieri se arătau a fi mai puțin flexibile, întrucât cei chemați să le aplice pretindeau să li se prezinte totul, încercând să se suprapună comandantilor români ai unităților¹⁹⁹.”

Una din misiunile ofițerilor sovietici consta în racolarea informatorilor Securității române, care acționau atât pe plan intern cât și extern, cu precădere a acelor care aveau „largi posibilități de penetrare în țările occidentale, respectiv în instituțiile din aceste țări, pentru a-i prelua în dirijare directă, în care caz N.K.V.D.-ul devenea unicul beneficiar al producției de informații furnizate de aceste surse”. În 1964, rememorând perioada în care consilierii sovietici acționau în România și modul în care aceștia au preluat rețelele informative românești din Occident, Alexandru Drăghici spunea:

„Vorbind despre așa-zișii consilieri, socotesc că a fost o greșeală că i-am reținut așa de mult aici. Ei nu ne-au fost de nici un ajutor, tot timpul și-au făcut numai munca lor,

¹⁹⁸ *Pseudomemoriile...*, pp. 224-225.

¹⁹⁹ Neagu Cosma, *op. cit.*, p. 226.

«ciupind» din munca altora. Aceasta este realitatea. S-a ajuns acolo încât **din cauza lor ne-au «căzut» oamenii afară** (subl. ns.). Când am văzut și asta le-am spus: să terminați. Le-am spus aceste lucruri forurilor lor cele mai de răspundere, arătând că metodele acestea le dezaprob și n-am să dau nimic, să înțeleagă acest lucru. Aruncau întotdeauna vina ba pe «acaru Păun», ba că altu-i prost, iar când îi prindeam pe aici cu «mâța în sac», atunci începeau să spună... «tovarăși, acela este prost și din cauza aceasta a făcut așa».

În orice caz, munca de securitate este o muncă specifică, legată strâns de activitatea de apărare a independenței și suveranității statului nostru²⁰⁰.

Încercarea consilierilor sovietici din 1957 de a-și recăpăta pozițiile dominante pierdute treptat în anii anteriori s-a izbit de o rezistență tot mai vizibilă din partea ofițerilor de securitate. Până și unul dintre cei care beneficiase de „ajutorul profesional” al consilierilor, Evghenie Tănase, își modificase optica:

„Dacă la început, când cadrele noi aduse în Securitate nu cunoșteau munca, era justificat faptul că consilierii sovietici constituiau o dublură a șefului de direcție, trebuind deci să cunoască totul, *în anul 1957 însă rolul consilierului sovietic eu îl văd mult redus*.”

El poate și trebuie să fie consultat ori de câte ori un cadru al direcției simte această nevoie, însă în nici un caz nu cred că consilierul sovietic trebuie să mai fie un verificator care să cenzureze toate aspectele muncii unității, căci aceasta duce, pe de o parte, la plafonarea șefului de direcție, iar pe de altă parte, la scăderea autorității lui în fața subordonaților, care spun că nu el conduce ci consilierul²⁰¹.

De altfel, cu toată surpriza și îngrijorarea produsă de evenimentele anului 1956, Gheorghiu-Dej își urma, cu tenacitate, planurile²⁰². Potrivit unei tactici îndelung verificate, Dej își formula cererile de așa manieră încât să pară că satisfacerea lor este în interesul părții adverse, iar inițiativa acțiunii să revină acesteia. În cazul trupelor sovietice staționate în România și al consilierilor sovietici discuțiile preliminare au fost atent conduse și, ca urmare, la 14 ianuarie 1957 C.C. al P.C.U.S. a adresat C.C. al P.M.R. o scrisoare în care se preciza că „în prezent, când țara dvs. dispune de cadre calificate, care au acumulat o experiență importantă în construirea socialistă, șederea permanentă a consilierilor sovietici în România, după părerea noastră, nu mai corespunde intereselor cauzei. În afară de aceasta, însăși denumirea de consilieri sovietici nu mai corespunde rolului pe care-l îndeplinesc de fapt, și, involuntar, pot duce la părerea greșită că prin consilierii săi o țară se amestecă în afacerile interne ale altei țări²⁰³”. Ca urmare a acestor aprecieri, se propunea desființarea „instituției consilierilor și micșorarea numărului specialiștilor sovietici” care lucrau în România.

Răspunsul formulat de C.C. al P.C.R., în data de 13 februarie 1957, nu dezmințea fama de abil diplomat a lui Gheorghiu-Dej: „Împărtășim pe deplin părerile exprimate de C.C. al P.C.U.S. în această problemă. Consilierii și specialiștii sovietici care au lucrat în

²⁰⁰ Al. Drăghici, Expunerea la ședința Activului de Partid M.A.I. ce a avut loc la data de 04.05.1964 și în care s-a dezbătut Declarația Plenarei C.C. al P.M.R. din aprilie 1964 în A.C.N.S.A.S., fond Documentar, dosar nr. 197, f. 31.

²⁰¹ *Pseudomemoriile...*, p. 229.

²⁰² Unul dintre oamenii care l-au cunoscut bine pe Dej nu ezita să noteze: „Timp de mulți ani, cu o răbdare de necrezut, Gheorghiu-Dej a urzit și a dus cu succes o politică subtilă, al cărei dublu scop politic era, pe de o parte, să slăbească la maximum relația de dependență a României față de U.R.S.S., iar pe de altă parte, să preîntâmpine orice tendință de liberalizare politică – pericol care a devenit actual în epoca lui Hrușciiov și, mai ales, în timpul revoluției maghiare din 1956 și ulterior” - Sorin Toma, *Privind înapoi. Amintirile unui fost șarizat comunist*, București, Editura Compania, 2004, p. 25.

²⁰³ *Apud* Ioan Scurtu, *Consilierii sovietici din România*, în „Magazin istoric”, nr. 5/1998, p. 14.

Republica Populară Română la cererea guvernului român, ne-au dat un mare ajutor în domeniul construcției economice, de stat și militare, cât și în domeniul formării în țara noastră de cadre proprii de specialiști. Partidul nostru și guvernul R.P.R. exprimă o caldă recunoștință C.C. al P.C.U.S. și guvernului sovietic pentru acest ajutor frățesc. Suntem cu totul de acord cu considerațiunile de ordin principal expuse în scrisoarea dvs. și în concluzie apreciem că, ținând seama de faptul că în prezent R.P.R. dispune de cadre pregătite în diferite domenii de activitate, menținerea instituției consilierilor nu mai corespunde intereselor cauzei și este practic depășită²⁰⁴.

În urma acestui schimb de scrisori, s-a trecut la o reducere treptată a numărului de consilieri sovietici din România. Acest proces a fost accelerat după retragerea trupelor sovietice din România în iunie-august 1958. Fricțiunile tot mai dese între consilieri și factori de conducere din celelalte țări socialiste au convins Moscova că sistemul consilierilor, considerat a fi reprezentativ pentru epoca lui Stalin, trebuie înlocuit cu alte forme de colaborare și control. Ca urmare, în 8 septembrie 1958, C.C. al P.C.U.S. a adresat C.C. al P.M.R. o nouă scrisoare în care se aprecia că „șederea pe mai departe a consilierilor și specialiștilor sovietici în România poate, după părerea noastră, să frâneze, într-o oarecare măsură, creșterea lucrătorilor dvs.”. Ca atare, partea sovietică considera oportun să recheme „pe toți consilierii și specialiștii sovietici” și să analizeze împreună cu P.M.R. „problema reducerii maxime, în viitor, a numărului specialiștilor sovietici care lucrează în acordarea ajutorului tehnic”.

Tensiunile create între consilieri și conducerea autohtonă sunt reflectate în conținutul scrisorii, evident, într-o formă diplomatică: „Fiind buni cunoscători ai meseriei în domeniul lor de activitate, unii dintre specialiști nu întotdeauna se descurcă în situația politică și în particularitățile naționale ale țării dv. Ca urmare a acestui lucru, nu sunt excluse unele neînțelegeri, ceea ce nu este în folosul relațiilor noastre frățesti”. C.C. al P.C.U.S. considera că trebuie acționat în așa fel încât „formele învechite ale relațiilor reciproce să nu împiedice dezvoltarea și adâncirea prieteniei dintre statele noastre socialiste” și preconiza o dezvoltare a schimbului de experiență dintre specialiști și trimiterea reciprocă de tineri în instituțiile de învățământ superior. În 26 septembrie 1958 C.C. al P.M.R. a expediat scrisoarea de răspuns în care se declara pe deplin de acord cu propunerea sovietică, reiterna mulțumirile pentru sprijinul acordat prin consilieri și preciza că, în viitor, consilierii vor fi solicitați în funcție de necesitățile concrete.

De altfel, pentru a menaja susceptibilitățile liderilor sovietici, Dej nu a ezitat să solicite astfel de consilieri, desigur, într-un număr foarte redus. În 22 ianuarie 1959, el semna o scrisoare către primul secretar al C.C. al P.C.U.S.:

„Dragă Nichita Sergheevici,

În temeiul scrisorilor Comitetului Central al Partidului Comunist al Uniunii Sovietice din ianuarie 1957 și septembrie 1958, privind ajutorul prin specialiști pentru țările de democrație populară, vă rugăm să fiți de acord ca pentru nevoile de pregătire și perfecționare a Forțelor noastre Armate să ne fie repartizat pe anul 1959 un grup de cinci specialiști militari. (...)

²⁰⁴ *Ibidem*.

Ne folosim de acest prilej pentru a transmite calde mulțumiri Prezidiului Comitetului Central al Partidului Comunist al Uniunii Sovietice și Dv. personal, pentru ajutorul permanent pe care ni-l acordați.

Cu salutări comuniste
Primul Secretar al Comitetului Central
Al Partidului Muncitoresc Român
Gheorghe Gheorghiu-Dej²⁰⁵

În paralel, însă, același Dej era inițiatorul unor măsuri subtile de distanțare față de Moscova și de lărgire și consolidare a autonomiei conducerii de la București față de „centrul conducător” de la Kremlin. În cadrul Ministerului Afacerilor Interne această linie politică, trasată de către Dej și pusă în practică de către Drăghici, a condus la marginalizarea cadrelor considerate pro-sovietice și la o intensificare a conflictelor cu cei câțiva consilieri care mai activau încă în structurile ministerului. Starea de tensiune din minister atinsese asemenea cote încât în 1962 consilierul sovietic Jegalin a informat Comitetul Securității de Stat al U.R.S.S. despre situația creată. Ca urmare, președintele acestui comitet a adresat o scrisoare lui Alexandru Drăghici în care afirma că este gata să retragă toți consilierii sovietici. Retragera acestora nu a avut loc în 1962, dar ultima perioadă a șederii în România a fost marcată de o totală inactivitate în domeniile în care aceștia fuseseră acreditați ca specialiști, munca lor limitându-se, se pare, la consolidarea rețelelor informative pe care sovieticii și le construiseră în România începând din deceniul cinci²⁰⁶.

Edificatoare pentru ultima perioadă a existenței instituției consilierilor sovietici sunt discuțiile purtate în Biroul Politic al C.C. al P.M.R. în ședința din 13 mai 1963. Cu această ocazie, Drăghici relatează discuția pe care o avusese cu unul dintre consilieri:

„Consilierul m-a întrebat când poate să plece; i-am spus: poți să pleci și mâine. A spus că are să plece dacă îi dă drumul guvernul. I-am spus că aceasta este părerea noastră în chestiunea aceasta. El a început să spună că avem un dușman comun. I-am spus că trebuie să termine cu asta; am ridicat problema încrederii reciproce și să avem relații de pe alte poziții, că noi suntem de acord să colaborăm ș.a.m.d.”²⁰⁷.

Detaliind motivele care au condus la tensionarea relațiilor, Drăghici arată că „sunt cazuri când ei încearcă să ne fure munca noastră. Am avut căderi de oameni tot din cauza lor. Atunci au recunoscut și acum spun că ei tot timpul au respectat cu strictețe acordul încheiat. Ce acord? Ce reciprocitate? Acolo se spune despre reciprocitate și el

²⁰⁵ A.N.I.C., fond C.C. al P.C.R., Secția Cancelarie, dosar nr. 81/1959, f. 7.

²⁰⁶ Problema acestor rețele și soarta oamenilor care lucrau pentru sovietici a fost discutată oficial în ședința Biroului Politic al C.C. al P.M.R. din 30 august 1963, în protocolul acestei ședințe menționându-se: „în legătură cu situația cetățenilor români care au fost recrutați de Serviciul de informații al Uniunii Sovietice, Biroul Politic al C.C. al P.M.R. stabilește să se ia măsurile necesare pentru cumarea acestei activități. Persoanele respective să fie chemate la C.C. al P.M.R. (pe linie organizatorică), unde să li se explice necesitatea de a întrerupe această activitate și a aduce la cunoștința C.C. al P.M.R. orice încercare a unor persoane de a le cere să desfășoare în continuare astfel de activitate, ei fiind absolviți de orice angajamente pe care le-au semnat cu prilejul recrutării lor. În discuțiile cu aceștia să se facă apel la conștiința lor de membri de partid și de cetățeni devotați Republicii Populare Române. Pentru a se înlesni cunoașterea de către conducerea partidului a unor probleme noi care intervin în activitatea persoanelor respective, li se va indica acestora o legătură directă și permanentă la C.C. al P.M.R. unde se pot adresa oricând cu asemenea probleme” – A.N.I.C., fond C.C. al P.C.R., Secția Cancelarie, dosar nr. 44/1963, ff. 4-5.

²⁰⁷ *Apud* Ioan Scurtu, *Consilierii sovietici din România*, în „Magazin istoric”, nr. 5/1998, p. 15; pentru textul integral al discuțiilor purtate pe tema retragerii consilierilor din M.A.I., vezi A.N.I.C., fond C.C. al P.C.R., Secția Cancelarie, dosar nr. 20/1963, ff. 20-25 – *Stenograma ședinței Biroului politic din ziua de 13 mai 1963*.

îmi trimite materiale de acum șapte ani. Deci în această privință nu este vorba de nici un fel de asemenea lucruri. Eu i-am scos din muncă de vreun an de zile, pentru că i-am prins cu 18 cazuri concrete când au căutat să ne fure munca noastră. Eu consider că nu avem nevoie de nici un fel de asistență din partea lor. Nu avem nevoie de nici un fel de colaborare de asta din partea lor și clar i-am spus și lui: dacă vrei, colaborare pe bază de reciprocitate. Și trebuie să vă spun că întâlnim o impertinență și o neobrăzare rară, nemaiîntâlnită. Orice le-ai spune, ei tot ce știu aia fac”²⁰⁸.

Vehemența lui Drăghici este ilustrativă pentru gradul în care se deterioraseră relațiile dintre ofițerii români de securitate și colegii lor sovietici. În încheierea expunerii sale, Alexandru Drăghici a concluzionat:

„De anul trecut nu mai duc nici un fel de activitate, stau în birou și citesc ziarul, mai prind pe câte unul și mai află câte ceva de la el. Când era Pintilie, stătea tot timpul la el în birou și, bineînțeles, Pintilie îl informa. Uite, aceasta este situația și eu consider că nu mai au ce căuta la noi acești consilieri”²⁰⁹.

La rândul său, Gheorghiu-Dej a expus în fața membrilor Biroului Politic situația creată, relatând că, în urma discuției purtate cu Drăghici, consilierul Jegalin i-a solicitat o întrevvedere, ocazie cu care Dej i-ar fi spus că este la curent cu opinia lui Drăghici, „că nu mai are nici un rost să stea și să citească ziarele”, arătându-i, la rândul său, că nu poți face „mare lucru, dacă prietenii tăi nu vor să-ți prezinte anumite lucruri, nu ți le prezintă”. Pe parcursul discuției l-a lăsat pe sovietic „să tragă concluzia că eu împărtășesc punctul de vedere al lui Drăghici”, dar i-a promis în același timp că va discuta problema în Biroul Politic.

În urma discuțiilor, Biroul Politic a decis ca Alexandru Drăghici să întocmească un proiect de răspuns la scrisoarea președintelui Comitetului Securității de Stat al U.R.S.S. prin care să scoată în evidență faptul că „în condițiile actuale menținerea celor doi consilieri pe lângă M.A.I. nu mai este necesară, urmând ca colaborarea (sic!) între cele două ministere ale noastre să se realizeze la nivelul conducerii acestora”.

Scrisoarea a fost transmisă ambasadorului sovietic la București și, în scurt timp, ultimii doi consilieri sovietici au fost retrași. Începând din primăvara anului 1963 consilierii sovietici au dispărut din toate structurile de stat, cu excepția Ministerului Apărării Naționale. Eliminarea acestora a reprezentat, de altfel, unul dintre factorii care au permis conducerii de la București să dea un contur tot mai ferm politicii de autonomie față de Moscova, politică ce va culmina cu adoptarea Declarației P.M.R. din aprilie 1964, percepută în plan internațional drept o declarație de independență față de U.R.S.S.²¹⁰.

Analiza sistemului consilierilor sovietici permite formularea câtorva concluzii. Astfel, în opinia noastră, acest sistem nu a fost neapărat unul impus prin forță de Moscova, ci, așa cum am încercat să demonstrăm, a răspuns unei necesități obiective a conducerii comuniste de la București. Fără o experiență politică de amploare, fără exercițiul guvernării, fără un suport popular consistent și confrunțați cu numeroase forme de rezistență anticomunistă, liderii de la București nu ar fi reușit să impună modelul politic și economic structurat pe liniile de forță ale ideologiei comuniste fără un sprijin sovietic ferm.

²⁰⁸ *Ibidem*.

²⁰⁹ *Ibidem*.

²¹⁰ Vezi Al. Oșca, Vasile Popa, *O fereastră în Cortina de Fier – România. Declarația de independență din aprilie 1964*, Focșani, 1997; Florian Banu, Liviu Țăranu, *Aprilie 1964. „Primăvara de la București”. Cum s-a adoptat „Declarația de independență” a României?*, București, Editura Enciclopedică, 2004.

În acest sens, împărtășim opinia Albinei Noskova care arată că, potrivit documentelor Secretariatului Consiliului de Miniștri al U.R.S.S., „fără prezența consilierilor sovietici în țările din regiune nu s-ar fi adoptat nici o decizie social-politică importantă, nici un plan de dezvoltare, fie el pe termen lung sau scurt, nu s-ar fi înălțat nici o «construcție a socialismului», nu s-ar fi cooperativizat agricultura, nu s-ar fi reorganizat structura conducerii societății”²¹¹.

Odată cu formarea propriilor cadre și consolidarea structurilor de stat croite după model sovietic, consilierii au început să fie resimțiți de conducerile autohtone ca o povară și ca un nedorit element de control. Prin urmare, au fost adoptate diferite strategii pentru limitarea influenței acestora și chiar pentru îndepărtarea lor.

Analizată pragmatic, prezența consilierilor sovietici în diverse ministere din România poate fi socotită un fapt firesc, caracteristic oricărui stat care încearcă să copieze un anumit model de organizare socială și politică²¹². În acest sens pledează atât evoluțiile anterioare ale României (prezența consilierilor francezi și germani în diverse structuri de stat civile și militare românești începând din a doua jumătate a secolului al XIX-lea și până în 1944), cât și cele de după prăbușirea regimului comunist, când statul român, în încercarea de aliniere la standardele occidentale ale democrației și economiei de piață, a făcut apel masiv la consilieri occidentali în domenii variate, de la servicii secrete și armată până la sistemul financiar-bancar sau cel de învățământ.

Relațiile Securității cu serviciile omoloage din țările membre ale Pactului de la Varșovia

Prin însăși modalitatea în care partidele comuniste din țările est și central-europene au ajuns la putere după cel de-al Doilea Război Mondial, colaborarea între serviciile secrete ale acestor țări s-a impus ca o necesitate a confruntării între cele două blocuri politico-militare constituite de o parte și de cealaltă a Cortinei de Fier. Evident, rolul tutelar a fost asumat, dintru-început, de către serviciile sovietice, ca unele cu o experiență îndelungată și care contribuiseră din plin la înlăturarea obstacolelor din drumul spre putere al partidelor-satelit.

În pofida importanței aspectelor referitoare la colaborarea dintre serviciile secrete comuniste pentru reconstituirea modului de preluare și consolidare a puterii politice, din cauza rigorilor impuse de conspirativitatea activității și a traiectoriilor diferite pe care s-au înscris arhivele serviciilor secrete după prăbușirea regimurilor comuniste europene, istoricii au la dispoziție un număr destul de restrâns de izvoare istorice care să permită o analiză aprofundată a coordonatelor reale pe care s-a înscris această formă de cooperare inter-statală²¹³.

²¹¹ Albina F. Noskova, *op. cit.*, în „Magazin istoric”, nr. 6/1998, p. 30.

²¹² De remarcat faptul că în anii '70-'80 România a oferit la rândul ei asistență, prin trimiterea de consilieri, unor state arabe și africane.

²¹³ La prima vedere, se pare că afirmația conform căreia „era obiceiul Securității să nu lase în arhive urmele diverselor colaborări cu alte servicii secrete comuniste” (Stejărel Olaru, Georg Herbstritt, *Stasi și Securitatea*, traduceri din germană de Viorel Buta și Mihai Alecu, București, Editura Humanitas, 2005, p. 68) este acoperită de fapte, cel puțin pentru anii '50, astfel de documente fiind foarte puține și în arhivele altor servicii de informații. De exemplu, pe pagina *web* a Institutului pentru Studiul Regimurilor Totalitare din Cehia, sunt disponibile în format electronic o seamă de documente referitoare la cooperarea reciprocă a serviciilor secrete comuniste. Dacă pentru cooperarea cu R.D.G. sunt disponibile un număr de 102 documente, cu Ungaria 88 de documente, cu U.R.S.S. 64

În cazul României, numărul de documente, ca și al relațiilor memorialistice, referitoare la aceste aspecte este foarte mic, în măsură să descurajeze orice încercare de analiză²¹⁴. Astfel, se explică, în opinia noastră, cvasi-inexistența unor studii și volume consacrate acestei teme²¹⁵.

Începuturile colaborării: avânt și entuziasm

Deși serviciile de informații sovietice au trimis, oficial, consilieri în serviciile omoloage din lagărul socialist încă din 1949-1950, iar aceștia realizau o anumită coordonare a activităților anti-imperialiste ale acestor structuri, practica unor întâlniri bilaterale și multilaterale a reprezentanților diverselor servicii secrete socialiste a fost instituită abia în anul 1955²¹⁶.

De altfel, se pare că liderii serviciilor secrete sovietice doreau mai degrabă stabilirea unor relații bilaterale, care puteau facilita atingerea scopurilor urmărite de Moscova în domeniul spionajului, decât realizarea unei replici în domeniul spionajului a „Pactului de la Varșovia” sau a C.A.E.R.-ului. Realizarea unei „diviziuni internaționale a muncii de spionaj”, dirijată de Moscova, a părut, cel puțin în prima fază, mult mai ușor de realizat pe această cale, a cooperării bilaterale, decât printr-o organizație-mamut, care să reunească toate serviciile din țările socialiste.

Pe de altă parte, trebuie subliniat că nu a existat un singur tip de relație între serviciile sovietice și cele satelit, gradul de subordonare și tipul de cooperare variind de la țară la țară²¹⁷. Astfel, în general, se admite faptul că gradul cel mai mare de obediență față de K.G.B. a fost manifestat de serviciile bulgare, urmate de *Stasi*²¹⁸, în vreme ce cei mai rezervați sau chiar recalcitranți s-au dovedit a fi românii.

Revenind la problema consfătuirilor „lărgite”, potrivit istoricilor bulgari Jordan Baev și Kostadin Grozev, prima reuniune multilaterală a reprezentanților serviciilor de

de documente, pentru cooperarea cu România sunt digitizate doar... două documente! Până și cooperarea cu îndepărtata Cubă este reflectată prin publicarea a 13 documente! – cf. <http://www.ustrcr.cz/cs/vychodni-blok>.

²¹⁴ Probabil că și tentativa noastră de reconstituire a relațiilor dintre „cekiștii” din Pactul de la Varșovia ar fi eșuat dacă nu am fi beneficiat de sprijinul neprețuit al doamnei ambasador Paraschiva Bădescu, al domnului general de brigadă (r) Aurel I. Rogoian și a domnului dr. Florian Bichir, cărora țin să le mulțumesc pentru informațiile, sugestiile și traducerea unor documente folosite în analiza de față.

²¹⁵ În opinia noastră, cele mai semnificative informații referitoare la relațiile de cooperare dintre Securitate și serviciile similare din alte state socialiste se regăsesc la Stejărel Olaru, Georg Herbstritt, *op. cit., passim*.

²¹⁶ Există unele mențiuni asupra unor înțelegeri bilaterale pe probleme de spionaj chiar din anul 1950. De exemplu, se pare că în mai 1950 un protocol de cooperare interstatală în acest domeniu a fost încheiat între U.R.S.S. și Ungaria – cf. László Ritter, *The Soviet – Hungarian Intelligence Co-operation in the Early Cold War Period*, în Alexandra Grúňová (ed.), „The NKVD/KGB Activities and its Cooperation with other Secret Services in Central and Eastern Europe 1945-1989. Anthology of the international conference. Bratislava 14. – 16.11.2007”, Bratislava, Nation’s Memory Institute, 2008, p. 248. Este foarte probabil ca astfel de înțelegeri bilaterale referitoare la cooperarea serviciilor secrete din „țările frățești” să fi fost încheiate și de România în acea perioadă. În sprijinul acestei ipoteze pledează răpirea lui Theodor Bucur din Berlinul de Est de către ofițeri ai *Stasi* și predarea acestuia Grupului Operativ al Securității, adăpostit de ambasada României, la 27 martie 1953 – vezi, pe larg, Stejărel Olaru, Georg Herbstritt, *op. cit.*, pp. 33-36.

²¹⁷ Paul Maddrell, *Cooperation between the HV A and the KGB, 1951-1989*, în „German Historical Institute Bulletin”, editor Richard F. Wetzell, Supplement 9 (2014), p. 173.

²¹⁸ În acest sens, se apreciază că, în cadrul efortului Moscovei de a-și asigura securitatea națională, „*Stasi* a reprezentat un instrument esențial, controlat în întregime de sovietici până la mijlocul anilor ’50” – John O. Koehler, *Stasi. Fața ascunsă a poliției secrete est-germane*, în românește de Liviu Crăciun, prefață de Emil Hurezeanu, vol. I, București, Editura Omega, 2001, p. 85. Renunțarea la controlul strict exercitat de K.G.B. asupra *Stasi* a avut loc abia în 1957, odată cu numirea lui Erich Mielke în funcția de ministru al Securității Statului, dar K.G.B.-ul a păstrat ofițeri de legătură în toate cele opt direcții ale *Stasi* până la desființarea acestei instituții – *ibidem*, p. 86.

securitate a avut loc la București²¹⁹, la puțin timp după semnarea Pactului de la Varșovia la 14 mai 1955. În ceea ce ne privește, nu am depistat în arhive nici o referire la această conferință, primele informații despre o reuniune de acest tip fiind despre cea desfășurată la 20 septembrie 1955 la Praga.

La acea dată, la propunerea cehoslovacilor din *StB* (*Státní bezpečnost* – Securitatea Statului), a avut loc o întâlnire între reprezentanții Ministerelor Afacerilor Interne ale U.R.S.S. și ale „țărilor de democrație populară”. Generalul-locotenent Gheorghe Pintilie, locuitor al ministrului Afacerilor Interne, a obținut aprobarea Biroului Politic al C.C. al P.M.R. pentru ca România să fie reprezentată la această reuniune de generalul-maior Evghenie Tănase²²⁰, adjunct al ministrului Afacerilor Interne.

Întâlnirea reprezenta, în opinia noastră, o extindere a eventualei agende de lucru adoptată în primăvară la București, dar și a înțelegerilor stabilite în cadrul unor discuții bilaterale, precum cele desfășurate la Berlin, și care au creat cadrul cooperării dintre organele de informații sovietice și cele est-germane (*Ministerium für Staatssicherheit* – Stasi – Ministerul Securității Statului), fiind urmată de parafarea unor acorduri bilaterale de cooperare pe linie de *intelligence*²²¹. Un alt protocol de colaborare bilaterală a fost încheiat la finalul întrevederii avută în 6-7 iulie 1955, tot la Berlin, de „tovarășii Barak, Miller și Matussek”, din organele de securitate cehoslovace, cu „tovarășii Wollweber²²², Mielke și Wolf²²³”, din *Stasi*²²⁴.

²¹⁹ *A Handbook of the Communist Security Apparatus in East Central Europe. 1944-1989*, edited by Krzysztof Persak and Lukasz Kamiński, Warsaw, Institute of National Remembrance, 2005, p. 48.

²²⁰ A.N.I.C., fond C.C. al P.C.R., Secția Administrativ-Politică, dosar nr. 29/1955, ff. 1-2.

²²¹ „CC BCP Politburo Resolution "B" Protocol for Cooperation between the Ministry of Internal Affairs and Stasi”, October 13, 1955, History and Public Policy Program Digital Archive, Central State Archive, Sofia, Fond 1-B, Record 64, File 219. Obtained by the Bulgarian Cold War Research Group. <http://digitalarchive.wilsoncenter.org/document/110718>

²²² Ernst (Erich) Wollweber, n. 18 oct. 1898, Hannoversch Munden, d. 3 mai 1967, Berlinul de Est. Veteran al Primului Război Mondial, în care a luptat în cadrul Marinei, Wollweber ia parte la revoltele organizate de comuniștii la Kiel, iar în 1921 făcea deja parte din Comitetul Central al Partidului Comunist. Urmează o școală militară la Moscova și în anii '30 se remarcă prin construirea unei rețele de sabotaj a marinei naziste și prin organizarea transporturilor de arme către guvernul republican spaniol. În 1944 a obținut cetățenia sovietică. Întors în Germania în martie 1946, Wollweber se alătură asaltului general al comuniștilor germani pentru preluarea puterii și eliminarea adversarilor, ocupând între 1950-1953 funcția de secretar de stat în Ministerul Transporturilor. La 18 iulie 1953 a preluat conducerea *Stasi*, ca secretar de stat și secretar adjunct de Interne, intensificând acțiunile împotriva organizației Gehlen și pledând pentru o mai bună coordonare a acțiunilor de spionaj și contraspionaj. A condus *Stasi* până în 1957, când Walter Ulbricht a decis îndepărtarea sa din funcție, întrucât îl percepea drept o amenințare – cf. Jens Gieseke, *Concernul Mielke. Istoria Stasi. 1945-1990*, în românește de Ruxandra Hossu și Ileana Sgarbură, București, Editura Ziua, 2002, pp. 56-59; Gary Bruce, *Anfänger und Abwehr: The lasting legacy of the Stasi under Ernst Wollweber*, în „Intelligence and National Security”, vol. 21. Issue 3, 2006, pp. 364-393; Alexandru Popescu, *Dicționarul universal al spionilor*, București, Editura Meronia, 2010, p. 243; Adolf Haasen, *Toward a New Germany. East Germans as Potential Agents of Change*, Bloomington (IN), iUniverse, 2009, p. 129; <http://www.bundeststiftung-aufarbeitung.de/wer-war-wer-in-der-ddr-%26363%3B-1424.html?ID=3887>

²²³ Markus „Mișa” Wolf, n. 19 ianuarie 1923, Hechingen, Baden-Württemberg, d. 9 noiembrie 2006, Berlin. Provenind dintr-o familie cu convingeri comuniste și având tatăl de origine evreiască, Markus Wolf s-a refugiat după venirea nazistilor la putere în Elveția și apoi în Franța. În 1934 familia lui Wolf a emigrat din Franța în Uniunea Sovietică. Între 1940-1942 Markus a urmat cursurile Facultății de Aeronautică din Moscova, apoi pe cele ale școlii de partid a Cominternului. Din 1943 lucrează ca redactor la un post de radio în limba germană din Moscova, experiența dobândită aici fiind fructificată ulterior la *Berliner Rundfunk*, postul de radio înființat în sectorul sovietic al Berlinului, unde a lucrat până în 1949. După proclamarea Republicii Democratice Germane în 1949 și până în 1951 a fost prim-consilier al ambasadei R.D.G. la Moscova. Din septembrie 1951 Wolf a contribuit la organizarea noului serviciu de informații externe, preluând conducerea acestuia în 1952. Fiind un apropiat al lui Walter Ulbricht și manifestând aptitudini redutabile pentru *intelligence*, a rămas în funcție până în 1986, reușind să păstreze o aură de mister asupra persoanei sale (supranumit „omul fără chip”), evitând orice fotografieri și expunere publică, identificarea sa pe o fotografie făcută de un

Deși asupra ordinii de zi a întâlnirii și a concluziilor formulate în cadrul reuniunii de la Praga nu am identificat în arhive nici un fel de date documentare, dispunem totuși de o relatare cu caracter memorialistic provenind chiar de la generalul Evghenie Tănase²²⁵.

Potrivit acestuia, în capitala Cehoslovaciei a avut loc „o ședință de analiză a posibilității unei cooperări între toate țările lagărului socialist, în direcția ușurării descoperirii agenților spionajului care folosea[u] ca mijloace de legătură aparatură radio”²²⁶. Subiectul principal al discuțiilor a fost necesitatea creării la Varșovia a unui centru de coordonare al activității de contrainformații radio și, în subsidiar, necesitatea uniformizării dotării cu aparatură de specialitate, produsă de țările socialiste²²⁷.

Delegația română, condusă de Evghenie Tănase²²⁸, și-a dat acordul de principiu asupra propunerii de constituire a centrului de coordonare, sub rezerva confirmării acestuia de către guvernul de la București, dar problema dotării cu aparatură a rămas în suspensie, neputându-se ajunge la un punct de vedere comun. Motivele principale au constat în „performanțele incomplete și nesatisfăcătoare ce le putea realiza aparatura oferită de țările producătoare”, conjugate cu prețurile deosebit de ridicate pretinse pentru aceasta.

Varșovia 1956: primele asperități în relațiile frățești dintre „cekiști”

Constituirea „Grupului de coordonare a activității de contrainformații radio” a avut loc la Varșovia, în vara anului 1956, în cadrul unei noi reuniuni a reprezentanților serviciilor de informații socialiste. Delegația României era alcătuită din generalul-maior Evghenie Tănase, col. Golubovici Cornel și lt.-col. Haiducu Ludovic²²⁹.

La această reuniune, ca și la cea de la Praga, rolul principal a revenit delegației sovietice, care „a venit cu planul concret de organizare și al contribuției cu cadre specializate pe care trebuia să o aducă fiecare țară participantă”²³⁰. Spre stupefacția participanților, delegația României s-a plasat de la început pe o poziție distinctă, neacceptând o serie de propuneri care, în opinia membrilor delegației, ar fi prejudiciat statul român. Astfel, cota-parte a contribuției bănești a fiecărui stat a fost apreciată a fi „destul de exagerată”, iar concepția ofițerilor polonezi din *Śłużba Bezpieczeństwa*²³¹ (SB)

serviciu suedez de informații făcându-se abia în 1979 - Markus Wolf, *Man Without a Face: The Autobiography of Communism's Greatest Spymaster*, New York, Times Books - Random House, 1997; <http://www.washingtonpost.com/wp-dyn/content/article/2006/11/09/AR2006110901967.html>

²²⁴ <http://www.ustrcr.cz/data/pdf/projekty/mezinarodni-spoluprace/ndr/spoluprace01de.pdf>

²²⁵ Pentru parcursul profesional al generalului maior Evghenie Tănase, vezi *Securitatea...*, vol. I, pp. 190-193, Nicolae Ioniță, *Fișe biografice ale șefilor de direcții centrale din Securitate, în anii '60*, în „Căieteale C.N.S.A.S.”, anul II, nr. 1(3)/2009, pp. 109-111.

²²⁶ *Pseudomemoriile...*, p. 194.

²²⁷ Potrivit altor surse, subiectul principal al întâlnirii de la Praga l-ar fi reprezentat, de fapt, coordonarea măsurilor de contraracare, prin brierie, a emisiunilor postului de radio „Europa Liberă” – cf. *Cold War Broadcasting. Impact on the Soviet Union and Eastern Europe. A Collection of Studies and Documents*, edited by A. Ross Johnson and R. Eugene Parta, foreword by Timothy Garton Ash, Budapest, CEU Press, 2010, p. 261. Brieriera programelor occidentale de propagandă a fost încredințată, inițial, ministerelor poștelor și telecomunicațiilor. Pentru coordonarea măsurilor de brierie, a fost încheiată în 1952 o înțelegere între ministerele de resort din România, Ungaria, Cehoslovacia și U.R.S.S., dar, ulterior, România s-a retras din acest efort comun – *ibidem*, pp. 488-489.

²²⁸ Plasarea acestuia în fruntea delegației se explică nu doar prin funcția de ministru-adjunct pe care o deținea, ci și prin faptul că era coordonatorul Serviciului de Contrainformații Radio din cadrul Securității.

²²⁹ Lt.-col. Haiducu (Hirsch) Ludovic era, în acea perioadă, șeful Serviciului „E” Contrainformații Radio, iar col. Golubovici Cornel era locțiitorul său – *Securitatea...*, vol. I, p. 91.

²³⁰ *Pseudomemoriile...*, p. 195.

²³¹ Serviciul de Securitate, cunoscut și drept „Bezpieka” sau sub acronimul SB, era, din 1956, succesor al Ministerului Securității Publice (*Ministerstwo Bezpieczeństwa Publicznego*) – cf. *Historyczno-prawna analiza struktur organów*

față de evaluarea aportului celorlalte state a ridicat serioase obiecții din partea delegației române.

De exemplu, polonezii „ofereau automobilele lor Varșava la un preț cu circa 50% mai mare decât cel cu care statul nostru importa din U.R.S.S. automobile Pobeda”. În același timp, polonezii solicitau ca salariile specialiștilor detașați de România la acest centru să fie plătite în ruble, dar plata efectivă a acestora urma a se face în zloți, conversia făcându-se în „condiții speculative”. Aceeași manieră de plată era proiectată și pentru plata chiriei localului, a mobilierului și a aparatului de specialitate.

Atitudinea delegației României, care a solicitat răgazul necesar prezentării acestor condiții guvernului propriu, nu a permis finalizarea proiectului în cadrul acestei întâlniri, problema fiind reluată în cadrul unei noi reuniuni, ținută tot la Varșovia.

De această dată au fost discutate „planul și sistemul de lucru al centrului, din care rezulta[ul] zonele ce erau repartizate fiecărei țări participante, spre acoperire goniometrică”²³². Prevederile generatoare de tensiune au constat în repartizarea către România, pentru acoperirea goniometrică, a Albaniei și a unor regiuni din Ungaria, fapt ce impunea construirea la Timișoara a unui puternic centru goniometric, investiție evaluată la circa cinci milioane lei. Această sumă apărea disproporționată față de cheltuielile ce reveneau celorlalte țări participante la proiect, astfel că delegația română a cerut, din nou, ca problema să rămână în suspensie până la consultarea guvernului.

În fața acestei atitudini, generalul Kuznețov, adjunctul șefului delegației sovietice, „a avut o ieșire destul de violentă, pronunțându-se că delegația română (...) este singura care face notă discordantă, creând greutăți activității grupului de coordonare”²³³. Sovieticii au insistat ca delegația României să-și precizeze pe loc poziția, oferind un răspuns tranșant asupra construirii centrului de la Timișoara, reproșându-le membrilor acesteia „slaba educație internaționalistă”.

Asupra modului cum s-a soluționat această situație tensionată nu mai dispunem de informații, dar se pare că problema a intrat în desuetudine, proiectul nefiind materializat în teren. Potrivit generalului Evghenie Tănase, „activitatea ulterioară a acestui Centru de coordonare, mai ales după ce serviciile de spionaj au început să folosească transmițerile ultrarapide, precum și aparatura radio pe ultrascurte – care la ora aceea era imposibil de depistat – s-a dovedit infructuoasă, deși era destul de costisitoare, ceea ce a determinat țara noastră să renunțe a mai face parte din acest grup”²³⁴.

Oricum, se poate concluziona că, la momentul respectiv, problemele ținând de contrainformațiile radio păreau să preocupe într-un grad ridicat organele de securitate din țările socialiste, eforturile de coordonare a acțiunilor fiind un indiciu în acest sens. De exemplu, într-o singură lună (septembrie 1956) generalul-maior Evghenie Tănase s-a deplasat la Sofia, Varna, Minsk și Varșovia pentru soluționarea unor probleme ținând de această coordonare a contrainformațiilor radio.

bezpieczeństwa państwa w Polsce ludowej (1944–1990). Zbiór studiów, red. Adrian Jusupović i Rafał Leśkiewicz, Warszawa, Instytut Pamięci Narodowej–Komisja Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu, 2013.

²³² *Pseudomemoriile...*, p. 196.

²³³ *Ibidem*.

²³⁴ *Ibidem*, p. 197.

Forme concrete ale colaborării: acțiuni comune, schimburi de informații și de tehnologie

Tentative de coordonare a activității serviciilor de securitate au existat și în alte direcții de acțiune. Astfel, o consfătuire dedicată exclusiv problemelor de colaborare dintre organele de securitate socialiste pe tărâmul spionajului este atestată de un document bulgar redactat la 12 martie 1958 de generalul-maior Mircio Spasov, adjunct al ministrului Afacerilor Interne din Bulgaria²³⁵.

Potrivit raportului întocmit de generalul bulgar, consfătuirea s-a desfășurat la București pe parcursul a trei zile, între 4-6 martie 1958, din inițiativa românilor. La discuții au participat delegațiile țării-gazdă, U.R.S.S., Bulgariei, Ungariei și Cehoslovaciei. Prima întâlnire a avut loc în seara zilei de 4 martie, în cabinetul ministrului Afacerilor Interne, Alexandru Drăghici, și a constat în punerea la punct a agendei discuțiilor și la stabilirea concretă a modului de prezentare a rapoartelor și de purtare a discuțiilor.

Reprezentantul Bulgariei a propus ca primul raport să fie prezentat de delegația U.R.S.S. sau de cea a României, dar, la intervenția conducătorului delegației sovietice, s-a stabilit ca primul raport să fie al delegației române, ca gazdă și inițiator al conferinței, iar după aceea rapoartele să fie prezentate în ordine alfabetică.

Discuțiile fiind focalizate pe problemele ținând de culegerea de informații din „lagărul imperialist”, rapoartele fiecărei delegații au fost prezentate de șefii direcțiilor de specialitate din fiecare serviciu de informații, în cazul României fiind vorba de Mihai Gavriliuc. În acest context, trebuie menționat faptul că, potrivit raportului întocmit de generalul Spasov, delegația română era condusă de „tov. Penteleev”, probabil Gheorghe Pintilie.

Odată stabilită ordinea de lucru, consfătuirea propriu-zisă a început în 5 martie cu prezentarea raportului delegației României, care a durat o oră. De altfel, toate rapoartele au avut cam aceleași dimensiuni, variind între 46 de minute (delegația Ungariei) și 59 de minute (delegația U.R.S.S.). Conform generalului Spasov, „o mare parte a fiecărui raport era consacrată materialelor concrete din diferite țări, numai raportul tovarășilor sovietici s-a încheiat cu formularea clară a problemelor și propuneri dezvoltate la acestea – care, în esență, au stat la baza propunerii pentru ținerea consfătuirii, reflectate în protocolul semnat de fiecare delegație”.

În opinia bulgarilor, „la consfătuire cel mai bine și ireproșabil pregătiți s-au prezentat tovarășii sovietici, propunerea cărora a fost integral inclusă în protocol și a constituit o bază solidă pentru trecerea efectivă și expeditivă la lucru”. În ceea ce privește celelalte delegații, „...față de tovarășii sovietici, ceilalți nu s-au prezentat bine pregătiți. Relativ bine pregătiți erau și tovarășii români, iar slab pregătiți s-au prezentat tovarășii cehoslovaci și unguri, din cauza cărora a trebuit să se lucreze și noaptea, iar în a treia zi a consfătuirii să se încheie lucrările cu o oră mai târziu, ceea ce a lăsat o impresie proastă”.

După prezentarea rapoartelor, lucrările consfătuirii s-au axat pe schimbul de păreri și propuneri privind problemele expuse în rapoarte, urmate de consultări reciproce între diferite delegații privind date concrete desprinse din cooperarea anterioară dintre serviciile socialiste de informații externe.

A treia zi a fost discutat proiectul protocolului și, după discutarea a „două mici amendamente” formulate de bulgari, acesta a fost semnat de șefii delegațiilor, conținutul

²³⁵ Archive of the Ministry of the Interior, Sofia, Fond 2, Record 1, File 1345., disponibil *on-line* la <http://digitalarchive.wilsoncenter.org/document/110661>

său reflectând „hotărârea consfătuirii”. Conform protocolului elaborat, s-a hotărât ca toate țările participante să pregătească neîntârziat cele necesare pentru îndeplinirea fiecărui punct și să elaboreze acțiunile proprii pe baza materialelor existente, distribuite la consfătuire, și prin schimb suplimentar și în timp util a datelor noi.

Participanții la consfătuire au constatat, în unanimitate, că „spionajul capitalist, și îndeosebi al SUA, își sporește acțiunile dușmănoase vizând țările din lagărul socialist, că pe teritoriul unor puteri capitaliste se află centre de spionaj și grupări ale emigranților”, care „acționează activ”, folosind căile cele mai diverse de subminare

De asemenea, a fost evidențiat faptul că, „în ciuda relațiilor de lucru dintre organele de securitate din țările noastre existente până acum” și extinderii legăturilor de comunicații, „nu s-a creat încă între ele o strânsă conlucrare operativă”.

În interesul tuturor țărilor socialiste, participanții la consfătuire au considerat necesar „să se întreprindă măsuri reale pentru descoperirea și oprirea intențiilor criminale ale spionajului imperialist”, iar pentru atingerea acestui obiectiv participanții au convenit asupra următoarelor probleme esențiale:

„1. De a se concentra eforturile organelor de securitate din țările noastre în direcția luptei împotriva spionajului străin, folosind canalele de transport pentru activitățile de subminare.

2. În procesul cooperării operative dintre organele din țările socialiste în domeniul transport, să fie extinsă folosirea posibilităților unor organe de siguranță de a efectua acțiuni operative comune și convenite ale agenților, atât prin înțelegeri preliminare, cât și prin dezvoltarea celor apărute în procesul activității în toate direcțiile, sub toate formele și capturarea dușmanului.

3. După trecerea la acțiuni comune, să se facă continuu și sistematizat schimb de informații privind toate cazurile asupra cărora una din țări primește date din surse operative ale organelor de spionaj inamice referitor la informațiile legate de transportul nostru de orice fel.

4. Să se realizeze un contact și schimb operativ permanent, după ordinea stabilită în hotărârea consfătuirii și reflectată în protocolul semnat”²³⁶.

La încheierea lucrărilor, toate delegațiile au dat „o înaltă apreciere” consfătuirii, de exemplu, delegatul sovietic, „tov. Luniev”, între altele, a avansat ideea că „asemenea consfătuiri trebuia să fi avut loc demult, ca și în alte sectoare de activitate ale organelor de securitate”, având în vedere „rezultatele pozitive ale schimbului de informații și experiență în timpul consfătuirii”, precum și rezultatele viitoare care „sunt de așteptat printr-o cooperare justă și activă, coordonare și conlucrare între serviciile noastre”²³⁷.

În afara acestor consfătuiri, au existat o serie de contacte bilaterale între serviciile de securitate din țările de „democrație populară”, materializate prin încheierea unor parteneriate și schimb de informații pe anumite direcții de acțiune.

De exemplu, între 4 și 12 martie 1959 o delegație bulgară, compusă din Alexandr Șiparov, adjunct al șefului Direcției a II a DS; Vlado Todorov, șeful regiunii MAI, orașul Tolbuhin, și Mihail Mihailov, șeful Secției a II-a a Direcției orașenești M.A.I., orașul Varna, s-a deplasat la București²³⁸.

²³⁶ *Ibidem.*

²³⁷ *Ibidem.*

²³⁸ „Report on Visit to Romania on Counterintelligence Issues”, March 23, 1959, History and Public Policy Program Digital Archive, Archive of the Ministry of the Interior, Sofia, Fond 2, Record 1, File 1339. Obtained by the Bulgarian Cold War Research Group. <http://digitalarchive.wilsoncenter.org/document/110914>

Aici au purtat o serie de discuții cu omologii români din Direcția a II-a Contraspionaj, maior Neagu Cosma și maior Nicolau Ilie²³⁹, ambii având funcția de locuitor ai șefului direcției, col. Holingher Isidor.

Problemele de care erau interesați ofițerii bulgari erau împărțite în patru grupe:

„1. Principala problemă de soluționat era identificarea agenturii regale române de spionaj, care a lucrat împotriva Bulgariei, având în componență agenții britanici „Josef” și „Baltol”, care funcționau la Varna și Tolbuhin – Balcik²⁴⁰.

2. Coordonarea activității operative a agenților secreți privind atașatul aero-militar englez, Appleten, atașatul militar italian, Bonsiniore, care lucrează împotriva țării noastre și a României, și soția lui Jack Paris, în prezent ministru plenipotențiar francez în România, care a fost și la Sofia, în legătură cu care avem anumite posibilități.

3. Anumite probleme privind unele acțiuni ce au loc la noi și cele legate de trădătorii Patriei, în legătură cu care avem anumite date de clarificat în România.

4. Dacă există unele date privind țara noastră din diferite direcții, îndeosebi turcă, greacă și israeliană”.

Discuțiile au fost purtate în cele mai bune condiții, întrucât pe parcursul lor omologii români „au fost foarte atenți și au făcut tot posibilul pentru facilitarea tuturor clarificărilor.

În problema identificării „agenturii regale de informații”, în urma cercetării arhivelor, a fost întocmită lista a 23 de persoane care au funcționat ca agenți împotriva Bulgariei, în principal în raioanele de frontieră – Ruse, Varna, Balcik, Tolbuhin ș.a., iar din Varna, Tolbuhin și Balcik au fost obținute „numele unor doctori, asistenți, studenți ș.a.”, lista urmând a fi completată pe măsura extinderii cercetărilor de arhivă.

În afară de această listă, ofițerii bulgari erau interesați „ce cadre concrete de agenți regali lucrau împotriva Bulgariei”, dar, așa cum consemnau în raportul lor, „nu am putut obține, însă, nimic despre aceștia. Ne-au fost prezentate date generale și neclare, pe care nu le putem folosi”.

Explicația era simplă: „Tovarășii (români – n.t.) au spus că nu pot oferi mai multe materiale de arhivă, întrucât după 23 august 1944 toate dosarele privind agenturile Serviciului regal de informații – „S.S.I.” care conțineau probleme de informații și contrainformații au fost transmise englezilor. După anul 1950, tot personalul de agentură din acel serviciu a fost arestat, au furnizat informații privind mulți agenți, dar acestea nu au fost sistematizate și nu pot fi date spre a fi folosite. Au promis că, de îndată ce vor finaliza acest lucru, ne vor trimite datele privind activitatea împotriva Bulgariei”.

În absența documentelor de arhivă, mai rămânea de exploatat „memoria vie” a foștilor lucrători din S.S.I. și Siguranță. Evident, această pistă nu a fost neglijată. Se pare că bulgarii nu erau la prima misiune de acest gen căci este amintit în raport faptul că interogatoriul luat în 1958 lui Chirciu Tatu – care a lucrat în Siguranța din Tolbuhin, a oferit date privind cinci persoane din Tolbuhin, care au fost agenți ai Siguranței și au

²³⁹ De fapt, Ilie Mihai.

²⁴⁰ S.S.I. a creat rețele de spionaj pe teritoriul Bulgariei atât înainte de 23 august 1944, cât și imediat după (vezi Biroul 2 Căutare Sud din cadrul Secției I Informații Externe. De asemenea, „Grupa Specială”, înființată în septembrie 1944, avea printre misiunile sale și crearea de rețele informative în Bulgaria, care să monitorizeze acțiunile Armatei Roșii și ale comuniștilor bulgari. Informațiile obținute erau livrate și agenților britanici și americani de la București - Sorin Aparaschivei, *Spionajul american în România. 1944-1948*, București, Editura Militară, 2013, pp. 59-60.

acționat, îndeosebi, în rândul tineretului studios. Însă în timpul noii misiuni, la al doilea interogatoriu luat acestuia în orașul Constanța, „în prezența tov. Todorov”, „nu a putut să-și amintească nimic privind ceea ce a scris atunci, ca atare nu putem să credem în informațiile furnizate în 1958”.

Referitor la cea de-a doua problemă, cele două părți au examinat posibilitatea creării unei coordonări operative privind acțiunile legate de atașatul militar aero englez Appleten și atașatul militar italian Bonsiniore, care „răspund de ambele țări” (în acest sens, se menționa că „Appleten are sediu la București și merge în Bulgaria, iar Bonsiniore – la Sofia și merge în România”).

În ceea ce-l privește pe Appleten, „atât la tovarășii români, cât și la noi, evaluarea se face prost. Nu există agenți în ambele locuri, ceea ce i-a permis să ne evite”. Dificultățile muncii de contraspionaj se pare că erau multiple, căci, după cum consemnau ofițerii bulgari, „tovarășii români, prin stațiile radio de urmărire, l-au reperat de trei ori discutând prin stație, dar nu au stabilit conținutul discuției, întrucât aceasta se referea la diferite lucruri și cifre și era foarte scurtă – cam două minute – în limba franceză, iar lucrătorul operativ nu știa bine franceza. Reperare similară se efectua și față de predecesorul acestuia – Kennedy”.

Preocupările de spionaj ale atașatului erau, în opinia ambelor părți, dincolo de îndoială căci, „în mașină, Appleten avea microaparat foto, aparat de filmat, binoclu, aparat pentru măsurarea lungimii aeropistei, (...) un mic aparat radio portativ, care se presupune că era o stație radio”.

Pentru a pune capăt acțiunilor acestuia, „am convenit să dinamizăm activitatea, când vom crea o agentură în ce-l privește, (...) să coordonăm activitatea de contrainformații prin radio, pentru a-l repera când folosește stația radio și să transmitem în prealabil pe cine contactează dintr-o altă țară, pentru a-l prinde încă la frontieră și să facem rapid schimb de orice materiale”.

În ceea ce-l privește pe Bonsiniore, partea română dispunea de „date verificate” conform cărora acesta era „mult mai bine informat în legătură cu probleme militare importante pentru România și Bulgaria”. Și în privința atașatului italian colaborarea informativă avea antecedente, căci în raportul ofițerilor bulgari se precizează:

„În afară de date vechi, care ne-au fost trimise, în ce-l privește, pe 24.II și 3.III a.c., am primit noi date. Atunci se ocupa de Bulgaria și a făcut schimb de date militare privind România și Bulgaria cu atașatul militar turc în România. I-a relatat acestuia că în Sliven se intenționa detașarea unei brigăzi de tancuri, iar aceasta a fost amplasată în Stara și Nova Zagora și Iambol”.

Potrivit lui Bonsiniore, „datele respective au fost proaspete și apropiate de adevăr”. Această apreciere, în opinia ofițerilor bulgari, confirma încă o dată faptul că Bonsiniore „avea o agentură solidă din mediul militar și al drumurilor, care impunea necesitatea unei bune coordonări în prelucrarea datelor cu Direcția V-a a DS.”.

În cele 6-8 zile (?) petrecute în România, Securitatea nu i-a putut plasa agenți și nu s-a putut stabili nici o legătură în România, în afară de diplomații occidentali. Pe aceștia i-a contactat la recepții, „la care se ducea în mod special”. Urmărirea atașatului italian urma a se desfășura în strânsă colaborare.

În legătură cu „trădătorii patriei” urmăriți de bulgari, partea română a furnizat, în urma verificării în cartotecile proprii, date despre trei persoane, promițând omologilor de la sudul Dunării chiar trimiterea unor persoane din agentura Securității pentru sprijinirea culegerii de

date despre acestea. De asemenea, Securitatea s-a oferit să pună la dispoziția bulgarilor, pentru o acțiune de urmărire a unui trădător, „un foarte bun agent” aflat la Viena.

Datele solicitate de ofițerii bulgari cu privire la activitatea pe spațiile Greciei, Turciei și Israelului s-au lăsat așteptate, partea română susținând că nu dispune, la acel moment, de informații de interes pentru Bulgaria²⁴¹. În schimb, ofițerii români le-au relatat colegilor bulgari despre „atitudinea englezilor, italienilor, francezilor și israelienilor”, apreciată de aceștia a fi „la fel ca la noi”, plângându-se că „americani se manifestă foarte impertinent și brutal”.

La rândul său, colonelul Holingher Isidor a solicitat membrilor delegației bulgare „unele date privind trădătorii români, care lucrau în centrele turc, grec, american și englez din exterior”, precum și orice „alte date referitoare la România”, dar și „date orientative generale privind activitatea acestor centre”. De asemenea, a propus „să facem schimb de liste privind diplomații capitaliști cu date de spioni și schimb de liste cu străini din țările capitaliste, doar bănuți de activitatea de spionaj”. O ultimă rugămintă adresată bulgarilor a fost aceea de a oferi ajutor pentru trecerea ilegală a agenților români peste frontiera bulgaro-turcă sau bulgaro-greacă.

Solicitările au fost primite cu toată deschiderea de către ofițerii bulgari, care au relatat câteva aspecte ale activității serviciilor de informații ale Greciei și Turciei, promițând sistematizarea informațiilor și trimiterea ulterioară sub formă mai elaborată. De asemenea, s-au declarat de acord cu schimbul de liste propus de români și, după exprimarea unui acord de principiu, au promis examinarea fiecărui caz de trecere peste frontieră în vederea identificării căilor concrete de sprijinire a infiltrării în Grecia și Turcia.

Ofițerii români de contraspionaj le-au spus bulgarilor că au posibilitatea să le acorde ajutor în identificarea celor care lucrează la stația radio „Gorianin” din Grecia, obiectiv de maxim interes pentru aceștia: „Dumneata vino și-ți promitem că la Atena se va face acest lucru”.

Pentru a înțelege interesul evident al contraspionajului bulgar în acest domeniu, trebuie spus că la începutul anilor '50 ai secolului XX serviciile americane de informații au creat stațiile de radio „Gorianin” și „Hristo Botev”, care au activat timp de aproape zece ani²⁴². Acestea au îndeplinit sarcini de propagandă foarte importante pentru spațiul Bulgariei. Cu siguranță, cea mai interesantă politică a avut-o stația de radio „Hristo Botev”, în timp ce „Gorianin” a fost un post de radio tipic anti-comunist. „Hristo Botev” avea ca public țintă membri ai Partidului Comunist Bulgar. Emisiunile sale promovau linia național-comuniștilor bulgari, criticând Uniunea Sovietică și glorificând poziția și succesul comuniștilor iugoslavi²⁴³.

În ce privește postul „Gorianin”, un raport întocmit de C.I.A. în ianuarie 1952 îl numea „the black radio station Gorianin”, iar misiunea sa, plasată în cadrul capitolului

²⁴¹ După aproximativ un an, Securitatea a furnizat totuși unele date referitoare la activitatea informativă a Turciei, vezi „Information from Romania on Turkish Intelligence Interests Towards Bulgaria”, April 09, 1960, History and Public Policy Program Digital Archive, Archive of the Ministry of the Interior, Sofia, Fond 2, Record 1, File 2124. Obtained by the Bulgarian Cold War Research Group <http://digitalarchive.wilsoncenter.org/document/110915>

²⁴² Potrivit altor surse, emisiunile în limbile bulgară, română, albaneză au debutat la începutul lunii aprilie 1951 - <http://bnr.bg/en/post/print/100121234/dx-program-april-22-2011> (consultat la 1 mai 2014).

²⁴³ Nikolay Prodanov, *Stațiile de radio „Gorianin” și „Hristo Botev”, serviciile secrete americane și poliția politică din Bulgaria*, disponibil la <http://remember.negruvoda.ro/documente/1285124247.doc>, consultat la 1 mai 2014. Textul a fost prezentat în cadrul Simpozionului internațional „Calvarul – Deportări și destine”, Sâmbăta de Sus-Făgăraș, 22-27 iulie 2010.

referitor la războiul psihologic („Psychological Warfare”), era descrisă în următorii termeni:

„...to give hope and courage to the Bulgarian people, to keep them constantly angry and resentful at the injustices of the Communist regime, to inject some suspicion and fear into minds of the opportunists and even of some real Communists, and to prepare the whole country psychologically for cooperation with resistance forces in the event of either war or revolution”²⁴⁴.

Încă de la început activitatea acestor posturi de radio a fost ținta serviciilor secrete bulgare. Acțiunile împotriva posturilor de radio amintite au devenit din ce în ce mai intense la sfârșitul anilor '50, cel mai înalt nivel de conducere al DS ocupându-se de organizarea lor. Una dintre caracteristicile acestor acțiuni ale Securității bulgare a fost colaborarea cu celelalte servicii din blocul sovietic. O colaborare foarte activă a fost cu Securitatea din România, mai ales că și un post similar referitor la România („România viitoare”) emitea cu aceeași bază tehnică și din același amplasament. Securitatea bulgară era interesată de două lucruri: de amplasamentul real al stației de emisie și de sursele de informare ale posturilor de radio. Prima misiune a fost îndeplinită, cu sprijinul românilor, prin descoperirea amplasamentului de la Atena²⁴⁵. A doua, însă, nu!

Finalul discuțiilor pe probleme de contraspionaj a conturat delegației bulgare impresia că românii „au folosit larg posibilitățile de implicare a studenților arabi în agenturi privind spionii capitaliști, i-au sprijinit și au obținut rezultate bune”. Concluzia ofițerilor bulgari era flatantă pentru omologii români: „In această privință putem învăța de la ei și să hotărâm concret cum să procedăm la noi”.

Anii '50 au reprezentat „perioada de aur” a cooperării inter-servicii, cel puțin în cazul României. De exemplu, cooperarea dintre Securitate și *Stasi* s-a înscris pe o linie ascendentă în întreg deceniul șase, relațiile de colaborare ale est-germanilor cu românii fiind apreciate de cercetători drept mai bune decât cu oricare alt serviciu secret²⁴⁶.

În această perioadă, „prieteni români”, cum sunt numiți ofițerii de securitate din Grupul Operativ²⁴⁷ de la Ambasada României din Berlinul de Est în documentele *Stasi*, au derulat o serie de operațiuni de succes împotriva unor oponenți ai regimului comunist instaurat la București, identificați în rândurile exilaților din R.F.G.²⁴⁸ Cele mai bine documentate acțiuni sunt răpirea istoricului Aurel Decei, în decembrie 1957 și răpirea lui Oliviu Beldeanu, în 31 august 1958, acestea făcând parte din „perioada romantică a ofițerilor de securitate familiarizați cu acțiunile Grupului și cu operațiunile comune *Stasi* – Securitate”²⁴⁹.

Potrivit unui tabel sinoptic întocmit de *Stasi*, în perioada iunie 1958 – decembrie 1961, ofițerii est-germani au transmis direct grupului operativ român un număr de 19

²⁴⁴ http://www.foia.cia.gov/sites/default/files/document_conversions/1705143/BGCONVOY_0013.pdf (consultat la 1 mai 2014).

²⁴⁵ Pentru operațiunile desfășurate de Securitate împotriva stației de radio americane din Grecia, vezi Florian Banu, *D.I.E. și identificarea postului de radio „România Viitoare”*, în „Dosarele Istoriei”, nr. 5(93)/2004, („Buletin C.N.S.A.S.”, nr. 7), pp. 58-61.

²⁴⁶ Georg Herbstritt, *Refused Cooperation: The Relation Stasi – Securitate and Romania's Aspirations to Independence*, în Alexandra Grúňová (ed.), op. cit., p. 288.

²⁴⁷ În 1956 Grupul Operativ din Berlin era alcătuit din trei lucrători operativi, un radiotelegrafist și un șofer - Stejărel Olaru, Georg Herbstritt, op. cit., p. 37.

²⁴⁸ Vezi, pe larg, Georg Herbstritt, *Răpire de persoane în Berlin – acțiunile comune desfășurate de Securitate și Stasi împotriva emigrației românești în anii 50*, în „Caietele C.N.S.A.S.”, anul III, nr. 2(6)/2010, pp. 7-36.

²⁴⁹ Stejărel Olaru, Georg Herbstritt, op. cit., p. 54.

note informative. Nouă dintre acestea cuprindeau date biografice și corespondență aparținând unor persoane urmărite de Securitate, iar celelalte zece priveau instituții din R.F.G., precum armata federală sau „Institut für Ostrecht”, din München. Așa cum s-a observat, acest tabel nu includea schimburile de informații efectuate prin scrisorile expediate direct de Alexandru Drăghici sau de Erich Mielke, așadar se poate presupune că volumul datelor de interes reciproc a fost mult mai mare în epocă²⁵⁰.

Cooperarea dintre cele două servicii a continuat să se dezvolte la începutul anilor '60, dar pe alte paliere. Astfel, a continuat livrarea de rapoarte privind „activități politice, economice și religioase, desfășurate de Republica Federală Germania și care vizau într-un fel sau altul și România”²⁵¹, dar s-au adăugat și informații referitoare la preocupările vest-germane și relațiile acestora cu țările socialiste, precum și un schimb de informații în ceea ce privește tehnica operativă.

Consolidarea relațiilor pare să fie reflectată și în strângerea relațiilor dintre conducerile celor două instituții. În acest sens, trebuie amintită vizita lui Erich Mielke, șeful M.S.S., și a lui Markus Wolf, șeful spionajului est-german în România, în vara anului 1962, precum și vizita lui Nicolae Doicaru, șeful spionajului românesc, la Berlin, în aprilie 1963. Tot în 1963 cele două servicii secrete au încheiat o înțelegere privind dezvoltarea cooperării bilaterale, în special în domeniul tehnicii operative²⁵².

În aceeași perioadă, Securitatea întreținea un schimb destul de activ de informații și cu alte servicii secrete, derulând chiar și unele operațiuni în comun. De exemplu, în 11 noiembrie 1958, generalul-maior Alexandru Nicolschi îi remitea omologului său maghiar fotocopiile a două scrisori obținute de un agent al Securității, utile în finalizarea unei acțiuni „lucrată de noi în comun cu dumneavoastră”, precum și copia unei scrisori de răspuns către Abramy Aurel, din Viena, răspuns întocmit conform unei înțelegeri anterioare a ofițerilor români și maghiari²⁵³.

În 18 decembrie 1958, același Nicolschi răspundea unei solicitări formulată de generalul-maior M. Spansov, locțiitorul ministrului Afacerilor Interne din Bulgaria, în 25 octombrie, comunicându-i acestuia câteva date despre Tulbegian Ion, îmbarcat clandestin la bordul unui vas sub pavilion costarican²⁵⁴.

Evident, și Securitatea solicita informații serviciilor aliate. Astfel, în 6 noiembrie 1958, generalul-locotenent Gheorghe Pintilie expedia Comitetului Securității Statului o adresă prin care cerea eventuale materiale și informații despre „colonia de fugari și emigranți din țările lagărului socialist” aflată la periferia orașului vest-german Deggendorf. Răspunsul a venit la 29 decembrie, când generalul-maior K. Lunev, adjunctul președintelui K.G.B., comunica faptul că nu dispune de informații despre persoanele din această colonie, rugând, totodată, partea română ca, în cazul obținerii de informații despre foști cetățeni sovietici aflați în Deggendorf, să fie informat²⁵⁵.

În 5 februarie 1959 generalul-locotenent Gheorghe Pintilie primea o amplă informare de la omologii săi maghiari asupra datelor obținute de agentul maghiar „Sinai”, care fusese „recrutat” de rezidența serviciului american de spionaj de la München.

²⁵⁰ *Ibidem*, pp. 65-66.

²⁵¹ *Ibidem*, p. 71.

²⁵² Georg Herbstritt, *loc. cit.*, p. 290.

²⁵³ C.A.S., vol. III, București, 1995, p. 154.

²⁵⁴ *Ibidem*, p. 156

²⁵⁵ *Ibidem*, p. 157.

Misiunea primită de „Sinai” era aceea de a organiza pe teritoriul României o rezidență de spionaj, prin recrutarea marinarilor români care ajungeau în Austria. „Nota de sarcini” remisă agentului de către americani cuprindea 14 puncte, vizate fiind porturile maritime și dunărene ale României, infrastructura și personalul de deservire, punctele de trecere a Dunării și podurile de peste fluviu. Maghiarii propuneau inițierea unui joc operativ, partea română urmând să asigure un marinar de etnie maghiară și cetățenie română pe care „Sinai” să-l „recruteze” pentru „a desfășura activitate de spionaj”, precum și o „căsuță poștală”. Detaliile cooperării în această acțiune urmau a fi discutate la București, unde o grupă operativă a Securității maghiare²⁵⁶ trebuia să sosească.

Din documentele cercetate nu am identificat modul concret de finalizare al unor astfel de operațiuni comune, dar, cel puțin în unele cazuri, se pare că dificultățile se dovedeau aproape insurmontabile. Potrivit unui ordin circular trimis de Direcția a II-a Contraspionaj către Direcțiile Regionale M.A.I. Constanța, Galați și București, în 2 octombrie 1960, acestea primiseră în cursul anilor 1958-1960 „o serie de materiale primite de noi de la organele M.A.I. ale țărilor prietene privitoare la navigatori ai țărilor capitaliste”, suspecte de spionaj, care se aflau la bordul unor nave care acostau în porturile românești. De asemenea, fuseseră expediate în teritoriu materiale, provenite din aceleași surse, cu privire la „agenți sau cadre, fugari și alte elemente dușmănoase”, care acționau pentru recrutarea marinarilor români ajunși în porturile țărilor capitaliste.

În pofida punerii la dispoziție a unor astfel de informații, compartimentele de contraspionaj din direcțiile regionale respective rămăseseră inerte. Ca urmare, ordinul prevedea ca, până la 15 noiembrie, să fie întocmite rapoarte detaliate despre marinarii străini din categoriile amintite, modul cum au fost urmăriți, ce materiale s-au obținut despre aceștia, precizări asupra eventualei „lucrări” a acestora. De asemenea, se ordona ca, pe viitor, să fie înaintate, periodic, orice date vor fi obținute despre activitatea marinarilor țărilor capitaliste, „pentru a fi semnalăți organelor prietene”²⁵⁷.

Pe lângă monitorizarea acțiunilor de spionaj derulate de serviciile capitaliste de informații prin intermediul marinarilor străini, o altă direcție prioritară de colaborare pare să se fi continuat la începutul anilor '60: monitorizarea și contracararea acțiunilor propagandistice desfășurate de posturile de radio occidentale, în special de către Radio „Europa Liberă”. În acest sens pledează o serie de informări spre și dinspre România având ca subiect activitatea acestui post de radio.

Astfel, la 25 ianuarie 1961 Securitatea intra în posesia unei sinteze referitoare la neînțelegerile și schimbările de personal petrecute în cadrul postului Radio „Europa Liberă”, transmisă ministrului Afacerilor Interne, Alexandru Drăghici, de către omologul său polonez, Vladislav Viha²⁵⁸.

²⁵⁶ Până la revoluția maghiară din 1956, organele de securitate maghiare au avut denumirea *Allamvédelmi Osztály* (AVO) „Secția de Securitate a Statului”. Ulterior, titulatura oficială a devenit *Allamvédelmi Hatóság* (AVH) „Autoritatea de Protecție a Statului”.

²⁵⁷ *Ibidem*, p. 256. Faptul că schimbul de informații nu era unidirecțional este dovedit și de un referat cu privire la domeniile pentru care spionajul turcesc manifestă interes în Bulgaria, expediat la 5 aprilie 1960 de liderii Securității, omologilor de la sudul Dunării – cf. „Information from Romania on Turkish Intelligence Interests Towards Bulgaria”, April 09, 1960, History and Public Policy Program Digital Archive, Archive of the Ministry of the Interior, Sofia, Fond 2, Record 1, File 2124. Obtained by the Bulgarian Cold War Research Group. <http://digitalarchive.wilsoncenter.org/document/110915>.

²⁵⁸ *Securitatea...*, vol. I, pp. 555-559.

De asemenea, la 10 aprilie 1961, ministrul Afacerilor Interne din R.P. Albania, Kadri Hazbiu²⁵⁹, îi trimitea lui Alexandru Drăghici, „în cadrul informării reciproce”, un tabel cuprinzând numele și adresele unor „studenti ai fostului colegiu de la Strassbourg”, care întrețineau legături cu organizația „Europa Liberă”²⁶⁰.

O problemă de maximă importanță pentru organele de securitate din țările socialiste părea să fi fost și aceea a identificării căilor prin care occidentalii intrau în posesia informațiilor difuzate apoi de posturile de radio și a modului în care se face evaluarea și prelucrarea acestora. Așa se explică și informările precum cea expediată de generalul Mieczyslaw Moczar²⁶¹, la 23 iunie 1961, către generalul-locotenent Pintilie Gheorghe, referitoare la interesul deosebit manifestat de ofițerii de informații americani față de mediul emigranților din Europa răsăriteană. Obiectivul urmărit de americani era, în opinia generalului polonez, completarea schemei de încadrare a centrului de apreciere a informațiilor cu privire la Europa răsăriteană cu lucrători noi, care să aibă cunoștințe temeinice asupra teritoriului și situației țărilor din estul Europei²⁶².

Nu în ultimul rând, în cadrul schimbului reciproc de informații, un loc important era deținut de furnizarea unor date cu privire la acțiunile unor servicii adverse. Astfel, la 9 aprilie 1960, partea română trimitea o informare omologilor de la Sofia cu privire la o serie de acțiuni inițiate de serviciile de *intelligence* ale Turciei împotriva Bulgariei²⁶³.

Influența „Noului curs” din politica României asupra relațiilor dintre Securitate și omologii săi

În pofida acestui schimb destul de intens de informații, „zilele de aur” ale colaborării Securității cu serviciile similare din „țările frățești” se apropiau de sfârșit. „Noul curs” imprimat politicii externe românești de către Gheorghe Gheorghiu-Dej și echipa sa se făcea simțit și în domeniul cooperării dintre serviciile secrete. În primul

²⁵⁹ Kadri Hazbiu Dautaj, n. 15 iulie 1922, în [Mavrovo](#), d. 9 sept. 1983 (?). Absolvent al unei școli de comerț, a îmbrățișat de foarte tânăr ideile de stânga și s-a remarcat ca lider al unor formațiuni de partizani în timpul celui de-al Doilea Război Mondial, fiind rănit în lupte de două ori. După proclamarea Republicii Populare Albania, la 11 ianuarie 1946, a deținut funcția de șef al Secției de Contrainformații din cadrul Direcției pentru Securitatea Externă, având gradul de colonel. În perioada 1950-1954 a fost prim-adjunct al ministrului Afacerilor Interne, preluând la 23 iulie 1954 funcția de ministru de Interne, pe care a deținut-o până în 26 aprilie 1980. În toți acești ani, a coordonat direct activitatea *Drejtoria e të Sigurimit Shtetit* (*Sigurimi* – Direcția Securității Statului). Arestat la 15 octombrie 1982, a pierdut calitatea de membru în Adunarea Națională și în Biroul Politic al partidului comunist albanez, fiind acuzat de pregătirea unei lovituri de stat împotriva lui Enver Hodja. Anchetat și torturat, a fost supus unui proces politic, condamnat la moarte și executat prin împușcare la 9 septembrie 1983, ora 24.00 http://sq.wikipedia.org/wiki/Kadri_Hazbiu ; http://de.wikipedia.org/wiki/Kadri_Hazbiu și <http://www.pashtriku.org/?kat=63&shkrimi=1326>.

²⁶⁰ *Securitatea...*, vol. I, pp. 562-563.

²⁶¹ Mieczyslaw Moczar, n. 25 dec. 1913, Łódź, d. 1 nov. 1986, Varșovia. Devenit membru al partidului comunist din Polonia în 1938, s-a remarcat în timpul celui de-al Doilea Război Mondial ca unul dintre liderii rezistenței antifasciste. În perioada 1944-1948 a condus numeroase operațiuni împotriva principalului adversar al comuniștilor polonezi, Partidul Țărănesc. Din noiembrie 1956 a fost ministru-adjunct în Ministerul Afacerilor Interne. În perioada decembrie 1964 – iulie 1968 a deținut funcția de ministru de Interne, fiind înălțurat în urma reprimării brutale a revoltelor studentești din primăvara anului 1968 - <http://www.britannica.com/EBchecked/topic/386935/Mieczyslaw-Moczar> și http://pl.wikipedia.org/wiki/Mieczyslaw_Moczar.

²⁶² *Securitatea...*, vol. I, pp. 564-565.

²⁶³ „Information from Romania on Turkish Intelligence Interests Towards Bulgaria”, April 09, 1960, History and Public Policy Program Digital Archive, Archive of the Ministry of the Interior, Sofia, Fond 2, Record 1, File 2124. Obtained by the Bulgarian Cold War Research Group. <http://digitalarchive.wilsoncenter.org/document/110915>.

rând, așa cum am arătat, a avut loc o tensionare a relațiilor dintre conducerea Securității și consilierii sovietici prezenți în România, urmată de retragerea treptată a acestora în Uniunea Sovietică. Apoi, poziția României în fața proiectelor de integrare economică din cadrul C.A.E.R., conjugată cu deschiderea tot mai evidentă a țării noastre către Occident, a dus la apariția în rândul conducerii celorlalte state socialiste a unor suspiciuni cu privire la atașamentul conducerii de la București față de „cauza socialismului”. Pe cale de consecință, conducerile „partidelor frățești” au devenit tot mai reticente în a împărtăși românilor informațiile despre „lagărul imperialist” obținute de propriile servicii de spionaj, mai cu seamă că de la Kremlin veneau semnale că în elita politică românească s-ar afla agenți ai... Chinei²⁶⁴!

Unele semnale de răcire a relațiilor au apărut încă din 1963²⁶⁵, an în care conducerea P.M.R. a pus pentru prima dată, în mod deschis, omologilor sovietici problema retragerii complete a consilierilor din cadrul Securității, iar principalii rezidenți ai rețelelor sovietice de informații de pe teritoriul României au fost avertizați asupra obligativității de a-și întrerupe activitatea și a rupe legăturile cu ofițerii sovietici.

Cu tactul său recunoscut, încă din primăvara anului 1963 Gheorghiu-Dej a plasat aceste discuții în planul reciprocității („noi nu avem, corespunzător, în Uniunea Sovietică, reprezentanți ai noștri la securitatea sovietică și nici n-ar fi just”²⁶⁶), insistând asupra maturizării profesionale a cadrelor de securitate („acum aparatul nostru a învățat cum să se lupte cu dușmanul”²⁶⁷) și pledând, totodată, pentru o continuare a colaborării inter-instituționale în domeniul luptei împotriva imperialismului („sigur că pentru coordonarea

²⁶⁴ Potrivit generalul defector Jan Sejna, sovieticii sugeraseră că premierul Ion Gh. Maurer ar fi agent chinez, iar indicațiile de limitare a schimbului de informații erau cât se poate de clare: „In 1962 Novotny received a letter from Khrushchev instructing us to limit our intelligence exchanges with the Rumanians. We were to pass them no further information on China and pro-Chinese parties and regimes. Other forbidden subjects were political intelligence on the various Social Democratic parties, anything on Yugoslavia and Albania, and detailed intelligence on N.A.T.O. We were to confine our exchanges to general appraisals of the political and military situation in Western Europe” - Jan Sejna, *We will bury you! The Soviet plan for the subversion of the West by the highest ranking communist ever to defect*, London, Sidgwick & Jackson, 1982, p. 66.

²⁶⁵ În arhivele bulgărești se păstrează schița unui acord de colaborare între ministerele de interne ale Bulgariei și României, în 17 puncte, din anul 1963, dar se pare că acesta nu a mai fost semnat de cele două părți – „Agreement for Cooperation between Bulgarian and Romanian Ministries of the Interior”, 1963, History and Public Policy Program Digital Archive, Archive of the Ministry of the Interior, Sofia, Fond 1, Record 10, File 349. Obtained by the Bulgarian Cold War Research Group. <http://digitalarchive.wilsoncenter.org/document/110916>. Pe de altă parte, în perioada 8-10 aprilie 1963, Nicolae Doicaru, șef al Direcției Generale de Informații, și maiorul Ovidiu Diaconescu, șeful Serviciului de Tehnică Operativă, au purtat discuții la Berlin cu generalul-maior Markus Wolf, șeful HV A, direcția de spionaj a *Stasi*, și cu col. Herbert Hentschke, șeful departamentului tehnic al *Stasi*. Pe parcursul discuțiilor, ofițerii est-germani „nu le-au permis românilor să cunoască în detaliu nivelul la care ajunsese spionajul est-german în domeniul tehnic”, iar dialogul a fost purtat de așa-manieră încât, la final, „nici o parte prezentă la discuții nu a fost pe deplin mulțumită” - Stejărel Olaru, Georg Herbstritt, *op. cit.*, p. 67. Nu mai puțin semnificativă este discuția purtată în cadrul Biroului Politic al C.C. al P.M.R. în 30 august 1963 cu privire la măsurile de neutralizare a rețelelor sovietice de informații de pe teritoriul României coordonate de Gheorghe Pintilie – vezi Petre Otu, *În Biroul Politic despre agentura sovietică: vin vremuri grele*, în „Magazin istoric”, nr. 7, iulie 1999, p. 19-24; Larry Watts, *Divided Loyalties Within the Bloc: Romanian Objection to Soviet Informal Controls. 1963-1964*, în „Cold War International History Project e-Dossier”, no. 42, 1 octombrie 2013, disponibil *on-line* la <http://www.wilsoncenter.org/publication/divided-loyalties-within-the-bloc-romanian-objection-to-soviet-informal-controls-1963>.

²⁶⁶ *Romania and the Warsaw Pact, 1955-1989*, vol. 1, Document Reader compiled for the International Conference „Romania and the Warsaw Pact”, organized by the Institute for Political Studies of Defense and Military History and co-sponsored by the Cold War International History Project and the Parallel History Project, 3-6 October 2002, Bucharest, Romania, Document Reader compiled by Mircea Munteanu, translations by Cornel Ban and Mircea Munteanu, p. 157.

²⁶⁷ *Ibidem*, p. 158.

acțiunilor noastre este necesar să ne întâlnim cât mai des, să se asigure o legătură cât mai strânsă, pot fi organizate acțiuni comune și așa mai departe (...) Noi putem să conlucrăm, putem să întocmim planuri de lucru, putem alcătui planuri pentru exterior, pentru că aici se duce bătălia”²⁶⁸). În mod direct, problema agenturii sovietice din România a fost abordată, la cel mai înalt nivel, în timpul vizitei pe care Nikita Hrușciov a efectuat-o la București în perioada 24-25 iunie 1963²⁶⁹ și, în pofida dezmințirilor formulate de sovietici, a continuat căutarea formelor cele mai adecvate pentru neutralizarea acestor rețele.

Trecerea autorităților române de la vorbe la fapte a fost rapidă, astfel încât în noiembrie 1963 „echipe comune formate din reprezentanți ai Secției militare a Comitetului Central și membri ai Biroului Țărilor Socialiste discutaseră deja cu fiecare dintre persoanele identificate ca fiind agenți români ai K.G.B. și G.R.U., îi informaseră cu privire la schimbările petrecute, îi avertizaseră să rupă «orice contact de natură informativă» cu agenții lor sovietici și le asiguraseră protecția”²⁷⁰.

În pofida tensiunilor și răcirii relațiilor intervenite în 1963, se poate aprecia că anul crucial în procesul de izolare a României în cadrul comunității informative socialiste a fost anul 1964, în special după adoptarea Declarației C.C. al P.M.R. din aprilie 1964.

Asupra impactului extraordinar pe care l-a avut adoptarea acestui document în cadrul lagărului socialist, există suficient de multe lucrări pentru a mai insista aici cu detalii. De asemenea, ecoul declarației și mai ales al „prelucrării” acesteia în cadrul așa-ziselor „ședințe închise”²⁷¹ a fost uriaș în rândul cetățenilor români. Vom reține doar faptul că problemele agenturii sovietice din România și a căilor optime prin care serviciile de informații socialiste trebuie să colaboreze s-au plasat, din nou, pe agenda discuțiilor româno-sovietice²⁷². Starea de fapt existentă în relațiile dintre serviciile de informații sovietice și cele românești era rezumată de Nikolai Podgornii, la 11 iulie 1964, în termeni lipsiți de echivoc: „începând din 1963, organele de informații românești au încetat de fapt orice colaborare cu organele noastre de informații. Aceasta este situația concretă”²⁷³.

Desigur, nici relațiile Securității cu celelalte servicii nu au rămas neafectate de poziția specială pe care se situa România în cadrul blocului comunist. Primul semnal lipsit de echivoc că țara noastră nu mai era privită ca un partener de încredere a fost dat la reuniunea de la Varșovia, din 13-20 ianuarie 1965, când țările considerate de Moscova a avea o „colaborare strânsă” au organizat „prima lor întrevedere «postîntrevedere» pentru a discuta despre autoritățile de la București ca despre «un obstacol real în calea

²⁶⁸ *Ibidem*. Faptul că această abordare a problemei fusese îndelung studiată de partea română este demonstrată de modul în care Alexandru Drăghici îi abordase pe ofițerii K.G.B.: „I-am spus așa: avem și noi, aveți și dvs. cifru, prin care putem să comunicăm operativ, pe urmă avem sistemul de curieri, care poate asigura legătura dintre noi, putem să ne și întâlnim, dacă este nevoie” – *ibidem*.

²⁶⁹ Vasile Buga, *O vară fierbinte în relațiile româno-sovietice. Convorbirile de la Moscova din iulie 1964*, București, I.N.S.T., 2012, p. 58.

²⁷⁰ Larry L. Watts, *Ferește-mă, Doamne, de prieteni... Războiul clandestin al Blocului Sovietic cu România*, traducere din limba engleză Camelia Diaconescu, București, Editura Rao, 2011, p. 238.

²⁷¹ Vezi Florian Banu, Luminița Banu, *Alexandru Drăghici la ora naționalismului – popularizarea „Declarației din aprilie 1964” în structurile M.A.L.*, în „Caietele C.N.S.A.S.”, anul II, nr. 1(3)/2009, pp. 7-22.

²⁷² În cursul discuțiilor purtate la Moscova de o importantă delegație de partid și de stat a României cu omologii sovietici, între 7-14 iulie 1964, N.V. Podgornii arăta: „O mare neliniște ne-a provocat cuvântarea tov. Drăghici la uzinele 23 August, unde a vorbit în legătură cu concluziile plenarei și a aruncat o asemenea replică: trebuie să ne fie foarte clară problema cetățenilor sovietici, întrucât între cetățenii sovietici sunt mulți care se ocupă cu spionajul” - Vasile Buga, *op. cit.*, p. 51.

²⁷³ Larry L. Watts, *Cei dintâi vor fi cei din urmă. România și sfârșitul Războiului Rece*, traducere din limba engleză Adriana Bădescu, București, Editura Rao, 2013, p. 67.

oricărei strategii de coordonare»²⁷⁴. Mai precis, delegațiile țărilor socialiste susținătoare necondiționate ale politicii sovietice au rămas la Varșovia, după plecarea delegației României, condusă de Gh. Gheorghiu-Dej, secondat de Ion Gh. Maurer, pentru a discuta despre cooperarea împotriva Chinei, despre continuarea procesului de integrare în cadrul Pactului de la Varșovia și despre întocmirea unui plan strategic pe termen lung. În mod deloc surprinzător, pe agenda discuțiilor s-au aflat și modalitățile de gestionare a opoziției României²⁷⁵. Așa cum remarca Douglas Selvage, a fost „the first, but not the last, time that the other Warsaw Pact states would meet to discuss important matters without Romania’s participation”²⁷⁶.

Totuși, schimbul de informații cu serviciile celorlalte state socialiste nu a încetat brusc, nefiind instituită o veritabilă „carantină” împotriva României și nici liderii acesteia nu aveau vreun interes să se autoizoleze în cadrul comunității socialiste.

În acest sens, poate fi amintit schimbul de note dintre gen. Anghel Solakov, ministrul Afacerilor Interne al Bulgariei, și Cornel Onescu, ministrul Afacerilor Interne al României, din noiembrie-decembrie 1965²⁷⁷, prin care unele date cu privire la acțiunile N.A.T.O., în special ale S.U.A și Turciei, erau aduse reciproc la cunoștință. În perioada aprilie 1967 – mai 1968 Securitatea a livrat colegilor de la sudul Dunării nu mai puțin de 105 „rapoarte”, 25% dintre acestea cuprinzând informații referitoare la politica externă și măsurile militare întreprinse de Grecia și Turcia, precum și date despre evoluțiile din Orientul Mijlociu²⁷⁸.

În ceea ce privește relațiile cu liderul blocului socialist, încă din aprilie 1967, în cadrul discuțiilor purtate cu o delegație a *Stasi*, alcătuită din Erich Mielke, Markus Wolf și Alfred Scholz, Vladimir Semichastny²⁷⁹ definea relațiile sovieticilor cu Securitatea drept „schimburi ocazionale de informații pe teme militare și de politică externă”, derulate prin intermediul ambasadei române de la Moscova. În afară de aceste informări, „colaborarea” se limita la trimiterea anuală, reciprocă, a câte 20 de ofițeri pentru petrecerea concediului²⁸⁰.

Deci, fără a dispărea, fluxul schimburilor de informații a suferit un recul, astfel încât, referindu-ne la cazul colaborării cu est-germanii, se poate susține că „între 1964 și 1966 *Stasi* a primit doar sporadic informații de la Securitate”²⁸¹.

²⁷⁴ Larry L. Watts, *Ferește-mă, Doamne, de prieteni... Războiul clandestin al Blocului Sovietic cu România*, traducere din limba engleză Camelia Diaconescu, București, Editura Rao, 2011, p. 264.

²⁷⁵ Vezi, pe larg, situația creată în cadrul acestei reuniuni la Douglas Selvage, *The Warsaw Pact and Nuclear Nonproliferation. 1963-1965*, în Woodrow Wilson International Center for Scholars, Cold War International History Project, Working Paper No. 32, april 2001, pp. 15-18.

²⁷⁶ *Ibidem*, p. 18.

²⁷⁷ „Correspondence between Gen. A. Solakov and Gen. K. Onescu on Acquired Intelligence Information”, December 22, 1965, History and Public Policy Program Digital Archive, Archive of the Ministry of the Interior, Sofia, Fond 1, Record 10, File 338. Obtained by the Bulgarian Cold War Research Group. <http://digitalarchive.wilsoncenter.org/document/110917>

²⁷⁸ Jordan Baev, Kostadin Grozev, *loc. cit.*, p. 49.

²⁷⁹ Vladimir Semichastny n. 15 ianuarie 1924, Hryhorivka, Ucraina, d. 12 ianuarie 2001, Moscova. Intrat în anul 1958 în eşaloanele superioare ale partidului, prin preluarea funcției de prim-secretar al Komsomului, Semichastny a fost desemnat drept succesor al lui Alexandru Șelepin în funcția de președinte al K.G.B. în 13 nov. 1961. A condus instituția în perioada „crizei rachetelor” din Cuba și a fost demis de L. Brejnev în 18 mai 1967, probabil în urma refuzului său de a susține îndepărtarea lui Hrușciov - http://sptimes.ru/index.php?action_id=2&story_id=14002

²⁸⁰ Georg Herbstritt, *Refused Cooperation: The Relation Stasi – Securitate and Romania’s Aspirations to Independence*, în Alexandra Grúňová (ed.), *op. cit.*, pp. 292-293.

²⁸¹ Stejărel Olaru, Georg Herbstritt, *op. cit.*, p. 69.

Pe de altă parte, conducerea de la București pare să manifeste în această perioadă o oarecare reticență în raport cu propunerile de colaborare venite din capitalele vecine. De exemplu, în 1967 Ministerul Afacerilor Interne al Republicii Populare Bulgaria a transmis omologilor de la București un proiect de *Înțelegere* care să se încheie între ministerele Afacerilor Interne ale celor două state, cu privire la coordonarea activității lor „în domeniul luptei împotriva infracționismului (sic!) și al apărării ordinii publice”. Partea română nu a oferit nici un răspuns²⁸², astfel încât la 1 februarie 1969, partea bulgară a revenit cu o nouă solicitare de încheiere a înțelegerii.

Cornel Onescu, ministrul Afacerilor Interne, a întocmit în 2 aprilie o notă-documentară pe marginea propunerii bulgare, precum și un „contraproiect”, înaintând respectivele documente Secției pentru Controlul Muncii la M.F.A., M.A.I. și Justiție din cadrul C.C. al P.C.R.. Încheierea înțelegerii cu Ministerul Afacerilor Interne din Bulgaria a fost aprobată în ședința Prezidiului Permanent din 5 mai 1969, dar formele de colaborare prevăzute în această „înțelegere” vizau doar activitatea organelor de miliție²⁸³.

Totuși, potrivit istoricilor bulgari, la 1 iunie 1968 a fost semnat și un acord de colaborare între serviciile de securitate român și bulgar, cu o valabilitate de trei ani²⁸⁴. Ca urmare, și schimbul de informații a continuat, deși evoluțiile politice ulterioare au ridicat tot mai multe semne de întrebare asupra oportunității colaborării cu Securitatea.

O nouă deteriorare a imaginii României în rândul statelor socialiste care urmau docil Moscova a avut loc odată cu condamnarea fermă de către conducerea de la București a invadării Cehoslovaciei în 20 august 1968. Ca o consecință a poziției adoptate, România era trecută în rândul statelor „disidente”, fiind privită de serviciile de informații ale aliaților din cadrul Pactului de la Varșovia ca un potențial inamic, înregistrându-se chiar acțiuni de provocare orchestrate pe teritoriul românesc, în special de ofițeri de informații sovietici și est-germani, care foloseau acoperirea de... turiști²⁸⁵! Semnificativ este și faptul că, în 6 februarie 1969, organele bulgărești de securitate întocmeau un plan detaliat de măsuri operative împotriva atașajilor militari de la Sofia ai Cehoslovaciei, Iugoslaviei și României²⁸⁶.

Anii '70 și tentativele de „renovare” a relațiilor de colaborare

Evident, și de această dată, s-a acționat, de ambele părți, pentru detensionarea situației. Totodată, Moscova a întreprins măsuri ample pentru a menține România în cadrul Pactului de la Varșovia și de a o discredita în ochii analiștilor occidentali. Preocuparea lui Nicolae Ceaușescu pentru dejucarea unei eventuale invazii de tipul celei derulate în Cehoslovacia pare să fi inclus și o reluare a schimburilor de informații cu

²⁸² O oarecare întârziere a răspunsului ar putea fi pusă pe seama reorganizărilor prin care a trecut Ministerul Afacerilor Interne în anul 1967, finalizate în 3 aprilie 1968 prin desprinderea de acest minister a Securității, reorganizată în Consiliul Securității Statului, „organ central al administrației de stat”. Totuși, întârzierea unui răspuns la propunerea bulgărească este prea mare pentru a putea fi explicată doar prin transformările instituționale din România.

²⁸³ Textul înțelegerii se păstrează la A.N.I.C., fond C.C. al P.C.R., Secția Cancelarie, dosar nr. 65/1969, ff. 17-24.

²⁸⁴ Jordan Baev, Kostadin Grozev, *loc. cit.*, p. 49.

²⁸⁵ Larry L. Watts, *op. cit.*, p. 379.

²⁸⁶ „Bulgarian State Security Plan for Operational Measures toward Yugoslav, Romanian, and Czechoslovak Military Attaches”, February 06, 1969, History and Public Policy Program Digital Archive, Archive of the Ministry of the Interior, Sofia, Fond 2, Record 3, File 356. Obtained by the Bulgarian Cold War Research Group. <http://digitalarchive.wilsoncenter.org/document/112550>

serviciile de informații din „țările frățeste”. În cadrul Cancelariei Consiliului Securității Statului a fost creată chiar o secție de relații și protocol, care gestiona colaborarea cu „organele de securitate ale țărilor prietene”. Potrivit unui raport întocmit în 4 mai 1970, cu ocazia unui control efectuat la Cancelaria C.S.S., „în perioada de la 1 ianuarie 1969 și până în prezent” se realizase „un schimb însemnat de informații, materiale și aparate tehnice, cadre de film, broșuri și prospecte”. În raportul amintit se sublinia faptul că, în general, partea română își îndeplinise obligațiile asumate „în cadrul protocoalelor și înțelegerilor bilaterale, având de partea sa inițiativa și un sensibil avans în trimiterea de informații, precum și în dezvoltarea colaborării prin încheierea de noi protocoale și convenții”²⁸⁷.

Aceste informații par a fi confirmate și de documentele identificate în arhivele serviciilor de informații cu care Securitatea întreținea relații. De exemplu, cercetările efectuate în arhiva *Stasi* relevă faptul că, în intervalul 1 aprilie 1969 – 24 ianuarie 1973, Securitatea a furnizat Direcției Generale A (spionajul est-german) nu mai puțin de 16 informații, documente și rapoarte²⁸⁸. La prima vedere, numărul acestor documente poate părea mic, pentru intervalul de trei ani și jumătate, dar trebuie avut în vedere că unele dintre aceste documente aveau chiar și 125 de pagini.

În ceea ce privește participarea României la consfătuirile organelor de informații ale țărilor socialiste membre ale Tratatului de la Varșovia, informațiile din arhive confirmă faptul că Securitatea a continuat să fie invitată la dezbaterile organizate pe anumite profiluri. De exemplu, în noiembrie 1969 a avut loc la Budapesta consfătuirea șefilor organelor de contrainformații militare, apreciată de partea română drept „un util schimb de experiență cu privire la formele și metodele folosite de serviciile de spionaj imperialiste împotriva forțelor noastre armate”²⁸⁹.

Ion Stănescu, președintele C.S.S., aprecia într-o scrisoare din 2 februarie 1970 către președintele K.G.B., Iuri Andropov, că astfel de consfătuiri multilaterale „pot fi organizate și în viitor, pe baza principiilor convenite de comun acord între conducătorii de partid și de stat ai țărilor socialiste participante la Tratatul de la Varșovia, ori de câte ori se va considera necesar, fără însă să se stabilească în prealabil o periodicitate riguroasă”²⁹⁰.

Totuși, partea română se menținea pe poziția de apreciere a întâlnirilor bilaterale, considerând că „realizarea schimbului reciproc de experiență și rezolvarea unor probleme operative” ar fi mult mai eficiente în acest mod.

De altfel, dacă pentru întâlniri bilaterale există în arhive mai multe informații, în ceea ce privește participarea organelor de securitate române la consfătuiri multilaterale se pare că acest lucru s-a produs ultima dată în perioada 8-11 decembrie 1970, când o astfel de consfătuire a fost organizată la Budapesta, participând reprezentanți ai Bulgariei, Cehoslovaciei, R.D.G., Poloniei, U.R.S.S., României și, bineînțeles, Ungariei²⁹¹.

²⁸⁷ A.C.N.S.A.S., fond Documentar, dosar nr. 16.124, vol. 4, f. 127.

²⁸⁸ Helmut Müller-Enbergs, *Note despre fluxul de informații furnizat de Securitatea română Direcției Generale „A” din Stasi*, în „Analele Sighet 8. Anii 1954-1960: fluxurile și refluxurile stalinismului. Comunicări prezentate la Simpozionul de la Sighetu Marmăției (2-4 iulie 2000)”, București, Fundația Academia Civică, 2000, p. 239.

²⁸⁹ A.C.N.S.A.S., fond Documentar, dosar nr. 13.134, vol. 28, f. 95.

²⁹⁰ *Ibidem*. Această mențiune avea, probabil, în vedere faptul că la consfătuirea de la Budapesta se stabilise ca următoarea consfătuire a șefilor organelor de contrainformații militare să aibă loc în 1970, la Praga.

²⁹¹ Consfătuirea pe linia organelor de informații externe trebuia să aibă loc în perioada 22-26 iunie 1970, organele de securitate ale R.P. Ungaria trimițând în aprilie o invitație în acest sens Consiliului Securității Statului. În ședința C.S.S. din 21 mai 1970 a fost discutată participarea României la această consfătuire, concluzia formulată fiind următoarea: „presupunând că în încheierea consfătuirii delegațiile participante vor fi invitate să semneze o hotărâre comună și pentru a nu se repeta cele întâmplate la consfătuirea ce a avut loc pe linia organelor de

Ordinea de zi a consfăturii a fost următoarea: analiza situației internaționale, situația operativă și sarcinile pe termen lung ale serviciilor de informații ale statelor socialiste, rezultate din documentul de bază al Consfătuirii Internaționale a partidelor comuniste și muncitorești care avusese loc la Moscova în anul precedent, precum și cele care decurgeau din situația operativă a momentului.

La deschiderea și la încheierea lucrărilor consfătuirii a participat ministrul Afacerilor Interne al Ungariei, Benkei András²⁹², iar lucrările s-au desfășurat în ședințe plene, care au alternat cu discuții bilaterale.

România a fost reprezentată de o delegație condusă de generalul-locotenent Nicolae Doicaru, șef al Direcției Generale de Informații Externe și vicepreședinte al Consiliului Securității Statului, acesta fiind însoțit de generalul-maior Moga Gheorghe și de colonelul Gheorghe Bolînu.

Potrivit raportului întocmit de Doicaru la revenirea în țară, „delegațiile R.P.U., R.P.B., R.P.P., U.R.S.S. și R.D.G. au tratat, sub diverse forme, problema «eroziunii din unele țări socialiste și ruperea lor de sistemul socialist», ca rezultat al diversiunii ideologice”²⁹³. De asemenea, reprezentanții țărilor menționate au subliniat, într-o formă sau alta, necesitatea integrării serviciilor de informații, pe baza internaționalismului socialist, ca o replică la coordonarea activităților împotriva țărilor socialiste deja realizată de „frontul dușman”. Au mai fost abordate o serie de teme, precum diversiunea ideologică împotriva statelor socialiste (delegația Poloniei), situația politică și operativă din R.F.G. (delegația est-germană), situația politică din Turcia, Grecia și Cipru (delegația bulgară). Delegația României a prezentat o expunere în care au fost analizate „probleme concrete ale situației politice internaționale, în special din cadrul N.A.T.O., securitatea europeană, Orientul Apropiat și zona Balcanilor”²⁹⁴.

Ca de obicei, „vioara întâi” în cadrul conferinței a fost delegația sovietică. După ce a formulat o serie de aprecieri asupra importanței schimburilor bilaterale de informații politico-militare, tehnico-științifice și operative, precum și asupra necesității schimbului bilateral de experiență în problemele muncii ilegale, șeful delegației sovietice a formulat o serie de propuneri pe linia coordonării și integrării serviciilor de informații. În esență, erau preconizate:

- constituirea unui centru unic, care să cuprindă date despre cadrele, agentura și modurile de acoperire folosite de serviciile dușmane;

contrainformații militare, s-a hotărât să fie pregătit din vreme un răspuns în care să se arate, în termenii cei mai politicoși, că din partea organelor de securitate ale R.S. România va participa la această consfătuire o delegație, dar noi nu vom semna nici un acord. Să arătăm că noi apreciem activitatea de colaborare între organele noastre și celelalte organe de securitate din țările socialiste ca fiind bine reglementată prin înțelegeri bilaterale și că, având în vedere principiul conspirativității, nu găsim util un alt mod de cooperare” – A.C.N.S.A.S., fond Documentar, dosar nr. 16.124, vol. 4, ff. 71-72. Cu același prilej s-a hotărât ca delegația să fie alcătuită din trei persoane și să fie condusă de general-locotenent Nicolae Doicaru.

²⁹² Benkei András, n. la 11 septembrie 1923, în Nyíregyháza, d. la 13 august 1991, Budapesta. Originar dintr-o familie de muncitori, devine el însuși muncitor, după care este încorporat și trimis pe front. A căzut prizonier al Armatei Roșii în ianuarie 1945 și a fost ținut într-un lagăr din Uniunea Sovietică până în iulie 1948. Revenit în Ungaria, devine membru al partidului comunist. Urcă treptat în ierarhia de partid și se manifestă ca un discipol fidel al lui Janos Kadar. În perioada 7 decembrie 1963 - 27 iunie 1980 a deținut funcția de ministru al Afacerilor Interne - http://hu.wikipedia.org/wiki/Benkei_András și http://www.tortenelmitar.hu/index.php?option=com_content&view=article&id=3509&catid=43:b&Itemid=67&lang=hu

²⁹³ A.C.N.S.A.S., fond Documentar, dosar nr. 16.124, vol. 7, f. 194.

²⁹⁴ *Ibidem*, f. 197.

- stabilirea de legături între rezidențele externe, în scopul rezolvării operative a unor probleme urgente, cum ar fi interpunerea unor agenți și provocatori ai serviciilor dușmane;
- studierea în comun a unor persoane din baza operativă, îndeosebi a celor care circulau prin mai multe țări socialiste sau care, în exterior, intrau în raza de acțiune a mai multor rezidențe ale serviciilor de informații socialiste;
- informarea celorlalte servicii, în situația în care unul dintre ele este solicitat să acorde ajutor unor organe de securitate din țările Africii, Asiei și Americii Latine, în scopul analizării acelor probleme care ar fi putut necesita coordonare și punere de acord;
- coordonarea eforturilor împotriva centrelor de diversiune ale inamicului;
- organizarea de întâlniri multilaterale ale șefilor serviciilor de informații participante la consfătuire pentru schimb de informații și experiență și punerea de acord a liniei generale „în luarea unor măsuri de demascare, dezinformare etc.”, îndeosebi împotriva țărilor N.A.T.O.;

Derularea discuțiilor pe marginea propunerilor sovietice a scos la iveală faptul că, la fel ca și în cazul altor reuniuni ale Tratatului de la Varșovia sau ale C.A.E.R., existase o prealabilă punere de acord a sovieticilor cu reprezentanții țărilor fidele sau chiar o distribuire de roluri pentru viitoarele dezbateri, în vederea neutralizării preconizatei opoziții românești.

În acest sens pledează nu numai faptul că toate celelalte delegații au fost de acord cu propunerile formulate²⁹⁵, ci și modul în care delegația Bulgariei a preluat și dezvoltat ideile exprimate de sovietici. Șeful delegației bulgare propunea:

- crearea unui centru unic de coordonare, denumit „Consiliul șefilor serviciilor de informații externe din țările socialiste”, care ar fi urmat „să țină consfătuiri periodice, o dată sau de două ori pe an”; atribuțiile acestui consiliu ar fi fost: „stabilirea sarcinilor principale, direcțiilor de activitate și elaborarea concepțiilor de bază ale muncii, luarea de hotărâri asupra problemelor de cooperare și măsuri active într-o serie de probleme și obiective de interes comun”²⁹⁶.
- înființarea în cadrul Comitetului Securității Statului de pe lângă Consiliul de Miniștri al U.R.S.S. (K.G.B.) a unei cartoteci generale, care să cuprindă cadrele și agentura dușmanului, informații despre tehnica operativă și acoperirile sub care acționează serviciile adverse, precum și date cu privire la centrele de diversiune ideologică ale inamicului;
- realizarea unui schimb de reprezentanți între serviciile de informații, în scopul obținerii unei coordonări a acțiunilor și al asigurării unei operativități sporite;
- stabilirea pe cale bilaterală de legături permanente între rezidenții din exterior, pentru a se asigura schimbul de informații privind situația operativă, politică și militară, precum și pentru punerea de acord a unor acțiuni comune;

²⁹⁵ Nicolae Doicaru raporta că „din modul cum s-au prezentat expunerile și propunerile ca din unele discuții purtate cu membri ai delegațiilor, rezultă că între celelalte delegații a existat o punere de acord prealabilă cu privire la conținutul expunerilor și formularea propunerilor, atenția principală fiind îndreptată spre a cunoaște poziția delegației noastre” – *ibidem*, f. 200.

²⁹⁶ *Ibidem*, f. 196.

- schimbul de informații și materiale între serviciile de informații socialiste să se facă în limba rusă²⁹⁷.

În pofida unității de opinie exprimată de celelalte delegații, ofițerii români au respins, cu tact și cu argumente, cea mai mare parte a propunerilor formulate, încadrându-se în limitele mandatului primit la plecarea din țară. Prin vocea lui Nicolae Doicaru, aceștia au arătat că „datorită caracterului specific al activității noastre, care impune respectarea strictă a principiului conspirativității, noi suntem partizanii întâlnirilor bilaterale, ai schimbului de experiență și informații de interes reciproc, pe baza unor protocoale aprobate de conducerea de partid și de stat, de guvernele țărilor interesate. Acesta este cadrul, sensul și modul în care noi concepem colaborarea între organele noastre!”²⁹⁸.

Odată precizată poziția de principiu, delegația română a demontat propunerea de stabilire a legăturilor între rezidenții din străinătate. Pornind de la ideea că nu trebuie oferit adversarilor nici o ocazie de a cunoaște cadrele și acțiunile serviciilor socialiste de informații și invocând „trădările care au avut loc în ultimul timp din partea unor cadre ale serviciilor de informații din unele țări socialiste”, inclusiv din România, s-a subliniat faptul că „dacă ar fi existat o legătură între rezidențe, daunele ar fi fost mult mai mari”, constituind, totodată, un prilej de a formula acuze reciproce.

De asemenea, a fost respinsă ideea înființării unui „Consiliu al șefilor serviciilor de informații”, apreciindu-se că un astfel de organ s-ar suprapune conducerilor de partid și guvernelor țărilor, cărora serviciile de informații le sunt subordonate.

Propunerea de înființare a unui centru unic de evidență a fost, la rândul ei respinsă, delegația română insistând pe dezvoltarea relațiilor bilaterale, pe schimbul reciproc și operativ de informații în toate domeniile. Pentru a argumenta această necesitate, românii au arătat că „de ani de zile nu am mai avut întâlniri și schimb de experiență cu conducerile unor servicii de informații (de exemplu, cu R.D.G. de 8 ani)”²⁹⁹. Ba, mai mult, ofițerii români s-au declarat chiar de acord ca șefii organelor de informații să se întâlnească periodic în cadrul unor consfătuiri, cu condiția ca acestea să aibă o ordine de zi concretă, cunoscută și aprobată din timp de conducerea de partid și de guvernul fiecărei țări, și să nu fie adoptate hotărâri comune. Cu acest prilej, s-a subliniat, din nou, faptul că „linia, sarcinile, concepția de muncă și conducerea serviciului de informații reprezintă un atribut al fiecărui partid și guvern și nicidecum un atribut al unor șefi de direcții care să ia hotărâri peste capul partidelor și guvernelor lor”³⁰⁰.

Consecvenți cu principiile enunțate, reprezentanții României au purtat și o serie de discuții bilaterale cu delegațiile din U.R.S.S., R.D.G., R.P. Polonă și R.P. Bulgară pe teme diverse. De exemplu, delegației sovietice i-a fost solicitată furnizarea de aparatură și *know how* în domeniul organizării evidenței și prelucrării automate a informațiilor. De asemenea, sovieticilor li s-a cerut să se pronunțe asupra propunerii formulate de partea

²⁹⁷ Se pare că, pentru fluidizarea schimburilor de informații, se impunea adoptarea unei *lingua franca*, necesitate sesizată chiar de ofițerii de securitate români care consemnau într-un raport din primăvara anului 1970: „pentru înlăturarea unor neajunsuri cu privire la redactarea corespondenței considerăm că este necesar ca la încheierea protocoalelor între C.S.S. și organele de securitate ale altor țări socialiste să se stabilească limba în care să se corespundeze. De exemplu, părții cubaneze i s-a scris în limba engleză și a răspuns în limba spaniolă” - A.C.N.S.A.S., fond Documentar, dosar nr. 16.124, vol. 4, f. 128.

²⁹⁸ Idem, vol. 7, f. 198.

²⁹⁹ *Ibidem*.

³⁰⁰ *Ibidem*, f. 199

română „cu mult timp în urmă”, referitoare la stabilirea de legături radio cifrate între organele de securitate ale celor două țări, precum și cu privire la venirea în România a unei delegații sovietice pe linie de tehnică operativă, conform unei înțelegeri mai vechi.

De la multilateral la bilateral: Securitatea în căutarea noilor forme de colaborare

Urmând linia de conduită exprimată în cadrul consfătuirii de la Budapesta, Securitatea a încercat în anii următori să consolideze o serie de relații bilaterale, formalizându-le prin semnarea unor acorduri. Totuși, încercările românilor de a ieși din izolarea pe care ceilalți membri ai Tratatului de la Varșovia o impuneau din ce în ce mai vizibil s-au izbit adesea de refuzul politic, dar ferm, al „tovarășilor de luptă”.

Cel mai elocvent episod de acest tip s-a consumat la câteva luni după încheierea consfătuirii amintite, în Berlinul de Est. În 18 martie 1971, contrar uzanțelor, șeful spionajului românesc, Nicolae Doicaru, a sosit intempestiv în capitala R.D.G., făcând o escală pe drumul de la Copenhaga la București. Aici a solicitat, nici mai mult, nici mai puțin, decât o întrevedere cu ministrul Securității Statului, Erich Mielke, susținând, în discuția pe care a avut-o cu omologul său german, Markus Wolf, că trebuie să discute detaliile cu privire la „iminenta vizită a tov. Walter Ulbricht” în România și să remită un „proiect de protocol cu privire la organizarea colaborării între cele două organe în scopul efectuării de studii și evaluări”³⁰¹.

Așa cum au apreciat unii cercetători, în timpul acestei vizite, Doicaru „pur și simplu s-a făcut de râs”, opinie la care subscriem, căci, în fața atitudinii rezervate a germanilor, acesta, confruntat cu perspectiva eșuării misiunii sale, a început să desfășoare o argumentație stranie³⁰², depărtându-se vizibil de la limbajul diplomatic³⁰³.

Deși Doicaru a insistat pentru o reglementare rapidă a formei de cooperare bilaterală, arătând că, în urma discuțiilor de la conferința de la Budapesta, a încheiat acorduri cu polonezii și cu bulgarii, iar cu maghiarii discuțiile sunt foarte avansate, partea germană s-a menținut pe poziția că problemele de colaborare trebuie mai întâi clarificate

³⁰¹ Detaliile convorbirii sunt disponibile în „Nota informativă referitoare la o convorbire cu vicepreședintele Consiliului Securității Statului al Republicii Socialiste România, general-locotenent Doicaru, care a avut loc la 18.03.1971 între orele 10.00 și 13.00, în blocul de apartamente din Berlin-Pankow”, publicată în Stejărel Olaru, Georg Herbstritt, *Stasi și Securitatea*, traduceri din germană de Viorel Buta și Mihai Alecu, București, Editura Humanitas, 2005, pp. 288-299.

³⁰² Unele afirmații făcute de Doicaru în timpul convorbirii cu Wolf, l-au făcut pe istoricul american Larry L. Watts să considere că o facțiune pro-sovietică „de la nivelurile superioare ale D.S.S. și DIE”, care îi includea pe Ion Stănescu și Nicolae Doicaru, „a încercat să creeze legături independente cu serviciile «afiate în strânsă cooperare», în scopul de a pune la cale operațiuni împotriva lui Ceaușescu și a surselor principale de sprijin din Occident” – Larry L. Watts, *op. cit.*, p. 523. În opinia noastră, afirmațiile lui Doicaru („în activitatea oficială noi nu ne limităm la documentele scrise care ne-au fost date de conducerea de partid și de ministrul de resort. Nu am venit aici fără mandat și fără însărcinare”) au fost scoase din contextul general al discuțiilor și au primit o interpretare forțată.

³⁰³ Doicaru, printre altele, spunea: „Eu nu am venit la Berlin pentru că nu am de lucru în București și numai ca să mă pot plimba o zi prin Berlin. Am venit dintr-o serie de motive foarte importante, de mare interes, în calitate de comunist și pentru lupta comună pe care o ducem. Nu am venit ca să spun că Republica Socialistă România nu poate trăi dacă nu are relații bune [cu Republica Democrată Germană]”. Replica lui Wolf nu s-a lăsat așteptată: „Noi nu suntem sensibili, deși există unele propoziții pe care aș fi preferat să nu le aud. (...) Noi nu avem intenția de a-l brusca pe tov. Doicaru sau de a-l trata urât. (...) Aș prefera să nu fi auzit propoziția că Republica Socialistă România ar putea să trăiască fără noi, iar R.D.G. ar putea să trăiască fără România întrucât relațiile dintre țările noastre nu sunt de așa natură încât să trebuiască să se tragă asemenea concluzii. Aș dori să atribui aceasta nerăbdării tov. Doicaru de a se ajunge repede la forme active de colaborare” - Stejărel Olaru, Georg Herbstritt, *op. cit.*, pp. 296-298.

la nivelul conducerilor de partid și de stat ale ambelor țări, „pentru a se putea ajunge la o adevărată «colaborare cekistă» între *Stasi* și Securitate”³⁰⁴.

Dacă problema semnării unui protocol de colaborare a rămas în suspensie³⁰⁵, nici problemele pe linie de tehnică operativă prezentate de Doicaru nu au căpătat o soluționare, est-germanii apreciind că acestea necesită „o verificare în profunzime și un studiu exact, ceea ce va ocupa o anumită perioadă de timp”, astfel încât „nu este rațional nici să se poarte discuții între specialiști”³⁰⁶.

Impasul în care au intrat aceste negocieri se pare că s-a dovedit a fi unul insurmontabil, cooperarea dintre cele două servicii cunoscând un declin accentuat, astfel încât, „cu unele mici excepții, relațiile dintre Securitate și *Stasi* s-au încheiat în anul 1973”³⁰⁷. Acest an a marcat și încetarea schimburilor de informații dintre D.I.E. și HV A, iar în luna septembrie a avut loc o ultimă tentativă a ofițerilor est-germani de a colabora cu partea română în cadrul unei operațiuni îndreptată împotriva unor vest-germani care ajutau cetățeni din R.D.G. să ajungă în R.F.G., *via* România³⁰⁸.

Singurul domeniu de colaborare menținut până în 1989 a fost acela al exploataării liniei guvernamentale de comunicații cifrate și telex, sarcină ce cădea în responsabilitatea Unității Speciale „R”, respectiv a Direcției a XI-a a *Stasi*.

Pe de altă parte, Uniunea Sovietică nu era interesată într-o izolare totală a României, acțiune în măsură să accelereze apropierea acesteia de Occident, ci mai degrabă dorea să promoveze o politică atent elaborată „de oprire a alunecării românilor pe panta antirusismului și a antisovietismului”³⁰⁹. Astfel se explică, în opinia noastră, faptul că de-a lungul anilor '70 schimbul reciproc de informații, furnizarea de tehnică operativă de către U.R.S.S., trimiterea reciprocă de ofițeri în concediu sau cooperarea în anumite „măsurii active” au continuat să se desfășoare cu o intensitate destul de constantă³¹⁰.

La rândul-i, conducerea de la București înțelegea necesitatea de a menaja anumite susceptibilități ale Kremlinului, deși privea foarte critic echipa sovietică din fruntea P.C.U.S. și politica promovată de aceasta³¹¹, iar șeful K.G.B.-ului, Iuri Andropov era

³⁰⁴ *Ibidem*, p. 87.

³⁰⁵ Pentru proiectul acestui protocol, vezi *ibidem*, pp. 302-310.

³⁰⁶ *Ibidem*, p. 300.

³⁰⁷ *Ibidem*, p. 91.

³⁰⁸ *Ibidem*, p. 89.

³⁰⁹ Larry L. Watts, *Cei dintâi vor fi cei din urmă. România și sfârșitul Războiului Rece*, traducere din limba engleză Adriana Bădescu, București, Editura Rao, 2013, p. 110.

³¹⁰ Trebuie menționat că, dacă pentru ofițeri s-a perpetuat practica petrecerii concediului în U.R.S.S., șefii Securității au declinat de fiecare dată invitațiile venite din partea lui Andropov. De exemplu, în 19 martie 1972, acesta îl invita pe Ion Stănescu împreună cu familia să-și petreacă concediul „într-unul din sanatoriile Comitetului Securității Statului ales de dv”, dar răspunsul de la București a fost negativ, Stănescu invocând faptul că fuzionarea Consiliului Securității Statului cu Ministerul Afacerilor Interne necesită prezența sa la București „în vederea rezolvării tuturor problemelor legate de această reorganizare”. Ca argumente suplimentare, erau invocate și două evenimente de importanță majoră: Conferința Națională a P.C.R. și sărbătorirea a 25 de ani de la proclamarea Republicii Populare Române – A.C.N.S.A.S., fond Documentar, dosar nr. 13.134, vol. 28, f. 5.

³¹¹ Într-o convorbire confidențială purtată în 17 mai 1974 de Emil Bodnăraș cu ambasadorul S.U.A. la București, Harry G. Barnes Jr., vicepremierul român susținea că „Romania has to try to maintain good relations with the USSR, since the Soviet Union is, after all, a big neighbor, but Romania is in deep disagreement with the «anti-socialist» policies of what he referred to as the «transient (treacătoare) Soviet leadership»” – *Romania and the Warsaw Pact, 1955-1989*, vol. 2, Document Reader compiled for the International Conference „Romania and the Warsaw Pact”, organized by the Institute for Political Studies of Defense and Military History and co-sponsored by the

perceput foarte negativ³¹². Ca atare, s-a încercat păstrarea unor relații cât mai apropiate de „normalitate”, evitându-se orice tensionare gratuită a relațiilor, dar fără a se face concesii de la linia afirmată cu fermitate în trecut (activitatea organelor de informații „este condusă de către partidul și guvernul țării respective”, iar subordonarea acestora se face „numai organelor naționale ale fiecărei țări, acționând pe baza dispozițiilor lor”).

Pentru a exemplifica modalitățile concrete de colaborare între Securitate și K.G.B., vom prezenta în continuare câteva din formele îmbrăcate de acestea: acțiuni comune, schimburi de informații, schimb de experiență și dotarea cu tehnică operativă.

În ce privește acțiunile comune ale Securității și K.G.B.-ului, nu am identificat, pentru această perioadă, decât unele informații sumare. Astfel, în 10 iunie 1971 K.G.B.-ul solicita părții române participarea la „o acțiune comună în vederea compromiterii” lui Richard Wurmbrand, semnalat cu o participare activă „la acțiunile de diversiune ideologică împotriva țărilor socialiste”. Concret, „aflându-se în S.U.A., Wurmbrand a făcut declarații provocatoare în cadrul subcomisiei Senatului pentru problemele securității interne, despre persecuțiile la care, chipurile, sunt supuși credincioșii din România și Uniunea Sovietică”. În plus, „cu sprijinul anumitor cercuri”, Wurmbrand publicase „o serie de cărți de orientare anticomunistă, care au devenit foarte cunoscute în Occident”³¹³. Așadar, în viziunea K.G.B., se impunea „demascarea activității lui Wurmbrand, a persoanelor și organizațiilor de propagandă care îl sprijină, în interesul statelor noastre”.

Securitatea s-a dovedit receptivă la această solicitare, după cum o dovedește scrisoarea de răspuns expediată de Ion Stănescu la 31 august 1971. Din aceasta rezultă că Securitatea cunoștea „activitatea ostilă” desfășurată de Wurmbrand și că inițiaseră deja „o serie de acțiuni pentru demascarea și compromiterea sa”. În acest scop, fuseseră publicate în „Gazette de Lausanne”, din 15 iunie 1970, „La Vie Protestante”, din 5 și 19 iunie 1970, precum și în numărul din martie 1970 al ziarului „Credința”, editat de emigranții români din S.U.A., „unele materiale din care rezultă că Wurmbrand Richard a fost agent al Siguranței burghezo-moșierești, că a desfășurat activitate provocatoare în rândul unor cercuri progresiste despre care a informat Siguranța, care a trecut la arestarea acestora”. De asemenea, Wurmbrand fusese „demascată” și în cadrul unei emisiuni a unui post de radio din Hamilton (Canada).

Declarându-se de acord cu desfășurarea unor „acțiuni comune”, partea română pune la dispoziția K.G.B. următoarele „materiale cu caracter demascator”:

- „Decizia penală nr. 2220/5.07.1950 a Curții Penale Secția a III-a din București;
- Declarația numitului Râmneanțu Marin, dată la 19 februarie 1959;
- Declarația numitului Urbaciov Serghei, dată la 16 februarie 1959;
- Decizia nr. 58 a plenului Tribunalului Suprem al R.P. Române, dată în ședința din 4 septembrie 1958;
- Sentința nr. 63 din 31 martie 1959 a Tribunalului Militar al Regiunii a II-a Militară;

Cold War International History Project and the Parallel History Project, 3-6 October 2002, Bucharest, Romania, Document Reader compiled by Mircea Munteanu, translations by Cornel Ban and Mircea Munteanu, p. 164.

³¹² În discuția amintită, Emil Bodnăraș considera că Andropov „was another example of a Soviet leader who «doesn't understand politics» and has narrow, limited insight, a shortcoming particularly regrettable in a security policeman” – *ibidem*, p. 165.

³¹³ A.C.N.S.A.S., fond Documentar, dosar nr. 13.134, vol. 28, f. 63.

- Declarația lui Wurmbrand Richard dată la 1 februarie 1950³¹⁴.

Totodată, Ion Stănescu solicita acordul părții sovietice de a trimite un ofițer de securitate la Moscova pentru a stabili un plan comun de măsuri în acest caz, exprimându-și speranța că acțiunea „se va putea finaliza cu rezultate pozitive în interesul statelor noastre socialiste”.

Miniștrii de Interne român și sovietic (Teodor Coman - dreapta și N.A. Șciolokov), Moscova, 17 noiembrie 1977, cabinetul ministrului³¹⁵

³¹⁴ *Ibidem*, f. 70.

³¹⁵ Idem, fond Documentar, dosar nr. 13.285, vol. 35, f. 263.

K.G.B. a mulțumit părții române pentru documentele puse la dispoziție, apreciind că acestea „ne permit să arătăm cetățenilor sovietici credincioși adevărata față a lui Wurmbrand”, dar, întrucât aceste materiale fuseseră deja folosite de români în acțiunile derulate în Occident, s-a apreciat că „inițierea unor măsuri suplimentare pe planul compromiterii lui peste graniță pe baza acelorași materiale, în prezent nu și-ar mai atinge scopul”³¹⁶.

Este posibil ca solicitarea adresată conducerii Securității să fi fost doar un „test de loialitate”, având în vedere că în aceeași perioadă sovieticii mai inițiaseră și alte posibile jocuri operative pentru a testa reacțiile Bucureștiului, cum a fost așa-zisul caz „Kovalciuc”, în perioada 1967-1970, sau mai bine cunoscutul „caz Usatiuc”, derulat în intervalul 1969-1970.

Concret, era vorba de cetățeni sovietici, de etnie română, care, odată ajunși în România luau legătura cu diverse persoane sub pretextul că reprezintă mișcări naționale din fostele teritorii românești ocupate de U.R.S.S.

Covalciuc Dumitru a venit pentru prima dată în România în anul 1967, contactând un fost lucrător al S.S.I., Gherman Istrate, și relatându-i acestuia despre „pretinse acțiuni revendicative ce ar avea loc la Cernăuți, Chișinău și alte localități din U.R.S.S.” și prezentându-se drept unul dintre inițiatorii și organizatorii acestora. Atât în 1967, cât și la vizitele din 1968 și 1969, Covalciuc Dumitru a întocmit diverse memorii, insistând ca Gherman Istrate să le predea „unor persoane importante”³¹⁷. Gherman a refuzat acest lucru și, după citirea respectivelor documente, le-a distrus prin ardere. Covalciuc a inițiat și un schimb de scrisori cu Gherman Istrate, insistând pentru folosirea în textul acestora a unor „convenționalisme” și oferindu-se să-i furnizeze acestuia informații din U.R.S.S.

În cursul vizitelor în România, Covalciuc a contactat „elemente ostile orânduirii socialiste”: legionarii Coștiug Teofil și Gherasim Orest, Furtună Aurel, „fost deputat cuzist”, și Gherman Istrate, ultimii doi avertizați de Securitate pentru „manifestări dușmănoase”. În acest context, cum era de așteptat, în anul 1970 organele de securitate au luat cunoștință de „manifestările antisovietice” ale lui Covalciuc și despre pretenziunile sale legături cu organele de securitate din Cernăuți. În urma cercetărilor întreprinse, s-a luat decizia de a informa conducerea K.G.B. despre acest caz, prin scrisoarea nr. 14/0062201 din 2 aprilie 1970, pentru „a lua măsurile ce le crede de cuviință”.

În mod ciudat, investigațiile K.G.B.-ului au tergiversat destul de mult, astfel că abia în 21 august 1971 Securitatea era informată, prin scrisoarea nr. 2121, despre faptul că în luna mai 1971 Covalciuc Dumitru ar fi expediat o scrisoare către Direcția Regională Cernăuți a K.G.B., prin care informa că „încă din anul 1967 a fost recrutat de către Gherman Istrate, chipurile, din însărcinarea organelor de securitate ale României, folosindu-l pentru culegerea de informații despre situația din Uniunea Sovietică”. De asemenea, Covalciuc susținea că Gherman a încercat în mod repetat „să-l reactiveze”, ultima tentativă datând din aprilie 1971, când a primit, prin intermediul turistului Constantin Romaniuk, o scrisoare de la Fedor C. din orașul Rădăuți.

Evident, partea română a expediat o scrisoare în care se arăta: „Consiliul Securității Statului al R.S. România respinge afirmațiile lui Covalciuc cuprinse în declarație, considerându-le ca fiind o provocare prin care a urmărit să înrăutățească relațiile dintre organele noastre”.

³¹⁶ Idem, dosar nr. 13.134, vol. 28, f. 9.

³¹⁷ *Ibidem*, f. 110.

În paralel, Securitatea avea de gestionat o altă situație delicată provocată de un alt cetățean al U.R.S.S., de origine română. Usatiuc Alexandr Vasilievici, născut la 23 februarie 1915, cetățean sovietic, domiciliat în Chișinău, cu ocazia unei vizite turistice în România din martie 1969, i-a contactat pe Pantelimon Halipa și pe Gherman Pântea, foști membri ai Sfatului Țării, și a expediat prin poștă, la adresa Consiliului de Stat al R.S.R. un document redactat de așa-numitul „Front Patriotic Național”. Ulterior, la 12 iunie 1970 Usatiuc a solicitat o audiență la Nicolae Ceaușescu, sub motivul că are de prezentat „o problemă importantă”. Nefiind primit în audiență, Usatiuc a lăsat autorităților române un plic cu șase pagini dactilografiate, din cuprinsul cărora rezulta că în R.S.S. Moldovenească se derulează unele acțiuni „îndreptate împotriva statului sovietic”.

În 20 iunie 1970, Ion Stănescu îl informează printr-o scrisoare pe Iuri Andropov despre acțiunea lui Usatiuc, anexând și materialele originale lăsate de acesta la Consiliul de Stat. Ce a urmat mai departe este insuficient cunoscut. Potrivit unor surse, „în zilele imediat următoare sunt arestați Alexandru Usatiuc-Bulgăre, Gheorghe Ghimpu, Valeriu Graur și Alexandru Șoltoianu”, fiind „anchetați în beciurile K.G.B.-ului aproape doi ani de zile”, după care la 13 iunie 1972 a avut loc procesul în care Usatiuc a fost condamnat la 7 ani de lagăr de muncă silnică cu regim sever, plus 5 ani de deportare în Siberia, Gheorghe Ghimpu și Alexandru Șoltoianu, la câte 6 ani de lagăr de muncă silnică cu regim sever, iar Valeriu Graur la 4 ani de lagăr de muncă silnică cu regim sever³¹⁸. Pe de altă parte, Nicolae Dabija oferea o altă cronologie: „la 13 decembrie 1971 este arestat Alexandru Usatiuc, la 7 ianuarie 1972 – Gheorghe Ghimpu, la 13 ianuarie 1972 – Alexandru Șoltoianu, la 10 martie 1972 – Valeriu Graur...”³¹⁹.

Evoluția ulterioară a evenimentelor demonstrează faptul că, mai degrabă, emisarii „Frontului Patriotic Național” acționaseră de bună credință, animați de convingerea naivă că îl vor putea contacta direct pe Nicolae Ceaușescu și că acesta le va sprijini acțiunile. Modul de acțiune total atipic și contextul vremii i-au făcut pe liderii Securității să interpreteze acest demers drept o „provocare” a K.G.B.-ului, menită să furnizeze argumente părții sovietice, angrenată într-o amplă ofensivă împotriva „imperialismului” și „revizionismului” românesc.

Mult mai bine atestat din punct de vedere documentar este un alt domeniu al colaborării bilaterale dintre Securitate și K.G.B.: schimburile de informații. Acestea erau destul de frecvente și acopereau arii diferite de acțiune ale celor două servicii de informații.

De exemplu, în 10 ianuarie 1972, partea română expedia către K.G.B. următoarele documente: „Măsuri militare speciale adoptate de autoritățile israeliene”, „Preocupări ale Administrației S.U.A. pentru crearea unei situații confuze în Chile, care să ducă la răsturnarea guvernului Allende”, „Acțiuni ale monarhiei marocane pentru consolidarea situației politice interne din Maroc”, „Intensificarea ajutorului

³¹⁸<https://mariusmioc.wordpress.com/2011/01/11/nicolae-dabija-despre-tradarea-basarabenilor-de-catre-regimul-ceausescu-si-de-securitate-activitatea-lui-ion-stanescu-fondatorul-unitatii-anti-kgb-a-securitatii/>

³¹⁹ *Apud* Valeriu Graur, *De te voi uita, Basarabie...*, fl, f.ed., [2010], p. 8, disponibilă *on line* la http://www.probasarabiasibucovina.ro/Carti/DeTeVoiUitaBasarabie_ValeriuGraur.pdf

acordat organizației P.A.I.G.C. din Guineea Bissau de către unele țări africane și comitetele de sprijin din unele țări occidentale”³²⁰.

Convorbirea dintre delegația română condusă de ministrul de Interne Teodor Coman (al doilea din stânga) și delegația sovietică condusă de ministrul de Interne N.A. Șciolokov (al doilea din dreapta) – Moscova, 17 noiembrie 1977³²¹.

La rândul lor, sovieticii trimiteau la București, în 14 februarie 1972, o seamă de informații, sintetizate în 12 documente, referitoare la evoluțiile politice și militare din unele state din America, Africa și Asia³²².

Un alt set de 12 documente era expedit de K.G.B. către Securitate la 3 mai 1972, informațiile acoperind de această dată, pe lângă zonele menționate anterior, și spațiul european, fiind inserate trei sinteze despre politica internă și externă a guvernelor din Grecia, Austria și Danemarca³²³.

Reciprocitatea se pare că era, în general, respectată, astfel că, la 9 mai 1972, Ion Stănescu îl informa pe Andropov că Serviciul de Informații al Turciei (MIT) deținea date despre faptul că un corespondent al agenției TASS, Vitali Nicolaevici Prokovski, ar aparține organelor de securitate sovietice și ar desfășura „activitate dăunătoare securității Turciei”. Ca urmare, s-a cerut Ministerului de Externe respingerea cererii de viză pentru intrare în Turcia, dar ofițerul sovietic ar fi intrat totuși în această țară la 8 aprilie 1972, fiind dat în urmărire de organele turcești³²⁴.

Schimbul de astfel de informații și documente este bogat atestat în documentele de arhivă păstrate, acoperind în special probleme de natură politică și economică, dar, ocazional, vizând și aspecte de natură militară, cu precădere referitoare la acțiunile și programele derulate de N.A.T.O.

³²⁰ Idem, dosar nr. 13.134, vol. 28, f. 154.

³²¹ A.C.N.S.A.S., fond Documentar, dosar nr. 13.285, vol. 35, f. 265.

³²² „Tendința cercurilor guvernamentale ale S.U.A. de a lărgi propaganda în țările socialiste” (2 file); „Activitatea organizațiilor sioniste din S.U.A.” (1 filă); „Politica externă a Braziliei” (4 file); „Politica externă promovată de Chile” (3 file); „Situția politică internă din Republica Dominicană” (2 file); „Reacția țărilor Americii Latine față de măsurile valutare și financiare întreprinse de S.U.A. în vederea salvării dolarului” (3 file); „Activitatea grupărilor extremiste din Ceylon” (1 filă); „Politica internă și externă a Marocului” (4 file) – *ibidem*, f. 201.

³²³ *Ibidem*, f. 166.

³²⁴ *Ibidem*, f. 115.

Securitatea a continuat cooperarea și cu alte servicii din țările membre ale Tratatului de la Varșovia, chiar dacă la un nivel destul de scăzut și cu intermitențe. În arhive sunt consemnate o serie de astfel de aspecte de colaborare pe linia tehnicii operative, pe linia antiterorismului sau în acțiuni de urmărire a unor cetățeni la cererea organelor de securitate din țara de origine a acestora.

Conducătorii delegațiilor din țările socialiste participante la aniversarea a 60 de ani de la înființarea Miliției sovietice (Moscova 17 noiembrie 1977). Primul din dreapta este ministrul român de Interne, Teodor Coman³²⁵.

De exemplu, în 4 martie 1976 organele de securitate poloneze solicitau supravegherea informativ-operativă a întâlnirii dintre cetățeanul vest-german Rott Risard și cetățeană poloneză Rott Honorata, întâlnire ce urma să aibă loc în stațiunea Poiana Brașov. Polonezii dețineau informații că Rott Risard intenționa să-și aducă soția în R.F.G. folosindu-se de un pașaport fals. Supravegherea operativă pe parcursul celor 12 zile petrecute în România nu a evidențiat nici o ilegalitate, cetățeanul vest-german afirmând că este interesat să-și aducă soția și copilul alături de el, dar pe căi legale³²⁶.

La scurt timp, în septembrie 1976, Securitatea oferea sprijin lt.-col. Stanislav Kabacinski, din cadrul organelor de securitate poloneze, în acțiunea de prevenire a „evaziunii într-o țară capitalistă” a cetățeanului polonez Andrzej Tomasz Lewandowski. Concret, maiorul Olaru din Direcția a II-a a verificat modul de procurare a biletelor C.F.R. de către polonezul urmărit, identificând posibila intenție a acestuia de a se deplasa

³²⁵ Idem, fond Documentar, dosar nr. 13.285, vol. 35, f. 265.

³²⁶ Idem, dosar nr. 10.782, vol. 10, ff. 46-47.

către Sofia, iar lt.-col. Chelnărescu, care îl avea în filaj pe suspect, l-a „predat” pe acesta, discret, lt.-col. Kabacinski, în Gara de Nord. Ambii polonezi s-au îndreptat spre Giurgiu cu trenul 117, dar la P.C.T.F. Giurgiu ofițerul polonez a constatat lipsa suspectului din tren. Acesta a fost identificat de Securitate, o zi mai târziu, în București, la hotelul „Cerna”³²⁷. Cazul a fost soluționat cu succes, așa cum o atestă telegrama de mulțumire expediată de conducerea organelor de securitate poloneze în 27 septembrie 1976.

În ceea ce privește schimbul de informații, ca și în cazul colaborării cu K.G.B., se avea în vedere transmiterea de date fie despre unele state, instituții, obiective din „tabăra imperialistă”, fie, punctual, despre o persoană sau alta, aflate în atenția serviciilor de informații aliate. Astfel, la începutul anului 1976, Securitatea transmitea omologilor din Ungaria unele date despre „Donau Europäische Institut”, date folosite de partea maghiară „cu bune rezultate în activitatea noastră”³²⁸. În 14 februarie, organele de securitate expediau o informare la Budapesta, cu privire la doi cetățeni maghiari care contactaseră „în mod organizat” la București un cetățean american, cu care întretinuseră ulterior „perversiuni sexuale în grup”³²⁹.

La rândul lor, organele de securitate maghiare furnizau omologilor români o serie de informații cu privire la diferite acțiuni și cadre ale serviciilor de informații adverse. Astfel, la 29 noiembrie 1976, lt.-col. Pal Daczi trimitea la București o informare cu privire la activitatea desfășurată la Budapesta, în perioada 18-23 octombrie, de Mary T. Nyland, reprezentant al „Salzburg Seminar in American Studies”. Potrivit datelor deținute de ofițerii maghiari, la lucrările seminarului amintit, participau, în calitate de referenți, orientaliști, sovietologi și foști ofițeri ai C.I.A. Informarea era însoțită de 70 de fotocopii de pe documente referitoare la România, „obținute în cursul controlului operativ al numitului”³³⁰.

O categorie inedită de informații furnizate de Securitate către organele de securitate din Ungaria era aceea a datelor despre unele cetățene române de origine etnică maghiară care urmau a se căsători cu ofițeri ai Ministerului Afacerilor Interne din Ungaria. De exemplu, în 18 noiembrie 1976 partea maghiară solicita „date despre profilul moral-politic” al unei doctořițe de la Policlinica spitalului din Reghin, „pentru emiterea aprobării de căsătorie cu un cadru al M.A.I.”³³¹. Peste numai o zi, în 19 noiembrie, lt.-col. Pal Daczi solicita aceeași categorie de date cu privire la o cetățeană născută și domiciliată în Oradea, care, de asemenea, urma să se căsătorească cu un ofițer maghiar.

În cazul colaborării în domeniul tehnicii operative, acțiunile se limitau, de obicei, la livrarea reciprocă a anumitor instalații și a aparatului special, precum și la schimbul de experiență în domeniul utilizării acestora. De exemplu, în 15 ianuarie 1976, la punctul de frontieră Borș a avut loc o întâlnire la care au participat col. Catrina Ion și col. Muntean Vasile, din Unitatea Specială „P”, translatorul lt.-maj. Baba Mihai, de la I.S.J. Bihor, iar din partea ungară, cpt. Balint Görgy. Partea română a predat aparatura specială comandată de omologii maghiari (în valoare de 370 dolari, achitați pe loc), ocazie cu care ofițerul maghiar a mulțumit și a comunicat faptul că „nu au probleme cu aparatura livrată anterior”. Făcându-se bilanțul livrărilor de până atunci, a rezultat că partea

³²⁷ *Ibidem*, f. 6.

³²⁸ *Idem*, vol. 11, f. 67.

³²⁹ *Ibidem*, f. 84.

³³⁰ *Ibidem*, f. 299.

³³¹ *Ibidem*, f. 329.

maghiară avea de achitat un sold de 276.608 dolari. De asemenea, ofițerul maghiar a transmis o invitație la Budapesta, din partea „tov. Makady” pentru gen.-mr. Diaconescu Ovidiu. Întâlnirea s-a finalizat cu o „masă tovarășească” la care au mai participat și șefii punctelor de frontieră român și maghiar, ocazie cu care „nu s-au discutat nici un fel de probleme profesionale”³³².

Participarea României la conferințele multilaterale pare să fi încetat de la jumătatea anilor '70. O primă atestare a acestei absențe este documentată în raportul întocmit de delegația bulgară după încheierea conferinței desfășurate la Praga, din inițiativa sovieticilor, în 13-14 februarie 1976³³³. La această reuniune, consacrată analizei căilor de luptă împotriva diversiunii ideologice occidentale, în special împotriva acțiunilor derulate de posturile de radio „Europa Liberă” și „Libertatea”, au participat doar reprezentanți ai organelor de securitate din U.R.S.S., Cehoslovacia, Polonia, R.D.G., Ungaria și Bulgaria.

Anii '80 – noul context internațional și izolarea deplină a Securității

Problema diversiunii ideologice devenise una de primă importanță pentru serviciile de informații socialiste, mai cu seamă că succesul tacticilor utilizate de adversarii ideologici era tot mai vizibil, în special după semnarea la 1 august 1975, a *Actului final al Conferinței pentru Securitate și Cooperare în Europa de la Helsinki*. Așa cum remarcau doi buni cunoscători ai Războiului Rece, „la 1 august 1975 conducerea sovietică a comis ceea ce s-a dovedit a fi o gafă strategică în războiul ei împotriva disidenților. Ca parte a Acordurilor de la Helsinki pentru securitate și cooperare în Europa, Statele Unite, Canada și toate statele europene (mai puțin Albania și Andorra) au acceptat să protejeze o serie de drepturi umane fundamentale”³³⁴.

La vremea respectivă, Iuri Andropov, șeful K.G.B., a avertizat conducerea P.C.U.S. asupra posibilelor consecințe, dar Biroul Politic împărtășea opinia formulată de Andrei Gromîko, ministru de externe și membru al Biroului Politic: „Suntem stăpâni în casa noastră”. Cu alte cuvinte, interpretarea acordurilor de la Helsinki îi va reveni în întregime Uniunii Sovietice. Evoluțiile ulterioare au demonstrat, însă, că, așa cum prevăzuse Zbigniew Brzezinski, consilierul pe probleme de securitate al președintelui Jimmy Carter între anii 1977-1981, „acordurile «au pus Uniunea Sovietică în defensivă ideologică»”³³⁵. Ca urmare a percepției tot mai clare a dimensiunilor noii „amenințări imperialiste”, în mai 1977 o conferință similară celei organizate la Praga s-a desfășurat la Budapesta³³⁶,

³³² *Ibidem*, f. 64. Se pare că schimburile de informații și de tehnică operativă erau la un nivel suficient de dezvoltat pentru a atrage atenția serviciilor de informații adverse, întrucât o sinteză intitulată „Serviciile de Informații Române”, procurată în 1978 de celebrul Mihai Caraman de la o sursă din Austria, menționa: „în anul 1974, D.G.I.E. a obținut din partea organelor maghiare (AVH) un emițător de bruiaj tranzistorizat, pentru probă, reproducere și utilizare în munca operativă” - Mihai Pelin, *Calisele spionajului românesc. D.I.E. 1955-1980*, București, Editura Evenimentul Românesc, 1997, p. 386.

³³³ „Information regarding the meeting of the fraternal intelligence services held in Prague on the 13th and the 14th of February 1976”, February 13, 1976, History and Public Policy Program Digital Archive. Obtained for CWHIP by Hristo Hristov and A. Ross Johnson. Translated for CWHIP by Kristina N. Terzieva. <http://digitalarchive.wilsoncenter.org/document/111104>.

³³⁴ Vasili Mitrokhin, Christopher Andrew, *Arhiva Mitrokhin. K.G.B. în Europa și în Vest*, traducere Ion Aramă, București, Editura Orizonturi, 2007, p. 324.

³³⁵ *Ibidem*.

³³⁶ *Cold War Broadcasting. Impact on the Soviet Union and Eastern Europe. A Collection of Studies and Documents*, edited by A. Ross Johnson and R. Eugene Parta, foreword by Timothy Garton Ash, Budapest, CEU Press, 2010, pp. 474-475.

subiectul principal fiind reprezentat de armonizarea măsurilor de contracarare a „subversiunii ideologice” occidentale.

Reuniunea miniștrilor de Interne din țările socialiste de la Moscova (17 noiembrie 1977); al patrulea din stânga ministrul de Interne român Teodor Coman³³⁷.

O altă consfătuire vizând analiza „acțiunilor ostile”, inclusiv a stațiilor de radio occidentale, a avut loc în 23-24 aprilie 1980, de asemenea, fără participarea României³³⁸. În cuvântarea sa, generalul-colonel V.M. Chebrikov³³⁹, șeful delegației K.G.B., arăta că reuniunea reprezintă „o continuare a de-acum încetățenitei și complet justificății colaborării a organelor de securitate ale țărilor socialiste cu privire la sabotajul ideologic”, oferind „ocazia unui schimb periodic de experiență, o examinare a rezultatelor analizelor situației operative și o dezvoltare a măsurilor active pentru prevenirea și interceptarea actelor subversive ale inamicului”³⁴⁰.

După câte se pare, experiența României în acest domeniu nu conta, invitarea reprezentanților Securității nefiind luată în calcul nici măcar pentru a coordona măsurile de securitate planificate în vederea organizării Jocurilor Olimpice de la Moscova, problemă aflată, de asemenea, pe agenda de lucru a reuniunii.

Venirea lui Andropov în fruntea P.C.U.S., la 12 noiembrie 1982, a însemnat mutarea României „din categoria aliaților socialiști în grupul «principalilor adversari», din

³³⁷ A.C.N.S.A.S., fond Documentar, dosar nr. 13.285, vol. 35, f. 270.

³³⁸ *Cold War Broadcasting. Impact on the Soviet Union and Eastern Europe. A Collection of Studies and Documents*, edited by A. Ross Johnson and R. Eugene Parta, foreword by Timothy Garton Ash, Budapest, CEU Press, 2010, pp. 456-461.

³³⁹ Viktor Mikhaïlovich Chebrikov, n. 27 aprilie 1923, Dnepropetrovsk, d. 2 iulie 1999, Moscova. Ofițer de carieră, a luptat în al Doilea Război Mondial, ajungând comandant de batalion. Neputând urma cursurile Academiei Militare „Frunze”, s-a consacrat activității politice, ajungând prim-secretar al Comitetului de Partid Dnepropetrovsk în 1961. A fost adus la Moscova de Leonid Brejnev, noul lider al partidului, în 1967, fiind numit în funcția de responsabil de cadre a C.C. a P.C.U.S. După numai un an, a devenit vicepreședintele K.G.B., funcție pe care a deținut-o până în 17 decembrie 1982, când a preluat conducerea instituției de la Iuri Andropov. A fost președintele K.G.B. până în 1 octombrie 1988 –

<http://www.theguardian.com/news/1999/jul/07/guardianobituaries.isobelmontgomery>

³⁴⁰ *Cold War Broadcasting. Impact on the Soviet Union and Eastern Europe. A Collection of Studies and Documents*, edited by A. Ross Johnson and R. Eugene Parta, foreword by Timothy Garton Ash, Budapest, CEU Press, 2010, p. 456.

care făceau parte țările din N.A.T.O. și China”³⁴¹. În plus, relațiile dintre România și Ungaria au început să fie tot mai tensionate, în urma sprijinului discret acordat de Budapesta organizațiilor iredentiste maghiare și repunerii pe tapet a problemei minorității maghiare din Transilvania, cu speranța obținerii unui sprijin atât din partea blocului N.A.T.O.³⁴², cât și din partea U.R.S.S.

Ca urmare, gradul de izolare a Securității în cadrul comunității informative a statelor membre ale Pactului de la Varșovia a sporit. Investigațiile în arhive confirmă faptul că, în ultimii ani ai regimului comunist din România, colaborarea s-a redus la aspecte ținând de comunicațiile guvernamentale³⁴³, probleme de drept comun, rezolvate pe linie de Miliție, schimburi firave de tehnică operativă și cooperare în domeniul de activitate al pompierilor și pe linie de pașapoarte.

În ceea ce privește restul statelor membre ale Pactului de la Varșovia, se pare că înrăutățirea generală a situației interne s-a reflectat printr-o intensificare a cooperării bilaterale³⁴⁴ și multilaterale, șefii serviciilor de informații sperând că, astfel, șansele de a rezista în fața acțiunilor subversive derulate de puterile occidentale vor spori. Ca urmare, consultările și consfăturile au continuat să se desfășoare de-a lungul anilor '80 cu o frecvență destul de mare. De exemplu, între 24 și 27 noiembrie 1987 s-a desfășurat la Moscova cea de-a treia conferință pe probleme de contrainformații economice³⁴⁵, iar în perioada 17-21 octombrie 1988 a avut loc la Berlin o nouă conferință multilaterală consacrată problemelor de spionaj. Evident, România nu a fost invitată.

Nici măcar necesitatea cooperării în domeniul militar nu i-a determinat pe aliații din cadrul Pactului de la Varșovia să-i aducă la dezbateri pe partenerii români, porecliți, de altfel, „Gică-contra”. Astfel, după o întrerupere de 20 de ani, la inițiativa Direcției de Contrainformații Militare a K.G.B., între 27-31 martie 1989, la Moscova a avut loc consfătuirea internațională a organelor de contrainformații militare din U.R.S.S., R.P. Bulgaria, R.P. Ungaria, R.D.G., R.S. Cehoslovacă, R.P. Polonă, R.P. Mongolă și... Cuba. La consfătuire au participat Comandantul Șef al Forțelor Armate Unite ale țărilor membre ale Tratatului de la Varșovia, generalul de armată Piotr Gheorghievici Lușev, șeful Statului Major al F.A.U. ale Tratatului de la Varșovia, generalul de armată Vladimir Lobov, și prim-vicepreședintele K.G.B., generalul de armată Emohonov³⁴⁶.

³⁴¹ Larry L. Watts, *Cei dintâi vor fi cei din urmă. România și sfârșitul Războiului Rece*, traducere din limba engleză Adriana Bădescu, București, Editura Rao, 2013, p. 381.

³⁴² Încă din 1978 serviciile maghiare erau foarte interesate asupra opticii N.A.T.O. cu privire la situația minorității maghiare din România: http://www.archivnet.hu/politika/nato_dokumentum_a_romaniai_magyar_kisebbsseg_helyzeterol.html?oldal=4

³⁴³ În 25 august 1982 Unitatea Specială „R” din cadrul C.T.O.T. expedia, prin Direcția Secretariat-Juridică a D.S.S., către omologii cehoslovaci, polonezi și maghiari, câte trei carnete de cifru pentru secretizarea legăturilor telegrafice interguvernamentale cu țările respective - A.C.N.S.A.S., fond Documentar, dosar nr. 13.354, vol. 2, f. 243.

³⁴⁴ Vezi Petre Rendek, Operation ALAN – Mutual Cooperation on the Czechoslovak Intelligence Service and the Soviet K.G.B. as Given in One of the Largest Leakage Cases of N.A.T.O. Security Data in the Years 1982-1986, în Alexandra Grúňová (ed.), „The NKVD/KGB Activities and its Cooperation with other Secret Services in Central and Eastern Europe 1945-1989. Anthology of the international conference. Bratislava 14. – 16.11.2007”, Bratislava, Nation’s Memory Institute, 2008, p. 223-244.

³⁴⁵ „Information to Gen. D. Stoyanov on Third Multilateral Counterintelligence Meeting in Moscow on Economic Issues”, December 08, 1987, History and Public Policy Program Digital Archive, Archive of the Ministry of the Interior, Sofia, Fond 1, Record 11, File 593. Obtained by the Bulgarian Cold War Research Group. <http://digitalarchive.wilsoncenter.org/document/111276>

³⁴⁶ „Information on Multilateral Meeting of Warsaw Pact Military Counterintelligence (VKR) Services in Moscow”, May 17, 1989, History and Public Policy Program Digital Archive, Archive of the Ministry of the

În cadrul lucrărilor conferinței au fost discutate problemele legate de asigurarea contraspionajului forțelor armate ale țărilor membre ale Tratatului de la Varșovia în condițiile noii doctrine militare de apărare și au fost schițate direcțiile de interacțiune și coordonare în activitatea de asigurare a programului de dezvoltare a Forțelor Armate, tehnicii de luptă și a armamentului din armatele aliate până în anul 2000. Din nou, România era marele absent³⁴⁷!

Această „carantină” riguroasă impusă României confirmă faptul că atât K.G.B., cât și serviciul de informații al Armatei Roșii, G.R.U., „erau preocupate în mod direct de România ca un «centru ideologic subversiv» din aceeași categorie cu S.U.A., R.F.G. și Israel. Ca urmare a acestei percepții, ambele servicii sovietice de informații derulau în a doua jumătate a anilor '80 „operațiuni împotriva «Obiectivului 24»” – numele de cod utilizat de K.G.B. pentru România³⁴⁸.

Scurt bilanț al cooperării

În acest stadiu al documentării, examinarea celor patru decenii de funcționare a Securității ne conduce la concluzia că relațiile acesteia cu instituțiile similare din statele socialiste membre ale Pactului de la Varșovia au fost destul de sinuoase.

Astfel, anii de început au fost marcați de încercarea de constituire a unei „frății cekiste”, călită în focul luptei cu dușmanul imperialist și dirijată cu fermitate de consilierii sovietici. Operațiunile comune, schimburile intense de informații, dotarea cu tehnică operativă standardizată sunt doar câteva dintre coordonatele pe care au evoluat aceste relații de strânsă colaborare în deceniul al șaselea.

Evoluțiile politice din interiorul lagărului socialist și înscrierea României pe drumul independenței și al apropierii de Occident au avut un impact dur asupra relațiilor cu serviciile de informații din cadrul alianței. Ca urmare, anii '60 au fost marcați de sușuri și coborâșuri, neîncrederea reciprocă devenind, dreptat, tot mai vizibilă.

Impunerea „doctrinei Brejnev” și relativa destindere a relațiilor dintre blocurile politico-militare au făcut ca în deceniul opt să se încerce o „renovare” a sistemelor de colaborare dintre serviciile secrete, dar, odată instalate, suspiciunile s-au dovedit imposibil de înlăturat. Totuși, nu putem împărtăși întrutotul opinia istoricului german Georg Herbstritt, conform căruia anul 1971 poate fi considerat anul începutului izolării totale a Securității³⁴⁹. În opinia noastră, anii '70, sau cel puțin prima jumătate a deceniului, pot fi considerați o epocă a „mâinii întinse” către România. După episoadele de evidentă „ieșire din rând” (condamnarea invadării Cehoslovaciei, refuzul de a rupe relațiile diplomatice cu Israelul, stabilirea de relații diplomatice cu R.F.G.), sovieticii și

Interior, Sofia, Fond 1, Record 12, File 963. Obtained by the Bulgarian Cold War Research Group. <http://digitalarchive.wilsoncenter.org/document/111669>

³⁴⁷ O explicație poate consta și în faptul că, așa cum observa istoricul Larry L. Watts, „în 1989, U.R.S.S. deja nu mai percepea eventuala retragere a României din Pactul de la Varșovia ca având potențialul de a pune capăt alianței, așa cum o percepuse Kremlinul în anii 1960, 1970 și, în mod cert, în deceniul 1980” - Larry L. Watts, *op. cit.*, p. 669.

³⁴⁸ *Ibidem*, p. 665-666.

³⁴⁹ „The situation in 1971 looked like this: after *Securitate* fell into isolation, or became freer, it did not manage for a few years to establish bilateral business relations with various so-called sister bodies. While other secret services would deepen their mutual cooperation in the 1970's and 1980's, the Romanian *Securitate* was out of play” – Georg Herbstritt, *Refused Cooperation: The Relation Stasi – Securitate and Romania's Aspirations to Independence*, în Alexandra Grúňová (ed.), *op. cit.*, p. 296.

restul aliaților au căutat modalități amiabile de readucere a României pe coordonatele unei colaborări strânse pe frontul ideologic anti-imperialist.

Lucrurile par să se fi schimbat cu adevărat odată cu debutul deceniului nouă, când iritarea Moscovei față de inițiativa României a atins cote alarmante, iar speranța că Nicolae Ceaușescu și echipa sa vor putea fi aduși la sentimente mai bune s-a risipit. În acest context, excluderea Securității a devenit evidentă, iar neîncrederea reciprocă a atins cote nemaîntâlnite până atunci.

Elocvent pentru izolarea României în această perioadă este un episod petrecut în decembrie 1986, când un locotenent-colonel din cadrul *Stasi* a ajuns în posesia unor documente ale unei organizații vest-germane preocupată de respectarea drepturilor omului. Întrucât documentele făceau referiri critice și la situația din România, respectivul ofițer a propus superiorilor ca informațiile să fie comunicate și Securității. Potrivit documentelor *Stasi*, eșalonul superior a respins într-o manieră dură propunerea, atenționând pe respectivul ofițer asupra „*of the non-existence of communication with the Romanians, nor any related spirit*”³⁵⁰.

Anul 1989 a găsit Securitatea izolată și tratată drept inamic de restul serviciilor de informații socialiste din Pactul de la Varșovia. Această situație s-a reflectat pe deplin și în modalitatea în care s-a pus capăt regimului comunist de la București, caracterul sângeros al Revoluției Române găsindu-și factorii explicativi și în confruntarea de pe frontul secret dintre foștii tovarăși de luptă.

³⁵⁰ *Ibidem*, p. 297.

VI. „Aliații” instituționali ai Securității

Miliția

Primul an al Republicii Populare Române a fost unul al marilor transformări legislative și instituționale menite să conducă la edificarea unui stat de „democrație populară”, calchiat după modelul sovietic. Printre numeroasele transformări ce au afectat aparatul de stat s-au numărat și cele ale serviciilor informativ-represive. Astfel, dacă sfârșitul lunii august 1948 înregistra dispariția Siguranței „burgheze” și înlocuirea ei cu Direcția Generală a Securității Poporului, evident că nici Jandarmeria și nici Poliția nu-și puteau continua prea multă vreme existența, împovărate fiind de greaua moștenire „burghezo-moșierească”.

Ca urmare, la 23 ianuarie 1949, prin Decretul nr. 25, Direcția Generală a Miliției a luat locul poliției și jandarmeriei¹. Potrivit art. 1, înființarea Miliției avea drept scop „menținerea ordinii publice pe teritoriul Republicii populare Române”. Noua instituție avea datoria de a apăra „drepturile și libertățile cetățenilor, înscrise în Constituția Republicii Populare Române”, de a asigura „munca pașnică, securitatea personală a cetățenilor” și de a apăra „bunurile Statului și ale poporului”.

Formațiunile teritoriale ale Jandarmeriei au trecut la Direcția Generală a Miliției (D.G.M.), iar Jandarmeria a fost desființată ca instituție. Atribuțiile Miliției au fost stabilite prin Decizia M.A.I. nr. 43 din 24 ianuarie același an². La scurtă vreme, la 7 februarie 1949, erau create trupele de securitate, acestea preluând cea parte a atribuțiilor vechii jandarmerii care nu erau cuprinse în îndatoririle Miliției³. Conform surselor oficiale, „punerea în aplicare a Legii Miliției a fost întâmpinată cu multă căldură de către poporul muncitor, care a primit această reformă ca o transformare importantă și primenire completă a vechilor instituțiuni: poliția și jandarmeria”⁴.

Noua instituție a intrat rapid în acțiune. La începutul lunii februarie 1949 erau organizate deja 12 comandamente regionale de miliție, 58 de miliții județene, 424 circumscripții de miliție de plasă și 3.080 posturi de miliție. În Direcția Generală a Miliției (organul central al Miliției) erau în curs de organizare: Direcția Miliției Căilor Ferate, Direcția Miliției porturilor și căilor de comunicații pe apă (P.C.A.), Direcția Miliției Pază Întreprinderi și Direcția Înscrierii și Evidenței Populației⁵.

Principalele probleme constau în personalul insuficient (în Centrală efectivul necesar era acoperit în proporție de 35%, iar în Miliția Capitalei 50%), lipsa

¹ M.O., nr. 19, 23 ianuarie 1949.

² C.A.S., vol. II, București, 1994, p. 20.

³ V. Mihalache, I.P. Suciu, *Jandarmeria română. Pagini dintr-o istorie nescrisă. 1850-1949*, București, Editura Ministerului de Interne, 1993, p. 171.

⁴ A.C.N.S.A.S., fond Documentar, dosar nr. 76, f. 2.

⁵ *Ibidem*, ff. 9-10.

echipamentului (la un efectiv total de 24.000 de oameni, exista echipament pentru 8.000 și pentru încă 12.500 era în curs de confecționare), lipsa sediilor⁶, insuficiența școlilor pentru recalificarea personalului (erau prevăzute în buget 2.000 de locuri în școli) și instructajul noilor recrutați⁷. Bugetul de investiții se cifra la 459.000.000 lei, iar bugetul de întreținere era de șase miliarde.

Ca și alte instituții nou înființate, mai ales în contextul social-politic al anului 1949, una din cele mai dificile probleme cu care Miliția s-a văzut confruntată a fost aceea a încadrării cu personal. În 29 martie 1949 efectivul din Direcția Generală a Miliției (Centrala) era acoperit în proporție de 44,43%, Direcția Miliției C.F.R. – 42,8%, iar Direcția Miliției P.C.A. numai 22,6% din necesar⁸. Repartizarea personalului se făcea de către un colectiv, „punctându-se pe hartă locurile unde trebuie date efective de 100% (pe frontieră, în Banat unde sunt bande, în regiuni industriale)”.

Problema era agravată de existența „grelei moșteniri” a Jandarmeriei. O analiză a activității Miliției în câteva județe din vestul țării, în primele luni de funcționare a noii instituții, scotea în evidență că „majoritatea șefilor de post provin din vechii jandarmi. (...) Printre cei vechi există o stare de nesiguranță, deoarece se așteaptă din zi în zi să fie scoși, din această cauză activitatea pe teren e foarte slabă”⁹. Conștienți că zilele lor în slujba noului regim sunt numărate, foștii jandarmi au adoptat, în general, două strategii de supraviețuire: fie un zel nelimitat în îndeplinirea ordinelor noii puteri comuniste, fie împotrivirea tacită și îngreunarea operațiunilor de preluare a controlului deplin asupra țării și asupra populației. Același document sublinia că „în rândurile Miliției sunt o serie de fricțiuni între foștii jandarmi și polițiști pe de o parte și grupul de milițieni noi, puși de partid”¹⁰. Totodată, menținerea pentru o vreme a vechilor jandarmi în structurile Miliției era imperios necesară, chiar ministrul de Interne, Teohari Georgescu, recomandând „să se ia contact cu oamenii de la teritoriu unde vom găsi elemente care cunosc sarcinile avute în Jandarmerie și apoi se va vedea ce completări trebuie aduse”.

Nevoia stringentă de cadre „de nădejde” a dus la înregimentarea în cadrul Miliției a unei largi mase de marginalizați ai vechiului regim, dar și oportuniști dispuși să se pună în slujba statului totalitar comunist¹¹. Desigur, criteriul de bază în selecția cadrelor era reprezentat de „originea sănătoasă”. În 29 martie 1949 se estima că „acoperirea teritoriului va fi sensibil asigurată cu primirea celor 6.000 oameni, trupă în termen, când, față de efectivul necesar pe anul în curs, vom avea o acoperire de 97,37%”.

Instruirea noilor angajați se făcea prin șase școli profesionale de subofițeri de miliție, ce aveau la sfârșitul lunii martie 1949 un număr de 764 cursanți. Durata acestor școli era de două luni, după care, în urma unui examen, absolvenții primeau gradul de „platonier major de Miliție”. Conducerea Miliției aprecia că „elevii depun eforturi mari pentru a-și însuși materiile, din care cauză este necesar să se mărească rația alimentară de

⁶ În opinia lui Teohari Georgescu, „sediile comandamentelor regionale și județene trebuie să fie corespunzătoare și la fel ale circumscripțiilor de plasă și posturilor de miliție. Să se caute conace ale moșierilor și, dacă nu îndeplinesc o funcțiune economică, să fie luate. Să fie date instrucțiuni în secret și repede, asigurându-se eventual plata chiriei lor” – *ibidem*, f. 15.

⁷ *Ibidem*, f. 11.

⁸ *Ibidem*, f. 89.

⁹ A.M.R., fond Microfilme, rola AS1 1981, c. 524.

¹⁰ *Ibidem*, c. 525.

¹¹ Numai în perioada 23 ianuarie – 29 martie 1949 au fost încadrați în Miliție 4.000 de oameni – A.C.N.S.A.S., fond Documentar, dosar nr. 76, f. 99.

la 3.200 calorii la 3.500. La 1 aprilie se deschidea o nouă școală pe lângă Comandamentul Regional de Miliție Iași, iar pentru subofițerii necesari Miliției C.F.R., la 5 aprilie își începea activitatea la București o școală de „miliție tehnică”, cu un număr de 28 elevi, alte trei școli profesionale fiind în pregătire.

Gradul de pregătire al absolvenților unor cursuri de două luni este lesne de imaginat, mai ales că materialul uman intrat pe băncile acestor școli era, uneori, de o calitate îndoielnică, un raport oficial consemnând că „au fost și abateri disciplinare, unele foarte serioase – un milițian spărgător, altul hoț”. Chiar ministrul de Interne, Teohari Georgescu, admitea în cadrul unei ședințe că „termenul de două luni este mult insuficient pentru a da o pregătire temeinică viitorului subofițer de miliție, ca să poată cuprinde munca” și era de părere că este necesar „a se organiza școli de durată lungă – un an și doi ani – ca să scoatem subofițeri și ofițeri bine calificați”. Un prim pas a fost reprezentat de crearea unei școli de miliție cu durata de șase luni, elevii fiind recrutați „dintre tinerii cu armata făcută”.

Principala problemă consta în asigurarea cadrelor de comandă. Generalul Pavel Cristescu, comandantul Miliției, estima în cadrul unei ședințe că „față de posibilitățile de recrutare și instruire a oamenilor, se propune ca la data de 31 decembrie 1950 să realizăm ofițeri 3.500 (44% din necesar), subofițeri 19.365 (69% din necesar), maiștri 1.133 (100%). Pentru pregătirea subofițerilor, începând cu data de 1 ianuarie 1950, școlile Regionalelor de Miliție se vor transforma în școli de subofițeri, cu durata cursurilor de patru luni, iar milițienii vor fi pregătiți în plutoane școală, cu durata cursului de două luni. Oamenii necesari vor fi recrutați în primul rând dintre ostașii lăsați la vatră de la trupele M.A.I. și unitățile M.A.N., iar în al doilea rând dintre tinerii până la 25 de ani din câmpul muncii, cu stagiul militar satisfăcut, recrutați de către comisii organizate la Miliția Județeană și în legătură cu organele locale de partid”.

La sfârșitul anului 1949, pe teritoriul României funcționau 434 circumscripții de miliție de plasă și 3.246 posturi de miliție. Efectivul total (prevăzut) al Miliției era de 60.193 oameni, dintre care la Direcția Generală a Miliției erau încadrați 2.710, iar la Miliția București 8.057¹².

Încă din primele luni de funcționare, Miliția a fost de-a dreptul „copleșită” de mulțimea dușmanilor pe care Partidul îi „descoperea” la tot pasul. Dincolo de atribuțiile sale vizând problemele ce țineau de latura polițienească „clasică”, noua instituție a fost implicată în acțiuni de represiune cu un vădit caracter politic. Astfel, în 22 februarie 1949 s-a desfășurat în sala de conferințe a M.A.I. o ședință condusă de ministrul de Interne, Teohari Georgescu. În cadrul ei au fost dezbătute măsurile care trebuie luate de Securitate și Miliție pentru punerea în aplicare a ceea ce este cunoscut drept Decretul nr. 83/1949, act legislativ prin care resturile proprietăților funciare rămase după reforma agrară din 1945 au fost expropriate și 2.000 de familii au fost scoase cu forța din locuințele lor¹³.

O problemă de prim rang pentru regimul comunist a reprezentat-o, în anul 1949 și în anii următori, existența „bandelor armate”¹⁴. Încă la 7 mai 1949, conducerea Miliției

¹² Marius Oprea, *Banalitatea răului. O istorie a Securității în documente. 1949-1989*, Iași, Editura Polirom, 2002, p. 181.

¹³ A.C.N.S.A.S., fond Documentar, dosar nr. 76, f. 46.

¹⁴ Implicarea Miliției, definită ca organ de combatere a infracțiunilor ținând de dreptul comun, în anihilarea grupurilor înarmate de rezistență armată urmărirea sporirea confuziei în rândul populației prin tratarea unitară a bandelor de tâlhari, care mai acționau în unele zone, și a grupurilor anticomuniste.

cerea ca instituția „să fie antrenată mai mult în lupta contra bandelor”. Generalul-lt. de Miliție Pavel Cristescu, directorul general al Miliției, își exprima părerea că „atunci când bandele sunt de formație slabă, lupta contra lor, mai ales în faza finală, trebuie dusă în mod firesc de către formațiunile de miliție”, urmând ca trupele de securitate să intervină numai atunci „când bandele sunt puternice și operațiunea de lichidare a lor întrece posibilitățile Miliției”¹⁵.

Implicarea Miliției în lichidarea „bandelor înarmate” a fost destul de defectuoasă, o dovadă în acest sens reprezentând-o și ordinul nr. 00805/ 14 august 1952, semnat de ministrul de Interne, Alexandru Drăghici, și adresat Direcției de Miliție a Regiunii Timișoara:

„- În lupta dusă contra bandelor, bandiților și fugarilor, organele de miliție nu au acționat totdeauna în mod organizat, continuu și perseverent, din care cauză nu s-a ajuns nici până în prezent la lichidarea și distrugerea totală a acestora. (...)

- unele acțiuni care au dus la contactul cu bandiții au eșuat, fie din nepregătirea temeinică a acțiunii, fie din cauză că o parte din organele de miliție au dat dovadă în timpul execuției misiunilor de lipsă de inițiativă, lipsă de tact, frică și chiar lașitate¹⁶”.

Pentru a pune capăt acestei stări de lucruri, Drăghici ordona, printre alte măsuri, următoarele:

„- reorganizarea întregii rețele informative care să ducă la descoperirea bandiților;

- organele locale de miliție vor obliga pe pădurari, brigadieri silvici, cantonieri, paznici câmpeni, paza obștească, factori poștali, ciobani etc., de a anunța și de a le arăta când observă, locurile de staționare, de adăpostire, bordeie, depozite etc. Persoanele de mai sus vor fi prevenite că, în cazul când nu vor anunța la timp organelor de miliție despre aceste semnalări, vor fi deferiți justiției (...);

- organele de miliție care acționează în problema bandelor ce apar în sate și orașe nu vor mai fi schimbate până la lichidarea bandelor și bandiților;

- la apariția bandiților în sate și orașe se acționează repede și cu curaj;

- cadrele de miliție, care, prin modul de executare a misiunilor încredințate, vor da dovadă de lașitate vor fi anchetate și trimise sub stare de arest Tribunalului Militar”.

Evident, în ciuda acestor „directive” prețioase, cadrele de miliție din teritoriu și-au manifestat în continuare incompetența, lichidarea grupurilor înarmate din munți fiind posibilă doar pe măsură ce motivația acestora s-a diminuat până la extincție.

În aceeași perioadă de început a activității, Miliția a fost nevoită să elaboreze planuri de măsuri pentru a combate „amenințarea titoistă”. În 11 martie 1949 s-a desfășurat la nivelul conducerii M.A.I. o ședință în vederea adoptării unor măsuri suplimentare de pază a frontierei, în general, și a frontierei cu Iugoslavia, în special. Alături de Securitate

¹⁵ Pentru participarea Miliției la acțiunile de reprimare a grupurilor de rezistență armată vezi C.N.S.A.S., „Bande, bandiți și eroi”. *Grupurile de rezistență și Securitatea (1948-1968)* (coord. Florica Dobre), Editura Enciclopedică, București, 2003, *passim*.

¹⁶ Într-un raport din 1949 se menționau mai multe cazuri de milițieni care, în momentul în care au aflat de prezența unor „bande” pe raza lor de competență, au preferat „să întoarcă urechea surdă”. Astfel, „plutonierul Cotoroiu Vasile, șeful Postului de Miliție Plugova, căruia deși i s-a semnalat prezența unor bandiți în împrejurimile comunei sale, nu a luat nici o măsură spunând că nu are oameni, lăsând ca faptul să fie semnalat de Președintele Sfatului Popular, el rămânând pasiv. (...) Milițianul Dobre S. Ioan, de la Postul de Miliție Mehadica, element fricos, lipsit de spirit de combativitate, care s-a manifestat spunând că nu mai stă la acel post și că dezertează dacă nu-l mută în altă parte. Îi este teamă de bandiți ce operează în munți” – A.M.R., fond Microfilme, rola AS 1/1981, c. 542.

și Trupele de Grăniceri, Miliției îi revenea un rol de prim rang, rol pe care și-l asumase chiar cu exces de zel, după cum rezultă din documente. Între concluziile ședinței menționate se regăsește și indicația ca „pentru Direcțiunea Generală a Miliției, tov. Ministru Adjunct Jianu Marin va dispune măsuri pentru a se cerceta persoanele arestate de miliție, motivele pentru care au fost arestați și pentru a identifica acele persoane care sunt reținute fără motive precise. De comun acord cu tov. Pintilie, D-sa. va pregăti un ordin circular în ce privește arestările legate de situații concrete (se va analiza și problema arestărilor din ordinul autorităților, al persoanelor sau al organizațiilor de masă) (...) Se va prelucra cu personalul Securității și Miliției problema abuzurilor și a arestărilor”¹⁷.

Competențele și implicarea Miliției în operațiunile cu caracter de poliție politică sunt precizate și într-o ședință din 13 decembrie 1949. Cu această ocazie se preciza:

1. „Miliția (conform instrucțiunilor de funcționare stabilite prin lege), are competența în întreaga zonă de frontieră. Pentru a se evita anumite accidente, s-a stabilit ca în fâșia de 200 metri de la linia de frontieră organele de Miliție, pentru a-și exercita atribuțiunile lor în timpul nopții, să treacă în prealabil pe la Pichetul de Grăniceri, continuându-și mai departe misiunea împreună cu Grănicerii. În timpul zilei vor putea să-și exercite atribuțiunile lor de Miliție în această fâșie, fără grăniceri, dar anunțând Pichetul respectiv. Cele de mai sus se referă la zona descoperită (fără sate sau clădiri de orice fel).

În comunele situate în interiorul acestei fâșii, precum și la Gospodăriile Agricole de Stat sau alte clădiri ce se găsesc în această fâșie, organele de Miliție își vor exercita atribuțiunile lor pe timpul zilei fără asistența grănicerilor, iar pe timpul nopții împreună cu grănicerii.

2. Organele de Miliție au sarcina de a cunoaște prin mijloace informative, pătrunderea oricărei persoane străine în zona de frontieră. Atunci când Miliția este informată că o persoană străină a pătruns în zona de frontieră trebuie să anunțe imediat grănicerii și Securitatea. Organelor de Grăniceri și Securitate le revine aceeași sarcină, de a anunța Miliția”¹⁸.

De asemenea, trebuiau întocmite „tabele de toate elementele necorespunzătoare din cadrele Miliției pe întreaga zonă de frontieră în adâncime de 7 km și în special în sectorul de frontieră cu Iugoslavia va merge cu această măsură pe o adâncime de 25 km, tabele pe care le va înainta Tov. Ministru Adjunct Marin Jianu, pentru a decide”¹⁹.

Tot Miliției îi revenea sarcina de a „filtra” accesul în zona de frontieră, prin controale în trenuri și pe șosele. De altfel, biletele pe C.F.R. nu puteau fi procurate, pentru destinații din zona de frontieră, decât pe baza unor autorizații speciale eliberate de Miliție sau, în cazul celor ce locuiau în acele zone, pe baza buletinului de identitate. Nici transportul pe apă nu era scăpat din vedere, și în acest caz casele de bilete neavând voie să elibereze bilete „pentru porturile ce se găsesc în zona de frontieră decât în baza autorizației eliberată de Miliție”. Până și personalul flotant al C.F.R. ce lucra în zona de 7 km, în stații, magazii, depozite, ateliere etc. și pe trasee, era obligat a se prezenta la Miliția C.F.R. din zona respectivă pentru înregistrare și ținerea în supraveghere.

¹⁷ A.C.N.S.A.S., fond Documentar, dosar nr. 76, ff. 57-59.

¹⁸ *Ibidem*, f. 209.

¹⁹ *Ibidem*, f. 212.

Problemele ținând de asigurarea securității frontierei și vizând preîntâmpinarea „tuturor acțiunilor pe care dușmanul de clasă atât din interior, cât și din exterior ar încerca să le comită în dauna intereselor de Stat ale R.P.R.”, s-au situat în prim planul atenției Ministerului Afacerilor Interne ani la rând. Prin decizia M.A.I. nr. 307/14 iulie 1951 era fixat un regim special în ceea ce privește domicilierea, accesul, circulația și stabilirea persoanelor în zona de frontieră. În scopul respectării riguroase a acestei decizii, a fost emis ordinul nr. 18.021 din 24 octombrie 1951, prin care se trasau sarcini precise organelor de miliție. Se stipula o colaborare strânsă cu organele grănicerești și erau reglementate raporturile cu organele de securitate. Și din prevederile acestui ordin se desprinde cu pregnanță împletirea strânsă a activităților tipice pentru asigurarea securității frontierei de stat cu cele specifice unei poliții politice²⁰:

„Organele de grăniceri și Miliție din zona de frontieră sunt obligate a întări la maximum colaborarea între ele, în scopul realizării și asigurării unui control riguros al circulației în zona de frontieră și a preîntâmpinării tuturor acțiunilor pe care dușmanul de clasă atât din interior, cât și din exterior ar încerca să le comită în dauna intereselor de Stat ale R.P.R.”.

Tot preocuparea constantă de a preveni fuga din țară a determinat conducerea M.A.I. să încredințeze organelor Miliției sarcina de a controla pasagerii pentru cursele aeriene interne „la acte și bagaje”. Avioanele urmau a fi însoțite în zbor de către „subofițeri de miliție, bine verificați și instruiți”.

În același timp, Miliția își asuma și sarcinile specifice activității polițienești din orice stat modern, neuitând să imprime acestor activități coloratura specifică regimului comunist, fie și numai ca limbaj. Astfel, potrivit unui „Raport despre activitatea Direcțiunii Generale a Miliției”, redactat la începutul anului 1952, Miliția avea printre obiectivele principale următoarele probleme:

„- intensificarea acțiunii de prevenire și a luptei împotriva infracțiunilor economice, în principal în contra speculei, sabotajului, corupției, contrabandei, falsului de monedă și operațiunilor valutare ilicite, jefuirii, distrugerilor sau degradării avutului statului și cooperativelor; (...)

- intensificarea luptei împotriva banditismelor și infracțiunilor de drept comun, de lichidare a viciilor sociale și a faptelor contrarii moralei publice;

- organizarea înregistrării actelor de stare civilă, îmbunătățirea evidenței cetățenilor români, străinilor și persoanelor fără cetățenie, continuarea acțiunii de eliberare a actelor de identitate;

- menținerea ordinii pe întreg teritoriul R.P.R., asigurarea pazei gărilor, aerogărilor, autogărilor și porturilor, a manifestațiilor de masă, adunărilor, spectacolelor și locurilor de distracție și odihnă ale oamenilor muncii;

- supravegherea producției, repartiției, transportului, deținerii și folosirii materialelor explozive și toxice, armelor albe și de foc, utilajului tipografic, aparatelor de multiplicat și mașinilor de scris”.

Pentru atingerea obiectivelor sale, Miliția dispunea de largi prerogative. Astfel, avea dreptul „să desfășoare muncă informativă în departamente, întreprinderi, instituții și alte obiective economice”, „să recruteze în rețeaua informativă orice persoane majoră, cu

²⁰ Idem, dosar nr. 90, ff. 233-239; vezi, de asemenea, pentru acțiuni de poliție politică, remiterea notelor informative culese de Miliție prin propria rețea informativă către Securitate - C.A.S., vol. II, București, 1994, p. 289.

excepția: deputaților Marii Adunări Naționale, membrilor Comitetului Central al P.M.R., cadrelor de conducere ale P.M.R. și U.T.M., conducătorilor ministerelor, sfaturilor populare, întreprinderilor și instituțiilor mari”. De asemenea, Miliția avea dreptul „să facă filaj, pânde și razii în localități, în afara localităților, în clădiri și locuințe, să efectueze percheziții secrete, confiscări și investigații”.

Rezultatul muncii se concretiza într-o evidență nominală și dactiloscopică a infractorilor condamnați și a complicilor lor, precum și într-o evidență a celor „bănuși de pregătirea sau săvârșirea infracțiunilor economice și de drept comun”²¹.

Dintre succesele înregistrate în anul 1951 de către Miliție, potrivit raportului amintit, vom reproduce câteva:

„Munca de **miliție economică** s-a concretizat prin descoperirea unui număr de 102.764 infracțiuni în 1951, față de 76.408 infracțiuni în 1950”. Evident, multe din aceste infracțiuni erau generate, practic, de specificul economiei socialiste, definită pe drept cuvânt ca o „economie de lipsuri”. Astfel, în „problema contrabandă, aur și valută” fuseseră descoperite 411 infracțiuni în 1951, față de 267 în 1950. Mai concret, s-au descoperit „un număr de 151 contrabande, confiscându-se mărfuri în valoare de 18.579.529 lei. S-au adus prin contrabandă: ceasornice, medicamente, materiale plastice (nylon), valute și s-au scos prin contrabandă bijuterii, valută, blănuri”. Tot în 1951 fuseseră confiscate 203,061 kg aur, 48.809 dolari S.U.A., 75.496 franci elvețieni, 39.588 lire sterline, 414 bijuterii neevaluate și pietre prețioase în valoare de 135.653.000 lei.

Miliția Judiciară descoperise în același an un număr de 87.592 infracțiuni, față de 118.366 în 1950. Printre succesele Miliției Judiciare se număra și lichidarea a 29 de „bande” (față de 50, în anul precedent), precum și a 169 de „bandiți izolați” (față de 262, în anul 1950). Rămăseseră „nelichidate” la 31 decembrie 1951: „25 bande, 116 bandiți din componența lor, 13 bandiți izolați”. În plus, în anul 1951 apăruseră 1.057 noi fugari (față de 1.840 în 1950), fiind, totodată, prinși 1.481 fugari. Apariția de noi bande și fugari era explicată în registrul ideologic al vremii: „apariția de noi bande și fugari se datorește ascuțirii luptei de clasă, intensificării activității elementelor dușmănoase, sustragerea de la executarea pedepselor a condamnaților de drept comun, evadarea din unitățile de muncă, dezertarea din unitățile militare etc.”. De asemenea, fuseseră descoperite și confiscate 1.832 de puști, 1.463 pistoale, 208 arme automate, 19 puști mitralieră, șase mitraliere, 1.470 puști de vânătoare, 47 de grenade și 545 arme albe.

Miliția Anchete cercetase în anul 1951 nu mai puțin de 281.310 infracțiuni, în care fuseseră implicate 348.749 persoane. Au fost trimise în Justiție 253.544 dosare (332.279 persoane), față de 158.224 dosare (185.085 persoane) în anul 1950. De asemenea, se dispuseseră internarea în unități de muncă a 1.822 persoane în 1951, față de 594 persoane în 1950.

Miliția Pază și Ordine descoperise în anul 1951 un număr de 2.736 de prostituate (față de 3.886 în 1950), 3.607 vagabonzi, 782 cazuri de jocuri de noroc, 101 perversiuni sexuale și 16 „abuzuri de stupefiante”.

Miliția Circulației avea în supraveghere circulația parcului național auto, care se cifra la 41.452 autovehicule, existând în România un număr total de 71.573 conducători auto (73% fiind profesioniști), numai în 1951 eliberându-se 15.033 „carnete de

²¹ A.C.N.S.A.S., fond M.A.I.-D.G.J., inv. nr. 3.611, dosar nr. 1/1953, f. 237.

conducere”. În ciuda acestui număr redus de autovehicule, în 1951 se înregistraseră 83.187 de contravenții și 1.468 de accidente, soldate cu 79 morți și 631 de răniți.

Miliția Control Străini și Pașapoarte raporta intrarea temporară în R.P.R. a 1.432 de persoane, față de 5.997 în 1950, scăderea fiind explicată prin „restrângerea vizei de intrare pentru interese personale”. În același an fuseseră aprobate cererile de emigrare în Israel a 55.471 persoane, pentru plecarea în alte state fiind aprobate cererile a 4.082 persoane.

Dificultățile legate de încadrarea cu personal a D.G.M. vor persista timp îndelungat și se vor regăsi ca un *leitmotiv* în rapoartele întocmite de-a lungul vremii. Astfel, în 1952, **efectivele prevăzute** în schemele de organizare ale Direcției Generale a Miliției erau de **52.349** persoane. **Existențialul** însă era de **35.344** cadre (67,5%). Deficitul se cifra la 17.005 persoane (32,5%)²².

Personalul angajat, pe categorii de grade și proveniență, avea următoarea structură:

Angajați Miliție	Total	Noi	%	Vechi	%
Ofițeri	3.893	3.777	98,8	116	1,2
Sergenți	19.296	15.616	81,1	3.653	18,9
Milițieni	10.291	8.472	88,8	1.819	11,2
Civili	1.511	1.458	96,5	53	3,5

Din punct de vedere al apartenenței politice, 8.300 erau membri de partid și 7.600 membri U.T.M., ceea ce reprezintă un procentaj de 45 % din totalul efectivului.

Din punct de vedere al categoriei sociale, majoritatea cadrelor erau „provenite din rândurile țărănimii muncitoare”, muncitorii calificați și necalificați fiind în proporție de 19%.

În cursul anului 1951 și 1952 a fost scos din Miliție „un număr de 6.333 elemente vechi”. În aceeași perioadă s-au recrutat un număr de 14.686 cadre noi care, în marea lor majoritate, au trecut prin școlile de ofițeri, sergenți și milițieni. De asemenea, s-au organizat școli de calificare și recalificare, prin care au trecut în cursul anului 1951 și 1952 un număr de 2.179 cadre.

Scoaterea „elementelor vechi” și înlocuirea cu elemente muncitorești, calificarea și recalificarea unui număr însemnat de cadre, erau măsuri care se aprecia că „au îmbunătățit compoziția socială a cadrelor, au întărit combativitatea diferitelor organe de miliție și au dus la o ridicare simțitoare a nivelului profesional și politic”. Esențial era socotit faptul că „toate cadrele de conducere, directorii de regiuni și raioane sunt elemente noi, muncitorești, ridicate pe baza muncii și activității lor”.

În ciuda „succeselor” obținute în transformarea Miliției într-un instrument cât mai adecvat scopurilor regimului, continuau să persiste o serie de neajunsuri. Potrivit unui raport întocmit în 1952, principalele lipsuri în recrutarea cadrelor erau:

„- nivelul cunoștințelor profesionale și politice a majorității cadrelor nu este la nivelul sarcinilor, lucru ce s-a remarcat la unele cadre de conducere regională;

²² De remarcat faptul că în capitolul „Forțele armate” (redactat de Mircea Carp și Basil Ratziu) din lucrarea editată de Alexandre Cretzianu, *Captive Rumania. A decade of soviet rule*, New York, Praeger, 1956, p. 363, sunt menționate efective ale Miliției de 40.000 de persoane. Cifra prezintă destulă acuratețe, având în vedere sursele precare de informații avute la dispoziție.

- nu s-a reușit să se ducă o muncă științifică de cunoaștere a cadrelor; nu s-a reușit să se cunoască cadrele cu perspective și să fie urmărită creșterea lor;
- conducerea Miliției n-a reușit să aleagă cadre care să constituie rezerve pentru promovarea lor la nevoie în posturi de conducere;
- repartizarea cadrelor în majoritatea cazurilor nu s-a făcut în mod planificat, din care cauză s-au petrecut dese fluctuații;
- nu s-a sprijinit prin control și instructaj regiunile de miliție pentru ca și ele să desfășoare o activitate justă pe linie de cadre;
- s-au făcut unele greșeli în recrutarea cadrelor pentru școli, cât și pentru încadrarea în diferite posturi în Miliție;
- școlile de cadre ofițeri, sergenți și milițieni nu au fost la înălțimea cerințelor; durata de pregătire prea scurtă și cadrele profesionale insuficient pregătite au făcut ca din școli să iasă cadre cu calificare slabă;
- direcția și serviciile cadre, de asemenea, n-au fost încadrate cu lucrători cu destulă experiență în aplicarea unor juste principii și metode de cunoaștere și promovare a cadrelor²³.

Un rol esențial în transformarea deplină și cât mai rapidă a Miliției într-un instrument docil al puterii comuniste l-a îndeplinit **Direcția Politică** din **Direcția Generală a Miliției**. Obiectivele activității acesteia, potrivit unui raport din 1952, erau următoarele:

- „creșterea conștiinței politice și întărirea combativității tuturor milițienilor. Lupta pentru întărirea și consolidarea succesului reformei bănești, a campaniei însămânțărilor de primăvară și lupta împotriva infractorilor care sabotează măsurile luate de Partid și Guvern.
- ridicarea nivelului politic, ideologic și organizatoric al activității organelor politice, organizațiilor de partid și U.T.M., în scopul mobilizării efectivelor pentru îndeplinirea sarcinilor profesionale, întăririi disciplinei de partid, militare și de stat, întăririi simțului de răspundere personală și creșterii vigilenței față de dușman.
- educarea milițienilor în spiritul dragostei fierbinți față de Patrie, Partid și Guvern, precum și al dragostei și recunoștinței față de Uniunea Sovietică și Tovarășul Stalin²⁴.

Situația reală era departe de cea din directivele de partid. Date interesante despre deficiențele din cadrul Miliției se regăsesc în documentele întocmite de așa-numitele Birouri 7 din cadrul Securității, ulterior redenumite Birouri „K”, în ale căror atribuții intra și supravegherea contrainformativă a Miliției. În ordinul circular nr. 245 Cabinet M.A.I., din 22 mai 1952, se atrăgea atenția directorilor regionalelor de securitate să acorde toată atenția și întreg sprijinul Birourilor 7, întrucât există date despre „metode dăunătoare utilizate într-o serie de formațiuni de Miliție, în care populația este bruscată în mod sistematic”. Se sublinia că organele de miliție „utilizează metode abuzive și ilegale de reținere și de cercetare, ca: bătăi, schingiuri, arestări fără forme etc”²⁵. Se preciza că „în Miliția Buzău bătăia și abuzul au devenit metode frecvente de muncă, utilizate

²³ A.C.N.S.A.S., fond Documentar, dosar nr. 83, f. 24.

²⁴ *Ibidem*, ff. 4-5.

²⁵ *Idem*, dosar nr. 90, f. 266.

începând cu comandantul, loctiitorul politic și până la cel din urmă milițian”, atrăgându-se atenția că „aceste metode, străine de principiile Partidului nostru și ale muncii noastre, creează o stare de spirit cu totul nefavorabilă în rândurile populației, dăunând astfel prestigiului de care trebuie să se bucure organele Miliției”. Pentru a păstra intact acest „prestigiu”, organele de securitate trebuiau să urmărească „dacă spiritul vigilenței revoluționare este ținut mereu treaz” și să descopere „acele formațiuni de Miliție unde vigilența s-a tocit, dându-se astfel posibilitatea dușmanului de a putea profita”. Se oferea chiar un exemplu concret unde, „datorită tocirii vigilenței revoluționare”, s-au creat „posibilități dușmanului de clasă de a se putea strecura în organele de Miliție cu scopul de a desfășura o activitate dușmănoasă”. Astfel, „în Regiunea de Miliție Severin, a fost încadrat cu gradul de slt. de Miliție individul Moacă Nicolae, fratele unui bandit terorist, condamnat la moarte de justiția noastră populară”.

Abuzurile Miliției, specifice de altfel sistemului, au continuat să se desfășoare nestingherite în ciuda unor astfel de indicații. Potrivit Ordinului nr. 780 din 17 septembrie 1952 Cabinet Ministru M.A.I., „unele organe de Miliție, în mod nepermis, nu respectă legile Republicii Populare Române, nu luptă pentru aplicarea lor în viață și se abat de la regulamentele și instrucțiunile Ministerului Afacerilor Interne”. Astfel, organele miliției, „interpretând mecanic dispozițiunile sfaturilor populare, au procedat la evacuarea din locuințe a unor cetățeni, precum și rețineri sub stare de arest a unor persoane”. De asemenea, „au confiscat bunurile anumitor cetățeni pe baza așa-ziselor ordine ale sfaturilor populare, fără ca să existe vreo hotărâre judecătorească și fără ca aceasta să facă obiectul vreunei infracțiuni”²⁶.

Date interesante despre metehnele Miliției reies și dintr-un raport cu privire la activitatea Direcției Generale a Miliției, întocmit de Secția Administrativă a C.C. al P.M.R. în 25 februarie 1956, prezentat Secretariatului C.C. al P.M.R. în ședința din 19 martie 1956. Potrivit datelor din acest raport, efectivele Miliției cuprindeau „30.323 ofițeri, sergenți și angajați civili, dintre care 6.283 ofițeri, 23.706 sergenți și 334 angajați civili”²⁷. La fel ca în numeroase alte domenii ale vieții publice românești, fenomenul „șefiei” se manifesta pregnant. Astfel, în raport se menționa că „în Direcția economică din D.G.M. există în total 24 șefi la un efectiv de 38 de oameni. Aceasta arată că unui șef nu îi revine (sic!) nici măcar doi lucrători operativi. (...) Din cei 537 ofițeri din aparatul central al D.G.M., 318 sunt lucrători operativi, iar 219 sunt «șefi». Aceeași situație este și în celelalte compartimente, atât în Centrală cât și în regiunile de miliție din teritoriu”²⁸.

Deși trecuseră ani buni de la înființarea instituției, problema cadrelor era departe de a fi rezolvată. Raportul sublinia că „din controlul efectuat în regiunile de miliție și la școlile de ofițeri a reieșit că munca de cadre nu este o preocupare de bază în activitatea conducerii D.G.M., cât și a șefilor de regiuni. În selecționarea și încadrarea oamenilor pentru miliție în repetate cazuri nu s-a ținut seama de criteriile politice indicate de partid, din care cauză în miliție s-au strecurat elemente dușmănoase ca: legionari, chiaburi, infractori și declassați”²⁹.

Dificultățile legate de nivelul pregătirii școlare și profesionale continuau să fie prezente cu aceeași intensitate ca în anii de debut ai Miliției. Potrivit raportului, „lipsa de

²⁶ *Ibidem*, f. 337.

²⁷ A.N.I.C., fond C.C. al P.C.R., Secția Cancelarie, dosar nr. 25/1956, f. 7.

²⁸ *Ibidem*.

²⁹ *Ibidem*.

exigență și nerespectarea criteriului profesional pentru încadrarea miliției cu elemente capabile și pregătite, a dus la situația cu totul necorespunzătoare din punct de vedere al școlarizării și mai ales a nivelului profesional. **Mulți dintre milițieni au fost încadrați fără a avea patru clase elementare, iar unii chiar neștiutori de carte** (subl. ns.), fiind școlarizați ulterior prin cursuri de alfabetizare, înființate în diferite unități. De asemenea, în selecționarea elevilor pentru școlile de miliție nu s-a respectat ordinul M.A.I., recrutându-se elevi necorespunzători³⁰.

Ca și în cadrul Securității, numeroși ofițeri și subofițeri de Miliție trăiau din plin sentimentul că sunt mai presus de lege și că arbitrarul pe care regimul îl impunea în mod cotidian cetățenilor, îi îndreptățește și pe ei la o comportare în care abuzul de putere devenise o adevărată normă de conduită. Astfel, „o problemă de care șefii și organele politice s-au ocupat în mod nesatisfăcător și care prezintă aspecte îngrijorătoare este starea moral-politică și disciplinară a lucrătorilor de miliție. (...) Datorită slabei munci politice desfășurată în rândul milițienilor, sunt tot mai dese cazuri de descompunere morală, corupție, chiar din partea unor șefi și lucrători politici, unii ajungând în fața justiției”³¹. Chiar directorul general al Miliției, Alexandru Ioan, era apreciat ca fiind „influențabil și copleșit de muncă”. În plus, acesta manifesta „lipsă de răspundere în rezolvarea problemelor, neîndrumând în mod competent munca subordonaților”. Aceste aprecieri erau ilustrate prin reproducerea unor rezoluții ale directorului general: „respectați legea”, „prindeți, dacă e cazul”, „luați măsuri, dacă e cazul”. De altfel, în încheierea raportului se propunea înlocuirea din funcție a generalului maior Alexandru Ioan.

În 1955, Direcția Generală a Miliției era condusă de un șef direcție, secondat de cinci locuitori, dintre care unul politic. Organigrama direcției cuprindea mai multe servicii și direcții. Ca servicii centrale funcționau: **Serviciul Politic și Comitetul de Partid, Serviciul Cadre, Serviciul Inspecții, Serviciul Secretariat, Serviciul Autorizații, Serviciul Operativ, Serviciul Evidență Operativă, Serviciul Evidență și Documentarea Străină, Serviciul tehnico-științific, Serviciul Inspecții Auto.** Direcțiile Centrale erau: **Direcția Anchete, Direcția Economică, Direcția Judiciar, Direcția Pază și Ordine, Direcția Evidență Populației.**

Pregătirea viitorilor milițieni se făcea în cinci școli: școlile de ofițeri de la București, Tg. Jiu și Alexandria și școlile de subofițeri de la Lugoj și Sibiu.

Teritoriul țării era controlat prin direcțiile regionale de miliție: Regiunea Arad, Regiunea Autonomă Maghiară, București, Baia Mare, Bacău, Bârlad, Craiova, Cluj, Constanța, Galați, Hunedoara, Iași, Oradea, Ploiești, Pitești, Regiunea Stalin, Suceava, Timișoara. Acestora li se adăuga Direcția Miliției Capitalei (distinctă de Regiunea București). Organigrama Direcției Generale a Miliției totaliza 17.589 ofițeri, 18.932 subofițeri și 243 angajați civili, adică un total de 36 764 funcții³².

Ca urmare a deciziei luate de Biroul Politic, conducerea D.G.M. a elaborat un plan de îmbunătățire a activității. Într-o primă etapă s-a propus desființarea a o serie de funcții neoperative și intermediare, care constituiau „o greutate în operativitatea muncii în Miliție”. Această măsură dădea posibilitatea de a reduce efectivele Miliției și se spera

³⁰ *Ibidem*, f. 8.

³¹ *Ibidem*.

³² A.C.N.S.A.S., fond M.A.I. - D.M.R.U., inv. nr. 7.364, dosar nr. 10, f. 319; necesarul nu era însă acoperit în proporție de 100%.

obținerea unei mai bune organizări a muncii și o întărire a disciplinei. În mediul rural efectivele s-au redus cu 68%, totuși fiecare comună urma a fi asigurată cu un milițian.

Restructurarea s-a dovedit a fi un proces dificil. În mai 1956, schema de organizare a Miliției era prevăzută cu un efectiv total de 29.715 cadre, din care 16.167 erau ofițeri, 12.783 sergenți și 765 civili. Structura organizatorică a organelor de miliție n-a putut fi modificată, întrucât se considera că „fiecare formațiune are sarcini bine precizate”. Ca urmare, în afară de reducerea de funcții neoperative și o serie de funcții intermediare, se propuneau foarte mici reduceri în cadrul efectivelor cu munci operative și de pază a orașelor.

La posturile de miliție se propuneau însă și unele schimbări în structura lor organizatorică, prin înlocuirea acestora cu un sectorist rural. Prin desființarea acestor posturi se reducea un număr de 4.405 funcții.

Având în vedere numărul populației și problemele de miliție în orașe și comunele rurale, reședință de raion, se propunea a se reduce numărul sectoriștilor de la 1.507, câți existau în mai 1956, la 1.136, revenind fiecărui sectorist în medie între 4-5.000 cetățeni.

În ceea ce privește grupele călări, din studiul muncii practice desfășurate de acestea, s-a ajuns la concluzia că „ele nu au adus un aport deosebit și că pot fi desființate”.

Din cei 521 de milițieni și 521 cai, urma a fi păstrat un escadron la București, format din 62 milițieni și 62 de cai, care să fie folosiți în munca de pază și ordine și în caz de necesități operative.

Trebuie subliniată preocuparea conducerii D.G.M. de a păstra „capacitatea de luptă” a instituției. În acest sens, se propunea perfecționarea „cadrelor cu munci de răspundere”, prin „trimiteră în Uniunea Sovietică - anual - a unui număr de 20 ofițeri, pentru a urma cursul de un an la Școala de recalificare a cadrelor de Miliție din Moscova, iar un număr de 10 ofițeri - anual - să fie trimiși la Școala superioară de trei ani din Moscova”³³.

O percepție cât mai fidelă a acestei instituții credem că poate fi asigurată și prin intermediul câtorva date statistice referitoare la personalul ce o deservea.

Din punct de vedere al originii sociale, personalul Miliției avea, în 1956, următoarea structură: din rândul *muncitorilor* proveneau 4.089 angajați, dintre *țărani colectivizați* - 581, din familii de *țărani săraci* proveneau majoritatea milițienilor - 18.909, *țărani mijlocași* - 3.741, *funcționari* - 845, *militari* - 56, *mici meseriași*, *mici comercianți* - 276 și *chiaburi* - *burghezi* - 12 persoane (adevărate oi negre pentru o astfel de instituție!).

Din punct de vedere al profesiei avute înainte de încadrarea în Miliție, situația se prezenta în felul următor: 8.756 fuseseră *muncitori industriali*, 3.347 - *muncitori agricoli*, 242 - *țărani colectivizați*, 13.662 - *țărani săraci sau mijlocași*, 2.221 - *funcționari*, 70 - *intelectuali*, 211 - *militari*.

Din punct de vedere al apartenenței politice, erau *membri P.M.R.* - 5.056 lucrători de miliție, 1.732 erau *candidați P.M.R.*, 5.862 *membri ai U.T.M.*, 15.706 - *fără partid* și 153 *excluzi din partid*.

O interesantă situație oferă și datele statistice privind studiile efectuate de cei chemați în rândurile Miliției. Astfel, **după studiile civile** absolvite, 9.645 din angajați aveau patru clase elementare (sau mai puține!), 7.373 aveau cinci - șase clase, 10.162 posedau un certificat de șapte clase elementare, 602 urmaseră opt - nouă clase medii, 561 aveau 10 clase, iar studii superioare aveau doar 166 angajați. Cifrele nu mai necesită comentarii privind gradul de pregătire intelectuală a milițienilor vremii.

³³ A.N.I.C., fond C.C. al P.C.R., Secția Cancelarie, dosar nr. 53/1956, f. 56.

Dar regimul asigura și un alt fel de pregătire școlară: școlile militare și politice, mai accesibile din punct de vedere intelectual. **Din punct de vedere al studiilor militare**, 6.931 de „organe” trecuseră printr-un curs militar, 9.692 absolviseră o școală militară, opt absolviseră chiar Academia Militară, iar 20 de persoane, fără îndoială, „crema Miliției”, urmaseră „școli speciale în U.R.S.S.”.

După „**studiile politice**”, situația se prezenta astfel: 405 absolvenți de școli medii de partid, 196 urmaseră universitatea serală și 11 trecuseră prin „școli superioare de partid”³⁴.

Rolul atribuit Miliției în cadrul sistemului instaurat de partidul comunist poate fi reliefat și prin prezentarea salarizării acordate angajaților acestei instituții. Dintr-o „Situație comparativă între salarizarea actuală și cea propusă pentru unitățile militarizate – Miliție, Penitenciare, Lagăre”, realizată în mai 1956, rezultă care erau drepturile bănești de care beneficiau angajații D.G.M.

Întrucât documentul amintit cuprinde 42 de funcții, vom reda punctual câteva din retribuțiile acordate. Astfel, un **șef direcție aparat central** primea: solda de funcție 2.185 lei, spor vechime 109 lei, O.Z. 50 – 150 lei, cota echipament – 233 lei. **Total 2.677 lei**. Se propunea o majorare, după cum urmează: solda de funcție 2.677 lei, spor vechime 130-135 lei, O.Z. 50 – 150 lei, cota echipament – 233 lei. **Total: 3.113-3.218 lei**. Un **șef direcție aparat regional** primea solda de funcție 1.900 lei, spor vechime 95 lei, O.Z. 50 – 150 lei, cota echipament – 182 lei. **Total: 2.327 lei**.

Un șef birou aparat central primea un salariu total de 1.487 lei, un lucrător operativ prim din aparatul regional primea 1.146 lei, un ajutor lucrător operativ aparat raional primea 1.035 lei, în vreme ce un plutonier pază primea 956 lei, iar un caporal – 772 lei³⁵.

Pentru comparație, să amintim că, în aceeași perioadă, un inginer principal de producție, gradul I, din industria minieră (ramură cu o remunerație specială), avea un salariu tarifar de 1.450 lei. Un inginer chimist principal din industria alimentară și textilă încasa lunar între 1.100 și 1.250 lei³⁶. După cum se poate lesne observa, era destul de rentabil să fii în slujba regimului ca milițian.

Incursiunea în documentele de arhivă ale primului deceniu de existență a Miliției ne dezvăluie o instituție polițienească tipică statelor totalitare. Atribuțiile „clasice” ale poliției au fost completate cu cele reclamate de exigențele ideologice ale regimului. Construirea Miliției s-a făcut după „chipul și asemănarea” regimului comunist din România: majoritatea personalului era de proveniență țărănească și muncitorească, cu un grad de instrucție școlară redus și cu o pregătire profesională minimă, dobândită în simulacre de școli militare, puternic îndoctrinată de către propagandiștii partidului. Ca urmare, abuzurile și ilegalitățile au reprezentat nota caracteristică a epocii, perpetuându-se până la căderea regimului comunist și provocând intrarea milițianului în folclorul românesc ca prototip al persoanei obtuze, inculte și ilogice.

În martie 1960, după o amplă reorganizare a M.A.I., Miliția avea un efectiv de **29.484** de angajați, din care 8.644 ofițeri, 18.839 sergenți reangajați și 2.001 angajați civili. Până la dispariția regimului comunist, efectivele Miliției nu au suferit modificări semnificative, în ciuda unor măsuri succesive de „raționalizare a aparatului milițienesc”.

³⁴ *Ibidem*, f. 376.

³⁵ *Ibidem*, f. 78.

³⁶ *Apud* Iuliu Crăcană, *Salarizarea cadrelor Securității*, în C.N.S.A.S., „Totalitarism și rezistență, teroare și represiune în România comunistă”, București, 2001, pp. 74-75.

Se pare că asigurarea îndeplinirii la un nivel corespunzător a atribuțiilor polițienești reclamate de un stat modern de dimensiunile României presupune resurse umane de dimensiunile indicate mai sus. Pentru o comparație, socotim util să menționăm că în 1939 existau în România 22.233 polițiști, iar efectivele Jandarmeriei erau de 51.011 persoane, iar în februarie 2013 Poliția Română avea prevăzute 59.492 posturi, gradul de încadrare efectivă fiind de 93,15% (55.419 persoane)³⁷.

Deși unele schimbări semnificative au apărut încă din 1968 (în aprilie 1968 a fost desființată D.G.M. și înlocuită cu Inspectoratul General al Miliției), o reorganizare de amploare a intervenit abia la două decenii de la înființarea instituției. Astfel, la 18 noiembrie 1969 a intrat în vigoare Legea nr. 21 „privind organizarea și funcționarea miliției”. Structura organizatorică includea **Inspectoratul General al Miliției, Inspectoratul Miliției Municipiului București și inspectoratele județene de miliție.**

Din 1972, Inspectoratul General al Miliției avea în componența sa următoarele direcții:

- Direcția miliției economice;
- Direcția miliției judiciare;
- Direcția circulației;
- Direcția pază și ordine;
- Direcția evidenței populației;
- Institutul de criminalistică;
- Serviciul arme, muniții și substanțe toxice;
- Serviciul miliție transporturi;
- Serviciul cazier judiciar și evidență operativă;
- Serviciul miliției rurale;
- Serviciul personal și învățământ;
- Serviciul secretariat;
- Serviciul documentare-relații;
- Dispeceratul central al Miliției.

Atribuțiile oficiale ale Miliției erau:

- menținerea ordinii publice;
- apărarea proprietății socialiste și personale;
- prevenirea și descoperirea infracțiunilor împotriva drepturilor și intereselor legale ale persoanelor;
- asigurarea menținerii ordinii și pazei pe teritoriul comunelor, orașelor și municipiilor;
- asigurarea siguranței circulației pe drumurile publice;
- ținerea evidenței populației și a evidenței străinilor;
- asigurarea controlului actelor de trecere a frontierei;
- asigurarea respectării normelor legale privitoare la regimul armelor, munițiilor și materialelor explozive;
- organizarea cazierului judiciar;
- organizarea locurilor de rețineră și arest preventiv.

Ultimele două atribuții erau exercitate în comun de către Miliție și Securitate.

³⁷ <http://image.slidesharecdn.com/politiaromanabilant201219-130219094505-phapp01/95/bilant-politia-romana-2012-8-638.jpg?cb=1361267249>, consultat în 2 decembrie 2013.

Cea din urmă reorganizare de amploare a Ministerului de Interne, efectuată în primăvara anului 1978, nu a adus schimbări esențiale în organizarea Miliției, astfel că I.G.M. avea în subordine **direcțiile**: *Economică, Circulație, Judiciară, Pașă și Ordine, Evidența Populației, Cercetări Penale* și **serviciile**: *Transporturi și Arme-Muniții*. De asemenea, în cadrul I.G.M. funcționau și *Consiliul Militar al I.G.M și Biroul Național Interpol*.

Și în anii '80, ca de altfel pe întreg parcursul existenței sale, Miliția a continuat să reprezinte un auxiliar prețios al Securității, în special în mediul rural, unde rețelele de informatori ai Miliției erau instruite să obțină și informații privind „manifestări de natură a aduce atingere securității statului”. În aceeași perioadă, persoanele inconfortabile din punct de vedere politic erau arestate, prin intermediul Miliției, sub pretextul săvârșirii unor infracțiuni de drept comun (ca de exemplu deținerea de valută). Relevant pentru rolul Miliției în epocă este și cazul inginerului Gheorghe Ursu, intrat în atenția Securității și torturat în arestul Direcției Cercetări Penale a Inspectoratului General al Miliției (decesul inginerului a survenit în 17 noiembrie 1985 în Spitalul Penitenciarului Jilava).

În anii '70 și '80 Miliția a fost responsabilă și de supravegherea transpunerii în practică a politicii demografice a regimului (fundamentată prin Decretul nr. 770/1966), de reprimarea liderilor unor revolte anti-comuniste, catalogați drept „huligani, elemente antisociale” (Valea Jiului – august 1977, Brașov – noiembrie 1987).

De asemenea, în ultimul deceniu de existență a regimului comunist, Miliția a supervizat „noua revoluție agrară” și a fost implicată tot mai mult în supravegherea desfășurării activităților de producție din marile unități industriale.

Trupele de Securitate

După înființarea D.G.S.P. (30 august 1948), subunitățile militare de jandarmi care participau împreună cu organele de securitate la îndeplinirea unor misiuni, erau denumite „trupe de securitate”, deși nu exista nici un act legislativ de înființare a unor astfel de trupe.

În scopul unei mai bune coordonări a acțiunilor împotriva elementelor care se opuneau noului regim, prin Decizia ministerială nr. 56 din 15 decembrie 1948, s-au creat în cadrul Secretariatului General pentru Trupe așa numitele „zone teritoriale”, în număr de patru, care erau, de fapt, comandamente ale unor mari unități: Zona I-a Teritorială M.A.I. București, Zona a II-a Teritorială M.A.I. Bacău; Zona a III-a Teritorială M.A.I. Cluj; Zona a IV-a Teritorială M.A.I. Timișoara.

Transformările au fost continuate prin Decretul Prezidiului Marii Adunări Naționale a R.P.R. nr. 2199 din 31 decembrie 1948, care în articolul 1 stipulează: „Trupele de securitate, trupele de grăniceri și pompieri fac parte integrantă din Ministerul Afacerilor Interne, depinzând din toate punctele de vedere de acest Departament”.

Trupele de securitate au început să funcționeze oficial din 23 ianuarie 1949, iar activitatea lor a fost reglementată prin Decretul nr. 163 din 7 februarie 1949, pe baza căruia se înființau Trupele de securitate³⁸, subordonate Secretariatului General pentru Trupe din cadrul M.A.I. Formațiunile teritoriale ale Jandarmeriei au trecut la Direcția Generală a Miliției (D.G.M.), iar Jandarmeria a fost desființată ca instituție. În ședința de analiză a oportunității creării Trupelor de Securitate, ministrul de Interne, Teohari Georgescu, argumenta necesitatea constituirii acestor trupe indicând fără dubii și „inamicii” potențiali: „Numeroasa

³⁸ Decretul nr. 163 nu a fost publicat în „Monitorul Oficial”.

burghezie de la noi este asmuțită de provocările imperialiștilor din afară; problema este foarte serioasă și noi nu putem merge pe linia autoliniștirii, dată fiind situația noastră și vecinătatea cu Marea Uniune Sovietică. (...) Problema țărănească începe a fi serioasă; noi n-am dat încă lovitură chiaburimii, care ar putea să ne puie piedici în drum spre socialism. Avem județe întregi de chiaburi și dacă ar lua foc un județ întreg, acolo nu se va mai putea merge cu propaganda, ci va trebui acționat”³⁹.

Prin Decizia ministerială nr. 84 din 24 martie 1949, Secretariatul General pentru Trupe se transformă în Comandamentul Trupelor M.A.I. În cadrul acestuia, atribuțiile fostei jandarmerii erau preluate de Comandamentul Trupelor de Securitate (C.T.S.) în fruntea căruia a fost numit generalul Eremia Popescu. Unitățile care s-au subordonat C.T.S. au fost: un regiment de securitate și un batalion de securitate gărzi în București, 11 batalioane de securitate intervenție dislocate în întreaga țară și 17 centre de instrucție. Începând din octombrie 1949 „zonele teritoriale” au fost transformate în brigăzi de securitate⁴⁰. Un batalion de intervenție era structurat pe patru companii. Fiecare companie cuprindea patru plutoane, alcătuit fiecare din patru grupe a câte 11 militari⁴¹.

Situația Trupelor de Securitate la sfârșitul primului an de existență este reflectată pe larg în raportul intitulat „Situația Trupelor M.A.I. la 31.XII.1949”. Potrivit datelor conținute de acest raport, în ciuda importanței deosebite acordate acestor trupe de către Partid, deficiențele erau destul de grave și de numeroase. În primul rând se făcea simțit un acut deficit de cadre. Sarcinile puse în fața trupelor fiind din ce în ce mai numeroase, s-a recurs la soluția (nedorită) de a reactiva 642 ofițeri și 273 subofițeri din cadrul disponibil. În paralel, a fost sporit numărul de cadre trimise la Centrul de Instrucție M.A.I. Botoșani. Din punct de vedere al „compoziției de clasă” se constata că „la ofițerii generali și superiori predomină elementul mic-burghez, la ofițerii inferiori predomină elementele mic burgheze, țărani mijlocași și săraci, iar la subofițeri predomină elementele provenite din țărani săraci și mijlocași”.

Din cauza acelorași criterii ideologice, conducerea Trupelor M.A.I. era nevoită să constate și că „întregul necesar de 3.494 ofițeri de rezervă este în deficit, întrucât s-au scos din lucrări toți ofițerii blocați la dispoziția M.A.I. și care au făcut parte din fosta jandarmerie”. Deficitul total de cadre era de 52% la ofițeri și 57% la subofițeri.

Din punct de vedere al dotării materiale, situația existentă la 31 decembrie 1949 nu acoperea necesarul decât în proporție de 50% la armament, 30% la echipament, 30% la materiale de transmisiuni cu fir, 20% la autovehicule și 25% la cai. Situația cea mai dezastruoasă, și care se reflecta în acțiunile de pe teren⁴², era la dotarea cu stații radio, unde necesarul era acoperit doar în proporție de 5%.

Structura Trupelor de Securitate cuprindea, la sfârșitul anului 1949, 12 batalioane Securitate, un Regiment Securitate, un Regiment Gărzi și șase batalioane Securitate Comunicații.

În primii ani de existență, misiunile care au fost încredințate Trupelor de Securitate au constat în desfășurarea de operațiuni pentru capturarea, neutralizarea sau nimicirea

³⁹ A.C.N.S.A.S., fond Documentar, dosar nr. 76, f. 20.

⁴⁰ Ministerul de Interne, *În slujba patriei socialiste. File din istoria trupelor de securitate*, București, 1980, p. 34.

⁴¹ Mihai Stoia, *Am fost securist*, în „Memoria”, nr. 24, p. 99.

⁴² Un fost membru al rezistenței armate anticomuniste afirma: „Rezistența, după mine, dacă nu erau radiourile portative, până la căderea lui Ceaușescu ar fi putut continua. Dar odată ce au apărut radiourile portative, a început să se dirijeze prin ele, să fie coerente...” – Gheorghe Urdea-Slătinaru, *Între speranță și moarte*, în „Memoria”, nr. 9, p. 85.

grupurilor de rezistență armată anticomunistă sau a altor elemente înarmate aflate în diverse regiuni ale țării, descoperirea, capturarea sau nimicirea elementelor parașutate pe teritoriul României, paza și apărarea unor obiective și căi de comunicații, precum și asigurarea ordinii și liniștii publice și prevenirea oricărei acțiuni a „forțelor contrarevoluționare”.

Îndeplinirea unor astfel de misiuni presupunea, în primul rând, încadrarea Trupelor de Securitate cu cadre devotate „trup și suflet” partidului. În acest scop, au fost luate noi măsuri pentru îndoctrinare. Pentru ofițeri a fost stabilit un program de 10 ore lunar pentru studiu și seminar la pregătirea politico-ideologică, iar săptămânal, timp de o oră, se desfășura o „informare politică”. Locuitorii politici și comandanții de toate gradele au fost obligați să participe la pregătirea politică a cadrelor. În orașele cu garnizoane mari (București, Oradea, Timișoara, Cluj, Constanța) au fost create „universități serale” de marxism-leninism, cu durata de doi ani. Cu soldații s-a aplicat sistemul „convorbirilor” la lecții politice, ținute pe plutoane de către conducătorii de lecții politice numiți din rândul comandanților de plutoane și companii și pregătiți de aparatul politic al unității. Zilnic, avea loc „citirea presei”: câte 30 de minute un agitator citea cu voce tare „Scânteia” și comenta elogiios articolele.

În ceea ce privește îndoctrinarea militarilor în termen, dispunem de mărturia unui fost soldat în trupele de securitate în perioada 1950-1953. Acesta își amintește: „Făceam noi instrucție, dar zi și noapte făceam și politică. Politica ne-o băgau în cap politrucii. Fiecare pluton avea politrucul lui. Și mai avea un politruc și compania, și mai era un politruc și mai mare, peste întreg batalionul. (...) Zi și noapte ne împuiam capul cu tot felul de aiureli. Au zis că noi suntem selecționați din țărani săraci, adică, ziceau ei, crema omenirii. (...) Că... aici e fericirea pe pământ. Dar că... nu putem să fim încă fericiți, că bandiții de moșieri, și legionarii, și ăia care țin cu regele au început să lupte contra noastră. Că... bandiții ăștia s-au adunat prin munți, și au arme cu ei și împușcă pe tot omul cinstit din țară și că ... de aia s-a format Securitatea, formată din oameni ca noi, copiii de țărani săraci, care trebuie să lupte cu bandiții ăștia din munți și să-i isprăvească până la unu. Că... dacă isprăvim cu bandiții ăștia, o să curgă lapte și miere aici în România”⁴³.

Controlul ideologic asupra trupelor a fost întărit și prin acordarea de grade militare „activiștilor de partid și de stat” încadrați în Ministerul Afacerilor Interne. Aceștia, ca elemente de nădejde, li s-au încredințat funcții de conducere în sectoare-cheie. Baza formării cadrelor ofițerești devotate a reprezentat-o selectarea și pregătirea în școlile de ofițeri a tinerilor proveniți din rândul recruților sau din viața civilă. Criteriul principal pentru admiterea într-o astfel de școală era reprezentat de „puritatea dosarului”, cu alte cuvinte de apartenența la clasa muncitoare și inexistența unor antecedente politice „antidemocratice”⁴⁴. Astfel de școli funcționau la București (una pentru ofițeri de comandă și una pentru ofițeri politici), Oradea (Școala de educatori politici nr. 2, înființată la 9 mai 1949), Radna (Școala de ofițeri nr. 3, din 14 septembrie 1949), Deva (Școala de ofițeri nr. 4). Recrutarea cadrelor pentru trupele de securitate s-a realizat și prin promovarea în rândul ofițerilor a unor subofițeri sau chiar militari în termen „corespunzători din punct de vedere politico-social”.

⁴³ Mihai Stoia, *loc. cit.*, p. 101.

⁴⁴ Din cei peste 2.000 de ofițeri care au absolvit în perioada 1950-1952 Școala militară de ofițeri Oradea, 36% proveneau din rândul muncitorilor, iar 48% din rândul țăranilor săraci – *ibidem*, p. 40.

Deficitul de cadre bine pregătite, slaba înzestrare materială și plasarea în funcții de comandă a unor persoane ale căror singure merite erau originea socială sănătoasă și apartenența la partidul comunist au făcut ca rezultatele scontate în lupta cu „dușmanul de clasă” să se lase așteptate.

Dificultățile întâmpinate și eșecurile repetate în acțiunile de reprimare a organizațiilor de rezistență din munți au determinat conducerea M.A.I. ca, la începutul anului 1951, să ia măsuri de reorganizare a Trupelor de Securitate. În acel moment, o bună parte din aceste trupe erau folosite în activități de pază. Astfel, la paza lucrărilor Canalului Dunăre - Marea Neagră se găseau trei batalioane, iar restul batalioanelor de securitate și Regimentul de Securitate București aveau circa 50% din efective în paza diferitelor obiective.

Din punct de vedere al personalului de încadrare a Trupelor de Securitate, la 31 decembrie 1951, situația era următoarea: existau 2.066 de ofițeri dintr-un necesar estimat de 2.960, 2.990 de subofițeri reangajați (necesar 3.822) și 59.483 de soldați și sergenți (din 62.000 necesari). În ciuda deficitului de cadre, puritatea ideologică continua să reprezinte un criteriu de bază în menținerea, avansarea sau destituirea în cadrul Trupelor de Securitate. Astfel, în cursul anului 1951 au fost eliminați, ca „elemente dușmănoase și necorespunzătoare”, un număr de 125 ofițeri și 292 subofițeri.

Totodată, pregătirea noilor serii de ofițeri și subofițeri continua să fie mediocră, fapt ce se reflecta și în acțiunile operative întreprinse sub comanda acestora. Din promoția 23 august 1951 a ofițerilor Trupelor de Securitate, din totalul de 301, au fost 3 foarte buni, 102 buni, 179 mediocri și 17 slabi care nu au fost înaintați⁴⁵.

În cursul anului 1951, Trupele de Securitate au executat 16 misiuni de capturare a elementelor aflate în munți, față de 11 operațiuni executate în anul precedent. La aceste operațiuni au participat 4.304 militari. Deși se aprecia că în executarea misiunilor militarii „au dat dovadă de un nivel politic ridicat și atașament față de clasa muncitoare”, erau constatate și lipsuri grave, în special în organizarea și execuția operațiunilor, precum și „necunoașterea în mod temeinic a luptei specifice”⁴⁶.

Un alt „moment de glorie” al Trupelor de Securitate l-a reprezentat participarea în 1951, împreună cu organele de miliție, la operațiunea de dislocare a persoanelor considerate „elemente necorespunzătoare” din zona frontierei cu Iugoslavia. În acest scop au fost folosiți 22.000 de militari în termen.

În cadrul unităților operative (batalioane și Regimentul de Securitate București) s-au adus modificări în organizare, mărindu-le posibilitățile operative prin sporirea efectivului companiilor de pușcași la batalioanele de securitate și crearea celui de-al treilea batalion de pușcași la Regimentul de Securitate București. Pentru înlăturarea deficiențelor de funcționare s-au înființat, începând cu 1 mai 1952, două noi regimente de pază. Tot de la 1 mai 1952, unitățile operative au fost reorganizate prin desființarea brigăzilor de securitate și înființarea regimentelor de securitate⁴⁷.

Prin Decretul nr. 324 din 18 septembrie 1952 Ministerul Afacerilor Interne a fost reorganizat, divizându-se în Ministerul Securității Statului (M.S.S.) și Ministerul Afacerilor Interne (M.A.I.). Ca urmare, pe data de 1 noiembrie 1952 Comandamentul

⁴⁵ A.C.N.S.A.S., fond M.A.I. - Direcția Secretariat - Juridică, inv. nr. 4311, dosar nr. II/B/4, f. 67.

⁴⁶ *Ibidem*, f. 70.

⁴⁷ *Ibidem*, f. 65.

Trupelor de Securitate se desființează și ia ființă, în cadrul Ministerului Securității Statului, Comandamentul Trupelor M.S.S., condus de colonelul Florian Dănălache⁴⁸.

O nouă reorganizare a intervenit prin Decretul nr. 365 din 7 septembrie 1953, prin care s-a dispus fuzionarea Ministerului Securității Statului cu Ministerul Afacerilor Interne, în scopul realizării unei comenzi unice.

În 1953 structura organizatorică a Trupelor de Securitate era următoarea:

- **Regimentul de Securitate București**, cu trei batalioane în subordine;
- **Regimentul 1 Securitate Turnu Măgurele**, cu trei batalioane: Batalionul 1 Turnu Măgurele, Batalionul 2 Drăgășani și Batalionul 3 Orașul Stalin;
- **Regimentul 6 Securitate Tecuci**, cu Batalionul 1 Tecuci, Batalionul 2 Drăgășani și Batalionul 3 Tg. Ocna;
- **Regimentul 7 Securitate Cluj**, cu Batalionul 1 Florești și Batalionul 3 Dej;
- **Regimentul 10 Securitate Orăștie**, cu Batalionul 1 Orăștie, Batalionul 2 Timișoara și Batalionul 3 Reșița.

Aceste regimente de securitate se aflau subordonate, împreună cu șapte regimente de pază, **Direcției Trupelor Operative și de Pază** din cadrul M.A.I. Această direcție totaliza un număr de 3.241 ofițeri, 3.176 subofițeri, 36.941 trupă și 1.485 angajați civili⁴⁹. Cu aceste efective, regimul comunist a continuat să hărțuiască cele câteva sute de persoane care, din munții României, se încăpățâneau să reziste în fața tăvălugului comunist.

Acoperirea în bună măsură a deficitului numeric de cadre nu a însemnat și o creștere a competenței acestora. Acțiunile întreprinse de trupele de securitate au continuat să se resimtă din cauza pregătirii superficiale a ofițerilor și subofițerilor. Într-un raport, redactat în ianuarie 1953, se menționează: „...s-au constatat unele lipsuri la Trupele de Securitate. Astfel, nu s-au luat măsuri de camuflare; nu s-a folosit terenul și nu s-a păstrat ordinea și liniștea desăvârșită. Posturile au făcut corturi în teren deschis, lângă posturile de pândă au spălat și întins rufe etc. S-a constatat o lipsă de instruire și timiditate a militarilor care au deschis foc asupra unor buturugi, copaci, câprioare etc. descoperindu-și astfel locul posturilor și dispozitivul. În timpul scotocirilor s-a făcut mult zgomot încât se puteau auzi de la mari distanțe ordinele ostașilor ca: «mai la stânga, tovarășe; mai la dreapta, tovarășe; pe loc repaus» etc.”⁵⁰.

În urma numeroaselor acțiuni duse împotriva grupărilor de rezistență, cadrele de conducere ale Trupelor de Securitate au tras, totuși o serie de concluzii și s-au străduit, în limita cunoștințelor militare pe care le posedau, să elaboreze norme privind acțiunile specifice acestei arme. Ca urmare, în anul 1954 au apărut „Instrucțiunile pentru întrebuintărea trupelor operative”. Acestea înlocuiau mai vechile „Instrucțiuni asupra luptei specifice M.A.I.” și pot fi considerate ca fiind primul regulament de luptă al Trupelor de Securitate. Desigur că amprenta ideologică era deosebit de puternică și greva asupra criteriilor de specialitate. De exemplu, se aprecia că munca politică în rândul trupelor reprezintă „condiția de bază pentru obținerea succesului”.

În 1956, Trupele de Securitate cuprindeau **un regiment de securitate organizat pe trei batalioane**, la București și **două regimente de securitate** (unul cu trei batalioane, iar celălalt cu patru batalioane) în teritoriu. Având în vedere relativa stabilizare a regimului, Serviciul Organizare al Direcției Trupelor Operative și de Pază înainta, în același an,

⁴⁸ Mihalache D. Vasile, Suci P. Ioan, *op. cit.*, p. 270.

⁴⁹ A.C.N.S.A.S., fond M.A.I. - D.M.R.U., inv. nr. 7364, dosar nr. 11, f. 31.

⁵⁰ *Apud* Marius Oprea, *Banalitatea râului. O istorie a Securității în documente. 1949-1989*, Iași, Editura Polirom, 2002, p. 284.

conducerii ministerului o situație din care reieșea că Trupele de Securitate erau deservite la acel moment de 653 ofițeri, 462 subofițeri, 5.827 militari în termen și 98 angajați civili. Față de necesitățile din teritoriu, se propunea o reducere de 264 ofițeri, 151 subofițeri, 1.784 militari în termen și 13 angajați civili urmând astfel ca trupele de securitate să totalizeze 2.212 persoane⁵¹. Ministrul Afacerilor Interne, Alexandru Drăghici, nu numai că nu a fost de acord cu o diminuare a personalului din Trupele de Securitate, dar a propus, de comun acord cu ministrul Forțelor Armate, generalul Leontin Sălăjan, o sporire a efectivelor Trupelor de Securitate cu 3.886 oameni prin înființarea a patru batalioane de securitate, dislocate în garnizoanele Tg. Ocna, Tășnad, Drăgășani și Timișoara, și prin înființarea unor subunități cu armament greu (mitralieră și aruncătoare). Propunerea Serviciului Organizare avea în vedere ameliorarea situației operative din țară, prin capturarea sau anihilarea celor mai importante nuclee de rezistență, dar evenimentele din Ungaria au îngrijorat conducerea comunistă a României și au determinat suplimentarea efectivelor și crearea de noi unități. Aceste creșteri de efective au dus la suplimentarea planului tehnico-material (alimente și combustibil) pe anul 1956 cu 5.000.000 lei și la o majorare a planului de cheltuieli al M.A.I. pe anul 1957 cu suma de 180.000.000 lei⁵².

Ca urmare, Trupele de Securitate au fost reorganizate pe o structură ce cuprindea **un regiment de securitate și opt batalioane de securitate independente**: Regimentul de Securitate București, Batalionul 23 Securitate Orașul Stalin, Batalionul 75 Securitate Botoșani, Batalionul 37 Securitate Florești (Cluj), Batalionul 48 Securitate Satu Mare, Batalionul 50 Securitate Orăștie, Batalionul 64 Securitate Timișoara, Batalionul 52 Securitate Drăgășani, Batalionul 16 Securitate Tecuci. În afara acestor restructurări, începând din 30 ianuarie 1958, Trupele de Securitate au fost înglobate în Comandamentul Trupelor de Grăniceri și Securitate.

În anul 1958, prin H.C.M. nr. 525 din 16 aprilie, personalul Trupelor de Securitate era stabilit la 5.633 ofițeri, 4.108 sergenți reangajați, 1.416 angajați civili și 46.028 militari în termen, adică un total de 57.185 persoane⁵³.

Consolidarea regimului comunist și dispariția aproape totală a oricărei opoziții deschise au condus și la o transformare a structurii, modului de organizare și a naturii misiunilor încredințate Trupelor de Securitate. Misiunile de intervenție au trecut pe un plan secundar, fiind acordată o preponderență vădită misiunilor de pază și securitate a unor obiective de importanță majoră.

Anul 1960 a marcat o reorganizare de amploare a Trupelor de Securitate. La începutul anului, Comandamentul Trupelor de Grăniceri și Securitate avea în subordine șase brigăzi de grăniceri, o brigadă vase grănicerești, trei brigăzi pază obiective, o brigadă de securitate, opt batalioane de securitate, un regiment aviație, un centru școli ofițeri trupe, un centru specialiști, un centru dresaj câini și Ansamblul de cântece și dansuri „Ciocârlia”. Cu începere **de la 1 martie 1960 trupele de grăniceri au ieșit din structura M.A.I.** și au trecut în subordinea Ministerului Forțelor Armate (M.F.A.). În baza H.C.M. nr. 156/1960 și a Ordinului M.A.I. nr. 2 503/1960, s-au desființat batalioanele de securitate Satu Mare, Florești, Orăștie, Timișoara, Drăgășani, Orașul Stalin, Tecuci și Botoșani, Comandamentele brigăzilor de pază Arad și Buzău, Grupul de pază și escortă, batalioanele de pază Făgăraș, Miercurea Ciuc, Orăștie, Tecuci, Ploiești,

⁵¹ A.C.N.S.A.S., fond M.A.I. - D.M.R.U., inv. nr. 7364, dosar nr. 12, f. 109.

⁵² Mihalache D. Vasile, Suci P. Ioan, *op. cit.*, p. 273.

⁵³ C.A.S., vol. II, București, 1994, p. 21.

Câmpulung Moldovenesc, Petroșani și Sighet. În aceeași perioadă a avut loc și fuzionarea comandamentelor direcțiilor, înființarea Brigăzii Pază Constanța și luarea în primire de la M.F.A. a efectivelor gărzilor muncitorești împreună cu întreaga lor dotare⁵⁴.

Noi modificări se petrec în perioada 1963-1964. Astfel, prin Decretul nr. 141 din 6 aprilie 1963, s-a înființat Direcția Trupelor de Pază Obiective, iar în urma eliberării deținuților politici din închisori în primăvara anului 1964 au devenit disponibile importante efective ale M.A.I., efective din care au fost constituite șase noi batalioane.

Schimbările la vârful ierarhiei comuniste petrecute în anul 1965 s-au reflectat din plin asupra Ministerului Afacerilor Interne. În ceea ce privește trupele de securitate, acestea au fost supuse unui control și mai riguros al organelor și organizațiilor de partid și au fost incluse pe scară largă în realizarea unor activități în cadrul economiei naționale. În 1967, prin prevederile Decretului nr. 710/21 iulie 1967 este creat Consiliul Securității Statului (C.S.S.), fiind inclus tot în Ministerul Afacerilor Interne. **Prin H.C.M. nr. 2.585 din 25 octombrie 1967, trupele M.A.I. au fost împărțite în Trupe de Securitate și Trupe de Pază**, integrate în structuri organizatorice diferite⁵⁵.

A fost creat Comandamentul Trupelor de Securitate (C.T.S.) subordonat Consiliului Securității Statului. Au intrat în compunerea C.T.S. următoarele unități: Batalionul 1 Securitate Obiective Speciale, Batalioanele 5 și 9 Securitate București, Batalionul 13 Securitate Bacău, Batalionul 17 Securitate Brașov, Batalionul 21 Securitate Constanța, Batalionul 29 Securitate Drăgășani, Batalionul 31 Securitate Oradea, Batalionul 35 Securitate Orăștie și Batalionul 47 Securitate Tecuci. Comanda C.T.S. a fost încredințată generalului maior Paul Marinescu.

Au rămas în compunerea trupelor de pază, subordonate direct M.A.I.: Brigada Pază București, Brigada Pază Cluj, Brigada Pază Constanța și Batalionul Pază Bacău. Pentru instruirea militarilor în termen au fost înființate Centre de Instrucție la Slatina, Fetești, Someșeni – Cluj, Timișoara și Botoșani. Comandant al Trupelor de Pază a fost numit colonelul Gheorghe Briceag.

Structura Trupelor de Securitate a rămas neschimbată până la invazia Cehoslovaciei în august 1968. Acest eveniment a determinat autoritățile de la București, în speță Consiliul Securității Statului, să-și reevalueze propriile strategii de apărare în caz de invazie, situație probabilă mai ales pe fondul unui climat tot mai înghețat în relațiile româno-sovietice. În această direcție este sugestiv ordinul pe care l-a dat președintele C.S.S., în urma unei analize prilejuite de încheierea ciclului de instrucție a Trupelor de Securitate și a realizării unei paralele cu modalitățile de luptă ale unităților speciale care au acționat în timpul evenimentelor din Cehoslovacia: „Comandamentul Trupelor de Securitate și comandanții de toate treptele să pună un accent deosebit pe pregătirea cadrelor în scopul însușirii principiilor noului regulament de luptă al Trupelor de Securitate, a problemelor nou apărute și a învățămintelor rezultate la aplicații și alte activități, asigurând aplicarea în practică a acestora, atât în procesul de pregătire cât și în îndeplinirea misiunilor... Un accent deosebit se va pune pe teme referitoare la lupta unităților în teren muntos și împădurit, în localități, la apărarea defileelor, trecătorilor și a unor obiective importante, precum și pe cele privind eliberarea unor obiective sau zone vremelnice ocupate etc... În cel mai scurt timp, Direcția Generală de Informații Externe

⁵⁴ Mihalache D. Vasile, Suci P. Ioan, *op. cit.*, p. 277.

⁵⁵ *Ibidem*.

va lua măsuri pentru a procura și pune la dispoziția Direcției Învățământ și Trupelor de Securitate date privind organizarea și desfășurarea războaielor populare în concepția altor state [...] Vă informăm că, recent, Consiliul Securității Statului a aprobat, în principiu, proiectul unui nou plan de mobilizare a unităților de trupe, la realizarea căruia se va trece peste câteva zile. Toate unitățile de securitate vor primi, în cadrul noului plan, sarcini pentru mobilizarea lor proprie sau pentru înființarea de noi unități [...]. Planurile de mobilizare ale unităților de securitate trebuie să prevadă diferite variante de acțiune, ținându-se seama de particularitățile luptei cu inamicii noștri probabili, de forțele și mijloacele la dispoziție, de caracteristicile terenului din zonele de responsabilitate etc., de aceste variante va trebui să se țină seama în orientarea procesului de pregătire de luptă a efectivelor, precum și în conceperea și desfășurarea aplicațiilor de cooperare cu inspectoratele de securitate județene, unitățile M.A.I., M.F.A. etc.⁵⁶.

Așadar, președintele C.S.S., Ion Stănescu, își exprima interesul pentru o reorganizare de fond a Trupelor de Securitate, imediat după evenimentele din Cehoslovacia, iar aceasta nu s-a lăsat așteptată.

În urma indicațiilor conducerii de partid, s-a trecut, în toamna anului 1968, la reorganizarea Trupelor de Securitate și la înființarea de noi unități, astfel ca acestea să poată acoperi din punct de vedere operativ întreg teritoriul țării și să îndeplinească în mai bune condițiuni misiunile încredințate. În acest scop, au fost înființate încă 5 batalioane de securitate și reorganizate cele existente, astfel că, la începutul anului 1969, existau 15 batalioane, asigurându-se ca teritoriul fiecărui județ să fie acoperit cu cel puțin o companie de securitate.

Trebuie spus că s-a dat, începând chiar cu mijlocul deceniului șapte, o importanță deosebită dotării acestor trupe cu aparatură, tehnică de luptă și mijloace de transport. Puterea de foc a batalioanelor de securitate a crescut prin completarea cu câte o grupă de mitraliere la fiecare pluton de securitate și prin înființarea a câte unui pluton de rachete sau tunuri antitanc și mitraliere antiaeriene la fiecare batalion, cât și prin dotarea fiecărei grupe de securitate cu un al doilea aruncător de grenade antitanc portativ.

Rolul acestor trupe a fost reconfigurat, iar misiunile C.T.S. au intrat tot mai mult în sfera economicului – paza uzinelor, fabricilor, combinatelor, I.A.S.-urilor, într-un cuvânt a întregii proprietăți socialiste. Ampla dezvoltare economică din anii '60, noile obiective industriale construite, necesitau forțe apreciabile de pază, din cauza unei realități tragice: populația confruntându-se cu multe lipsuri încerca să și le acopere îndeosebi prin sustragerea de bunuri din interiorul acestor obiective.

Într-un alt registru, misiunile legate de înlăturarea efectelor unor catastrofe naturale, precum cutremure sau inundații, au început să dețină un rol tot mai important în portofoliul „acțiunilor de luptă” ale Trupelor de Securitate.

Clarificări asupra rolului și misiunilor acestora, atât din punct de vedere juridic, cât și al concepției sistemului național de apărare, sunt făcute printr-o serie întregă de acte normative, de la elaborarea unor noi regulamente de luptă, la publicarea unor legi care să reglementeze mai precis funcționarea Trupelor de Securitate.

Astfel, potrivit Legii nr. 14/1972 privind organizarea apărării naționale, trupele de securitate erau integrate în categoria forțelor armate și în această calitate aveau misiunea să apere, alături de celelalte componente ale forțelor armate, „independența și

⁵⁶ C.A.S., vol. IV, București, 1995, pp. 14-15.

suveranitatea națională”. Prin Decretul nr. 130/19 aprilie 1972 privind înființarea organizarea și funcționarea Ministerului de Interne – după fuziunea Consiliului Securității Statului cu fostul Minister al Afacerilor Interne – se instituie alături de celelalte structuri ale Ministerului – Securitate, Miliție, Penitenciare și Arhivele statului – comandamente de armă (Pompieri și Trupe de Securitate) și o serie de servicii și direcții independente. În acest context toate unitățile Trupelor de Securitate, indiferent de organizare și specificul misiunilor, intră în subordinea C.T.S. În același decret sunt prevăzute și atribuțiile generale ale Trupelor de Securitate: menținerea ordinii publice, paza unor obiective „de importanță deosebită” stabilite prin hotărâri ale Consiliului de Miniștri și îndeplinirea unor misiuni speciale alături de M.Ap.N. și gărzile patriotice⁵⁷.

În aceeași direcție, un rol tot mai important este socotit acela de combatere a oricăror acțiuni teroriste ale unor cetățeni sau grupări teroriste străine. Pentru aceasta au fost formate în cadrul C.T.S. mai multe comandamente pentru supraveghere și operațiuni antiteroriste.

Conform atribuțiilor lărgite, stabilite în cadrul Ministerului de Interne, Trupelor de Securitate le reveneau ca misiuni asigurarea securității obiectivelor de importanță „excepțională”, în care-și desfășura activitatea conducerea de partid și de stat, asigurarea ordinii pe timpul unor manifestații cu ocazia sărbătorilor naționale, a vizitelor unor conducători de partid și de stat din alte țări, precum și a unor activități protocolare și adunări populare. De asemenea, în sarcina C.T.S. erau paza și apărarea permanentă a unor sectoare cu destinație specială, comunicații și transporturi de importanță excepțională, paza și apărarea unor obiective și persoane vizate de elementele extremist-teroriste, menținerea ordinii și liniștii publice, asigurarea pazei în zona aerogărilor și a punctelor de control-trecere frontieră, însoțirea trenurilor de marfă specializate și executarea serviciului de pază și ordine în gări și triaje de cale ferată, capturarea sau distrugerea grupurilor de cercetare-diversiune, participarea la acțiunile de limitare și lichidare a urmărilor unor calamități naturale sau catastrofe etc.⁵⁸.

În 1975, în urma unor reorganizări succesive, Trupele de Securitate își schimbaseră configurația într-un comandament de armă căruia i se subordonau 7 brigăzi, un batalion independent, Școala de radiotelegrafiști, Unitatea de însoțire a aeronavelor în zbor și Centrul de perfecționare a pregătirii cadrelor. Pentru îndeplinirea misiunilor încredințate, marilor unități și unităților le erau repartizate, prin ordinul ministrului de Interne, zone de responsabilitate care cuprindeau teritoriul unui număr variabil de județe.

Efectivul Trupelor de Securitate era de 1.443 ofițeri, 129 maiștri militari, 900 subofițeri, 420 angajați civili și 20.361 gradați și soldați.

Aproximativ 56% din efectivul Trupelor de Securitate era folosit pentru executarea misiunilor permanente. În conformitate cu actele normative și prevederile ordinului comandantului suprem nr. 004674/1973, trupele asigurau paza și securitatea a 11 obiective speciale și 81 obiective de importanță deosebită pentru apărarea țării, activitatea statului și a economiei naționale. Acestea participau la lupta împotriva terorismului, asigurând în cooperare cu Miliția, paza a 26 reprezentanțe diplomatice, menținerea ordinii în 15 aerogări, din care patru internaționale; paza și apărarea aeronavelor pe timpul zborului și la escale de scurtă durată; executau paza la 31 locuri de

⁵⁷ Anghel Andreescu, Octavian Burcin, Neculai Munteanu, Viorel Andronic, *op. cit.*, p. 96.

⁵⁸ Mihălache D. Vasile, Suci P. Ioan, *op. cit.*, pp. 296-298.

deținere și escortarea condamnaților la peste 200 puncte de lucru pe șantierele economiei naționale. De asemenea, cu 8,53% din efectivele angajate în misiuni permanente se asigura securitatea corespondenței secrete pe timpul transportului, paza și deservirea a 68 obiective ale Ministerului de Interne.

Un procent de 44% din efectivul trupelor era încadrat în subunități de instrucție și intervenție, școli de gradați, subunități de specialiști și diferite cursuri, care reprezentau, totodată, forțele destinate pentru îndeplinirea misiunilor operative speciale și participarea la menținerea ordinii publice.

În anul 1976 a fost alcătuit un nou *Regulament al Trupelor de Securitate*, în două părți – partea întâi referitoare la organizarea de bază (grupă, pluton, companie) și partea a doua cu privire la organizarea de ansamblu (batalion, brigadă). La întocmirea acestuia s-au avut în vedere misiunile și sarcinile ce reveneau Trupelor de Securitate, prevederile actelor normative, regulamentelor militare și ordinelor conducerii ministerului, cu privire la activitatea trupelor sau a comandamentului.

În proiectul regulamentului au fost prevăzute numai atribuțiile specifice Comandamentului Trupelor de Securitate, fără a fi reluate problemele referitoare la organizarea și conducerea trupelor în serviciu și luptă, statuate în regulamentele militare generale⁵⁹.

Cutremurul din 1977 și noile obstacole cu care se confrunta regimul au determinat crearea și a altor subunități – trupe de miliție⁶⁰, unități speciale ale Trupelor de Securitate – cu o organizare, dotare și instruire specifică misiunilor pe care urmau să le îndeplinească: paza și apărarea obiectivelor și traseelor de importanță excepțională, paza și apărarea localurilor ambasadelor, oficiilor consulare sau reprezentanțelor economice străine, a aerogărilor și aeronavelor etc.

Pentru legalizarea acestora va fi promulgat un nou act normativ, **Decretul Consiliului de Stat privind organizarea și funcționarea Ministerului de Interne nr. 121/3 aprilie 1978**, care, la art. 5, punctul III, prezenta, în formă lărgită, atribuțiile Trupelor de Securitate în noul context socio-politic: îndeplinirea unor misiuni privind apărarea securității statului, participarea la asigurarea securității conducerii partidului și statului și a conducătorilor de partide și de stat străini pe timpul prezenței acestora în România, paza unor obiective de importanță deosebită stabilite prin decret prezidențial, menținerea ordinii și liniștii publice, prevenirea, neutralizarea și lichidarea acțiunilor elementelor teroriste, participarea la limitarea și înlăturarea urmărilor calamităților naturale, precum și la unele activități în economia națională.

În baza acestui decret, în afara marilor unități și a unităților de securitate din teritoriu care executau misiunile în aria prestabilită, erau prevăzute și o serie de alte unități cu misiuni specifice. Astfel Batalionul 1 Securitate din cadrul Brigăzii 1 securitate București executa, în cooperare cu Direcția de securitate și gardă și alte unități ale Ministerului de Interne, paza unor obiective speciale din București și județul Ilfov, Prahova și Brașov, în care își desfășura activitatea conducerea partidului și statului. Participa, de asemenea, la asigurarea securității itinerariilor din capitală, folosite pentru deplasarea președintelui Nicolae Ceaușescu, precum și la îndeplinirea altor misiuni speciale în municipiul București și în zonele obiectivelor încredințate. O altă unitate,

⁵⁹ A.C.N.S.A.S., fond Documentar, dosar nr. 92, vol. 6, ff. 51-67.

⁶⁰ A.C.N.J., fond C.T.S., Serviciul Organizare – mobilizare, dosar nr. 50/1979, vol. 2, ff. 112-113.

Batalionul special de securitate-intervenție, era destinată misiunilor de luptă antiteroristă în București.

Plutoanele de apărare antiteroristă prevăzute în structura organizatorică a Trupelor de Securitate (câte un pluton pentru intervenție în fiecare județ) participau, împreună cu compartimentele speciale de luptă antiteroristă și grupele de intervenție antiteroristă de la inspectoratele județene, la executarea măsurilor de prevenire și intervenție antiteroristă pe teritoriul județelor respective. La ordin sau cu aprobarea ministrului de interne, aceste subunități puteau fi dislocate în municipiile și orașele reședință de județ.

În conformitate cu indicațiile lui Nicolae Ceaușescu și prevederile ordinului ministrului de interne nr. 04640 din 25 octombrie 1978, până la 10 noiembrie 1978 au fost constituite opt batalioane de securitate-miliție, cu un efectiv de 208 ofițeri, 101 maiștri militari și subofițeri, 26 personal civil și 3.665 militari în termen⁶¹.

Majoritatea forțelor Trupelor de Securitate (91%) era destinată pentru executarea misiunilor permanente, din care: 61,87% pentru paza și apărarea obiectivelor speciale și a celor de „importanță deosebită”, 18,06% pentru participarea la executarea misiunilor specifice, de întărire a măsurilor de pază și ordine, 7,32% pentru participarea la misiunile de luptă antiteroristă, 1,62% pentru asigurarea securității corespondenței secrete pe timpul transportului, 3,13% pentru paza, asigurarea de luptă, tehnică și medicală a unor unități ale Ministerului de Interne.

Executarea misiunilor operative (temporare) se asigura, totodată, cu subunitățile de securitate-intervenție din școlile de gradați și de specialitate (restul de 9%)⁶².

Decretul nr. 121/3 aprilie 1978, care stătea la baza acestei masive reorganizări, a rămas, cu minime modificări, baza legală a funcționării și organizării Trupelor de Securitate până în 1984, când pe baza Ordinului M.I. nr. 5225 din 1 august 1984, s-a produs o nouă reorganizare a Trupelor de Securitate. Prin aceasta s-au desființat Bg. 42 Sec. Craiova, Bg. 50 Sec. Brașov și Bg. 65 Sec. Bacău. De asemenea, se desființează B. 41 Sec.-Mil. Craiova, B. 52 Sec.-Mil. Brașov, B. 54 Sec. Brașov, iar B. 11 și 14 Sec. Constanța se contopesc și ia ființă B. 12 Sec. Constanța. Se înființează unități speciale de securitate și se schimbă denumirile în clar și indicativele numerice ale tuturor marilor unități și unităților. De asemenea, se modifică zonele de responsabilitate, se schimbă subordonarea unor batalioane, determinată de modificările structurii organizatorice a brigăzilor.

Ca urmare, la 1 august 1984, în subordinea C.T.S. erau:

- Bg. 11 Sec. București cu B. 23 Sec. București, B. 31 Sec.-Mil. București, B. 43 Sec.-Mil. București, B. 53 Sec. București, B. 62 Sec. Ploiești – zona de responsabilitate cuprindea județele Prahova, Teleorman, Giurgiu și Sectorul Agricol Ilfov.
- Bg. 21 Sec. Constanța cu B. 12 Sec. Constanța, B. 27 Sec. Tecuci, B. 38 Sec. Fetești și B. 47 Sec. Tulcea – zona de responsabilitate cuprindea județele Constanța, Brăila, Tulcea, Ialomița, Călărași, Galați, Vrancea, Buzău.
- Bg. 30 Sec. Timișoara cu B. 13 Sec. Timișoara, B. 24 Sec. Lugoj, B. 39 Sec. Orăștie, B. 56 Sec. Sibiu – zona de responsabilitate a brigăzii cuprindea județele: Timiș, Arad, Caraș-Severin, Hunedoara, Alba și Sibiu.

⁶¹ Idem, Biroul Secretariat, dosar nr. 200/1979, ff. 17-20.

⁶² Idem, fond C.T.S., Secția Operații, dosar nr. 3/1984, vol. IV, ff. 2-9.

- Bg. 60 Sec. Cluj cu B. 15 Sec. Cluj, B. 18 Sec. Tg. Mureș, B. 32 Sec. Șomcuța, B. 51 Sec. Oradea și B. 73 Sec. Gheorgheni – zonă de responsabilitate județele: Cluj, Mureș, Maramureș, Bistrița Năsăud, Satu Mare, Sălaj, Bihor și Harghita.
- U. Spc. 1 Sec. București.
- U. Spc. 3 Sec. București.
- U. Spc. 8 Sec. București.
- U. Spc. 16 Sec. Bacău, având ca zonă de responsabilitate județele Bacău, Vaslui, Neamț.
- U. Spc. 28 Sec. Brașov, având ca zonă de responsabilitate județele Brașov și Covasna.
- U. Spc. 35 Sec. Câmpulung, având ca zonă de responsabilitate județele Argeș, Dâmbovița.
- U. Spc. 44 Sec. Craiova, având ca zonă de responsabilitate județele Dolj, Olt, Vâlcea.
- U. Spc. 55 Sec. Fălțiceni, având ca zonă de responsabilitate județele Suceava, Botoșani, Iași.
- U. Spc. 67 Sec. Tg. Jiu, având ca zonă de responsabilitate județele Gorj și Mehedinți.
- Centrul de Instrucție Transmisiuni Câmpina⁶³.

Cu excepția trecerii C.T.S. în subordinea D.S.S., în anul 1986, (confirmată doar de surse memorialistice), modificări importante în funcționarea și organizarea Trupelor de Securitate nu au mai avut loc până în 1989.

Deceniul șapte și prima jumătate a anilor '70 a marcat vârful de glorie al Trupelor de Securitate care din punct de vedere al organizării și dotării, în toată această perioadă, puteau rivaliza cu oricare altă structură similară din Europa. Lucrurile se schimbă în anii '80, iar declinul a fost abrupt și dureros, pentru că deceniul nouă a însemnat pentru această componentă a Ministerului de Interne o continuă perioadă de degradare, atât ca poziție între celelalte structuri ale ministerului, cât și ca dotare, calitate a cadrelor și a instrucției generale. De altfel și evoluția economiei românești în aceeași perioadă a reprezentat un factor în măsură să afecteze acoperirea necesităților Trupelor de Securitate, o structură cu efective supradimensionate și care continua să consume resurse importante din bugetul statului comunist.

La acestea se adaugă și conflictul mocnit între structurile Ministerului de Interne – Securitate, Miliție și C.T.S., care se va finaliza cu surclasarea Trupelor de Securitate în ierarhia nescrisă a acestui minister. Conform unui raport al comandantului Brigăzii 60 Apărare Teritorială, colonelul Mihălache Vasile, trimis președintelui Ion Iliescu, la 14 februarie 1990, „aceste trupe cât au fost în subordinea Ministerului de Interne au suportat multe vitregii: de aici s-au luat funcții și cadre; de aici s-au luat bani pentru alte scopuri; au fost desființate unele comandamente de mari unități și chiar unități; de multe ori ni s-a lezat demnitatea și onoarea. Situația s-a înrăutățit din toamna anului 1986 când am fost trecuți în subordinea fostului Departament al Securității Statului. În acest context organizatoric jignirile și afronturile care ni s-au adus permanent au fost dintre cele mai dure”⁶⁴.

⁶³ Idem, fond C.T.S., Registrul Istoric, inv. nr. 43 (1982-1985), ff. 10-14.

⁶⁴ Idem, fond C.T.S., dosar nr. 7/1989, ff. 6-9.

Misiunile impuse de conducerea D.S.S. angajau personalul Trupelor de Securitate în culegerea de informații din zona de responsabilitate, din obiectivele avute în pază și apărare, ceea ce a accentuat starea de nemulțumire a majorității cadrelor. Acestea erau frecvent schimbate din funcții și mutate în alte unități, avansarea în grad la termen a ofițerilor superiori se efectua pe baza unor criterii arbitrare și, în plus, măsurile de supraveghere și urmărire a acestora de către serviciile de contrainformații militare s-au intensificat, creându-se un climat de puternică suspiciune.

Apoi, după cum relatează același colonel, „starea morală a efectivelor a fost afectată de nedreptățile și inechitățile politico-sociale și militare din societatea de dinaintea revoluției, concretizate prin neavansarea la gradul următor la termen a 22 cadre; «mărirea» retribuției prin introducerea în soldă a unor drepturi bănești existente; sistemul defectuos de repartizare a locuințelor și aprovizionare; suprasolicitarea cadrelor în muncă, ca urmare a introducerii situațiilor speciale pe perioade foarte mari; slaba calitate a hrănirii și echipării ostașilor, reducerea cotelor de energie electrică și a combustibilului pentru încălzire etc.”⁶⁵.

Concluzia pe care o prezenta comandantul fostei Brigăzi de securitate Cluj era una elocventă: „de fapt, trebuie să vă raportez, domnule președinte, că trupele au fost «Cenușăreasa» acestor organisme, noi fiind socotiți categoria de personal cea mai inferioară (sic!), așa cum se exprimau la adresa noastră, că suntem «trupeții»”⁶⁶.

Cu un învățământ puternic politizat, cu o comandă militară inundată de lozinci politico-ideologice, cu schimbarea destinației unei părți a trupelor din aceea a apărării ordinii interne în cea de prestare de activități economice (în agricultură sau construcții), situația Trupelor de Securitate în anii '80 reflectă, în particular, unul din aspectele crizei în care se zbătea societatea românească în această perioadă.

Cu toate acestea, în timpul manifestărilor din decembrie 1989, unitățile Trupelor de Securitate au fost, cu rare excepții (una din ele este ilustrată de tragicele evenimente de la București-Otopeni), cele mai pregătite pentru a face față acestui tip de evenimente. Deși nu au avut parte de un comandament unitar, trupele de securitate s-au comportat mai bine⁶⁷ decât unitățile armatei, neantrenate pentru astfel de evenimente.

Comandantul Brigăzii 60 de pază și ordine (fosta Brigadă de Securitate Cluj), colonelul Mihalache Vasile susținea, în primăvara anului 1990, că „după 23 decembrie 1989 asupra efectivelor marii unități și a unităților au aplanat și s-au abătut atacuri foarte grave, neconforme cu realitatea, s-a încălcat în mod abuziv onoarea și demnitatea militară de către unele cadre de conducere ale Armatei”⁶⁸.

În perioada 22-26 decembrie 1989 unele subunități ale fostelor Trupe de Securitate au fost dezarmate și introduse în unități ale armatei (cazurile de la Zalău și Baia Mare), comandantul Batalionului 51 Securitate Oradea a fost amenințat de comandantul

⁶⁵ *Ibidem.*

⁶⁶ *Ibidem.*

⁶⁷ Conform unui raport al colonelului Mihalache Vasile, evenimentele din luna decembrie 1989 au găsit efectivele din subordine „cu un grad bun de pregătire militară, o stare morală și de luptă satisfăcătoare, cu o încadrare de 95% la ofițeri, maiștri militari și subofițeri și 76% la militari în termen. Din efectivul total existent 1828, 50% (925) se aflau în îndeplinirea misiunilor de luptă permanente, 15% (262) specialiști și 35% (641) constituiau efectivele de intervenții din care 68, 4% (439) încorporați la 1 octombrie 1989” – A.C.N.J., fond C.T.S., dosar nr. 7/1989, ff. 15-21.

⁶⁸ *Ibidem.*

Diviziei, general maior Șchiopu, că va fi călcat cu tancuri, iar Divizia Mecanizată Dej a pregătit un detașament militar pentru a ocupa cazarma de la Tășnad.

Situații similare s-au înregistrat în întreaga țară. Sfârșitul Trupelor de Securitate a fost, așadar, unul fără glorie. Acestea au revenit însă, după 1990, la titulatura și rolul pe care l-au avut înainte de 1948.

Justiția

Instaurarea regimului de democrație populară a însemnat și implementarea unor teorii cu caracter revoluționar despre stat și drept, care promovau distrugerea vechiului sistem economic, social și politic. Metodele au fost importate din Uniunea Sovietică și au constat, în esență, în eliminarea fostelor elite ale societății. Sistemul represiv a fost susținut de doi piloni principali: Securitatea și Justiția.

După Dumitru Mazilu, statul socialist are trei funcții interne: funcția economico-organizatorică, funcția cultural-educativă și *funcția de apărare a cuceririlor revoluționare a poporului* (subl. ns.). Această din urmă funcție își are baza în „transformarea organelor represive burgheze într-un instrument puternic al puterii populare”, iar conținutul ei se concretizează în descoperirea, demascarea și curmarea activității dușmănoase. În exercitarea acestei funcții, alături de mijloacele polițienești, un rol însemnat revine mijloacelor judiciare susținute de organe de urmărire și pedepsire investite cu putere publică⁶⁹.

Pentru că instalarea noului sistem politic nu putea fi înfăptuită fără eliminarea fostelor elite economice, politice și intelectuale, în acest proces, Justiția avea să reprezinte principalul instrument represiv din România. Ca și în privința Securității, referitor la rolul și mijloacele folosite de Justiție putem identifica două perioade aparent distincte. Rezultatele colaborării dintre cele două structuri au fost impresionante în intervalul 1948-1960 când, pe lângă faptul că a fost implementat un nou sistem de drept, instanțele au pronunțat hotărâri judecătorești care au dus la încarcerarea a sute de mii de cetățeni „exponenți ai fostei clase exploatoare”, fosta clasă politică, țărani care s-au opus colectivizării, funcționari, ofițeri ai armatei române, în general toți cei care ar fi putut să se opună într-un fel sau altul noului regim.

Ulterior, pe măsură ce „revoluția proletară” s-a încheiat, iar „baza” economică și socială a fostelor elite a dispărut, regimul s-a concentrat pe latura preventivă și pe folosirea unor metode mai rafinate. Sentințele politice s-au împușinat, pentru opoziții regimului adoptându-se soluția condamnărilor de drept comun. Între cele două instituții s-a dezvoltat și raportul de control, dar nu reciproc, ci doar din partea Securității care avea ca sarcină urmărirea informativă a cadrelor din justiție.

Potrivit Legii nr. 5 din 19 iunie 1952, *pentru organizarea judecătorească*, justiția avea drept sarcină principală apărarea „Orânduiri socialiste și a orânduiri de stat a Republicii Populare Române”.

Rolul tribunalelor era acela ca, prin sancțiuni penale, să apere regimul de democrație populară. Judecarea cauzelor penale și aplicarea pedepselor prevăzute de lege erau enumerate într-o ordine deloc întâmplătoare, „pentru sancționarea trădătorilor de Patrie, a spionilor, a celor ce sabotează construirea socialismului, a celor ce comit crime împotriva păcii și a

⁶⁹ Dumitru Mazilu, *Funcțiile statului socialist*, București, Editura Academiei Republicii Socialiste România, 1972, pp. 153-155.

umanității, a ațâțătorilor la război, a delapidatorilor și a celor ce irotesc proprietatea socialistă, precum și a tâlharilor, hoșilor, huliganilor și a celorlalți infractori”.

La rândul ei, încă de la înființare, Procuratura avea sarcina de a apăra orânduirea socială și de stat a Republicii Populare Române⁷⁰.

„Rolul justiției ca organ politic și de clasă a dictaturii proletariului”⁷¹ era pe larg prezentat în documentele interne ale partidului.

Prin organele sale de anchetă penală, Securitatea instrumenta o serie întreagă de infracțiuni prevăzute în Codul Penal și în legi speciale. Era vorba de infracțiunile politice din Cartea a II-a, a Codului Penal, intitulată „Crime și delictе în special”, în cadrul Titlului I, „Crime și delictе în contra statului”, unde se regăseau majoritatea infracțiunilor cu caracter politic.

Capitolul I al Cărții, intitulat „Crime și delictе contra siguranței exterioare a statului”, reglementa infracțiuni precum: crima de trădare de patrie, colaborare cu dușmanul pe timp de pace sau de război, divulgarea de secrete privind capacitatea de apărare a țării, spionajul, transmiterea de secrete etc.⁷². Urmău Capitolul II al Titlului I din Cartea a II-a intitulat „Crime și delictе contra siguranței interioare a statului”, care avea trei secțiuni: Secțiunea I, „Atentatul și complotul contra ordinii constituționale și sociale a R.P.R”, Secțiunea I bis, „Subminarea economiei naționale și sabotajul contrarevoluționar” și Secțiunea II, „Alte crime și delictе în contra siguranței interioare a statului”, precum și articole disparate din Codul Penal (de pildă art. 327 *instigare publică*)⁷³.

Ca o tendință generală, punem spune că, încă de la înființare, Securitatea a încercat să își subordoneze o parte a justiției. Acesta a fost și planul partidului, cel puțin în anii `50.

În acest sens, în anul 1952 au fost înființate *Tribunalele militare pentru unitățile Ministerului Securității Statului* (între anii 1953-1956 s-au numit Tribunalele militare pentru unitățile M.A.I.). Ele aveau triplă subordonare, față de Ministerul Justiției, Ministerul Forțelor Armate și Ministerul Securității Statului, respectiv Ministerul Afacerilor Interne, care, potrivit legii de organizare judecătorească, stabileau de comun acord numărul angajaților, a sediilor și circumscripțiilor de judecată, statele de organizare, numirea în funcție a judecătorilor și mișcarea acestora, numărul asesoriilor populari ai tribunalului precum și numirea lor. În realitate, cel care decidea asupra „chemării în cadrele active ale Armatei pentru trupele M.A.I., în arma justiției”, a tuturor viitorilor magistrați militari care urmau să judece în procesele politice, era Alexandru Drăghici⁷⁴.

Tribunalele militare pentru unitățile M.A.I. erau instanțe superioare alături de Tribunalele militare pentru regiunile militare și de Tribunalele militare pentru Marina Militară. Potrivit legii, Tribunalele M.A.I. judecau infracțiunile săvârșite de personalul militar și militarizat având gradul de ofițer sau care ocupau funcțiuni corespunzătoare acestor grade și care făceau parte din unitățile și formațiunile Ministerului Securității Statului și Ministerului Afacerilor Interne, precum și infracțiunile săvârșite de persoane civile, date prin lege în competența instanțelor militare și infracțiunile contra securității

⁷⁰ Legea nr. 6 din 19 iunie 1952 pentru înființarea și organizarea Procuraturii Republicii Populare Române, - B.O. nr. 8 din 4 martie 1953).

⁷¹ A.N.I.C., fond Consiliul de Stat- Decrete, dosar nr. 43/1951, ff. 9-10.

⁷² A fost introdus în Codul Penal prin Decretul nr. 202 din 1953. În urma Decretului nr. 318 din 1958, pedeapsa maximă a fost majorată de la 25 de ani de închisoare la muncă silnică pe viață.

⁷³ Introdus prin Decretul nr. 187 din 30 aprilie 1949 *pentru modificarea și abrogarea unor dispozițiuni din codul penal* - M.O., nr. 25, 30 aprilie 1949, pp. 172-175.

⁷⁴ A.C.N.S.A.S, fond M.A.I. - D.M.R.U., inv. nr. 7.353, dosar nr. 8, f. 36.

statului. În sarcina lor cădeau și recursurile declarate contra sentințelor (hotărârilor) pronunțate de tribunalele militare teritoriale.

Importanța acestor tribunale pentru represiunea politică era dată de competența lor ca instanțe de recurs pentru „recursurile declarate contra sentințelor (hotărârilor) pronunțate de tribunalele militare teritoriale” care judecau în acțiunile politice⁷⁵.

Scopul înființării acestor tribunale speciale a fost ca Securitatea să aibă propriile instanțe cu un rol deosebit de important în cadrul represiunii politice. Între 1952 și 1956 toate procesele politice au trecut în faza de recurs prin Tribunalele M.A.I.

În februarie 1955, potrivit schemei de organizare a Ministerului Justiției, Tribunalele militare aveau 157 salariați, dintre care Tribunalul Militar pentru Unitățile M.A.I. doar 36 (6 ofițeri, 5 sergenți și 25 de angajați civili).

Deși existau 6 posturi de magistrați, în 1956 funcționau doar patru judecători: general-maior Alexandru I. Petrescu (foto alăturat), președinte, lt.-col. Rudolf E. Mohor, lt.-col. Mihail D. Oprescu și maior Gheorghe O. Gabai.

În multe cazuri judecătorii M.A.I. închideau ochii la încălcările flagrante ale procedurii penale și a probelor administrate în acuzare, rechizitoriul era întocmit de către anchetatorul Securității, procurorul susținându-l în instanță. Din afirmațiile lui Anton Tatu Jianu, ministru al Justiției la acea dată, în cadrul acestor instituții nu se respectau nici măcar regulile generale de interpretare a legilor penale și de procedură⁷⁶. Judecătorii tribunalelor M.A.I. interogau pe acuzat după un chestionar întocmit de organul de anchetă unde, adesea, apărea pe lângă întrebări și răspunsul care trebuia dat sau obținut. Cuantumul de pedeapsă era stabilit tot de către organul de securitate⁷⁷.

Tribunalele M.A.I. ca și celelalte tribunale speciale (tribunalele populare pentru căile ferate și tribunalele populare maritime și fluviale) au fost desființate prin Legea nr. 2 din

⁷⁵ B.O., nr. 8, 4 martie 1953, p. 53.

⁷⁶ A.N.I.C., fond C.C. al P.C.R., Secția Cancelarie, dosar nr. 68/1968, f. 146.

⁷⁷ *Pseudomemoriile...*, pp. 175-177.

6 aprilie 1956 *privind modificarea legii nr. 5/1952 pentru organizarea judecătorească*, iar infracțiunile judecate de ele au trecut în competența Tribunalului militar de mari unități.

Represiunea politică cu mijloace judiciare a fost înfăptuită de tribunalele militare în colaborare cu organele Securității. Între colaborare și subordonare exista însă o linie foarte subțire. Teoretic, actele și măsurile procedurale, urmărirea penală, arestarea, se făceau sub controlul și directa coordonare a organelor judiciare.

De pildă, potrivit Legii nr. 345 din 29 decembrie 1947 *pentru modificarea unor dispozițiuni din Codul de procedură penală*, măsura arestării avea nevoie de mandat de arestare preventivă emis de organul de urmărire penală fie din oficiu sau pe baza dispoziției procurorului. Dacă mandatul de arestare era emis de organul de urmărire penală, își pierdea valabilitatea dacă nu era confirmat în 48 de ore de procuror. Durata inițială a arestării era de o lună. Printr-un alt mandat emis de către procurorul ierarhic superior, starea de arest se putea prelungi cu cel mult o lună. Codul Penal prevedea că prelungirea se făcea doar „în cazuri excepționale”. Procurorul general al R.P.R. sau unul dintre locuitorii săi având calitatea de a prelungi încă o dată această perioadă.

În practică, după arestare Securitatea nu mai cerea confirmarea procuraturii. În 1952 s-a încercat, mai mult demonstrativ, reglementarea situației arestaților preventiv în sensul că procurorul să fie, cel puțin înștiințat de arestare. Decretul nr. 132/1952⁷⁸ modifica Codul de procedură penală astfel că mandatul de arestare emis de instructorul penal urma a fi prezentat procurorului în cel mult 24 de ore de la arestarea învinuitului (art. 239). Art. 253 prevedea că durata deținerii preventive, în cursul instrucției, nu putea depăși două luni. Aceasta se putea prelungi de către „procurorul unității de procuratură ierarhic superioară pentru încă o lună, orice altă prelungire putând fi acordată numai de către Procurorul General al R.P.R.”⁷⁹. Rapoartele și notele informative ulterioare, emise de către Procuratura Generală, ne indică o altă realitate: „încarcerați și deținuți fără nici o formă legală”, „cazuri când infractorii erau internați administrativ în loc să fie trimiși în judecată” etc.⁸⁰.

Din parcurgerea fondului penal existent în arhiva C.N.S.A.S., tragem concluzia că, în practică, Securitatea aresta, iar, ulterior, formalitățile legale se îndeplineau sau nu, neaplicându-se nicio sancțiune pentru încălcarea legii în interes represiv. Pe baza dosarelor studiate la C.N.S.A.S., putem afirma că numărul de persoane arestate fără mandat sau ținute în stare de arest peste durata mandatului este mai mare decât cel al deținuților pentru care s-au respectat procedurile legale.

De exemplu, acuzat de neltire contra ordinii sociale, un cetățean a fost reținut la data de 29 august 1961 pentru 24 de ore din dispoziția anchetatorului penal de securitate din cadrul Direcției de Anchetă Penale București. El a fost „arestat” pe bază de mandat de arestare emis de același anchetator penal la data de... 2 septembrie 1961, depășindu-se, astfel, termenul legal de deținere. Deși mandatul de arestare avea valabilitatea până la 27 octombrie 1961, la 23 noiembrie, respectivul se afla tot în stare de arest, iar anchetatorul penal de securitate, Lefticaru Traian, cerea prelungirea termenului de anchetă penală și menținerea lui sub stare de arest. Învinuitul a fost „trimis în justiție”

⁷⁸ Decretul nr. 132/1952 (adoptat de către Prezidiul M.A.N. la 19 iunie 1952) în urma unei Hotărâri a Consiliului de Miniștri a R.P.R. din 18 iunie 1952 *pentru modificarea codurilor de procedură civilă, procedură penală și procedură fiscală, în legătură cu restructurarea organizării judecătorești*.

⁷⁹ A.N.I.C, fond Consiliul de Stat al R.S.R. – Decrete, dosar nr. 3/1952, ff. 244-245.

⁸⁰ Idem., fond Consiliul de Miniștri, dosar nr. 2577/66/1954, ff. 1-8.

abia la 10 mai 1962, moment în care, cu depășirea tuturor termenelor legale, se afla în continuare în arest⁸¹.

O altă anomalie a justiției comuniste din acea perioadă era că, în general, procurorii, deși emiteau mandatul, nu cunoșteau motivul arestării. În cursul anului 1953, s-a hotărât că doar procurorul are dreptul de a emite ordonanță de arestare, percheziție și deținere sub pază a infractorului, iar ordonanța să se emită în baza unui raport⁸². În cazul în care cercetările preliminare durau mai mult de 75 de zile, cercetatul putea fi reținut mai departe tot cu aprobarea procurorului și tot pe baza unui raport. Toate aceste măsuri nu au avut decât o valoare formală din moment ce, ulterior, Gheorghe Pintilie cerea, „telefonic”, Procurorului General nu mai puțin de 20.000 de mandate de arestare în alb sub motivația că Securitatea „are de întreprins o acțiune”⁸³.

„Mazilirea” lui Teohari Georgescu a fost urmată de scoaterea la lumină a abuzurilor și neglijențelor imputabile modului de lucru promovat de acesta la Ministerul Afacerilor Interne. Tribunalele Militare Teritoriale emisese mandate de arestare preventivă, dar nu se operaseră prelungirile procedurale, iar penitenciarele erau pline cu arestați preventiv de peste 10 luni care nu aveau fixate încă termene de judecare. De exemplu, în penitenciarul Văcărești în luna august 1953 se aflau 57 de arestați preventiv aparținând Tribunalului Militar Teritorial București⁸⁴.

În primii douăzeci de ani ai regimului, organele de anchetă penală aparținând Securității primau ca importanță și putere în raport cu instituția procurorului. Acest lucru rezultă și din faptul că, potrivit art. 237 din Codul de Procedură Penală, introdus prin Decretul nr. 132 din 19 iulie 1952, instructorul penal avea dreptul de a elibera învinuitul a cărui arestare fusese cerută de procuror, trebuind doar să informeze despre această măsură procurorul, spre confirmare. În cursul anului 1953 s-a hotărât că doar procurorul are dreptul de a emite ordonanță de arestare, percheziție și deținere sub pază a infractorului, iar ordonanța să se emită în baza unui raport. În cazul în care cercetările preliminare durau mai mult de 75 de zile, cercetatul putea fi reținut mai departe tot cu aprobarea procurorului și tot pe baza unui raport.

Începând cu a doua jumătate a anilor '60, odată cu creșterea rolului procurorului în cadrul procesului penal, formele procedurale au fost respectate cu strictețe. În cazul arestării unor persoane incomode din punct de vedere politic, precum Paul Goma sau Gabriel Andreescu, au fost eliberate mandate de arestare și de prelungire a stării de arest în conformitate cu legislația în vigoare.

Rolul Securității nu se limita doar la arestare și anchetă ci, de foarte multe ori, se substituia instituției procuraturii. Spre deosebire de anchetatorul penal de miliție, care desfășura activitatea de urmărire penală, anchetatorul penal de Securitate desfășura activitatea de cercetare și instrucție penală în cadrul căreia avea drepturi și autonomie sporite. Aceasta și pentru că Securitatea, ca instituție, avea atribuții largite în cadrul instrucției penale. Activitatea de „supraveghere și îndrumare a activității organelor de cercetare” pe care, conform atribuțiilor din legea de organizare și funcționare, o avea

⁸¹ A.C.N.S.A.S., fond Penal, dosar nr. 15.832, ff. 2, 3, 58.

⁸² A.M.R., fond Microfilme, rola AS1-407, c. 782.

⁸³ A.N.I.C. fond C.C. al P.C.R., Secția Cancelarie, dosar nr. 68/1968, f. 137.

⁸⁴ Idem, fond C.C. al P.C.R., Secția Administrativ-Politică, dosar nr. 49/1953, f. 78.

Procuratura, era exercitată, în interiorul ministerului, doar asupra anchetatorilor Miliției, nu și asupra celor din Securitate⁸⁵.

Decretul nr. 50 din 30 martie 1951, *pentru reorganizarea D.G.S.P.* prevedea că „Ofițerii de securitate sunt competenți a instrumenta în infracțiunile ce primejdiesc regimul democratic și securitatea Statului”⁸⁶. A fost înlăturat din vocabularul juridic termenul de *judecător de instrucție* acesta fiind înlocuit cu cel de *instructor penal*⁸⁷. Atunci când se simula formal legalitatea, ancheta în cadrul proceselor politice era supravegheată de unul sau mai mulți procurori militari. Aceștia erau magistrați în cadrul Direcției instanțelor de justiție militară.

După modelul justiției populare sovietice, cercetarea penală trebuia să scoată la iveală cât mai multe infracțiuni foarte grave care să justifice încarcerarea, executarea, și, nu în ultimul rând, oprobriul public pentru categorii largi de cetățeni care ar fi putut pune în pericol noua ordine socială⁸⁸. Ancheta scotea la lumină, în cele din urmă, cât mai multe infracțiuni: trădare în slujba spionajului imperialist, sabotaj, apartenență la mișcarea legionară, la liberali, la francmasonerie, la exploatatori. Marea majoritate erau înscenări judiciare în cel mai pur sens al cuvântului, menite să ducă la destabilizarea vechii ordini, la dezagregarea relațiilor sociale și la înspăimântarea populației.

În desfășurarea proceselor politice din anii ‘50 dreptul la apărare era, în multe cazuri, inexistent. În faza de cercetare penală, legătura avocatului cu inculpatul dura, în general, câteva minute, în aceeași cameră fiind prezent un ofițer de securitate anchetator⁸⁹. Sub pretextul că dosarele de anchetă pot conține informații care conțin secrete de stat, avocații nu primeau aprobarea să consulte dosarele de anchetă. Acestea nu puteau fi consultate decât de către avocații „verificați”, care nu deranjau prea mult cursul hotărât dinainte al procesului⁹⁰.

În schimb, anchetatorul Securității avea drept de viață și de moarte asupra arestatului, metodele folosite pentru a „smulge” informațiile de la „dușmanul poporului” fiind dintre cele mai dure. Odată închis, anchetatului nu i se mai recunoștea vreun drept. Orice formă de contact cu exteriorul era interzisă. Familia nu avea dreptul să știe unde se află arestatul, iar dacă afla, vizita, pachetul erau interzise cu desăvârșire. Art. 261 din Codul de procedură penală prevedea că arestatul „nu poate primi, nici trimite telegrame, scrisori sau alte comunicări, fără încuviințarea instructorului penal”⁹¹. În momentul în care s-a propus modificarea Codului de procedură penală pentru adoptarea unor măsuri care să protejeze minorul în timpul anchetei, infracțiunile instrumentate de către anchetatorul penal de Securitate au fost exceptate de la prezența unuia dintre părinți, a tutorelui sau a persoanei în îngrijirea căreia se află minorul și a delegatului autorității

⁸⁵ Referat privind modul cum organele procuraturii supraveghează și îndrumază activitatea organelor de cercetare - Idem, fond C.C. al P.C.R., Secția Administrativ-Politică, dosar nr. 25/1966, ff. 1-4.

⁸⁶ *Ibidem*, f. 129.

⁸⁷ Idem, fond Consiliul de Stat-Decrete, dosar nr. 3/1952, f. 255.

⁸⁸ De exemplu arestările masive din noaptea de 15/16 august 1949 ale membrilor sau foștilor membri P.N.Ț.: au fost arestate 1.316 persoane, din care 915, în urma lipsei totale de probe, au fost puse în libertate până pe 8 iunie 1950, vezi Liviu Petre Nițu, *Politica de anihilare a adversarilor politici din România anilor 1947-1950*, în „Arhivele Securității”, vol. 4, București, Editura Enciclopedică, 2008, pp. 455-456.

⁸⁹ Titică Predescu, *Justiția comunistă ca mijloc de represivitate*, în „Experimental Pitești – Reeducarea prin tortură: Opresiunea culturii tradiționale române din timpul dictaturii comuniste”, Pitești, Editura Fundației Culturale „Memoria”, 2006, p. 93.

⁹⁰ A.N.I.C., fond C.C. al P.C.R., Secția Administrativ- Politică, dosar nr. 19/1957, f. 3.

⁹¹ Idem, fond Consiliul de Stat - Decrete, dosar nr. 3/1952, ff. 244-245.

tutare în timpul ascultării minorului în cursul urmăririi penale sau a punerii lui sub învinuire și prezentarea materialului și lucrărilor de urmărire penală, așa cum se permitea pentru infracțiunile instrumentate de organele de Miliție⁹².

Procesele politice importante erau regizate în Biroul Politic. Acesta hotăra aspectele esențiale, precum și cuantumul pedepselor⁹³. Pentru a se desfășura conform indicațiilor, parcursul procesului era supravegheat de comisii politice înființate *ad hoc* care organizau ancheta și îndrumau procesul. Astfel de comisii s-au ocupat de procesul conducerii P.N.Ț. din 1947⁹⁴, de procesul lotului Pătrășcanu etc. În cazul altor procese importante din punct de vedere politic, sentințele erau date spre aprobare Biroului Politic al C.C. al P.M.R. Doar acesta avea competența să stabilească „sentințele ce se cuveneau în raport cu faptele acuzaților implicați în proces”⁹⁵.

Pentru operativitate, s-a simplificat la maxim procedura în privința proceselor politice. Între anii 1953-1956 condamnații la moarte pentru infracțiuni contra securității statului nu aveau dreptul de a face recurs, îngrădindu-se astfel dreptul elementar la apărare⁹⁶, măsură inutilă din moment ce procesele erau, în majoritatea cazurilor, înscenări judiciare. În noiembrie 1956, Ministrul Justiției de la acea dată, Gheorghe Diaconescu, fundamenta proiectul de decret care reintroducea recursul pentru condamnările politice pe motiv că „exercitarea dreptului de recurs nu poate dăuna intereselor statului deoarece recursurile introduse vor fi respinse, pedeapsa aplicată urmând a fi executată de îndată”⁹⁷.

Proiectul a primit avizele favorabile ale Secțiunii Juridice a Marii Adunări Naționale, Procuraturii Generale, Tribunalului Suprem și Institutului de Cercetări Juridice al Academiei R.P.R. Singura instituție care s-a împotrivit cu vehemență a fost Ministerul Afacerilor Interne, motivând că „infracțiunile de trădare de patrie și cele pentru acte de teroare prezintă un mare pericol pentru colectivitate și este în interesul societății ca, prin aplicarea pedepsei cu moartea fără drept de recurs, să se elimine elementele periculoase și astfel să se dea un avertisment sever celor care ar intenționa să comită asemenea fapte”⁹⁸. În cele din urmă, s-a avut în vedere că utilitatea acestei prevederi era anulată și de modificările aduse codului de procedură penală prin Legea nr. 3/1956. Aceasta prevedea că trimiterea în judecată a inculpaților dispăruți nu mai putea avea loc,

⁹² A.C.N.S.A.S., fond Documentar, dosar nr. 10.172, vol. 13, f. 260.

⁹³ În „procesul celor aruncați din avion, parașutiști”, după cum îi numea Gheorghiu-Dej, acesta hotăra: „Aici nu este vorba de a-i condamna la pedepse diferite. Aici trebuie mers la o singură pedeapsă: împușcarea. Și un număr din acei care au dat adăpost, la fel, deci să împărtășească aceeași soartă. La cei 40 o să dăm diferite pedepse, însă o parte vor trebui împușcați, iar comunicatul în așa fel întocmit, încât să știe că cei ce vor da adăpost măcar și pentru un ceas, fără să fi adus la cunoștința autorităților, aceștia vor împărtăși aceeași soartă ca și bandiții (...) Trebuie întocmit un plan pentru ca aceste lucruri să ajungă la urechile acestor emigranți ca să refuze asemenea servicii. Să strecurăm în sufletele lor frica. O să batem în americani” - Mircea Chiritoiu, *Rolul Biroului Politic al P.M.R. în instrumentarea proceselor politice din România anilor 1949-1953*, în „Anale Sighet 7”, București, Fundația Academia Civică, 1999, pp. 288-292.

⁹⁴ A.N.I.C. fond C.C. al P.C.R., Secția Cancelarie, dosar nr. 24/1947, f. 6.

⁹⁵ Idem, dosar nr. 36/1954, f. 2.

⁹⁶ Decretul nr. 511/3 decembrie 1953 pentru modificarea Codului de procedură penală și a Codului justiției militare prevedea, la art. IV, că „Hotărârile de condamnare la moarte pentru infracțiuni contra securității statului nu sunt supuse recursului” - A.N.I.C. fond Consiliul de Stat - Decrete, dosar nr. 10/1953, f. 369.

⁹⁷ Decretul nr. 636 din 26 noiembrie 1956 - *ibidem*, dosarul care conține decretul de la nr. 621 la 666/1956, vol. I, ff. 166-168.

⁹⁸ *Ibidem*, f. 169.

dispărând astfel condamnarea definitivă la moarte în contumacie⁹⁹, și s-a reintrodus recursul pentru condamnările politice.

Pe lângă comanda politică, Securitatea aresta la comanda procurorilor sau din proprie inițiativă, în urma unei informări sau a anchetelor informative proprii. Un raport al Securității, în care se precizează dinamica arestărilor (persoane/an) efectuate de către organele securității statului în anii 1950-1968, este semnificativ pentru felul în care a funcționat justiția politică: 1950 – 6.635, 1951 – 19.236, 1952 – 24.826, 1953 – 4.730, 1954 – 5.073, 1955 – 3.332, 1956 – 2.357, 1957 – 3.257, 1958 – 6.352, 1959 – 8.910, 1960 – 1.711, 1961 – 2.232, 1962 - 657, 1963 - 223, 1964 - 240, 1965 - 258, 1966 - 294, 1967 - 312, 1968 – 20. **Dintre acestea au fost eliberate din anchetă din lipsă de probe 12.039, „trimise în instanță și condamnate” 73.636¹⁰⁰.**

Se observă că, din perspectiva Securității, termenii **trimis în instanță** și **condamnat** sunt sinonimi. Se presupunea că odată trimis în instanță inculpatul este deja condamnat, tribunalul doar confirma munca anchetatorului penal și a procurorului luând act de probe și, efectua o simplă formalitate, pronunțând sentința.

Toate aceste anchete cădeau în sarcina unui număr redus de cadre. Direcția de cercetări penale a beneficiat la înființarea D.G.S.P. de un număr de 285 posturi dar, din 1953, sub pretextul luării de măsuri pentru simplificarea și organizarea muncii și sub motivul că „foștii funcționari ai aparatului de represiune” fuseseră deja anchetați, s-a redus schema cu 190 de posturi, rămânând 95 de anchetatori în toată țara¹⁰¹.

Munca anchetatorilor nu era ușoară. De multe ori aceasta presupunea bătaia, torturarea arestatului, timp pierdut cu repetarea la nesfârșit a declarațiilor scrise până „ieșeau cum trebuie”, uneori chiar fabricarea de probe. Încadrarea infracțiunii se dovedea anevoioasă atunci când arestații nu conlucrau mai ales că legislația era neclară. Din acest motiv conducerea Securității a exercitat în mod repetat presiuni pentru introducerea în Codul Penal a unor prevederi acoperitoare cu ajutorul cărora să condamne largi categorii de oameni¹⁰².

Un pas important în integrarea Procuraturii în cadrul aparatului de represiune s-a produs și prin militarizarea acesteia odată cu înființarea Procuraturii în anul 1952. Nemulțumirile corpului procurorilor au dispărut odată cu venitul salarial similar cu cel al anchetatorilor penali, echipament gratuit și alte avantaje materiale de care se bucurau cadrele militarizate¹⁰³. Totodată, ei beneficiau de autoritatea pe care o dădea uniforma militară în epocă. Pe de altă parte, dacă în mod normal, cel puțin teoretic anchetatorul se află într-un raport de subordonare față de procuror, raportul se schimba în urma militarizării, procurorii având în general grad inferior față de anchetatorii Securității sau Miliției, ceea ce dădea ultimilor un ascendent în cadrul raportului de colaborare. Având în vedere că judecătorii militari beneficiau de salarizarea corpului ofițerilor, corpul judecătoresc civil a rămas singurul care, pe toată perioada anilor `50, nu a beneficiat de avantajele salariale ale cadrelor militarizate, fapt pentru care își manifestau nemulțumirea¹⁰⁴. Starea de spirit negativă a judecătorilor civili îi determina pe mulți

⁹⁹ *Ibidem*, f. 168.

¹⁰⁰ A.C.N.S.A.S., fond Documentar, dosar nr. 53, vol. 21, f. 76.

¹⁰¹ A.N.I.C., fond C.C. al P.C.R., Secția Cancelarie, dosar nr. 53/1956, f. 40.

¹⁰² *Idem*, dosar nr. 68/1968, f. 141.

¹⁰³ George Pavel Vuza, *Însemnările unui procuror sau Procuratura văzută din interior*, București, Editura Vremea, 2008, pp. 111-115.

¹⁰⁴ A.M.R., fond Microfilme, rola AS1-407, c. 775.

dintre aceștia să își ceară transferul în cadrul procuraturii¹⁰⁵. Pentru partid, însă, starea de spirit a judecătorilor civili nu prezenta o importanță prea mare, represiunea politică intrând în competența judecătorilor militari.

Din punct de vedere al relațiilor de lucru, Securitatea și Justiția se intersectau în cadrul instrucției penale. Cum aveau aceleași competențe profesionale, trecerea juriștilor din justiție în cadrul organelor Securității și a Miliției era o practică frecventă. În anii 1957-1958 o serie de procurori militari au trecut în M.A.I.¹⁰⁶.

Metoda prin care Securitatea a înlocuit Justiția a fost condamnarea administrativă. Aceasta a fost definită prin mai multe acte normative, iar comisia de fixare a domiciliului obligatoriu și de internare în colonii de muncă din cadrul M.A.I. a funcționat în directă subordonare a primului adjunct al ministrului, Gheorghe Pintilie¹⁰⁷. Condamnarea se efectua cu maximă operativitate, fără proces, pe baza unor liste, aici Securitatea având cu adevărat rolul și de procuror și de judecător. Nu exista apărare și nu mai era nevoie de nici un fel de probă. Mulți dintre condamnați nu aveau decât vina că refuzau să devină informatori ai Securității sau că, deși erau racolați, nu furnizau suficiente date¹⁰⁸, fiind bănuți a fi nesinceri sau că au trecut în slujba dușmanului¹⁰⁹. Alții erau inculpați pentru vreo critică benignă adusă regimului chiar dacă aceasta se făcea în particular, unii fără nici o vină politică, ci căzând victima vreunei turnătorii provenite din ură personală¹¹⁰.

Nenumăratele demersuri făcute de rudele celor arestați și controalele care au reliefat abuzurile organelor de anchetă și condamnările nedrepte l-au făcut până și pe Gheorghe Gheorghiu-Dej să remarce în Biroul Politic că: „metodele folosite de organele de anchetă nu sunt juste [...]. Organele noastre de stat au moștenit de la burghezi

¹⁰⁵ A.N.I.C., fond C.C. al P.C.R., Secția Administrativ-Politică, dosar nr. 49/1953, f. 38.

¹⁰⁶ A.C.N.S.A.S., fond M.A.I. - D.M.R.U., inv. nr. 7.367, dosar nr. 12, f. 20.

¹⁰⁷ Ordinul nr. 5/Cabinet/1948, Ordinul nr. 26500/Cabinet/1948, Hotărârea Consiliului de Miniștri nr. 2 din 3 ianuarie 1950, Decretul nr. 6 din 14 ianuarie 1950, Decretul nr. 60 din 10 martie 1950, Hotărârea Consiliului de Miniștri nr. 2 din 3 ianuarie 1950, Ordinul nr. 100/Cabinet din 3 aprilie 1950 al Direcțiunii Generale a Securității Poporului, Hotărârea Consiliului de Miniștri nr. 326/1951, Hotărârea Consiliului de Miniștri nr. 344 din 15 martie 1951, Ordinul nr. 490/Cabinet/1952 și Ordinul nr. 8/20/Cabinet/1952 ale Ministerului Afacerilor Interne, deciziile nr. 200/1951, nr. 239/1952 și nr. 744/1952 ale Ministerului Afacerilor Interne, Decretul nr. 257 din 3 iulie 1952, Hotărârea Consiliului de Miniștri nr. 1.554 din 22 august 1952, Decretul nr. 258 din 22 august 1952, Ordinul nr. 838 din 4 decembrie 1952 al Ministerului Securității Statului, Hotărârea Consiliului de Miniștri nr. 337 din 11 martie 1954, Decretul nr. 77 din 11 martie 1954, Hotărârea Consiliului de Miniștri nr. 237 din 12 februarie 1957, Hotărârea Consiliului de Miniștri nr. 282 din 5 martie 1958, Decretul nr. 89 din 17 februarie 1958, Hotărârea Consiliului de Miniștri nr. 1.108 din 2 august 1960, Legea nr. 221/2009 *privind condamnările cu caracter politic și măsurile administrative asimilate acestora*.

¹⁰⁸ Un caz elocvent: Balica Gheorghe, funcționar, fusese curier și mai apoi se ocupase cu aprovizionarea pentru Legația Britanică. A fost reținut de către organele D.G.S.S. în ziua de 8 noiembrie 1951 fiind bănuț că ar desfășura o activitate informativă în favoarea legației. Deși „din cercetarea numitului nu s-a putut stabili că ar fi desfășurat vreo activitate informativă în favoarea Legației britanice sau să-și fi trădat misiunea primită din partea Organelor noastre în cadrul legației britanice”, pe baza „declarației lui Ionescu Adam Victor, care arată că Balica Gheorghe era străin de transformările politice și economice din țara noastră” și pentru că „nu s-a achitat conștiincios de însărcinarea primită din partea Organelor noastre” a fost încadrat într-o unitate de muncă pe timp de doi ani pentru „prevenirea divulgării unor secrete de stat”. Actul care a stat la baza acestei privări de libertate a fost Decizia M.A.I. nr. 128 din 28 aprilie 1951 - A.C.N.S.A.S., fond Penal, dosar nr. 3.619, ff. 2-33.

¹⁰⁹ *Partiturile...*, p. 178.

¹¹⁰ Burzbuchi Dumitru, brutar, a fost încadrat într-o unitate de muncă pe timp de un an conform Deciziei M.A.I. nr. 161 din 13 martie 1951 pentru că a afirmat într-o discuție cu câțiva muncitori că „atunci când eu eram patron, regimul burghez de pe atunci când trebuia să concediez un muncitor mă obliga să plătesc muncitorul pe trei luni înainte, iar acum statul nu face asta cu muncitorii și le dă numai 14 zile” - A.C.N.S.A.S., fond Penal, dosar nr. 3.747, ff. 2-4.

tendința de a înscena procese? Burghezia puține procese fabrica? De ce să permitem noi înscenări și asemenea arestări și trimitem în judecată fără nici un temei? Nici politic nu se justifică și nu are nici un temei juridic”. În aceeași ședință Gheorghiu-Dej își manifesta îngrijorarea că Securitatea și Procuratura, în loc să colaboreze, „își fac șicane reciproc [...] dovadă de călcarea gravă a legalității, ce aduce daune grave prestigiului țării, prestigiului regimului, un regim polițist, regim de abuzuri”¹¹¹.

Era evident că Securitatea aresta preventiv pentru fapte care nu aveau un pronunțat caracter politic, precum neînsămânțarea la timp, întârzierea la plata impozitelor, neachitarea cotelor de colectare, proasta mânăuire a gestiunii cooperativei, delikte silvice și de pășunat, precum și practicarea micilor meserii. Aceste abuzuri, deși au fost puse în seama rămășițelor influenței devierii de dreapta a lui Teohari Georgescu, au fost o constantă a anilor ‘50¹¹².

Pe tot parcursul procesului politic, de la arestare și până la executarea pedepsei, se poate constata încălcarea flagrantă a oricărei proceduri care ar fi putut asigura o minimă protecție învinutului. Modul în care Justiția „colabora” cu Securitatea se răsfrângea și asupra raporturilor cu Miliția. Dovada acestui fapt se desprinde inclusiv din documentele emise de către conducerea statului. În urma verificărilor din a doua parte a anului 1952, s-a constatat că „penitenciarele erau pline de deținuți de doi-trei ani fără vreo formă legală și fără nici un act de cercetare”¹¹³. Chiar membrii Biroului Politic erau contrariați când aflau că totul decurgea fără înștiințarea procuraturii, iar în cazul în care se emitea mandat de arestare, nu se întreba pentru ce urmează să fie arestat respectivul. „Sunt cetățeni deținuți pe linie administrativă timp de o lună fără nici un temei, în arestul Miliției orașului Galați, ca după aceea să îi găsească nevinovați și să le dea drumul”¹¹⁴.

Sesizarea acestor abuzuri de către conducerea procuraturii a determinat o măsură specifică unui sistem politic obișnuit „să ascundă gunoii sub preș”: în loc să repare nedreptatea, s-a trecut la „legalizarea” lor prin pronunțarea retroactivă de pedepse egale cu perioada de detenție.

După 1952 au fost criticate în forurile de partid anomalii instituționale care se perpetuau în relația dintre Securitate și instituțiile cu care colabora. Înainte de 1953, afirma Gheorghie Pintilie, „nu s-a pomenit ca tovarășii de la procuratură să intre în clădirea Ministerului Securității Statului ori a Miliției, și să vadă vreun arestat sau dosarele lor. Așa ceva nu au putut visa. Acum procurorul are dreptul să vină de câte ori are nevoie și se uită nu numai în hârtii, dar stă de vorbă cu deținutul. Desigur mai sunt cazuri pe ici pe acolo, de nerespectare a acestui drept”¹¹⁵.

Totul era pus pe seama devierii de dreapta a lui Teohari Georgescu „care avea legături cu Justiția și a imprimat și acolo un anumit spirit. Pe de o parte săvârșeau abuzuri, călcau în mod grosolan și criminal legalitatea populară spunând că *legea sunt eu, nu există lege pentru mine*, provocau anarhie, dezordine și lipsă de disciplină în aparat”¹¹⁶. Deși Biroul Politic al C.C. al P.M.R. a criticat în cadrul mai multor ședințe mentalitatea de a subordona organele Justiției și

¹¹¹ Ședința Biroului Politic al P.M.R. 28 februarie 1955 - A.N.I.C. fond C.C. al P.C.R., Secția Cancelarie, dosar nr. 40/1955, f. 8.

¹¹² A.M.R., fond Microfilme, rola AS1 – 404, c. 496-497.

¹¹³ Vezi raportul din 14 mai 1968 al fostului ministru de Justiție între iunie 1952-mai 1954, Anton Tatu Jianu - A.N.I.C., fond C.C. al P.C.R., Secția Cancelarie, dosar nr. 68/1968, f. 135.

¹¹⁴ Idem, fond C.C. al P.C.R., Secția Administrativ-Politică, dosar nr. 49/1953, f. 43.

¹¹⁵ A.M.R., fond Microfilme, rola AS1-407, c. 787.

¹¹⁶ *Ibidem*, c. 798.

Procuraturii față de Securitate¹¹⁷, Gheorghiu-Dej și susținătorii lui nu doreau cu adevărat o schimbare reală a acestei relații. Abuzurile Securității, fiind puse pe seama unor competitori, erau folosite pentru eliminarea concurenței din interiorul partidului. Prin urmare, după 1953 lucrurile nu s-au schimbat prea mult.

În 1957, M.A.I. raporta faptul că mulți deținuți se aflau în stare de arest fără aprobarea procurorului, iar pentru unii dintre aceștia termenul de deținere de 60 de zile expirase de mult. Pe de altă parte, dosarele de anchetă predate de M.A.I. erau reținute luni, chiar ani de zile, de către organele procuraturii, același lucru se întâmpla apoi în instanță, fapt reclamat în repetate rânduri de către conducerea acestuia¹¹⁸. Soluția propusă de M.A.I. a fost ca procuratura să dea în termen de 30 de zile aprobarea pentru toți arestații, iar instanțele de judecată să rezolve în 60 de zile toate dosarele de anchetă primite¹¹⁹.

În ceea ce privește subordonarea Justiției față de Securitate, amintim că nici un ministru al Justiției nu a făcut parte din Biroul Politic, organismul care, reprezentând vârful piramidei conducerii partidului, decidea totul în cadrul statului. Ascendentul lui Alexandru Drăghici în cadrul relațiilor cu Procurorul General și cu ministrul Justiției provenea și din faptul că făcea parte din conducerea superioară a partidului. O mostră despre această ierarhie putem vedea în procesul „sabotorilor de la canal”, unde procurorul general a primit din partea Securității, prin intermediul lui Mișu Dulgheru, sugestia să delege un anumit procuror militar agreat, în speță Ovid Teodorescu. Deoarece acesta trebuia să susțină acuzarea, sarcina lui era de a studia dosarele de anchetă, de a verifica probele vinovăției și de a-l informa pe Procurorul General despre desfășurarea procesului. În lipsa oricăror informații din partea acestuia, Procurorul General a luat măsura de a trimite la Constanța un alt procuror, Rudolf Rosman, care să verifice cum a decurs procesul și dacă Ovid Teodorescu a avut un rol activ în stabilirea probelor vinovăției. În urma raportului întocmit de Rudolf Rosman, în care se preciza că Ovid Teodorescu nu văzuse dosarele și că doar citise actul de acuzare întocmit de organele de anchetă, Procurorul General l-a destituit pe Teodorescu din funcție. Deranjat fiind, Alexandru Drăghici a amenințat cu arestarea lui Rosman¹²⁰. Din raportul acestuia din urmă reiese că puterea de care dispunea îi permitea lui Alexandru Drăghici să anuleze ordine de punere în libertate date de Procurorul General¹²¹.

Mulți dintre cei arestați trebuiau, pur și simplu, să constituie „un exemplu” pentru comunitate. În detenție, nu se știa de ce sunt arestați, dar după principiul „dacă ai ajuns aici, cu siguranță ești vinovat” urma să li se găsească o vină. Gheorghe Gheorghiu-Dej povestea ceea ce s-a întâmplat într-o ședință prezidată de Ana Pauker: în timp ce Pavel Ștefan raporta asupra deficiențelor la colectări „îl întreabă Ana: Tu câți chiaburi ai arestat? Și el ar fi răspuns: eu nu m-am dus să arestez chiaburi, eu m-am dus să fac colectări. Și atunci au început ceilalți împuterniciți să dea lucrurile pe față [...] unii că au arestat 100, alții 200, 800 și peste 1000”¹²². În continuare, Gheorghe Gheorghiu-Dej

¹¹⁷ Dezvăluirile din 1953 prilejuite de justificarea mazăririi lui Teohari Georgescu arătau că disfuncțiile în aplicarea legii privind supravegherea organelor Securității se datorau „moștenirii lui Teohari Georgescu, mentalității de a subordona organele Justiției și Procuraturii”. Se amintea că în trecut „erau aproape între toate organele Miliției, Securității, Procuraturii, ciocniri zi de zi, era parcă un fel de pomire una contra alteia” – vezi *ibidem*, c. 778.

¹¹⁸ A.N.I.C., fond C.C. al P.C.R., Secția Administrativ-Politică, dosar nr. 19/1957, f. 2.

¹¹⁹ *Ibidem*, f. 4.

¹²⁰ A.N.I.C., fond C.C. al P.C.R., Secția Cancelarie, dosar nr. 68/1968, ff. 138-149.

¹²¹ *Ibidem*, f. 140.

¹²² Idem, dosar nr. 107/1952, f. 7.

amintește contextul în care fuseseră făcute aceste arestări: „Dispoziția a fost așa dată: să se aresteze în fiecare comună 1-2-3 chiaburi – a fost o normă – cum și pentru ce anume nu interesa, ci să aresteze, să facă judecata la fața locului, să fie convocați țărani. Faci acest lucru însă legal. Dar așa cum s-a dat dispoziție a dus la acte abuzive”¹²³. Arestații ajungeau, teoretic, în justiție, aici urmând să fie condamnați. Ministrul Justiției, Anton Tatu Jianu, se plângea Biroului Politic în 1953, referindu-se la trecutul foarte apropiat, că „Justiția la un moment dat nu judeca după lege ci după cum i se trasa linia, la un moment dat existau o sumedenie de linii, oamenii nu mai știau care este bună, cea de dreapta sau cea de stânga”. Totodată afirma că la momentul acela „indicația partidului era ca pedepsele să nu fie mai mici de doi ani”¹²⁴.

În anii ‘50 s-a menținut deliberat o legislație neclară care, alături de actele normative secrete, constituia un impediment nu numai pentru apărare, dar și pentru acuzare. Deși au fost elaborate mai multe proiecte de cod penal și de procedură penală, s-a preferat modificarea prin decrete a unor articole din vechiul cod penal, cele două noi coduri fiind adoptate târziu, la finalul deceniului următor. Oricum, „legea” nu conta prea mult pentru aparatul represiv, acest lucru reieșind și din faptul că cei care trebuiau să o aplice nu dispuneau de forma sa fizică. Afirmația lui Anton Tatu Jianu, în timpul ședinței Biroului Politic din 8 septembrie 1953, este relevantă în acest sens: „corpul nostru judecătoresc lucrează cu codul penal vechi, cârpit, și acesta este într-un număr insuficient, nu-l posedă toți cei care trebuie să aplice legea. Sunt unități ale Miliției care nici n-au codul penal și se lucrează mai mult după ureche”¹²⁵. Mai mult decât atât, se putea întâmpla ca însuși ministrul Justiției să nu aibă acces la unele decrete „secrete”¹²⁶.

Treptat, au apărut noi provocări pentru justiție. Unii cetățeni profitau de originea sănătoasă comițând infracțiuni economice în dauna avutului obștesc. Au existat înscenări judiciare care nu aveau substanță politică dar care puteau fi introduse în această categorie, îndeosebi când era vorba de infracțiuni economice, aspect semnalat chiar de către ministrul Justiției, Gheorghe Diaconescu¹²⁷.

¹²³ *Ibidem*, f. 8.

¹²⁴ Florian Banu, Luminița Banu (eds.), *Partidul și Securitatea. Istoria unei idile eșuate...* pp. 222-224.

¹²⁵ *Ibidem*.

¹²⁶ A.N.I.C., fond C.C. al P.C.R., Secția Cancelarie, dosar nr. 68/1968, f. 143.

¹²⁷ Destrămarea temporară a unor gospodării colective, cauzată de proasta gospodărire, abuzurile și furturile săvârșite de conducerea acestora, a fost pusă pe seama celor care au reclamat și criticat aceste fapte și care, ca ultimă formă de protest, și-au luat acasă vitele și atelele. Aceștia au fost „deferiți organelor de cercetare”, iar Tribunalul Militar Teritorial București, care a judecat în deplasare la Constanța această speță în luna martie 1955 (58 dosare, 113 inculpați), a constatat că participă la o mascaradă, drept urmare demarând o anchetă judiciară proprie. În urma acesteia, s-a descoperit că organele de cercetare ale Securității nu avuseseră o poziție obiectivă căutând să îi scoată vina pe colectiviști, iar procurorii militari reproduseseră cu fidelitate procesele verbale încheiate de acestea. S-a constatat că, în realitate, colectiviștii nu își luaseră vitele cu forța, ci le primiseră cu proces verbal pentru iernare întrucât gospodăria colectivă nu avea posibilități de adăpostire. Era vizibil că organele de cercetare ale Securității urmăreau să „influențeze” martorii înainte de a intra în instanță pentru ca aceștia să își mențină declarațiile date în cursul primelor cercetări, în cazul în care intenționau să își schimbe declarațiile, trimițându-i acasă. Totodată, se vedea cu ochiul liber că martorii acuzării deși insistau că își mențin declarațiile, în urma întrebărilor puse de completul de judecată relatau o cu totul altă situație de fapt, în dezacord cu concluziile de învinuire ale organelor de cercetare ale Securității și ale procurorilor militari. Prezența în sala de judecată a unui număr de opt anchetatori penali a reușit, conform obiceiului, „să influențeze pe avocați, doar puțini dintre avocații veniți din București și unul singur din Constanța având curajul să ceară achitarea din lipsa oricăror probe de vinovăție”. Acest tip de desfășurare a procesului era familiar Tribunalului Militar din Constanța, în 1953 un judecător fiind anchetat pentru faptul că, în calitatea sa de președinte al completului de judecată, nu a permis

Odată instaurat, regimul comunist începe să dezvolte mijloace proprii pentru a-și consolida puterea. Spre sfârșitul deceniului șapte se pregătește scoaterea infracțiunilor politice din Codul Penal și cosmetizarea lor prin legislația apărării secretului de stat. Totodată, apare ca o necesitate introducerea infracțiunii în dauna avutului obștesc la categoria subminarea statului socialist¹²⁸. Are loc politizarea infracțiunilor economice, acestea căpătând caracter contrarevoluționar. Această linie a represiunii judiciare fusese trasată încă din anul 1958 când Gheorghe Gheorghiu-Dej afirma în Biroul Politic: „Lucrătorii Ministerului Justiției și Procuraturii, cărora statul le-a acordat cinstea de a apăra interesele statului, nu țin seama întotdeauna că o bună parte din infracțiuni au și un caracter contrarevoluționar. Se pune întrebarea: Cum răspund acești lucrători la cinstea ce li s-a acordat? Justiția are un caracter de clasă. Este bine ca judecătorii să caute adevărul, nu să fie condamnați oameni nevinovați, dar ei trebuie să privească pe infractori de pe pozițiile clasei muncitoare”¹²⁹. Totodată infracțiunea economică devine unul din obiectivele centrale ale Securității, nu doar din punct de vedere al anchetei penale (unde Securitatea ancheta faptele mai grave care puteau fi încadrate la „subminarea economiei naționale”), ci și din punct de vedere informativ.

Deși din unele documente de arhivă reiese o luptă surdă pentru întâietate între instituțiile care trebuiau să colaboreze pentru instrumentarea acuzării proceselor politice, respectiv Securitatea și Procuratura, acestea și-au îndeplinit misiunea pentru care au fost create. Având, în cazul proceselor politice, doar un rol formal, Procuratura nu și-a permis să respingă dosare sau să le soluționeze cu *neînceperea urmăririi penale*. În ceea ce privește tribunalele, acestea și-au îndeplinit cu succes funcția de roțiță în angrenajul care avea drept rezultat represiunea politică cu mijloace judiciare. Controlul și supervizarea anchetelor, atribuții care le reveneau potrivit legislației în vigoare, nu au fost exercitate decât în anumite condiții, la comandă politică sau când abuzurile Securității erau prea mari.

În cadrul proceselor politice coordonarea dintre instrumentarea acuzării și faza judiciară era foarte strânsă. Invariabil, procurorii și judecătorii confirmau acuzațiile anchetatorilor Securității. Dezvăluirile din anul 1968, care au constituit capetele de acuzare pentru Alexandru Drăghici, sunt relevante în acest sens și constatăm că au stat la baza singurelor măsuri luate împotriva torționarilor (degradare militară, reducerea pensiilor¹³⁰, excluderea din partid ș.a.)¹³¹. Dincolo de motivația politică a acțiunii, felul

organelor de cercetare ale Securității să asiste la deliberare, - vezi A.N.I.C., fond C.C. al P.C.R., Secția Administrativ-Politică, dosar nr. 38/1955, ff. 3-9.

¹²⁸ Odată cu Decretul nr. 318 din 21 iulie 1958, infracțiunile împotriva avutului obștesc încep să fie puse permanent alături de cele politice, în privința măsurilor asiguratorii, a pedepselor complementare ș.a. De exemplu, art. 25, pct. 6, alin. 2 din decretul amintit prevedea că „în toate celelalte infracțiuni ce periclitează securitatea statului precum și în cele săvârșite în contra avutului obștesc, ori de câte ori legea nu prevede în mod expres confiscarea averii, instanțele vor pronunța și pedeapsa confiscării totale sau parțiale a averii”. Această alăturare pregătea scoaterea infracțiunilor politice din Codul Penal și mascarea lor prin legislația securității naționale și a secretului de stat. Infracțiunile în dauna avutului obștesc urmau să intre în categoria subminarea statului socialist și a economiei naționale și să fie pedepsite rapid și cu asprime, - vezi A.N.I.C., fond C.C. al P.C.R., Secția Cancelarie, dosar nr. 17/1958, ff. 143-167.

¹²⁹ Idem, dosar nr. 13/1958, f. 28.

¹³⁰ Idem, dosar nr. 156/1968, f. 16.

¹³¹ S-a evitat, însă, un proces în care torționarii să fie judecați pentru faptele lor. Motivele ne sunt furnizate de Ion Gheorghe Maurer care, la propunerea lui Chivu Stoica de judecare a lui Alexandru Drăghici și a patru dintre subordonații săi a insistat să se aștepte prescrierea faptelor deoarece „apărarea lui Drăghici va scoate la iveală o serie de lucruri urâte nu numai în ceea ce privește anumite practici ale unei anumite părți ale conducerii într-o anumită epocă, dar și legătura acestor practici cu alte practici de unde s-au inspirat. Procesul ar lua un caracter nu

cum s-au desfășurat anchetele și procesele din anii '50, (pe lângă procesul lotului Pătrășcanu, Prezidiul Permanent a decis revizuirea de către Tribunalul Suprem a proceselor Vasile Luca, Canalul, fortificațiile și cazul Pandrea¹³²), ne dezvăluie buna colaborare între instituțiile represive în executarea comenzii politice. S-a constatat că, alături de ofițeri de rang înalt sau anchetatori ai Securității, precum Gheorghe Pintilie, Ion Soltuțiu, Teodor Staicu, Teodor Micle, Ludovic Weiss, Gheorghe Enoiu ș.a., se făceau „vinovați de crime, abuzuri și alte grave ilegalități” procurorii și judecătorii care participaseră la înscenările judiciare – Grigore Râpeanu și Ion Pohonțu, procurori militari în procesul Pătrășcanu care, deși trebuiau să supravegheze ancheta, au închis ochii în fața abuzurilor și a felului cum au fost smulse probele, și Ilie Moisescu, președintele completului de judecată în procesul Pătrășcanu, care, „deși și-a dat seama că acuzațiile celor trimiși în judecată sunt neîntemeiate, a pronunțat totuși condamnarea acestora conform indicațiilor primite”¹³³.

Dintr-un raport al Consiliului Securității Statului (Serviciul C), privind situația numerică a persoanelor arestate, aflăm că, în semestrul II al anului 1967, au fost arestate de organele de Securitate un număr de 170 de persoane: șase pentru subminarea economiei naționale, două pentru diversiune, 11 pentru agitație dușmănoasă, 121 pentru acte preparatorii și tentativă la trecerea frauduloasă a frontierei, 30 pentru trecerea frauduloasă a frontierei. Dintre acestea doar 99 au fost trimise în justiție, 84 condamnate, nouă puse în libertate prin aplicarea legii 25/1967, trei internate în ospiciu de alienați mintal, trei în curs de judecare. Restul de 59 au fost eliberate din anchetă, din care una avertizată, patru predate organelor de cercetare pentru definitivarea situației, iar trei se aflau în curs de judecare. Observăm că în economia represiunii, încarcerarea începea să își piardă preponderența. Motivul îl găsim chiar în categoria socială a celor acuzați de infracțiuni care intrau în competența Securității. Dintre cei 170 de arestați se aflau doar trei foști exploatatori, în rest fiind vorba de 32 funcționari, cinci țărani, 106 muncitori, 23 elevi și studenți, unul fără profesie. Antecedentele politice ale acestora se prezentau astfel: trei legionari, doi alte partide burgheze, 62 de foști membri P.C.R. și U.T.C. (fuseseră dați afară din partid ulterior arestării), 103 neîncadrați politic. În aceeași perioadă au mai fost anchetate în stare de libertate 220 persoane, dintre care 76 au fost demascate și 144 avertizate, marea lor majoritate pentru agitație dușmănoasă, iar alții pentru scrisori anonime, manifestări naționaliste, activități pe linia sectelor etc¹³⁴.

Având în vedere starea socială a noilor „infractori”, accentul a căzut pe alte metode, mai subtile. Prevenirea, avertizarea, destrămarea anturajului au înlocuit încarcerarea. Deși după anul 1968 infracțiunile politice au fost scoase din codul penal, fiind înlocuite de infracțiunile privind „securitatea națională” (trădarea prin transmitere de secrete, spionajul, complotul ș.a.) care intrau în competența instanțelor militare, iar cercetarea penală cădea în

numai împotriva unor elemente ale conducerii române, dar ar lua un caracter de proces care se face într-un stat care este foarte sensibil la acestea. Nu am avea nimic de câștigat în aceasta, dimpotrivă, noi nu am putea lăsa procesul public, adică să-l dezbaterem, ar trebui să-l facem în ședință secretă și dacă luăm în ședință secretă, în ședință secretă s-au făcut toate porcăriile pe care le dăm acum și căutăm să le îndreptăm (...). Așa că mie mi se pare că soluția cea mai bună este să lăsăm ca lucrurile să se îndrepte către prescripție din punct de vedere judiciar, să nu luăm o hotărâre, să spunem să nu fie trimis în judecată și împotriva omului să se ia hotărârile politice. Mai sunt câteva luni până la prescripție”, - vezi *Ibidem*, ff. 14-15.

¹³² *Ibidem*, f. 19.

¹³³ *Ibidem*, f. 25.

¹³⁴ A.C.N.S.A.S., fond Documentar, dosar nr. 53, v. 21, ff. 32-33.

sarcina Securității. Opoziția politică a rămas să fie încadrată la acest gen de infracțiuni. O altă practică a constituit-o înscenarea unei infracțiuni de drept comun. Îndepărtarea din serviciu și ulterior condamnarea pentru parazitism a fost una dintre cele mai frecvente forme de represiune politică cu mijloace judiciare de drept comun.

Noua viziune privind evitarea încarcerării presupunea un complex de măsuri în care se punea accentul pe rolul preventiv al activității M.I.. Astfel, în anul 1979, „prevenirea” infracționalității reprezenta cea mai importantă sarcină a Direcției a VI-a Cercetări penale din cadrul D.S.S.. Aceasta raporta că cele mai frecvente modalități de încheiere a urmăririi penale erau avertizarea și influențarea pozitivă¹³⁵.

Această formă de represiune a fost sesizată în Raportul organizației Amnesty International pe anul 1979, care semnală cazul a mai multor „persoane cu o educație superioară care au fost concediate din posturile lor din cauza unor concepții dizidente și cărora li s-a impus o muncă manuală, au fost acuzate de «parazitism social» dacă au refuzat să accepte munca manuală ca formă de pedeapsă”.

În anul 1982, din 5.800 de persoane care se aflau în închisori executând o pedeapsă pentru parazitism, peste 170 erau „cunoscuți cu manifestări ostile la adresa conducerii superioare de partid și de stat, calomnii și denigrări privind orânduirea socialistă, au desfășurat activitate dușmănoasă sub acoperire religioasă, propagandă emigraționistă, au creat dezordine publică solicitând prin pancarte și lozinci plecarea din țară”. Unii dintre ei sufereau de afecțiuni medicale care-i făceau inapți de muncă, astfel că doar în primele patru luni ale anului, „un număr de 20 dintre ei decedaseră în penitenciarele București, Spitalul București ori Poarta Albă”¹³⁶.

Sistemul penitenciar

Serviciul de contrainformații penitenciare (1949-1967)

La inițiativa¹³⁷ directorului general al D.G.S.P.¹³⁸, în martie 1949, a luat ființă pe lângă Direcția Generală a Penitenciarelor¹³⁹, *Serviciul Operativ* (S.O.), condus de maiorul Iosif Nemeș¹⁴⁰, fostul comandant al penitenciarului Oradea¹⁴¹. Acesta a funcționat la conducerea Serviciului până în mai 1950, postul fiind preluat apoi, într-o nouă structură, de lt.-col. Tudor Sepeanu¹⁴², iar din februarie 1951, de maiorul Alexandru Roșianu¹⁴³.

¹³⁵ Idem, dosar nr. 8.816, vol. 84, f. 147.

¹³⁶ Liviu-Marius Bejenaru, *Parazitism social*, în *Enciclopedia Regimului Comunist, Represiunea*, vol. 3, București, Institutul Național pentru Studiul Totalitarismului, în curs de apariție.

¹³⁷ A.C.N.S.A.S., fond Penal, dosar nr. 1.126, vol. 1, f. 51, vol. 3, f. 4.

¹³⁸ Gheorghe Pintilie, general locotenent de securitate, numit la 15 august 1948 de Teohari Georgescu în funcția de director general al D.G.S.P. - A.C.N.S.A.S., fond M.A.I. - D.M.R.U., inv. nr. 7.346, dosar nr. 1, f. 6.

¹³⁹ D.G.P. a luat ființă la 24 februarie 1949.

¹⁴⁰ A.C.N.S.A.S., fond Penal, dosar nr. 1.126, vol. 3, f. 81v. Nemeș a fost propus de Gheorghe Pintilie.

¹⁴¹ Componența acestui Serviciu, în cele 14 luni de funcționare, a fost următoarea: Iosif Nemeș (șeful Serviciului), Eva Birtaş („principala lui ajutoare” - A.C.N.S.A.S., fond Penal, dosar nr. 1126, vol. 3, f. 61 v.), Marcel Hoffman („omul de încredere al lui Nemeș” - *Ibidem*, f. 65 v.), Ion Lușșan (tria evidența lucrărilor; a funcționat câteva luni, fiind înlocuit de M. Hoffman), Radu C. Paraschiv, Nicolae Bucur și Gheorghe Magos (lucrători operativi) și dactilografa Maria Alexandrescu, singura care a rămas și după înlocuirea lui Nemeș - *ibidem*.

¹⁴² *Ibidem*, vol. 1, f. 43. În alt loc, Sepeanu declară că fusese numit de Gh. Pintilie la comanda Serviciului în a doua jumătate a lunii ianuarie 1950 - *Ibidem*, vol. 3, f. 38v. Nu este, practic, o contradicție. Primele discuții privind numirea avuseseră loc în a doua jumătate a lunii ianuarie, însă preluarea efectivă a avut loc patru luni mai târziu, timp în care Sepeanu a funcționat ca profesor pentru viitorii ofițeri ai Serviciului, în cadrul Școlii de cadre din D.G.S.S. - *Ibidem*, f. 39.

La nivelul penitenciarelor funcționau Birourile Operative. Șefii și ofițerii din componența acestora figurau cu funcții și identități conspirate¹⁴⁴. Structura nu era subordonată conducerii penitenciarelor (D.G.P.), iar activitatea acestora nu era controlată nici de regionalele de Securitate, documentele și raportările făcându-se, strict, către conducerea Direcției I (Informații Interne), a III-a (Contrainformații Penitenciare) și către conducerea D.G.S.P. Directorii unităților de detenție cunoșteau, însă, adevărata identitate a ofițerilor de contrainformații, fiind obligați să-i sprijine în activitate. Trebuie spus că Securitatea activa în mediul carceral și înainte de înființarea acestui Serviciu, în strânsă colaborare cu organele D.G.P., prin Direcția a III-a, ocupându-se atât de partea de contrainformații cadre cât și de instrumentarea unor anchete, interogatorii sau recrutări de deținuți, într-o formă, însă, neorganizată, ofițerii implicați fiind în subordinea regionalelor pe raza cărora se aflau penitenciarele¹⁴⁵.

Legat de regimul atipic de funcționare al noului organism, tensiunile (născute din avantajele angajaților Serviciului prin raport cu colegii de la penitenciare) cu celelalte direcții din Minister, care aveau contingentă cu deținuții contrarevoluționari¹⁴⁶, regimul de raportare privilegiat și independența acestuia, inexistența unor raporturi de subordonare ierarhică cu D.G.P. sau cu alte direcții din cadrul Securității, au generat nu doar explicabile invidii profesionale, ci și o „autonomie întreținută” a serviciului, prilej pentru a experimenta metode și practici dintre cele mai brutale cu deținuții. Inexistența, pentru intervalul 1949-1951, a unui statut de organizare, altul decât simplele instrucțiuni comunicate verbal, menit să reglementeze funcționarea acestuia, a constituit o altă cauză a improvizărilor operative, uneori extreme, asumate de angajații Serviciului¹⁴⁷, indiferent de avatarurile suferite.

S.O. a funcționat de la început independent în cadrul ministerului, colaborând și raportând direct șefului Direcției I (Informații Interne), col. Gavrilă Birtaş¹⁴⁸, „ținând legătura”, totodată, în mod direct, cu „tov. General Pantiușa [Gheorghe Pintilie], tov. General [Alexandru] Nicolschi¹⁴⁹, col. [Mișu] Dulgheru și lt.-col. [Andrei P.] Gluvacov”¹⁵⁰. Într-o primă formulă de organizare, Serviciul avea în subordine 22 cadre din Securitate, trimise în teritoriu pentru a forma Birourile Operative la „penitenciarele principale”¹⁵¹.

¹⁴³ *Ibidem*, vol. 1, f. 51, vol. 3, f. 10v. O primă încercare de a clarifica profilul „Securității închisorilor” (pentru intervalul 1949-1953) a fost realizată de istoricul Mircea Stănescu în *Reeducarea în România comunistă (1945-1952): Aiud, Suceava, Pitești, Brașov*, cuvânt înainte de Constantin Ticu Dumitrescu, Iași, Editura Polirom, 2010, pp. 98-107, 195-205.

¹⁴⁴ A.C.N.S.A.S., fond Penal, dosar nr. 1.126, vol. 3, ff. 30v-31. Ion Marina, de pildă, primul șef al Biroului Operativ din cadrul penitenciarului Pitești, numit în septembrie 1949, figura angajat ca „impiecat de birou”, lucrând la grefă.

¹⁴⁵ *Ibidem*, f. 2v. După înființarea Serviciului Operativ, munca de contrainformații penitenciare i-a revenit exclusiv acestuia.

¹⁴⁶ Este vorba despre Direcția a III-a, amintită deja, Direcția I (Informații Interne) și Direcția a V-a (Anchete Penale).

¹⁴⁷ Sepeanu recunoștea că „îndrumările erau vagi și așa putea spune inexistente, în afară de îndrumările date la constituirea serviciului, nu mi s-au mai dat îndrumări” - A.C.N.S.A.S., fond Penal, dosar nr. 1.126, vol. 3, f. 45.

¹⁴⁸ Nemeș declara că la numirea lui în fruntea Serviciului „legătura superioară” „privind infracțiunile politice” era colonelul Birtaş, șeful Direcției I, Informații Interne - *Ibidem*, f. 81, raportând, totodată, și lui Gh. Pintilie - *ibidem*, f. 82 v. sau lui Marin Jianu - *ibidem*, f. 90. Legătura dintre Nemeș și Birtaş data din 1945, încă din vremea în care soții Birtăș lucrau la Poliția Regională Oradea și, ulterior, la Regionala de Securitate din același oraș.

¹⁴⁹ Alexandru Nicolschi, general-maior de Securitate, deținea funcția de subdirector general în D.G.S.P.

¹⁵⁰ A.C.N.S.A.S., fond Penal, dosar nr. 1.126, vol. 3, f. 55v. Observația îi aparține Evei Birtăș, într-o „Declarație de martor” din 11 februarie 1955. Locotenent-colonelul Andrei Gluvacov era locuitorul directorului Direcției I, colonelul Gavrilă Birtăș.

¹⁵¹ *Ibidem*, f. 81 v.

Atribuțiile nou înființatului serviciu vizau descoperirea informațiilor nedivulgate în anchete de către cei condamnați, urmărind extinderea cercetărilor, legăturile existente în penitenciar între deținuți sau între aceștia și personalul de pază, controlul corespondenței deținuților, supravegherea contrainformativă a cadrelor închisorii („relații despre activitatea eventualelor elemente dușmănoase strecurate în aparatul administrativ și de pază”¹⁵²) etc. Din punctul nostru de vedere, miza centrală a creării acestui organism a fost destructurarea deținuților contrarevoluționari, în special și în primul rând a celor considerați legionari, alături de obținerea, cu orice cost, a informațiilor de la aceștia. Dimensiunea de contrainformații cadre a fost, de la bun început, secundară.

Principală metodă folosită a fost „împânzirea cu informatori” (recrutarea)¹⁵³, însă cea mai eficace a fost – după expresia plastică a lui Gheorghe Pintilie – „spargerea unității”¹⁵⁴ printr-o „acțiune de diversivune”¹⁵⁵ [subl. ns.], „învrăjbirea”, cultivarea „disensiunilor”, încurajarea „rupturilor” ori „ruperea în două tabere antagoniste a legionarilor”¹⁵⁶.

În satele acestor metafore, la penitenciarul Pitești (septembrie 1949 – august 1951) și ulterior, succesiv, la penitenciarele Brașov (martie – februarie 1951), Gherla (cea mai importantă etapă operativă post-Pitești, iunie 1950 – decembrie 1951) și Tg. Ocna (ianuarie 1951), birourile de contrainformații, ajutate nemijlocit de directorii unităților de detenție, de conducerea Serviciului (Operativ și apoi Inspecții), a Direcției I și a III-a ale Securității, au desfășurat cea mai brutală, prin rezultate directe și consecințe, operațiune de represiune din întreg spațiul carceral din România¹⁵⁷.

Încă din primele luni de funcționare, activitatea Serviciului a generat tensiuni cu directorii penitenciarelor în cadrul cărora funcționa. Motivațiile au ținut de controlul aproape total asupra deținuților, dreptul unilateral și discreționar privind mobilitatea penitenciară, controlul asupra regimului carceral ori alte interferențe cu activitatea organelor administrative sau de pază ale locurilor de detenție, dar și justificata temere legată de supravegherea la care ar fi fost supuși cei din cadrul D.G.P.¹⁵⁸. Nemulțumit,

¹⁵² *Ibidem*, f. 24 v.

¹⁵³ *Ibidem*, vol. 1, f. 64.

¹⁵⁴ *Ibidem*, vol. 3, f. 26 v.

¹⁵⁵ Ministrul adjunct Pintilie îl prelucrase pe maiorul Coman Stoilescu (șeful Direcției a III-a), în iulie 1951, privitor la organizarea unei „acțiuni de diversivune în rândul deținuților”, prin recrutarea pe față a unora („informatorii descoperiți”) și conspirată a altora („informatorii acoperiți, necunoscuți decât de organele noastre”). Cei „descoperiți” urmau să susțină pe față programele administrației, ducând acțiuni de „compromitere a vârfurilor aflate în penitenciar”. Se preconiza antagonizarea deținuților, până la apariția unor reacții violente între ei - *Ibidem*, ff. 26-27. Este important de amintit faptul că viitoarele cadre ale Serviciului Inspecții au învățat, la amintita școală de calificare, despre „acțiunea de diversivune” [subl. ns.], drept principala strategie cu care se va lucra în penitenciare. Mircea Mihai, șeful Biroului Inspecții din penitenciarul Pitești, numit la 1 iunie 1950, o recunoaște explicit drept predecesoarea metodică a „acțiunii de demascare și autodemascare”. Prin ea, „trebuie dezbinată unitatea deținuților în scopul anihilării acțiunilor lor dușmănoase” - *Ibidem*, ff. 72-72 v., vol. 6, ff. 360-360 v.

¹⁵⁶ *Ibidem*, vol. 1, f. 64.

¹⁵⁷ A se vedea, în acest sens, pentru preliminarii și dezvoltarea fenomenului, Mircea Stănescu, *Reeducarea în România comunistă (1945-1952): Aiud, Suceava, Pitești, Brașov*, cuvânt înainte de Constantin Ticu Dumitrescu, Iași, Editura Polirom, 2010, *Reeducarea în România comunistă (1948-1955): Târgșor, Gherla*, Iași, Editura Polirom, 2010, *Reeducarea în România comunistă (1949-1955): Târgu-Ocna, Ocele Mari, Canalul Dunăre-Marea Neagră*, Iași, Editura Polirom, 2012. În ceea ce privește o radiografie evenimentială structurată a „acțiunii violente” de la Pitești, urmând sintagma autorului, a se vedea Alin Mureșan, *Pitești. Cronica unei sinucideri asistate*, ediția a doua, Iași, Editura Polirom, 2010.

¹⁵⁸ Sepeanu vorbește de două grupuri rivale, unul compus din funcționari ai D.G.P., aflați sub protecția lui Marin Jianu, și un al doilea, format din ofițeri de Securitate, considerați drept „oamenii lui Gavrilă Birtaş”. La înființarea Serviciului Inspecții s-ar fi difuzat că „scopul acestuia ar fi suprimarea activității funcționarilor din D.G.P., fiind un organ al Securității” - A.C.N.S.A.S., fond Penal, dosar nr. 1.126, vol. 3, f. 46v.

probabil, de lipsa unor rezultate decisive în munca informativă și de diversiune și de dificultățile apărute în relația cu directorii penitenciarelor, Gheorghe Pintilie organizează, între ianuarie și mai 1950, cursuri de calificare în cadrul Școlii de cadre a M.A.I., sub profesoratul lui Tudor Sepeanu, a viitorilor membri ai unui nou Serviciu.

Structura capătă denumirea de *Serviciul Inspecții* (S.I.) odată cu preluarea conducerii ei de către lt.-col. Tudor Sepeanu, la începutul lui mai 1950¹⁵⁹, având la nivel central cinci ofițeri¹⁶⁰, restul fiind distribuiți la Birourile teritoriale (de la 1 la 3 ofițeri, în funcție de importanța penitenciarului¹⁶¹). Noul Serviciu funcționa administrativ în cadrul D.G.P., aflându-se, însă, în coordonarea Direcției a III-a și a conducerii Ministerului¹⁶², Sepeanu afirmând că avea drept „legătură superioară” pe directorul D.G.P., colonelul Ion Baciuc, iar pe linie de Securitate, „legătura superioară unică” era Gh. Pintilie. Obiectivele și metodele au rămas neschimbate¹⁶³, accentul pe munca de diversiune¹⁶⁴ și agresivitatea lui Sepeanu conducând, însă, în scurt timp, la o acumulare imensă de material „informativ” și la consecințe dramatice pentru deținuții implicați.

Noua formulă organizatorică se afla sub coordonarea Direcției a III-a¹⁶⁵, condusă la acea vreme de maiorul Coman Tudor Stoilescu¹⁶⁶, datorită intenției conducerii ministerului de a reuni cele două componente de contrainformații (urmărirea informativă a deținuților, respectiv munca de diversiune în rândurile acestora și supravegherea cadrelor D.G.P.) într-o structură unitară. Este important de precizat, la fel ca și în cazul S.O., că dimensiunea de contrainformații cadre nu a figurat de la început printre atribuțiile nominalizate, considerându-se că este mai oportun să fie „lăsată pentru mai târziu”¹⁶⁷, pentru a evita tensiunile care apăruseră, în precedenta formulă, cu personalul D.G.P. Ea a fost, de altminteri, periferică, atât pentru S.O. cât și pentru S.I.

¹⁵⁹ *Ibidem*, f. 38v., 39v. Numirea se produsese „în a doua jumătate a lunii ianuarie”, dar preluarea efectivă, patru luni mai târziu.

¹⁶⁰ *Ibidem*, f. 51 v. Întreaga garnitură a fostului Serviciu Operativ a fost înlocuită, exceptând o dactilografă. Noua formulă îi cuprindea pe următorii ofițeri: lt.-maj. Ion Bacheș (responsabil cu munca informativă în rândul cadrelor din penitenciare), lt.-maj. Avram Hahanu (se ocupa cu munca informativă în rândul deținuților „contrarevoluționari”), lt.-maj. Constantin Zincă (coordona munca informativă în rândul deținuților de drept comun), lt.-maj. Iancu Șerban (secretariat și registratură) și Nicolae Guiu (responsabil cu munca de cadre).

¹⁶¹ *Ibidem*, f. 39v.

¹⁶² *Ibidem*. Tudor Sepeanu declara că „legătura superioară” în Securitate o avea cu ministrul Marin Jianu, iar „în ceea ce privește munca, legătura mea superioară unică [subl. orig.] urmând a fi însuși dl. ministru adj. Pintilie” - *Ibidem*. În alt loc, recunoștea că informațiile le comunica ministrului adjunct Gh. Pintilie, gen.-mr. Alexandru Nicolschi, lui Gavrilă Birtaş și maiorului Stoilescu - *Ibidem*, f. 41. În discuțiile preliminare numirii, Gh. Pintilie i-ar fi spus că va primi în subordine circa 100 de oameni, recrutați de Direcția Cadre a D.G.S.S. prin intermediul organizării unei „școli pregătitoare” specifice - *Ibidem*, f. 38v.

¹⁶³ În discuția cu Gh. Pintilie, din a doua jumătate a lunii ianuarie 1950, în preliminariile preluării Serviciului, s-au stabilit cele două obiective principale. Primul, „de suprafață”, viza trierea corespondenței, controlul coletelor, observarea comportării deținuților. Al doilea, cel „principal”, viza munca informativă „pentru a obține ce ascuseseră deținuții în timpul cercetărilor”, respectiv activitatea de diversiune - *Ibidem*, ff. 38v-39.

¹⁶⁴ Unul dintre cursanți (Constantin Zincă), viitor cadru al S.I., își amintea că principalul aport didactic al lui Sepeanu se limita la prezentarea „acțiunii de diversiune în rândul deținuților” - *Ibidem*, vol. 2, f. 267.

¹⁶⁵ Tudor Sepeanu declara că începuse să primească „instrucțiuni” direct și de la șeful Direcției a III-a din luna noiembrie 1950. Tot de atunci începuse să-i transmită acestuia (și nu doar lui Pintilie, Nicolschi sau Birtaş, cum o făcuse până atunci) rapoartele de activitate - *Ibidem*, vol. 3, f. 43. Cert este că, selectând informațiile permise de la penitenciare, ofițerii Serviciului trimiteau acele rapoarte considerate foarte importante, în continuare, direct către conducerea ministerului.

¹⁶⁶ Florian Banu, *Studiu introductiv la Securitatea...*, vol. I, p. X.

¹⁶⁷ A.C.N.S.A.S., fond Penal, dosar nr. 1.126, vol. 3, f. 40.

Nemulțumită de consecințele acțiunilor lui Sepeanu și de complicațiile produse de reeducarea de la Pitești, în februarie 1951 conducerea ministerului i-a solicitat locotenent-colonelului Coman Stoilescu să preia conducerea Serviciului, din partea Direcției a III-a¹⁶⁸, lucru care nu s-a întâmplat, însă, Sepeanu fiind înlocuit cu maiorul Alexandru Roșianu.

Ulterior, munca de contrainformații penitenciare a fost preluată de *Serviciul „D”*. Într-un document privind atribuțiile și organizarea Serviciului „D” din 1956¹⁶⁹, obținerea informațiilor din rândurile deținuților „contrarevoluționari” și de drept comun, constituia obiectivul principal, secundată de munca de contrainformații în rândul personalului administrativ și de pază ce deservea unitățile penitenciare. Trebuie observat că, în același timp, funcționa Serviciul „K”, responsabil de „munca informativ-operativă pentru descoperirea și lichidarea spionilor, diversioniștilor și altor elemente dușmănoase din Miliție, A.L.A., Închisori preventive, Comandatura, Garajele și Atelierele Auto, Depozitele, Serviciul Medical, personal civil aparținând M.A.I.”¹⁷⁰. Pe scurt, Serviciul „K” se ocupa cu munca de contrainformații în rândurile cadrelor de Miliție și Securitate, în vreme ce Serviciul „D” îi viza pe deținuți și personalul administrativ și pază al penitenciarelor. Atribuțiile Serviciului „D” vizau „organizarea” deținuților, depistarea „canalelor de legătură” cu exteriorul, descoperirea de noi „crime împotriva statului”, nedeclarate în anchete, și munca de prevenție din închisori. Pe partea de contrainformații, erau urmărite „elementele contrarevoluționare strecurate în aparatul” unităților de detenție, cele „corupte și a celor ce pactizează cu deținuții”¹⁷¹. Organizarea presupunea un aparat central și unul în penitenciarele din teritoriu. Primul era compus dintr-un șef serviciu și doi locuitori¹⁷², un birou secretariat și patru birouri operative, care coordonau activitatea din teritoriu. La acestea se adăuga o grupă operativă, care se ocupa cu munca contrainformativă din cadrul D.P.L.C. și o grupă „C”, menită arhivării documentelor¹⁷³. Grupele și birourile „D” nu aveau dreptul de a corespunda între ele sau cu regionalele de Securitate decât prin intermediul Serviciului central¹⁷⁴.

În ceea ce privește Serviciul „K”, în aceeași perioadă (1956)¹⁷⁵, era organizat în trei Birouri și un Secretariat, care ținea evidența circulației documentelor. Biroul 1 se ocupa cu munca informativ-operativă în aparatul central al organelor de Miliție, Biroul 2 acorda sprijin și controla munca Birourilor „K” de la nivelul regiunilor, iar Biroul 3 se ocupa cu „munca informativ-operativă pentru descoperirea și lichidarea activității dușmănoase a efectivului neofiteresc și personalului civil din cadrul Direcției Administrativ-Gospodărească a M.A.I. și organelor subordonate acesteia”¹⁷⁶.

¹⁶⁸ *Ibidem*, f. 25.

¹⁶⁹ *Securitatea...*, vol. I, pp. 126-127.

¹⁷⁰ *Ibidem*, p. 134.

¹⁷¹ *Ibidem*, p. 126.

¹⁷² În 1956 șef serviciu era lt.-col. Vasile Tiriachiu, locuitorii fiind mr. Grigore Costingioara și mr. Marin Gheorghe A.C.N.S.A.S., fond Documentar, dosar nr. 13.316, ff. 58, 78.

¹⁷³ *Securitatea...*, vol. I, p. 127.

¹⁷⁴ A.C.N.S.A.S., fond M.A.I. - D.G.J., dosar nr. 3.614, vol. 1, f. 234.

¹⁷⁵ Idem, fond M.A.I. - D.M.R.U., inv. nr. 7.364, dosar nr. 12, ff. 1031-1032 și idem, dosar nr. 10, ff. 66-67. Conform unui raport al Serviciului Inspecții, de la sfârșitul lunii februarie 1954, Serviciul „K” fusese reorganizat în aprilie-mai 1953, cuprinzând patru grupe la nivel central și tot atâtea birouri. Prima grupă era condusă de lt. Horia Nicolae, a doua de lt. Ciobanu Ilie, a treia de lt.-maj. Zalotca Gheorghe și a patra de lt. Lavrig Gheorghe. Șeful Biroului 1 era cpt. Enache Ioan, cel al Biroului 3 fiind cpt. Săvulescu Jean - Idem, fond Documentar, dosar nr. 12.606, ff. 12, 13, 50.

¹⁷⁶ Idem, fond M.A.I. - D.M.R.U., inv. nr. 7.364, dosar nr. 12, f. 1032.

Problematica de contrainformații penitenciare era prezentă încă de la înființarea Securității, prin Direcția a III-a (Contrainformații penitenciare)¹⁷⁷. La reorganizarea din 30 martie 1951, prin Decretul nr. 50, atunci când D.G.S.P. devine D.G.S.S., organigrama nu prevedea Serviciul „K”¹⁷⁸.

Din 11 iulie 1956, prin H.C.M. nr. 1361, Serviciul „K” contrainformații penitenciare și miliție i-a fost subordonat Securității. Pentru intervalul 1952-1953, conform organizării prevăzute de Decretul nr. 324 din 20 septembrie 1952 a M.A.I., Serviciul era în subordinea aparatului central al M.S.S. Din 7 septembrie 1953, prin Decretul nr. 365, dispunându-se contopirea M.S.S. cu M.A.I., unitatea de contrainformații penitenciare revine în subordinea M.A.I., la aparatul central.

În perioada 1963-1967, prin reorganizarea prilejuită de Decretul nr. 141 din 30 mai 1963, Serviciul „K” a rămas în subordinea Securității¹⁷⁹, ca serviciu central cu acoperire județeană¹⁸⁰. La noua organizare a M.A.I. din 22 iulie 1967, prin Decretul nr. 710, se înființează Departamentul Securității Statului, condus de Consiliul Securității Statului. Conform H.C.M. nr. 2306 din 13 septembrie 1967, D.S.S. avea în subordine Serviciul „B”, contrainformații în cadrul aparatului de securitate. Ca atare, odată cu eliberarea celei mai mari părți a deținuților politici, Serviciul „K” dispare, menținându-se în Securitate doar un serviciu dedicat componentei de contrainformații cadre.

Prin Ordinul M.A.I. nr. 37 din 10 iulie 1956, Birourile și Grupele „D”, care formau „aparatul exterior” al Serviciului, au trecut din subordinea directă a unității centrale în cea a direcțiilor regionale ale M.A.I. La nivelul fiecărei regionale au luat ființă Grupe „D”, proporționate în funcție de numărul penitenciarelor, lagărelor și coloniilor de muncă aflate pe raza respectivei regiuni. Grupa se afla în subordinea unui locuitor al directorului regiunii¹⁸¹. Mutarea avea rațiunile ei, hipercentralizarea datorată necesității conspirării muncii contrainformative ducând la disfuncționalități, semnalate într-un referat al lt.-col. Vasile Tiriachiu, șeful Serviciului „D”¹⁸². În vechea formulă, Birourile și Grupele „D” trimiteau informațiile obținute Serviciului central, care – la rândul-i, în urma aprobării conducerii Ministerului – comunica informațiile direcțiilor regionale. Situația a condus la deconspirări, blocaje birocratice în ducerea la bun sfârșit a unor acțiuni etc. Lipsa de legătură informativ-operativă între regionale și Grupele și Birourile „D” conduseseră, de asemenea, la întreruperea unor operațiuni de supraveghere etc.

În noua formulă de organizare, activitatea de contrainformații penitenciare era considerată „parte integrantă”¹⁸³ din activitatea direcțiilor regionale, corespondența operativă urmând să se facă prin intermediul acestora. Regionalele erau responsabile și de calificarea profesională a lucrătorilor operativi folosiți în Problema „D”. Era doar o problemă de subordonare, atribuțiile Serviciului rămânând neschimbate. Noua orga-

¹⁷⁷ Ministerul de Interne, *Organizarea și funcționarea organelor Ministerului de Interne de la înființare până în prezent*, uz intern, București, 1978, p. 106.

¹⁷⁸ *Ibidem*.

¹⁷⁹ *Ibidem*, p. 119.

¹⁸⁰ *Ibidem*.

¹⁸¹ A.C.N.S.A.S., fond M.A.I. - D.G.J., dosar nr. 3.614, vol. 1, f. 234.

¹⁸² „Referat privind propunerea de subordonare a Birourilor și Grupelor «D» de pe teritoriul regiunilor M.A.I., ca organe locale” din 7 martie 1956, înaintat conducerii Ministerului - *Ibidem*, ff. 238-241. Vasile Tiriachiu avea 4 clase primare, fusese tipograf de meserie, „trimis de partid” să ocupe această funcție, cum singur mărturisea - *Idem*, fond Documentar, dosar nr. 12.616, f. 22.

¹⁸³ *Idem*, fond M.A.I. - D.G.J., dosar nr. 3.614, vol. 1, f. 235.

nizare n-a adus, însă, și așteptata eficientizare. La zece luni distanță, Serviciul Inspecții face o evaluare de ansamblu a activității Serviciului „D” la nivel național¹⁸⁴. Rezultatele nu erau deloc mulțumitoare, apreciindu-se că schimbarea survenită în sistemul de raportare ierarhic nu adusese nici un progres¹⁸⁵. Chiar oficialii Serviciului deplângeau noua subordonare, afirmând că acesta a devenit doar un „organ de control și îndrumare”¹⁸⁶.

Este interesant de evidențiat care erau problemele majore invocate în practica specifică Serviciului. Activitatea din detenție a deținuților contrarevoluționari comporta, în lectura Securității, o formulă de organizare. Prin urmare, „stabilirea formei organizatorice a legionarilor, național-țărăniștilor, a liberalilor”, „cum este organizată întreaga lor muncă, cine îi conduce pe ei, ce instrucțiuni au?”¹⁸⁷, constituiau mize importante. Gheorghe Pintilie, ministrul adjunct al M.A.I., accentua: „Știm că nu poate să nu existe o formă organizatorică a elementelor dușmănoase. (...) Noi trebuie să știm unde sunt punctele lor vulnerabile, pentru a ști unde să punem accentul pentru a-i face să joace ca un urs”¹⁸⁸. Modalitatea de abordare a acestor „comandamente” este sintetizată de Alexandru Drăghici, constituind viitoarea schemă de acțiune din penitenciarul Aiud, un an mai târziu, împotriva legionarilor: „Trebuie ca noi să vedem întâi compoziția lor socială: marea majoritate o formează burghezia. Sunt și elemente muncitorești, însă acestea sunt declasate. Ajutorul acesta legionar de care ați amintit nu se dă tuturor, ci numai la vârfuri și aceștia desigur că trăiesc bine. Ei au teoria «elitelor», că aceștia sunt cei care conduc masa și teoria aceasta o au și în practică. Conducătorii trăiesc bine, iar masa trăiește prost. *Atunci mă întreb? Nu putem noi să facem în așa fel ca ei să nu ne poată face nouă greutăți, ba, din contră, să le facem noi greutăți lor? Nu putem noi să speculăm contradicțiile dintre ei, să vedem care sunt acestea și să ridicăm masa aceasta împotriva lor, a conducătorilor sau prin anumite diversiuni să ridicăm anumiți conducători împotriva altor conducători și să-i facem să se bată ei între ei?* [subl. ns.]”¹⁸⁹. Abordarea dovedește, odată în plus, faptul că organizarea brutală a „disensiunilor”, marca de identitate a experimentului Pitești, rămăsese principala schemă de soluționare a problemei deținuților contrarevoluționari.

În al doilea rând, recrutările de agenți în închisori ridicau dificultăți importante, ofițerii invocând faptul că nu puteau oferi un regim de recompense eficient. Cei cu pedepse de 25 de ani închisoare (bună parte din legionarii condamnați în procesele rebeliunii din 1941), nu puteau fi câștigați de partea administrației¹⁹⁰. Aceasta făcea ca

¹⁸⁴ Idem, dosar nr. 3.615, vol. 1, ff. 215-221. Ordinul nr. 87 din 18 aprilie 1957 a fost dat ca urmare a ședinței de bilanț a Serviciului „D”, care avusese loc cu o zi înainte - Idem, fond Documentar, dosar nr. 13.316, f. 1.

¹⁸⁵ „La lipsurile muncii informative din unitățile de detenție au contribuit, în mare măsură, o parte din conducerea direcțiilor regionale M.A.I., care, după 10 luni de când răspund de problemele «D», nu s-au preocupat să cunoască situația din acest sector de activitate și să ia măsurile corespunzătoare pentru ridicarea calității muncii. Deși există largi posibilități pentru o strânsă conlucrare între problema «D» și restul serviciilor din cadrul direcțiilor pentru efectuarea de combinații, schimb de informații sau ducerea unor acțiuni în comun, până în prezent nu s-a întreprins aproape nimic în acest sens” - Idem, fond M.A.I. - D.G.J., dosar nr. 3.615, vol. 1, f. 220.

¹⁸⁶ Idem, fond Documentar, dosar nr. 13.316, f. 60.

¹⁸⁷ *Ibidem*, f. 2.

¹⁸⁸ *Ibidem*, f. 19.

¹⁸⁹ *Ibidem*, f. 32.

¹⁹⁰ Tiriachiu relatează reacția unui deținut căruia i se ceruse colaborarea: „Eu colaborez cu voi. Am în schimb 25 de ani muncă silnică. Voi ce îmi dați mie, o țigară? Dacă îmi reduceți din pedeapsă accept, altfel nu! Târgul este târg. Dacă vreți bine, dacă nu, nu” - *Ibidem*, f. 4. Aceasta a determinat ca în ordinul M.A.I. nr. 87 din 18 aprilie 1957 să se interzică racolarea acelor deținuți care aveau pedepse mai mari de 10 ani închisoare - Idem, fond M.A.I. - D.G.J., dosar nr. 3.615, vol. 1, ff. 221-222. În situația atipică a colonelului Gheorghe Crăciun la Aiud, această

„numărul de informatori să fie infim”¹⁹¹. Datorită Ordinului secret nr. 15 din martie 1956, care prevedea intensificarea supravegherii informative, prin creșterea calității agenturii¹⁹², la sfârșitul aceleiași an numărul informatorilor din rândurile deținuților crescuse. În primă fază, gen.-lt. Gheorghe Pintilie și gen.-mr. Evghenie Tănase interzisese aplicarea acestui ordin Serviciului „D”¹⁹³. Ordinul va deveni, totuși, funcțional la nivelul Serviciului începând cu septembrie 1956 dar nu vor fi pe măsura așteptărilor: „caracteristic în munca noastră este faptul că eșuările de recrutări au fost îndeosebi în rândul deținuților contrarevoluționari”¹⁹⁴, afirma șeful Serviciului „D”.

În 1956 Serviciul „D” dispunea de un număr de 445 agenți¹⁹⁵, din care nouă în rândurile deținuților contrarevoluționari, 165 deținuți de drept comun și 281 cadre. Ulterior, 236 dintre aceștia au fost excluși, 34 eliberându-se. Până la 28 februarie 1957 au mai fost recrutați 184 agenți, din care 12 deținuți contrarevoluționari, 128 deținuți de drept comun și 44 cadre. Fuseseră recrutate și șase gazde case de întâlniri. În aprilie 1957, Serviciul „D” avea 369 de agenți, din care 17 deținuți contrarevoluționari, 195 deținuți de drept comun și 157 cadre¹⁹⁶ și opt gazde case de întâlniri. La un an după intrarea în vigoare a Ordinului nr. 15, se aprecia că „datorită goanei după recrutări și reactivizări fără un studiu temeinic asupra candidaților, s-au săvârșit din nou greșeli”, „agentura” fiind apreciată ca „redușă numeric față de suspjecții ce trebuie supravegheate”¹⁹⁷.

Scurgerile de informații, prilejuite de transferul deținuților, constituiau o altă dificultate invocată, „canalele de legătură cu exteriorul” trebuind să fie nu numai descoperite ci, mai ales, folosite. De asemenea, o slabă colaborare cu Direcția a III-a, beneficiara acelor informații obținute în detenție folosite pentru extinderea plajei arestațiilor, condusesese la „o «goană» după arestări”¹⁹⁸. Calitatea informațiilor obținute în detenție, dar, mai ales, coordonarea sistematică cu Direcțiile Securității direct implicate, care ar fi trebuit să conducă la obținerea unor „cazuri” solide, erau aduse în discuție în cadrul bilanțului din aprilie 1957. În opinia conducerii ministerului, Serviciul trebuia să participe direct la urmărirea deținuților și la completarea unor cazuri din afara penitenciarelor, având și acordând sprijinul Direcțiilor regionale.

În urma celor constatate s-au luat câteva decizii a căror anvergură va fi vizibilă câțiva ani mai târziu. În primul rând, conducerea ministerului a solicitat o „intensificare a muncii informativ-operative”, pe care o vedea concretizată în organizarea unor „camere de detenție” și „unități de producție [subl. ns.]”¹⁹⁹, fiecare dintre acestea fiind prevăzută cu minimum un agent. Miza era o formulă, chiar dacă neconsolidată, de organizare a reeducării, atât directă (presupunând tot arsenalul de mijloace), cât și prin muncă. Cu alte cuvinte, recrutările, conspirativitatea și nivelul de planificare a cazurilor se cereau substanțial îmbunătățite, lucrătorii operativi trebuind să participe direct, alături de ofițerii

prevedere nu a fost respectată. Pentru o analiză detaliată, a se vedea capitolul dedicat Grupei Operative și reeducării din închisoarea Aiud (1958-1964).

¹⁹¹ Idem, fond Documentar, dosar nr. 13.316, f. 3.

¹⁹² *Securitatea...*, vol. I, p. 434. Ordinul prevedea și „completarea rețelei informative prin noi recrutări” - *Ibidem*, f. 435.

¹⁹³ A.C.N.S.A.S. fond Documentar, dosar nr. 13.316, f. 70.

¹⁹⁴ *Ibidem*, f. 69.

¹⁹⁵ *Ibidem*, f. 66.

¹⁹⁶ *Ibidem*.

¹⁹⁷ *Ibidem*, f. 50.

¹⁹⁸ *Ibidem*, f. 6.

¹⁹⁹ Idem, fond M.A.I. - D.G.J., dosar nr. 3.615, vol. 1, f. 221.

regionalelor de Securitate, la construcția dosarelor. Nu întâmplător, date fiind evenimentele de la penitenciarul Aiud din martie 1957, amintite aluziv în document, când a avut loc cea mai amplă grevă a foamei din sistemul penitenciar românesc din perioada comunistă²⁰⁰, în centrul documentului stau deținuții legionari și cele două regionale în a căror jurisdicție se aflau închisori cu o importantă populație penitenciară, provenind din rândurile Mișcării Legionare, e vorba de Cluj și București²⁰¹.

Pentru eficientizare, schema de personal a Serviciului (doar nivelul central) era redusă la opt lucrători, incluzându-i pe directorul și adjuncții acestuia, restul fiind distribuiți în teritoriu.

În ședința de analiză a muncii Serviciului „D” din 17 aprilie 1957²⁰², care a precedat și a făcut posibil Ordinul M.A.I. nr. 87²⁰³, lt.-col. Vasile Tiriachiu recunoștea că, la nivel central, „pe schemă suntem 23”²⁰⁴ [lucrători operativi, n.n.]. Mai exact, pentru cele 16 regiuni existente la vremea respectivă, Serviciul avea câte un om, iar la nivel central erau patru birouri, fiecare cu câte patru angajați și un șef de birou²⁰⁵. Aria de supraveghere și de competență a acestora cuprindea munca informativă în rândul deținuților și pe cea contrainformativă în rândul cadrelor, în „60 de penitenciare, 14 colonii de muncă, Trustul aurifer Gura Barza și D.G.P.C.M.”²⁰⁶. În toate aceste obiective, la începutul anului 1957, figurau un număr de 70 de lucrători operativi (în schemă erau prevăzuți 85).

La 1 septembrie 1958, prin ordinul M.A.I. nr. 1641, Serviciul „D” se desființează²⁰⁷, atribuțiile și ofițerii fiind preluați de Serviciul „K”, păstrându-se organizarea de la nivel teritorial cu „Grupe”, respectiv „Birouri”. Practic, se producea o fuziune, atribuțiile fostului serviciu „D” fiind preluate de Serviciul „K”, unitate independentă în minister. Birourile din teritoriu se aflau în subordinea Direcțiilor regionale de Securitate, fiind coordonate, pe linie specifică, de aparatul central. Noile atribuții cumula dimensiunea contrainformativă în rândurile cadrelor de Miliție și Securitate cu munca informativă dusă printre deținuți, cadrele administrative și de pază ale unităților penitenciare.

O altă dimensiune importantă a Serviciului „K” a fost *reeducarea deținuților contrarevoluționari*. Aceasta are două componente: una, deja derulată de Serviciul Politic și

²⁰⁰ Greva foamei a avut loc în intervalul 17 martie – 4 aprilie 1957, fiind precedată de o suită de revolte în intervalul 25 decembrie 1956 – 21 ianuarie 1957. În momentul ei de vârf, la 25 martie, numărul celor implicați se ridica la 600 de persoane, contingentul deținuților legionari din penitenciar totalizând un număr de 820 de oameni (Idem, fond Informativ, dosar nr. 310.004, vol. 3. f. 417). Acțiunea a fost stopată în forță de administrație, care a extras 130 de persoane, considerate responsabile de organizarea protestului, transferându-le disciplinar la penitenciarul Gherla. A urmat o cercetare extinsă, din iulie până în septembrie 1957, fiind anchetați aproximativ 400 de deținuți (Idem, fond Documentar, dosar nr. 13.485, vol. 13, ff. 250, 252). Concluziile anchetei erau următoarele: la 16 martie, primii care au refuzat mâncarea ar fi fost cei de la Zarcă, pe celule, greva s-a extins, apoi, la celular, culminând în ziua de 25 martie. Pregătirea protestului era localizată de raportul Biroului „D” din cadrul Regionalei de Securitate Cluj undeva la sfârșitul lui 1956 sau cel mai târziu la începutul lui 1957 (*Ibidem*, f. 267). Nu este singura conjunctură agravantă amintită, evenimentele din Ungaria din 1956 și ecourile sale din țară constituind o referință importantă: „Această muncă [a Serviciului «D», n.n.] a fost desconsiderată și numai cu prilejul evenimentelor din Ungaria s-a văzut că bandiții dacă ies din pușcărie fac ce au făcut acolo” - idem, dosar nr. 13.316, f. 29.

²⁰¹ Fiind vorba despre penitenciarele Aiud și Gherla, respectiv Jilava și Văcărești.

²⁰² A.C.N.S.A.S. fond Documentar, dosar nr. 13.316, f. 1.

²⁰³ Ordinul este datat o zi mai târziu, pe 18 aprilie 1957.

²⁰⁴ A.C.N.S.A.S. fond Documentar, dosar nr. 13.316, f. 28.

²⁰⁵ *Ibidem*.

²⁰⁶ *Ibidem*, f. 60.

²⁰⁷ Idem, fond M.A.I. - D.G.J., dosar nr. 3.616, vol. 6, f. 3.

Cultural-Educativ din cadrul D.G.P.C.M.²⁰⁸ și o alta, aparținând strict Securității. Când vorbim de „reeducare” nu ne referim la prima formulă, aparținând exercițiului previzibil al propagandei interne a regimului comunist, ci la a doua, care a presupus, în primul rând, un întreg instrumentar informativ-operativ, menit „zdruncinării convingerilor politice” ale deținuților. Importanța Grupei Operative de la Aiud poate fi aici subliniată explicit. Numit de Drăghici și de Nicolschi la conducerea penitenciarului în noiembrie 1958, rolul principal rezervat lui Crăciun a fost organizarea, pe baze conspirative noi, a unei munci de „neutralizare politică” a legionarilor, transferați în loturi succesive la penitenciarul Aiud, în vederea consolidării acestei acțiuni. El a dat direcția reeducării, împrumutând metode, tehnici de racolare și compromitere, de izolare și șantaj etc. celorlalte penitenciare, unde „reeducarea” a fost exportată. Este vorba despre penitenciarele Gherla, Botoșani, Jilava, colonia de muncă de la Periprava ș.a.m.d. Succesul întreprinderii de la Aiud a făcut posibil ca, din 1962, celelalte penitenciare care aveau deținuți politici să încerce reduplicarea metodelor lui Crăciun. Din motive care țin de identitatea politică a deținuților, topografia închisorilor etc., rezultatele au fost inegale. În noiembrie 1963, cu ocazia ședinței de analiză a Serviciului „K”, Vasile Negrea, adjunctul ministrului Afacerilor Interne, remarca faptul că, în problema reeducării, „la Aiud s-a făcut mult, fiindcă s-au creat și condiții, a fost trimis acolo un fost șef de regiune, tovarășul ministru i-a dat ordin să se ocupe de vârfurile legionare și el, într-adevăr, a făcut treabă bună în sensul că din rândul vârfurilor legionare a reușit să obțină o serie de note informative, și-a creat agentură, a introdus-o în rândul elementelor urmărite – care implorau toată ziua pe «sfinți» să-i scape de pușcărie –, iar după ce a cunoscut întreaga lor activitate a început ofensiva împotriva lor, a urmărit să vadă care sunt mai puțin rezistenți concepțiilor ideologiei vechi și a găsit foarte mulți dintre aceștia”²⁰⁹.

În 1961 șeful Serviciului „K” era colonelul Mihai Petruc, iar locuitor colonelul Vasile Gh. Tiriachiu²¹⁰, adus la conducerea Serviciului odată cu preluarea atribuțiilor fostului Serviciu „D”. Datorită experienței, atribuțiile celor doi erau diferite, Petruc ocupându-se de cadrele din Miliție și Securitate, iar Tiriachiu de penitenciare²¹¹. La nivel central, în perioada 1961-1967 au funcționat două birouri, conduse de maiorii Apostol Mihai, respectiv Matei Andrei. În noiembrie 1963, Biroul 1 era încadrat cu 12 ofițeri, deservind informativ D.G.M., D.M.C., secțiile de miliție și Clubul „Dinamo”, având un total de 190 agenți. Biroul nr. 2 avea în coordonare Direcția Spate, Direcția Financiară și Penitenciarele²¹², având un efectiv de patru ofițeri.

Pe linie operativă, Serviciul colabora cu Direcția a III-a Informații Interne, cu care se făceau schimburi de informații, se lucrau cazuri, se deschideau acțiuni de urmărire (individuală sau de grup) în unitățile de detenție²¹³, se extindeau cercetările în afara peni-

²⁰⁸ Activitatea era concretizată prin intermediul inspectorilor culturali sau activiștilor culturali, care veneau pentru câteva zile în unitățile de detenție, aducând diferite materiale filmografice, reviste, materiale de propagandă sau organizând anumite conferințe, ținute de unii reprezentanți ai partidului. Lucrătorii cultural-educativi din penitenciare erau controlați și îndrumați de comandanții și locuitorii politici - idem, fond Documentar, dosar nr. 8.828, vol. 1, f. 159.

²⁰⁹ *Securitatea...*, vol. I, p. 603.

²¹⁰ A.C.N.S.A.S., fond M.A.I. - D.M.R.U., nr. inv. 7.374, dosar nr. 2, f. 5.

²¹¹ Idem, fond Documentar, dosar nr. 12.616, f. 22.

²¹² Idem, dosar nr. 106, ff. 4, 8.

²¹³ Dosarele erau deschise de Grupele „K”, ca dosare de urmărire individuală sau dosare de obiectiv, fiind contrasemnate de șefii direcțiilor regionale. Excepția o constituia Grupa Operativă de la Aiud, unde dosarele au fost deschise unilateral de unitatea de contrainformații.

tenciarelor, vizându-se legăturile celor încarcerați, se lucrau planurile operative ș.a.m.d. În cea mai mare parte, de pildă, practica eliberărilor anticipate ascundea folosirea deținuților ca agenți în penitenciar și după părăsirea închisorilor, Serviciul „K” colaborând în acest sens atât cu Direcția a III-a cât și cu Direcția a II-a (Contraspionaj)²¹⁴.

În cazul penitenciarului Aiud, toate planurile operative importante au fost contrasemnate de conducerea Direcției a III-a²¹⁵, care a avut un reprezentant, încă din 1958, în cadrul închisorii. Este vorba despre maiorul Popa Constantin, care avea funcția de locșitor al șefului Serviciului Independent²¹⁶. Alături de reprezentanții Direcției de Informații Interne, de evoluția reeducării aveau cunoștință atât conducerea M.A.I. (Al. Drăghici, col. Pavel Aranici, secretar general al M.A.I.,²¹⁷ sau colonelul Ioan Dumitru²¹⁸, secretar general al Colegiului C.S.S.) cât și a Partidului Comunist (prin Vasile Patilineț, adjunctul șefului Direcției organizatorice a C.C. al P.M.R.)

În 1966 efectivul Serviciului „K” cuprindea 28 de ofițeri în aparatul central și 80 în cadrul Direcțiilor regionale²¹⁹. Atribuțiile rămăseseră, în cea mai mare parte, nemodificate: „să desfășoare munca contrainformativă în rândul efectivelor din unitățile de miliție, spate, financiar, D.G.A.S., D.G.P.C.M., Clubul sportiv «Dinamo», precum și în rândul condamnaților aflați în unitățile de deținere”²²⁰. La momentul respectiv, numărul deținuților contrarevoluționari se poate cifra la câteva sute, majoritatea fiind încarcerați la Aiud²²¹.

Grupa Operativă / Grupul Operativ Aiud²²²

Primele elemente privind al doilea val al reeducărilor, după experiențele din penitenciarele Aiud (1946-1948), Suceava (1948-1949) și Pitești (1949-1951), datează de la finele anului 1957 – începutul lui 1958, atunci când conducerea Direcției a III-a coordona activitatea unui așa-numit *Serviciu Independent*, responsabil cu munca informativă în rândul deținuților politici din penitenciare.

Serviciul documenta suplimentar cazurile unor deținuți, prin obținerea informațiilor care nu fuseseră declarate de aceștia în anchete, cu scopul de a extinde arestările în mediile pe care le frecventaseră. Înainte de numirea lui Gheorghe Crăciun la conducerea penitenciarului Aiud, pe lângă reprezentanții Direcției a III-a, funcționau Grupa „D” (responsabilă cu munca de contrainformații)²²³ și ofițerii politici aparținând Serviciului

²¹⁴ A.C.N.S.A.S., fond Documentar, dosar nr. 106, f. 16. A se vedea și în *Securitatea...*, vol. I, p. 600.

²¹⁵ În perioada 1958-1964 aceasta a fost condusă de lt.-col. Nicolae Budișteanu.

²¹⁶ A.C.N.S.A.S., fond Documentar, dosar nr. 13.485, vol. 13, f. 127; idem, fond Informativ, dosar nr. 375.778, vol. 2, f. 17. Serviciul Independent a funcționat în cadrul Direcției a III-a, fiind condus de lt.-col. Rusu Emanoil.

²¹⁷ Idem, dosar nr. 12.607, vol. 2, f. 254. A se vedea și Marius Oprea, *Șase feluri de a muri*, Iași, Editura Polirom, 2009, pp. 61-104.

²¹⁸ A.C.N.S.A.S., fond Documentar, dosar nr. 12.616, f. 37. În 1967 el era cel care răspundea, „din partea conducerii ministerului”, de Serviciul „K”.

²¹⁹ *Ibidem*, f. 50.

²²⁰ *Ibidem*.

²²¹ *Ibidem*, f. 75.

²²² Referitor la acest subiect vezi și: Mihai Demetriade, *Descompunere și reabilitare. Elemente cadru privind activitatea Grupului Operativ Aiud*, în „Caietele C.N.S.A.S.”, Anul II, nr. 2 (4)/2009, București, Editura C.N.S.A.S., 2010, pp. 257-332 și *Grupul operativ Aiud*, în Octavian Roske (coordonator), *România 1945-1989. Enciclopedia regimului comunist. Represiunea, F-O*, București, Institutul Național pentru Studiul Totalitarismului, 2012, pp. 200-208.

²²³ Printre ofițerii care lucrau operativ în penitenciar, unii aparțineau Direcției a III-a, alții Serviciului „D”. Maiorul Popa Constantin, de pildă, era în 1958 reprezentantul Direcției a III-a, ocupând funcția de locșitor al șefului Serviciului Independent, iar căpitanul Liber Iulian, căpitanul Comăniță Th[eorod], căpitanul Becheru Gheorghe și lt.-major Maxman S. țineau de Serviciul „D”, unitatea centrală din București - A.C.N.S.A.S., fond Documentar,

Politic și Cultural-Educativ din cadrul D.G.P.C.M., responsabili cu reeducarea. În formele ei premergătoare anului 1958, reeducarea se mărginea la audierea unor conferințe, lectura ziarelor, participarea la muncile din penitenciar etc.²²⁴, munca de contrainformații nefiind cuplată cu cea „cultural-educativă”. *Nu exista, încă, o conexiune directă între strategiile informativ-operative ale celor două structuri ale Securității din penitenciar și programele Serviciului Politic.* Lucrurile se vor modifica radical odată cu 1 noiembrie 1958, dată la care directoratul penitenciarului Aiud a fost preluat de colonelul Gheorghe Crăciun²²⁵. *Împletirea muncii informative cu reeducarea a fost principala inovație a lui Crăciun.*

Direcția a III-a a fost, de la înființarea Securității, puternic implicată în controlul informativ al spațiului penitenciar. Denumirea acesteia în 1948 era Contrainformații Penitenciare, fiind condusă de maiorul Coman Stoilescu²²⁶. În intervalul 1945-1948 reeducarea în penitenciare cădea în sarcina Direcției Generale a Penitenciarelor, care trimitea „instrucțiuni și circulări” către locurile de detenție²²⁷. Din martie 1949, reeducarea a trecut în sarcina nou înființatului Serviciu Operativ din cadrul Direcției a III-a, gândit – la inițiativa lui Gheorghe Pintilie – ca „organ informativ în cadrul penitenciarelor”²²⁸.

În toamna anului 1958²²⁹, colonelul Crăciun a fost chemat de conducerea M.A.I. (mai exact de ministrul Alexandru Drăghici, loțșitorul său, gen-lt. Gheorghe Pintilie, și secretarul ministerului, gen.-lt. Vasile Negrea), fiind anunțat de numirea sa în funcția de coordonator al unei munci „speciale”, de „neutralizare politică” a deținuților legionari încarcerați la Aiud. În discuția care a avut loc, Drăghici a invocat existența în acel penitenciar a unui așa-numit „comandament legionar”, față de care trebuiau luate măsuri dure. Crăciun nu fusese ales întâmplător să se ocupe de vârfurile legionare. Prim-chestor de Poliție la Cluj și Constanța (1947), inspector (1947) și șef al Direcției Regionale M.A.I. Sibiu (1948), calitate în care arestase personal o serie de vârfuri naționaliste, asociate

dosar nr. 13.485, vol. 13, f. 127. Acești ofițeri se deplasau la Aiud și interogau deținuții în diferite cauze conexe. În alt loc sunt amintite gafele ofițerilor Biroului „D” din cadrul închisorii: recrutări executate fără „un studiu temeinic și multilateral” și fără controlul asupra unui material informativ difuzat deja, încercarea de a recruta un sergent supraveghetor care-i sprijinea pe legionari etc. (*Ibidem*, ff. 236, 257). Este și acesta un motiv pentru schimbarea radicală de strategie impusă în penitenciar odată cu toamna lui 1958. În 1957 la nivelul penitenciarului vorbim de „Grupa «D»”, în vreme ce la nivelul Secției Raionale de Securitate Aiud de „Problema «D»”, iar la nivelul Direcției Regionale Cluj a M.A.I. de „Biroul «D»” - *Idem*, fond Informativ, dosar nr. 375.778, vol. 1, ff. 98-101.

²²⁴ Despre reeducarea premergătoare misiunii lui Gheorghe Crăciun vezi Mircea Stănescu, *Reeducarea în România comunistă (1945-1952): Aiud, Suceava, Pitești*, cuvânt înainte de Constantin Tîcu Dumitrescu, Iași, Editura Polirom, 2010, vol. I, pp. 35-38.

²²⁵ Despre biografia lui Gheorghe Crăciun pot fi găsite detalii la: Cristina Anisescu, *Compulsie la repetiție. Colonelul de securitate Gheorghe Crăciun*, în „Arhivele Securității”, vol. II, București, Editura Nemira, 2006, pp. 386-429, Viorel Cacoveanu, *Satanizarea României*, Craiova, Editura Obiectiv, 2007, Andrei Muraru, *Profilul reeducatorului. Biografia lui Gheorghe Crăciun*, în Institutul de Investigare a Crimelor Comunistului în România, Memorialul rezistenței anticomuniste din Țara Făgărașului, *Forme de represiune în regimurile comuniste*, volum coordonat de Cosmin Budeancă, Florentin Olteanu, Iași, Editura Polirom, 2008, pp. 109-117 (lucrarea reprezintă, după declarațiile autorului, prelucrarea a 2000 de pagini de memorii ale colonelului Gheorghe Crăciun, însoțite de fragmente de interviu, constituindu-se, de fapt, într-o încercare cinică de deculpabilizare și răstălmăcire a trecutului, prin masive omisiuni și recuperarea în grilă naționalistă a unor gesturi ale fostului director al penitenciarului Aiud), Mihai Burcea, Marius Stan, Mihail Bumbăș, *Dicționarul ofițerilor și angajaților civili ai Direcției Generale a Penitenciarelor. Aparatul central (1948-1989)*, Iași, Editura Polirom, 2009, pp. 171-177.

²²⁶ Florian Banu, *Studiu introductiv la Securitatea...*, vol. I, p. X.

²²⁷ Mircea Stănescu, *op. cit.*, p. 35.

²²⁸ *Ibidem*, pp. 98, 100.

²²⁹ Cristina Anisescu, *op. cit.*, p. 414 și Viorel Cacoveanu, *op. cit.*, pp. 24-25.

Mișcării Legionare, din 1954 șef al Grupului operativ din Munții Făgăraș (funcție în care se evidențiasse prin capturarea membrilor grupului Gavrilă, asociați, de asemenea, Mișcării Legionare), colonelul Gheorghe Crăciun avea o anumită expertiză pe problema legionară.

Trebuie amintit că, pe tot intervalul directoratului lui Crăciun, la Aiud fusese detașat un consilier sovietic, pentru prima perioadă fiind vorba despre Zosin Vasilevici Nicolaev, urmat de un anume Ghidrov. Ultimul a plecat de la Aiud odată cu directorul penitenciarului, la finele lui 1964²³⁰. Prezența și aplicarea expertizelor ofițerilor sovietici la procesul „neutralizării politice a legionarilor”, constituie o temă de cercetare aflată încă în curs. În actualul stadiu al investigațiilor se poate afirma că încă de la sfârșitul anului 1944 ofițeri ai N.K.V.D. se interesau de soarta legionarilor de la Aiud²³¹, făcând vizite în închisoare și participând la anchete.

Intenția neutralizării așa-numitului „comandament legionar” și a anihilării potențialului politic al deținuților, prin intermediul unui nou experiment informativ-operativ, a precedat numirea efectivă a lui Crăciun la Aiud, planurile „soluționării problemei legionare” conturându-se la finele lui 1957 – începutul lui 1958. Atunci s-a luat decizia comasării deținuților legionari din alte penitenciare, la Aiud²³². Astfel, dacă la 18 februarie 1958 la Aiud existau doar 800 de deținuți legionari, la 15 octombrie 1959 numărul acestora se dublează, ajungând la 1.955²³³, în martie 1960 erau 3.089 deținuți din care 2.786 legionari²³⁴, iar în noiembrie 1961 erau încarcerați aici 3.632 deținuți legionari²³⁵. Cifra crescuse, așadar, de mai bine de patru ori. O bună parte din deținuții transferați proveneau de la penitenciarul Gherla, fiind victimele experiențelor brutale de la Pitești. Propunerea concentrării deținuților legionari la Aiud a aparținut Direcției a III-a, prin intermediul Serviciului Independent, și a fost aprobată la 18 februarie 1958²³⁶.

„Comandamentul legionar” era o ficțiune, un *construct operativ*, folosit atât în justificarea demersurilor de decapitare simbolică a membrilor Mișcării Legionare, cât și în structura legitimării întregii operațiuni represive de la Aiud. Organizarea prezumată a celor încarcerați venea să justifice aplicarea unor măsuri decisive. Greva deținuților din martie 1957 organizată la Aiud, cea mai amplă din arhipelagul carceral al României comuniste, ridicase, pesemne, anumite semne de întrebare la vârful conducerii Ministerului, conturându-se din ce în ce mai serios necesitatea unei intervenții dure, care să excludă, odată pentru totdeauna, ceva similar²³⁷. Trebuie amintit, însă, în acest

²³⁰ Cristina Anisescu, *op. cit.*, p. 424.

²³¹ A.C.N.S.A.S., fond Documentar, dosar nr. 13.485, vol. 10, f. 225.

²³² Penitenciarul Aiud, începând cu 1945, prin Decizia nr. 57.836 din 4 decembrie a D.G.P. a fost evidențiat ca „închisoare pentru legionari (primul cartier) și pentru cei care aveau pedepse de muncă silnică pe viață” - Comisia Prezidențială pentru Analiza Dictaturii Comuniste din România, editori Vladimir Tismăneanu, Dorin Dobrinu, Cristian Vasile, *Raportul final*, București, Editura Humanitas, 2007, p. 577.

²³³ A.C.N.S.A.S., fond Documentar, dosar nr. 13.341, vol. 1, f. 80.

²³⁴ Idem, dosar nr. 13.483, vol. 1, f. 8.

²³⁵ Idem, dosar nr. 12.609, vol. 3, f. 287.

²³⁶ „Să fie concentrați în penitenciarul Aiud toți deținuții legionari. Ceilalți deținuți existenți în Aiud să fie transferați la alte penitenciare”, se preciza în raportul Direcției a III-a din 18 februarie 1958. Șeful Serviciului Independent era, la acea dată, lt.-col. Emanoil Rusu -idem, dosar nr. 13.485, vol. 13, f. 158.

²³⁷ Greva foamei, care s-a derulat între 17 martie și 4 aprilie 1957, a implicat aproximativ 600 deținuți. Departe de a fi doar o formulă a afirmării unei așa-numite „unități legionare”, cum apare citit protestul în idiomul ofițerilor, ea ar trebui, mai curând, citită drept o formă colectivă, asumată organizată, de protest față de intenția exterminatorie a administrației penitenciarului. În urma revoltei, au fost selectați 130 deținuți, „mai activi în acțiunea de instigare”, și transferați la penitenciarul Gherla - *ibidem*, ff. 251-252. Trebuie subliniat faptul că populația legionară a închisorii

context, și fanatismul unor membri ai Mișcării Legionare încarcerată la Aiud, din a căror perspectivă rezistența în penitenciar se putea concretiza prin încercări de reorganizare, chiar dacă încurajarea lor a presupus o abilită manipulare a realității, de care a fost responsabilă Grupa Operativă. „Comandamentul” a luat naștere la confluența dintre iluziile rezistenței și prezervării unei anumite identități politice, împărtășite de fruntașii Mișcării, și înscenarea ofițerilor Securității, care au „demonstrat” existența acestuia, manipulând actorii, aranjând decorurile, încurajând și interpretând „faptele”.

Grupa Operativă a funcționat asemeni unui *serviciu independent*, colonelul Crăciun cumulând funcția administrativă de director al penitenciarului, cu cea operativă de șef al noii formațiuni, asimilată aceleia de șef de Regională de Securitate. Subordonarea se făcea strict către Alexandru Drăghici²³⁸. Trebuie menționat faptul că Grupa nu trebuie confundată cu Serviciul „D” și ulterior „K”, ai cărui ofițeri – după o scurtă perioadă de suprapunere în penitenciar – au fost integral scoși din Aiud. Crăciun și-a construit, prin succesive solicitări adresate conducerii Ministerului, o echipă nouă, din care nu mai făcea parte nici unul din foștii ofițeri ai Grupei „D”. Aceasta face ca organizarea operativă a Securității la nivelul penitenciarului să constituie o situație cu totul aparte, neîntâlnită în nici un alt loc de detenție. Foarte puține persoane au știut despre ceea ce se petrecea pe linie operativă la Aiud, conspirativitatea strictă fiind condiția fundamentală sub care s-a derulat activitatea²³⁹. Din documente reiese că, în afară de conducerea Ministerului, fusese consultată doar cea a Direcției a III-a, corespondența făcându-se în cea mai mare măsură cu aceasta. Rolul ei a fost unul major, mai cu seamă pe linie informativ-operativă, „sprijinind și controlând” activitatea Grupei Operative, întrucât Direcția a III-a „se ocupa, în Minister, cu legionarii”²⁴⁰. La întâlnirea amintită deja, prima intervenție i-a aparținut lui Pintilie, care-l sfătuia pe Gh. Crăciun să aplice la Aiud un tratament dur: „Te duci acolo și bați la ei la c.... Dur! Și cu ei, și cu cadrele noastre. Acolo dezmaț”²⁴¹. Direcția Generală a Penitenciarelor și Coloniilor de Muncă, structura căreia i se subordona administrativ penitenciarul Aiud, n-a avut acces în nici un fel la strategiile reeducării. Aceeași situație și în cazul Regionalei de Securitate Cluj, inclusiv pentru Serviciul „D” (sau „K”) din cadrul acesteia, care răspuseseră pentru munca contrainformativă din detenție înainte de organizarea Grupei²⁴². Întreaga documentație operativă, fișele deținuților, sintezele muncii

pusese, de-a lungul timpului, numeroase probleme administrației, cauzate de regimul foarte dur de detenție, de tratamentul inuman al gardienilor și ofițerilor etc.

²³⁸ „Mă, tu te duci acolo tot ca director regional și nu vei fi supus decât ministerului”, i-ar fi spus Alexandru Drăghici în 1958 - Cristina Anisescu, *op. cit.*, p. 415.

²³⁹ Imediat după reorganizarea noii unități de contrainformații din penitenciar, la prima vizită a șefului Serviciului „D” la Aiud, la întrebarea privind obiectivele trasate de conducerea Ministerului, Crăciun îi răspundea că nu poate comunica cele discutate la București cu Dej și Drăghici, fiind strict confidențiale. Raportul de subordonare dintre Grupul Operativ și regională, de fapt, dispăruse. La fel și o eventuală suprapunere între atribuțiile contrainformative ale Serviciului „D” și cele – cu totul speciale – ale noii Grupe Operative. Interesant este că, la mai bine de 30 de ani de la evenimente, un reprezentant al S.R.I., într-o convorbire pe care a purtat-o cu fostul director al penitenciarului Aiud, i-a sugerat acestuia să nu divulge nici un amănunt despre Grupul Operativ, considerându-se, încă, „o chestiune internă” - *Ibidem*, p. 397.

²⁴⁰ A.C.N.S.A.S., fond Documentar, dosar nr. 13.483, vol. 1, f. 220.

²⁴¹ Cristina Anisescu, *op. cit.*, p. 415. Deși a declarat că Gheorghe Pintilie l-a instruit doar în legătură cu ce urma să se organizeze în penitenciar, fiind, ulterior, trecut la „munca de spate”, multe din rapoartele Grupei Operative îi erau trimise adjunctului ministrului Afacerilor Interne - A.C.N.S.A.S., fond Documentar, dosar nr. 12.613, f. 19.

²⁴² În perioada 1957-1959, șeful Grupei „D” din cadrul Regionalei de Securitate Cluj, care răspundea direct de penitenciarul Aiud, era lt.-maj. Bădilă Viorel - Idem, dosar nr. 13.341, vol. 1, ff. 29, 66, iar șeful Serviciului „D” de la nivelul Regionalei de Securitate Cluj era lt.-maj. Șerban Constantin - Idem, dosar nr. 12.608, f. 331. Din

de reeducare, informațiile obținute se expediau în plicuri sigilate, cu un transport special, direct către conducerea M.A.I. sau a Direcției a III-a.

La câteva luni după numirea la conducerea penitenciarului, Crăciun a solicitat conducerii M.A.I. conferirea unor atribuții largite, libertatea în a-și alege membrii Grupei Operative, totala autonomie prin raport cu Regionala de Securitate Cluj sau cu D.G.P.C.M.²⁴³. Grupa „D” existentă la nivelul penitenciarului a fost desființată, iar ofițerii mutați în alte locuri de detenție. Asupra „muncii de reeducare” n-a existat, în perioada 1959-1964, nici un control sau inspecție din partea celor două structuri amintite.

Din 1959, Grupa Operativă a funcționat cu reguli de conspirativitate strictă, cu un efectiv înnoit de ofițeri, cu posibilitatea de a controla numirile și schimbările din funcții în cadrul penitenciarului. Ideea centrală era obținerea unui control total asupra deținuților și strategiilor de contact cu aceștia. Activitatea nou înființatului organism era în atenția directă a lui Drăghici. Multe rapoarte ale G.O. conțin indicații operative explicite ale acestuia. Toate planurile de măsuri și rapoartele de activitate se trimiteau conducerii M.A.I. și șefului Direcției a III-a, niciodată Regionalei de Securitate Cluj.

Dorind să-și adjucece și să controleze integral munca „cultural-educativă”, Crăciun a propus conducerii Ministerului eliminarea oricărei interferențe pe linia reeducării cu Serviciul Cultural-Educativ din cadrul D.G.P.C.M. („sprijinul primit din partea Serviciului este insuficient și lipsit de conținut”²⁴⁴). Solicitarea controlului total pune în evidență veritabilele scopuri ale reeducării, care erau cele strict represive. Conspirarea și protejarea ofițerilor de securitate erau considerate, din această perspectivă, obiective majore. Crăciun primește în septembrie 1961 aprobarea lui Drăghici pentru înlocuirea lucrătorului cultural-educativ și a locțiitorului politic cu ofițeri de securitate, aparținând G.O.²⁴⁵.

Mișca centrală a Grupei Operative a fost exterminarea ideologică și politică a deținuților legionari, prin alte mijloace de presiune și coerciție decât cele direct violente, fără ca acestea din urmă să fi fost cu totul excluse. Pentru o bună parte din legionarii închiși la Aiud, experiența bătailor și torturilor în timpul conducerii lui Munteanu sau Coller era un lucru obișnuit. Cum Aiudul lui Crăciun nu a luat naștere în noiembrie 1958, ci asumă experiența carcerală anterioară, o bună parte din traumă, necesară în procesul reeducării, fusese moștenită. Dintr-o perspectivă cinică, „terenul” fusese bine pregătit. În al doilea rând, bătaia ca metodă de control fusese abandonată, dar a fost înlocuită cu alte mijloace de coerciție fizică, unele extrem de dure: ținerea în cămașă de forță pe o perioadă de mai multe zile, folosirea lanțurilor la picioare pentru intervale de câteva luni, înfometarea agresivă, izolarea în frig în celule pline de apă pe perioade foarte lungi, mergând până la peste doi ani²⁴⁶, refuzul asistenței medicale, amenințările și mimarea loviturilor în anchete, presiunile psihologice ș.a.m.d.

structura serviciului mai făceau parte, la acea dată: lucrător operativ Herczeg [Herteg] Zoltan, lt. Costea Victor, lt.-maj. Chirilă Scarlat – „cel mai puternic om, în ceea ce privește pedepsele”, „care simțea o acută plăcere de a pedepsi”, așa îl descria Crăciun, amintindu-și de perioada directoratului de la Aiud - Viorel Cacoveanu, *op. cit.*, pp. 30, 40 – și lt.-maj. Ghețu I. Petre - A.C.N.S.A.S., fond Documentar, dosar nr. 12.608, ff. 199, 204, 228. Ultimul apare ca șef al Biroului „D” din cadrul închisorii în intervalul 1954-1957 - Idem, dosar nr. 13.316, f. 48.

²⁴³ „Lucrătorii care vin în control, nu aprofundează munca lor, le este suficient dacă văd fotomontaje și statistici, rămân impresionați de numărul sedințelor, conferințelor și cărților citite, dar nu urmăresc rezultatele, nu dau îndrumări concrete, în general nu se simte sprijinul lor” - Idem, dosar nr. 13.483, vol. 1, f. 217.

²⁴⁴ *Ibidem*, f. 240.

²⁴⁵ *Ibidem*, f. 220.

²⁴⁶ Încarcerarea de acest tip se numea „detenție severă”. Unul din multele exemple este cel al lui Nicolae Greavu, eliberat și trimis cu D.O. în comuna Rubla, raionul Brăila, regiunea Galați în aprilie 1964. Considerat „un element

Sarcina principală trasată de conducerea M.A.I. a fost lichidarea definitivă a rezistenței legionare și neutralizarea potențialului politic al membrilor Mișcării, punându-i-se în vedere lui Crăciun că trebuie evitate complicațiile apărute în prima jumătate a anilor '50 la Pitești și Gherla²⁴⁷. În termeni specifici, cele două obiective majore au fost „compromiterea cadrelor de conducere” ale Mișcării și „destrămarea organizației legionare”.

În schema de organizare a nou înființatului organism, fuseseră prevăzute 20 de posturi, până în 1963 funcționând, însă, cu un număr de doar 16 ofițeri, iar după aceea cu 13, fapt care ar fi determinat depunerea unor „eforturi mărite pentru îndeplinirea sarcinilor”²⁴⁸. Aceștia lucrau conspirat, sub acoperirea gradului de plutonier²⁴⁹, deși rolul și funcțiile lor erau cu totul altele, fiind conspirați inclusiv față de personalul militar sau administrativ propriu al penitenciarului²⁵⁰.

Componența Grupei Operative, la 5 august 1964, așa cum o găsim într-o adresă redactată cu „ocazia încheierii misiunii încredințate”²⁵¹, destinată șefului Direcției Cadre din M.A.I., era următoarea: col. Iacob Martin²⁵² (loctiitor al lui Crăciun pe linia Pază și Regim), lt.-col. Ivan Ioan²⁵³ (din 1959, cu gradul de maior, a ocupat funcția de loctiitor politic al lui Crăciun), lt.-maj. Rădulescu Nicolae²⁵⁴ („cel mai bun ofițer din cadrul Grupului, a lucrat majoritatea vârfurilor legionare, cunoaște bine problema, are orientare bună și este legat de muncă”²⁵⁵), cpt. Deac Alexandru²⁵⁶, cpt. Chirilă Scarlat, lt.-maj.

criminal, violent și fanatic”, acumulate peste 700 zile de izolare cu regim sever, mai bine de 2 ani de carceră la Zarcă în condiții extreme - Idem, dosar nr. 16.452, f. 60.

²⁴⁷ „Având și exemplele negative de la Pitești și din alte penitenciare, din timpul când răspundea Pintilie și Nicolșchi, știam bine că activitatea din trecut s-a soldat cu trimiterea în fața justiției, alături de legionari criminali și a unor cadre de securitate și penitenciare, care au participat la activitatea zisă educativă din acel timp. Deși nu pe deplin, totuși rezerva noastră, mai degrabă timiditatea de la început, era determinată și de evenimentele petrecute în penitenciare, precum și de poziția celor doi șefi amintiți mai sus” - Florian Banu, *op. cit.*, p. 553.

²⁴⁸ A.C.N.S.A.S., fond Documentar, dosar nr. 13.341, vol. 2, f. 46.

²⁴⁹ Crăciun rememorează dificultățile conspirativității pentru tinerii ofițeri aduși la Aiud: „(...) să vină ofițerul cu Securitatea și să nu-și pună galonul Steaua și să-l bagi acolo, în putoarea celularului și să răspundă la ordinele celorlalți mai mari, plutonieri-majori, că eu i-am încadrat plutonieri la început. Și să răspundă la ordinele ofițerilor, du-te, adă-mi apă, adă-mi nu știu ce” - Cristina Anisescu, *op. cit.*, p. 418.

²⁵⁰ A.C.N.S.A.S., fond Documentar, dosar nr. 13.341, vol. 2, f. 46. Despre dimensiunea conspirată a activității Grupului Operativ, colonelul Crăciun a vorbit în 1995 (Cristina Anisescu, *op. cit.*, p. 413). Într-o adresă din 1964 către Direcția Cadre din M.A.I. el spunea: „Raportez că deși unii din ei, lucrători tineri, selecționați dintre elevii cei mai buni ai Școlii de ofițeri de securitate, au purtat cu demnitate timp de peste cinci ani de zile gradele de plutonier și nu au deconspirat acoperirea sub care au fost introduși în muncă (...)” - A.C.N.S.A.S., fond Documentar, dosar nr. 13.341, vol. 2, f. 46.

²⁵¹ *Ibidem*.

²⁵² Într-o adresă către Direcția Cadre din 4 februarie 1961 a U.M. 0622 Aiud, se solicita „redarea gradului de locotenent-colonel” maiorului Iacob Martin în baza unei „foi de notare” ce era anexată - idem, dosar nr. 12.607, vol. 3, f. 56.

²⁵³ Căpitanul Ivan Ioan fusese în 1956 șeful Biroului „K” în cadrul Direcției Regionale Stalin - idem, dosar nr. 8.859, vol. 48, f. 149.

²⁵⁴ Despre amintita dimensiune conspirată a membrilor Grupului Operativ găsim o confirmare într-un plan de măsuri din 16 ianuarie 1962 al Direcției a III-a, cu care Grupul era într-o strânsă colaborare: „plutonierul Rădulescu Nicolae, care este loco[en]t de securitate și lucrează în penitenciarul Aiud, sub acoperirea de șef de secție” [subl. ns.] - Idem, dosar nr. 12.613, f. 237. Încadrarea este confirmată și în aprilie 1962, când funcționa tot ca șef pe secția Zarcă - Idem, dosar nr. 12.609, vol. 6, f. 154. Strungar de meserie, membru de partid și în biroul organizației de bază, era în 1964 student la Drept în anul II; după încheierea misiunii G.O., Crăciun l-a propus spre încadrare în Direcția I - idem, dosar nr. 12.608, f. 590.

²⁵⁵ *Ibidem*.

²⁵⁶ Într-o adresă a G.O. către Direcția Cadre a M.A.I. din 2 noiembrie 1963 se comunica faptul că postul de șef al biroului T.O. rămăsese vacant. Crăciun propusese promovarea căpitanului Deac Alexandru pe acest post,

Lungu Aurel²⁵⁷, lt.-maj. Suărășan Alexandru, mr. Nodiț Ioan, lt.-maj. Sturza Iosif, lt.-maj. Lazăr Gheorghe, lt.-maj. Ciuracenco Ioan, lt.-maj. Blăjuț Mihai, activist cultural Rădulescu Virginica²⁵⁸.

Crăciun a avut, în cea mai mare parte, mână liberă în organizarea activității G.O., reușind să folosească retorica și recuzita pedagogiei makaroviene într-un experiment informativ-operativ similar Piteștiului, în parametri, însă, mai puțin duri. Eșecul experiențelor violente ale trecutului²⁵⁹ rafinaseră strategiile de reeducare, acreditând din ce în ce mai intens ideea conform căreia, mult mai importantă decât aplicarea sistematică a bătăilor, inducerea violenței reciproce ori paralizia produsă de frica continuă, era *controlul deplin al conștiințelor*.

Mutația reflectă o schimbare în stilistica legitimității regimului: se produsese trecerea de la perioada revoluționară, caracterizată printr-o implicată și legitimă violență, la una în care regimul înlocuia constrângerea prin forță, cu cea ideologică. Imperativele păreau, în noile condiții politice, mai apropiate de instrumentarea unui *control informativ asupra celor încarcerati*²⁶⁰ și, prin intermediul lui, asupra legăturilor acestora cu exteriorul. Pe de altă parte, cetățenii noii Republici Populare trebuiau să fie convertiți la noul mers al istoriei, convingși de succesul comunismului și de realitatea realizărilor acestuia. Veritabila miză a reeducării era una de tip *confesional*, urmărindu-se *convertirea ideologică* a acelor considerați adversarii prin excelență ai regimului, membrii Mișcării Legionare. Colonelul Crăciun numea Garda de Fier „cea mai criminală organizație creată de burghezie în țara noastră”²⁶¹. În ciuda, însă, a înlocuirii unor sintagme (folosirea expresiei „muncă cultural-educativă”, ce desemna, eufemizat, reeducarea), vechile instincte nu se pierduseră. Violența fizică va fi, treptat, înlocuită cu una psihologică, asociată unui spectru de presiuni la fel de rafinat și cu consecințe la fel de dure (refuzul alimentației

respectivul „lucrând în această muncă din 1959”. În iunie 1963 i-a fost întocmită foaia de înaintare în gradul de căpitan - idem, dosar nr. 11.886, f. 331.

²⁵⁷ La sfârșitul lui 1959 a funcționat acoperit ca „supraveghetor pe secție” - Idem, dosar nr. 13.484, vol. 2, f. 36, iar ulterior ca șef de secție - idem, dosar nr. 12.613, f. 239.

²⁵⁸ Idem, dosar nr. 13.341, vol. 2, f. 47. Numele înainte de căsătorie fusese Roșu Virginica - Idem, dosar nr. 12.607, vol. 3, f. 236. Iată cum reține un memorialist înnoirea echipei de la Aiud: „Pe culoarele închisorii au apărut figuri noi de gardieni sau caralii, cum le spuneam noi, care nu i-au înlocuit, ci numai i-au dublat pe cei vechi. Toți aceștia erau tineri, erau stilați și, mai ales, nu erau abrutizați ca ceilalți. În relațiile cu noi, deținuții, erau foarte politicoși, ni se adresau, spre uluirea noastră, cu domnule și cu dumneavoastră și manifestau o oarecare stângăcie caracteristică începutului de carieră. Nu se amestecau în treburile celorlalți gardieni, ci se mulțumeau să ne supravegheze și să încerce să ne cunoască. Aveau voie să deschidă celulele și să discute cu noi anumite lucruri. Uneori chiar scurte interogatorii. După felul cum acționau era limpede că misiunea lor era aceea de a ajuta pe ofițerii politici în munca lor de documentare” - Demostene Andronescu, *Reeducarea de la Aiud. Peisaj lăuntric. Memorii și versuri din închisoare*, cu o prefață de Răzvan Codrescu, București, Editura Christiana, 2009, p. 50.

²⁵⁹ Reeducarea din penitenciarul Suceava (1948-1949) fusese un semi-eșec, numărul celor care acceptaseră programul fiind de câteva zeci de persoane. Proaspăt înființata Organizație a Deținuților cu Convingeri Comuniste (O.D.C.C.) fusese dizolvată în iunie 1949 la ordinul Securității, asocierea cu ideologia comunistă necadrând „cu poziția de deținut”, iar structura acesteia fiind întocmită „după formele organizatorice ale partidului”, ceea ce fusese considerat drept o ofensă (Mircea Stănescu, *op. cit.*, p. 81). Experimentul Pitești (1949-1951) derapase sumbru într-o explozie de violență, care nu putuse genera cu adevărat niște adepți convingși, realmente convertiți la ideologia comunistă. Organizarea procesului lotului Țurcanu (1952-1954) și legendarea întregii implicări a Securității, prin invocarea unei pretinse influențe externe, stau mărturie pentru eșecul primelor metode de convertire.

²⁶⁰ Reguliile muncii informative erau prevăzute în anumite „lecții de specialitate” distribuite de Direcția Cadre, Serviciul Învățământ, Grupului Operativ de la Aiud: „Organizarea muncii informativ-operative în penitenciare și colonii de muncă”, „Recrutarea agenturii”, „Conducerea și educarea agenturii”, „Combinajile și legende informative” ș.a.m.d. - A.C.N.S.A.S., fond Documentar, dosar nr. 12.608, f. 500.

²⁶¹ Florian Banu, *op. cit.*, p. 584.

sau controlul înfometării, suprimarea asistenței medicale, izolarea totală pe termen îndelungat, încarcerarea în condiții de frig cumplit și cu o îmbrăcăminte sumară ș.a.m.d.). Unul din cele mai cunoscute cazuri a fost cel al profesorului George Manu, mort la 2 aprilie 1961, după ce, izolat la Zarcă și bolnav, fusese supus unui regim de înfometare, refuzându-i-se, totodată, orice asistență medicală²⁶².

Cercetări recente²⁶³ în arhivele penitenciarului Aiud pot certifica un număr de 141 de morți, în intervalul 1 noiembrie 1958-30 august 1964, perioadă în care funcția de director al penitenciarului Aiud a fost deținută de Gheorghe Crăciun. Într-o ierarhie a anilor cu gradul cel mai ridicat al mortalității în penitenciar, 1961 a reprezentat al treilea an (cu 49 de morți), după 1947 (110 morți) și 1950 (81 morți). Dacă în 1947 fusese o epidemie de tifos în penitenciar, care explică vârful statistic, iar pentru 1950 numărul mare al persoanelor decedate se explică prin înăsprirea regimului penitenciar și foamea prelungită, pentru 1961 extinderea mijloacelor reeducative prin folosirea pedepsei izolării la Zarcă au fost, alături de practica înfometării și a refuzului asistenței medicale, principalele cauze.

În acest sens, trebuie afirmat răspicat: deși instrumentarul se modificase, renunțându-se la bătaie, de pildă, există o certă continuitate între „experimentele” din penitenciarele Suceava, Pitești și Gherla și „reeducarea prin autoanaliză” sau reeducarea pedagogică, pusă în practică, mai târziu, la Aiud, Gherla sau Botoșani. Între cele două etape *nu există decât o diferență de grad, nicidecum de gen*. Fenomenele sunt similare, scopurile sunt aceleași (renunțarea prin forță la vechile credințe, numită în jargonul G.O. „destrămarea concepțiilor reacționare”²⁶⁴, „transformarea” deținuților, batjocorirea și ridiculizarea credințelor acestora, „demascarea caracterului criminal al organizației legionare”²⁶⁵, folosirea forței în cazul neparticipării la reeducare, izolarea la Zarcă sau la „izolator”²⁶⁶ pentru deținuții calificați drept „fanatici”, refuzul asistenței medicale, procedura „demascării”, prin care tortura morală era transferată în sarcina colegilor de suferință etc.), metodele – la limită – se întâlnesc, diferă ponderea mijloacelor sălbatice și prezența în anii ’60 a unei anumite temeri referitoare la brutalizarea deținuților. După experiența primei reeducări din penitenciarele Suceava, Pitești, Gherla, Ocele Mari și Peninsula, la 6 februarie 1953, ministrul Afacerilor Interne, general-maior Pavel Ștefan, a semnat un ordin referitor la „înlăturarea abuzurilor din penitenciare, lagăre și colonii de muncă”. Ordinul interzicea folosirea bății în chip direct, ca mijloc de reeducare, încurajând, însă, întărirea disciplinei și sugerând că „locurile de detenție sunt centre de reeducare prin muncă a acelor care au încălcat legile R.P.R., au manifestat acte dușmănoase contra regimului, căutând să lovească în cuceririle poporului muncitor și să-l împiedice în munca pașnică de construire a socialismului [subl. ns.]”. Altfel spus, eliminarea bății nu trebuia să ducă la „slăbirea vigilenței revoluționare”²⁶⁷.

Și cum Piteștiul sau Gherla fuseseră un eșec și pentru că ororile derulate acolo deveniseră cunoscute, principala măsură luată la Aiud a fost *conspirativitatea deplină*. Nu doar cea din penitenciar, față de D.G.P.C.M., ci și între G.O. și celelalte structuri ale

²⁶² Silviu B. Moldovan, *România și începutul Războiului Rece. Studiul unui caz: George Manu și Mișcarea Națională de Rezistență, passim*.

²⁶³ Virgiliu Țărău, Ioan Ciupea, *Morții penitenciarului Aiud 1945-1965*, în „Anuarul Institutului de Istorie «G. Barițiu» din Cluj-Napoca”, tom XLIX. 2010, pp. 177-189.

²⁶⁴ A.C.N.S.A.S., fond Documentar, dosar nr. 12.613, f. 106.

²⁶⁵ *Ibidem*.

²⁶⁶ „Izolatorul” era o celulă de 1 mp, aflată la capătul fiecărei etaj al penitenciarului, fiind folosită pentru administrarea pedepselor.

²⁶⁷ *Partiturile...*, p. 326.

Securității. Dezideratul s-a realizat prin conspirarea ofițerilor care făceau parte din G.O., a agenților Securității din penitenciar (inclusiv față de conducerea ministerului), regimul strict al corespondenței și arhivei penitenciarului și, nu în ultimul rând, prin numărul foarte mic al persoanelor care au știut despre existența G.O.

Anul 1959 a fost cel în care Crăciun a conștientizat necesitățile viitoarei G.O., ale cărei baze și strategii informativ-operative au fost puse odată cu adoptarea „Planului de perspectivă”, semnat la 1 martie 1960²⁶⁸. Primele măsuri luate în calitate de comandant al Aiudului au fost izolarea la Zarcă a conducătorilor considerați influenți ai Mișcării Legionare („anihilarea influențelor pe care o au căpeteniile fanatice asupra deținuților”) sau a celor responsabili de diferite solidarizări în interiorul detenției, secondată de prelucrarea lor informativă (Victor Biriș, Nistor Chioreanu, Radu Gyr, Nichifor Crainic, Petre Pandrea etc.), reorganizarea muncii în Fabrica penitenciarului, folosind compensații speciale pentru „fruntașii în muncă” sau pentru cei disciplinați, care acceptau reeducarea, și izolarea deplină a „masei” de legionari. Cele trei dimensiuni de acțiune fuseseră asumate ca primă reacție la preluarea conducerii penitenciarului, dovedindu-se, însă, ineficiente pentru „zdrobirea rezistenței” legionare. Planul de perspectivă a venit să suplinească această esențială carență.

Concluzii

Serviciul de contrainformații penitenciare a fost proiectat, de la bun început, ca o structură de represiune în spațiile de detenție, fiind o extensie a Direcțiilor Anchete Penale și Informații Interne. Dimensiunea de contrainformații cadre a fost, de la bun început și până în 1964, secundară și periferică, vizând angajații D.G.P. sau civili care lucrau în penitenciare numai în măsura în care activitatea lor intra sub incidența „activităților dușmănoase” duse de deținuții politic. Scopul real a fost unul singur, succedanele diferențindu-se prin sălbăticia gradelor de libertate asumate de agenții Securității sau prin sofisticarea mijloacelor informativ-operative.

Dacă pentru perioada 1949-1952 absența oricăror reglementări scrise a putut conduce la experimente operative a căror cruzime nu a mai fost egalată în toată perioada dictaturii comuniste, ulterior, mai cu seamă după 1954, s-a putut construi o formă de control a „derapajelor”, fără ca mizele fundamentale să fi fost însă modificate. Rafinarea brutalizării fizice și psihologice, controlul conștiințelor, dresajul ideologic sunt ingredientele urii de clasă și a ambiției transformării omului, singurele „direcții de acțiune” ale Securității în succesivele operațiuni de „reeducare” din penitenciare.

Ministerul/Departamentul Cultelor

Ministerul Educației Naționale, Cultelor și Artelor care a funcționat în perioada 1940-1945, redevine începând cu anul 1946 Ministerul Cultelor. Acest minister a fost păstrat până în 1957, când, sub influența politicii antireligioase din U.R.S.S., a fost înlocuit cu un departament, aflat în subordinea Președinției Consiliului de Miniștri, în frunte cu un secretar general. Potrivit Decretului nr. 178 din 4 august 1948, Ministerul Cultelor era „serviciul public prin care statul își exercita dreptul de supraveghere și control pentru a

²⁶⁸ A.C.N.S.A.S., fond Documentar, dosar nr. 13.483, vol. 1, ff. 28-43. Documentul poartă semnătura col. Gheorghe Crăciun, a col. Nicolae Budișteanu, șeful Direcției a III-a, și a lt.-col. Dumitru Borșan, șeful Serviciului 1 din aceeași Direcție.

garanta folosința și exercițiul libertății conștiinței și libertății religioase” (art. 1). Atribuțiunile acestui organism erau prevăzute în articolul 3: „Supraveghează și controlează toate cultele religioase și așezămintele lor, precum și comunitățile, asociațiunile, ordinele, congregațiile și fundațiunile cu scop religios de orice fel”; „supraveghează și controlează învățământul religios special pentru pregătirea personalului tuturor cultelor religioase”; „aprobă înființarea de noi comunități, parohii sau unități administrative religioase, înființarea de noi posturi de personal clerical, didactic sau administrativ și recunoaște numirile, transferările și pensionările întregului personal din serviciul cultelor religioase”, „supraveghează și controlează patrimoniul artistic religios, precum și conservarea bunurilor religioase, reprezentând o valoare artistică” și „supraveghează și controlează toate bunurile și fondurile de orice natură și de orice proveniență ale cultelor religioase, aprobă bugetele și face verificarea și descărcarea gestiunilor financiare ale organelor și instituțiilor centrale, ale centrelor eparhiale și ale diferitelor așezăminte ale tuturor cultelor religioase”²⁶⁹.

Ulterior, în Decretul nr. 37 din 4 februarie 1949, pentru organizarea Ministerului Cultelor, aceste prevederi au fost reiterate, două dintre ele fiind reformulate: cea privitoare la numirile personalului, care se modifica astfel: „Recunoaște numirile întregului personal, atât bugetar, cât și nebugetar, din serviciile cultelor religioase”, și inserarea a două fraze: „Execută lucrări în legătură cu mijlocirea de relațiuni și informațiuni între cultele din țară și din străinătate. Execută orice alte lucrări în legătură cu cultele religioase”²⁷⁰.

Ministerul putea interveni în viața cultelor prevalându-se de articolul 5 al Decretului nr. 178, unde se arăta că se putea suspenda orice măsuri luate de conducătorii cultelor dacă acestea „contraveneau ordinii publice, administrației și siguranței generale a statului”.

Pentru exercitarea acestor drepturi prevăzute de lege, prin articolul 4, Ministerul Cultelor „putea avea delegați pe lângă organele centrale sau pe lângă instituțiunile și așezămintele religioase”. Acești reprezentanți s-au numit, inițial, inspectori de culte, apoi „împuterniciți cultelor”, cei din urmă având caracter permanent. Potrivit modelului de inspirație sovietică, împuternicitul era reprezentantul Ministerului Cultelor pe plan local, cu rol de a transmite și pune în practică ordinele de la București sau de a informa partidul în legătură cu activitatea cultelor. S-a apelat la constituirea acestui corp administrativ care să funcționeze sub îndrumarea directă a partidului, din două motive: sintezele informative ale Securității, referitoare la culte, erau de multe ori confuze și nerelevante, iar cunoașterea și controlul strict al personalului clerical nu putea fi realizat decât de personal specializat.

Potrivit stenogramei ședinței Secretariatului C.C. al P.M.R. din 25 noiembrie 1948, propunerea a venit din partea lui Gheorghiu-Dej, care considera necesară „formarea pe linie de partid, la Ministerul Cultelor, a unui organ care să se ocupe zi de zi de manifestările din sânul clerului și să aibă permanent legătură cu Secretariatul; în fiecare județ să fie cineva care să știe ce se întâmplă în biserici și să poată informa partidul”²⁷¹. Propunerea lui Gheorghiu-Dej a fost adoptată de Secretariatul C.C. și, ca urmare, s-a

²⁶⁹ M.O., nr. 178, 4 august 1948.

²⁷⁰ *Ibidem*, nr. 30, 6 februarie 1949.

²⁷¹ A.N.R., *Stenogramele ședințelor Biroului Politic al Comitetului Central al Partidului Muncitoresc Român*, vol. 1 (1948), București, 2002, p. 386.

trecut la înființarea acestui corp al Ministerului Cultelor, de inspirație sovietică (în fiecare reședință eparhială din U.R.S.S. exista un astfel de reprezentant). În cazul Uniunii Sovietice, rolul inspectorului de culte era acela de „intermediar între biserica ortodoxă și statul sovietic, precum și acela de a aplana eventualele conflicte ce s-ar ivi între clerici și mireni”²⁷².

Începând cu luna ianuarie 1949, au fost trimiși inspectorii de la București în teritoriu, pentru a-și exercita atribuțiile pe o perioadă determinată și în anumite arii de competență. Ulterior, Securitatea a contactat informativ Ministerul Cultelor, „pentru a se stabili ce date s-au obținut” despre cultele vizate. Comportamentul abuziv și agresiv al inspectorilor în relația cu slujitorii cultelor a stârnit furia patriarhului Justinian Marina care a intrat în conflict deschis cu Ministerul Cultelor, promițând discutarea acestei probleme la C.C. al P.M.R.²⁷³.

Până la urmă, cu toată opoziția conducerii B.O.R., instituția inspectorului de la Ministerul Cultelor a căpătat un caracter permanent, în acord cu modelul existent la est de Prut. În cadrul acestei structuri au fost integrați oameni care proveneau în majoritate din rețeaua informativă a fostelor servicii secrete, moșteniți de Securitate. Mulți dintre ei aveau posibilități de pătrundere informativă și relații în mediile bisericești. Cu alte cuvinte, inspectorii au fost „lipiți” de către Securitate aparatului funcționăresc din Ministerul Cultelor, astfel explicându-se rolul dublu care l-au jucat, pe de o parte de reprezentanți ai Ministerului Cultelor, pe de altă parte de promotori ai planurilor Securității.

Structura de organizare era piramidală. După reorganizarea administrativă a României (1950), au fost instalați împuterniciții la nivel regional, care coordonau activitatea împuterniciților raionali. Acești funcționari nu erau integrați administrațiilor locale, ei raportând direct la centru – Ministerului Cultelor.

În 1956, Ministerul Cultelor avea patru direcții și zece servicii, dispunând de 342 de posturi. Dintre acestea, 198 erau de inspectorii teritoriali (împuterniciți). În 1968, Departamentul avea 185 posturi, dintre care 73 de inspectorii teritoriali, iar în 1970 a ajuns la 136 de posturi, cu 42 de inspectorii teritoriali. Aceștia au devenit treptat parte a sistemului politico-administrativ, intrând în lista nomenclaturii comitetului regional de care se ocupa Secția Administrativ-Politică a C.C. al P.C.R.²⁷⁴.

Treptat, s-a trecut la o „specializare” a împuterniciților și crearea de cadre noi, deoarece în primii ani destui inspectorii fuseseră legați de Biserică, într-un fel sau altul, fie prin finalizarea unei școli teologice, fie că fuseseră chiar încadrați în rândul deservenților de cult, ei revenind în rândul clericilor după terminarea mandatului. Această dualitate venea din perioada interbelică, când se considera că preoțimea trebuie să participe la conducerea instituțiilor statului care au legătură cu Biserica, situația continuând și după 1945. Ea însă nu convenea nici statului, nici Bisericii, fiind generatoare de confuzie și de neîncredere. Chiar patriarhul Justinian a militat pentru ca în structurile ministerului și în rândurile împuterniciților să nu mai existe clerici cu preoție lucrătoare, ei trebuind să

²⁷² † Iosif al Argeșului, *Ce-am văzut în biserica ortodoxă din Rusia Sovietică*, în „Legea românească”, an XXV, nr. 5, 1 martie 1945, Oradea, pp. 31-32.

²⁷³ A.C.N.S.A.S., fond Informativ, dosar nr. 1.470, vol. 1, ff. 60, 97; A.N.I.C., fond D.G.P., dosar nr. 78/1946, ff. 128, 182.

²⁷⁴ Nicoleta Ionescu-Gură, *Nomenclatura Comitetului Central al Partidului Comunist Român*, București, Editura Humanitas, 2006, p. 219.

opteze fie pentru Biserică, fie pentru intrarea în nomenclatură, devenind astfel un corp funcționaresc specializat.

Dar, cum în cazul nomenclurii funcționa principiul că importantă este corectitudinea politică și nu competența într-un domeniu, atunci rotațiile de cadre au fost numeroase de la o secție la alta. În unele cazuri, corpul împuterniciților a fost un „cimitir al elefanților”, în care erau trimiși cei care deveniseră „nefolositori” în alte structuri de stat, partid sau Securitate. Se poate explica astfel, în anumite situații, lipsa de abilitate a împuterniciților în relația cu clerul. Cu toate acestea, noii inspecitori teritoriali ai Ministerului Cultelor erau încă de la instalarea lor în „supravegherea informativă strict discretă” a Securității, potrivit unui ordin general aplicat cu începere din 15 octombrie 1949²⁷⁵.

Împuterniciții/inspectorii teritoriali din Ministerul Cultelor au fost cei care, prin activitatea lor în teren, se implicau în tot ce presupunea manifestare religioasă, încercând să aplice ordinele partidului: întocmeau sinteze informative către Minister și făceau propuneri de „rezolvare” a diferitelor „probleme religioase”. Practic, ei erau intermediarii între instituția politică și cea religioasă, prezența lor permanentă sugerând supravegherea continuă din partea statului. Abuzând de calitatea de reprezentanți ai statului, ei depășeau adesea limitele oricăror acțiuni de supraveghere și control trasate prin acel *modus vivendi* stabilit între Biserică și stat, după 1948. Înceau să influențeze viața religioasă din zonă nu doar în interesul statului, ci și al lor personal. Provocările continue stârnite de împuterniciți au constituit un motiv de îngrijorare pentru conducătorii locali de culte care au încercat, prin diferite mijloace, să le limiteze acțiunile.

De asemenea, în cele mai multe cazuri, împuterniciții erau informatori ai Securității sau cei care semnalau informativ orice „dereglare” în manifestările cultelor din zona lor de competență, unii fiind chiar rezidenți, având în subordinea lor o întreagă rețea informativă din mediile religioase.

În privința metodelor utilizate de majoritatea acestor reprezentanți ai Ministerului Cultelor în teritoriu, de reținut este nivelul la care lucrau. Împuterniciții nu solicitau aplicarea directivei de partid sau guvernamentale preoților, ci episcopilor, cel mult protopopilor, potrivit îndrumărilor date de ministrul Cultelor în 1952: „Să combatem reacțiunea prin ierarhie” și „contact strâns cu episcopiile, protopopiatele, pentru îndrumarea și antrenarea ierarhiei și prin ea a deservenților”, acestea fiind cele mai bune soluții de lichidare a oricărei opoziții manifestate împotriva regimului. Însă, atunci când era nevoie de „lămurirea” ierarhului, împuternicitul apela la preoți „cu prestigiu” și fideli partidului²⁷⁶. Altfel spus, atunci când împuternicitul avea misiunea de a exercita o presiune asupra episcopului, acesta o făcea cu ajutorul unui/unor clerici dispuși să dea dovadă de fidelitate față de însușiile statului. Prin astfel de practici, împuternicitul instala o stare de insubordonare a clericului/clericilor față de episcop, deci o situație necanonică, de revoltă permanentă față de autoritatea episcopală.

²⁷⁵ A.C.N.S.A.S., fond Documentar, dosar nr. 74, vol. 4, f. 192.

²⁷⁶ *Ibidem*, dosar nr. 67, ff. 381-386v.

Organizarea și funcționarea Departamentului Cultelor

Cadrul legislativ de organizare și funcționare a Ministerului cultelor în statul român era reprezentat de Decretele-legi nr. 178 din 4 august 1948 și nr. 37 din 4 februarie 1949. Potrivit legii din 1949, Ministerul Cultelor era „serviciul public prin care statul își exercită dreptul de supraveghere și control pentru a garanta folosința și exercițiul libertății conștiinței și libertății religioase”. Din atribuțiile prevăzute de noile acte normative amintim: supravegherea și controlul asupra cultelor religioase și tuturor organismelor acestora, al învățământului religios special pentru pregătirea deservenților, al patrimoniului artistic religios, al bunurilor de proveniență cultică, dar și aprobarea de noi comunități religioase, parohii sau unități administrative și al bugetelor entităților religioase. De asemenea, Ministerul cultelor avea în atribuțiune recunoașterea personalului atât bugetar, cât și nebugetar din administrațiile cultelor recunoscute²⁷⁷. La 31 decembrie 1956, prin Decretul nr. 725 al Prezidiului Marii Adunări Naționale, Ministerul Cultelor suferea o serie de schimbări structurale. Ministrul era ajutat de un director general, iar instituția era constituită din: Direcția Secretariat, Planificare, Investiții și Administrativ; Direcția Împuterniciților cu corpul împuterniciților; Direcția Studii, Documentare și Publicații; Direcția Plan financiar și Evidență contabilă; Corpul de control al ministrului și oficiul juridic²⁷⁸.

Resortul guvernamental al cultelor a fost transformat la 21 martie 1957, când a devenit Departamentul Cultelor în subordinea Consiliului de Miniștri. La 5 martie 1958, printr-o hotărâre a Consiliului de Miniștri, i se stabileau atribuțiile, care erau aproape neschimbate, față de legea din 1949²⁷⁹.

După venirea lui Nicolae Ceaușescu la putere, cadrul legislativ de funcționare și control al cultelor a fost pus în discuție, analizându-se posibilitatea schimbării acestuia, pentru a-l adapta la noile „realități socialiste”. Se pare că au existat și proiecte în acest sens, dar care s-au finalizat cu modificarea legii de organizare a Departamentului Cultelor. La 13 iulie 1970, Consiliul de Stat al R.S.R. adopta Decretul nr. 334 privind organizarea și funcționarea Departamentului cultelor. Art. 1 stipula că acesta este un „organ central al administrației de stat, care înfăptuiește politica statului cu privire la organizarea și activitatea cultelor”. La capitolul II, pe lângă atribuția principală de „supraveghere și control” (art. 5, lit. a), preluată din legea din 1948, Departamentul Cultelor „propune Consiliului de Miniștri înființarea eparhiilor, pe baza cererii organelor competente ale cultelor și își dă acordul la delimitarea eparhiilor” (art. 5, lit. d). De asemenea, „face recomandări pe care le supune Consiliului de Miniștri în legătură cu recunoașterea de către Consiliul de Stat a șefilor cultelor, precum și a conducătorilor de eparhii și a celor asimilați acestora” (art. 5, lit. g). Altfel spus, toți candidații la episcopat trebuiau conveniți între conducerea cultului și Departament, pentru ca apoi, după alegerea canonică, episcopii să fie investiți de conducerea statului. Pe lângă acestea, Departamentul mai avea următoarele atribuțiuni: recunoștea persoanele alese de organele statutare ale cultelor pentru funcții de conducere; autoriza persoanele ce urmau să intre în rândul personalului de cult, „pentru a exercita funcția corespunzătoare”, cât și înființarea și organizarea așezămintelor monastice (art. 5, lit. f, h, i).

²⁷⁷ Pentru detalii despre activitatea Ministerului Cultelor în anii '50 a se vedea Adrian Nicolae Petcu, *Ministerul cultelor și slujitorii altarului în anii democrației populare*, în „Pro memoria”, 3/2004, București, pp. 301-302.

²⁷⁸ „Buletinul oficial al M.A.N. a R.P.R.”, an VI, nr. 1, 9 ianuarie 1957, pp. 7-8.

²⁷⁹ Ovidiu Bozgan, *Stat, ortodoxie și catolicism în România comunistă*, în „Dosarele Istoriei”, an VI, nr. 5 (57), 2001, p. 20.

Potrivit art. 8, Departamentul Cultelor era condus de un colegiu, organ deliberativ cu rol de decizie în problemele generale de activitate ale acestei instituții. Colegiul era format din președinte, vicepreședinte, directori, cadre de conducere, „precum și specialiști cu experiență îndelungată și înaltă calificare din cadrul Departamentului”. Componenta acestui colegiu era aprobată de Consiliul de Miniștri, iar conducerea era exercitată de președintele Departamentului sau, în lipsă, de vicepreședinte (art. 9). Activitatea acestui Colegiu se putea desfășura cu cel puțin 2/3 din numărul membrilor, adoptând hotărâri cu majoritate simplă. În caz de divergență între președinte și majoritate, problema se supunea vicepreședintelui Consiliului de Miniștri, care coordona activitatea Departamentului (art. 11). Ședințele Colegiului trebuiau să se țină cel puțin o dată pe trimestru, fiind convocat de președinte sau de o treime din numărul membrilor (art. 12). Aceștia răspundeau în Colegiu sau individual față de Consiliul de Miniștri (art. 13). Între ședințele Colegiului, președintele Departamentului rezolva problemele curente (art. 14).

Departamentul era condus de președinte, numit prin decret al Consiliului de Stat (ulterior prezidențial), un vicepreședinte, numit de Consiliul de Miniștri, cu atribuții de la Colegiul Departamentului (art. 18), instituția având în componența sa următoarele direcții: Supraveghere și control; Studii, documentare și relații externe; Plan, organizarea muncii și Secretariat și Oficiul juridic. Pentru îndeplinirea atribuțiilor în teritoriul legea îi viza pe „inspectori teritoriali pentru probleme de culte” (art. 19), cunoscuții împuterniciți de culte. Aceștia trebuiau ajutați în activitatea lor pe plan local de comitetele executive ale consiliilor populare județene (art. 26).

O prevedere interesantă și inedită în același timp era cea legată de constituirea „Consiliului consultativ al cultelor” (art. 21). Acest organism era format de câte un șef statutar al cultelor recunoscute sau un delegat din ierarhie. Consiliul avea ca atribuții principale: „elaborarea de recomandări pentru coordonarea aplicării dispozițiilor cu caracter comun ce se iau de culte pe baza legilor ori a statutelor acestora”, a celor „privitoare la raporturile dintre culte”, cât și a relațiilor externe. De asemenea, mai erau prevăzute inițierea de „măsurile comune pentru informarea clerului în problemele vieții contemporane ce au contingență cu viața cultelor” sau examinarea modului în care cultele participă la „acțiuni de interes public, în scopuri umanitare, pentru promovarea păcii în lume” (art. 22, lit. a-j). Președintele acestui Consiliu era președintele Departamentului Cultelor și era convocat „ori de câte ori era nevoie”.

Însă, acest Consiliu, prin care practic se dorea implicarea tot mai mult a șefilor cultelor în activitățile străine de cele religioase, nu a funcționat niciodată²⁸⁰.

Prin Decretul nr. 313/31 august 1977, semnat de Nicolae Ceaușescu, legea de organizare a Departamentului era modificată din nou, cu atribuții mai bine exprimate atât în structura instituțională, cât și în cele privind pe împuterniciții de culte. La art. 1 se stipula următoarea structură: 1) Direcția Relații culte; 2) Direcția Relații externe și Secretariat; 3) Serviciul economic-financiar. Împuterniciții erau subordonați Direcției Relații Culte, iar potrivit art. 25 modificat, modul de lucru al acestora „cu organele de stat se va stabili de către Departamentul Cultelor, de acord cu organele centrale competente”. „Organele centrale competente” nu puteau fi decât cele din Ministerul de

²⁸⁰ Extras din „Buletinul Oficial al R.S.R.”, an VI, nr. 103, partea I, 15 august 1970, p. 826-828, în A.C.N.S.A.S., Fond Documentar/București, dosar nr. 11.206, vol. 8, ff. 5-6v (cota S.R.I.); Ovidiu Bozgan, *Cronica unui eșec previzibil. România și Sfântul Scaun în epoca pontificatului lui Paul al VI-lea (1963-1978)*, București, Curtea Veche, 2004, pp. 14-15.

Interne, recte Securitatea, care trebuia să vizeze activitatea ce urmau să o desfășoare responsabilii din Departament. Tot pentru îndeplinirea atribuțiilor din teritoriu, în art. 26 se arăta: „Comitetele executive ale consiliilor populare județene și ale municipiului București vor asigura mijloacele materiale necesare desfășurării activității inspectorilor de specialitate din teritoriu, pentru culte”²⁸¹.

La reorganizarea Departamentului cultelor în 1983-1984, acest cadru legislativ a fost modificat din nou la capitolul structurii instituționale, prin Decretul nr. 61 din 23 februarie 1984. Astfel, art. 18 prevedea ca vicepreședintele să fie director al Direcției Relații-culte și să aibă rangul de secretar de stat adjunct. Noua structură organizatorică prevedea: Direcția Relații culte și Serviciul personal-învățământ și economic-financiar²⁸².

Noile prevederi legale au fost publicate în Buletinul Oficial al R.S.R., însă nu și anexa cu organigrama Departamentului, care era următoarea: 1) Direcția Relații culte avea în subordine compartimentele: Inspectori teritoriale, Supraveghere și control, Relații externe, comunități religioase ale emigrației, Documentare și sinteze, Ocrotire patrimoniu cultural, avizare restaurări-reparații și juridic și 2) Serviciul Personal, învățământ, economic-financiar, care avea în subordine compartimentele: Personal, Învățământ, Organizarea muncii, Publicații, Economic-financiar și control financiar intern²⁸³.

Politica de culte din România comunistă era îndrumată, după cum am văzut, de Ministerul/Departamentul cultelor. Însă, acest minister primea coordonatele de la cel care indica politica generală a statului român, anume Partidul Comunist Român. Partidul desemna un membru marcant, care avea sarcina să traseze întreaga politică de culte din țară și de la care porneau majoritatea aprobărilor necesare „bunului mers” al cultelor. Acesta trebuia să ocupe un post important atât în partid, cât și în structurile statului. Astfel, în 1948, Secretariatul C.C. al P.M.R. l-a desemnat pe Vasile Luca, care după câteva luni a ocupat un post de vicepreședinte al Consiliului de Miniștri, pe lângă cea de ministru al Finanțelor. După demiterea și arestarea sa în 1952, această responsabilitate a fost preluată de Emil Bodnăraș, ministrul Forțelor Armate și membru al Biroului Politic al C.C. al P.M.R., care din 1954, de asemenea, a ocupat un post de vicepreședinte/primvicepreședinte al Consiliului de Miniștri, până în 1967. Deși, în acest an Bodnăraș a fost ales într-un post de vicepreședinte al Consiliului de Stat, totuși el a păstrat responsabilitatea de îndrumare a Departamentului cultelor, până la decesul său survenit în 1976. Rolul său a fost moștenit de un alt vicepreședinte al Consiliului de Stat, în persoana lui Emil Bobu, care avea și calitatea de membru al Comitetului Politic Executiv al C.C. al P.C.R. Bobu a avut această responsabilitate până la expirarea mandatului său la Consiliul de Stat, în 1979. Din acest an rolul de îndrumător al Departamentului cultelor a fost preluat de un vicepreședinte al Consiliului de Miniștri, de Ioan Totu, apoi de Ion Dincă.

Ministerul (Departamentul) Cultelor a fost condus de către Stanciu Stoian (1947-1951), Vasile Pogăceanu (1951-1953), Petre Constantinescu-Iași (1953-1957) și Dumitru Dogaru, cu cel mai lung mandat (1957-1975), în timpul căruia Ministerul a fost coborât la rang de departament²⁸⁴. A urmat un interimat la conducerea Departamentului, până în 1977 sub vicepreședintele Gheorghe Nenciu cu funcția de „președinte”, apoi, între

²⁸¹ „Buletinul oficial al R.S.R.”, an XIII, partea I, nr. 96, 31 august 1977, p. 2.

²⁸² A.C.N.S.A.S., Fond Documentar/București, dosar nr. 11.206, vol. 8, ff. 11-13.

²⁸³ *Ibidem*, f. 14.

²⁸⁴ Secretariatul de Stat pentru Culte, *Viața religioasă din România*, București, Editura Paideea, 1999, p. 97.

1977-1984, în frunte a fost Ion Roșianu, iar ultimul președinte al acestei instituții, care a funcționat până în decembrie 1989, a fost Ion Cumpănașu²⁸⁵.

Relația dintre Departamentul cultelor și Securitate (1977-1989)

Dacă la nivel teritorial, Securitatea s-a putut impune mai ușor în controlul exercitat asupra împuterniciților, nu la fel a fost la conducerea Departamentului, acolo unde reprezentanții celor două organisme de stat trebuia să coopereze în politica de culte. Atitudinea președintelui Ion Roșianu față de organele de Securitate nu a fost atât de binevoitoare, precum se anticipa. Potrivit unei note din 10 aprilie 1981 întocmită de Securitate, despre comportamentul lui Roșianu se arăta: „Deși s-a declarat de acord și a promis concursul și sprijinul în rezolvarea problemelor de Securitate, nu a dat curs unei astfel de activități”. Roșianu a refuzat să conlucreze cu generalul Aron Bordea, la recomandarea generalului-maior Gheorghe Zagoneanu, secretar de stat în Ministerul de Interne, în problema reprezentată de pastorul baptist Iosif Țon. De asemenea, a refuzat să conlucreze cu colonelul Ion Banciu, șeful Serviciului 4 Culte din Direcția de Informații Interne. Pe lângă acestea, Roșianu chiar „a afirmat în unele împrejurări că va raporta conducerii de partid că nu poate conlucrea corect cu organele de Securitate”, cerând chiar împuterniciților să-i prezinte „strict personal” orice problemă și să nu mai colaboreze cu acestea²⁸⁶. Într-o notă a Securității, Roșianu era caracterizat ca unul care „manifestă egoism, concentrând la nivelul său întreaga problematică specifică Departamentului cultelor, preluând din atribuțiunile unor compartimente din instituție; interzice subordonaților să poarte discuții cu deservenții cultelor, indiferent de probleme, fără aprobarea sa prealabilă; nu are opinie constantă, iar când este necesar să ia decizii, evită fără să-și asume anumite răspunderi; este comentat negativ în sensul că se împrumută cu sume de bani de la subalterni, i s-a întocmit și difuzat în Departamentul cultelor poezii și pamflete cu privire la stilul și metodele sale de muncă, recurge la unele servicii ale inspectorilor de culte din județe; [...] creează sistematic stări de spirit negative între lucrătorii Departamentului cultelor, blamându-i, ironizându-i și etichetându-i ca incapabili, fapt pentru care unii au plecat din instituție; unii șefi de culte au adresat memorii conducerii superioare de partid și de stat pentru atitudinea sa necorespunzătoare în raporturile cu aceștia”²⁸⁷. Mai mult decât atât, modul de conducere a acestuia aducea „daune muncii organelor de Securitate”, precum se arăta într-un document din 20 ianuarie 1982. În relațiile cu reprezentanții cultelor, Roșianu era semnalat că se împrumuta de bani de la ierarhii diferitelor culte; că solicitase procurarea de medicamente din străinătate de la un ierarh al B.O.R.; că ceruse sprijin de la Mozes Rosen pentru o călătorie în Israel și un apartament pentru una din fiicele sale; că obligase conducerea Episcopiei Râmnicului să renunțe în favoarea sa la garajul pe care îl avea în București²⁸⁸.

Pentru a-și eluda o responsabilitate, după cum probabil i se reproșase în conflictul pe care îl avea cu patriarhul Iustin Moisescu, Roșianu a decis ca toate hotărârile

²⁸⁵ Adrian Nicolae Petcu, *Ministerul cultelor și slujitorii altarului în anii „democrației populare”*, în „Pro memoria”, 3/2004, pp. 300-301; *Idem*, *Activitatea Departamentului cultelor în atenția Securității (1970-1989)*, în „Caietele C.N.S.A.S.”, an II, nr. 2(4)/2009, pp. 69-88.

²⁸⁶ A.C.N.S.A.S., Fond Documentar, dosar nr. 11.206, vol. 10, ff. 200-201.

²⁸⁷ *Ibidem*, ff. 196-196v.

²⁸⁸ *Ibidem*, ff. 210-210v.

privitoare la trimiterea de clerici sau teologi la posturi sau burse în străinătate să fie luate în Biroul executiv al Departamentului cultelor. Față de această nouă situație, potrivit aceluiași document, colonelul Ioan Banciu propunea ca Roșianu „să fie de acord să considere avizul organelor noastre ca document de bază al soluționării cazului respectiv, urmând doar ca să se comunice formațiunii de pașapoarte și avizul Departamentului cultelor”. Totuși, generalul Aron Bordea, șeful Direcției de Informații Interne, a respins propunerea, dorind probabil să lase impresia respectării mecanismelor instituționale prevăzute de lege²⁸⁹.

Tot ca o bilă neagră pentru Ion Roșianu, Securitatea considera că acesta nu a constituit „Consiliul consultativ al cultelor”, format din șefi ai cultelor și din reprezentanți ai Departamentului cultelor, prevăzut de Decretul de organizare și funcționare al acestei instituții din anul 1970. Din acest motiv, Securitatea considera că „șefii cultelor nu au fost antrenați în mod organizat, la nivelul unui astfel de organism, la acțiuni vizând anihilarea și contracararea unor fapte antisociale, a recrudescenței religioase și la înfăptuirea obiectivelor politicii de culte în țara noastră”²⁹⁰.

În această situație, organele de securitate au preferat să conlucreze cu Ion Popescu, director în Departamentul cultelor, care avea mai multă experiență în acest tip de relații. În acest sens, la 19 noiembrie 1982, maiorul Aurel Zapodean, șeful Serviciului Culte din D.S.S., îi cerea directorului Popescu să-l împiedice pe Episcopul vicar patriarhal Roman Stanciu să-l schimbe pe protopopul ortodox de Slobozia²⁹¹. Un alt caz este cel din 7 iulie 1984, când Popescu primea avizul pozitiv de la Securitate ca preoții V. Blazzuti și Ioan Ciuraru să fie admiși pentru promovare pe posturi de consilieri la Arhiepiscopia romano-catolică din București²⁹².

Pentru facilitarea colaborării pe care Securitatea și-o dorea cu președintele Departamentului cultelor, la 7 mai 1984, prin decret prezidențial semnat de Nicolae Ceaușescu, Ion Roșianu era destituit, fiind numit Ion D. Cumpănașu²⁹³.

Acest președinte s-a dovedit un fidel colaborator în relația cu Securitatea, de multe ori solicitând chiar el dialogul pentru rezolvarea unor probleme apărute în politica de culte. De pildă, la 15 februarie 1985, Cumpănașu a solicitat să aibă o discuție cu maiorul Aurel Zapodean, pentru rezolvarea unor cazuri, la indicația lui Ioan Totu, vicepreședinte al Consiliului de Miniștri²⁹⁴. Cel puțin la nivel superior, lucrurile se schimbau așa cum dorea Securitatea.

Atât numirea, cât și atitudinea adoptată de noul președinte al Departamentului cultelor a reconfigurat politica de culte promovată de regimul comunist din România. Astfel, Securitatea a impus un control mai riguros asupra activității cultelor, după cum putem constata din nota Securității cu probleme de clarificat cu președintele Departamentului cultelor, datată 28 noiembrie 1985: „1. Să nu mai dispună mutări, îndepărtări de deservenți ori alți salariați din cadrul instituțiilor cultice din București ori să aprobe acestora angajarea de asemenea persoane fără consultarea organelor noastre; 2. Să nu se mai interzică deservenților bisericilor să primească străini în biserică. Să se

²⁸⁹ *Ibidem*, f. 261.

²⁹⁰ *Ibidem*, vol. 10, f. 146v.

²⁹¹ *Ibidem*, vol. 8, f. 195.

²⁹² *Ibidem*, vol. 10, f. 23.

²⁹³ *Ibidem*, vol. 8, f. 10.

²⁹⁴ *Ibidem*, vol. 10, ff. 19-19v.

pretindă și să se informeze, în timp util, despre posibilitatea venirii la bisericile ce le deservesc a unor străini, cât și despre cei care au venit fără a se anunța în prealabil și problemele pe care le-au ridicat; în cazul unor ziariști, cercetători, diplomați străini etc., care doresc să afle unele date, să studieze materiale din arhive cultice, să avizeze pozitiv sau negativ activitățile lor după consultarea organelor noastre; 3. Să nu se mai ia măsuri împotriva deservenților care au primit străini, dacă organele noastre cunosc și aprobă vizita respectivă; 4. În cazul cercetărilor privind deservenți ori alți salariați ai cultelor pentru diferite abateri să nu informeze alte organe de stat ori să ia măsuri decât după consultarea organelor noastre”²⁹⁵.

Astfel, regimul cultelor din R.S.R. se înrăutățea tot mai mult, din cauza controlului exercitat mai riguros de Securitate asupra a tot ce presupunea numiri, schimbări din funcție sau vizite ale unor cetățeni străini interesați de manifestările religioase.

De asemenea, atitudinea puterii comuniste, în general, față de funcționarea cultelor recunoscute se acutiza tot mai mult, după cum constatăm într-o notă a Securității, din august 1985, când Ion Cumpănașu era chemat la conducerea superioară de partid, unde i se puneau în vedere următoarele: „S-a indicat analiza situației actuale a clericilor ortodocși care fac parte din organizațiile religioase internaționale, precum și a celor ce se află de o perioadă îndelungată de timp la post în străinătate, pentru eventuala rotire a acestora”; „bisericele și mănăstirile cele mai valoroase ale cultului ortodox să fie închise pentru a fi transformate în muzee. Printre acestea au fost menționate biserica Colțea, mănăstirile Dealu și Viforâta din jud. Dâmbovița, mănăstirea Hurezi și altele; aprobarea construirii unor biserici în locul celor demolate, să fie lăsată în competența consiliilor populare, iar Departamentul cultelor să nu se mai implice în asemenea cazuri; preoții ortodocși, îndeosebi cei tineri, trebuie mai bine educați și formați; să se manifeste mai multă fermitate față de cei care săvârșesc abateri grave, au o comportare necorespunzătoare etc.; să se organizeze cursuri de reciclare cu ei, sub conducerea Departamentului cultelor, punându-se accent pe determinarea lor de a lupta împotriva sectanților, să cunoască legislația în vigoare, să li se dea lecții de morală, etică și echitate; să se manifeste mai multă preocupare pentru pregătirea ghizilor de la mănăstiri, în scopul ca aceștia să prezinte vizitatorilor și momente din istoria patriei, nu numai aspecte religioase; să se interzică vânzarea locurilor de veci la cimitire, iar înmormântările să se facă în locuri de 7 ani și să se introducă practica incinerării; să se întreprindă măsuri pentru ca biserica romano-catolică să nu se extindă, iar în acest sens să se reducă numărul mirungerilor și catehizărilor; să se dovedească o mai mare preocupare față de învățământul teologic. Preoții să nu devină niște habotnici, ci să fie buni cetățeni și patrioți; să nu se mai permită ca unii tineri și tinere să se călugărească pentru a se stabili în mănăstiri și schituri; în ceea ce privește cultele neoprotestante, să se acționeze pentru limitarea activității lor. Clericii și credincioșii acestor culte să înțeleagă că statul nu intenționează să-i desființeze, dar trebuie să respecte cu strictețe normele de conviețuire și legile statului nostru. Să determinăm BOR să lupte pentru limitarea activității acestor culte neoprotestante”²⁹⁶.

²⁹⁵ *Ibidem*, vol. 10, f. 37; George Enache, Adrian Nicolae Petcu, Ionuț Alexandru Tudoric, Paul Bruslanowski, *Biserica Ortodoxă în anii regimului comunist. Observații pe marginea capitolului dedicat cultelor din raportul final al cultelor al comisiei prezidențiale pentru analiza dictaturii comuniste din România*, în „Studii teologice”, an V, nr. 2, aprilie-iunie 2009, București, p. 92.

²⁹⁶ A.C.N.S.A.S., fond Documentar, dosar nr. 11.195, vol. 3, ff. 92-93.

Ultimul aspect abordat în documentul de mai sus este cel al cultelor neoprotestante. Am văzut mai sus că, în anii '70, la nivelul Departamentului cultelor a existat concepția conform căreia trebuia permisă extinderea acestor comunități în scopul limitării activității Bisericii Ortodoxe Române. Un exemplu concret, al sprijinului oferit de autoritățile statului cultelor neoprotestante în detrimentul celor tradiționale, aflăm din nota datată 25 octombrie 1975, în care se precizează modul cum erau date autorizații de funcționare unor case de rugăciuni în apropierea unor unități industriale, precum „23 August” din București sau a unor școli, precum Facultatea de Medicină, „pentru a putea atrage cât mai mulți adepți din aceste medii”²⁹⁷. Aceasta în situația în care B.O.R. sau Bisericii Romano-catolice li se interzicea ridicarea de lăcașuri de cult în noile cartiere urbane, și, cu foarte multe greutăți, se aproba repararea celor vechi.

Totuși, începând cu anii '80, autoritățile comuniste au încercat tot mai mult să stopeze dezvoltarea cultelor neoprotestante pe considerentul că acestea pot provoca tulburări prin sprijinul permanent pe care îl primesc de la organizațiile religioase din Occident. O măsură în acest sens este aprobarea dată de Departamentul cultelor, cu avizul Securității, la 12 noiembrie 1982, patriarhului Iustin Moisescu de a lansa o circulară către toate episcopiile din B.O.R., prin care se cerea preoților „să aibă o conduită corespunzătoare, să poarte uniformă și să efectueze catehizări cu credincioșii și copiii acestora. [...] De asemenea, s-a indicat episcopilor ortodocși să selecteze preoți care să desfășoare activități misionare în zonele unde există concentrări de elemente sectante sau neoprotestante.

Întrucât conținutul circularii a fost interpretat în mod «eronat» de către unii clerici ortodocși, iar în mediul credincioșilor a circulat ideea că s-ar fi dat dispoziții să se introducă religia în școli și în unități militare, după numai circa două săptămâni, patriarhul Iustin Moisescu a fost nevoit să dispună retragerea circularii respective”. Cu toate acestea, după săvârșirea slujbei religioase preoții ortodocși țineau „o predică de explicare a principiilor doctrinare și de combatere a prozelitismului [sectar], la care participau credincioșii și copiii acestora”²⁹⁸.

Criteriile de lucru cât mai dure dictate Departamentului de către partid motivau Securitatea să se implice tot mai mult în activitatea cultelor, de la numiri pe diferite posturi bisericești și până la alegerea unor conducători de cult. Orice alegere de episcop sau numire, potrivit legii, avea nevoie de aprobarea Departamentului, care la rândul lui, în virtutea relațiilor cutumiare dintre autorităților statului, avea nevoie de avizul Ministerului de Interne, recte Securitate. De pildă, în 1979, Sinodul B.O.R. a hotărât înființarea postului de exarh, cu rang de mitropolit și cu rolul de reprezentant al patriarhului în fața tuturor bisericilor din lume. Sinodul B.O.R. la nominalizat pentru acest post pe mitropolitul Nicolae Corneanu al Banatului, dar care nu și-a putut intra în rol până când nu a obținut numirea din partea Departamentului cultelor, care l-a rândul lui primise avizul Ministerului de Interne²⁹⁹.

Un alt exemplu este cel din 1987, cu ocazia alegerii organelor de conducere din biserici (unitățile de bază), comunități (organele intermediare) și Uniunea cultului baptist din România. În scopul unei „bunei desfășurări” a acestor alegeri, Departamentul „a aprobat criteriile ce trebuiau îndeplinite de persoanele care vor fi alese, accentuând în

²⁹⁷ Idem, dosar nr. 11.206, vol. 10, f. 211.

²⁹⁸ Idem, dosar nr. 11.195, vol. 3, ff. 180-180v.

²⁹⁹ *Ibidem*, vol. 1, ff. 53-53v.

principal pe calitățile lor de buni cetățeni ai R.S. România”. Astfel, cu sprijinul Ministerului de Interne, recte Securitatea, au fost alese persoane care nu erau semnalate „cu atitudini anarhice și contestare”³⁰⁰.

Un alt instrument utilizat de Securitate în controlarea activității cultice din România a fost reprezentat de regimul relațiilor cu cetățenii străini, care era reglementat prin acte normative. Prin adresa Cancelariei C.C. al P.C.R. către conducerea Departamentului Cultelor, datată 25 ianuarie 1986, se aducea la cunoștință că, „în vederea aplicării unitare a hotărârii Comitetului Politic Executiv al C.C. al P.C.R., precum și al prevederilor Decretului nr. 408/1985 privind apărarea secretului de stat, respectarea normelor de stabilire a relațiilor cu străinii și a regulilor de protocol, se aprobase înființarea funcției de șef de protocol la minister și alte organe centrale”. Astfel, noua funcție era prevăzută în organigrama Departamentului cultelor, făcând excepție de la prevederile Decretului nr. 367/1980. În conformitate cu Decretul nr. 408/1985, în această funcție a fost încadrat Dumitru Dan Costea, persoană desemnată de Departamentul Securității Statului³⁰¹. Acesta, periodic, întocmea rapoarte cu privire la „relațiile cu cetățenii străini din rândul cultelor”, adică relata despre audiențele ținute la Departamentul cultelor, potrivit legislației respective (Decretul nr. 408/1985, HCM nr. 18 și 19 și Legea nr. 23/1971), dar și întâlnirile pe care unii reprezentanți ai cultelor din R.S.R le avuseseră cu persoane din străinătate³⁰². În urma întâlnirilor, Dumitru D. Costea întocmea o „notă de convorbire” în care arăta locul, data, persoanele implicate și conținutul discuțiilor. Au fost și situații în care unii prelați aveau întâlniri cu oficiali ai unor ambasade sau ai unor organizații internaționale, fără ca șeful de protocol să afle conținutul discuțiilor. De pildă, la 29 aprilie 1989 Dan D. Costea arăta cum episcopul vicar-patriarhal Nifon Ploieșteanul se întâlnește cu ambasadorul Australiei la „o mănăstire din jurul Capitalei” și cu înaltul reprezentant al O.N.U. pentru problemele refugiaților. La fel s-a întâmplat și după întâlnirea dintre patriarhul Teoctist și o delegație a UNESCO, la Patriarhia Română, în data de 21 aprilie același an³⁰³.

Pentru stabilirea relațiilor cu străinii, cultele recunoscute aveau câte un responsabil de protocol pe eparhie avizat de Departamentul cultelor, după recomandarea dată de Securitate³⁰⁴. Șeful de protocol din Departament, împreună cu un ofițer de la U.M. 0500, avea competența de a-i instrui pe clericii desemnați cum să respecte regulile de protocol și să-i controleze în relațiile pe care aceștia le aveau cu străinii³⁰⁵. De asemenea, fiecare vizită a unor reprezentanți ai cultelor la diferite ambasade din București era raportată imediat la Securitate de către șeful protocolului din Departamentul cultelor, după avizul președintelui Ion D. Cumpănașu³⁰⁶.

De asemenea, periodic, Departamentul cultelor trebuia să vizeze, implicit cu acordul Securității, lista persoanelor din cultele recunoscute care puteau primi literatură religioasă de factură străină, în principiu fiind autorizați șefii cultelor, mitropoliții, episcopii și rectorii institutelor teologice. Această listă trebuia trimisă la Ministerul

³⁰⁰ *Ibidem*, vol. 4, f. 303.

³⁰¹ Idem, dosar nr. 11.206, vol. 8, f. 7.

³⁰² *Ibidem*, ff. 187-189.

³⁰³ *Ibidem*, vol. 12, ff. 109v-110.

³⁰⁴ *Ibidem*, vol. 8, ff. 329-333.

³⁰⁵ *Ibidem*, ff. 220-222, 225-246v.

³⁰⁶ *Ibidem*, ff. 304-307, 312-313. Aici precizăm că cel care selecționa reprezentanții din partea Departamentului cultelor și ai Bisericilor invitați de ambasade sau delegațiile străine era Ion D. Cumpănașu.

Transporturilor și telecomunicațiilor, care urma să onoreze distribuirea publicațiilor către destinatarii autorizați³⁰⁷.

Acest control excesiv al relațiilor dintre reprezentanții cultici și oficialii străini era „motivată” de Securitate pornind de la încercările unor reprezentanți ai unor ambasade sau organizații internaționale de a crea stări de spirit defavorabile în mijlocul unor comunități religioase, potrivit planului de căutare a informațiilor întocmit în Securitate pe anul 1988: „Acțiunile și interesul tot mai accentuat al serviciilor de spionaj străine, cercurilor și organizațiilor religioase din exterior care, prin diplomați (americani, austrieci, francezi etc.) acreditați la București, emisari trimiși sub diferite acoperiri și personalități politice ce și-au intensificat contactele cu Patriarhul și alți ierarhi ortodocși în vederea creării unei «breșe» sau disidențe în rândul clerului superior, pentru a determina Sinodul Bisericii Ortodoxe Române să desfășoare activitate potrivnică intereselor statului nostru”. Astfel, „organele Securității au acționat în mediul Patriarhiei Române, al centrelor eparhiale și administrativ-bisericești în general, mănăstiri și schituri, institute și seminarii teologice, în eparhiile care funcționează în afara granițelor statului român, cât și asupra slujitorilor lor”. De asemenea, se afla în supraveghere operativă mediul „persoanelor cunoscute cu antecedente politice sau penale reacționare din rândul clerului ortodox și descendenții acestora, în special a foștilor conducători ai grupărilor disidente și anarhice religioase derivate din cultul ortodox”³⁰⁸. Cele vizate de Securitate se pare că erau justificate, după cum arată chiar fostul ambasador american în România, David B. Funderburk în memoriile sale: „Opoziția cea mai angajată și dărză poate veni din partea disidenților religioși. Oastea Domnului, aflată în clandestinitate, conștiința Bisericii Ortodoxe Române dominante, ai cărei capi oficiali au fost cooptați de statul comunist, contribuie la păstrarea vie a credinței strămoșilor și cei mai simbolici «Soljenițâni» (ca preotul ortodox Gheorghe Calciu-Dumitreasa) păstrează viu spiritul neabătut al adevăraților credincioși”. Mijloace de atragere la dizidența religioasă erau fie răspândirea de literatură religioasă, fie invitarea la dineurile organizate de ambasadă în diferite ocazii, cum era cel de 4 iulie: „La o asemenea recepție puteam invita mai ușor un număr mare de preoți și pastori, scriitori și alte personalități culturale, împreună cu binecunoscuții oficiali, diplomați și angajați ai ambasadei. Mulți dintre cei care fuseseră hărțuiți de către guvern ne-au spus mai târziu că prezența lor la ambasadă i-a ajutat să capete o oarecare protecție, dacă nu chiar un statut superior în ochii autorităților. Astfel de prilejuri ne-au dat posibilitatea să ne întâlnim cu acești oameni curajoși”³⁰⁹.

Totodată, în timpul contactelor cu reprezentanți ai cultelor, oficialii străini încercau să culegă și informații despre activitatea cultelor și dacă libertatea de credință este respectată în România. În contextul procesului de sistematizare urbană, prin demolarea de lăcașuri de cult, care se desfășura în București și a controlului tot mai excesiv asupra cultelor, în noiembrie 1987, ambasadorul american Roger Kirk, aflat într-o vizită la mitropolitul Antonie Plămădeală, solicita detalii despre situația clerului ortodox și dacă se constată o renaștere religioasă, așa cum acest fenomen se înregistrează în lume; modul cum se face educația religioasă, numărul de candidați ce concurează la seminariile și institutele teologice, precum și activitatea desfășurată în mănăstiri; ce se cunoaște în

³⁰⁷ *Ibidem*, vol. 10, ff. 68-72.

³⁰⁸ Idem, Fond Documentar/Tulcea, dosar nr. 307, vol. 2, ff. 109-110 (cota S.R.I.).

³⁰⁹ David B. Funderburk, *Un ambasador american între Departamentul de stat și dictatura comunistă din România (1981-1985)*, Constanța, Editura Dacon, 1994, pp. 90, 106-107, 133.

legătură cu zvonurile care circulă despre o eventuală mutare, din București, a Patriarhiei B.O.R.; dacă statul român controlează cultul ortodox în perioada alegerilor de deputați în Consiliile populare, din 15 noiembrie a.c.³¹⁰.

La fel s-a întâmplat și în cazul patriarhului Teoctist Arăpașu, față de care ambasadorii american și austriac de la București exercitau „acțiuni de tatonare a sa”, prin invitarea în diferite state occidentale, după cum în perioada 1986-1987 s-a deplasat de cinci ori în exterior, față de perioada 1984-1985, când efectuase doar două călătorii. Pentru vizita din Austria, din iunie 1987, însuși ambasadorul austriac s-a ocupat de această deplasare a patriarhului. În cazul ambasadorului american, solicitarea lui Roger Kirk, din iunie 1988, de a-l vizita pe patriarhul Teoctist a fost aprobată de M.A.E. numai după asigurarea unui „control informativ complet” la sediul Patriarhiei Române³¹¹.

În acest context, adăugăm faptul că interesul oficialilor occidentali nu se manifesta numai față de ortodocși, ci și față de catolici, protestanți sau neoprotestanții recunoscuți. Astfel, de multe ori ambasadorul SUA de la București, precum David Funderburk, a manifestat un interes susținut față de comunitatea baptistă din România, atât prin acordarea de sprijin material, financiar, cât și moral. Reprezentanți americani vizitau comunitățile baptiste, casele de rugăciuni, intervenind chiar în rezolvarea unor neajunsuri create de autoritățile române, care de multe ori acceptau aceste „imixțiuni”, numai pentru a primi clauza națiunii celei mai favorizate. Numai în perioada 1 ianuarie - 1 aprilie 1986, șeful de protocol din Departamentul cultelor înregistra 27 de vizite, convorbiri telefonice, contacte în general ale oficialilor ambasadei sau cetățeni americani cu reprezentanți ai cultelor recunoscute, în special baptist³¹².

³¹⁰ A.C.N.S.A.S., Fond Documentar/București, dosar nr. 11.195, vol. 5, f. 29 (cota S.R.I.).

³¹¹ *Ibidem*, ff. 197-199.

³¹² *Ibidem*, dosar nr. 11.206, vol. 12, ff. 348-357. Evident că numărul contactelor a fost mai mare, deoarece șeful de protocol, după cum am văzut, nu putea ține întreaga evidență a acestor activități.

VII. Concluzii

Istoria Securității, ca instituție fundamentală a regimului comunist din România, este legată strâns de însăși evoluția Partidului Comunist Român, ca forță conducătoare unică a societății, vreme de peste patru decenii. Ca atare, nici geneza, nici funcționarea și nici dispariția Securității nu pot fi analizate și înțelese fără a ține seama de fundamentele ideologice ale regimului pe care l-a servit și apărat.

Concepția liderilor comuniști din România asupra statului și a rolului său își avea, în mod firesc, rădăcinile în teoria elaborată de Karl Marx și de Friedrich Engels cu privire la statul „dictaturii proletare”. În concepția celor doi gânditori germani, statul, fiind un produs al societății împărțite în clase antagoniste, îndeplinește rolul de instrument al dominației sau dictaturii clasei dominante *sub raport economic*, cu ajutorul căruia clasa respectivă devine dominantă și *sub raport politic*, reprimând opoziția claselor asuprite. Înlăturarea capitalismului presupunea și o nouă formă de stat: dictatura revoluționară a proletariatului:

„Între societatea capitalistă și cea comunistă se află perioada transformării revoluționare a celei dintâi în cea de-a doua. Acestei perioade îi corespunde și o perioadă de tranziție politică, al cărei stat nu poate fi altul decât *dictatura revoluționară a proletariatului*”¹.

Desigur, P.C.R., fiind un partid marxist-leninist, nu ignora contribuțiile teoretice aduse de V.I. Lenin în privința concepției despre stat și despre dictatura proletariatului. Potrivit acestuia, „cine n-a înțeles că, pentru a obține victoria, orice clasă revoluționară trebuie să-și exercite dictatura, n-a înțeles nimic din istoria revoluțiilor sau nu vrea să știe nimic în acest domeniu”².

În plus, Lenin explicase în termeni lipsiți de echivoc ce trebuie înțeles prin dictatură: „Noțiunea științifică de dictatură nu înseamnă altceva decât o putere pe care n-o îngădește nimic, nici o lege, care nu este stingherită de absolut nici o normă, care se sprijină nemijlocit pe violență. Noțiunea de «dictatură» nu înseamnă altceva decât *acest lucru*”³.

La rândul său, Stalin considera că statul „...este o mașină în mâinile clasei dominante pentru reprimarea împotrivirii dușmanilor ei de clasă. În această privință, dictatura proletariatului nu se deosebește în fond prin nimic de dictatura oricărei alte clase, deoarece statul proletar este o mașină pentru reprimarea burgheziei. Există însă aici o deosebire esențială. Această deosebire constă în faptul că toate statele de clasă care au existat până acum au fost dictatura minorității exploataoare asupra majorității

¹ Karl Marx, *Critica programului de la Gotha*, București, Editura Politică, 1969, p. 28.

² V.I. Lenin, *Cu privire la istoria problemei dictaturii*, apud Marx, Engels, Lenin, *Despre comunismul științific*, București, Editura Politică, 1964, p. 155.

³ V.I. Lenin, *Victoria cadetilor și sarcinile partidului muncitoresc*, 28 martie 1906, în V.I. Lenin, *Opere complete*, ediția a doua, vol. 12, București, Editura Politică, 1962, pp. 310-311.

exploatate, pe când dictatura proletariatului este dictatura majorității exploatate asupra minorității exploatoare⁴.

În consecință, potrivit „părinților fondatori”, inclusiv statul prin intermediul căruia trebuiau realizate țelurile doctrinei comuniste, precum răsturnarea orânduirii capitaliste⁵ și reconstrucția integrală, pe baze principiale radical diferite, a societății socialiste, nu putea fi decât tot o dictatură, „statul dictaturii revoluționare a proletariatului”, după expresia lui Marx.

Așadar, se poate aprecia că, în premieră, ideologia comunistă a făcut din utilizarea violenței pentru reprimarea inamicilor politici și construirea unei noi societăți nu doar un act legitim, ci a transformat-o într-o axiomă fundamentală a noului stat⁶.

Subordonarea ideologică a liderilor comuniști din România față de modelul sovietic de interpretare și aplicare a teoriei marxist-leniniste în general, a rolului statului de dictatură a proletariatului în special⁷, a atins apogeul începând cu anul 1948, odată cu eliminarea tuturor celorlalte forțe democratice și instaurarea regimului dictatorial bazat pe formula partidului unic al clasei muncitoare – Partidul Muncitoresc Român.

Trebuie remarcat, însă, faptul că, în condițiile politice ale vremii, formula adoptată pentru a defini noul tip de stat a fost nu aceea a „dictaturii proletariatului”, ci a „democrației populare” – simplu artificiu lingvistic, menit a mai salva unele aparențe. De altfel, liderii comuniști români nu s-au sfiit să pună semnul egal între cele două expresii. În acest sens, în noiembrie 1949, cu ocazia aniversării revoluției bolșevice, Gheorghiu-Dej declara: „Experiența dictaturii proletariatului din U.R.S.S. constituie un tezaur de învățături pentru toate țările în care proletariatul a cucerit puterea în stat. Democrația populară, care îndeplinește funcțiile dictaturii proletariatului, este și ea o formă a dictaturii proletariatului, însă forma superioară a dictaturii proletariatului este forma sovietică”⁸.

Însușindu-și modelul sovietic, Dej explica, la rândul-i, modul în care comuniștii români trebuiau să înțeleagă esența statului dictaturii proletare:

„Orânduirea sovietică este cea mai largă democrație pentru clasa muncitoare și pentru toți oamenii muncii. Dar ea asigură în același timp zdrobirea tuturor încercărilor

⁴ I.V. Stalin, *Opere*, vol. 6, București, Editura Partidului Muncitoresc Român, 1949, p. 125.

⁵ Mai cu seamă după al Doilea Război Mondial, teoriile emise de Stalin erau aplicate cu consecvență în toate domeniile, justiția socialistă fiind, cu precădere, modelată în conformitate cu aceste teorii: „Învățătura stalinistă cu privire la rolul ajutător al suprastructurii și la imposibilitatea ei de a ocupa poziții de atitudine egală față de clasele antagoniste, înarmează știința juridică sovietică în vederea dezvăluirii esenței de clasă a tipurilor de stat și drept. Esența statului și dreptului este determinată totdeauna de clasa a cărei dictatură o reprezintă, de baza pe care o slujesc, de clasele împotriva cărora sunt folosite.” – N.G. Alecsandrov, *Câteva probleme de teorie a statului și dreptului în lumina învățăturii staliniste despre bază și suprastructură*, în „Analele Româno-Sovietice. Seria Drept”, an VI, seria a III-a, nr. 4, aprilie-iunie 1952, p. 9.

⁶ Cf. David Miller (coord.), *Enciclopedia Blackwell a gândirii politice*, București, Editura Humanitas, 2000, pp. 782-783.

⁷ De altfel, valabilitatea universală a tezelor formulate fusese stabilită chiar de Lenin: „Esșența învățăturii lui Marx despre stat și-a însușit-o numai acela care a înțeles că dictatura **unei singure** clase e necesară nu numai oricărei societăți împărțite în clase în general, nu numai proletariatului care a doborât burghezia, ci și pentru întreaga perioadă istorică ce desparte capitalismul de «societatea fără clase», de comunism. Formele statelor burgheze sunt extrem de variate, esșența lor este însă aceeași: toate aceste state sunt într-un fel sau altul, dar în ultimă analiză neapărat, **dictatura burgheziei**. Trecerea de la capitalism la comunism nu poate să nu dea, firește, o abundență și o diversitate enormă de forme politice, dar esșența lor va fi inevitabil aceeași: **dictatura proletariatului**” - V.I. Lenin, *Statul și revoluția. Învățăturile marxismului despre stat și sarcinile proletariatului în revoluție*, în V.I. Lenin, *Opere*, vol. 25, iunie-septembrie 1917, București, 1956, p. 409.

⁸ Gheorghe Gheorghiu-Dej, *Articole și cuvântări*, ed. a III-a, București, Editura pentru Literatură Politică, 1953, p. 390.

claselor exploatatoare de a recuceri puterea, de a înscăuna din nou asupra și exploatarea capitalistă a maselor largi ale celor ce muncesc, ea asigură lichidarea claselor exploatatoare. (...) Aceasta este dictatura proletariatului. (...).

Democrația populară, în perioada de trecere de la capitalism la socialism, trebuie să asigure poporul muncitor împotriva oricăror încercări de restaurare a exploatării capitaliste la noi în țară, prin urmare este o formă a dictaturii proletariatului.

Democrația populară are sarcina de a zdrobi toate încercările dușmanului dinăuntru și din afară, de a readuce țara în vechiul fâgaș capitalist (subl. ns.). Ea are totodată sarcina de a asigura trecerea de la capitalism la socialism. Ea asigură, prin urmare, îndeplinirea funcțiilor pe care marele Lenin le-a pus dictaturii proletariatului”⁹.

Identificarea „democrației populare” cu „dictatura proletariatului” era de altfel unanim împărtășită de conducătorii P.C.R.. Astfel, Teohari Georgescu, temutul ministru de Interne al regimului, în expunerea de motive la proiectul de lege privind consiliile populare, sublinia: „Regimul de democrație populară este o formă a dictaturii proletariatului. El îndeplinește cu succes funcțiile dictaturii proletariatului, adică funcțiile de lichidare a pozițiilor economice ale claselor exploatatoare, de înăbușire a încercărilor de restaurare a vechii orânduiri, de antrenare a maselor de oameni ai muncii în opera de construire a socialismului sub conducerea proletariatului”¹⁰.

Așadar, ideologia marxist-leninistă a înarmat noua elită conducătoare de la București cu un sistem bine articulat de teorii, care justificau represiunea cea mai dură împotriva unor largi categorii sociale reunite sub eticheta de „clase exploatatoare”. Instituția căreia Partidul Comunist Român i-a încredințat sarcina de mare răspundere de „a zdrobi toate încercările dușmanului dinăuntru și din afară” a fost nimeni alta decât Securitatea.

În mod firesc, modelul adoptat în august 1948 pentru serviciul de securitate al regimului a fost cel sovietic. Nici nu putea fi altfel, câtă vreme obiectivele ideologice erau similare, iar suportul logistic, consilierea de specialitate, precum și unele cadre de nădejde, veneau tot din Uniunea Sovietică. În plus, activitatea organelor similare din Est se dovedise a fi una de succes, asigurând, în condiții extrem de dificile, triumful partidului bolșevic și menținerea sub ascultare a unei populații imense, disipată pe un teritoriu la fel de imens. De asemenea, penetrarea informativă a Occidentului, în timpul și imediat după Al Doilea Război Mondial, a fost una de amploare. Era evident că novicii români aveau ce învăța de la maeștrii sovietici!

Tot atât de adevărat este și faptul că Uniunea Sovietică, neîncrezătoare în fidelitatea și capacitățile liderilor de la București, a ținut să-și asigure controlul asupra sistemului de securitate prin numirea în funcții-cheie a unor personaje asupra cărora planau vechi suspiciuni de apartenență la serviciile secrete sovietice, precum și prin crearea unei agenții proprii de către consilierii trimiși să sprijine primii pași ai Securității române.

Prin urmare, de la uniforme și armament, până la sistemele de interceptare a convorbirilor și la broșurile profesionale, tot ce ținea de activitatea Securității în primul său deceniu de existență purta amprenta sovietică. Totuși, trebuie remarcat că dezideratul lui Lenin, ca proletariatul, după cucerirea puterii politice, „să distrugă

⁹ *Ibidem*, pp. 243-245.

¹⁰ „România liberă”, 13 ianuarie 1949.

complet vechea mașină de stat, înlocuind-o cu una nouă, alcătuită din organizarea muncitorilor înarmați”, a fost amendat într-o oarecare măsură.

Dincolo de păstrarea de către noua putere politică a structurilor informativ-represive moștenite, în perioada 1945-1948, elementul de continuitate era reprezentat, în primul rând, de acele trăsături comune ale polițiilor politice de pretutindeni și de oricând: obediența față de forța politică de guvernământ, disprețul față de lege și încălcarea drepturilor și libertăților fundamentale ale omului. În această ecuație nu trebuie neglijate nici utilizarea unor tehnici consacrate de culegere a informațiilor din teren, tehnici de interogare sau modalități de punere în scenă a unor jocuri operative.

Marea diferență între vechile structuri și nou-creata Securitate consta în abandonarea oricăror limitări legale și în asigurarea, cel puțin în primul deceniu de funcționare, impunității cvasi-totale a cadrelor de securitate pentru abuzurile săvârșite împotriva „dușmanilor poporului”.

În acest context se impune cu necesitate problema definirii caracterului acestei instituții. A fost o poliție politică¹¹, un serviciu secret¹², o poliție de siguranță națională, un serviciu de informații sau câte puțin din fiecare?

Întrebarea poate părea superfluă, dar toate aceste etichete se regăsesc în istoriografia problemei. Pentru obținerea unui răspuns pertinent, trebuie decelate elementele de noutate și cele de continuitate între activitățile desfășurate de Securitate și cele ale structurilor care au precedat-o, nu doar în sfera *metodelor și mijloacelor* folosite, ci mai ales în palierul *obiectivelor* urmărite.

Așa cum am arătat, analizate în mod obiectiv, mijloacele și metodele de acțiune ale Securității, deși reprobabile în cea mai mare măsură, nu au diferit *fundamental* de cele uzitate de serviciile similare de pe alte meridiane. Astfel, fără a mai vorbi de *cenzura corespondenței, filaj, interceptarea convorbirilor* sau *folosirea informatorilor*, practici deja intrate de multă vreme în uzul curent al serviciilor de specialitate din România sau de aiurea, nici chiar cele mai îngrozitoare metode și acțiuni ale Securității nu sunt fără corespondent în practica altor instituții contemporane, care nici măcar nu au scuza de a fi acționat într-un stat totalitar.

Dincolo de orice transformări instituționale, rămâne însă faptul că orice instituție este făcută, în ultimă instanță, din oameni. Formele de agregare instituțională, metodele

¹¹ Deși în istoriografie nu există încă un consens în privința trăsăturilor definitorii ale poliției politice (vezi considerațiile lui Alain Dwerpe privind instituționalizarea serviciilor secrete în Alain Dwerpe, *Spionul. Antropologia secretului de stat contemporan*, traducere din limba franceză de Dan C. Mihăilescu, București, Editura Nemira, 1998, p. 125-160), în opinia noastră prin *poliție politică* se înțelege orice structură organizată de către puterea de stat, capabilă să obțină, să analizeze și să sintetizeze informații cu caracter politic și personal despre adversarii politici ai partidului/partidelor de guvernământ sau ai șefului statului, în vederea operării unor contra-măsuri.

¹² Folosim termenul de „serviciu secret” în sensul de structură deplin acoperită, necunoscută marelui public și a cărei existență este negată constant de către autoritățile statului. Un exemplu în acest sens poate fi cazul Biroului Național pentru Recunoaștere Aeriană (N.R.O.), înființat de președintele Eisenhower în 25 august 1960. Potrivit lui Christopher Andrew, reputat specialist britanic în istoria serviciilor secrete, „de-a lungul unei generații, NRO a fost considerată cea mai secretă agenție de spionaj din America. Mass media nu a aflat de existența ei decât în 1973, iar activitatea ei nu a fost recunoscută oficial decât în septembrie 1992” - Christopher Andrew, *CLA și Casa Albă. Serviciul secret și Președinția americană de la George Washington la George Bush*, traducere din limba engleză de Daniela Miscov, București, Editura Bic All, 1998, p. 227. Un alt exemplu este acela al serviciului secret israelian „Lakam”, acronim pentru *Lishka le-Kishrei Mada* – Biroul de Legături pentru Probleme Științifice, a cărui existență „n-a fost dezvăluită timp de peste trei decenii” - Dan Raviv, Yossi Melman, *Spioni împotriva Armaghedonului. Războaietele secrete ale Israelului*, traducere din limba engleză de Mihai-Dan Pavelescu, București, Meteor Publishing, 2013, p. 50.

și mijloacele folosite în activitate trec, cu toatele, pe un plan secund, rolul principal în desfășurarea activității revenind oamenilor¹³.

Or, din punctul nostru de vedere, principala deficiență a Securității a fost reprezentată de calitatea oamenilor pe care i-a folosit. Chiar aflată în slujba partidului comunist și respectând legislația represivă elaborată de acesta, Securitatea ar fi produs mult mai puțin rău, mult mai puține victime, dacă ar fi fost încadrată cu alți oameni.

Criteriile impuse de ideologie în procesul de selectare și instruire a cadrelor s-au răsfrânt negativ asupra activității instituției pe întreaga sa perioadă de funcționare. Cultura generală precară, inexistența cunoștințelor de specialitate și a unor minime noțiuni de drept, combinate cu ura organică nutrită de mulți dintre angajați față de cei desemnați cu termenul generic de „dușmani ai poporului”, au condus, deopotrivă, la săvârșirea unor abuzuri îngrozitoare, concretizate în crime, torturi, distrugerea unor destine, și la eșecuri profesionale lamentabile în planul culegerii de informații.

Transformările suferite de instituție, mai cu seamă după 1967, chiar dacă au condus la o ridicare a gradului de cultură generală și la o creștere a competențelor profesionale, nu au reușit să elimine carențele congenitale de care suferea corpul ofițeresc al Securității. În pofida recrutării unor ofițeri din rândul absolvenților de facultate, a ridicării ștachetei la admiterea în școlile de ofițeri și a eliminării din instituție a ofițerilor prea compromiși prin abuzurile săvârșite, tarele evidențiate în primul deceniu de funcționare nu au putut fi înlăturate, mulți dintre ofițerii evidențiați în „obsedantul deceniu”, când se aflau la începutul carierei, ajungând, între timp, în funcții înalte și fiind menținuți în acestea până în anii '80. Prin urmare, metehnele vechi au fost „transferate” subtil și asupra tinerilor recent intrați în sistem, fără a mai aminti faptul că „veteranii” simțeau, ocazional, nevoia de a-și aminti de tinerețile lor „cekiste”¹⁴.

Rezultatul a fost păstrarea unui nivel destul de scăzut al profesionalismului, mai cu seamă în activitățile din plan intern, încadrarea în așa-numita „legalitate socialistă” (fapt ce a condus, totuși, la o diminuare considerabilă a abuzurilor!) și mimarea atașamentului și dăruirii față de sistem și față de exponenții acestuia. Ascensiunea în funcțiile de comandă a unor activiști de partid, mai cu seamă după dezertarea generalului I.M. Pacepa, nu a făcut decât să osifice și mai mult structurile de securitate și să conducă rapid la abandonarea tentativei de modernizare înregistrată în perioada 1967-1973.

Pe de altă parte, trebuie remarcat faptul că în perioada anilor '70-'80, când regimul era consolidat și acceptat, mai mult sau mai puțin tacit, de către majoritatea populației, provocările cărora trebuia să le facă față aparatul de securitate erau diferite, în bună măsură, față de cele din prima perioadă a regimului.

Capturarea parașutiștilor trimiși peste „Cortina de Fier” și lichidarea sângeroasă a grupurilor armate de rezistență anticomunistă erau înlocuite de subversiunea ideologică, cu

¹³ Referindu-se la duritatea regimului de detenție în diverse închisori, un fost deținut politic spunea în 1965: „regimul de teroare nu era același în toate închisorile, pe noi ne-au purtat în mai multe închisori. Regimul [oficial] era același, însă nu aplicat cu aceeași cruzime, atârna de conducerea lagărului, dacă personalul, și în special directorul era om, nu era de tot stîns în el simțul umanității, simțeau o oarecare ușurare” - A.C.N.S.A.S., fond Informativ, dosar nr. 3.560, vol. 2, f. 124.

¹⁴ Elocvent este episodul maltratării lui Paul Goma în luna martie 1977, în arestul Securității, evocat cu mândrie de generalul Nicolae Pleșiță în anii 2000: „L-am prins la Cercetări penale, l-am apucat de barbă și i-am tras un pumn în falcă de-a rămas cu gâtul strâmb. «Dumnezeu mă-tii, dobitocule, în timp ce țara moare de tătari, tu te ocupi de Havel!»” - *Obii și urechile poporului. Convorbiri cu generalul Nicolae Pleșiță. Dialoguri consemnate de Viorel Patrichi în perioada aprilie 1999 - ianuarie 2001*, București, Editura Lumea, 2001, p. 145.

întregul său arsenal, pașnică, dar la fel de mortală pentru regimul comunist. Atacurile nu mai erau lansate cu grenade și puști semiautomate, ci cu cărți, muzică și filme. Zidul cenzurii ideologice se prăbușea în fața sateliților de telecomunicații, a casetei video și a computerelor personale! Sabotajul primitiv, de tipul incendierii arilor de treieris sau al defectării batozelor, fusese înlocuit de spionajul tehnico-economic, cu firme-paravan, contracte oneroase, licitații măsluite, facturi fictive! Teroriștii nu mai aprindeau fitiluri Bickford, ci apăseau pe butoanele unor telecomenzi sau trimiteau prin poștă plicuri explozive!

Toate acestea reclamau o schimbare radicală a paradigmei de securitate a regimului și presupuneau un amplu efort de re-conceptualizare a locului și rolului Securității în ansamblul edificiului statal. Or, tocmai acest efort s-a dovedit a fi peste capacitatea intelectuală și influența politică a personajelor chemate să conducă această instituție în perioada sa de final.

Menținut cu duritate într-o stare de totală obediență față de factorul politic, aparatul de securitate a fost pus în incapacitatea organică de a evolua în direcția profesionalizării și transformării într-un veritabil serviciu de informații¹⁵. Concepută de către liderii regimului drept „sabia și scutul” Partidului, Securitatea a fost nevoită să-și înscrie activitatea pe anumite linii de forță recunoscutibile pe parcursul întregii sale existențe. Astfel, marile „dosare-problemă” din sectorul specific poliției politice rămân aceleași timp de patru decenii: „Fostele partide politice burgheze”, „Mișcarea Legionară”, „Culte – Secte”, „Tineret studios”, „Justiția”, „Contrainformații militare”, „Presă – Tipărituri”, „Naționalism – iredentism”, „Emigrație dușmănoasă”.

De aici a decurs, în bună măsură, și imposibilitatea Securității de a se achita de sarcinile trasate de partid. Ambiția de „a ști tot”, de a nu lăsa „neacoperit” nici un segment al existenței sociale, ambiție specifică oricărui regim totalitar, a condus la dispersarea forțelor și la o estompare a amenințărilor veritabile, pierdute printre fapte anodine, lipsite de orice semnificație politică. De altfel, documentele din anii '80 indică fără dubiu faptul că ofițerii de securitate erau de-a dreptul copleșiți: numărul de cetățeni străini veniți în România (ca turiști, cu afaceri, la rude) creștea de la an la an, cantitatea de corespondență internă și externă explodase, numărul românilor care plecau în străinătate (la muncă, la rude, la studii, turiști) era tot mai mare!

În plus, anumite domenii se dovedeau de-a dreptul de necuprins! De exemplu, ambiția Securității de a dispune de o rețea informativă de calitate în fiecare unitate de învățământ (de la grădiniță, la universitate) se dovedea a fi de-a dreptul himerică, în condițiile în care sistemul educațional cuprindea, la nivelul anului 1989, nu mai puțin de 5.592.344 de tineri, reprezentând 24,6% din populația țării! Acestora li se adăuga

¹⁵ Cel mai grăitor exemplu în acest sens este respingerea cu indignare de către conducerea Partidului a solicitărilor repetate venite dinspre Securitate cu privire la păstrarea conspirativității surselor umane de informare, regulă elementară a oricărui serviciu de informații, de oricând și de oriunde! Elocventă este intervenția lui Gh. Gheorghiu-Dej din ședința Biroului Politic din 1 iunie 1954: „Eu aș propune să se prevadă un punct în această hotărâre, în care se obligă șefii direcțiilor regionale ale ministerului, să raporteze și asupra problemelor profesionale primilor secretari ai comitetelor regionale de partid, nu și raionale, să cunoască și agentura, activitatea ei, să nu existe secret pentru primii secretari ai comitetelor regionale de partid. (...) Are drept să cunoască descifrat agentura, pentru a cunoaște sursa informărilor pentru a putea fi informat complet asupra activității organelor M.A.I. (...)”. Cu aceeași ocazie, Dumitru Coliu sintetiza optica activiștilor în următoarele cuvinte: „Secretarii orașenești de partid sunt de zece ori mai superiori (sic!) față de organele M.A.I. respective” – *apud* Consiliul Național pentru Studierea Arhivelor Securității, *Partidul și Securitatea. Istoria unei idile eșuate (1948-1989)*, editori: Florian Banu, Luminița Banu, Iași, Casa Editorială „Demiurg”, 2013, p. 242.

numărul de educatori, învățători, profesori, pedagogi care, la rândul-le, trebuia să fie supravegheați!

Extinderea la absurd a bazei operative a Securității nu putea decât să conducă la o antipatie generală a populației, care se simțea tot mai supravegheată, corelată cu un colaps informațional al instituției, incapabilă să mai gestioneze multitudinea de „riscuri de securitate”, cu atât mai mult cu cât numeroase informări trimise organelor de specialitate rămâneau fără nici o consecință practică.

De asemenea, în perioada ultimilor ani ai regimului se remarcă o angajare tot mai evidentă a Securității pe linia așa-ziselor „comentarii dușmănoase”, a înscrisurilor și scrisorilor „cu conținut ostil”. Acest domeniu de activitate al Securității ilustra, poate cel mai bine, maniera de evoluție istorică evidențiată de Giambattista Vico în formula *corsi e ricorsi*, dar și incapacitatea organică a regimului comunist de a se debarasa de păcatele originare.

Astfel, în cadrul plenarei C.C. al P.C.R. din 26-27 iunie 1967, în dorința sa de a-și subordona Securitatea și a-l elimina pe rivalul Alexandru Drăghici, Nicolae Ceaușescu nu ezita să afirme: „Sigur că găsești în fiecare minut unul care spune că nu e bună brânza, alții că ciorapii sunt proști, alții că nu sunt mulțumiți de ce a spus Mizil sau Ceaușescu, dar asta nu este activitate dușmănoasă care trebuie să fie dezbătută și să luăm măsuri împotriva oamenilor. (...) Unii ne mai critică. Sigur că ne critică, tovarășii! Dar până la urmă, e rău că ne critică că (sic!) luăm o măsură proastă într-un domeniu sau altul de activitate? Oare de aici putem trage noi concluzii că între intelectuali s-ar putea găsi mai ușor oameni care să sprijine reacțiunea? Dar la ce se referă criticile acelea? Se referă la unele neajunsuri pe care noi le criticăm chiar mai tare decât le critică ei, pentru că avem mai multe posibilități, mai multe elemente la îndemână și pentru că dorim să îndreptăm lucrurile. Consider că și în felul acesta de a judeca problemele, că orice critică împotriva unei măsuri sau alta, orice manifestare că nu-i ajunge brânza, că nu-i ajunge leafa, imediat o considerăm acțiune dușmănoasă. Eu am considerat că de mult am depășit stadiul acesta, tovarășii! Că dacă o să ne ocupăm în continuare să strângem fiecare fleac, că a spus unul că n-a găsit ceapă pe piață și în loc să-i criticăm pe Banc¹⁶ și Giosan¹⁷ că n-au organizat să producă ceapă, îl criticăm pe acela pentru că a îndrăznit să se plângă că nu e ceapă sau roșii, pantofi sau ciorapi buni ș.a.m.d., nu procedăm bine. Și eu i-am criticat pe tovarășii de la industria ușoară și de la comerț pentru că nu găsești un ciorap ca lumea în România”¹⁸.

Peste numai zece ani, comentariile populației erau monitorizate din nou cu atenție, iar exprimarea nemulțumirilor legate de lipsa alimentelor, a carburanților, a electricității și căldurii sau de orice deficiențe sau măsuri politice aberante, mai ales dacă acestea ajungeau în presa internațională, îl transformau pe cetățeanul de rând, exasperat de nesfârșitele sacrificii ce-i erau cerute, într-un „obiectiv” al Securității, cu întreg cortegiul de neplăceri aferent. La fel de semnificativă este și revenirea pe agenda de lucru a

¹⁶ **Banc Iosif**, n. 3 mart. 1921, com. Aluniș, jud. Mureș, membru supleant al C.C. al P.M.R. (28 dec. 1955-25 iun. 1960); membru al C.C. al P.M.R./P.C.R. (25 iun. 1960-24 nov. 1989); la acea dată era **vicepreședinte al Consiliului de Miniștri (21 aug. 1965-24 apr. 1972)**; - *Membrii C.C.*, pp. 82-83.

¹⁷ **Giosan Nicolae**, n. 30 dec. 1921, sat Drâmbar, com. Ciugud, jud. Alba; d. 31 iul. 1990, Penitenciarul Jilava; Membru supleant al C.C. al P.M.R. (28 dec. 1955-17 iun. 1960); membru al C.C. al P.M.R./P.C.R. (17 iun. 1960-22 dec. 1989); membru supleant al Comitetului Politic Executiv al C.C. al P.C.R. (28 nov. 1974-22 dec. 1989). La vremea respectivă era **președinte (27 iul. 1965-13 nov. 1969) al Consiliului Superior al Agriculturii – Membrii C.C.**, pp. 298-299.

¹⁸ *Apud* Mihnea Berindei, Dorin Dobrințu, Armand Goșu (editori), *Istoria comunismului din România*, vol. II, *Documente Nicolae Ceaușescu (1965-1971)*, Iași, Editura Polirom, 2012, p. 321 și p. 324.

Securității a unor „culpe” specifice anilor ’50, cum ar fi frecventarea bibliotecilor străine din București¹⁹.

Această situație nu face decât să ilustreze, o dată în plus, adevărul spuselor lui Nicolae Ceaușescu la plenara din iunie 1967: „Mi se pare că, pentru întregul partid, este clar de mult că Securitatea este un instrument al partidului și al statului, chemat să înfăptuiască dispozițiile și ordinele partidului și guvernului în lupta împotriva dușmanilor oamenilor muncii, ai constructorilor socialismului. Acesta a fost rolul Securității de la crearea sa, acesta este acum și va fi și în viitor!”²⁰.

Tocmai această concepție a fost pe deplin pusă în practică în anii ’80, când Securității i-au fost încredințate de către Partid misiuni care, în mod normal, ar fi reprezentat cel mult activități periferice pentru un serviciu de informații profesionist, aflat în slujba siguranței naționale.

În acest sens, poate fi amintită așa-numita activitate de aport valutar, derulată prioritar prin U.M. 0107 I.C.E. „Dunărea”, dar și prin alte unități din cadrul C.I.E., precum și prin unități din cadrul Direcției a II-a Contrainformații economice și, mai ales, ale Direcției a III-a Contraspionaj din cadrul D.S.S.

Ilustrativ pentru rolul de unealtă docilă rezervat Securității de către conducerea Partidului în perioada amintită este și modul în care acțiunile externe de influență și *lobby* pentru promovarea României au fost transformate, treptat, în acțiuni specifice cultului personalității, Nicolae Ceaușescu fiind identificat automat cu România²¹.

Paradoxal, în paralel cu transformarea Securității într-o pârghie importantă a mecanismului de edificare a cultului personalității, a avut loc și un proces, parcă premeditat, de alienare totală a acestei instituții de obiectivele ideologice ale regimului. „Revoluționarii de profesie”, oamenii cu experiența ilegalității și cu stagii îndelungate în închisoare erau de mult timp pensionați, iar noii ofițeri, cei „veniți la masa pusă”, cum îi ironizau ilegalistii, își vedeau puse sub semnul întrebării rostul și statutul în societate.

Persoanele care au intrat în sistem în anii ’50 și ’60 au făcut-o fie dintr-o convingere ideologică, specifică vârstei tinereții, fie atrase de privilegiile materiale și de poziția și prestața socială a ofițerului de securitate. Prestigiul ofițerului, menținut încă din perioada interbelică, combinat cu un salariu consistent în comparație cu multe alte profesii civile, siguranța personală și a familiei în raport cu eventuale măsuri represive de natură politică asigurau o adeziune sporită față de politica promovată de regim și o co-interesare în păstrarea acestuia.

Or, anii ’80, cu privațiunile materiale de tot felul și măsurile politice aberante luate de conducerea regimului, au fisurat iremediabil convingerile ideologice și au alterat grav poziția socială a ofițerilor de securitate, astfel că atașamentul unei părți semnificative a corpului ofițeresc față de regim a devenit tot mai superficial.

Un rol important în acest proces l-au avut frustrările create de lipsa de reacție a structurilor de partid în fața numeroaselor probleme identificate și raportate²², precum și

¹⁹ A.C.N.S.A.S., fond Documentar, dosar nr. 8.833, vol. 12, ff. 318-320.

²⁰ Mihnea Berindei, Dorin Dobrințu, Armand Goșu (editori), *Istoria comunismului din România*, vol. II, *Documente Nicolae Ceaușescu (1965-1971)*, Iași, Editura Polirom, 2012, p. 320.

²¹ Vezi, Luminița Banu, *Aciunea „Lumina” – Centrul de Informații Externe între lobby și cultul personalității*, în „Caietele C.N.S.A.S.”, anul III, nr. 2 (6)/2010, pp. 131-160.

²² O mărturie în acest sens oferă și generalul Nicolae Pleșiță: „Aparatul era indignat. Eram la Sala Palatului când s-au ridicat brașovenii în 1987. Înainte de ședință, mă întâlnesc cu generalii Iulian Vlad și [Emil] Macri. Vlad era adjunctul lui Postelnicu. La zece ani de la evenimentele din Valea Jiului, Vlad și Macri se pregăteau să plece la

impunitatea de care se bucurau activiștii de partid vinovați de aceste stări de lucruri. Toate acestea i-au împins pe cei mai mulți dintre ofițerii de securitate spre ceea ce istoricul Cristian Troncotă a definit drept duplicitate:

„Duplicitatea a fost spiritul predominant în care și-au desfășurat activitatea majoritatea ofițerilor acestei instituții, cel puțin în ultimii ani ai regimului comunist. Duplicitatea se regăsea nu numai în activitatea profesională, ci în tot ceea ce se gândea și se realiza în familie, în cercul de prieteni, în discuții și chiar în gestica ofițerului de securitate ca «simpu cetățean»²³.

Astfel, s-a ajuns la situația, aparent paradoxală, din decembrie 1989, când un aparat represiv redutabil, îndelung exersat, a asistat pasiv la prăbușirea regimului pe care îl slujise timp de patru decenii²⁴. Așa cum o recunosc foștii ofițeri de securitate, D.S.S. „nu a fost luat prin surprindere de ceea ce s-a întâmplat în decembrie 1989, deoarece știa ce urma să se petreacă. Ba chiar l-a avertizat pe Nicolae Ceaușescu. Dar acesta nu a ținut cont de informațiile primite”²⁵. Evident, încercarea de pasare a întregii responsabilități pe umerii secretarului general al partidului nu poate acoperi numeroasele semne de întrebare asupra comportamentului Securității, ca instituție informativ-represivă, în perioada premergătoare și în zilele Revoluției Române din decembrie 1989.

Nu în ultimul rând, merită reținut rolul jucat, vreme de patru decenii, de aparatul de securitate în instrumentalizarea unuia dintre „miturile fondatoare” ale oricărui regim totalitar: mitul conspirației, al dușmanului veșnic la pândă²⁶. Conspirația „raționalizează”

Brașov. Se lamentau. «Iulică, zic, să nu se repete comédia de la Petroșani, mă!». Vlad e deștept, dar era îmbufnat că eu stau la Grădiște și le dau sfaturi. «Ce să fac, mă? Am informat să le dea oamenilor ce le trebuie, să nu și-i pună în cap. Și știi, mă, la ce-am fost pus? După ce i-am dat informația, în care prezentam și carențele în domeniul aprovizionării cu alimente, știi ce sarcină mi-a dat Ceaușescu? Să mă duc să ajut primăria din Brașov ca alimentele, printre care și ouăle, să se împartă în mod corect între oamenii Serviciilor de informații pentru asta-s create? Să împartă ouă la Brașov?» - *Ochii și urechile poporului. Convorbiri cu generalul Nicolae Pleșiță. Dialoguri consemnate de Viorel Patrîchi în perioada aprilie 1999-ianuarie 2001*, prefață de Dan Zamfirescu, București, Editura Lumea, 2001, p. 109. Chiar dacă dialogul nu a avut loc în acești termeni, spiritul de revoltă al ofițerilor de securitate în fața insensibilității și lipsei de reacție a factorului politic față de neajunsurile raportate trebuie să fi fost cât se poate de real.

²³ Cristian Troncotă, *Duplicității. Din istoria serviciilor de informații și securitate ale regimului comunist din România (1965-1989)*, ediția a II-a revăzută și adăugită, București, Editura Elion, 2014, p. 287.

²⁴ În ciuda „duplicității” unei părți a ofițerilor, nu se poate nega faptul că Securitatea, ca instituție, și-a făcut datoria față de Partid până în 1989. Faptul că în România nu au putut fi organizate nici „sindicate libere”, după modelul „Solidarității” poloneze, nici mișcări civice ale intelectualilor, precum „Scrisoarea celor șase”, se înscriu, în opinia noastră, mai degrabă în seria de acțiuni făcute „cu voie de la poliție”. Așadar, nu presupune incapacitate organică a românilor de a se opune unui regim opresor a permis menținerea intactă a regimului până în decembrie 1989, ci, mai degrabă, activitatea susținută, eficientă, a „gardianului” regimului: Securitatea. Fidelitatea unei părți semnificative a Securității în această perioadă nu este pusă la îndoială nici de unii analiști occidentali: „La mijlocul anilor '80, singurii suporteri ai lui Ceaușescu erau membrii gărzilor pretoriene ale Securității” – R.J. Crampton, *Europa Răsăriteană în secolul al XX-lea... și după*, traducere de Cornelia Bucur, București, Editura Curtea Veche, 2002, p. 422.

²⁵ Filip Teodorescu, „În decembrie 1989 a fost o lovitură de stat organizată de serviciile de informații străine”, în „Vitrallii. Lumini și umbre – revista veteranilor din Serviciile Române de Informații”, anul I, nr. 1, decembrie 2009, p. 52.

²⁶ Vezi pentru modalitatea de funcționare a acestui mit considerațiile lui Raoul Girardet, *Mituri și mitologii politice*, traducere de Daniel Dimitriu; prefață de Gabriela Adameșteanu, Iași, Institutul European, 1997, pp. 35-42.

tot ce este rău în societate²⁷: sărăcia, mizeria, șomajul, accidente de muncă și justifică necesitatea unui instrument care să vegheze și să protejeze poporul (nu întâmplător prima denumire a poliției politice a regimului comunist din România a fost Direcția Generală a Securității Poporului).

Dar conspirația nu are doar rolul de a „explica” eșecurile, dificultățile, ci oferă și un remediu: identificând țapul ispășitor, „fixează un diagnostic politic și, totodată, recomandă o terapie politică”²⁸. Terapia pentru care au optat liderii comuniști ai anilor '50 a fost una radicală, sângeroasă, specifică regimurilor totalitare. Așa cum observa Raoul Girardet, „de la teroarea iacobină la teroarea stalinistă, acuzația de complot nu a încetat să fie folosită de putere pentru a se debarasa de cei suspecți sau de oponenți, pentru a-și legitima epurările, ca și pentru a-și ascunde propriile erori sau propriile decepții”²⁹. Astfel, lichidarea fizică sau neutralizarea politică și economică a „dușmanilor de clasă” a fost urmată de epurarea propriilor rânduri și îndepărtarea rivalilor conducătorului unic. În toate aceste procese, rolul Securității a fost unul esențial, fie că vorbim de „procesele sabotajului de la Canal”, din septembrie 1952, fie că ne referim la lichidarea lui Lucrețiu Pătrășcanu sau întemnițarea lui Vasile Luca.

Achiziția târzie din 1968 a aceluiași regim, „reparatorie” în intențiile declarate, nu a avut nicidecum semnificația unei schimbări de esență, ci a fost circumscrisă unui alt mit, acela al liderului salvator, restaurator al legalității și ordinii. Momentul 1968 merită el însuși o analiză detaliată, Securitatea fiind, din nou, „vedeta” procesului de damnare a fostului conducător și a acoliților nepocăiți ai acestuia, reasumându-și, totodată, misiunea de „scut și pavăză” a regimului, întruchipat de această dată de Nicolae Ceaușescu.

După ce am trecut în revistă contextul în care a fost înființată instituția, avatarurile sale organizaționale, subordonarea sa politică și alianțele instituționale pe care s-a sprijinit, o întrebare se impune de la sine: Ce a rămas la capătul celor 41 de ani de existență a Securității, sub diversele sale titulaturi oficiale și sub variatele sale forme de organizare? Care este „pasivul” și „activul” unei activități care a vizat, în cele din urmă, întreaga națiune și fiecare domeniu al vieții publice și private? Desigur că se pot formula mai multe răspunsuri, plecând de la grile de evaluare diferențiate.

În opinia noastră, „bilanțul” este unul negativ și când spunem aceasta avem în vedere mai cu seamă „durata lungă” a istoriei. Desigur că crimele și abuzurile săvârșite vor rămâne principalele capete de acuzare și nu vor putea fi uitate sau iertate, mai ales de către familiile victimelor! Desigur că eșecul instituțional în apărarea regimului și a liderilor, misiune asumată prin jurământul militar, este dincolo de orice dubiu! La fel de evident este și faptul că, într-un moment sau altul, instituția a prevenit un atac terorist sau o catastrofă industrială, a adus în țară tehnologii secrete sau a ripostat în fața unor atacuri la adresa integrității și suveranității naționale! Dar toate acestea au afectat segmente limitate sau au avut o importanță tactică, într-o anumită conjunctură politică, economică sau militară.

Ceea ce ni se pare cu adevărat blamabil este ceea ce s-ar putea numi „înșurubarea răului” în societatea românească sau „banalizarea” sa, pentru a prelua o formulă a Hannei Arendt, utilizată ulterior, într-un context apropiat, de Marius Oprea. La peste un sfert de veac de la dispariția instituției, disprețul față de drepturile și libertățile

²⁷ George Voicu, *Zei și răi. Cultura conspirației în România postcomunistă*, Iași, Editura Polirom, 2000, p. 15.

²⁸ *Ibidem*.

²⁹ Raoul Girardet, *op. cit.*, p. 35.

fundamentale ale omului, neîncrederea în legi și în independența justiției sunt manifeste în rândul a numeroși cetățeni! Neîncrederea în semenii, atomizarea societății, teama de a exprima liber o opinie în contradicție cu Puterea, spaima că te adresezi unui „turnător” sau că ceea ce rostești este interceptat și înregistrat, tentația de a vedea peste tot ofițeri acoperiți și „dosare fabricate” sunt realități cotidiene în România de astăzi, afectând în bună măsură chiar și generațiile care nu au cunoscut direct practicile Securității.

Toate cele de mai sus ne îndreptățesc să credem că răul cel mai mare a fost făcut de Securitate nu unei persoane sau alta, nu unei categorii sau alta de „obiective”, ci însăși ideii de „cetățean”, cu drepturi și libertăți inalienabile. Supuși secole la rând arbitrariului, neprotejați de un sistem juridic bine articulat, supuși unor legi ale bunului plac, la fel de schimbătoare și vremelnice ca și domnii care ocupau tronul, românii încă învățau alfabetul democrației în momentul instaurării regimului comunist. În acest context, Securitatea, dirijată și protejată de atotputernicul Partid, a risipit firavele comportamente democratice, aruncând în derizoriu noțiunea de lege și arătând, mult prea adesea, că triumfă dreptul forței și nu forța dreptului.

Ținând seama de aceste aspecte, cunoașterea istoriei Securității devine, în opinia noastră, nu o satisfacere a unei banale curiozități, mai mult sau mai puțin științifice, ci o îndatorire a oricărui cetățean care dorește să trăiască cu adevărat liber, într-o societate democratică, construită pe valori nenegociabile și de o perenitate indiscutabilă

Abstract

The history of the Securitate as a fundamental institution of the communist regime in Romania is closely connected to the Romanian Communist Party's evolution, the unique leading force of the society for more than four decades. Therefore, neither the origin, nor the functioning or the dissolution of the Securitate could be analyzed and understood without taking into account the ideological fundamentals of the regime that it had served and protected.

The Romanian communist leaders' perspective about state and its role originated in the theory elaborated by Karl Marx and Friedrich Engels with regard to the state of "the proletarian dictatorship". According to these German theorists, the state, as a result of the society divided into antagonistic classes, functions as an instrument to dominate or impose the dictatorship of the dominant class *under economic terms (sub raport economic)* and helps this class to become dominant *through political terms (sub raport politic)*, suppressing in the meantime the opposition of the oppressed classes. The elimination of the capitalism implied a new form of state: the revolutionary dictatorship of the proletarians.

"The period between the capitalist society and the communist is the period of revolutionary transformation of the former into the second one. The counterpart of this period is a period of political transition whose state cannot be other than *revolutionary dictatorship of the proletariat*"¹.

Of course, R.C.P., a Marxist-Leninist party, did not ignore the theoretical contributions of V. I. Lenin regarding the state and the proletarian dictatorship. According to him, "who has not understood that in order to achieve the victory any revolutionary class has to exert its dictatorship, he has not understood a thing from the history of revolutions or he want to know nothing about this"².

Besides, Lenin explained very precisely what is meant by dictatorship: "The scientific notion of the dictatorship means nothing but a power which cannot be restricted by anything, either by law, which cannot be abashed by any norm, that relies directly on violence. The notion of <<dictatorship>> means *nothing but this*"³.

Stalin as well considered that the state ,, ... is a machinery within hands of the dominant class used to repress the resistance of its class enemies. In this regard, the proletarian dictatorship does not distinguish itself fundamentally by the dictatorship of any other class, because the proletarian state is a machinery used for the repression of the bourgeoisie. But there is an important distinction which implies that all class states that have existed until now, represented the dictatorship of the exploiting minority over the exploited majority,

¹ Karl Marks, *Critica programului de la Gotha*, București, Editura Politică, 1969, p. 28.

² V. I. Lenin, *Cu privire la istoria problemei dictaturii, apud Marx, Engels, Lenin, Despre comunismul științific*, București, Editura Politică, 1964, p. 155.

³ V. I. Lenin, *Victoria cadefilor și sarcinile partidului muncitoresc*, 28 martie 1906, în V.I. Lenin, *Opere complete*, ediția a doua, vol. 12, București, Editura Politică, 1962, pp. 310-311.

while the proletarian dictatorship is the dictatorship of the exploited majority over the exploiting minority”⁴.

Consequently, according to the “founding fathers”, the state by means of which the goals of the communist doctrine had to be achieved, such as the overthrow of the capitalist order⁵ and the overall reconstruction on the main bases radically different of the socialist society, could only be a dictatorship, “the state of proletarian revolutionary dictatorship”, according to Marx’ writings.

Therefore, it can be assessed that for the first time, the communist ideology turned the use of violence for the repression of the political enemies and construction of a new society, not only into a legal act but into a fundamental principle of the new state⁶.

The ideological subordination of the communist leaders in Romania to the soviet pattern of interpretation and application of the Marxist-Leninist theory in general, and the state’s role of the proletarian dictatorship in particular⁷, reached its climax starting with 1948 along with the elimination of all the other democratic forces and the establishment of the dictatorial regime, was laid on the working class unique party’s formula – The Romanian Workers’ Party (Partidul Muncitoresc Român).

But it has to be noticed that the formula adopted to define the new type of state within political condition of that time was not that of “proletarian dictatorship” but that of “people’s democracy” – a simple linguistic artifice meant to save some appearances. Besides, the Romanian communist leaders did not hesitate to lay the two expressions on equal positions. In this regard, in November 1949 with the occasion of celebration of the Bolshevik revolution, Gheorghiu-Dej declared: “The proletarian dictatorship’s experience in The U.S.S.R. represents a thesaurus of precepts for all countries where the proletarians have conquered the power in state. The people’s democracy which exerts the proletarian dictatorship’s functions is itself a form of proletarian dictatorship, but the higher form of the proletarian dictatorship is the soviet form”⁸.

Assuming the soviet pattern to himself, Dej then explained how Romanian communists had to understand the core substance of the proletarian dictatorship state:

⁴ I. V. Stalin, *Opere*, vol. 6, București, Editura Partidului Muncitoresc Român, 1949, p. 125.

⁵ Especially after the World War Two, Stalin’s theories were applied with consistency to all domains, most of which the social justice being shaped according with these theories:” The Stalinist teaching regarding the helping role of the superstructure and its impossibility to hold positions of equal attitude toward the opposing classes, arms the Soviet juridical science in order to reveal the class core substance regarding different types of state and law. The core substance of state and law is always determined by the class whose dictatorship it represents, by the center they serve, by the classes against which they are used.” – N.G. Alecsandrov, *Câteva probleme de teorie a statului și dreptului în lumina învățăturii staliniste despre bază și suprastructură, în “Analele Româno-Sovietice. Seria Drept”, an VI, seria a III-a, nr. 4, aprilie-iunie 1952, p. 9.*

⁶ Cf. David Miller (cord.), *Enciclopedia Blackwell a gândirii politice*, București, Editura Humanitas, 2000, pp. 782 -783.

⁷ Besides, the universal validity of the formulated theories was assessed by Lenin himself: “the core substance of Marx’ teaching about state has been assimilated only by those who have understood that the dictatorship of **an only one** class is necessary not only for any society generally divided into classes, not only for the proletarians who stroke down the bourgeoisies, but also for the entire historical period that separates capitalism by the <<society without classes>>, by communism. The types of bourgeois states are extremely varied, but their core substance is the same: all these states are, one way or another, but finally obligatory, **the dictatorship of the bourgeoisie**. It is impossible for the transition from capitalism to communism not to give an enormous diversity of political forms, but their core substance would inevitable be the same: **proletarian dictatorship**.” – V. I. Lenin, *Statul și revoluția. Învățăturile Marxismului despre stat și sarcinile proletariatului în revoluție*, in V. I. Lenin, *Opere*, vol. 25, iunie – septembrie 1917, București, 1956, p. 409.

⁸ Gheorghe Gheorghiu-Dej, *Articole și cuvântări*, ed. a III-a, București, Editura pentru Literatură Politică, 1953, p. 390.

“The soviet order is the largest democracy for working class and for all the working people. But it provides in the meantime the smashing of the exploiting class’ attempts to retake the power, to reestablish the oppression and capitalist exploitation over the large masses of those who work, it provides the elimination of exploiting classes. (...) This is the proletarian dictatorship.

People’s democracy during the transition from capitalism to socialism has to assure the working people against any attempts to restore the capitalist exploitation in our country, therefore it is a form of proletarian dictatorship.

People’s democracy has the task to smash all outside and inside enemy’s attempts to restore the country to the old capitalist path (our emphasis). It has also the task to guarantee transition from capitalism to socialism. Thus, it provides functions achievement which great Lenin assigned to proletarian dictatorship”⁹.

The identification of “People’s democracy” with “the proletarian dictatorship” was unanimously shared by the R.C.P.’s leaders. Thus, Teohari Georgescu, the frightening interior minister of the regime, in the exposure of reasons to the law project regarding people’s councils, emphasized: “The regime of people’s democracy is a type of proletarian dictatorship. It successfully accomplishes proletarian dictatorship’s functions, i.e., the functions of eliminating economic positions of the exploiting classes, the functions of suppression the attempts to restore the old order, the functions of engaging masses of working people in the project of socialism construction under proletarian leading”¹⁰.

Therefore, the Marxist-Leninist ideology armed the new leading elite in Bucharest with a well-articulated system of theories which accounted for the harshest repression against wide social categories generically called the “exploiting classes”. The institution which Romanian Communist Party entrusted with the very responsible task to “smash all the attempts of the enemy from the inside and outside” was the Securitate.

Naturally, the pattern adopted in August 1948 for the intelligence services of the regime was the soviet one. It could not be otherwise as long as the ideological goals were similar, and the logistical support, specialized counseling, as well as reliable staff, came from the Soviet Union. Besides, the activity of the similar institutions from East had demonstrated to be a successful one, providing in extremely difficult conditions, the triumph of the Bolshevik Party and the maintaining in the obedience a wide population dissipated on a wide territory.

Furthermore, the informative penetration in the West during and immediately after the World War Two was a major one. It was obvious that Romanians novices had a lot to learn from the soviet masters!

As truly as that is the fact that the Soviet Union, untrusting the loyalty and ability of the leaders in Bucharest, pursued to assure the control over the intelligence system by appointing in main positions some persons who had been suspected of affiliation to the Soviet Secret Services and also by founding its own agency by the counselors delegated to support the first stages of the Romanian Securitate.

Therefore, from uniforms and weapons to the interception systems of the conversations and professional brochures, everything related to the Securitate’s activity during its first decay of existence, was marked by the Soviet stamp. However, it has to be noted that Lenin’s desideratum that proletarians, after taking over the political power,

⁹ *Ibidem*, pp. 243-245.

¹⁰ “România liberă”, 13 ianuarie 1949

“completely destroy the old state machinery, replacing it with a new one that consisted of armed workers’ organization”, was amended to some extent.

Apart from maintaining the inherited informative-repressive structures by the new political leadership, between 1945 and 1948 the continuity element had been represented, first of all, by those common characteristics of the political police from everywhere and anytime: the obedience to the ruling political force, the contempt towards the law and the violation of human fundamental rights and liberties. In this equation it should not be overlooked the use of some techniques established by the field data collection, the interrogation techniques or methods to put on operative games.

The big difference between the old structures and the newly established Securitate consisted of abandonment of any legal limitations and providing, at least in the first decade of activity, quasi-total impunities of the Securitate’s cadres for abuses committed against “people’s enemies”.

In this context the problem of definition the character of this institution is an imperative. Was it a political police¹¹, a secret service¹², a national security police, an intelligence service or a little bit of all these?

The question may seem useless, but all these denominations may be founded in the problem’s historiography. In order to get a pertinent answer, it should be discerned the elements of novelty by those of continuity between the Securitate’s activities and those of the structures that had preceded it, not only in the sphere of methods and means used, but especially in the sphere of pursued goals.

As we have already revealed, the Securitate’s means and methods of action, objectively analyzed, even if reprobable in most of the cases, did not fundamentally differ by those used by the similar services from other countries. Thus, without speaking of the *censorship of correspondence, stakeout, wiretapping or the use of the informers*, practices that had already been used for a long time by the Romanian or other specialized services, not even the most terrible methods and actions of the Securitate were not without a counterpart in other contemporary institutions’ practices, which do not even have the excuse to have been functioning in a totalitarian state.

Beyond any institutional transformations it still remains the fact that any institution, as a last resort, consists of people. The forms of institutional aggregation, the methods and

¹¹Although in the historiography a consensus regarding the defining features of the political police has not been reached yet (see Alain Dwerpe’s considerations on secret services institutionalization in Alain Dwerpe, *Spionul. Antropologia secretului de stat contemporan*, translation from French by Dan C. Mihăilescu, București, Editura Nemira, 1998, p. 125-160), from our point of view, *political police* mean any structure organized by the state power, capable to obtain, analyze and synthesize political and personal information about political opponents of the ruling party / parties or of the state leader in order to take countermeasures.

¹²We use the term „secret service” with the meaning of an entirely hidden structure, unknown for the public and whose existence has been constantly denied by the state authorities. In this regard, an example may be the National Bureau for Aerial Reconnaissance – Biroul Național pentru Recunoaștere Aeriană (N.R.O.), - founded by the president Eisenhower on august 25, 1960. According to Cristopher Andrew, a famous British specialist in the history of the secret services, “throughout a generation, N.R.O. had been considered the most secret spy agency in America. Mass media hadn’t known about its existence until 1973 and its activity hadn’t been officially acknowledged until September 1992” - Cristopher Andrew, *CLA și Casa Albă. Serviciul secret și Președinția americană de la George Washington la George Bush*, Translation from English by Daniela Mișcov, București, Editura Bic AII, 1998, p. 227. Another example is that of Israeli secret service „Lakam”, an acronym for *Lisbka le-Kishrei Mada – The Bureau of Scientific Affairs Connections, whose existence „hadn’t been revealed for more than three decades”* - Dan Raviv, Yossi Melman, *Spioni împotriva Armagedonului. Războaiele secrete ale Israelului*, translation from English by Mihai-Dan Pavelescu, București, Meteor Publishing, 2013, p. 50.

means used in activity are all moving to a second plan, people having the main role in activity.¹³

Or, from our point of view, the main deficiency of the Securitate was the quality of people that it used. Even in the service of the communist party and respecting the repressive legislation drafted by this, the Securitate would have caused much less harm, much less victims, if it had hired other people.

The criteria imposed by the ideology in the process of selection and formation of the cadres reflected themselves in a negative way in the institution's activity during its functioning. The precarious general knowledge, the lack of specialized knowledge and a minimum of notions of law, all combined with the organic hate nurtured by many of the employees toward those generally assigned "people's enemies", lead to the perpetration of some horrible abuses such as crimes, tortures, ruination of some destinies, and to lamentable professional failures in the sphere of gathering information.

The institution underwent transformations, especially after 1967; even if they lead to an increase in the general knowledge level and professional skills, did not succeeded to eliminate initial deficiencies that affected the Securitate's officers. Despite of recruiting some officers from university graduates, raising the standard for admission to the officer school and for elimination from the institution of too compromised officers on account of abuses committed, the flaws that came out in the first decade of activity could not be eliminated, many of the distinguished officers in the "obsessively decade", when they were at their early career, advanced in time in higher positions and had been maintained there until '80. Therefore, the old flaws were subtly "transferred" to the young people who had recently joined the system, not to mention that the "veterans" occasionally felt the need to remember their "cekist" youth¹⁴.

The outcome was the preservation of a quite low level of professionalism, mainly in internal activities, the adjustment to the so-called "socialist legality" (and this led to a substantial decrease of abuses!) and the simulation of attachment and dedication to the system and its representatives. The advancement of some party activists to the command functions, especially after the desertion of General I.M. Pacepa, did nothing but strengthen even more the security structures and rapidly lead to the abandonment of the modernization attempt recorded between 1967 and 1973.

On the other hand, it had to be noticed that during the '70s- '80s, when the regime was strengthened and accepted, more or less consented, by most of the people, the challenges that the security apparatus had to cope with were different to a great extend as compared to those from the first period of the regime.

The capture of the paratroopers sent across the "Iron Curtain" and the bloody elimination of the anticommunist resistance armed groups were replaced by the ideological subversion, with its entire arsenal, which was peaceful but equally deadly for the communist

¹³ Referring to the imprisonment harshness in different prisons, a former political prisoner told in 1965: "the terror regime was not the same in all prisons, they moved us in many prisons. The [official] regime was the same, but was not applied with the same brutality, it was hanging of the camp leadership, if the staff, and especially the headmaster was humane, the sense of humanity was not entirely faded in him, you could feel a sort of relief." – A.C.N.S.A.S., fond Informativ, dosar nr. 3.560, vol. 2, f. 124.

¹⁴ An eloquent example was proudly evoked by General Nicolae Pleșiță in 2000s, the Paul Goma mistreatment in March 1977, during the detention to the Securitate: „I caught him at the criminal investigations, I grabbed his beard and I punched him in the jaw that he remained neck twisted. <<Your mother's God, asshole, you are concerning about Havel while your country is dying by Tartars?!>>” – *Obșii și urechile poporului. Convorbiri cu generalul Nicolae Pleșiță. Dialoguri consemnate de Viorel Patrichi în perioada aprilie 1999 - ianuarie 2001*, București, Editura Lumea, 2001, p. 145.

regime. The attacks were no more carried on with grenades and semiautomatic rifles, but with books, music and films. The wall of ideological censorship was falling down in front of telecommunications satellites, video tape and personal computers! The primitive sabotage, such as setting on fire the threshing areas or damaging the threshers, had already been replaced by the technical and economic spying, shell companies, onerous contracts, rigged auctions, fictitious invoices! The terrorists did not ignite the Bickford fuses any more, but pressed the button of a remote or sent explosive envelopes by mail!

All of these claimed a radical change of the security paradigm of the regime and assumed a wide effort of re-conceptualization the position and role of the Securitate within the state edifice. Or, exactly this effort proved to be more than the intellectual capability and political influence of personages called to lead this institution in its final period.

Harshly maintained in a state of total obedience toward political factor, the Securitate apparatus was led to organic inability to evolve towards professionalization and transformation into a genuine intelligence service¹⁵. Being designed as the party's "sword and shield" by the regime's leaders, the Securitate had to align its activity to certain recognizable force lines during its entire existence. Thus, the great "problem-cases" from the political police specific section remained the same for four decades: "The former bourgeois political parties" ("Postele partide politice burgheze"), "The Legionary Movement" („Mișcarea Legionară”), "Cults-Sects" ("Culte — Secte"), "Studious Youth" („Tineret studios”), "Justice" („Justiția”), "Military Counterintelligence" („Contrainformații militare”), "Press-Printings" („Presă - Tipărituri”), "Nationalism-Irredentism" („Naționalism - iredentism”), "Hostile Emigration" („Emigrație dușmănoasă”).

From this point on emerged, to a great extent, the impossibility of the Securitate to fulfill the tasks assigned by the party. The ambition "to know everything", to not let "uncovered" any section of social life, an ambition specific to any totalitarian regime, lead to the dispersal of forces and blur of the real threats, lost among anodyne facts, deprived of any political meaning. Besides, the documents from the '80s denote with no doubt the fact that the Securitate officers were entirely overwhelmed: the number of foreign citizens who were coming to Romania (as tourists, with business affairs, at their relatives) was increasing year by year, the amount of internal and external correspondence blew up, the number of Romanians who were leaving abroad (for work, to relatives, to study, as tourists) was increasing!

Furthermore, specific domains proved to be simply incomprehensible. For example, the Securitate ambition to dispose of a quality informative network in each education unit (from kindergarten to university) proved to be downright chimeric, considering that the educational system was including no less than 5.592.344 young people in 1989, representing

¹⁵ The most eloquent example in this case is the indignantly rejection by Party leadership of the iterative requests coming from the Securitate regarding the preservation of the informative human sources' conspiracy, an elementary rule for any intelligence service of anytime and anywhere! The intervention of Gh. Gheorgiu-Dej during the meeting of the Political bureau on June 1st 1954 is also representative: "I would propose to be provided a point in this decision/resolution/decreed where it is mandatory/obligatory for the leaders of the regional offices/directions/departaments of the ministry also to report on the professional issues to the prime/first secretaries of party regional committees, but not on the rational ones, also to know the agency, its activity, there must be no secret for the prime secretaries of the party regional committees. (...) He has the right to/is entitled to know in a decoded way the agency in order to know the source of information and to be completely informed of the activities of M.A.I. organs. (...)" On the same occasion, Dumitru Coliu synthesized the activists' perspective in the following words: "The party municipal/town secretary are ten times more superior (sic!) as compared to the respective M.A.I. organs." - *apud* Consiliul Național pentru Studierea Arhivelor Securității, *Partidul și Securitatea. Istoria unei idile eșuate (1948-1989)*, editori: Flonan Banu, Luminița Banu, Iași, Casa Editorială „Demiurg”, 2013, p. 242.

24,6% of the population of the country. Their number was completed by the number of the educators, teachers, pedagogues, who had also to be supervised.

The expansion up to absurdity of the Securitate operative base could only lead to a general antipathy from the population, which felt itself increasingly supervised, combined with an informational collapse of the institution, unable to manage the multitude of the “security risks” anymore, as the more numerous information sent to specialized organs had no practical consequence.

Besides, during the last years of the regime, it has to be noticed an increasingly obvious commitment of the Securitate to the line of so-called “hostile comments”, inscriptions and letters with a “hostile content”. This activity domain of the Securitate illustrated, perhaps in the best way possible, the pattern of historical evolution revealed by Giambattista Vico through the formula *corsi e ricorsi*, and also the organic inability of the communist regime to get rid of its native sin.

Therefore, during the C.C. plenary session of the R.C.P. from June 26-27, 1967, having the desire to subordinate the Securitate to himself and to eliminate his rival, Alexandru Drăghici, Nicolae Ceausescu did not hesitate to declare: “Every minute you surely find one who saying that cheese is not good, others saying they are not satisfied by what Mizil or Ceaușescu said, but this is not hostile activity that has to be debated and make us to take actions against people. (...) Some criticize us. Of course they criticize us, comrades! But in the end, is it wrong that they criticize that we take a wrong action in one or another activity domain? From this point on, can we really draw new conclusions regarding that among intellectuals there might be found people who support the reaction? But what do these critiques mean? They refer to some deficiencies that we criticize even more than they do, because we got more possibilities, more ready to hand elements and because we desire to make things right. I consider that this way to think problems, that any critique to any action or another, any manifestation that the cheese is not enough for him, that wage is not enough for him, we immediately consider it a hostile action. I have considered, comrades, that we exceeded this stage long time ago! If we continue to deal with gathering any minor trifle, that one said he found no onions at the market, and instead of criticize Banc¹⁶ and Giosan¹⁷ because they didn’t manage to produce onion, we criticize that one because he dared to complain that there is no onion or tomatoes, shoes or good socks, and so on, we do not act properly. I criticized too the comrades from the consumer industry and trade that one cannot find any good socks in Romania”¹⁸.

After only ten years, the discussions of the population were carefully observed again and the expression of complaints regarding food shortages, the lack of fuels, electricity and heat or any other deficiencies or aberrant political actions, especially if they reached the international media, turned the ordinary citizen, exasperated by the endless sacrifices he was required, into an “subject” for the Securitate, with his whole batch of discontents. Equally

¹⁶ **Banc Iosif**, n. 3 mart. 1921, com. Aluniș, jud. Mureș, membru supleant al C.C. al P.M.R. (28 dec. 1955-25 iun. 1960); membru al C.C. al P.M.R./P.C.R. (25 iun. 1960-24 nov. 1989); at that date he was the **vicepresident of the Council of Ministers (21 aug. 1965-24 apr. 1972)**; - *Membrii C.C.*..., pp. 82-83.

¹⁷ **Giosan Nicolae**, n. 30 dec. 1921, sat Drâmbar, com. Ciugud, jud. Alba; d. 31 iul. 1990, Penitenciarul Jilava; Membru supleant al C.C. al P.M.R. (28 dec. 1955-17 iun. 1960); membru al C.C. al P.M.R./P.C.R. (17 iun. 1960-22 dec. 1989); membru supleant al Comitetului Politic Executiv al C.C. al P.C.R. (28 nov. 1974-22 dec. 1989). At that time, he was the **President (27 iul. 1965-13 nov. 1969) of the Higher Council of Agriculture (Consiliului Superior al Agriculturii)** - *Membrii C.C.*..., pp. 298-299.

¹⁸ *Apud* Mihnea Berindei, Dorin Dobrinu, Armand Goșu (editon), *Istoria comunismului din România*, vol. II, *Documente Nicolae Ceaușescu (1965-1971)*, Iași, Editura Polirom, 2012, p. 321 și p. 324.

significant is the reinsertion on the agenda of the Securitate of some “culpabilities” appropriate for the ‘50s, such as the attendance of the foreign libraries in Bucharest¹⁹.

This situation shows once more the truth of Nicolae Ceaușescu’s words at the plenary meeting in June 1967: “It seems to me that for the entire party it has been obviously for a long time that the Securitate is an instrument of the party and state, assigned to accomplish the orders of the party and government in the fight with the enemies of working people, of the socialism constructors. This has been the role of the Securitate since its foundation, it is still and will be in the future!”²⁰.

Exactly this perspective was fully carried into effect during the ‘80s when the Securitate was given missions by the Party, missions that normally would have represented at most minor activities for a professional intelligence service serving national security.

In this regard, it could be mentioned the so-called activity of currency ratio carried out primarily through U.M. 0107 I.C.E. „Dunărea” and also through other units within C.I.E. and through units within Economic Counterintelligence Second Direction and especially by those within Counterintelligence Third Direction within D.S.S.

Representative for the role of the obedient instrument assigned to the Securitate by the Party during the mentioned period, is the way in which the external actions of influence and *lobby* to promote Romania were gradually turned into actions appropriate to the personality cult, Nicolae Ceaușescu being automatically identified with Romania²¹.

Paradoxically, at the same time with the transformation of the Securitate into an important lever within the mechanism of edification the personality cult, a process, that seemed to have been premeditated, of total alienation of this institution because of regime’s ideological objectives was unfolding. “Professional revolutionaries”, people having the experience of the unlawfulness and long periods in imprisonment, were retired long time ago and the new officers, those who “came at the laid table”, how the illegalists used to mock at them, saw their role and status in society being undermined.

Persons who entered the system in the ‘50s and ‘60s, did that either from an ideological conviction, proper to the youth, or being attracted by material privileges and by the position and social prestige of the Securitate officer. Officer’s prestige that had been maintained since the interwar period, combined with a substantial wage as compared to many other civil professions, personal and family safety in relation to potential political repressive measures, all these provided an increased adherence to the policy promoted by the regime and a co-interest in preserving it.

Or, the ‘80s, with all kind of material deprivations and aberrant political measures made by the leadership of the regime, irremediably cracked the ideological convictions and seriously altered the Securitate officers’ social position, so that the devotion to the regime of a significant number of officers became more and more superficial.

The frustrations created by the lack of reaction of the party’s structures against the numerous identified and reported problems and the impunity of party activists who were culpable of that state of affairs, had an important role during this process²². All of these lead

¹⁹ A.C.N.S.A.S., fond Documentar, dosar nr. 8.833, vol. 12, ff. 318-320.

²⁰ Mihnea Berindei, Dorin Dobrințu, Armand Goșu (editori), *Istoria comunismului din România*, vol. II, *Documente Nicolae Ceaușescu (1965-1971)*, Iași, Editura Polirom, 2012, p. 320.

²¹ Vezi, Luminița Banu, *Aciunea „Lumina” – Centrul de Informații Externe între lobby și cultul personalității*, în „Caietele C.N.S.A.S.”, anul III, nr. 2 (6)/2010, pp. 131-160.

²² In this regard, General Nicolae Pleșiță gave a testimony: „The Apparatus was indignant. I was at Sala Palatului when people of Brasov raised in 1987. Before the meeting, I met General Iulian Vlad and [Emil] Macri. Vlad was the deputy of Postelnicu. At 10 years after the events from Valea Jiului, Vlad and Macri prepared to leave to Brasov. There were complaining. <<Iulica, I said, the comedy from Petrosany might be repeated, man!>>. Vlad

the most of the Securitate officers to what the historian Cristian Troncotă defined as duplicity:

„The duplicity was the prevailing spirit within which the most of this institution’s officers carried out their activities, at least in the last years of the communist regime. The duplicity could be found not only in professional activity, but in all what was thought and realized in family, in one’s circle of friends, in discussions and even in the gestures of the Securitate officer as an <<ordinary citizen>>”²³.

Thus, it came to the situation, apparently paradoxical, in December 1989, when a powerful repressive apparatus, exercised for a long time, passively assisted to the collapse of the regime that it had been serving for four decades.²⁴ As the former officers of the Securitate admit, D.S.S. “was not surprised by what was happening in December 1989, because it had known what was to be happen. It even warned Nicolae Ceaușescu, but he did not take into account the information received”²⁵. Obviously, the attempt to throw the entire responsibility on the shoulders of the Secretary General of the party cannot cover the numerous questions about the behavior of the Securitate as an informative-repressive institution, before and during the days of the Romanian Revolution in December 1989.

Last but not least, it worth to remember the role played, for four decades, by the Securitate apparatus in the instrumentalization of one of the “founding myths” of any totalitarian regime: the conspiracy myth, of the enemy who eternally lies in wait²⁶. The conspiracy “rationalizes” all that is bad in society²⁷: poverty, misery, unemployment, work accidents, and accounts for the necessity of an instrument to supervise and protect the

was smart but he was sulky that I was standing at Grădiște, giving them advice. <<What should I do? I informed to give to the people what they need, to not raise people against them. And do you know what I was assigned to do? After I gave him the information in which I exposed also the deficiencies of the domain of food supply, do you know what task I was given by Ceaușescu? To go and help the city hall from Brasov that food, including eggs, to be correctly distributed among people! This are intelligence services created for? To distribute eggs in Brasov?>>” - *Obii si urechile poporului. Convorbiri cu generalul Nicolae Pleșiță. Dialoguri consemnate de Viorel Patrichi in perioada aprilie 1999-ianuarie 2001*, prefață de Dan Zamfirescu, București, Editura Lumea, 2001, p. 109. Even if the dialog did not take place in these terms, the spirit of rebellion of the Securitate officers in front of insensibility and lack of reaction of political factor against the reported deficiencies, must have been very real.

²³ Cristian Troncotă, *Duplicitarii. Din istoria serviciilor de informații si securitate ale regimului comunist din România (1965-1989), ediția a II-a revăzută și adăugită, București, Editura Elion, 2014, p. 287.*

²⁴ Despite of the “duplicity” of a part of officers, it cannot be denied that the Securitate as an institution did its duty to the Party until 1989. The fact that in Romania there couldn’t be organized either “free unions” alike Polish “Solidarity”, or civic movement of intellectuals as in Czechoslovakia or Hungary, or a group of reformers within the Party, was a consequence of the sustained activity of the Securitate. We do not accept the deprecatory assessments regarding the Romanian people, synthesized in the insulting formula “the polenta does not explode”, but we consider that professionalism used by the Securitate to action in the so-called problem of “internal information”, made almost impossible any attempt to organize and few cases of open opposition remained quasi unknown for the population, in spite of radio broadcastings such as “Vocea Americii” and “Europa Libera”. Even the frail gestures of dissidence made “on the last minute”, such as “The letter of the six” (“Scrisoarea celor sase”), are rather subscribed, from our perspective, in the series of actions accomplished “with the police permission”. Therefore, not the supposed organic inability of Romanians to oppose to an oppressive regime permitted the intact preserving of the regime until December 1989, but rather the sustained, efficient activity of the “guardian” of the regime: The Securitate. The loyalty of a significant part of the Securitate during that time is not questioned either by the occidental analysts: “at the mid ‘80s the only sustainers of Ceaușescu were the members of the praetorian guards of the Securitate.” - R.J. Crampton, *Europa Răsăriteană în secolul al XX-lea... si după*, traducere de Cornelia Bucur, București, Editura Curtea Veche, 2002, p. 422.

²⁵ Filip Teodorescu, „În decembrie 1989 a fost o lovitură de stat organizată de serviciile de informații străine”, în „Vitrării. Lumini și umbre - revista veteranilor din Serviciile Române de Informații”, anul I, nr. 1, decembrie 2009, p. 52.

²⁶ See for the functioning mode of this myth the reflections of Raoul Girardet, *Mituri și mitologii politice*, traducere de Daniel Dimitriu; prefață de Gabriela Adameșteanu, Iași, Institutul European, 1997, pp. 35-42.

²⁷ George Voicu, *Zei și zeițe răi. Cultura conspirației în România postcomunistă*, Iași, Editura Polirom, 2000, p. 15.

people (not coincidentally, the first denomination of the political police of the communist regime in Romania was The General Direction of People's Security (Direcția Generală a Securității Poporului).

But conspiracy has not only the role to “explain” failures, difficulties, but offers a remedy: detecting the scapegoat, “it makes a political diagnosis and, at the same time, recommends a political therapy”²⁸. The therapy chosen by the communist leaders of the '50s was a radical one, bloody, proper to the totalitarian regimes. As Raoul Girardet observed, “from the Jacobin terror to the Stalinist terror, the accusation of conspiracy had never ceased to be used by power in order to get rid of suspects or opponents, to legitimate its purges and to hide its own errors or deceptions”²⁹. Thus, physical elimination or political and economic neutralization of the “class enemies” was followed by the purge of its own ranks and the removal of the rivals of the unique leader. In all these processes, the role of the Securitate was very important, either we talk about “the trials of the saboteurs from the Channel (Canal)”, in September 1952, or we refer to the elimination of Lucrețiu Pătrășcanu or the imprisonment of Vasile Luca.

The late action of this regime in 1968, a „reparatory” one in declared purposes, had certainly not the significance of a fundamental change, but was circumscribed to another myth, that of the savior leader, the restorer of legality and order. The 1968 moment deserves itself a detailed analysis, the Securitate being, again, “the star” of the damnation trial of the former leader and his unrepentant acolytes, reassuming at the same time the mission of “shield and buckler” for the regime, embodied by Nicolae Ceaușescu.

After we have overviewed the context of foundation the institution, its organizational avatars, its political subordination and institutional alliance that supported it, a question imposes itself: What did remain from the Securitate after 41 years of activity, under its different various official titles and under its various types of organization? What is “the passive” and “the active” of an activity which ultimately targeted the entire nation and each domain of the private and public life? Of course that many answers may be formulated starting from differentiated evaluation grids.

From our point of view, “the balance sheet” is a negative one and when we assert this we consider especially “the long period” of history. Of course that crimes and abuses committed will remain the main charges and will not be forgotten or forgiven especially by victims' families! Of course that institutional failure in defending the regime and leaders, mission assumed by military oath, is beyond any doubt. As obvious as that is the fact that, at one moment or another, the institution prevented a terrorist attack or an industrial catastrophe, brought secret technologies from abroad or riposted to some attacks on the national integrity and sovereignty. But all of this altered limited segments or had a tactical importance in a certain political, economic, or military context.

What seems to us to be truly blamable is the fact that might be called “the evil rooting” in the Romanian society or its “trivialization”, if it is to take a formulation of Hanna Arendt, subsequently used by Marius Oprea in a similar context. At more than a quarter of a century after the dissolution of the institution, the contempt for the human rights and fundamental freedoms, mistrust in law and justice independence represents manifests of many citizens. The mistrust in others, the society atomization, the fear to express freely an opinion contradicting the Authority, the fright that you are addressing to a “sneak” or the fact that what you are saying is taping, the tendency to see everywhere undercover officer and

²⁸ *Ibidem*

²⁹ Raoul Girardet, *op. cit.*, p. 35.

“manufactured files”, are daily realities in Romania today, affecting to a great extent even the generations that have not directly endured the practices of the Securitate.

All of the above give us the right to believe that the biggest harm was done by the Securitate not to a person or another, not to one or another category of “objectives”, but to the idea of “citizen” itself, with inalienable rights and freedoms. Being subjected to arbitrariness for many centuries, unprotected by a well-articulated judicial system, subjected to the laws of whim, as changeable and temporary as the lords who ruled, Romanians were still learning the alphabet of the democracy at the moment when the communist regime established. In this context the Securitate, lead and protected by the almighty Party, dispersed the frail democratic behaviors, making the notional law to be ridiculous and showing, too often, that the justice of force triumphs and not the force of justice.

Taking these aspects into account, knowing the history of the Securitate becomes, from our perspective, not a satisfaction of a simple curiosity, more or less scientific, but a duty of any citizen who desires to live truly free in a democratic society made up of non-negotiable values of an indubitable permanence.

Bibliografie

1. Accoce, Pierre, Pouget, Daniel. *Reșeaua Caraman: cei treisprezece români care au zgnduit NATO*, București, Editura Compania, 1999
2. Andrew G., Gordievski, Oleg. *KGB. Istoria secretă a operațiunilor sale externe de la Lenin la Gorbaciov*, București, Editura All, 1994
3. Andronic, Stelian, Octavian. *36 de ani în serviciile secrete ale României. Din respect pentru adevăr. Memorii*, București, Editura Compania, 2008
4. Banu, Florian, „Un deceniu de împliniri mărețe”. *Evoluția instituțională a Securității în perioada 1948-1958*, Iași, Editura Tipo Moldova, 2010
5. Idem, 1948 – 1958: *Autoritățile și combaterea rezistenței armate din munți. Metodele Securității*, în „Dosarele Istoriei”, nr. 12(76)/2002, p. 26-31
6. Idem, *Din paradoxurile Epocii de Aur – Ceaușescu versus Securitatea*, în „Dosarele Istoriei”, nr. 7(83)/2003, p. 38-39
7. Idem, *Marinarii și aviatorii în vizorul Securității*, în „Dosarele Istoriei”, nr. 3(79)/2003, („Buletin C.N.S.A.S.”, nr. 3), p. 61-64
8. Idem, *Nicolae Ceaușescu – „teoretician” al poliției politice*, în „Dosarele Istoriei”, nr. 10(86)/2003, („Buletin C.N.S.A.S.”, nr. 4), p. 60-64
9. Idem, *Câteva considerații privind relațiile dintre Securitate și Miliție în primii ani ai „dictaturii proletariatului” (1949-1956)*, în „Cetatea Bihariei – revistă de cultură și istorie militară”, seria a II-a, 2004, nr. 1, p. 102-109
10. Idem, *D.I.E. și identificarea postului de radio „România Viitoare”*, în „Dosarele Istoriei”, nr. 5(93)/2004, („Buletin CNSAS”, nr. 7), p. 58-61
11. Idem, *Aportul Securității la istoriografia actului de la 23 august 1944*, în „Dosarele Istoriei”, nr. 8(96)/2004, p. 47-52
12. Idem, *Utilizarea rețelei informative de către organele grănicerești ale M.A.I. în anii '50 - activitate de poliție politică?*, în Constantin Moșincat, Dan Poinar (coord.), „Pietre de hotar”, vol. 4, Oradea, 2004, p. 87-100
13. Idem, *Miliția din R.P.R. și instaurarea „dictaturii proletariatului”. 1949-1956*, în „Arhivele Totalitarismului”, an XII, nr. 42-43 (1-2/2004), p. 77-95
14. Idem, *Mitul venirii americanilor reflectat în documentele Securității*, în „Arhivele Totalitarismului”, an XII, nr. 44-45 (3-4/2004), p. 34-46
15. Idem, *Direcția de Informații Externe și emigrația românească*, în „Magazin Istoric”, nr. 2/2005, p. 17-20; nr. 3/2005, p. 76-79
16. Idem, *Activitatea Direcției de Informații Externe a Securității - între atribuțiile oficiale și acțiunile reale (1951-1989)*, în „Cetatea Bihariei”, seria a II-a, 2005, nr. 1 (3), p. 99-111
17. Idem, *Metode utilizate de Securitate pentru lichidarea grupului de rezistență armată Arnăuțoii*, în Ilie Popa (ed.) „Experimentul Pitești” - comunicări prezentate la Simpozionul «Experimentul Pitești – reeducarea prin tortură», ed. a III-a, Pitești, 26-28 septembrie 2003, Pitești, Fundația Culturală „Memoria”, 2004, p. 212-223

18. Idem, „Dislocații” din Regiunea Galați. Aspecte ale vieții cotidiene din anul 1951 reflectate în documentele Securității, în Costin Croitoru, Ștefan Stanciu (eds.), „Perspective asupra istoriei locale în viziunea tinerilor cercetători. Pagini de istorie gălățeană”, Galați, Istros, 2005, p. 113-123
19. Idem, *Justiția sub supravegherea Securității. Județul Olt – anii '70-'80*, în „Arhivele Totalitarismului”, an XIII, nr. 48-49 (3-4/2005), p. 213-222
20. Idem, *Adevăr și ficțiune în documentele Securității*, în „Analele științifice ale Universității «Alexandru Ioan Cuza» din Iași”, seria Istorie, tom LI, 2005, p. 375-392
21. Idem, *Securitatea – un pedagog din umbră*, în „Magazin Istoric”, nr. 3/2006, p. 66-70
22. Idem, *Câteva considerații privind raporturile dintre Partidul Comunist Român și Securitate (1948-1958)*, (co-autor Theodor Bărbulescu), în Vasile Ciobanu, Sorin Radu (coord.), „Partide politice și minorități naționale din România în secolul XX”, Sibiu, Editura Universității „Lucian Blaga” din Sibiu, 2006, p. 390-412
23. Idem, *Fișe biografice ale unor ofițeri superiori de securitate*, în „Cetatea Bihariei”, seria a II-a, 2006, nr. 1 (5), p. 96-109
24. Idem, *Securitatea și protecția mediului. Un nou document (1978)*, în „Dosarele Istoriei”, nr. 7(119)/2006, („Buletin CNSAS”, nr. 15), p. 62-64
25. Idem, *Personalul Securității: origini, pregătire, mentalități, fapte (1948-1958)*, în „Constantin Moșincat, Dan Poinar (coord.), „Pietre de hotar”, vol. 6, Oradea, Editura Tipo MC, 2006, p. 138-160
26. Idem, *O contribuție la o istorie a arbitrarului – încadrarea în coloniile de muncă*, în „Cetatea Bihariei”, seria a II-a, 2006, nr. 2 (6), p. 100-110
27. Idem, *Amprenta Securității asupra destinului unui om de cultură – Nicolae Carandino (1905-1996)*, în Ilie Popa (coord.), „«Experimentul Pitești» - Opresiunea culturii tradiționale române în timpul dictaturii comuniste”, Pitești, 2006, p. 240-253
28. Idem, *Dosarele Securității. Despre capcanele interpretării*, în „Arhivele Totalitarismului”, an XIV, nr. 52-53 (3-4/2006), p. 131-145
29. Idem, *The post-communist Romanian society and the Security's spectre*, în „Analele Universității «Dunărea de Jos» Galați, fasc. 19, seria Istorie, tom V, 2006, p. 195-207
30. Idem, *Documentele Securității – de la codificare la dezinformare* (coautor – Luminița Banu), în Constantin Moșincat, Dan Poinar (coord.), „Pietre de hotar”, vol. 7, Oradea, Editura Tipo MC, 2007, p. 211-220
31. Idem, „*Strămoșii*” Securității - structuri de poliție politică din România în perioada 23 august 1944-30 august 1948, în Aurel Pentelescu, Gavril Preda (eds.), „Clipe de viață. Comandorul dr. Ilie Manole la 60 de ani”, Ploiești, Editura Karta-Graphic – Printing, Publishing, Editing, 2007, p. 456-484
32. Idem, *Instrumentalizarea trecutului: greva minerilor din Valea Jiului din august 1977 în viziunea Serviciului Român de Informații*, în „Anuarul Institutului de Istorie «G. Barițiu» din Cluj-Napoca”, tom XLVI, 2007, p. 503-516
33. Idem, *Some considerations about the historiography of the former Romanian political police – Securitatea*, în „Studia Universitatis Babeș-Bolyai. Historia”, vol. 52, nr. 1-2, decembrie 2007, p. 220-247;
34. Idem, *Tipologii umane ale regimului comunist: torționarul*, în „Historia”, an VIII, nr. 73, ianuarie 2008, p. 43-47
35. Idem, *Securitatea – un pedagog informal al adolescenților români*, în „Cetatea Bihariei”, seria a II-a, 2008, nr. 1 (9), p. 135-149
36. Idem, *Istoria Securității și sursele ei* (co-autor), în „Studii și materiale de istorie contemporană”, serie nouă, volumul VII, 2008, p. 153-184

37. Idem, *Prezența minoritarilor evrei în structurile Securității – între mit și realitate*, în Universitatea „Lucian Blaga” din Sibiu, Facultatea de Istorie și Patrimoniu „Nicolae Lupu”, „Partide politice și minorități naționale din România în secolul XX”, vol. III, coord. Vasile Ciobanu, Sorin Radu, Sibiu, Technomedia, 2008, p. 320-330
38. Idem, *De la „șoimi” la „uslași”: contribuții la o istorie a Unității Speciale de Luptă Antiteroristă* (coautor – Luminița Banu), în Stela Cheptea (coord.), „Paradigmele istoriei. Discurs. Metodă. Permanențe. Omagiu Profesorului Gh. Buzatu”, vol. II, Iași, Casa Editorială *Demiurg*, 2009, p. 197-211
39. Idem, *Consilierii sovietici și activitatea organelor represive ale regimului comunist din România (1944-1964)*, în „Analele Universității «Dunărea de Jos» Galați, seria 19, Istorie, tom VII, 2008, p. 197-222, co-autor: Luminița Banu
40. Idem, *Metode de intruziune a Securității în viața privată: rețeaua informativă, cenzura corespondenței, interceptarea convorbirilor (1948-1968)*, în Cosmin Budeancă, Florentin Olteanu (coord.), „Stat și viață privată în regimurile comuniste”, Iași, Editura Polirom, 2009, p. 180-194
41. Idem, *Câteva considerații cu privire la rețeaua informativă a Securității din sud-estul Transilvaniei (sfârșitul anilor '50 – începutul anilor '60)*, în „Angustia”, 13, 2009, p. 293-304
42. Banu, Luminița. „Arma de bază și hotărâtoare a organelor Securității”. *Rețeaua informativă în acțiune*, în „Dosarele istoriei”, an VII, nr. 12/2002, p. 31-34
43. Idem, *Securitatea pe urmele Organizației „Amnesty International”*, în „Dosarele istoriei”, an VIII, nr. 8/2003, p. 57-59
44. Idem, *Reeducarea – posibile origini occidentale?*, în Ilie Popa (ed.) „«Experimentul Pitești» - comunicări prezentate la Simpozionul «Experimentul Pitești – reeducarea prin tortură»», ed. a III-a, Pitești, 26-28 septembrie 2003, Pitești, Fundația Culturală „Memoria”, 2004, p. 129-137
45. Idem, *Informațizarea evidenței rețelei informative a Securității*, în „Cetatea Bihariei”, Oradea, Seria a II-a, nr. 1/2007, p. 136-144
46. Idem, *Oșijterul de securitate – prototip al „omului nou”*, în „Historia”, an VIII, nr. 82, octombrie 2008, p. 60-66
47. Idem, „Destinatarul necunoscut la adresă” – *Securitatea și starea de spirit a tinerilor*, în „Magazin istoric”, nr. 4/2009, p. 44-49
48. Blaga, Dorli, Balu, Ion. *Blaga supravegheat de Securitate*, Cluj Napoca, Biblioteca Apostrof, 1999
49. Blăjuț, Mihai. *Evadarea din infern. Amintirile unui fost oșijter de Securitate din Aiudul anilor '50*, vol. I, Galați, Editura Arionda, 2000
50. Brișcă, Adrian, Buhoci, Puica. *Rezistența armată din Munții Apuseni. Gruparea maiorului Nicolae Dabija. 1948-1949*, București, I.N.S.T., 2007
51. Buchet, Constantin. *Social-democrația încarcerată. Evoluții politice interne și reacții internaționale. 1946-1969*, București, Institutul Național pentru Studii Totalitarismului, 2005
52. Idem, *România, frontul informațiilor și sfârșitul Războiului Rece (1980-1989)*, Craiova, Editura Sitech, 2011
53. C.N.S.A.S., „Bande, bandiți și eroi”. *Grupurile de rezistență din munți și Securitatea (1948-1968)*, Florica Dobre (coord.), Florian Banu, Camelia Duică, Silviu B. Moldovan, Elisabeta Neagoe, Liviu Țăranu (eds.), București, Editura Enciclopedică, 2003
54. C.N.S.A.S., „Caietele C.N.S.A.S.”, nr. 1/2008, 2/2008, 3(1)/2009, 4(2)/2009, 5(1)/2010, 6(2)/2010, 7-8 (1-2)/2011, 9-10 (1-2)/2012, 11-12 (1-2)/2013, 13 (1)/2014, 14 (2)/2014.

55. C.N.S.A.S., „*Partiturile*” *Securității. Directive, ordine, instrucțiuni (1947-1987)*, ediție îngrijită de Cristina Anisescu, Silviu B. Moldovan și Mirela Matiu, București, Editura Nemira, 2007
56. C.N.S.A.S., *Arhivele Securității*, vol. 1, București, Editura Pro-Historia, 2002; vol. 2, București, Editura Nemira, 2004; vol. 3, București, Editura Nemira, 2006, vol. 4, București, Editura Enciclopedică, 2008
57. C.N.S.A.S., *Gheorghe I. Brătianu în dosarele Securității. Documente. Perioada domiciliului obligatoriu. Arestarea. Detenția. Moartea (1947-1953)*, selecția documentelor, studiu introductiv, note și addenda Aurel Pentelescu, Liviu Țăranu, București, Editura Enciclopedică, București, 2006
58. C.N.S.A.S., *Ion Mihai Pacepa în dosarele Securității. 1978-1980*, studiu introductiv, selecția documentelor și indice de nume de Liviu Țăranu, București, Editura Enciclopedică, 2009
59. C.N.S.A.S., *Jurnale din rezistența anticomunistă. Vasile Motrescu, Mircea Dobre. 1952-1953*, ediție îngrijită de Liviu Țăranu, Theodor Bărbulescu, cuvânt înainte de Ion Gavrilă-Ogoranu, București, Editura Nemira, 2006
60. C.N.S.A.S., *Mișcarea armată de rezistență anticomunistă din România. 1944-1962*, coord. prof. univ. dr. Gheorghe Onișoru, București, Editura Kullusys, 2003
61. C.N.S.A.S., *Nicu Steinhardt în dosarele Securității: 1959-1989*, selecția documentelor: Cosmineanu-Mareș, Clara, Moldovan, Silviu B., prefață Paleologu Toader, studiu introductiv: Cosmineanu-Mareș, Clara, București, Editura Nemira, 2005
62. C.N.S.A.S., *Partidul, Securitatea și cultele. 1945-1989*, volum coordonat de Adrian Nicolae Petcu, București, Editura Nemira, 2005
63. C.N.S.A.S., *Securitatea. Structuri-cadre. Obiective și metode*, coord. Florica Dobre, vol. I-II, București, Editura Enciclopedică, 2006
64. C.N.S.A.S., *Totalitarism și rezistență, teroare și represiune în România comunistă*, coord. conf. univ. dr. Gheorghe Onișoru, București, 2001
65. C.N.S.A.S., *Organizația de rezistență condusă de maiorul Nicolae Dabija (1948-1949)*, documente editate, studiu introductiv și note de Liviu Pleșa, București, Editura C.N.S.A.S., 2009
66. C.N.S.A.S., *Trupele de Securitate (1949-1989)*, Florica Dobre, Florian Banu, Camelia Duică, Silviu B. Moldovan, Liviu Țăranu (eds.), București, Editura Nemira, 2004
67. C.N.S.A.S., *Ațiunea „Recuperarea”. Securitatea și emigrarea germanilor din România (1962-1989)*, Florica Dobre, Florian Banu, Luminița Banu, Laura Stancu (eds.), București, Editura Enciclopedică, 2011
68. C.N.S.A.S., *Afacerea „Evangelistul”. Vizita lui Billy Graham în România (1985)*, Denisa Bodeanu, Valentin Vasile (editori), studiu introductiv Denisa Bodeanu, Cluj-Napoca, Editura Argonaut, 2010
69. C.N.S.A.S., *Partidul și Securitatea. Istoria unei idile eșuate (1948-1989)*, Florian Banu, Luminița Banu, (editori), Iași, Casa Editorială „Demiurg”, 2013
70. C.N.S.A.S., I.R.R.D., *„Amorsarea” Revoluției. România anilor '80 văzută prin ochii Securității*, editor: Florian Banu, Târgoviște, Editura Cetatea de Scaun, 2012
71. C.N.S.A.S., I.R.R.D., *„Pe luna decembrie nu mi-am făcut planul...”*. *Românii în „Epoca de Aur”. Corespondență din anii '80*, editor: Liviu Țăranu, Târgoviște, Editura Cetatea de Scaun, 2012
72. C.N.S.A.S., I.R.R.D., *„Și nu ne duce pe noi în ispită...”*. *România și „războaiele minții”. Manipulare, propagandă și dezinformare (1978-1989)*, editor: Florian Banu, Târgoviște, Editura Cetatea de Scaun, 2013

73. C.N.S.A.S., I.R.R.D., *Securitatea și intelectualii în România anilor '80*, editor: Liviu Țăranu, Târgoviște, Editura Cetatea de Scaun, 2013
74. C.N.S.A.S., *Membrii C.C. al P.C.R. 1945-1989. Dicționar*, Florica Dobre (coord.), Liviu Marius Bejenaru, Clara Cosmineanu-Mareș, Monica Grigore, Alina Ilinca, Oana Ionel, Nicoleta Ionescu-Gură, Elisabeta Neagoe-Pleșa, Liviu Pleșa, București, Editura Enciclopedică, 2004
75. Chivu, Carmen, Albu, Mihai. *Noi și Securitatea. Viața privată și publică în perioada comunistă, așa cum reiese din tehnica operativă*, Pitești, Editura Paralela 45, 2006
76. Chivu-Duță, Carmen. *Culte din România între prigonire și colaborare*, Iași, Editura Polirom, 2007
77. Ciuceanu, Radu. *Jurnalul unui om liniștit. Nume de cod: Artistul*, vol. I, 1963-1970, București, INST, 2005
78. Comisia Prezidențială pentru Analiza Dictaturii Comuniste din România, *Raport final*, editori Vladimir Tismăneanu, Dorin Dobrinu, Cristian Vasile, București, Editura Humanitas, 2007
79. Cosma, Neagu, Stănescu, Ion. *De la iscoadă la agentul modern în spionajul și contraspionajul românesc*, București, Editura Paco, 2001
80. Cosma, Neagu, Stănescu, Ion. *În anul 1968 a fost programată și invadarea României. Informații inedite din interiorul Serviciilor Speciale ale României*, București, Editura Paco, f.a.
81. Cosma, Neagu. *Contribuția unor „minorități” naționale la bolșevizarea României*, București, Editura Bravo Press, 1996
82. Idem, *Cum a fost posibil? Cărțița Pacea*, București, Editura Paco, f.a.
83. Idem, *Cupola. Securitatea văzută din interior. Pagini de memorii*, București, Editura Globus, 1994
84. Idem, *Securitatea, poliția politică, dosare, informatori*, București, Editura Globus, 1998
85. Costache, Alexandrina. *De ce erai urmărit de Securitate? Studiu de caz: Marin Pățigoii*, Pitești, Editura Zodia Fecioarei, 2002
86. Cotoman, Gheorghe. *Dosarele Securității. Dezvăluirile unui anchetator de la Direcția a VI a D.S.S.*, Craiova, Editura Obiectiv '99, 1999
87. Covaci, Stela. *Persecuția: mișcarea studențească anticomunistă București, Iași (1956-1958). Nume de cod „Frăția Paleolitică”. Documente din arhivele Securității*, București, Editura Vreamea, 2006
88. Cristea, Adrian, Eugen. *Familia Ceaușescu și Direcția a V-a. Puncte de vedere*, București, Editura Paco, f.a.
89. Cristescu, Radu. *Spionajul și contraspionajul pe înțelesul tuturor. Mic dicționar al serviciilor secrete*, București, Editura Evenimentul Românesc, 2000
90. Deletant, Dennis. *Teroarea comunistă în România. Gheorghiu Dej și statul polițienesc. 1948-1965*, București – Iași, Editura Polirom, 2001
91. Idem, *The Securitate and the police state in Romania. 1948-1964*, in „Intelligence and National Security”, vol. 8, nr. 4 (oct. 1993), p. 1-25; idem, *The Securitate and the police state in Romania.*, in *loc. cit.*, vol. 9, nr. 1, (ian. 1994), p. 22-49
92. Dobre, Dumitru, Roxana Cornea, Delia. (eds.), *Cazul „Artur” și exilul românesc*, București, Editura ProHistoria, 2006
93. Dobrinu, Dorin (ed.), *Proba infernului. Personalul de cult în sistemul carceral din România, potrivit documentelor Securității (1949-1962)*, București, Editura Scriptorium, 2004
94. Idem, (ed.). *Listele morții. Deținuți politici decedați în sistemul carceral din România potrivit documentelor Securității. 1945-1948*, Iași, Editura Polirom, 2008

95. Idem, *Informatori Securității în comunitățile religioase din Centrul Moldovei*, în „Arhiva Istorică a României”, 2004, an I, nr. 1, p. 223-232
96. Dragomir, Gheorghe. *Recviem pentru spioni*, 2 vol., București, Editura România în lume, 2008-2009
97. *Episcopul, Hitler și Securitatea. Procesul stalinist împotriva „spionilor Vaticanului” din România*, ediție îngrijită și studiu introductiv de William Totok, Iași, Editura Polirom, 2008
98. Faur, Viorel, Faur, Antonio. *O viață de om sub „ochii” Securității*, Oradea, Editura Universității din Oradea, 2006
99. Federația Comunităților Evreiești din România, Centrul pentru Studierea Istoriei Evreilor din România, *A acțiunea „Credinciosul”. Șef Rabinul dr. Moses Rosen și comunitatea evreiască în arhivele C.N.S.A.S.*, documentare, selecție și studiu introductiv de Anca Ciuciu, București, Editura Hasefer, 2008
100. Gal, Ionel. *Războaie și represiune în Ministerul de Interne. 1965-1989*, vol. 1-2, Iași, Editura Do-minoR, 2001
101. Grigore, Monica, Ionel, Oana, Dragoș, Marcu (eds.), *Un sfert de veac de urmărire: documente din dosarele secrete ale generalului N. Rădescu*, București, Editura Enciclopedică, 2004
102. Institutul Național pentru Memoria Exilului Românesc, *Au ales libertatea! Dicționar. 2.265 de fișe personale din evidențele Securității*, ediție îngrijită de Veronica Nanu și Dumitru Dobre, București, Editura Pro Historia, 2007
103. Ionel, Oana, Marcu, Dragoș. *Salvarea aparențelor. Securitatea și violarea secretului corespondenței*, în „Dosarele istoriei”, nr. 1/2006, p. 56-60
104. Ionescu Olbojan, Gh. *Good bye, domnule Pacepa!*, București, R.A.I. Isis, 1992; Gh. Ionescu Olbojan, *Fantomele lui Pacepa*, București, Editura Corida, 1994; Gh. Ionescu Olbojan, *Fața neagră a Securității & Ion Mibai Pacepa*, București, 1999
105. Ivan Duică, Camelia. *Rezistența anticomunistă din Maramureș. Gruparea Popșa (1948-1949)*, București, INST, 2005
106. Ivănescu, Sorin D. *Metodele de lucru ale Securității și consecințele lor în societatea românească postbelică*, în „Anuarul Institutului de Istorie «A.D. Xenopol», tom XLI, 2004, p. 437-456
107. Idem, *The de-sovietization of the system of the Securitate after 1960*, în „Revue Roumaine d’Histoire”, 2001-2002, 40-41, p. 307-314
108. Idem, *Organizarea Securității în perioada 1948-1958*, în „Identitate națională și spirit european”, București, 2003, p. 247-258
109. Jela, Doina. *Lexiconul negru. Unelte ale represiunii comuniste*, București, Editura Humanitas, 2001
110. Mazilu, Gheorghe. *În ghearele Securității*, Lausanne, 1981
111. Milin, Miodrag (ed.). *Rezistența anticomunistă din Munții Banatului în documente*, București, 2000
112. Moldovan, Silviu B. *1982. Stupefacție la Securitate: evaziune în grup pe calea aerului*, în „Dosarele istoriei”, nr. 7/2003, p. 43-45
113. Idem, *Securitatea la ora bilanțului, toamna anului 1968*, în „Studii și Materiale de Istorie Contemporană” (SMIC), vol. 1, 2002, p. 237-243
114. Idem, *Istoriografia contemporană sub impactul noilor surse primare*, în „Revista istorică”, vol. 17, nr. 1-4/2006, p. 27-36
115. *Nae Ionescu și discipolii săi în arhiva Securității. Vol. I. Nae Ionescu*, prezentarea, selecția și îngrijirea textelor Dora Mezdrea, București, Editura „Mica Valahie”, 2008; *vol. II:*

- Mircea Eliade, prezentarea, selecția și îngrijirea textelor Dora Mezdrea, București, Editura „Mica Valahie”, 2008
116. Necula, I. *Ion Petrovici în vizorul Securității*, București, Editura Saeculum I.O., 2005
117. Nedelcovici, Bujor. *Un tîgru de hârtie. Eu, Nica și Securitatea*, București, Editura Allfa, 2004
118. Nichita, Alexandru. *Pacepa contra Pacepa. O istorie a serviciilor secrete românești de la începuturi și până la căderea lui Ceaușescu*, București, Editura Tess Expres, 1996
119. Nicolae Mărgineanu. *Un psiholog în temnițele comuniste. Documente preluate din arhiva C.N.S.A.S.*, ediție îngrijită de Anisescu, Cristina. Prefață: Neculau, Adrian, Iași, Editura Polirom, 2006
120. Oebii și urechile poporului. *Convorbiri cu generalul Nicolae Pleșiță. Dialoguri consemnate de Viorel Patrichi în perioada aprilie 1999-ianuarie 2001*, București, Editura Lumea, 2001
121. Olaru, Stejărel, Herbstritt, Georg. *Stasi și Securitatea*, București, Editura Humanitas, 2005
122. Olaru, Stejărel. *Cei cinci care au speriat Estul*, Iași, Editura Polirom, 2003
123. Oprea, Marian. *Conspirația Securității*, București, Editura Lumea Magazin, 2004
124. Oprea, Marius, Olaru, Stejărel. *Ziua care nu se uită: 15 noiembrie 1987. Brașov*, Iași, Editura Polirom, 2002
125. Oprea, Marius. *Adevărata călătorie a lui Zabei. V. Voiculescu și Rugul Aprins*, București, Editura Humanitas, 2008
126. Idem, *Bastionul cruzimii. O istorie a Securității (1948-1964)*, Iași, Editura Polirom, 2008
127. Idem, *Banalitatea răului. O istorie a securității în documente. 1949-1989*, studiu introductiv de Dennis Deletant, Iași, Editura Polirom, 2002
128. Idem, *Nașterea Securității*, în „Analele Sighet 6”, București, Fundația Academia Civică, 1998, p. 271-307
129. Idem, *Tortura în anii '50*, în „Analele Sighet 8”, București, Fundația Academia Civică, 2000, p. 335-344
130. Idem, *O istorie a informatorilor Securității*, în „Analele Sighet 9”, București, Fundația Academia Civică, 2001, p. 464-488
131. Idem, *Pagini din „copilăria” Securității române*, în „Dosarele istoriei”, nr. 5, 1996, p. 34-39
132. Idem, *Gheorghiu Dej, poliția secretă și puterea*, în „Dosarele istoriei”, nr. 3(8), 1997, p. 29-32
133. Idem, *Informatorii Securității*, în „Magazin istoric”, nr. 10/2001, p. 26-29
134. Idem, *Mijloace de tortură ale Securității*, în „Memoria”, 2002, nr. 38, p. 16-24
135. Idem, *Partidul și Securitatea, în Marius Oprea (coord.), Securității partidului. Serviciul de Cadre al P.C.R. ca poliție politică. Studiu de caz: arhiva Comitetului Municipal de Partid Brașov*, Iași, Editura Polirom, 2002
136. Oprea, Ioan. *Aurel Decei sau destinul disperării*, București, Editura Enciclopedică, 2004
137. Idem, *Istoricii și Securitatea*, vol. I-II, București, Editura Enciclopedică, 2004-2006
138. Pacepa, Ion, Mihai. *Cartea Neagră a Securității*, București, Editura Omega, 1999
139. Idem, *Orizonturi roșii. Amintirile unui general de securitate*, București, Editura Venus, 1992
140. Idem, *Moștenirea Kremlinului. Rolul spionajului în sistemul comunist de guvernare*, București, Editura Venus, 1993
141. Pele, Gheorghe. *Servicii și acțiuni secrete*, București, Editura Ministerului de Interne, 1996
142. Pelin, Mihai. „Artur”: *dosarul Ion Caraion*, București, Editura Publiferom, 2001
143. Idem, *Culisele spionajului românesc. D.I.E. (1955-1980)*, București, Editura Evenimentul Românesc, 1997
144. Idem, *Genii și analfabeți. Militari și intelectuali sub lupă Securității*, București, Editura Universal Dalsi, 2002

145. Idem, *Operațiunile Melița și Eterul: istoria Europei Libere prin documente de Securitate*, București, Editura Compania, 2007
146. Idem, *Opisul emigrației politice: destine în 1222 de fișe alcătuite pe baza dosarelor din arhivele Securității*, București, Editura Compania, 2002
147. Idem, *Un veac de spionaj, contraspionaj și poliție politică*, București, Editura Elion, 2003
148. Persak, Krzysztof, Kaminski, Lukasz (eds.). *A Handbook of the Communist Security Apparatus in East Central Europe. 1944-1989*, Warsaw, Institute of National Remembrance, 2005
149. Petcu, Adrian, Nicolae. *Martiri ortodocși ai Episcopiei Romanului în vremea comunismului*, în „Theologos”, tom 1, nr. 1-6/2006, p. 75-90
150. Idem, *Prof. Ioan D. Sandu – martir al Bisericii Ortodoxe Române*, în „Dosarele istoriei”, nr. 7/2005, p. 48-52
151. Pintilie, Florin. *Serviciul Special de Informații din România (1939-1947)*, vol. I-II, București, Editura A.N.I., 2003
152. Pleșa, Liviu. *Dosarul de securitate al istoricului Silviu Dragomir*, în „Annales Universitatis Apulensis. Seria Historica. Universitatea «1 Decembrie 1918»”, tom 9, nr. 1/2005, p. 217-229
153. Popescu, Alexandru. *Viena secretă. O capitală a spionajului mondial. Românii la „asediu” Venei*, cuvânt înainte de Florin Constantiniu, București, Editura Meronia, 2003
154. Popescu, Alexandru. *Academia secretelor. Intelectualii și spionajul. O istorie universală*, București, Editura Meronia, 2006
155. Idem, *Dicționarul universal al spionilor*, București, Editura Meronia, 2010
156. *Povestea Elisabetei Rizea din Nucșoara. Mărturia lui Cornel Drăgoi*, culese și editate de Irina Nicolau și Theodor Nițu, București, Editura Humanitas, 1993
157. Rados, Antonia. *Complotul Securității. Revoluția trădată din România*, București, Editura Saeculum I.O., 1999
158. Rațiu, Gh. *Cutia Pandorei. Dosarele Securității – surprize sau capcane?*, București, Editura Paco, 1997;
159. Idem, *Raze de lumină pe cărări întunecate*, București, Editura Paco, 1996
160. Răduică, Grigore. *Crime în lupta pentru putere. 1966-1968: Anchetă cazului Pătrășcanu*, București, Editura Evenimentul Românesc, 1999
161. Richelson, T. Jeffrey. *Un secol de spionaj: serviciile de informații în secolul XX*, București, Editura Humanitas, 2000
162. Roske, Octavian (coord.). *Mecanisme represive în România. 1945-1989. Dicționar biografic*, vol. I-IV, București, I.N.S.T., 2001-2005
163. Simon, Titu. *Din culisele serviciilor secrete românești. Pacea quo vadis?*, București, Editura Odeon, 1992
164. *Sioniști sub anchetă. A.L. Zissu. Declarații, confruntări, interogatorii. 10 mai 1951-1 martie 1952*, introducere, note și indice de nume de Mihai Pelin, București, Edart – FFP, 1993
165. Sipoș, Mariana. *Dosarul „Marin Preda”: viața și moartea unui scriitor în procese-verbale, declarații, arhive ale Securității, mărturii și foto-documente*, Timișoara, Editura Amarcord, 1999
166. Solomovici, Teșu. *Securitatea și evreii. Despre călăi și despre victime*, vol. I, București, Editura Ziuă, 2003; vol. II, cu subtitlul *Teroare. Crime. Turnători. Colaboraționiști*, București, Editura Teșu, 2004
167. Stănescu, Mircea. *Organismele politice românești (1948-1965). Documente privind instituțiile și practicile*, București, Editura Vremea, 2003
168. Stănescu, Sorin, Roșca, Dumitrescu, Cornel. *Autopsia. Demontarea unei înscenări securiste împotriva generalului Pacea*, București, Omega Press, 1999

169. Ștefănescu, Paul. *Istoria secretă a serviciilor secrete*, București, Editura Alux, 1992; idem, *Istoria serviciilor secrete românești*, Oradea, Editura Aion, 2003
170. Tameș, Ion. *Mărturia unui contraspion*, București, Editura Exigent, 2008
171. Tăbăcaru, Dumitru Iancu. *Sindromul Securității*, București, Editura Paco, f.a.
172. Tănase, Stelian. *Acasă se vorbește în șoaptă. Dosar & Jurnal din anii târzii ai dictaturii*, București, 2002
173. Teodorescu, Filip. *Un risc asumat. Timișoara, decembrie 1989*, București, Editura Viitorul Românesc, 1992
174. Timofte, Alexandru-Radu. *Originile și mărirea, declinul și renașterea lumii informațiilor secrete*, București, Editura A.N.I., 2004
175. Troncotă, Cristian. „*Noua politică*” în domeniul instituției securității regimului comunist din România. 1965-1989, în „*Arhivele Totalitarismului*”, anul IX, nr. 32-33, 3-4/2001, p. 112-133
176. Idem, *About the Espionage Activity of the Romanian Communist regime. 1965-1989*, în „*Arhivele Totalitarismului*”, anul X, nr. 34-35, 1-2/2002, p. 215-233
177. Idem, *Istoria serviciilor secrete românești. De la Cuzza la Ceaușescu*, București, Editura „Ion Cristoiu”, 1999
178. Idem, *Duplicatarii. O istorie a Serviciilor de Informații și Securitate ale regimului comunist din România. 1965-1989*, București, Editura Elion, 2003 și ediția revizuită 2014;
179. Idem, *Istoria Securității regimului comunist din România. 1948-1964*, București, INST, 2003
180. Idem, *Torționarii. Istoria instituției Securității regimului comunist din România (1948-1964)*, București, Editura Elion, 2006; ediția a II-a revăzută și adăugită, București, Editura Elion, 2014
181. Turturică, C. *Nu ești obligat să mori tâmpit (mărturia informatorului)*, ed. a II-a, Iași, Editura Tehnopress, 2006
182. Idem, *Scula Securității*, Iași, Editura Tehnopress, 2008
183. Țăranu, Liviu. *Aspecte ale activității contrainformațiilor militare la mijlocul anilor '50*, în „*Cetatea Bihariei*”, nr. 1/2004, p. 97-101
184. Idem, *Eroi și bandiți. Din rezistența anticomunistă din Dobrogea*, în „*Anuarul Muzeului Marinei Române*”, tom 6, 2003, p. 581-591
185. Idem, *Colaborarea româno-maghiară în domeniul informațiilor externe (1966)*, în „*Cetatea Bihariei*”, nr. 2/2004, p. 88-91
186. Idem, *Controlul corespondenței în România anilor '50*, în „*Dosarele istoriei*”, nr. 11/2004, p. 52-54
187. Idem, *Situația fruntașilor P.N.Ț. din Oradea în evidențele Securității (1963)*, în „*Cetatea Bihariei*”, nr. 2/2006, p. 117-119
188. Țărău, Virgiliu, Iancu, Gheorghe. *Represiunea comunistă în comuna Bistra, județul Alba, 1949-1952*, în „*Tribuna*”, nr. 51/2004, p. 14-15
189. Vasile, Cristian. *Rețeaua informativă a Securității din învățământul teologic la sfârșitul anilor '70 și începutul anilor '80*, în „*Arhivele Totalitarismului*”, anul XI, nr. 38-39, nr. 3-4/2003, p. 47-53
190. Idem, *Securitatea și „problema greco-catolică” în anii 1965-1989*, în „*Anuarul Institutului Român de Istorie Recentă*”, I, Iași, Editura Polirom, 2002, p. 245-267
191. Voicu-Arnăuțoiu, Ioana Raluca. *Luptătorii din munți. Toma Arnăuțoiu. Grupul de la Nușoara. Documente ale anchetei, procesului, detenției*, Editura Vremea, București, 1997

ABREVIERI

A.C.N.J., Arhiva Comandamentului Național al Jandarmeriei
A.C.N.S.A.S., Arhiva Consiliului Național pentru Studierea Arhivelor Securității
A.M.A.E., Arhiva Ministerului Afacerilor Externe
A.M.I., Arhiva Ministerului de Interne
A.M.R., Arhivele Militare Române
A.N.I.C., Arhivele Naționale Istorice Centrale
A.N.R., Arhivele Naționale ale României
A.S.R.I., Arhiva Serviciului Român de Informații
A.T., Arhivele Totalitarismului
A.V.S., aport valutar special
art., articol
B.I.R.D., Banca Internațională pentru Reconstrucție și Dezvoltare
B.O., Buletinul Oficial
B.O.R., Biserica Ortodoxă Română
C.A.E.R., Consiliul de Ajutor Economic Reciproc
C.A.S., Cartea Albă a Securității
C.C. al P.C.R., Comitetul Central al Partidului Comunist Român
C.E.P.E.C.A., Centrul de Perfecționare a Cadrelor de Conducere
C.F.A.U., Comandamentul Forțelor Armate Unite din Tratatul de la Varșovia
C.F.P., Combinatul Fondului Plastic
C.I., contrainformații
C.I.D., Centrul de Informatică și Documentare
C.I.E., Centrul de Informații Externe
C.I.S., Fondul pentru cheltuieli informative speciale
C.M., colonie de muncă
C.M.O.B., Comandamentul Miliției Orașului București
C.N.S.A.S., Consiliul Național pentru Studierea Arhivelor Securității
C.P., Cod Penal
C.P., Comerț și protocol
C.P.Ex., Consiliul Politic Executiv
C.R., contrarevoluționar
C.S.S., Consiliul Securității Statului
C.T., Compartiment teritorial
C.T.O.T., Comandamentul pentru Tehnica Operativă și Transmisiuni
C.T.S., Comandamentul Trupelor de Securitate
Col., colonel
Com., comuna
Coord., coordonator

- Cpt., căpitan
D.G.I.E., Direcția Generală de Informații Externe
D.G.P., Direcția Generală a Poliției
D.I.E., Departamentul de Informații Externe
D.M.R.U., Direcția Management Resurse Umane
D.O., domiciliu obligatoriu
D.R.S., Direcția Regională de Securitate
D.R.S.P., Direcția Regională de Securitate a Poporului
D.R.S.S., Direcția Regională a Securității Statului
D.S.S., Departamentul Securității Statului
D.U.I., Dosar de urmărire informativă
D.V., dosar de verificare
Doc., documentul
Eds., editori
F.M.I., Fondul Monetar Internațional
G.A.S., Gospodărie Agricolă de Stat
G.B., Glasul Bisericii
gen., general
g-ral mr., general maior
H.C.M., Hotărâre a Consiliului de Miniștri
I.C.E. Dunărea, Întreprinderea de Comerț Exterior „Dunărea”
i.e. – informații externe
I.J., Inspectoratul Județean
I.K.G.S., Institutul pentru Cultură și Istorie Germană în Sud-Estul Europei (Institut für deutsche Kultur und Geschichte Südosteuropas), München
I.M.B., Inspectoratul Municipiului București
I.N.M.E.R., Institutul Național pentru Memoria Exilului Românesc
I.N.S.T., Institutul Național pentru Studiarea Totalitarismului
I.P.S., Înaltpreasfințitul
I.R.R.D., Institutul Revoluției Române din Decembrie 1989
I.S.D.R., Istoria Statului și Dreptului Românesc
I.S.J., Inspectoratul de Securitate Județean
inv., inventar
Jud., județul
K.A.S., Konrad Adenauer Stiftung
lt.-col., locotenent colonel
lt. maj., locotenent major
lt., locotenent
M.A.E., Ministerul Afacerilor Externe
M.A.I., Ministerul Afacerilor Interne
M.A.N., Marea Adunare Națională
M.C.E., Ministerul Comerțului Exterior
M.F.A., Ministerul Forțelor Armate
M.I., Ministerul de Interne
M.N.R., Mișcarea Națională de Rezistență
M.O., Monitorul Oficial
M.S.S., Ministerul Securității Statului

MADOSZ, Uniunea Oamenilor Muncii Maghiari din România (Romániai Magyar Dolgozók Szövetsége),

MONT, Mobilizarea și organizarea națiunii și teritoriului

Mr., maior

N.K.V.D., Narodnii Komissariat Vnutrennih Del (Comisariatul Poporului pentru Afaceri Interne)

P.C.M., Președinția Consiliului de Miniștri

P.C.R., Partidul Comunist Român

P.C.U.S., Partidul Comunist al Uniunii Sovietice

P.M.R., Partidul Muncitoresc Român

P.N.L., Partidul Național Liberal

P.N.P., Partidul Național Popular

P.N.Ț., Partidul Național Țărănesc

p.p., prevăzută și pedepsită

P.S.D., Partidul Social Democrat

R.P.R., Republica Populară Română

R.S.R., Republica Socialistă Română

S.D.D.O., Serviciul Dislocări și Domicilii Obligatorii

S.I.C.Î.O.M., Serviciul Independent Cadre, Învățământ și Organizare-Mobilizare

S.I.G., Supravegherea informativă generală

S.M.T., Stațiunea de Mașini și Tractoare

S.R.I., Serviciul Român de Informații

S.S.I., Serviciul Special de Informații

Slt., sublocotenent

T.O., tehnică operativă

Tov. tovarăș

U.A.P., Uniunea Artiștilor Plastici

U.S.L.A., Unitatea Specială de Luptă Antiteroristă

U.T.C., Uniunea Tineretului Comunist

UM, unitate de muncă

UM, unitate militară

Indice de nume

A

Abraham, Florin, 18
Abramy, Aurel, 332
Accoce, Pierre, 41
Achim, Victor, 28
Achimescu, Vasile, 198, 206
Adameşteanu, Gabriela, 449
Ağca Mehmet Ali, 266
Albon, Augustin, 72
Albu, Mihai, 41, 42
Alecsandrov, N.G., 431, 442
Alec, Mihai, 321, 343
Alexandra Grúňová, 322, 331, 337, 354, 355
Alexandrescu, Gheorghe/George, 196
Alexandrescu, Maria, 398
Alexandru Ioan Cuza, 30, 453
Alexandru, Nerişanu, 187
Alexandru, Ştefan, 15, 221, 235
Alexie, Ştefan, 221
Ambruş, Coloman, 73
Amohnoae, Epifanie, 192, 193
Anastasiu, Gabriel, 215, 234
Anculia, Mioc, 171
Andreescu, Gabriel, 388
Andrei, Ştefan, 28, 34, 244, 254
Andrew, Christian, 303
Andrew, Christopher, 352, 433
Andrew, Cristopher, 303, 444
Andronescu, Demostene, 414
Andronic, Stelian Octavian, 29
Andronie, Viorel, 379
Andropov, Iuri, 263, 339, 344, 348, 352, 353
Angelescu, Vasile, 165
Anghel, Andreescu, 379
Anghel, Petre, 203
Angheliescu, Neculai/Nicolae, 193
Aninoiu, Dumitru, 254
Anisescu, Cristina Irina, 17, 276, 284, 409, 410, 411, 413, 455
Antonescu, Ion, 46, 47, 52
Antonio Faur, 21
Aparaschivei, Sorin, 47, 49, 50, 328

Apostol, Gheorghe, 228
Apostol, Mihai, 407
Appleten, 328, 329
Aramă, Ion, 352
Aramă, Mircea, 107, 108
Aranici, Pavel, 110
Arciudean, Ilie, 203
Ardeleanu, Dumitru, 283
Ardeleanu, Filimon, 135, 196
Ardeleanu, Gheorghe, 171, 182
Arendt, Hannah, 11, 27
Arendt, Hannei, 27, 439
Arghiropol, Andrei, 189, 282
Aristotel, Stamatoiu, 182
Arnăuţoiu, Toma, 20, 460
Arsenie, Boca, 18
Arsu, Vasile, 198, 199
Ash, Timothy Garton, 21, 324, 352, 353
Aurel, Gheorghe, 94
Avădani, Ilie, 228
Avram, Vasile, 209

B

Baba, Mihai, 351
Babei, Gheorghe, 73
Bacheş, Ion, 401
Baciu, Dumitru, 94
Baciu, Ion, 401
Badea, Ion, 254
Bădescu, Adriana, 336, 344, 354
Bădescu, Dumitru, 218
Bădescu, Emanuel, 31
Bădescu, Paraschiva, 322
Bădilă, Viorel, 411
Baev, Jordan, 322, 337, 338
Baier, Hannelore, 17
Băjenaru, Ion, 235
Bălănescu, Flori, 21
Bălăşoiu, Radu, 235
Balica, Gheorghe, 392
Balint, Görgy, 351
Balmuş, Neculai, 193
Balu, Ion, 23

- Ban, Cornel, 335, 345
 Banc, Iosif, 436, 447
 Banciu, Ioan, 15, 424
 Banu, Florian, 1, 3, 4, 5, 6, 8, 11, 13, 16, 17, 19, 20, 30, 44, 66, 71, 138, 166, 167, 247, 249, 252, 256, 271, 294, 302, 308, 309, 312, 320, 331, 336, 395, 401, 409, 413, 414, 435, 454, 455
 Banu, Luminița, 13, 17, 19, 138, 167, 302, 336, 395, 435, 437, 446, 448, 453, 454, 455
 Bara, Traian, 15
 Barak, 323
 Barbu, Ștefan, 111
 Bărbulea, Ion, 199
 Bărbulescu, Theodor, 16, 20, 308, 453, 455
 Bârlădeanu, Alexandru, 28, 282
 Barnes, Harry G. Jr., 344
 Barron, John, 36
 Bartos, Zoltán, 17
 Bățașă, Tiberiu, 15
 Becescu, Florin, 49
 Becheru, Gheorghe, 408
 Beckwith, Charles, 263
 Bejenaru, Liviu Marius, 26, 233, 456
 Beldeanu, Oliviu, 331
 Benkei, András, 340
 Berceanu, Laura, 37
 Berghianu, Maxim, 160
 Beria, Lavrenti Pavlovici, 96
 Berindei, Mihnea, 436, 437, 447, 448
 Bernard, Noel, 35
 Betea, Lavinia, 28, 34, 302
 Bibescu, I., 41
 Bichici, 283
 Bichir, Florian, 18, 322
 Bielkin, Fedor, 305
 Biriș, Victor, 416
 Biriș, Vladimir, 208
 Birtaș, Eva, 398
 Birtaș, Gavril(ă), 71, 276
 Birtaș, Gavrilă, 399, 400, 401
 Blaga, Dorli, 23, 454
 Blaga, Lucian, 23, 453, 454
 Blaga, Ștefan, 187, 188
 Blăjuț, Mihai, 28, 414, 454
 Blidar, Gheorghe, 182
 Bliorț, Ion, 235
 Blujdescu, Nicolae, 59
 Bobu, Emil, 6, 156, 158, 159, 160, 161, 162, 163, 201, 259, 294, 422
 Bocșe, Iosif, 198
 Bodeanu, Denisa, 18, 35, 455
 Bodnăraș, Emil, 50, 51, 52, 69, 75, 314, 344, 345, 422
 Bodnărescu, Ștefan, 259
 Bogdan, Hary, 310
 Bogdan, Tiberiu, 15
 Bolănu, Gheorghe, 248
 Bolintineanu, Io(a)n, 131, 146
 Bolînu, Gheorghe, 165, 166, 340
 Bolohan, Ion, 199
 Bondar, Irina-Ionela, 9
 Bonsiniore, 328, 329
 Bordea, Aron, 214, 423, 424
 Boris, 313
 Borovička, Pavel, 36
 Borșan, Dumitru, 149, 154, 168, 171, 233, 416
 Borza, Vasile, 189
 Boștină, Gheorghe, 300
 Bozianu, Mihail, 205
 Brătianu, Gheorghe, 23
 Brătianu, Gheorghe I., 23, 455
 Bratu, Traian, 34
 Brătucu, Mircea, 52
 Breahnă, lordache, 203
 Breban, Iosif, 94
 Brejnev, Leonid, 337, 353, 355
 Brestoiu, Horia, 203, 232
 Briceag, Gheorghe, 208
 Brișcă, Adrian, 20
 Brucan, Silviu, 27
 Bruce, Gary, 323
 Brzezinski, Zbigniew, 269, 352
 Buburuzan, Rodica, 36
 Buchet, Constantin, 17, 19, 247
 Bucicov, Valeriu, 94
 Bucur, Claudiu, 219
 Bucur, Cornelia, 307, 438, 449
 Bucur, Nicolae, 94, 110, 190, 259, 398
 Bucur, Theodor, 322
 Bucurescu, Gianu, 198
 Budeancă, Cosmin, 35, 409, 454
 Budișteanu, Nicolae, 199
 Buga, Vasile, 336
 Buhoci, Puica, 20
 Bujoiu, Ion, 87
 Bukovski, Vladimir, 40
 Buleandră, Constantin, 15, 148, 151
 Bulz, Gheorghe, 71
 Bumbăș, Mihai(I), 26, 409
 Burcă, Mihail, 275, 285
 Burcea, Mihai(I), 26, 160, 409
 Burcin, Octavian, 379
 Burghilea, Vasile, 199
 Burlan, Dumitru, 30
 Burtică, Cornel, 28
 Burzbuchi, Dumitru, 392
Bush, George, 433, 444

Bușu, Gheorghe, 235
 Buta, Viorel, 321, 343
 Butyka, Francisc, 94, 114, 119
 Buzatu, Gheorghe, 302, 454

C

Cacoveanu, Viorel, 409, 412
 Calafeteanu, Ion, 39
 Calciu-Dumitreasa, Gheorghe, 25, 428
 Călinescu, George, 23
 Călinoiu, Alexandru, 144
 Calotă, Petru, 186
 Calu, Victor, 176
 Călugărița, Nicolae, 15, 232
 Câmpeanu, Constantin, 72, 73, 107, 108
 Caraion, Ion, 23, 458
 Caraman, Mihai, 27, 352
 Carandino, Nicolae, 453
 Cârje, Nicolae, 56
 Carlos, (Sanchez Ilici Ramirez), 35, 253
 Carp, Mircea, 364
 Carter, Jimmy, 352
 Catalan, Gabriel, 199
 Cătănuș, Dan, 18, 27, 289
 Catrina, Ion, 351
 Ceașescu, Elena, 32
 Ceașescu, Nicolae, 14, 30, 31, 32, 37, 69, 109, 111, 132, 133, 134, 138, 140, 153, 154, 157, 158, 159, 160, 162, 163, 200, 201, 221, 244, 248, 249, 253, 256, 259, 260, 282, 288, 290, 291, 292, 293, 294, 296, 297, 298, 299, 300, 307, 338, 348, 356, 380, 381, 420, 421, 424, 436, 437, 438, 439, 448, 449, 450, 452
 Ceașescu, Nicolae (frate), 167
 Ceașescu, Nicu, 300
 Ceciu, Aurel, 107
 Ceia, Aurel, 73
 Celea, Grigore, 208
 Ceslanschi, Ion, 72
 Chebrikov, Viktor Mikhailovich, 353
 Chelariu, Stelian, 227
 Chelaru, Rodica, 28
 Chelnărescu, 351
 Cheptea, Nicolae, 276
 Cheptea, Stela, 302, 454
 Chioreanu, Nistor, 416
 Chirciu, Tatu, 328
 Chiriac, Alexandru, 237
 Chiriac, Florian, 167
 Chiriac, Iulian, 55, 59
 Chirilă, Scarlat, 412, 413
 Chirițoiu, Mircea, 390
 Chirtu, Gheorghe, 94
 Chișinevschi, Iosif, 289
 Chișinevschi, Liuba, 88, 89
 Chițescu, Gheorghe, 144
 Chițica, Nicolae, 193
 Chitică, Pantazică Niculae, 114, 127
 Chivu-Duță, Carmen, 22, 456
 Cian Kai Și, 304
 Ciobanu, Constantin, 253
 Ciobanu, Ilie, 402
 Ciobanu, Vasile, 453, 454
 Cioran, Emil, 23, 24, 25, 38
 Cioroianu, Adrian, 28
 Cioșan, Florin, 35
 Ciucă, Ion, 241
 Ciuceanu, Gabriel, 20
 Ciuceanu, Radu, 20, 21, 22, 35
 Ciuciu, Anca, 21, 22, 457
 Ciumacenco, Ioan, 414
 Ciupagea, Alexandru, 204
 Ciupea, Ioan, 415
 Cleju, Ioan, 107
 Codrescu, Răzvan, 414
 Cojol, Tudorel, 193
 Coliu, Dumitru, 435, 446
 Coller, 412
 Coman, Teodor, 161
 Comăniță, Theodor, 408
 Combi, Andrei, 204
 Constandache, Paul, 131
 Constandache, Pavel, 146, 203
 Constantin, Gheorghe, 8
 Constantin, Iamandi, 195
 Constantin, Ion, 228, 253
 Constantin, Vasile, 31
 Constantinescu, Constantin, 95, 253
 Constantinescu, Gogu, 27
 Constantinescu, Miron, 109, 111, 287, 288, 289
 Constantinescu, Vasile, 190
 Constantinescu-Iași, Petre, 422
 Constantiniu, Florin, 36, 38, 302, 307, 459
 Cookridge, E.H., 37
 Coposu, Corneliu, 35
 Corbea, Gheorghe, 200
 Cordon, Galaction, 18
 Cornea, Delia Roxana, 23
 Cosac, Dumitru, 283
 Cosmineanu-Mareș, Clara, 26, 455, 456
 Costache, Alexandrina, 21
 Costea, Victor, 412
 Costingioara, Grigore, 402
 Coștiug, Teofil, 347
 Cotigă, Nicolae, 248
 Cotoman, Gheorghe, 41, 228, 456
 Cotoroiu, Vasile, 360
 Covaci, Stela, 21

Covalciuc, Dumitru, 347
 Crăcană, Iuliu, 6, 369
 Crăciun, Gheorghe, 73, 109, 171, 276, 404, 408,
 409, 410, 415, 416
 Crăciun, Liviu, 322
 Crăciunoiu, Vasile, 94, 208, 276
 Crainic, Nichifor, 416
 Crampton, R.J., 438, 449
 Cretzianu, Alexandre, 364
 Crișan, Ion, 72
 Cristea, Adrian Eugen, 31
 Cristea, Gheorghe, 131
 Cristescu, Eugen, 48, 49
 Cristescu, Gheorghe, 49, 50
 Cristescu, Pavel, 258, 359, 360
 Cristescu, Radu, 24
 Cristescu, Virgil, 62
 Cristocea, 199
 Croitoru, Costin, 453
 Csoboth, Emerich, 276
 Culianu, Ioan Petru, 38
 Cummings, Richard H., 34
 Cumpănașu, Ion, 423, 425
 Curelea, Aureliu, 59
 Cuteanu, Gheorghe, 72
 Cuza, Grigore, 209
 Czeller, Ludovic, 73

D

Dabija, Nicolae, 20, 348, 454, 455
 Daczi, Pal, 351
 Dăianu, Daniel, 247
 Dan, Raluca, 254
 Dănălache, Florian, 375
 Danciu, Victor, 192
 Dănescu, Alexandru, 113, 129, 154, 161, 163,
 243, 252
 Dănescu, Gheorghe, 207
 Dascălu, Eugen, 108
 Dascălu, Vasile, 203
 Dautaj, Kadri Hazbiu, 334
 David, Nicolae, 205
 Deac, Alexandru, 413
 Deac, David, 241
 Decei, Aurel, 23, 25, 27, 38, 41, 331, 458
 Deletant, Dennis, 16, 22, 39, 40, 72, 73, 212, 252,
 277, 302, 303, 458
 Demeter, Alexandru, 94, 112
 Demetriade, Mihai, 6, 408
 Denize, Eugen, 90
 Derscan, Gheorghe, 171
 Deșliu, Dan, 23
 Dewerpe, Alain, 36
 Diac, Cristina, 28, 34

Diaconescu, Camelia, 336, 337
 Diaconescu, Gheorghe, 15, 235, 390, 395
 Diaconescu, Ioana, 23
 Diaconescu, Ovidiu, 114, 126, 154, 188, 235, 335,
 352
 Dima, Romus, 245, 246, 252
 Dima-Drăgan, Corneliu, 27
 Dimitriu, Daniel, 449
 Dincă, Ion, 153
 Dincă, Tudor, 72, 73
 Dinescu, Vasile, 94, 111
 Dobre, Constantin, 164
 Dobre, Dionisie, 94
 Dobre, Dumitru, 23, 25, 457
 Dobre, Florica, 10, 16, 17, 19, 20, 26, 167, 281,
 360, 454, 455, 456
 Dobre, Florică, 235
 Dobre, Mircea, 20, 308, 455
 Dobre, N., 64
 Dobre, S. Ioan, 360
 Dobrinu, Dorin, 18, 21, 22, 39, 44, 303, 313,
 410, 436, 437, 447, 448, 456
 Dogaru, Cristina, 9
 Dogaru, Dumitru, 422
 Doicaru, Nicolae, 72, 73, 90, 107, 114, 115, 135,
 136, 137, 152, 154, 159, 161, 162, 164, 165,
 176, 244, 245, 252, 332, 335, 340, 341, 342,
 343
 Dolghin, Florentina, 302
 Doncea, Constantin, 287, 289
 Dorobanțu, Teodor, 182
 Drăgănescu, Victor, 258
 Drăghici, Alexandru, 7, 8, 68, 69, 70, 88, 89, 92,
 93, 95, 110, 113, 132, 139, 171, 274, 275,
 282, 283, 285, 287, 288, 289, 290, 294, 312,
 314, 315, 316, 317, 319, 320, 326, 332, 333,
 334, 336, 360, 376, 385, 394, 396, 404, 408,
 409, 411, 436, 447
 Drăghici, Constantin, 276
 Drăghici, Laura-Florina, 9
 Drăgoi, Cornel, 35, 459
 Drăgoi, Victor, 182, 203, 206, 259
 Dragomir, Gheorghe, 29, 255, 457
 Dragu, Haralambie, 94, 167
 Ducea, Constantin, 164
 Dulgheru, Mihai/Mișu (Dulbergher Moise), 56,
 59, 72, 276, 312, 394, 399
 Dumitran, Marin, 204
 Dumitrașcu, Alexandru, 131
 Dumitrașcu, Cornel, 299, 300
 Dumitravă, Ion, 107
 Dumitrescu, Constantin Ticu, 399, 400, 409
 Dumitrescu, Cornel, 32
 Dumitrescu, Dumitru, 148

Dumitrescu, Elena, 76
 Dumitrescu, Horia, 302
 Dumitrescu, Ion, 237
 Dumitrescu, Nicolae, 131
 Dumitru, Iancu, 29, 30, 214, 460
 Dumitru, Ioan, 408
 Dumitru, Marin, 201, 259
 Dumitru, Petre D., 256
 Dumitru, Șerban, 154, 196, 203
 Duplan, Christian, 305
 Dușe, Nicolae, 276
 Duță, Nicolae, 72, 277
 Duțu, Alesandru, 302, 306
 Dwerpe, Alain, 433, 444
 Dziak, John D., 37

E

Einhorn, Wilhelm, 72, 95
 Eisenhower, Dwight, 433, 444
 Eliade, Mircea, 23, 458
 Emohonov, 354
 Enache, George, 6, 18, 425
 Enache, Ioan, 402
 Enache, Ion, 206
 Engels, Friedrich, 430, 441
 Enoiu, Gheorghe, 114, 119, 397
 Erdelyi, Elemer, 258
 Ervin, Voiculescu, 62
 Eugeniu, Dascălu, 193
 Evghenie, Tănase (Atanase), 114, 117, 135, 207,
 283, 284, 285, 312, 313, 316, 317, 323, 324,
 325, 405
 Evulescu, Gheorghe, 306

F

Fătu, Mihail, 203
 Faur, Antonio, 21, 457
 Faur, Nicolae, 21
 Faur, Viorel, 21, 457
 Fazekas, János, 137
 Fedickin, Dmitri Gheorghievici, 303
 Fianu, Mihaela, 37
 Firu, Jean, 131
 Florea, Aurel, 167
 Florea, Gheorghe, 227
 Florea, Ioan, 175
 Florea, Nicolae, 146
 Florescu, 307
 Florin-Răzvan, Mihai, 28, 34
 Fluture, Dan, 219
 Frateș, Ion, 193
 Friedrich, Carl J., 269
 Friptu, Ion/Ioan, 194

Frost, Neculai, 198
 Furtună, Aurel, 347

G

G., Andrew, 452
 Gabai, Gheorghe O., 386
 Gafton Iosif al Argeșului, 418
 Gafton, Ion, 185
 Gal, Ionel, 29, 132, 135, 136, 138, 149, 154, 159,
 163, 165, 243, 245
 Galic, Lia, 34
 Gancearuc/Goncearuc G. Petre „Petrescu”, 88
 Garabedian, Cricor, 72, 111, 312
 Gârbă, Nicolae (Neculai), 300
 Gârcu, Nicolae, 61, 64
 Gaston-Marin, Gheorghe, 27, 307
 Gavril, Constantin, 255
 Gavrilă, Gheorghe, 214
 Gavrilă, Sipoșan, 15
 Gavrilă-Ogoranu, Ion, 20, 308, 455
 Gavriiliuc, Dumitru, 207
 Gavriiliuc, Mihai, 89, 326
 Geagă, Ion, 209
 Geartu, Istifie, 191
 Geică, Constantin, 140, 154, 198, 208, 299
 Georgescu, Emil, 35, 253
 Georgescu, Emilian, 175, 207
 Georgescu, Ion/Ioan, 107, 108
 Georgescu, Miron, 201
 Georgescu, Ștefan, 310
 Georgescu, Teohari, 60, 87, 89, 273, 278, 281,
 283, 284, 314, 315, 358, 359, 371, 388, 393,
 394, 398, 432, 443
 Georgescu, Vlad, 35, 228
 Gergely, Francisc, 143, 145
 Gheoca, Ion, 156
 Gheorghe, Aurel, 111
 Gheorghe, Băleanu, 188, 194
 Gheorghe, Ionescu, 15
 Gheorghe, Marin, 276, 402
 Gheorghiu, Mihai Dinu, 37
 Gheorghiu, Ștefan, 89, 197, 234
 Gheorghiu, Virgil Constantin, 27
 Gheorghiu-Dej, Gheorghe, 27, 40, 47, 69, 91, 92,
 96, 109, 132, 138, 151, 270, 271, 279, 282,
 284, 285, 287, 288, 289, 290, 294, 303, 306,
 307, 314, 315, 317, 319, 320, 334, 335, 337,
 390, 392, 393, 394, 396, 417, 431, 435, 442
 Gherguț, Dumitru, 157, 182, 183, 188
 Ghețu, I. Petre, 412
 Gheysens, Roger, 36
 Ghidrov, 410
 Ghimpu, Gheorghe, 348
 Ghiță, Grigore, 235

Ghouas, Nessim, 37
 Giambatista, Vico, 436, 447
 Gieseke, Jens, 323
 Giosan, Nicolae, 436, 447
 Girardet, Raoul, 438, 439, 450
 Giret, Vincent, 305
 Giurescu, Dinu C., 272
 Gligor, Viorel, 107
 Gluvcov, Andrei, 110
 Gluvcov, Andrei P., 71, 94, 110, 399
 Goga, Octavian, 209
 Goga, Vasile, 167, 189
 Golea, 313
 Golumbovici, Cornel, 111, 324
 Goma, Paul, 21, 30, 228, 253, 254, 388, 434, 445
 Gorbaciov, Mihail, 36, 303, 452
 Gordievski, Oleg Antonovici, 36, 303
 Goșu, Armand, 436, 437, 447, 448
 Graham, Billy, 18, 455
 Graur, Valeriu, 348
 Greavu, Nicolae, 412
 Grigore, Gheorghe, 131, 194
 Grigore, Ion, 208
 Grigore, Monica, 24, 26, 137, 456
 Grigorescu, Alexandru, 60
 Grigorescu, Eugen, 235
 Gromiko, Andrei A., 307, 352
 Groza, Petru, 52, 57, 60, 67
 Grozev, Kostadin, 322, 337, 338
 Guiu, Nicolae, 401
 Guțan, Alexandru, 72, 76, 271, 277, 278
 Gyr, Radu, 416

H

Haasen, Adolf, 323
 Hahanu, Avram, 401
 Haiducu, (Hirsch) Ludovic, 111, 324
 Haiducu, Matei Pavel, 254
 Hairabetian, Hagop, 220
 Halipa, Pantelimon, 348
 Havel, Václav, 434, 445
 Hentea, Călin, 27
 Hentschke, Herbert, 335
 Herbstritt, Georg, 335
 Herczeg (Herteg), Zoltan, 412
 Hinckley, John, 266
 Hitler, Adolf, 18, 47, 457
 Hodja, Enver, 334
 Hoffman, Marcel, 398
 Holingher, Isidor, 110, 328, 330
 Homoșteanu, George, 163
 Horia, Nicolae, 402
 Hossu, Ruxandra, 323
 Hossu-Longin, Lucia, 33

Hotnog, Paraschiv, 144
 Hristea, Teodor, 235
 Hristov, Hristo, 352
 Hrițan, Nicolae, 148
 Hrușcirov, Nikita Sergheevici, 96, 287, 317, 336, 337
 Huiu, Iulia, 25
 Hulubaș, Constantin, 15
 Hurezeanu, Emil, 322
 Hüscher, Heinz-Günther, 17
 Hutton, Bernard J., 36

I

Iacob, Martin, 413
 Iana, Aurel, 171, 259
 Iancu, Constantin, 207
 Iancu, Gheorghe, 460
 Ianculescu, Helliana, 36
 Iani, Nicolae, 114, 201
 Iliăș, Vasile, 192
 Ilie, Mihai, 164, 165, 205, 328
 Iliescu, Dem, 24
 Iliescu, Dumitru, 313
 Iliescu, Ion, 31
 Ilinca, Alina, 456
 Ioan Paul al II-lea, 266
 Ioan, Alexandru, 30, 367, 453
 Ioan, D. Sandu, 459
 Ioanid, Ion, 35
 Ioanid, Radu, 21
 Ion, Virginia, 36
 Ionel, Jianu, 193
 Ionel, Oana, 456
 Ionescu, Adam Victor, 392
 Ionescu, Dumitru, 208
 Ionescu, Eugen, 24
 Ionescu, Nae, 18, 23, 457
 Ionescu, Nicolae, 314
 Ionescu, Olbojan Gheorghe, 31, 457
 Ionescu, Radu, 51
 Ionescu, Vergiliu, 221
 Ionescu-Gură, Nicoleta, 26, 274, 418, 456
 Ioniță, Ion, 157
 Ioniță, Nicolae, 95
 Ionițoiu, Cicerone, 26
 Iorga, Marin, 131, 146
 Iștoc, Gheorghe, 107, 108
 Istodor, Ion, 199
 Istrate, Dumitru, 194
 Istrate, Gherman, 347
 Ițcuș, Dragoș, 207
 Iuga, Nicolae, 36
 Iustin, Petrică, 171
 Ivan, Duică Camelia, 16, 20, 457

Ivan, Ioan, 413
 Ivanciuc, Cornel, 30
 Ivănescu, Mircea, 11
 Izsak/Izsak, Adalbert, 72, 107, 108

J

Jarnea, Ion, 187
 Jegalin, 319, 320
 Jela, Doina, 457
 Jeledințan, Eugen, 235
 Jianu, Anton Tatu, 386, 393, 395
 Jianu, Marin, 56, 62, 258, 361, 399, 400, 401
 Jindra, Jiří, 303
 Jivkov, Todor, 254
 Johnson, A. Ross, 324, 352, 353
 Jugov, 89
 Jura, Ioan, 94
 Jurim, Alexandru, 62
 Jurj, Lucreție, 35
 Jurju, Cornel, 35
 Justinian Marina, 418
 Jusupović, Adrian, 325

K

Kabacinski, Stanislav, 350
 Kadar, Janos, 340
 Kalousek, (Kalausek) Iosif, 72
 Kaloušek, Iosif, 71
 Kamiński, Łukasz, 323
 Kennedy, 329
 Kiss, Vasile, 107, 109, 194
 Knightley, Phillip, 28
 Koehler, John O., 322
 Kolganov, Konstantin S., 75, 305, 306
 Kovács, Pius, 135, 180, 194
 Kuznețov, 325

L

Lăcătușu, Dumitru, 198
 Lăcustă, Ioan, 307
 Ladislau, Tesler, 310
 Lascăr, Mihail, 306
 Lavrig, Gheorghe, 402
 Lazăr, Gheorghe, 414
 Lefticaru, Traian, 387
 Lenin (Vladimir Ilici Ulianov), 36, 269, 303, 430, 431, 432, 441, 442, 443, 452
 Lepădătescu, Mircea, 56, 72
 Leśkiewicz, Rafał, 325
 Leu, Nicolae, 205
 Leuștean, Lucian, 40
 Lewandowski, Andrzej Tomasz, 350

Liber, Iulian, 408
 Licurici, Constantin, 193
 Lințu, Ioan, 113, 164
 Lipoveanu, Constantin, 52
 Lissievici, Ioan, 49
 Lobov, Vladimir, 354
 Lopatiță, Tiberiu, 235
 Lovinescu, Monica, 25
 Luca, Vasile, 274, 284, 397, 422, 439, 450
 Luchian, Eugen, 245
 Lunev, K., 332
 Lungu, Aurel, 414
 Lungu, Florea, 164
 Lușan, Ion, 398
 Lupu, Ioan, 253
 Lupu, Vasile, 228
 Lupulescu, Dumitru, 199
 Lușev, Piotr Gheorghe, 354

M

Macri, Emil, 131, 140, 175, 219, 300
 Maddrell, Paul, 322
 Magos, Gheorghe, 398
 Măgureanu, Virgil, 16
 Maior, George, 9
 Makady, 352
 Malea, Petru, 164
 Malenkov, Gheorghii Maximilianovici, 96, 311
 Manea, Gheorghe, 165
 Manea, Vasile, 18
 Mănescu, Corneliu, 28
 Mănescu, Racovschi, 73, 94
 Manicattide, Teodor, 27
 Maniu, Iuliu, 59
 Mănoiu, Ștefan, 108
 Manolache, Gheorghe, 72
 Manole, Ilie, 453
 Manole, Mihai, 253
 Manolescu, Nicolae, 21
 Manu, George, 415
 Mărăcine, Stelian, 192
 Marcarian, Dinar, 72, 199
 Marcu, Dragoș, 24
 Marcu, Gheorghe, 166, 247
 Marcu, Ioan, 195
 Marenches, Alexandre de, 253
 Mărgineanu, Nicolae, 458
 Marin, Constantin, 194, 208
 Marin, I. Constantin, 131
 Marin, Ilie, 195
 Marin, Ioan, 73, 94
 Marin, N. Constantin, 131
 Marin, Neagoe, 227, 235
 Marina, Ion, 399

- Marinescu, C., 259
 Marinescu, Constantin, 190, 235
 Marinescu, Ion col., 206
 Marinescu, Ion mr., 171, 206
 Marinescu, Paul, 135, 201, 202, 208, 377
 Marinescu, Valentin, 242
 Martiș, Luigi, 208
 Marx, Karl, 269, 430, 431, 441, 442
 Măță, Cezar, 66
 Mateescu, Lucian, 203
 Mateescu, Nicolae, 95
 Matei, Andrei, 407
 Mateuț, Gheorghe, 164
 Matiu, Mirela, 17, 455
 Matusek, 323
 Maurer, Ion Gheorghe, 28, 245, 280, 302, 307, 335, 337, 396
 Mauriciu, Ștrul, 107, 109, 276
 Maxim, Ioan V., 258
 Maximov, 312, 313
 Maxman, S., 408
 Mayer, Lazăr, 107
 Mazilu, Constantin, 177
 Mazilu, Dumitru, 199, 384
 Mazilu, Gheorghe, 36, 457
 Mazuru, Vladimir, 56, 71, 72, 76, 276, 277, 312
 Meianu, Nicolae, 49
 Meinhardt, Ernst, 17
 Melman, Yossi, 433, 444
 Merce, Ilie, 215, 234
 Mețianu, George, 27
 Mezdrea, Dora, 23, 457, 458
 Mezei, Gheorghe, 109
 Micle, Teodor, 397
 Mielke, Erich (Emil), 322, 332, 337, 343
 Mihai, Mircea, 400
 Mihai, Nicolae, 171
 Mihăilă, Vasile, 188
 Mihăilescu, Dan C., 36, 433, 444
 Mihailov, Chiciuc Paula, 254
 Mihailov, Mihail, 327
 Mihailovici, Alexandru, 312
 Mihailovici, Alexandru (Saharovski), 89
 Mihalache, D. Vasile, 357, 375, 376, 377, 379
 Mihalache, Ion, 57, 87, 375, 376, 377, 379, 382, 383
 Mihalache, Vasile, 382, 383
 Mihalcea-Știucă, Doina, 36
 Mihaly, Alexandru, 107, 109
 Mihoc, Dan, 253
 Mikoian, 96
 Milin, Miodrag, 20
 Militaru, Nicolae, 27, 268
 Miller, David, 269, 431, 442
 Mircea, Aurel, 177, 182
 Miron, Alexandru, 36
 Mitrokhin, Vasili, 352
 Mitterand, François, 254
 Miu, Traian, 200
 Mleşniță, Constantin, 140, 300
 Moacă, Nicolae, 366
 Moca, Elena, 215
Moczar, Mieczysław, 334
 Moga, Gheorghe, 165, 166, 167, 182, 340
 Moghioroș, Alexandru, 159
 Mohor, Rudolf E., 386
 Moiş, Aurel, 73, 90, 276
 Moise, Senater, 73
 Moise, Vasile, 163, 198, 299
 Moiescu, Ilie, 397
 Moisil, Grigore, 41
 Moldor, Lucian, 73
 Moldovan, Silviu B., 6, 17, 19, 20, 284, 291, 415, 454, 455
 Moldoveanu, Flavian, 203
 Moldoveanu, Jean, 154, 162, 163, 208, 261
 Molea, Marian, 176
 Molotov, Viaceslav, 311, 315
 Morariu, Pătru, 228
 Morăruș, Vasile, 186
 Morjan, Gheorghe, 248
 Mortoiu, Aurelian, 175, 176, 259
 Moruzov, Mihail, 38
 Moșincat, Constantin, 309, 452, 453
 Moț, Ion, 244
 Motorga, Petre, 113, 127, 140, 192
 Motrescu, Vasile, 20, 308, 455
 Moțu, Iancu, 31
 Muică, Nicolae, 110
 Muleșiu, Nicolae, 194
 Müller-Enbergs, Helmut, 37, 339
 Muntean, Vasile, 351
 Munteanu, Constantin, 167
 Munteanu, Emil, 205
 Munteanu, Florian, 242
 Munteanu, Mircea, 335, 345
 Munteanu, Neculai, 379
 Munteanu, Nicolae, 108, 109
 Munteanu, Traian, 253
 Murariu, Pătru, 235
 Muraru, Andrei, 26, 409
 Murașko, Galina P., 284, 303, 308
 Mureșan, Alin, 400
 Mureșanu, Alexandru, 310
 Mutu, Florin, 15

N

Nancu, Aurel, 276
 Nănescu, Victor, 193
 Nanu, Veronica, 25, 457
 Nardin, Ion, 177
 Nașea, Ioan, 200
 Năstase, Gheorghe, 171
 Năstase, Seppi/Sepi, 72, 73, 108
 Nătălețu, Dumitru, 171
 Naum, Grigore, 76, 94
 Neacșu, Alexandru, 72
 Neagoie, Stelian, 23
 Neagoie-Pleșa, Elisabeta, 26, 456
 Neagu, Cosma, 28, 32, 114, 115, 162, 175, 178, 179, 196, 244, 246, 249, 259, 302, 311, 315, 316, 328
 Neagu, Stan, 199
 Necula, I., 23
 Neculau, Adrian, 458
 Neculicioiu, Victor, 228
 Nedelcovici, Bujor, 20, 458
 Nedelcu, Mihail, 71, 73, 107, 108, 114, 124, 276
 Nedelcu, Olteanu I., 258
 Negoită, Aurora, 235
 Negoită, Maria-Adelina, 9
 Negruț, Clement, 301
 Nemeș, Iosif, 398
 Nemetzi, Cornel, 31, 254, 255
 Nenciu, Gheorghe, 422
 Nichita, Alexandru, 32
 Nicola, Constantin, 177
 Nicolae, Gheorghe, 186
 Nicolae, Petre, 208
 Nicolau, Ilie (Ilei Mihai), 328
 Nicolau, Irina, 35, 459
 Nicolau, Sergiu (Nikonov/Nicolau, Serghei), 51, 76, 87, 88, 89, 94, 97
 Nicolici, Constantin Dan, 235
 Nicolici, Dan Constantin, 232
 Nicolschi/Nicolski, Alexandru (Grümburg/Grünberg Boris), 56, 57, 58, 71, 76, 88, 89, 276, 312, 332, 399, 401, 407
 Niculescu Mizil, Paul, 27
 Niculescu, Constantin, 177, 206
 Niculescu, Ștefan, 59
 Niemann, Hartmut, 264
 Nistor, Dimitrie, 60
 Nistor, Mihai-Mircea, 193
 Niță, Grigore, 239
 Niță, Petre, 206
 Nițu, Liviu Petre, 389
 Nițu, Theodor, 35, 459
 Nodiț, Ioan, 414

Noskova, Albina F., 284, 303, 305, 307, 308, 311, 321
 Novotny, Antonín Josef, 335
 Nuță, Constantin, 188, 259
 Nyland, Mary T., 351

O

Odociu, Gheorghe, 177, 194
 Olar, Ion, 176
 Olaru, Constantin, 239
 Olaru, mr., 350
 Olaru, Stejărel, 19, 41, 97, 235, 321, 322, 331, 335, 337, 343
 Olimpiu, Andrei, 206
 Olteanu, C., 253
 Olteanu, Florentin, 409, 454
 Olteanu, Ilie, 237
 Onescu, Cornel (K.), 132, 133, 137, 139, 153, 154, 337, 338
 Onișoru, Gheorghe, 43, 46, 276, 455
 Oprea, Marian, 30
 Oprea, Marius, 7, 9, 16, 19, 22, 31, 40, 57, 58, 60, 77, 89, 212, 252, 280, 282, 285, 288, 289, 359, 375, 408, 439, 450, 458
 Oprescu, Mihail D., 386
 Oprescu, Mircea, 167, 202
 Oprescu, Sanda, 66
 Opriș, Ioan, 23, 41, 458
 Opriș, Petre, 302
 Oprișan, I., 23
 Orescu, Șerban, 253
 Orest, Gherasim, 347
 Orga, Valentin, 35
 Ornescu, Alexandru, 108
 Oșca, Alexandru, 320
 Otu, Petre, 335

P

Pacepa, Ion Mihai, 27, 31, 32, 33, 34, 68, 89, 165, 218, 243, 244, 245, 246, 247, 249, 252, 295, 455, 457
 Pacepa, Mihai, 300
 Păiușan, Cristina, 22
 Paleologu, Toader, 455
 Pană, Dan Valentin, 241
 Pană, Gheorghe, 160
 Pană, Iosif, 242
 Panaite, Emil, 164, 202
 Panaitescu, Nicolae, 94, 111, 114, 125
 Pandeale, Nicolae, 107
 Pandelescu, Eugen, 164
 Pandrea, Petre, 23, 416
 Pântea, Gherman, 348

- Paraschiv, Alecu, 300
 Paraschiv, Radu C., 398
 Paris, Jack, 328
 Parta, R. Eugene, 324, 352, 353
 Pârvulescu, Constantin, 88, 89
 Pârvulescu, N., 305
 Păsăreanu, Andrei, 31
 Păsărin, Paulian, 15
 Pascu, Alexandru, 163
 Pascu, Anastasie, 276
 Pateșan, Ion, 113
 Patilinet, Vasile, 132, 133, 134, 140, 141, 151, 160, 408
 Patraș, Antonio, 24
 Pătrășcanu, Lucrețiu, 27, 35, 38, 46, 111, 138, 151, 280, 290, 312, 313, 390, 397, 439, 450, 459
 Pătrașcu (Nicolae), 277
 Pătrașcu, Mihnea, 41
 Patrichi, Viorel, 30, 246, 302, 314, 434, 438, 445, 449, 458
 Patriciu, Mihail, 71, 72, 276
 Patrikeev, V.S., 308
 Pauker, Ana, 270, 307, 315, 394
 Paul, Nicolae, 107
 Pavel, Dan, 28
 Pavel, Ștefan, 8, 287, 289, 394, 415
 Pavelescu, Mihai-Dan, 433
 Pele, Gheorghe, 41, 90, 154
 Pelin, Mihai, 16, 19, 21, 23, 24, 25, 40, 89, 165, 199, 246, 247, 352, 459
 Penciu, Dumitru, 259
 Penescu, Nicolae, 253
 Peniu, Grigore, 171
 Pentelescu, Aurel, 23, 453, 455
 Perianu, col., 196
 Persak, Krzysztof, 66, 323
 Pețanca, Dumitru, 227
 Petcu, Adrian Nicolae, 6, 18, 420, 423, 425, 455
 Petcu, Grigore, 299, 300
 Petrașciuc, Romeo, 18
 Petre, Cezar, 114, 123
 Petrea, Ioan, 188, 227
 Petrescu, Alexandru I., 386
 Petrescu, Gheorghe, 72, 94
 Petrescu, Liana, 36
 Petrescu, Maria, 235
 Petricean, Alexandru, 302
 Petrof, Gheorghe, 195, 242
 Petrovici, Ion, 23, 458
 Petruc, Mihail, 114
 Pforzheimer, Walter, 36
 Pintilie, Florin, 37, 48, 49, 50, 59
 Pintilie, Gheorghe, 397
 Pintilie, Gheorghe ("Penteleev", "Pantiușa"), 315
 Pintilie, Gheorghe ("Penteleev", "Pantiușa"), 315, 320, 361, 398, 399, 401
 Pintilie/Penteleev/Pantiușa, Gheorghe, 71, 76, 89, 258, 276, 312, 323, 326, 332, 335, 388, 392, 393, 398, 399, 400, 401, 404, 405, 409, 411
 Pițigoi, Barbu, 21
 Pițigoi, Marin, 21, 456
 Plăpceanu, Iuliu/Plăpiceanu Iuliu, 111
 Pleșa, Aristotel, 181, 264
 Pleșa, Liviu, 16, 20, 26, 307, 455, 456
 Pleșea, Constantin, 214
 Pleșiță, Nicolae, 30, 31, 131, 135, 161, 162, 163, 171, 201, 246, 247, 252, 253, 254, 255, 256, 259, 294, 302, 314, 434, 437, 438, 445, 448, 449, 458
 Podgornii, Nikolai Vladimirovici, 336
 Pogăceanu, Vasile, 422
 Pohonțu, Ion, 397
 Poinar, Dan, 309, 452, 453
 Pokivailova, Tatiana Andreevna, 304
 Pop, Ioan, 208
 Pop, Iulia Veronica, 36
 Pop, Octavian, 259
 Popa, Constantin, 408
 Popa, Dumitru, 199, 242
 Popa, Ilie, 452, 453, 454
 Popa, Mircea, 30
 Popa, Vasile, 302, 320
 Popescu, Alexandru, 27, 38, 323
 Popescu, Constantin, 52, 61, 65
 Popescu, Dumitru, 27, 72, 76, 277, 278
 Popescu, Eremia, 372
 Popescu, Gheorghe (Gogu), 95
 Popescu, Gogu, 71, 312
 Popescu, Nicolae, 52, 56
 Popescu, Romeo, 165, 167
 Popescu, Stelian, 199
 Popescu, Toma, 146
 Popescu, Traian, 95
 Popic, Isac, 73
 Popovici, 59
 Popovici, Dumitru, 182
 Popovici, Iosif, 201
 Pop-Săileanu, Aristina, 36
 Popteanu, Ionel, 299
 Porter, Ivor, 38
 Postelnicu, Tudor, 70, 236, 243, 245, 246, 253, 267
 Potmolea, Viorel, 205
 Pouget, Daniel, 41
 Prada, George, 261
 Preda, Gavril, 453
 Preda, Marin, 23, 459

Predescu, Titică, 389
 Prodanov, Nikolay, 330
 Prokovski, Vitali Nicolaevici, 349
 Puncescu, Petre, 146
 Pura, Iosif, 261

R

Răceanu, Grigore, 289
 Răceanu, Mircea, 27, 228
 Raceu, Dumitru, 107, 109
Racoveanu, George, 18
 Racoviță, Mihail, 48, 49
 Rădăceanu, (Würtzler) Lothar, 57, 280
 Rădescu, Nicolae, 24
 Rados, Antonia, 459
 Radosav, Doru, 35
 Radu, Gheorghe, 189
 Radu, Remus, 189, 235
 Radu, Sorin, 453, 454
 Răducă, Gheorghe, 207
 Răduică, Grigore, 27, 134, 135, 137, 140, 141,
 152, 154, 162, 258, 290, 302, 314
 Rădulescu, Emil, 221, 235
 Rădulescu, Nicolae, 15, 413
 Rădulescu, Virginica, 414
 Rajk, László, 305, 307
 Rákosi, Mátyás, 305
 Râmneanțu, Marin, 345
 Rangheț, Iosif, 89, 307
 Râpeanu, Grigore, 397
 Rapilat, Alexandru, 204
 Rațiu, Gheorghe, 12, 188, 214, 234
 Rațiu, Ion, 25
 Ratziu, Basil, 364
 Raviv, Dan, 433, 444
 Răzeșu, Virgil, 21
 Reagan, Ronald, 266
 Rendek, Peter, 354
 Retezar, Ioan, 107, 108
 Richelson, Jeffrey T., 96
 Ristea, Gheorghe, 111
 Ritter, László, 322
 Rizea, Craiu, 142
 Rizea, Elisabeta, 35
 Rizea, Ion, 204, 232
 Rizu, Cornel, 248
 Rocca, Raymond G., 36
 Rogoian, Aurel I., 322
 Roman, Petre, 30
 Romaniuk, Constantin, 347
 Romoșanu, Petru, 31
 Roșca Stănescu, Sorin, 32
 Roșca, Dumitru, 109
 Rosen, Moses, 22, 423, 457

Roșianu, Alexandru, 398, 402
 Roșianu, Ion, 423, 424
 Roske, Octavian, 18, 26, 35, 227, 408, 459
 Rosman, Rudolf, 394
 Rotaru, Florian, 253
 Rotaru, Jipa, 302, 306
 Rotaru, Ovidiu Florian, 27
 Rott, Honorata, 350
 Rott, Risard, 350
 Rousset, David, 304
 Rusan, Romulus, 19, 36, 303, 304
 Rusescu, R.I., 305
 Rușeți, Ioan, 198
 Rusu, Emanoil, 114, 122, 135, 154, 175, 194, 206,
 207, 408

S

Sabău, Solomon, 90
 Sadat, Anwar El, 266
 Saharovski, Alexandr Mihailovici, 89, 308
 Sakowski, Konrad, 37
 Sălăjan, Leontin, 376
 Sălcudean, Pavel, 258
 Salomie, George, 7
 Șandru, Dumitru, 27, 46, 61, 63
 Șandru, Ovidiu, 287, 289
 Sandu, Florea, 167
 Sârbu, Ion D., 24
 Sârbu, Teodor, 165, 167, 187, 205
 Sarchiș, Jean, 108
 Savenco, Ilarie, 95
 Săvoiu, Gheorghe, 49
 Savu, Ion, 299, 300
 Săvulescu, Jean, 402
 Scatula, Mihai, 192, 203
 Schächter, 158, 160, 163, 201, 293
 Schian, Raluca, 37
 Șchiopu, Ion, 176
 Schmerller, Emanoil, 95, 111
 Schmitt, Gary J., 9
 Scholz, Alfred, 337
 Scurtu, Ioan, 33, 302, 305, 306, 310, 317, 319
 Secașiu, Claudiu, 51, 52
 Secuiu, Constantin, 182
 Sefit, Ibrahim, 171
 Sejna, Jan, 335
 Selea, Carol, 193
 Șelepîn, Alexandru, 337
 Selvage, Douglas, 337
 Semichastny, Vladimir, 337
 Senellart, Michel, 66
 Sepeanu, Tudor, 56, 73, 398, 399, 400, 401, 402
 Sepi, Nicolae, 107, 108
 Șerban, Alexandru, 37

- Șerban, Constantin, 411
 Șerban, Iancu, 401
 Șerbănescu, Romeo, 192
 Șerbănoiu, Ioan, 214
 Șerbu, Miliana, 8
 Șerean, Ștefan, 300
 Sergei, Gheorghe, 194
 Serov, 303
 Serre, Delphine, 37
 Seton-Watson, Hugh, 308
 Sfetcu, Paul, 27
 Sgarbură, Ileana, 323
 Shulsky, Abram N., 9
 Sidea, Nicolae, 131, 173, 175, 207
 Silea, Simion, 205
 Sima, Horia, 277
 Siminel, Victor, 48, 49
 Simion, Eugen, 23
 Simion, Nicolae, 95
 Simion, Niculin, 191
 Simionescu, Aurel, 198
 Simionescu, Gheorghe, 95, 111, 189, 259
 Simonis, O., 259
 Șiparov, Alexandr, 327
 Sipoș, Mariana, 23
 Socol, M. Petre, 108
 Socol, Valer, 259
 Solakov, Anghel, 337
 Solomon, Flavius, 303
 Solomovici, Teșu, 41, 459
 Solovăstru, 283
 Șoltoianu, Alexandru, 348
 Soltuțiu, Ion, 397
 Soulet, Jean François, 27, 304
 Spansov, M., 332
 Spânu, Alexandru-Alin, 47, 49, 50, 52, 57, 60, 61
 Spasov, Mircio, 326
 Spătaru, Petre, 15
 Șperlea, Florin, 47
 Staicu, Teodor, 397
 Stalin (Dze Jugashvili Ioseb Besarionis/Djugașvili Iosif Vissarionovici), 82, 83, 84, 96, 108, 109, 123, 285, 287, 303, 304, 305, 307, 318, 365, 367, 375, 376, 413, 430, 431, 441, 442
 Stan, Constantin, 234
 Stan, Dinu, 283
 Stan, Gheorghe, 219
 Stan, Marius, 26, 409
 Stan, Nicolae, 111, 135, 140, 176, 201, 207
 Stan, Nicolae V., 114, 120
 Stanciu, Dumitru T., 96
 Stanciu, Ion, 194
 Stanciu, Paula, 235
 Stanciu, Ștefan, 453
 Stanciu, Vasile, 204
 Stancu, Aurel, 107, 108
 Stancu, Laura, 17, 167, 455
 Stănescu, Gheorghe, 95, 111, 114, 126, 205
 Stănescu, Ion, 28, 70, 133, 135, 137, 138, 139, 140, 152, 154, 158, 159, 162, 175, 258, 291, 292, 294, 339, 343, 344, 345, 346, 348, 349, 378
 Stănescu, Mircea, 199, 399, 400, 409, 414
 Stănescu, Nicolae D., 49, 51
 Stănescu, Teodor, 167
 Stănescu, Virgil, 60
 Startz, Ladislau, 109
 State, Nicolae, 154, 163
 Ștefan, Constantin, 227
 Ștefănescu, D., 199
 Ștefănescu, Dumitru Sebastian, 200
 Ștefănescu, Mircea, 182, 214
 Ștefănescu, Paul, 41, 58, 59, 460
 Ștefănescu, Radu-Eduard, 114
 Steinhardt, Nicolae, 23, 455
 Stern, Adalbert, 107, 108
 Steskal, William, 108, 109, 131
 Stoia, Mihai, 372, 373
 Stoian, Stanciu, 422
 Stoica, Chivu, 396
 Stoica, Constantin, 135, 137, 143, 144, 145, 146, 148, 149, 150, 152, 154, 163, 168, 178, 200
 Stoica, Nicolae, 94
 Stoicescu, Florică, 202
 Stoilescu, Coman Tudor, 401
 Stork, Coen, 22
 Stoyanov, D., 354
 Strat, Cătălin, 22
 Stroescu, Ion (Selinger Isidor), 50
 Stupineanu, Lucian, 50, 51
 Sturza, Iosif, 414
 Suărășan, Alexandru, 414
 Suci, Ion, 164
 Suci, P. Ioan, 164, 357, 375, 376, 377, 379
 Szabo, Eugen, 94, 110
 Szasko, Alexandru, 95, 111

T

- Tăbăcaru, Dumitru Iancu, 29, 30, 171, 214
 Tacitus, 66
 Tameș, Ion, 28, 460
 Tănase, Alexandru, 313
 Tănase, Stelian, 21, 23, 30
 Tănase, Virgil, 254
 Tănăsescu, Ion, 167
 Țap, Avram, 185
 Țăranu, Liviu, 1, 3, 5, 16, 19, 20, 23, 33, 165, 243, 244, 245, 248, 276, 308, 320, 454, 455, 456

- Țăranu, Liviu, 4, 6, 228
 Țărău, Virgiliu, 37, 415
 Tatu, Dumitru, 233
 Tăulescu, Traian, 176, 219
 Teclu, Iacob, 306
 Tencu, Alexandru, 189
 Țencu, Alexandru, 235
 Țentea, Almira, 35
 Teodorescu, Filip, 31, 221, 235, 438, 449
 Teodorescu, Ovid, 394
 Teodoru, (Teodor) Dumitru, 193
 Țepeneag, Dumitru, 25
 Tereujan, Marin, 203
 Terzieva, Kristina N., 352
 Tiganov, 312
 Țigănuș, Dumitru, 15
 Tigoiu, Mircea (Weisman Moise), 88
 Tilincă, Vasile, 205
 Timofte, Alexandru Radu, 37
 Timofte, Alexandru-Radu, 460
 Timofte, Constantin, 198
 Tiriachiu, Vasile, 111, 402, 403, 404, 406, 407
 Tismăneanu, Vladimir, 25, 39, 132, 303, 410, 456
 Tița, Ilie, 21
 Tito, Iosip Broz, 304
 Titu, Simon, 32
 Țiu, Ilarion, 28
 Toader, Gheorghe, 167
 Toader, Radu G., 32
 Toader, Ștefan, 235
 Toderel, Raluca, 18
 Todorov, Vlado, 327
 Tofan, Liviu, 33
 Togoreanu, Luca, 207
 Toma, Ana, 27
 Toma, Ioan, 233
 Toma, Nicolae, 94
 Toma, Sorin, 317
 Toma, Virgiliu, 303
 Tonola, Max, 235
 Totok, William, 18, 457
 Trofin, Virgil, 160
 Trohani, Nicolae, 49
 Troncotă, Cristian, 302
 Trosca, Gheorghe, 268
 Tse Dun Mao, 307
 Tudoran, Dorin, 21
 Tudosă, Ion, 94
 Tulbegan, Ion, 332
 Tůma, Oldřich, 303
 Turc, Iosif, 182, 206
 Turcu, Liviu, 27, 38
 Turcu, Vasile, 177
 Turel, Ștefan, 94
 Turturică, C., 36
- U**
- Ulbricht, Walter, 323
 Ungureanu, Mihai-Răzvan, 9
 Ungureanu, Nicolae, 188, 203
 Urbaciov, Serghei, 345
 Urdea-Slătinaru, Gheorghe, 372
 Ureche, Gelu, 61
 Ureche, Marian, 238
 Ursu, Gheorghe, 371
 Usatiuc, Alexandr Vasilievici/Usatiuc-Bulgăre
 Alexandru, 347, 348
 Uță, Mihai, 227
- V**
- V. Nicolae, Pandele, 109
 Vaida, 59
 Valache, Gheorghe, 208
 Vâlcea, Dumitru, 107, 109
 Vâlceleanu, Gheorghe, 182
 Vâlcu, Vasile, 89
 Vălean, Gavrilă, 232
 Vasile, Cristian, 44
 Vasile, Gheorghe, 108, 171, 196, 201, 206, 207,
 227, 244
 Vasile, Negrea, 109, 135
 Vasile, Valentin, 18
 Vasilescu, Ioan, 73, 107
 Vasilescu, Traian, 182
 Vasilichi, Gheorghe, 307
 Vâșinski, A.I., 304, 307
 Verdeț, Ilie, 160
 Veretenicov, 307
 Vidrașcu, Ion (Didenko Vania), 50
 Viha, Vladislav, 333
 Vistig, Eugen, 73, 107, 109
 Vițianu, Solvan, 27
 Vlad, Iulian, 70, 198, 219, 234, 236, 244, 257,
 437, 448
 Vlad, Iulian N., 140, 151, 154, 163, 198, 199
 Vlădescu, Andreea, 37
 Vladimir, Mazuru, 62
 Vlaicu, Ion, 15
 Voicu, George, 449
 Voicu, Ion, 300
 Voicu-Arnăuțoiu, Ioana Raluca, 20, 460
 Voiculescu, Gelu Voican, 30
 Voiculescu, Vasile, 23, 40, 62, 458
 Voinescu, Alexandru, 62
 Voitec, Ștefan, 280, 282
 Volkman, Ernest, 7
 Volokitina, T.V., 303, 307, 309

Voss, Verner, 264
Vuza, George Pavel, 391

W

Wagner, Ioan, 170
Washington, George, 433
Watts, Larry, 335
Weiss, Ludovic, 397
Wetzell, Richard F., 322
Wiesel, Elie, 36
Wolf, Markus (Mișa), 323, 324, 332, 335, 337,
343
Wollweber, Ernst (Erich), 323
Wolton, Thierry, 37
Wurmbrand, Richard, 345, 346, 347

Z

Zagoneanu, Gheorghe, 188
Zalotca, Gheorghe, 402
Zambetti, Hristache, 94
Zamfir, Laurian, 52, 56, 62
Zamfirescu, Dan, 30, 449
Zapodean, Aurel, 424
Zărnescu, Andrei, 246
Zelter, Paul, 107
Zhisui, Li, 307
Zilber, Herbert (Bellu) (Șerbulescu Andrei), 27,
35, 38
Zincă, Constantin, 401
Zissu, Avram Leiba, 459
Zodian, Gheorghe, 111, 131
Zosin, Vasilievici Nicolaev, 410
Zub, Alexandru, 303